VITAE SANCTORVM SIVE RES GESTE

MARTYRVM, CONFESSORVM, ATQVE SANCTARVM VIRGINVM.

EORVM PRAECIPVE QVAE PER R. P.
LAVRENTIVM SVRIVM
Sex Tomis comprehensæ sunt.

Et nunc, restrictis verborum ambagibus, integra tamen historiam serie vbique ferè seruata, ad exactissimam doctissimi, & præstantissimi viri D. CAESARIS BARONII *Chronologiam digestæ, ac in quatuor Tomos distributæ,*

STVDIO ET LABORE F. ZACHARIAE LIPPELOO
Carthusiæ Coloniensis alumni.

TOMVS SECVNDVS.

BRIXIAE
Apud Societatem Brixiensem. M. D. CI.
De Superiorum Consensu.

APRILIS
VITA S. HVGONIS GRATIONOPOLITANI EPISCOPI.

Ex ea quę est per R. P. D. Guidonem, Maioris Carthusię Priorem venerabilem, Sanctiq; Hugonis æqualem. Vsus est hoc Hugone vt familiarissimè, ita etiam honorificentissimè S. Bernardus.

1. Aprilis.

VGO egregium Catholicæ Ecclesiæ ornamentum, natione Valentinensis, loco iuxta fluuium Isarā sito, cui Castrū nomen est, parentes habuit cum generis dignitate, tum sanctitatis prærogatiua conspicuos. E quibus pater Odilo, æuo iam grauis, sanctissimo monente filio, tanto feruore sæculū contempsit, vt senectutis & delicatæ cōsuetudinis immemor, duras, quas Chartusia præscribit, vias aggredi non dubitauerit. Vbi annis ferè decē & octo in omni sanctitate exactis, cū iam fermè esset centenarius, felici agonæ vitæ cursum consummauit, filijque precibus, ac sacra per illum communione munitus, lætus cælorum regna petiuit. Mater verò eius, cùm pari pietatis studio flagraret, salubribus pij filij monitis instructa, omnibus pietatis operibus, in domo propria, reliquum vitæ tempus impendit, & multis admodum clara virtutibus in senectute bona quieuit. Hæc autē dicere fuerat solita, quòd, dum prægnans, suis eum ferret visceribus, visum sibi per somniū fuerit, elegantem creasse puerum, quem ostendum Dei cōspectibus, Sancti, (in quibus & beatus erat Petrus) deferebant in cælum. Hinc factum est, vt summa parentum diligentia optimis disciplinis & haud mediocri etiam literarum cognitione imbueretur.

Patria & parentes S. Hugonis.

Pater eius senex fit Carthusianus.

Parentū cura imbuitur literis.

Cùm autem Musarum Charitumque munificentia præclarè ornatus, Valentiæ, in maiori ecclesia Canonicus sacras functiones obiret, cōtigit Dominum Hugonem Galliarum ex præcepto Gregorij septimi, Legatū, virum agendarum rerum prudentia insignem ad eandem venire ciuitatē: qui captus huius Hugonis eximiis morum cādore, qui ex vultu tanquā è speculo præclarè lucebant, eum in partem societatemque sacri sui muneris vocauit, secumque Auinionem ad celeberrimum quoddam Conciliū abduxit. Eodem tempore Grationopolitani antistite destituti eò venerunt, & summis infimisque precibus Hugonem sibi Episcopū postularunt: quorum precibus summi Pontificis legatus protinùs gratulabundus annuit: sed ille maiore studio reluctari, magnisque vocibus sese, & ætate, & scientia, & moribus, & vita tātis mysterijs imparem esse affirmauit: additq; se nullatenùs passurum, in certissimum suæ salutis dispendium, vt netandum illud officium sua vilitate fœdatum iri. Perstitit vir sanctus lōgo tempore, in illa sententia ac totis viribus, onus honoris illius, à suis humeris conatus est auertere. sed cū & Legatus, & viri pietate, & prudentia præstantes, qui Concilio intererant, sua auctoritate eum mouerent,

Est Canonicus Valētię.

Hugo Legatus Gregorij septimi S. Hugonē secū abducit & postulatur Episcopus.

Cōſecratur à Gregorio ſeptimo Antiſtes Gratianopolitanus.

immò impellerent, tandem aliquando, nō tamen ſine multis lacrhymis, electioni ceſſit: tantiq; muneris functionem cum ſolenni conſecratione ab ipſo Romano Pontifice Gregorio eius nominis VII. ſuſcepit.

His igitur non ſolum proſperè, ſed & religioſè peractis, ad ſuſceptam re uerſus eccleſiā, cum eam pręter opinionem multis flagitijs infamem inueuiret, populum in diuinis rudem, ſacerdotes nuptias publicè celebrantes, ſancta illicitis contractibus uiolari, & omnia deniq; pietatis officia ſine vlla etiā ſceleris ſuſpicione contaminari, quantos miſeriarum cumulos in morum adeò deprauatorum reformatione perpeſſus fuerit, quos lachrymarū imbres ad propitiandum pro eis numen diuinū profuderit, nō eſt noſtrę facultatis euoluere. Hoc tātum dicimus, non prius eum à laboribus, à lachrymis, à ſacris concionibus, & diurna, nocturnaq; vigilantia ceſſaſſe, quàm obſcuratam tot, tantiſque flagitijs eccleſiæ ſuæ faciem ad priſtinum nitorem, ac pulchritudinē reuocaſſet.

Interea vir ſanctus cum hoc modo diœceſim ſuam nouo lumine illuſtraſſet, cœpit & ipſe maiori contentione ad ſummæ perfectionis ſtudium aſpirare. Necdum duobus annis ſacrum illud munus adminiſtrauerat, cū omnibus huius vitæ curis poſthabitis, ad ſacrā ſeſe ſolitudinem recepit, & monaſticæ vitæ diſciplinā, in Ordine Cluniacēſi, in monaſterio, cui Caſa Dei nomen eſt, incredibili alacritate excolere cœpit. Vix annū vnum in illius certaminis ſtadio exegerat, eſt mandato ſummi Pontificis ad diœceſim ſuam redire cōpulſus eſt. Eam igitur repetens tantis virtutum oīum incrementis locupletauit, vt minimè pœnitendos in ſolitudine fructus feciſſe videretur.

Fit monachus Cluniacenſis.

Reuocatur ad diœceſim ſuam.

S. Bruno cū ſocijs venit ad S. Hugonem.

Necdum tertium in epiſcopatu explenerat annū cum eccè Bruno vir religione, ac ſciētia clarus, honeſtatis, & grauitatis, ac totius maturitatis quaſi quoddā ſimulacrū, cū ſex alijs egregia pietate viris aduenit, qui incredibili quodā ſanctioris vitæ deſiderio accenſus, cōgruum aliquē ſuo propoſito locum explorabat. Cupiebat.u in ſacra aliqua ſolitudine vitā ab omni profanorum hoīum cōgreſſu liberam ducere, & ſe totum à corporis conſuetudine, quantum per humanam fragilitatē liceret, auellere, quo vni & omnipotenti Deo arctiori amoris vinculo cōiungi poſſet. Hunc igitur Hugo ad ſe cum ſocijs venientem tanta beneuolētia ac honore amplexatus eſt, vt eum non modò voti compotem fecerit, ſed conſilio, auctoritate, & humili etiam obſequio iuuerit. Erat in ipſius diœceſi horrida quædam ſolitudo, cui Carthuſia nomen eſt: hanc ſtatim Brunoni aſſignauit, vt extructis in ea tuguriolis vni Deo in omni ſanctitate famularentur. Porrò ſacer Antiſtes circa illud tempus viderat per ſomnium in eadem ſolitudine Deum habitaculum ſibi conſtruentem, ſtellaſque ſeptem itineris ſibi ducatum præſtātes. Quapropter vir ſanctus adeò illorum aduentu gauiſus eſt, vt nihil dubitaret ſeptem illos diuinitus ad ſe miſſos. Vndè etiam in ſubleuandis eorum & animi, & corporis neceſſitatibus cura, & vigilantia pluſquam paterna eis ſuccurrit.

Carthuſia ſolitudo horrida.

Viſio S. Epiſcopi.

Iam verò poſtquam ſeptem illos in arduo pietatis propoſito feliciter progredi, & angelicam in humanis corporibus quodammodo vitam adeptos vidit, contineri nō potuit, quin ſe eorum exercitijs adiungeret, & viliſſima quæque miniſteria in ſacra illa congregatione ſibi depoſceret, tanta alacritate, ac diligētia, quaſi tum primum ad Chriſti ſeruitutē admiſſus eſſet: adeoque diuini amoris facibus ardebat, vt mundi, & rerum omnium humanarum oblitus, ab illa ſolitudine euelli non poſſet. Cum verò Bruno opportunè ac importunè inſtaret, vrgeret, ac impelleret, vt commiſſarum ſibi ouium curam repeteret; paupertatis ac humilitatis ardore incenſus voluit non modo equos, ſed

In Carthuſia viuit humillimè.

Ecce ardor

dini pauper tatis studiũ sed omnia dignitatis suę ornamenta, quibus episcopi cum ad necessitatem, tum dignitatem vti solent, diuẽdere ꝗ precioq; pauperibus distributo, proprijs in prædicatione pedibus discurrere. Sed Bruno, cuius consilijs non aliter ꝙ præceptis obtemperabat, nequaquam id passus est: nã prętier alia, quæ cum ad corporis, tum maximè ad animę perniciẽ indè prouenire poterant incommoda, prudenter considerabat virum sanctissimũ, vigilijs, ieiunijs, ac sacris lectionibus exhaustum tanto oneri ferendo planè impatem esse. Quadraginta enim, quam vixit annis, continuis capitis & stomachi doloribus laborauit, prorsus vt angelum Satanæ, qui eum colaphizaret, adeptus videretur.

Verumenimuerò quamuis adeò esset à corporis consuetudine, rerumque humanarum cogitatione abstractus, vt sui ipsius frequenter oblitus, non tam in terris quàm in cęlis degere videretur, pauperum tamen & inopum curam deponere non potuit. *Cura pauperũ quãta illi fuerit.* Exceptis enim domus suæ dumtaxat extremis necessitatibus, cuncta sanè, quæ consequi poterat, non in thesauros, posterorum vel dissipanda litibus vel consumenda luxibus congerebat, sed in egentibus lętus distribuit: Pupillorum verò, ac viduarum patrocinium quanta cura susceperit quis explicare queat? Iram & furorem hominum potẽtissimorum, quo interdum seuientes, inexorabiles se prębebant, qua animi lenitate represserit, qua humilitate superauerit dictu mirum est. O quoties salutis humanæ quasi cęcatus desiderio in cęnosa se loca pro talibus causis proiecit? quoties ad pedes abiectissimarũ etiam personarum diu prostratus iacuit? Iam verò diuini verbi prędicationem quo animi feruore, quo studio expleuerit nunqd oratione consequi poterimus? Cum die quodam **Insuaicũ Prædicatio eius efficax* apud * Vinnaicum castrum verba faceret, & audientiũ corda ad effusam lachrymarum vim prouocaret, duæ mulieres acerrimis pietatis eius cauleis excitatæ in apertã scelerum suorum confessionẽ cum multis lachrymis proruperunt; quarum vna proprium se maritum veneno sustulisse, cum summo admissi sceleris dolore proclamat; quam nequaquã vir sanctus auersatus reiecit, sed summa cũ prudentia ac modestia tractauit, vt eam tanquã membrum Ecclesię morbidum grauiterq; saucium, ad sanitatem reuocaret. Neq; hę solæ sed alij vtriusq; sexus quam plurimi sese ad pedes eius abiecerunt, & scelerum suorum veniam cum debita satisfactione postularunt.

Longum nimis foret singulas eius virtutes recensere, in quem diuina gratia omnium ornamenta virtutum congesserat, tantisq; donis affecorat, vt singula queq; principatum sibi in eo vindicare viderentur. Porrò illud *Studiũ contẽplationis eius.* vnum in eo valdè admirandum fuit, ꝙ adeò diuinarum rerum commentationi assueuerat, vt nulla vnquã res vel prospera vel aduersa mentẽ eius ab intuitu rerum cęlestium auertere potuerit. Oculorum suorum, qui solent frequenter nobis peccati fenestram aperire, custos adeò admirabilis fuit, vt vix dici queat. Hinc cum *Nota oculorum continentiam vere stupendã* aliquando mater mea familiarẽ cum eo sermonem habuisset, & ego post discessum ex eo quærerem vtrùm eã senecta valdè fregisset: paululùm secum præmeditatus, Nescio, inquit, planè, cuius ætatis sit; neque enim faciem eius intuitus sum. Hinc & illud, ꝙ cum mulier quædam potentia ac nobilitate pręclara, ad eum venisset, & faciem, inter verba vltro citroque habita, fuco meretricio ornatam impudenter ostentaret & socij eius, quos prudentes nõ minus quàm religiosos habere curabat, post discessum dicerent, cur eam de tanta lasciuia, impudentiaq; non corripuisset, ille non sine horrore respondit, se faciem eius penitus non vidisse. Et quid mirum quod faciem illius non viderit, qui nullam omninò nouerat? Vbi nunc sacerdotum, vbi pluri-

Cõsecratur à Gregorio septimo Antistites Gratianopolitanus.

immò impellerent, tandem aliquando, nõ tamen sine multis lachrymis, electioni cessit: tantiq; muneris functionem cum solenni consecratione ab ipso Romano Pontifice Gregorio eius nominis VII. suscepit.

His igitur non solum prosperè, sed & religiosè peractis, ad susceptam reuersus ecclesiã, cum eam pręter opinionem multis flagitijs infamem inueniret, populum in diuinis rudem, sacerdotes nuptias publicè celebrantes, sancta illicitis contractibus violari, & omnia deniq; pietatis officia sine vlla etiã sceleris suspicione contaminari, quantos miseriarum cumulos in morum adeò deprauatorum reformatione perpessus fuerit, quos lachrymarũ imbres ad propitiandum pro eis numen diuinũ profuderit, nõ est nostrę facultatis euoluere. Hoc tãtum dicimus, non prius eum à laboribus, à lachrymis, à sacris concionibus, & diurna, nocturnaq; vigilantia cessasse, quàm obscuratam tot, tantisque flagitijs ecclesiæ suæ faciem ad pristinum nitorem, ac pulchritudinẽ reuocasset.

Interea vir sanctus cum hoc modo diœcesim suam nouo lumine illustrasset, cœpit & ipse maiori contentione ad summæ perfectionis studium aspirare. Necdum duobus annis sacrum illud munus administrauerat, cũ omnibus huius vitæ curis posthabitis, ad sacrã sese solitudinem recepit, &

Fit monachus Cluniacensis.

monasticæ vitæ disciplinã, in Ordine Cluniacẽsi, in monasterio, cui Casa Dei nomen est, incredibili alacritate excolere cœpit. Vix annũ vnum in illius certaminis stadio exegerat, cũ mandato summi Pontificis ad diœcesim suam redire cõpulsus est. Eam igitur repetens tantis virtutum oĩum incrementis locupletauit, vt minimè pœnitendos in solitudine fructus fecisse videretur.

Reuocatur ad diœcesim suam.

S. Bruno cũ socijs venit ad S. Hugonem.

Necdum tertium in episcopatu expleuerat annũ cum eccè Bruno vir religione, ac sciẽtia clarus, honestatis, & grauitatis, ac totius maturitatis quasi quoddã simulacrũ, cũ sex alijs egregia pietate viris aduenit, qui incredibili quodã sanctioris vitæ desiderio accensus, cõgruum aliquẽ suo proposito locum explorabat. Cupiebat.n. in sacra aliqua solitudine vitã ab omni profanorum hoĩum cõgressu liberam ducere, & se totum à corporis consuetudine, quantum per humanam fragilitatẽ liceret, auellere, quo vni & omnipotenti Deo arctiori amoris vinculo cõiungi posset. Hunc igitur Hugo ad se cum socijs venientem tanta beneuolẽtia ac honore amplexatus est, vt eum non modò voti compotem fecerit, sed consilio, auctoritate, & humili etiam obsequio iuuerit. Erat in ipsius diœcesi horrida quædam solitudo, cui Carthusia nomen est: hanc statim Brunoni assignauit, vt extructis in ea tuguriolis vni Deo in omni sanctitate famularentur. Porrò sacer Antistes circa illud tempus viderat per somnium in eadem solitudine Deum habitaculum sibi construentem, stellasque septem itineris sibi ducatum præstãtes. Quapropter vir sanctus adeò illorum aduentu gauisus est, vt nihil dubitaret septem illos diuinitus ad se missos. Vndè etiam in subleuandis eorum & animi, & corporis necessitatibus cura, & vigilantia plusquam paterna eis succurrit.

Carthusia solitudo horrida.

Visio S. Episcopi.

Iam verò postquam septem illos in arduo pietatis proposito feliciter progredi, & angelicam in humanis corporibus quodammodo vitam adeptos vidit; contineri nõ potuit, quin se eorum exercitijs adiungeret, & vilissima quæque ministeria in sacra illa congregatione sibi deposceret, tanta alacritate, ac diligẽtia, quasi tum primum ad Christi seruitutẽ admissus esset: adeoque diuini amoris facibus ardebat, vt mundi, & rerum omnium humanarum oblitus, ab illa solitudine euelli non posset. Cum verò Bruno opportunè ac importunè instaret, vrgeret, ac impelleret, vt commissarum sibi ouium curam repeteret; paupertatis ac humilitatis ardore incensus voluit non modo equos,

In Carthusia viuit humillimè.

Ecce ardēs

sed

Studus paupertatis studiū

sed omnia dignitatis suę ornamenta, quibus episcopi cum ad necessitatem, tum dignitatem vti solent, diuēdere § precioq; pauperibus distributo, proprijs in prædicatione pedibus discurrere. Sed Bruno, cuius consilijs non aliter q̃ præceptis obtemperabat, nequaquam id passus est: nã prętér alia, quæ cum ad corporis, tum maximè ad animę perniciē indè prouenire poterant incommoda, pruden ter considerabat virum sanctissimũ, vigilijs, ieiunijs, ac sacris lectionibus exhaustum tanto oneri ferendo planè impatem esse. Quadraginta enim, quam vixit annis, continuis capitis & stomachi doloribus laborauit, prorsus vt angelum Satanæ, qui eum colaphizaret, adeptus videretur.

Verumenimuerò quamuis adeò esset à corporis consuetudine, rerumque humanarum cogitatione abstractus, vt sui ipsius frequenter oblitus, non tam in terris quàm in cęlis degere videretur, pauperum tamen & inopum curam deponere non potuit. Exceptis enim domus suæ dumtaxat extremis necessitatibus, cuncta sanè, quæ consequi poterat, non in thesauros, posterorum vel dissipanda litibus vel consumenda luxibus congerebat, sed in egentibus lętus distribuit: Pupillorum verò, ac viduarum patrocinium quanta cura susceperit quis explicare queat? Iram & furorem hominum potētissimorum, quo interdum seuientes, inexorabiles se prębebant, qua animi lenitate repressérit, qua humilitate superauerit dictu mirum est. O quoties salutis humanæ quasi cęcatus desiderio in cenosa se loca pro talibus causis proiecit? quoties ad pedes abiectissimarũ etiam personarum diu prostratus iacuit? Iam verò diuini verbi prędicationem quo animi feruore, quo studio expleuerit nunqd orationę consequi poterimus? Cum die quodam apud * Vinnaicum castrum verba faceret, & audientiũ corda ad effusam lachrymarum vim prouocaret, duæ

Cura pauperū quāta illi fuerit.

** Insuniciū Prædicatio eius efficax*

mulieres acerrimis pietatis eius cauleis excitatæ in apertã scelerum suorum confessionē cum multis lachrymis proruperunt; quarum vna proprium se maritum veneno sustulisse, cum summo admissi sceleris dolore proclamat; quam nequaquã vir sanctus auersatus reiecit, sed summa eã prudentia ac modestia tractauit, vt eam tanquã membrum Ecclesię morbidum grauiterq; saucium, ad sanitatem reuocaret. Neq; hę solæ sed alij vtriusq; sexus quam plurimi sese ad pedes eius abiecerunt, & scelerum suorum veniam cum debita satisfactione postularunt.

Longum nimis foret singulas eius virtutes recensere, in quem diuina gratia omnium ornamenta virtutum congesserat, tantisq; donis affecerat, vt singula quęq; principatum sibi in eo vindicare viderentur. Porrò illud vnum in eo valdè admirandum fuit, q adeò diuinarum rerum commentationi assueuerat, vt nulla vnquã res vel prospera vel aduersa mentē eius ab intuitu rerum cęlestium auertere potuerit. Oculorum suorum, qui solent frequenter nobis peccati fenestram aperire, custos adeò admirabilis fuit, vt vix dici queat. Hinc cum aliquando mater mea familiarē cum eo sermonem habuisset, & ego post discessum ex eo quærerem vtrùm eã senecta valdè fregisset: paululùm secum præmeditatus, Nescio, inquit, planè, cuius ætatis sit; neque enim faciem eius intuitus sum. Hinc & illud, q cum mulier quædam potentia ac nobilitate pręclara, ad eum venisset, & faciem, inter verba vltro citroque habita, fuco meretricio ornatam impudenter ostentaret & socij eius, quos prudentes nō minus quàm religiosos habere curabat, post discessum dicerent, cur eam de tanta lasciuia, impudentiaq; non corripuisset, ille non sine horrore respondit, se faciem eius penitus non vidisse. Et quid mirum quod faciem illius non viderit, qui nullam omninò nouerat? Vbi nunc sacerdotum, vbi

Studiū contēplationis eius.

Nota oculorum continentiam verè stupendā

plurimorum in sacro habitu constitutorum curiosa lasciuia, lasciuaq; curiositas? Iam verò de vigili reliquorum sensuum custodia quid attinet dicere? eum ita diuinarum laudum studio imbutus fuerit, vt etiam in extremis mortis doloribus, cũ cætera pœnè oïa de memoria diffugissent, hoc vnum prorsus de sanctissima eius mẽte, nulla vel phrenesis vel alterius vi morbi potuerit aboleri.

Cum iam deuecta ętate mortis dolores vehementius appropinquarẽt, & multis fletibus ac suspirijs quasi maximorum criminum reus plangeret, quidam ex socijs eum consolaturus accedens: Pater, inquit, quid te tanto lachrymarum imbre affligis, cum nec homicidium nec periurium nec aliud quidquam quod offensionem diuini numinis prouocauit, cõmiseris? Protinus ille quid hoc, inquit, refert, cum sola cupiditas & vanitas, hominem, nisi diuina clementia protegatur, in sempiternam pestem deijcere potest. *Cupiditas & vanitas*

Cum grauissimis morbi doloribus oppressus decumberet, Dñs Odolricus Diensis Antistes monasticæ vitę amore incensus ad eum venit, vt sacrum habitum ab eo, cuius alumnus fuerat, susciperet. Vir autem beatus audita aduentus eius causa, tanto est repletus gaudio, vt infirmitatis oblitus pœnè se de lectulo pręcipitauerit, quo venięti occurrere posset. Accedente aũt illo pręgaudio lachrymas fudit, & in oscula eius ruens, sacro illum habitu induit. Postremo cõtineri non potuit, quin ministrorum suorum manibus adiutus, in solum descẽderet, prostratusq; in faciẽ magnas Deo gratias ageret. Tantus nãque erat illi humanæ salutis amor, tũ sanctitatis desiderium vt oẽs ecclesiarum rectores maximis virtutũ omnium ornamentis decorare vehementer niteretur. Huic ẽt crebris mẽtis excessibus in Deum ferebatur, & quãquã à primis annis, acerbissimis eerebri passionibus laboraret, & vltima ętate quasi quibuidã dolorum *Fle. quãma gno amore pron. cuẽdę saluti. ani marum.* fornacibus decoqueretur, tãta tamen fuit mentis altitudine, tanta constãtia, vt nunq̃ passus sit religiosam deuotionẽ fumo aliquo obscurari, sed in ea ad extremum vitę spiritum egregiè admodum perseuerauit.

Anno itaq; ab incarnatione Domini millesimo centesimo tricesimosecundo, ætatis suę ad minus octogesimo, mense quarto, consecrationis autem suę quinquagesimosecundo, Kal. Aprilis, sexta ante Palmarum Dominicam feria, B. Hugo inter sui temporis episcopos fama & operibus celeberrimus, migrauit ad Dñm: successorem sibi Carthusiensem propter eximium pietatis studium egregiè clarum relinquens. Sacrum corpus fuit vsque ad tertiam, sequentis hebdomadę, feriam insepultum relictũ; ad cuius exequias innumerabilis vtriusque sexus multitudo confluens magna cum reuerentia sanctissimos eius pedes osculabatur, & multi in rebus afflictis, eius intercessione, opẽ diuinam implorabant, quam sine dubio se percepisse gaudebant. Tantus enim erat populi vndiq; concursus, & tam grata cunctis etiam defuncti pręsentia vt eum in monumẽtum inferri non paterentur. Signa autem & miracula literis mandata non sunt, pręsertim q. clarorum hominum sanctitas non tam ijs, quàm vitę innocẽtia & charitate in Deum continetur. *Obijt vir sanctus anno Domini 1132.* *Deuotio populi erga sacrũ corpus.*

MARTYRIVM SANCTARVM Agapis, Chionię & Irenes, quæ apud Thessalonicam passæ sunt. Diocletiani Consulatu nono, Maximiani autem octauo.

Ex eo quod est apud Metaphrasten.

VM crudelis admodum persecutio Maximiani Imperatoris in Christianos desæuiret, tres insigni pietate mulieres, quę seipsas cunctis virtutibus contra tyrannidem *1. Aprilis.*

nidem egregiè munierant, vt conceptam charitatis flammam luculentius excitarent, relicta patria, cognatione & vniuersis facultatibus contemptis, altum quendam montem petierunt: vbi cum aliquandiu sanctissimis precibus operam dedissent, Magistratus, qui crudele Imperatoris mandatum exequebatur, eas, eodem in loco, comprehendi atque ad nefaria simulacrorum sacrificia trahi iussit. Sed illę cum spe futurorum bonorum incensæ, non modò tantam impietatem execrentur, sed minas omnes suppliciaque contemnerent: voracibus eas flammis obijciédas decreuit. Qua autem virtute atque cõstantia certamen hoc confecerint, nõ erit abs re explicare.

Cum igitur tres hæ egregia virtute fœminæ iudicum tribunali oblatæ essent; Dulcetio, Artenienfis scriba, hanc aduersus eas accusationem de scripto recitauit: Cassander beneficiarius hæc scripsit. Scito Domine mi, Agathonem, Agapen, Chioniam, Irenem, Casiam, Philippam, & Eutychiam nolle vesci his, quæ dijs sũt immolata, eas itaque ad tuam amplitudinem adducendas esse curaui. Lecta accusatione Pręses: Quænam, inquit, ista est tanta mentis vestræ insania, vt nolitis, religiosissimis Imperatorum nostrorum edictis obedire? & tu, inquit, Agatho, quare sacris nostris vti recusas? quoniam, respondit Agatho, Christianus sum. Simili responsione singuli deindè nefandum deorũ cultum execrati sunt, potiusque se omnia tormentorum genera perferre paratos esse dixerunt, quàm ab ea fide, quæ singulari & gratuito Dei beneficio illis collata erat, vel latum vnguem deficere. Hac eorum cõstantia Præses ad iram prouocatus Eutychiam, quia vterum ferebat, in carcerem abduci iussit: Agapen verò & Chioniam flammis viuas exuri. reliquos autem alijs atque alijs supplicijs pro sua crudelitate reseruari.

Accusãtur apud Dulcetium præsidem.

Agathonis constantia.

Eutychia grauida traditur custodia.

Agapes & Chionia viua cremantur.

Et quidem sanctissimæ mulieres animis in spe cælestium bonorum egregiè confirmatis igni consummatę sunt: sancta verò Irene statim à peracto certamine Præsidi oblata. quæ interrogata velletnè dijs potiùs sacrificare, q̃ vitam in acerbissimis supplicijs amittere: Minimè, inquit Irene, minimè, per Deum illum omnipotentem, qui creauit cœlum & terrã. Summa enim illius ignis sempiterni pœna ꝓposita est his, qui Iesum Dei verbum negauerint. Tunc Dulcetius Pręses: Quandoquidem oblatã benignitatis nostræ gratiam repudias, ego quoque non vno mortis metu te afficiam. Sorores quidem tuę pœnas nostro iussũ decretas exoluerunt: in te verò etsi eadem mortis sententia lata sit, aliud statuetur. Pręcipio igitur nudam te in lupanari omnium libidine vexandam exponi. Hac lata sententia, satellites cum Zosimo publico carnifice apprehensam illã ad lupanar abduxerunt. Sed castissima mulier Spiritus sancti gratia tanquã radijs quibusdam obumbrata pudicitiam conseruauit prorsus, vt nemo tanta audacia inuentus fuerit, qui impurum, aut turpe aliquid in eam moliri præsumeret.

Irenes constantia.

Ducitur ad publicũ lupanar, sed manet intacta.

Quod cum ad pręsidem relatũ esset, præcipiti mentis furore agitatus eam reuocari suoque tribunali sisti iussit. Quæ sine mora veniẽs, insignẽ & vultu & oculis pietatẽ spirabat, & diuinam quandã effigiem ex se in omnium oculis afferebat. Vndè Præses ad maiorẽ indignationem pariterq; pudorem prouocatus sic eam affatus est: Quia video te in eadẽ mentis temeritate perseuerãtem idem te mortis supplicium, quod iã ante sorores tuæ exoluerunt, subire iubeo Hac lata sententia, milites Irenem in sublimem quendam locum duxerunt, ex tructoq; rogo, iusserũt ipsam in eum cõscendere. Tum illa, sublatis ad cęlum oculis & vultu ad hilaritatem cõposito, psalmos canere, Dei gloriã celebrare, & festos dies agere cœpit ac lęta postremo in rogum insiliens martyrij palmam adepta est.

Laudans Deũ flãmis exuritur.

EGREGIVM MARTYRIVM S. Amphiani, itemq; Aedesij fratris eius.

Auctore Eusebio Caesariensi, histori§ Ecclesiast. lib. 8. cap. 14. & 15.

2. Aprilis.

Aximianus Cæsar qui suis ipsius viribus ac manu imperium occupauerat, cùm incredibili in Christianos rabie sęuiret, & alios in alia atq; alia loca, qui sedulo periculum euitare studebant, dispergeret, beatus martyr Amphianus, vt suam in Deum fidem declararet, anno ætatis suæ vixdum vicesimo, in festo, quod mira gentilium superstitione Hecatæ celebre erat, admirabile sanè pietatis exemplar omnibus Cæsareæ ciuibus contemplandum proposuit.

Patria & parêtes Amphiani.

Ortus erat hic adolescens Pagis Lyciæ ciuitate minimè obscura, parentibus verò diuitiarum gloria celeberrimis. Qui primum Beryti liberalibus humanioris literaturæ disciplinis eruditus, cùm ad patrem, qui tunc patriæ totius principatum occupabat, reuersus esset, & illam vitæ consuetudinem, quæ tota erat in mũdi honoribus & luxu posita, ferre non posset, repudiatis blandis corporis lenocinijs, clam amicis & familiaribus, fugam inijt: & diuino spiritu tanq̃ manu ductus Cæsaream deuenit. Vbi cùm sacris literis, exiguo illo tempore, quo erat nobiscum, & optimis disciplinis animum imbuisset, & alios omnes Christianæ disciplinæ cultores multis parasangis superasset, tertio persecutionis nostræ anno, regnante Maximino, cùm in vrbe Cæsarea Vrbanus Pręses Maximini mandato omnes cuiusque generis & ętatis homines, ad nefaria deorum simulacra cogeret, & tribuni viros cum vxoribus & liberis per vim ad idolorum delubra traherent (vndè omnia loca inexplicabilibus miseriarum fluctibus redundabant) Amphianus inaudita animi fortitudine confirmatus, clam nobis omnibus, qui cum illo in ædibus eramus, clam etiam vniuersa præsidis cohorte, ad Vrbanum impuris sacrificijs intentum accessit, atque audacter apprehensa eius dextera, prudenter admodum & grauiter diuina quadam animi alacritate ab immolando eũ coercuit: hortatusq; est vt execrabili sacrificio relicto, vnum solum & verũ Deum agnosceret. Quis erat circumstantium qui tantam animi magnitudinem in adolescente nõ obstupesceret? Stabant cuncti attoniti, donec præfecti stipatores, instar agrestium belluarum expeditis armis in eũm irruunt, impositisq; plagis, quas fortissimè sustinebat, eum dilaniant, ac tandem toto corpore excruciatũ in carcerem concludunt. In quo vnum diem noctemq; vtroque pede compedibus ad cruciatum pararis, longo à se mutuo distento, diuexatus, postridie ad iudicem educitur. Et primum quidem ad sacrificandum cum compelleretur, fortissimè restitit, & inuictam animi fortitudinem ad ærumnas, horrendosq́ dolores ferendos ostendit: adeò, vt carnifices latera ei^o^ non semel atque iterum, sed sæpiùs ad ossa vsq; & ad intima viscera dilacerare, plagas & verbera in os & ceruicem infligere pergerêt, vti vultus eius verberum ictibus intumescens, ab ijs qui illũ probè & accuratè anteà de facie nouerant, ne agnosci quidem amplius posset.

Fugit parêtes & venit Cæsaream, vbi à Pamphilo martyre sacris est literis eruditus.

Amphiani fortitudo admiranda.

Amphian^o^ dirè cruciatur, & mittitur in carcerem.

Verùm cum ne huic quidem dolorum cumulo vlla ex parte succumberet, tortores ex mandato præsidis, pedes lino tincto oleo, eoque incenso obuoluentes, afflictarunt. Vnde quantos & quàm graues dolores beatus ille exhauserit, mihi videtur nõ posse dicendo exprimi. Peruasit enim per carnes illius, easque absumpsit, & in ossium penetrauit medullas, vsque adeò vt totius corporis humor, instar ceræ tabefactus, liquesceret, distillaretq; Ceterum ne in his quidem cruciatibus demisit animum, sic

Supplicium immane.

vt iam aduersarij & carnifices incredibili eius tolerantia, quæ communem hominis naturam longè superauit, ferè defessi essent: vndè rursus in vincula compingitur. Triduo post ad iudicem denuò productus, & eandem pietatis confessionem, liberè exprimens, licet iam deinceps cum ipsa morte luctaretur, maris tamen fluctibus submergendus traditur. Miraculum autem quod statim post est consecutum, si à nobis commemoretur, verisimile est nullam fidem habiturum, apud eos præsertim, qui ea dem oculis minimè ipsi conspexerūt. At licet homines vix fidem illi adhibituros satis intelligamus, ratio tamen non patitur, vt rem gestam, quę nullam non Cæsariensium ætatē testem habet, silentio prætereamus.

Mittitur i mare.

Simulatque igitur sanctissimum illum & beatissimum Christi martyrem medio mari, vt illis videbatur, in profundissimos vortices coniecerant ex improuiso tanta procella, nō vsitata illa quidem, tanta etiam turbatio non per mare solum, sed per vniuersam continentem se diffundebat, vt cum terra, tum tota ciuitas eius impetu & violentia concuteretur: atq; vnà cum isto mirando & repentino terræmotu ipsum mare martyris cadauer, vtpotè tam sacrū pondus sustinere nō valens, ante portas ciuitatis eijceret. Eiusmodi igitur sunt res gestæ S Amphiani, qui die Parasceues, hoc est, secundo die mēsis Xanthici, id est, ad 4. Nonas Aprilis martyrio occubuit.

Corpus ei' per tempestatem ad portas ciuitatis eijcitur.

Eodem tempore, iisdemq; ferè diebus, in ciuitate Tyriorum, adolescēs nomine Vlpianus, post acerbissimas plagas & verbera grauissima, in pellē bubulam, iam nuper extractam, cum cane & aspide inuolutus, præceps in mare deijcitur. Non longo tempore post Aedesius germanus Amphiani frater, germana ferè & similia cum illo tormenta perpessus, post infinitas fidei confessiones, post diuturnas vinculorum afflictationes, post latā à Præside sententiam, qua ad metalla in Palæstina erat damnatus, post vitæ rationem, quam pallio vestitus more Philosophi (etenim plus politioris eruditionis, plusque cognitionis in philosophia fuerat, quàm frater, adeptus) sanctissimè traduxerat, tandem cùm iudicem, in vrbe Alexādria sententiam de Christianis pronunciantem videret, & plus æquo in eos furentem (quippè viros interdū graues & modestos varijs ignominiæ notis affecit, interdum & mulieres summæ continentiæ, & virgines quę sua sponte Dei cultui se consecrauerant, ad turpem ipsarum contumeliam lenonibus tradidit) idem cum fratre aggressus est. Et quoniam illa facinora intoleranda ei videbantur, fidenti & erecta animi magnitudine accedens ad iudicem, turpitudinis & ignominiæ, quā cum verbis, tum rebus ipsis pręstitisset eum corā coarguit. Vndè varijs tormentorum cruciatibus diuexatus (quæ quidem cō stanter & sedatè admodum pertulit) ad extremum fuit in mare proiectus, & eundem cum fratre exitum consecutus.

Vlpianus martyr.

Martyriū Aedesij, q etiam Pamphili martyris fuit discipulus.

VITA S. NICETII Lugdunensis Episcopi.

Ex ea qua est per Gregorium Turonensem, cap. 8. in vitis Patrum. Claruit anno Domini 570. temporibus Iustini iunioris Imperatoris cum Romana Ecclesia præsideret Ioannes Papa tertius.

Lorentinus quidam, accepta Arthemia coniuge, cum duos iam ex ea suscepisset liberos, fuit ad lanubensis vrbis episcopatum expetitus: cumque re obtenta, cum principe domum reuerteretur, coniugique, quæ acta fuerant, nunciaret; illa, Desine, inquit, quæso dulcissime coniunx episcopatū vrbis expetere, ego enim ex conceptu à te sumpto episcopum in vtero gero Hac voce vir sapiens, audi-

2. Aprilis. Parentes S. Nicetij.

audita, monitis vxoris suæ acquieuit, & tanquam altera Sara locuta esset, vocem eius audiuit. Impletis autem pariendi diebus, mulier puerum est enixa, corpore sanè formosa, & mente ad omnem virtutem egregiè instructū, cui quasi futuro mundi victori Nicetio nomen imposuit, eundemque summa diligentia nutritum sacris literis instruendum tradidit: Defuncto autem patre, sacris muneribus ornatus, cum pia genetrice in domo paterna resedit, turbulentos animi motus ratione vacuos, diuinarum meditatione scripturarum compescens, & luxuriantes corporis motus assiduis laboribus, ac ærumnis opprimens. Quodam verò die in eadem domo facies eius fuit pestilenti pustulæ vnius contagione misere deformata, prorsus vt mater eius nullam de eo spem vitę reliquam haberet: vnicum tamē in Diui Martini patrocinio, cuius opem sine vlla intermissione implorabat, solatium repositū habebat. Cumque toto biduo graui ęgritudine oppressus cum mortis doloribus decertasset, & mater funeri necessaria præpararet, adueniente vespere subitò exclamauit: Mater mea bono animo esto. ecce enim beatus Martinus signo Crucis me benedicēs sanum, ac incolumem surgere iussit. Hęc effat*, statim è lectulo surrexit, & gradum, integra sanitate recepta, fecit.

Nascitur Nicetius.

Corripitur peste Nicetius.

Curatur beneficio S. Martini.

Anno ætatis suę trigesimo, fuit presbyterat* honore decoratus. qui tātùm abest vt eū de statu prioris vitę deiecerit, vt etiam maiores ad omnem virtutis exercitationem stimulos addiderit. Studebat enim assiduo manuum labore non solùm proprijs, sed aliorum etiam necessitatibus succurrere. Pueros infantes incredibili diligentia simul cum ipso lacte pietate ac diuinarum laudum studio imbuebat. Castitatem non modò in se, sed in alijs tutabatur, eamque omnibus inculcabat, & insigni preconio frequenter extollebat.

Fit presbyter anno ætatis suæ 30.

Lugdunensis Antistes cum in vrbe Patisiaca graui oppressus morbo decumberet, rex Childebertus senior, qui incredibili amoris magnitudine eum prosequebatur, ad lectum eius accessit, & suauissimis verbis consolari voluit. Episcopus autem cùm magis de totius ecclesiæ, quàm de sua salute solicitaretur, Obsecro te, inquit, optime Rex, vt pro mea tibi seruitute qualicunque hactenus impensa, vnicam hanc petitionem meā aspernari vel negligere non velis. Cumque Rex petitionem eius se ratam habiturum confirmaret, Peto, inquit, vt Nicetius nepos meus vir omnibus virtutum ornamentis egregie decoratus, ecclesiæ Lugdunensi Antistes substituatur. Annuit benignè Rex ac populus vniuersus, fuitque mira omnium gratulatione ad illud dignitatis fastigium euectus: quām annis duobus & viginti insigni vitæ sanctitate ac præcipuo pacis & concordię studio administrauit. Iniurias sibi illatas remittebat protinus, ac sempiterna obliuione statim sepeliebat: duros autem & in scelere pertinaces cùm per se, tum per alios ad agnitionem trahebat, modosq; omnes excogitabat, quibus, horrendis peccatorum tenebris inuolutos ad innocentiæ, ac sanctitatis studium traduceret.

S. Nicetius creatur Lugdunensis Episcopus.

Quodam tempore ad matutinarū officiū pergens, cùm in Ecclesia Dei, diaconum quendam grauioribus fortè peccati vinculis constrictum, psallentem audisset, cōmotus ait: Sileat, sileat, nec præsumat canere iustitiæ inimicus, & dicto citius, obstructo ore, conticuit ac manifesto horrendas inobedientiæ pœnas luit: quem vir Dei ad se vocatum increpuit, dicens: Nonne tibi sacra Ecclesiæ limina interdixeram; & qua mentis temeritate Deum tibi infensum, tāquam nullius tibi peccati conscius, laudare præsumpsisti? Hæc cum diceret, dæmonium, quod diaconum obsessum tenebat, exclamauit, immensis se cruciatibus à Sancto torqueri. Tunc Sanctus, impositis diacono manibus,

Nota hic nō esse speciosam laudē in ore peccatoris.

Diaconum

dæmonia:ũ liberat. nibus, eiecto dæmonio pristinę men tis integritati eum restituit.

Migrat è vita vir sanctus. His alijsque virtutum insignibus clarus, vicesimo secundo episcopatus sui anno, ætatis verò sexagesimo migrauit ad Christum. cuius eximia sanctitas statim multis admodũ miraculis illustrata fuit.

Cum funus eius efferretur, cæcus quidam sub feretrum adductus lumẽ recepit. Cum de more ac lege Romanorum, paucis ab obitu diebus, vltima eius voluntas in foro legeretur: & presbyter basilicæ illius, in qua sacrum eius corpus sepultum iacebat, nihil omninò sibi legatum esse intelligeret, felle tumens in verba plena indignationis prorupit, atque Nicetium stolidum appellauit. Sequenti verò nocte sanctus cum duobus episcopis, Iusto, atq; Eucherio in veste miri candoris apparuit, & graues de presbytero apud eos querelas deposuit, dixitque: Hic presbyter blasphemijs me onerat, quòd nihil facultatum mearũ templo huic legauerim, & nescit demens, quicquid preciosius habui, glebam corporis mei, ei contulisse. Hæc cùm dixisset, & alij duo antistites presbyterũ illum iniquitatis reum clamarent, Sanctus ad presbyterum conuersus, pugnis palmisq; ita grauiter guttur eius illisit, vt quadraginta diebus lectulo decũbens ne saliuas quidem oris sui, nisi magno cum labore deglutire posset, nec prius sanitatis beneficium obtinuit: quàm supplicibus à Deo ac sancto Confessore verbis veniã petijsset. *Nota pœnã presbyteri S. Episcopũ blasphemãtis.*

Diaconus quidam sancti viri casulam possidebat, eaque non secus ac veste quadam profana vtebatur, atq; monentes, vt eam maiore in reuerentia haberet, petulanter irridebat, ac tandem in sacri Antistitis cõtemptũ ex ea pedulia fecit. Sed mox adfuit diuini iudicij vltio Nam vt primum ea pedibus aptauit, arreptus a dęmone, ruit in pauimentum, & cruentas ore spumas proijciens, debitas sceleris pęnas luit. Et quia nemo, qui misero succurrere poterat, pſens erat, extensis ad focum pedibus ignis pariter cum soccis pedes deuorauit. *Pœna in cõtemptorem sacrę vestis qua vir sãnctus vsus fuerat.*

Et hæc quidem fuit in perfidos vltio: in pios verò & Dominum in Sanctis eius laudãtes clarior, multò eius benignitas elucet. Nam & tres cæcos ad sepulcrum eius visum recepisse, & multos varijs calamitatibus oppressos pręsentem eius opem expertos esse certum est. Apud Genabẽsem Galliarum vrbem dum sacræ reliquiæ summo cum honore portarentur, tãtam ibi gratiam Dominus pręstare dignatus est, vt suppliciter adorantes, & cæci visum, & claudi gressum reciperent. *Beneficia eius in miseros.*

Exorta quodam in loco seditione, inter faces ac volitantia saxa, quidã stricto ense viro cuidam necem intulit, quã germanus interempti frater, paucis post diebus simili exitu vindicauit. Quod cùm loci illius iudex comperisset, virum illum compedibus vinctum in carcerem detrusit, vt extremũ de eo supplicium sumeret. Cumque vir ille imminenti mortis periculo grauiter turbatus multorũ nomina Sanctorum inuocaret, tandẽ etiam supplex ad Nicetum confugit, eò quidem confidentiùs, quod eius misericordia, vinctorum compedes sępiùs disruptas, catenasque confractas intellexisset Nec eum concepta de Nicetij benignitate fiducia fefellit. Nam paulò post dormienti apparens cum vinculis soluit, & illesum abire iussit. At ille è somno excitatus cùm se planè solutum, catenis cõminutis, ac trabe confracta miraretur, lętus ac intrepidus ad Sancti sepulchrum perrexit, & iudicem tãta miraculi admiratione adeò ꝑculit, vt venia patrati homicidij libenter cõcessa, ad propria abire permitteret. *S. Nicetius vinctum absoluit.*

Huius sancti reliquias Gallomanus Tricassinorum Pontifex deuotus expetiit, quę cùm ad eum deducerentur earum virtute cęcorum oculi illuminati sunt, & varia morborum genera depulsa. *Miraculis coruscant reliquiæ.*

Pauper quidam, viuente adhuc Sancto, literas ab eo cõscriptas obtinue-

nuerat, quibus sibi eleemosynam per deuotorũ domos flagitaret. Post eius verò obitum, cum ipsa circuens epistola, ingentem vim pecuniarum propter sancti Antistitis memoriam cõflabat. Quod cum homo quidam Burgundio callidus non minus quàm scelerattus animaduertisset, tempus, & locum designauit, quibus pauperem illum pecunijs spoliaret. Nec mora adfuit dies & locus sceleri patrando opportunus. Irruit itaque in hominem & aureis sex cum epistola spoliatum collisumque calcibus exanimem reliquit. At pauper, qui omnem spem vitæ suæ in epistola repositam habebat orare & obsecrare, & per Deum viuum ac sancti Nicetij virtutem adiurare eum non destitit, vt saltem ablata pecunia epistolam redderet. Ille verò, ea in terram proiecta abijt, quam pauper statim colligens ad ciuitatem venit, & concito gradu ad Phronymium Episcopum contendit. Cui miseriam suam cum multis lachrymis pandens, calamitatis suæ remedium petiuit. Episcopus eum ad iudicem misit, qui vocato ad se Burgundione quæstionem instituit. Burgundio verò cum factum constanter negaret, & nunquàm hominem illum à se visum esse diceret, nullis vel testibus vel argumentis cõuinci poterat. Tum Episcopus arrepta Sancti epistola ecce, inquit, sanctissimi Antistitis defuncti scriptura, accede propiùs, & manu eam tangens declara innocentiam tuam. Confidimus enim de virtute sancti viri, quia aut te hodiè hoc scelere contaminatum ostendet, aut certè innoxium abire permittet. At ille timore diuini iudicij postposito nihil moratus accessit: sed vt primum eleuatis manibus perfidam linguam in periurium laxare voluit, supinus retrorsum cecidit, & duarum horarum spatio mortuo similis iacuit. Tandem resumpto spiritu scelus suum cum lachrymis confessus est, veniamque deprecatus ablata restituit, ac duobus ab episcopo pro cęde donat⁹ solidis lętus abiuit.

Nota pęnã periuri.

Quot autem per hunc sanctum à vinculis ac durissima carceris seruitute libertatem consecuti sint, testis est hodiè moles illa ferri, quæ in basilica eius adspicitur, de reorum supplicijs aggregata.

Apud vicum Prisciniacensem vrbis Turonicæ, erat ecclesia dudum cõstructa, nullis Sanctorum reliquijs decorata. Cumque loci illius incolæ, multis precibus aliquas de sancto Nicetio reliquias obtinuissent, & summo cum honore in ecclesiam intulissent, tres dæmoniacæ ex termino Biturigiæ venientes, primo in templum ingressu Nicetij virtutem sese præsentire apertè dixerunt, ac statim parulentum quid cum sanguine ab ore proijcientes ab impuris spiritibus prorinùs sunt mundatæ. Alia sanè quamplurima egregiè virtutis miracula edidit, quæ nos breuitatis gratia studiosè omittimus, cum satis superque hæc, quæ à nobis relata sunt, eximiam Antistitis Nicetij sanctitatem testentur.

Tres dæmoniacæ liberantur.

DE S. THEODOSIA Virgine, & Martyre constantissima.

Auctore Eusebio Cæsariensi, Ecclesiast. historia lib. 8. cap. 17. Passa est sub Vrbano Præside, temporibus persecutionis Diocletiani.

IAM verò cum persecutio esset ad quintum annum continuata, secundo die mẽsis Xanthici, id est, ad quartum Nonas Aprilis in ipso die Dominico, & in ipso festo Resurrectionis Saluatoris nostri, Theodosia virgo, Tyri puella fidelis & modesta, annos nondum decem & octo omninò nata, vinctis quibusdam Cæsareæ, qui regnum Christi constanter confitebantur, ante tribunal consistentibus accedit, cum benignè salutatura, tum (sicut verisimile est) eos obsecratura, vt cum essent apud Dominum,

2. Aprilis.

minum,

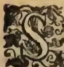
minum, illius recordarentur. Quo factitato, eam tanquam nefas quoddã & impium facinus aggressam, satellites abripiunt, deducuntq; ad Præsidem. Extemplo verò iste quasi mente captus, & animi furore maximè efferatus, grauibus & horrendis tormentis latera mammasque ad interiora vsque ossa dilaniat: quam adhuc ægrè spirantem illam quidem, hilari tamẽ vultu & lęto omnia cruciamenta perferentem, in rapidos maris fluctus proijci iubet. Deindè ab illa ad reliquos Christi Professores digressus, omnes ad æris metalla, quæ erant in phæno Palestinæ, condemnat.

Immanissimè S. virgo dilaniatur.

VITA S. FRANCISCI de Paula, Ordinis Fratrum Minimorum Institutoris.

Ex ijs quæ in Bulla Canonizationis eius habentur, data à Leone X. Roman. Pontif. Migrauit ex hac vita vir sanctus anno Domini 1507.

2. Aprilis.

SITUM est in regno Neapolitano inter Brutios & Lucanos oppidum quoddam cui nomen Paulę est, quod vni⁹ diei itinere à Cusentia, illius prouinciæ metropoli distat. Indè Iacobus Martotilla originem traxit, qui cum ex proximo castro Folscaudi, coniugem honesto loco natam Viennam nomine matrimonio sibi copulasset, procreauit ex ea hunc Franciscum, egregium sanè Catholicæ Ecclesiæ Confessorem. Qui à prima infantia sub Dei timore & amore educatus, insigne specimen futurę sanctitatis prę se ferens, solitudinem & religionem diligere, ac orationibus & ieiunijs assiduè vacare cœpit. Quæ cum eius parentes animaduertissent, ipsum annum circiter decimumtertium agentem domui S. Francisci ciuitatis S. Marci (iuxta votum per eos emissum) obtulerunt. In qua puer in sortem Domini electus, anno per eum exacto, nullaque professione emissa, vocatis parentibus, eos, vt se ad ecclesiam S. Frãcisci de Assisio, & S. Mariæ de Angelis deuotionis gratia ducere vellent enixè rogauit. Qui pio eius desiderio annuentes, sese itineris comites præbuerunt. Hęc pia ecclesiarum visitatio pijssimo iuueni initium præbuit ad res arduas moliendas. Nam vt primum ecclesijs illis visitatis, domum reuersus est, animum ad nouam ecclesiæ fabricam construendam, adiecit. Cumque ipse sine mora terram foderet & fundamenta iacere inchoaret, ea re, hominum sermonem diuulgata, ingens populi concursus factus est, qui certatim operam conferre, & quibuscunque potuere modis, opus promouere cœperunt.

Paula oppidum patria S. Frãcisci.

Parentes.

Traditur in cœnob. ũ.

Ecclesiam construit.

Intereà cum muri iam multiplicatis operis exurgerent fertur, vir quidam sacro S. Francisci habitu indutus ei apparuisse, atque ex improuiso increpasse, quòd ædem illam tam angustã facere incepisset, euestigioque diruptis muris euanuisse. Vndè non immeritò plerique illum B. Frãciscum fuisse existimarunt. Paulanus igitur terminos dilatare, & ecclesiã magnificentissimo opere, sola ope diuina egregiè confisus, extruere cœpit. Nec est sua spe diu frustratus. Nam postridiè vir quidam Cusentinus insigniter nobilis, cum magno auri & argenti pondere superuenit, quod totum in nouæ ecclesiæ structuram contulit. Hoc igitur diuinæ prouidentiæ munere vir sanctus mirificè exhilaratus, multò alacrius operi instare, & quamuis esset continuis ieiunijs, atque vigilijs planè attritus, lapides, calcem, ligna, aliaque ad fabricam necessaria proprijs etiã humeris deferre non desinebat. In omnibus enim summo studio humilitatis virtutem sectabatur, atque vt omnium minimus esse volebat, sic etiam Minimorũ dici censuit, & Ordinem egregia sanctitate eaq; præcipuè virtute conspicuum instituit.

S. Frãcisc⁹ ei apparet.

Humilitas eius.

Iam

Iam verò cũ Ordine præclarè constituto Generalis munere in eo fungeretur, vt alios ad humilitatis æmulationem magis magisq́ue incitaret, non dubitabat vir sanctus vilissima quæq́ue munia obire. Quippe discipulis suis discumbentibus ipse ministrabat, sacra loca verrebat, aliorum fratrum indumenta proprijs manibus abluebat. Cum adhuc iuuenis esset, Calabriamq́ue incoleret, nunq̃ nisi nudis pedibus, etiã per glacies, niues, montes & acuta saxa, vepres, spinasq́ue incedebat. Ipsum sæpius ignem nudis pedibus conculcasse, ac ignitos candentesq́ue lapides manibus portasse, liquidò constat. Admirabilis erat eius vitę austeritas, quæ propterea admirabilior cẽsenda est, quia in pueritia, adolescentia, iuuentute, senecta, & decrepita eius ætate inter labores, vigilias, ieiunia, abstinentias, innumerasq́ue corporis macerationes, eundem pœnè viuendi modum seruauit.

Iuuenis ambulat nudis pedibus.

Horum, & plurimorum aliorũ Sanctorum operum ratione habita, adeò sancti Spiritus gratia hominem complexa est, vt pijs eius meritis, & precibus in Christi nomine dęmones à corporibus humanis sæpiùs eiecti, pluresq́ue infirmi diuersis morborum generibus oppresi, & iam à medicis destituti, ac morti propinqui, pristinæ sanitati restituti fuerint: Idemq́ue beatus alijs compluribus, qui memoria & sensibus capti erant, sanitatem pręstiterit: ac multis claudis incessum, surdis auditum, mutis loquelam, cæcisq́ue lumen restituerit, & leprosos mundauerit: nonnullosq́ue mortuos, vel pro mortuis habitos ad vitam pristinamq́ue lucem reduxerit. Quorum quidem miraculorum fama, cum iam per totum ferè orbẽ vagaretur & ad aures Pauli II. peruenisset, ille quendam Cubicularium suum ad Cusentinẽsem Archiepiscopum Pyrrhum nomine misit, vt ex eo de miraculorum veritate certior fieret. Pyrrhus autem vt summi Pontificis mandato in omnibus faceret satis, ipsum Cubiculatium ad virum sanctum destinauit, vt præsens admirandam eius sanctitatem, ac miraculorum virtutem oculis proprijs inspiceret. Cubicularius fretus Antistitis consilio hominem adijt. Cumq́ue inter salutandum beati viri manum osculari vellet, ille omninò renuit, eumque rogauit vt sibi potius manum deosculãdam porrigeret, vt potè qui annos triginta tres sacrosancto presbyterij munere ac honore in Ecclesia Dei fungeretur. Quod Cubicularius memoria repetens obstupuit, atque hominis spiritum vehementer admirans cum eo in cubiculum ad colloquium concessit. Ibi cum post varios sermones vltro citroque sanctè admodum habitos, Cubicularius asseueraret, vitam illam arduam & perquàm difficilem nulli, nisi robusto, ac valido tolerabilem fore: beatus Pater, audito illius verbo, igni appropinquans, ardẽtes prunas absq; læsione manibus arripiens, dixit: Qui profectò corde Domino seruiunt, omnia creata illis obtemperant. Exterritus ille eo miraculo veniam petijt, & ad Pontificem rediens, miracula quæ viderat, enarrauit.

Claret miraculis.

Spiritu prophetia claret.

Ardentes prunas manu tenet & ostendit Sãctis creata omnia obtẽperare.

Erat vir quidam apprimè nobilis Iacobus de Tarsia Baro terræ Bellimontis diœcesis Cusentinensis, qui tunc temporis Paulę degebat, & vlcere quodam in crure, ad desperationem vsq; salutis laborabat. Is cũ longo tempore medicorum, & chirurgorum ope frustrà vsus fuisset, nullamq́ue sibi salutis spem in humana industria reliquam videret, fama miraculorum, & sanctitatis beati viri adductus, ad eum non sine magno labore accessit, plagamq; illi detexit, & sanandam humiliter exhibuit. Vir sanctus, & qui adstabant, hulcus tam graue & miserabile, insanabile pœnè iudicabant: Franciscus tamen hortatus est eum, vt firmam fidem, & certã spem in vno, & omnipotenti Deo collocaret, quia sanitatis gratiam consequeretur. Intereà cũ vnum è suis fratri-

fratribus, ad quædam folia herbæ, quæ vngula caballina dicitur, & certos pulueres, quos in sua cellula vir sanctus repositos habebat, colligēda misisset, ipse crucifixi imagini afflixus ardentissimas pro salute viri illius preces fundebat, allataq; deinde folia cum pulueribus, facto crucis signo hulceri imposuit, ac domum eū abire iussit. Ille conscenso equo cum paululum equitasset; Profectò inquit ad vxorem suam Iohannem, quæ ei itineris comes erat, videor mihi sanitatem adeptus, nam neque dolorem, neque fœtorem illum pessimum amplius sentio. Hæc dicens ex equo descendit, & calce terram percutiens, nec aliquid doloris sentiens, se liberum & sanum intellexit.

Vlcus desperatū sanat.

Iisdē fermè diebus in ciuitate Cusentinensi Marcellum quendam de Cardilla manibus pedibusq; contractum & lepra miserè infectum, orationis suæ virtute incolumem reddidit. Guidonem quoq; Lipantum nobilem Cusentinum turpi lepra deformatum in domo paterni (quā vir beatus tūc ædificabat) sanitati restituit. Cum idem beatus vir fabricam domus iuxta Paulæ oppidum incepisset, adductus est ei quidam à natiuitate mutus. Quem cum parentes eius pre foribus ecclesię deposuissent, vir beatus, dixit ei, vt alta voce ter Iesū inclamaret, Beato verò inchoante, & parentibus prosequentibus, mutus similiter alta voce dixit: Iesus: & indè integræ vocis, vsque ad obitum, beneficium obtinuit.

Cōtractum eundemque leprosum curat.

Item aliū.

Mutus inuocato nomine Iesu loquitur.

Cęca uidet.

Rursus, Iulia Antonij Catalani filia ab ortu cęca, cū à parentibus adducta fuisset ad sanctū virum, euulsa quadā è terris herba, crucis signo benedicta oculisq; imposita visum recepit. Cū duo in fabrica domus paterni terram effoderent, subitò prærupti montis pondere obruti, pro mortuis habiti sunt. Quos cum vir sanctus accessisset, & terram à duabus partibus remoueri mandasset, viui planè, & illęsi, non sine ingenti astantium admiratione inuenti sunt.

Accidit vt in media hyeme venatores quidam syluas oberrantes, in montibus multa niue respersis, hominem inuenirent planè extinctum vel vltimò certè mortis iaculo saucium: hunc cum misericordia moti ad sepeliendum deferrent, Franciscus illis obuiam factus cum iam sepulcro inferēdus esset; ad defunctum conuersus, Surge, inquit, & ambula. Ad cuius verba homo ilicò surrexit, domumq; ingressus, vires cibo ac potu restaurauit, ac prospera deinde valetudine vsus est. Dū in ædificationē noui monasterij calx in fornace coqueretur, accidit vt fornax vel nimio ignis calore accēsa, vel alia quauis causa ruinam minaretur; vnde magistri operū non mediocriter turbati, cùm nullū opitulando malo remedium inuenirent, ad B virum accurrunt, eiq; periculum exponunt. At ille magistris ad prandium abire iussis, sibi curam fornacis sumpsit. Cumq; remotis arbitris solū se remansisse putaret, statim facto crucis signo, intrepidè ardentē fornacē est ingressus, eaq; restaurata, rursus sine vlla etiam vestimentorū suorū læsione incolumis est egressus.

Quidā prò mortuo habitus ad vocem S. viri conualescit.

Intrat illęsus fornacē ardentem.

Erat frater quidā Antonius Ordinis Minorum professor eximius, & vitę etiam ac morum integritate omnibus admirandus, qui publicis sępè in concionibus beati viri dicta factaque carpebat, & populum interim admonebat ne se ab homine simplice, rudi, ac literarum ignaro, in errorem abduci pateretur, præsertim in eo quòd solis herbis ægrotis sanitatem promittebat. Hęc cum animo confidenti frequenter ad populum peroraret, fratres alij eum hortati sunt, vt coram beatum virū de prædictis argueret, & salutaribus monitis à tanta temeritate ad saniorem mentem reuocaret. Qui sanè abijt, & virū sanctum acriter increpitum contumelijs insuper affecit, monuitque ne deinceps sua ruditate & stultitia plebē à veritate in tantam inscitiam atque adeo in fraudem abduceret. At vir sanctus cum hæc aliaque insigni patien-

Increpatur & in publicis concionibus tanquā homo rudis & parū sanæ mētis arguitur.

Ardētes titiones nudis manib⁹ cōplectitur vt ostendat omnia se Dei virtute facere.

patientiæ documento pertulisset, hilari animo foco appropinquans, ardentes nudis manibus titiones arripuit, eosque strictè comprimens ostēdit omnia Dei virtute fieri posse. Quo miraculo stupore propemodùm oppressus Antonius, ad eius sese pedes abiecit, atque erroris sui veniam humiliter postulauit, nec prius humi surgere præsumpsit, quàm tanti viri benedictione potiretur.

A Francia Rege euocatur & venerenter habetur.

Quæ cùm mirabilem quandam & rarò auditam viri sanctitatem arguerent, & celebris admodum fama eorum ad Ludouicum XI. eius nominis Frācorum Regem Christianissimum perlata esset, Rex eximia beati viri sanctitate permotus, à Sixto Papa IIII. impetrauit, vt ex Calabria in Franciam se conferret, quò sic demū incredibili suo desiderio, ex conspectu viri sanctissimi, satisfaceret. Igitur Franciscus summi Pontificis mādato compulsus, in Franciam ad Ludouicum Regem abijt: à quo multis magnisque admodum honoris & beneuolentiæ indicijs acceptus, amplā, & magnificam domum eum ecclesia propè ciuitatem Turonensem, & Regium palatium sibi suisque fratribus in perpetuum obtinuit, quæ in hodiernum vsque diem fama sanctitatis beati viri celebris permanet.

Tres Regulas instituit.

Fuit autem hic Franciscus tantæ continentiæ vir, vt non carne, sed solo spiritu compactus videretur. Neque proprię tantùm saluti eum inuigilasse putandum est, sed totius in eā rem viribus incumbebat, & assidua mente pertractabat: quo modo alios quàm plurimos ad similem virtutis viam perduceret. Hinc ad religionis suæ propagationē diuino procul dubio spiritu instructus tres Regulas fratrum scilicet ac sororū instituit. Atque vt erat humanæ gloriæ cōtēptor eximius, & sūmus humilitatis amator, fratres omnes sui Ordinis Minimos: & sorores Minimas vocari voluit, præcepitque vt ante omnia in quouis negotio, sese, suaque omnia ad Romani Pontificis Christi in terris Vicarij voluntatem referrent. Fuerunt autem saluberrima ipsius noui ordinis instituta primum à Iulio II. Pontifice approbatæ, & à Sixto, Innocentio VIII. & Alexandro VI. Rom. Pontificibus, ac postremò à Leone decimo (qui eum in Diuorum catalogum retulit) confirmatę, multisque gratijs ac priuilegijs est indultis communitæ.

Reddit spiritum creatori vir sanctissimus.

Cùm tempus peregrinationis suæ completum esse à Deo intellexisset, pridiè quā decederet, in solenni Missa, ingenti fratrum suorum cinctus corona, imbre lachrymarū perfusus sacrosanctum Eucharistiæ viaticum è manibus sacerdotis suscepit, atque ad cellulam suā infirmos, ac seniles baculo sustentante artus, regressus, anno ætatis suæ nonagesimo primo, secunda die Aprilis, quæ tunc fuit Parasceues, eadē ferè hora qua Christus pro totius humani generis salute acerbissimos in Cruce dolores sustinuit, lætus è carnis ergastulo migrauit. Corpus eius postquàm dies vndecim gratissimum omnium oculis spectaculum inhumatum permansisset, nullum non modò fœtorem, sed odorem suauiter admodum fragrantem emisit. Fuit autem in Diuorum numerū relatus anno à Virginis partu 1519. à Leone X. Pontificatus illius anno septimo.

VITA SANCTI NICETAE Confessoris.

Ex ea quā scripsit Oratione funebri Theosterictus, beatissimi viri discipulus. Vixit temporibus Tharasii Episcopi Constantinopolitani, à quo Presbyter ordinatus fuit circa annū Domini 780.

3. Aprilis.

Vanquàm sancti omnes præter supernam illam patriam Hierusalē vix aliam nouerint, & ciuitatem in terris stabilē nullam habuerint; ideoq; parum aut nihil nobis conferat si genus eorum & patriam inquiramus: tamen quia ita

ita natura comparatū est, vt ex præclaris virorum gestis decus aliquod ac ornamentum patrię nostrę accedere credimus nequaquàm ea silentio in hoc Sancto præterire volum⁹.

Patris S. viri. Genuit itaq; hūc virum sanctum Cæsarea Bithyniç, ac diu multumque egregijs ipsius rectè factis sese oblectauit. *Pater eius* Pater eius Philaretus diuinæ pietatis admodum studiosus, nullam non pro filio curam ac diligentiam suscepit, vt optimis sanctissimisque imbutus disciplinis, multorum expectationi satisfaceret. *Adhibetur literis.* Tanto namque perfectioris vitę studio pater flagrabat, vt minimè dubitauerit monastice vitę rigorē profiteri: mater enim octauo à partu die vitam hanc cum beata morte commutauerat.

Fuit igitur puer apud patris matrem sedulò educatus, & ętate paululùm progressus literis à patre traditus: quas ille laboris amantissimus breui memoria complexus est, prorsus vt integrum Dauidis Psalterium probè teneret, atque ex eo omnes vitæ actiones ad diuinę legis disciplinam sanctè admodum componeret. *Tenet Dauidis Psalterium memoria.* *Consecratur Deo.* Quibus initijs pater mirificè delectatus, eum ipse Deo dicauit, & sancto illius seruitio ita omnino addixit, vt æditui in ecclesia locum teneret. Quod munus cum tanta prudentiæ ac sanctitatis opinione administrabat, vt omnes in sui admirationem vehementer pertraheret. Diuina eloquia nocturna pariter ac diurna terebat manu, ijsque mentem assiduò pascebat, prorsus vt rebus omnibus terrenis calcatis viam, omnemque modum exquireret, quo ad summum virtutum omnium fastigium peruenire posset. *Perfectionis studium.*

Tandem cùm varias viuendi rationes cum animo suo pertractasset, placuit vita cęlibe ac perturbationibus vacua electa, monasticam disciplinā arripere. *Vitā eligit monasticā.* Omnibus igitur amicis ac consanguineis valere iussis, ac dulcique patria relicta, abijt ad Stephanū quendam cum vitę sanctitate tùm ipsa inprimis canicie admodum venerandum, qui iuxta vrbis Cæsareæ torrentem solitariam in rebus asperis ducebat vitam. Huic se Niceta cū in disciplinam tradidisset, tam egregium se athletam in spirituali palestra præbuit, vt cum ipso pœnè magistro de vitæ sanctitate certare videretur: Vnde senex ille alacri eius studio permotus auctor illi fuit, vt in cœnobium aliquod ad multorum eruditionem se reciperet. Cuius vsus consilio Niceta, precibus eius pro viatico sumptis, abijt ad Meditij monasterium, cui tunc temporis sanctissimus Pater Nicephorus præerat: à quo benignè admodum susceptus & in disciplinam libenter admissus est. *Vitam com plectitur cœnobiticam.*

Hic verò quanta, quamque eximia animi fortitudine impotentes hostiū impetus, & omnes motus ratione vacuos represserit, vix vllis verbis explicari potest. Et quidem in primis assidua mortis meditatio ei ob oculos versabatur. *Mortis meditatio assidua.* Ventrem extrema necessitate egregiè domabat, ac parum à cibis abstinere existimabat, nisi ab omni terreno affectu sese remoueret. Nulla erat in eo furoris perturbatio, nullus iracūdię aut simulationis affectus, nulla ociosi sermonis opinio; sed omne ipsius studium aut diuinorum eloquiorum meditatio, aut solertes ad Deum preces erant.

Cùm igitur pastor ipse tantis eum virtutibus conspicuum cerneret, dignum reputauit, qui sacerdotali initiatus dignitate ad aliorum salutem operandam promoueretur. *Ordinatur presbyter.* Nec mora missus ad Tharasium Constantinopolitanæ Sedis patriarcham (qui enim dignitatis gradum multis virtutib⁹ adornabat) ad presbyterij honorem libens ab eo prouectus fuit, statimq; domum reuersus, monasterij gubernacula suscipere coactus est: *Præficitur monasterio.* quę ille tanta prudentia ac dexteritate tractauit, vt plurimi fama virtutū eius excitati, ad eum cōfluerent, lęti que eius sese disciplinis subderent. Itaque paucis admodum annis sacra illa fratrum societas ad centesimum numerum excreuit, quos peritus guber-

gubernator ad portum salutis, mira omnium gratulatione, dirigebat.

Athanasi' vir celebris et doct' Nã este uirtuti bus permotus fit monachus.

Hinc factum est, vt præter alios, Athanasius quidam exemplo virtutum eius prouocatus, mundo renunciaret; quod sanè vel ipsos etiam Angelos in admiratioñe pertrahere potuit. Erat enim Athanasius ille, cùm literarum cognitione egregiè imbutus, tum minimè vulgaribus decoratus honoribus, ideoque patri suo in primis charus. Hæc autem cum animo maximo iuuenis contempsisset, & præter exspectationem omnium ad monasticæ vitæ disciplinam totis viribus aspiraret, pater per vim eum è cœnobio extractum habitu religioso spoliauit, & inuitum superbas vestes resumere compulit. At iuuenis, cuius animus altas iam in Christi amore radices egerat, sic patrem affatus est: Putasne, ò pater, sericis istis vestibus animi mei propositum labefactandum? Vniuersum ego mundum contempsi, omnemque eius ornatum stercora reputaui, & tu existimas me inani quodam vestium cultu superandum? Hæc cum dixisset serica illa indumenta in quatuor partes dilacerauit. Quod cernens pater alijs eum vestimentis induit, nullumque non mouit lapidem, vt aliqua saltem huius mũdi gloria animum eius titillaret. At iuuenis maiori animi altitudine secundò ea discidit, & nudus tota mente in Christi vulneribus & extrema, quam pro nobis passus est, ignominia exultauit. Ea re commotus vehementer pater, tanta in filium crudelitate deseuijt, tantisque tergum eius plagis affecit, vt summa medicorum arte vix ad pristinam sanitatẽ reuocari potuerit. Hac tentatione deuicta iuuenis non dubitauit patrẽ certiorẽ facere, se nullis supplicijs, etiamsi membratim dissecaretur, ab instituto pietatis cursu retrahendũ esse. His auditis pater filii pietatem admiratus ingemuit, ac lachrymis totus infusus sic filium est affatus. Vade mi fili, vade, & iter illud ad Christi gloriam & animæ tuæ salutem præclarè susceptum constanter perfice. Aderit aliquando tempus quo de vberrimo laborum tuorum fructu gaudebis.

Athanasii propositu pater reluctatur.

Athanasii ad patrem respõsum.

Athanasi' dire a patre flagellatur, sed permanet in proposito.

Miram ex Nicetæ præsentia hausit voluptatem.

His patris sui verbis Athanasius tanquam calcaribus quibusdam ad cursum concitatus iterum se ad Nicetam recipit, tantamq; ex eius præsentia atque eximio virtutum omnium splendore voluptatem hausit, vt cęlestibus planè delicijs se interesse putaret. Nec mirum sanè Nicetas enim totis eam in rem viribus incumbebat, non modò vt commissum sibi gregem in officio contineret, sed vt arduam virtutis semitam summa cum alacritate conficeret, atque omnes labores pro Christi gloria & animarum salute susceptos leues iucundissimosque esse sentirent. Ad mundi contemptum atq; laborum omnium tolerantiam, dictu mirum est, quàm admirandis eos sermonibus excitabat, prorsus vt discipuli eius inflammatis animis ad ardua quæque reuerent, neq; vllis difficultatibus à summo perfectionis studio impediri possent. O quàm erat pulchrum, quàm suaue, sub tali rectore Christo militare. Non patiebatur vnquam pius Pater aliqua tristitiæ nube pios discipulos inuolutos esse. Sæpè noctes integras in vno aliquo priuatim consolando insomnes ducebat. Singulorum animi affectiones prudenter cõsiderabat, & omnibus omnia factus omnes lucrifacere studebat. Erat eius corpusculum vigilijs ac ieiunijs adeo exhaustum vt propter summã imbecillitatem vix loqui posset. Tanta namque virtute continentiam amplectabatur, vt panem etiam & aquã in mensura sumeret.

Nota hic eximiã Nicetę in gubernãdo monasterio prudentiam. Nota inquam.

Admirãda eius abstinentia.

His rebus diuinus Pater egregie excellens multis miraculorum virtutibus clarescere cæpit. Erat in confinio monasterij, infans à natiuitate mutus, qui ad Nicetam adductus, precibus eius & signo Crucis munitus, protinus loquelæ beneficium cõsequutus est. Frater quidam, quotidianis monasterij seruitijs deputat'

Precibus & signo Crucis sanat mutum.

dia-

Ieiunio oratione & sãcto oleo amentem restituit. diaboli malitia ad amentiam & insaniam impulsus erat, quem vir sanctus vnius diei ieiunio omnibus indicto, oleo sancto & precibus suis in priorem statum restituit. Fratrem quoque dæmonio obsitum & grauia multa ab eo perpessum, prorsus vt omnes eum à dæmone lacerandum putarent, precibus sanauit & signo salutaris Crucis opprimentem dæmonem eiecit, fratremq; integræ sanitati restituit. *Oratione et signo Crucis dæmonẽ expellit.*

Quàm verò egregius in animi morbis curandus idem Pater Niceta extiterit, nullis verbis explicari potest: Etenim ex ipso motu atque habitu, qui prauis agitabantur cogitationibus, dinoscebat. Porrò si quem grauiori aliquo delicto obnoxium cernebat, hunc remotis arbitris ad clariorem facinoris admissi cognitioné pijs monitis & exemplis excitabat, & ita prudenter corripiebat, vt memor fragilitatis humanæ se quoque similiter vel etiam grauius labi posse recordaretur, summaq; diligentia præcauebat ne abundantiori tristitia eiusmodi homo absorberetur. Omnibus erat mitis, omnibus amabilis, omnibus iucundus & hilaris, comis & ad audiendum facilis, misericors, facilis ad cõmunicandum, totus charitate plenus, totus humilitate refertus, totus mansuetudine & omnibus sincerè virtutibus abundans. Tota denique vita ad proximi salutem & vtilitatem destinata fuit. *Notent & obseruent hanc prudẽtiam in tractandis animorũ morbis confessarij.*

Intereà Athanasius qui Patris Nicetæ onus pari cura ac vigilantia sustentabat vita functus est, & ad beatam immortalitatem lętus migrauit, è cuius pectore supra monumentum arbor cypressus nata multis, morbis oppressis, sanitatem suis frondibus præstitit. Nicephorus quoque cuius pietate & amplissimo beneficio monasterium hoc oonstitutum fundatumque erat, eodem ferè tempore dié obijt, quo tempore totum regiminis pondus solis Nicetæ humeris incubuit; qui fratrum adactus precibus & pijs obtestationibus victus non tam præfecturæ dignitatem, quàm ingens dignitatis onus suscepit. *Athanasius moritur, eiusq; sanctitas apparet.* *Item Nicephorus.*

Nam iisdem temporibus diabolus nouas quasdam hæreses excitauit, ijsque graues admodum longè lateque in terris dissensiones seminauit. Multò enim maiore contentione quã antea vnquam pium sacrarum imaginum vsum è terris eliminare, omneque pietatis studium sempiternis tenebris inuoluere nitebatur. Imperiũ administrabat Leo Armenus homo omni impietate cõtaminatus, Leonis Isaurici & Constantini Copronymi sectator, qui omnes veræ orthodoxæque fidei propugnatores vel exilio multabat, vel multis iniurijs ac calũnijs oneratos vitã ipsa morte acerbio ré in medio nationis prauę exigere cogebât. Eo tẽpore acerbi veritatis persecutores cùm omnem longè lateque dominandi impunitatem adepti essent, Nicephoro Cõstãtinopolitanæ Sedis Antistite in exiliũ pulso, Theodotum quendam ex eorũ numero qui Spatharij dicuntur, hominem leuissimum Patriarcham substituerunt, qui præside concilium quoddam Iudaicũ coegerũt, in quo sanctissimos Patres ab impijs eorum decretis dissidentes humi prostratos pedibus conculcarunt, multisque dictu horrendis, contumelijs affecerunt. *Iconoclastarum hęresis exurgit.* *Leo Armenius imperator.* *Iconoclastarum rabies in sanctos Patres.*

Post Episcopos autem hoc modo exceptos, primarios insignium monasteriorum duces aduocarunt, inter quos diuinus Pater Niceta vnus fuit. Hos primùm varijs assentationibus versutissimo modo inuentis in fraudem atque pestem inducere conabantur, sed cùm omnes conatus eximia eorum prudentia deluderentur, illi in furorem ac apertam vim prorumpentes, in diuersos carceres eos compegerunt, eorumque virtutem & constantiam diuturnis carceris squaloribus frangere tentarunt Erat tunc sanctus Niceta in carcerem malè olentem & sordidum valdè coniectus, prorsùs vt si alia pœna non accessisset, satis hæc condemnatio ad supplicium valeret. *Patres sancti in carceres conijciũtur.*

S. Niceta post carceris squalores exilio multatur.

Postquàm verò dies non paucos in tetro carcere non sine maximis corporis incommodis exegisset, Imperator eum exilio in Orientis partibus damnauit, & in castello quodam, quod Masaleon dicebatur, seruari iussit. Erat medium hyemis tempus cùm sanctus Pater anteà itineris laboribus planè fractus, cum rigore ac niuibus, omnibus aeris iniurijs expositus, certare cogebatur. Accedebat, quòd is qui virum sanctum in exiliū ducere iussus fuerat, homo erat natura ferus & immitis, nullumque omninò tempus aut locum à continuis calamitatibus ac miserijs respirandi viro sancto concedebat. Eadem planè crudelitate fera immitis in reliquos Patres vtebatur. Cùm verò Imperator sanctos Patres ijs persecutionibus alacriores reddi, animosque omnibus angustijs maiores habere cerneret, versutus ille consilium mutauit, Patresque Bizantium eadem itineris difficultate & molestia reuocatos nouis rationibus in suam voluntatem pertrahere cogitauit. Et quidem cùm hyemis tempus & dies solenni ieiunio consecratos in libera custodia exegissent, Imperator quia oleum & operam se perdere videbat, tradidit eos Iohanni cuidam insigni malorum inuentori, quibuscunque vellet supplicijs affligendos. Qui cùm varijs eos in carcere cruciatibus fatigasset, & extrema fame propemodum enecasset, omnesque malitiæ suæ machinas frustrà adhibuisset, callidum sanè consilium mira diaboli versutia conflatum aduersarijs sanctorum Patrum ministrauit. Cùm enim impios suos conatus aperta vi prolatos in irritum cadere animaduerterent, simulata victoriæ desperatione, tanquàm pacis, certis legibus in religionis negotio firmandæ cupidi, accesserunt postulantes vt vel semel cum Theodoto nefario pestiferæ hæreseos capite communicarent, ac deindè cum ea fide ac sententia quam haberent, ad suum quisque monasterium regrederetur.

Iohannes quidā pessimè tractat sanctos Patres.

Fraus hæreticorum.

Hac conditione persuasi Patres è vinculis exierunt, & sanctum Nicetam sua auctoritate quamuis inuitum & reluctantem ad suas rationes pertraxerunt, vt pariter cum reliquis Theodoto manus daret. Theodotus enim vt omnes paulatim sub specioso pietatis prætextu in fraudem & nefandam hæresim impelleret, venientes ad se Patres summa cum beneuolentia, vt prima fronte apparebat, excipiebat, atque vt fraudis suspicionem tegeret. Qui non adorant, dicebat, venerandam Christi imaginem, anathemati subijciantur. Atque hoc modo Patres nihil hostile suspicantes ad monasteria sua liberos abire permittebat. Niceta verò cùm secum animo cogitasset, grauissimæ ruinæ causam esse, cùm quis à prima institutionis norma vel latum vnguem deflectit, salutarem fugam meditatus est, rebusque omnibus cōquassatis naugio Proconesum tetendit. Sed illic sententiam mutans, iterum Bizantium redijt, vt vbi timiditatis signum dederat, ibi noua constantia eā dem expelleret, atque ostenderet se nullo modo vel latum vnguem ab auitæ religionis præscripto recessurum. Quo audito Imperator accersitum ad se, ad proprium abire monasterium iussit, ni mallet inauditis ad illum diem ærumnis vexari, & vitam cum extremo nominis sui dedecore deserere. Ad hæc Niceta ita respondit vt Imperator facilè intelligeret non nimis aut inanibus verborum fulminibus certandum esse.

S. Niceta cedit nō rectè consulentibus.

Theodotus simulata pietate omnes nititur in hæresim pertrahere.

Citò id corrigit Niceta.

S. Niceta coram Imperatore constanter fidē profitetur.

Cùm igitur inuictum Nicetæ animum cerneret Imperator, tradidit eum Zachariæ cuidam regalium ædium curatori, quæ Mangana dicuntur, donec quid de eo faciendum esset, concilium haberetur. Cùm autem Zacharias ille pietatis admodum studiosus esset, tanta virum sanctum veneratione prosequebatur, vt ne oculos quidem in eum defigere auderet. Imperator verò vt nihil intentatum relinqueret, quo eius constantiam animique virtutem tandem aliquando

Relegatus in exilium. do frangeret, eum grauiori exilio multarum Anthimo cuidam, homini nefario, & sacrilegijs multis infami, qui Insulæ Glyceriæ cum ampla potestate præerat, commisit, qui crudeliter eum diu multumque afflixit: *Committitur Anthimo homini nefario.* certus si eum ad Imperatoris voluntatem flectere potuisset, nouos sibi honores cum amplificatione dignitatis decernendos esse. Sed Niceta pari virtute eius quoque conatus elusit, & vbique de impietate victoriam obtinuit. Nam cùm annos sex angustijs afflictus & rerum omnium inopia vexatus contra diaboli satellites egregiè decertasset, Deus debitas de Leone pœnas expetijt, hominemque nefarium, gladijs suorum confossum, deleuit. Quo mortuo, milites Michaelem quendam *Leo Imperator interimitur & Michael vinctus in eius locũ subrogatur & pacẽ Ecclesiæ restituit.* duabus vinctum catenis è custodia liberarunt, faustisque acclamationibus Imperatorem eum pronunciarunt. Qui medio quodam inter virtutes & vitia tramite gradiens, fidem quidem ipsam non in pristinum statum restituit, sed Patres omnes & reliquos Christi vinctos libertate donauit, sæuamque Ecclesiæ tempestatem sedauit.

Niceta è carcere liberatus abstractam ducit vitam. Tunc verò Niceta ex eo carcere, tanquam è stadio illustris Confessor & sine sanguine martyr victricia portans arma egrediens, ad insulas vrbi finitimas abijt, in quarum quietem appetens angelicam planè vitam duxit. Neque tamen aliorum salutem negligebat, sed omnes ad se confluentes, etiam homines à puritate Christianæ fidei alienos benignè excipiebat, & summo studio tam corporum quàm animarum curam agebat. Post hæc deuecta iam ætate prædiolum *Niceta obiit.* quoddam è regione vrbis positum mercatus est, in quo vltimum vitæ actum in omni sanctitate exegit, & animam multis ditatam virtutibus in manus Saluatoris tertio die Aprilis efflauit.

Ad cuius exequias honestandas ingens vtriusque sexus multitudo confluxit, ac duo antistites primarij Theophilus & Iosephus, quorum alter Ephesi, alter Thessalonicæ dignitatem illam administrabat sanctissimis eximij viri reliquijs honores detulerunt, summaque cum veneratione resonantibus vndique psalmis ad nauigium quod eas ad proprium monasterium deferendas excipiebat, comitati sunt. Cùm verò monasterij fratres sacrum illum thesaurum aduentantem in litore exciperent, subiectisq; humeris ad monasterium portarent, in ipso itinere egregijs miraculis viri sanctitatem Deus omnibus notissimam reddere dignatus est. Nã & dæmones è multis, qui vexabantur fugati & ægroti varijs morbis liberati sunt. *Miracula sunt ad sacrũ eius corpus.* Inter quos mulier sanguinis profluuio laborans solo reliquiarum contactu sanitatem consecuta est. Postquàm verò in monumentum illatæ fuerunt, protinùs maior adhuc virtus enituit, adeò vt quilibet infirmi, cum integra ad loculos fide accedentes, ab omni ægritudine liberati, sani & incolumes domum reuerterentur. Hæc fuit sancti viri vita admirabilis, hæc cælestis illius ciuis & diuini Patris nostri Nicetæ institutio, qui vt Dei gloriam in terris perpetuò celebrauit, ita vicissim & ipse à Deo gloria donatus & coronatus est.

VITA S. RICHARDI EPIscopi Cicestrensis.

Ex ea quam Radulphus Cicestrius duobus libris complexus est circa annum salutis 1270. Claruit autem hic Sanctus sub Innocentio 4. Rom. Pont.

ICHARDVS natione Anglus, in VVigorniensis diœcesis pago, quem à salis puteo VVich vocant, parentes habuit *3. Aprilis.* non ignobiles Richardũ & Aliciã: qui à primis annis pietati ac morũ grauitati dediti, oẽs facilè coæuos suos tã eruditione quàm vitę & morũ integritate antecelluit. Porrò frater eius te- *S. Richardi parentes.*

ner adhuc in captiuitatem abductus, maturiori quo ita è custodia dimissus fuit, vt nihil secum in patriam quàm nuditatem & extremam inopiam adferret: cuius paupertatem ex animo miseratus Richardus cùm & ipse nihil quo fratri opitulari posset, haberet, sese in eius seruitutem tradere minimè dubitauit, quò graue paupertatis onus nonnihil subleuaret, fratremque manuum suarum labore sustentaret. Quibus sanè officijs intantùm sibi fratris beneuolentiam conciliauit vt is totius terræ suæ eum hæredem scripserit.

Seruit fratri suo uoluntariè.

Non multò post cognati & amici nobilem quandam puellā opibus ac diuitijs præstantē Richardo desponsarunt: quæ res fratris animum mirificè quidē exhilarauit, sed vehementer affixit ꝙ possessiones vniuersas in eum transtulisset. Quod vbi Richardus cō perit hilari sanè animo, fratri non tātùm fundū sed & sponsam ipsam, quā intactā reliquerat, tradidit: atq; omnibus mundi huius rebus abdicatis ipsisq; & amicis derelictis primū ad Oxoniēsem Academiā, inde Lutetiam Parisiorū se cōtulit. Tāto aūt ferebatur discendi desiderio, vt nullā aut paruā admodū corporis curā haberet, oēsq; suas cogitationes vsq; adeò in literarum meditatione defixas habebat, vt oīa illa præ illarum amore neglexisse videretur. Degebat tunc temporis cū alijs duobus studiorum socijs, quos vna eademque paupertas affligebat, intantùm vt tribus illis vnicū solùm esset capitis operimentum quo lectiones audituri per vices vtebantur. Cibus illis panis ater cū olusculo erat, quo tamen vir sanctus nunquàm se toto vitæ spatio, iucundiores suauioresq; dies duxisse fatebatur.

Post habitis omnib⁹ cōfert se ad studia literarum.

Interea cū tantos in bonis literis progressus fecisset, vt omniū iudicio magisterij titulo dignissimus haberetur, denuò ad Oxoniensem academiā profectus est, ibidemq; eū eruditionis gradū cū nō mediocri laude adeptus est. Inde verò Bononiā ad animū clarissimis Iurisprudētię disciplinis excolendum se recepit, vbi septennio tā tò cum eruditionis incremento versatus est, vt dimidio & eo amplius anno summa cum dexteritate & laude præceptoris sui in docendo vices suppleuerit, eumq; hac ratione gratię & beneuolentiæ locū apud præceptorē obtinuit, vt vnicam ei filiam cum omnibus facultatibus tradere peroptarit. Verùm Richardus qui diuinos in pectore motus præsentiebat, submissè admodum gratias agens in Britanniam rediit, vbi intantùm eius existimatio creuit, vt vnanimi omniū consensu Oxoniensis Academiæ Cancellarius creatus sit.

Fit artium magister Oxonia.

Studet Iuri.

Fit Cancellarius Academia Oxoniensis.

Per id tempus Cantuariensis ecclesiæ cathedram obtinebat beatus Edmundus, qui sancti viri integritate & prudentia delectatus, eum in partē oneris ac dignitatis suę vocauit, traditoq; sigillo, præcipua quędam grauioraq; totius diœcesis suæ negocia illi demādauit: quę vir sanctus singulari prudentia & æquitate exequebatur. Mortuo autem beato Edmundo, sanctus Richardus tam ab aula, quā à curis & negocijs absolutus Aureliā se contulit, vbi cum aliquamdiu non segnem sacræ Theologiæ operam nauasset, sacerdotio initiatus vnicā parœciam administrādam suscepit: quo tempore Bonifacius, qui Edmundo in Cantuariensi ecclesia Antistes venerabilis successerat, viri sancti consuetudinem & conuictum mirificè expetebat: sed cùm eodem tempore sedes Cicestrensis pastore orbata esset, Richardus ad eius administrationem inuito Rege Henrico, eius nominis tertio, destinatus est: quam dignitatē contra omnes Regiæ inuidię impetus ita tutatus est, vt non mediocrē constantiæ & sanctitatis laudem ad reliquarum virtutum cumulum adiecerit. Nam cùm Regis animum nulla ratione à mendacio ad veritatem flectere posset, Romam ad Innocentium quartum abijt, vt is pro sua anctoritate electionem factam ratam haberet vel infirmaret. Confluxerāt eò Regis legati qui Richardum in inuidiā Ponti-

Itē Archiepiscopi Cātuariensis.

Fit Presbyter.

Eligitur in Episcopum Cicestrem.

Pontificis vocare nitebantur at Pontifex auditis partibus solenni sacrarum manuum suarum impositione Richardum Episcopum consecrauit, suisque eum literis contra omnes æmulorum machinationes egregiè muniuit, quæ res non tam regem conciliasse, quàm nouam quandam iram & indignationẽ conflectasse visa est.

Rex enim præter quàm quòd omnes Cicestrensis ecclesiæ facultates per summum scelus exhauserat, edicto quoque publico omnes à benefaciẽdi antistiti studio auertebat. Quā ob rem pauper & inops, sub alieno tecto hospes degebat, nec tamen ea propter comissi sibi gregis curā vllo modo negligebat, immò ne quis eum inertię vel ignauiæ arguere posset, sæpè in conspectum regis sese dabat, & cum eo audacter de ablato Christi patrimonio expostulabat. *Eius constātia contra regē iniquū* Iam bienniū vir sanctus regias vexationes pertulerat, cùm summi Pontificis mandato compulsus, ædes illi ruinosas & vacuas restituit.

Postquam verò animo magis libero & soluto sacrę functioni illi incumbere licuit, tùm ante omnia attentissimam pauperum curam suscepit, *Benignitas in pauperes* tanta fide ac studio vt non dubitauerit sacra vasa ad eorum inopiam subleuādam distrahere. Feruebat vir sanctus incredibili benignè faciendi studio, vsque adeò vt mortuos proprijs etiā manibus sepulturę traderet, & quosuis vera inopia laborantes suauissimis ad eleemosynam verbis inuitaret. Cumque interrogatus esset quare ipse pauperes ad beneficium accipiendum inuitaret, rogaretque, cùm potius rogari deberet, respondit: *Nota.* Certè nimis carè emitur, quod precibus emitur. Instituit etiam domum quandam hominibus senio confectis, aut graui aliqua corporis debilitate oppressis tutissimum miseriarum suarum perfugium, in qua omnia, quæ ad victum vestitumque necessaria erant benignè ac liberaliter suppeditabat.

Illud quidem valdè est memorabile, quòd cùm quodam die panē vnum pauperibus distribuendum curasset, is idem eius benedictione adeò multiplicatus est, *Vnius panis mira multiplicatio.* vt ex eo tria hominum millia abundè satiata fuerint, atque insuper fragmenta centum pauperibus cibandis superfuerint. Cum nemine vnquam inimicitias fouit, quin potius pro contumelijs honorem, pro inimicitijs beneuolentiam rependit: quamuis autem maxima esset animi lenitate præditus, neque vnquam illatas sibi iniurias apud se quiescere permitteret, in rebus tamen diuinum honorem concernentibus tanta iustitia, tantaque seueritate in homines grauioris aliqua sceleris contagione pollutos vtebatur vt nullis vel minis vel blanditijs flectendus esset. Erant in eius diœcesi vicarij tres impudicarum fœminarum consuetudine infames, *Seueritas eius in tres concubinarios.* quòd mox vbi resciuit vir sanctus, lata in eos sententia, ecclesiasticis beneficijs priuauit.

Erat diuitiarum ac omnium humanarum rerum contemptor egregius, *Contēptus rerum præsentium.* prorsus vt cùm de quodam domorū ipsius incendium & ingens rerum iactura nunciata esset, nihil animo moueretur, quin potius illud ipsum in nimiam suorum tenacitatem referebat, asserens iusto hoc Dei iudicio factum, quod fortassis in pręstandis eleemosynis negligentiores fuissent; vndè protinùs, quamuis res tunc angusta domi esset, largiori manu pauperibus subueniri iussit. Diuinarum rerum meditationibus ac precib. adeò delectabatur, *Amat valde homines religiosos.* vt venientes ad se religiosos & homines pietatis studio deditos semper cum osculo susciperet, dicens: Bonum est ea deosculari labia, quę thymiama sanctarum orationum Deo cum deuotione oblatarum suauiter redolent.

Quanto autem studio & diligentia sacras conciones vir sanctus obierit, & quàm clementer contritos corde fouerit, consilia petentibus impartierit, & deploratos peccatores ad vitam & spem veniæ excitauerit, nemo possit pro dignitate explicare In

Prædicat crucem in subsidium terræ sanctæ. subsidium terræ sanctę demandatam sibi à Romano Pontifice crucis prædicationem cum suscepisset, & per loca maritima ad Cantuariensem vsq; ciuitatem peruenisset, decimo die antè, quam portum illum celebrem, quem Doueram appellant, attigisset, in morbum incidit, neque tamen propterea quicq̃ ab instituto pietatis cursu remisit, donec vi morbi oppressus, in xenodochio, quod Domus Dei appellatur, animam ageret. Cum que mortis horam imminere cerneret, imaginem Crucifixi deuotè com*Moritur vir sanctus in cōplexu imaginis Crucifixi.* plectens ad vltimum vsque spiritum insignem pietatis significationem dedit, animamq; suauiter inter orationis verba Creatori reddidit anno ætatis suæ plus minus 56. Pontificatus verò nono, 3. Nonas Aprilis.

Sacrum corpus fuit Cicestriā magno vtriusq; sexus concursu deportatum, sepultumq; in ecclesia ante arā S. Edmundi, quam ipse in eius templi parte aquilonari extruxerat, vbi magna diuinitus eduntur miracula, adeò vt etiam tres mortui eius meritis ad vitam reuocati sint, abortiuus fœtus animam vitalem acceperit, & plura alia sanè admiranda, quæ breuitatis studio prætermittimus, contigerint. *Tres mortui ad sepulcrū eius excitati.*

MARTYR. SS. AGATHOPODIS Diaconi, & Theoduli Lectoris.

Ex eo quod est per Metaphrastem.

4. Aprilis.

Aximiano Cæsare imperante cum bellū pietati indictum, per totū terrarum orbem arderet, equitesque passim percurrentes populos imperio subiectos rerum oīum Domini num abnegare, pietatisque studium funditus delere conarentur, Agathopus & Theodulus, alijs aliò præ metu fugiētibus, constanter patrociniū pietatis aduersus tyrannidē suscepe runt. Vterq; enim iā ante multo tpe ieiunijs & orationibus impietatē ipsam longè lateq; grassantem profligare nitebatur, ardentiq; desiderio in certamen properare cupiebat.

Igitur cum cęteri in angulis, ac latebris abditi rabiem tyranni pertimescerent, hi duo athletæ palā Christi verbum prædicabant, & opportunè importunè instabāt, vt fideles prodirent, & gloriosa Christi trophæa minimè erubescerent. Præfectus itaque militesq; tantam eorum virtutē admirati, iniectis vinculis eos in carcerem adduxerunt: quod ipsi nō modo non detractarunt, sed incredibili quadam alacritate arripuerunt. Erat enim Theodulus egregia corporis forma, & eximio robore adolescens, obscuris nequaq̃ natalibus ortus. Ducebat. n. genus ex illustri Thessalonicensium familia, erantque ei fratres tres Capito, Metrodorus, & Philostorgus insigni pietate iuuenes, natura atque moribus martyris propositum amplectentes. *Cæteris prametur dilapsis Agathopus et Tdeodulus prędicant Christum.* *Cōprehenduntur.* *Theoduli gen.° & fratres eius.*

Porrò Theodulus ante, quam impium decretum promulgatum esset, intempestæ noctis silētio pręclarum quoddam, futuri certaminis, munus à Deo accipere meruit. Nam cum leni, nocte quadam, somno oppressus etiam secundum quietem vota Deo persolueret, annulum quendā ex noua materia conflatum digito insertū inuenit, cuius solo contactu, homines grauissimis, ac desperatis morbis laborantes protinus sanitatē consequebātur. Ac Theodulus quidē erat eiusmodi. Agathopus autem illi consentiens, vir erat diuinarū rerum cognitione clarus, & ipsa sua canitie oībus venerabilis. Ambo puri pietatis ministri. Omnes. n. corporis voluptates repudiantes, solo diuini verbi ministerio sedulo intēdebant, & credentium salutem cum verbis tum miraculis promouebant. Et quidem Theodulus qui Lectoris officio fungebatur, simplici verbo, & salutiferę Crucis signo importunos sæpè dæmones ex obsessis corporibus fugabat, Deique potentiam illos fateri cogebat. *Theodulo dormiētiam nulus diuinitus datur* *Agathopodis ætas.* *Theodulus lector dæmones fugat.*

Hos

Faustinus Praefectus blanditijs eos peruertere nititur.

Hos igitur egregios Christi milites Faustinus Thessalonicę vrbis Pręfectus in iudicium adductos, quia facilè ex ipso vultu inuictã eorum virtutem cernebat, blanditijs est aggressus: fictaq; amicitiæ specie, remotis omnibus, diu multumq; certauit. Sperabat enim Theodulum ætate iuniorem, blandis verbis facilè in suã sententiam pertrahendum. At Theodulus egregia animi constantia omnes eius blanditias elusit, & minas pari virtute cõtempsit. Quod cernẽs Faustinus tacitus secum adolescẽtis prudentiam miratus Agathopodem adduci iussit, cui submissè in aurem susurrauit, dicens: Immola, quandoquidem Theodulus à mendacio ad veritatem redijt, & nunc se immolaturum pollicetur. Agathopus autem cognito dolo: Et ego, inquit, prompto animo sacrificium faciam Deo, eiusque filio Iesu Christo. siquidem his floridum Theodulus sacrificium se facturum promisit. Hęc illo dicente, & multa insuper de deorum vanitate differente, Præfectus, veritus ne luculentæ orationis efficacia ceteri qui iudicandi erant, magis in Dei fide confirmarentur, celeriter vtrunique in carcerem abduci iussit.

Ducuntur in carcerem

Nocte autẽ media, cum eos Deus secundum quietem opportunis visis confirmasset, læti surgentes Christũ omnium Saluatorem voce magna collaudarunt. Deinde fuso præ lętitia lachrymarũ imbre, quo manus suas lauisse dicuntur, flexis in terram genibus, supplices Deo preces obtulerunt, quibus ad vltimum vsque vitæ spiritum contra eius nominis inimicos constantiam in certamine postularunt. Sanctis autem hoc modo precantibus, multi qui in eodem loco aut homicidij, aut adulterij rei detinebantur, deposita mortis formidine, supplices sese ad beatorum pedes abiecerunt, commissorum criminum veniam postulãtes. Turbę vero, quę foris erant, magna rerum, quæ dicebantur, admiratione affectæ, effractis claustris in carcerem insilierũt, vt tantum tamque admirandum pietatis studium suis ipsi oculis contẽplarentur. At Vrbanus quidam, qui Thessalonicę quęstoris dignitate, apud omnes in honore erat, stimulis dæmonis concitatus cursu ad Pręfectum contendit, magna voce clamitans atq; denuncians, de eorum cultu actum esse, nisi serui Dei celeriter è medio tollerentur. Quamobrẽ Faustinus animo sanè propter illos qui in carcerẽ irruerãt, perturbato, adolescentem simul cum sene adduci iussit. Illi autem tanta animorum alacritate prodierunt, vt non ad supplicium, sed ad celebritatem aliquam iucundissimam properare viderẽtur. Quæ res spectãtium quidem animos in magnam admirationem, Faustini verò in maiorem tyrannidem rabiẽque conuertit.

Diuinitus confirmantur.

Multi ad Christum conuertuntur.

Alacritas SS. martyrum.

Tandem Præfectus post multa verba ad Theodulum nequicquàm habita vestimentis eum spoliari iussit, aliosque Christi Confessores adduci, vt tormentis, quæ ferre eos minimè posse credebat, coactis coram illis sacrificarent. At Theodulus, qui oratoris munere pro omnibus fungebatur, Isthæc, inquit, tormenta parua sunt atque ridicula: Maiora tibi aduersum nos excogitanda sunt, vt perfectã animorum nostrorum cum Deo coniunctionem perspicias, quæ pro ipsius amore cruciatus omnes perferre potest.

Theoduli fortitudo in tormentis.

Cum in his alijsque disputationibus bonam temporis partem consumpsissent, & Faustinus Theoduli animum omnibus minis, ac blanditijs maiorem esse cerneret, tacito nutu ministris, quid fieri vellet indicauit: qui Theodulum, vt capite damnatum eò duxerunt, vbi sontes damnatique puniri solent. Vt verò ad locum supplicij ventum erat, & carnifex educto gladio minacibus verbis mortem minitaretur, Theodulus læto hilarique vultu ceruicem porrexit. Quo audito Faustinus eum ad se reduci iussit, & Agathopodem multis rationibus ad deorum sacri-

ficium allicere conatus est. Sed maior fuit vtriusque constantia & virtus, quàm vt fraudibus dæmonis infringi posset. Atq; ita Præfectus Christum confitentes & deorum vanitaté abominantes rursus in carcerem detrudi, ferroque crudeliter vinctos omni solatio humano destitui iussit. At illi nullis aduersitatibus vel laboribus fracti noctis intempestæ silentio hymnis & canticis Dei bonitatem laudabant, & in vna solaque Christi gratia quiescentes somnum carpebant: cùm ecce vterque secundum quietem visus sibi in magna pelagi tempestate nauigare, fractisque, remis & malo, cùm cæteri fluctibus obruti perijssent, se solos piscium in morem ad littus adnatare: & gubernatoris solertia seruatos, ac splendidis vestimentis indutos, amœnum in montem, cuius cacumen cælum attingeret, conscendere. Hoc viso mirificè exhilarati, alter alteri, iam somno soluti, tanquam ignoranti narrauit. Sed cùm parem vtriq; gratiam subministratam cognoscerent, optimam in futurum spem concipientes diuinas pro tàto munere laudes decàtarunt.

Martyres iterum ad carcerè reducuntur.

Visio eorũ in somnis.

Educuntur è carcere ad tribunal.

Dum hæc fierent ministri crudelitatis aduenerunt, vt eos ad Præfecti tribunal vinctos ducerent: illi autem alacres signaris Christi trophæo frontibus, ministros sequebantur. Tùm verò ingens amicorum luctus exortus aera compleuit, quod charissima sibi capita ad necem rapi cernerent. Verùm Theodulus hilari vultu: Si, inquit, pro amicitia lachrymatis, lætari potius debetis quòd tam honestis in rebus probemur: Sin inuidia commoti, successibus nostris doletis, commune pietatis stadium patet, & fidei promulgatio pariter omnes vocat: paucis tamen coronā præbet, illis nimirum qui nec diuitiarū, nec voluptatis studio tenentur. Dum hæc loquerentur Præfectus in tribunali sedens, tertiùm eos interrogauit: cumque nihil responderent, nisi: Christiani sumus, & pro Christi nomine omnia pati volumus: ipse vultu tristi sententiam tulit, vt Theodulus & Agathopus immolare recusantes in mare proijcerentur. Ministri igitur beatos manibus post terga reuinctos, & lapidibus ex sacris eorū ceruicibus suspensis ad mare deduxerunt, & vtrumque victoriæ corona redimitum in fluctus proiecerunt. Mare autem cum eos suscepisset, fractis lapidum vinculis, multo pulchriora propinquis corpora ipsorum reddidit. Paulò verò post Theodulus decoro vultu & candida amictus stola apparens, præcepit vt facultates eius viduis & orphanis ex æquo distribuerentur, quò post suum a nobis discessum videretur non solùm velle in calamitate constitutos consolari, verumetiam propinquos ad idem pietatis studium incitare. Horum igitur Sanctorum memoriam, qui pro veritatis defensione fortiter se gesserūt, æquum est vt annuis votis & laudibus decoremus, & eorum fidem pro viribus imitemur.

Theodulus ad amicos & cognatos lachrymantes verba.

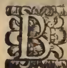
Fertur in eos sententia.

Merguntur in mare.

Theodulus post mortē apparet.

VITA S. PLATONIS Monachi.

Ex luculenta Oratione quam in eius funere conscripsit Theodorus Studita.

Eatus Plato, qui a prima iuuentute suauissimos virtutum omnium flores spirauit, parètes habuit Sergiū & Euphemiam cùm generis tùm morum nobilitate admodùm insignes, quibus in tenera ætate orbus, ab vno quodam consanguineo suo ad ætatem vsq; pubescentem educatus est. Et quidem cùm magna quædam ad vitiorum omnium licentiam via illi pateret, is diligētia & virtutis exercitatione, animi nobilitatem ab externis honoribus, ad honestam virtutis viam direxit, summeque studio perditorum hominum consortia deuitans, eorum familiaritatem appetebat, quorum consuetudine cùm doctior tum indies melior euadere posset. Etenim pro

4. Aprilis.

Parentes S. Platonis.

Deuitat malorū consortia.

Iude

ludo diuinas lectiones quibus attentus erat, pro theatris, & spectaculis ecclesias frequentabat; pro inhonestis diuersorijs honesta collegia: quódque laudabilius est, occultas mentis cogitationes: & acta cuidam eorum, qui præerant, sæpius confitebatur. Quæ res magnum religionis illius erat indicium: neque exiguam alijs admirationem afferebat, pariterque viam ad meliorem vitam multis aperiebat.

Sæpius confitetur.

Cum itaq; mentis oculos ad sempiternarum rerum côtemplationem erexisset, non dubitauit vir sanctus earum desiderio alacrior factus, amplissimas cum paterna domo facultates diuendere, earumque precium, (duabus sororibus paucis quibusdā relictis) pauperibus distribuere, atque ignotas regiones petere. Erat in partibus Olympi Archimādrita quidam Theoctistus nomine, cum genere tum vitæ sanctitate clarus, in loco, qui Symbolus appellabatur degens. Huic se Plato in disciplinam tradere cupiebat. Cum igitur patrijs finibus relictis, vnico comitatus famulo propter probitatem egregiè sibi charo, in eum locum, qui Regum nomine appellatur, venisset, dēsam quandam syluam ingressus, statim sibi comam, eius qui eum sequebatur, manu præscindi iussit, pullaque, tanquàm purpurea se veste induit, & famulum cum preciosis vestibus à se dimisit.

Distribuit sua pauperibus.

Theoctistus Archimandrita.

Tondet sibi comam.

Hoc modo rebus terrenis animo magno valere iussis, ad Theoctistum futuri certaminis sui magistrum venit, cui se totum, & mentem, & volūtatem, & corpus integra obedientia resignauit, & tanquam abiectissimū quoddam mancipium, spreta nobilitatis suæ gloria, alieno se imperio libens ꝓpter Christum subdidit. Gaudebat in omnibus sui contemptu, magnoq; se beneficio affectum putabat, si post operis pensum diligenter, ac dexterè præstitum, contumelia afficeretur, & pugnis alapisq; cæderetur. Nam reliqua virtutis exercendæ studia, vt sunt prolixæ preces, extenuatio corporis, macies ex inedia, ac vigilijs suppeditata, humi cubationes, frequens mortis meditatio, leuiora & parui admodum momenti esse putabat, si non propriæ voluntatis (quæ radix omnium peccatorum est) interitus accederet. Vnde nihil maiori diligentia côtendebat, quàm strictissimæ obedientiæ virtuti se suáque omnia subijcere, & vltimū apud omnes locum, magno humilitatis studio adamare.

Integra, & perfecta obedientia se tradit Theoctisto.

Propria voluntas.

Hinc cum patri suo spirituali fratribusque charissimus esset, tum externis etiam hominibus, clarissimo virtutum eius splendore longè lateque sese diffundente, valdè admirabilis visus est, eò magis quo maiori animo splendidum, ac superbum paternę domus, ac familiæ genus contempserat. Postea verò ꝙ ad celestem patriā Theoctistus, mortalitatis vinculis solutus, feliciter migrauerat, fuit communi fratrum societati præfectus, quam miro virtutum splendore illustrauit, ad eumq; statum & cōditionem prouexit, vt mansio illa ab omnibus sanctissima nominaretur. Cibus illi erat panis cum fabæ oleribus, & summis herbis: Potum illi fons limpidissimus pręebebat, neque hic quotidianus, sed interdum vltra diem vnum, interdum in tota hebdomada bis, vel decimo quoq; die sumptus. Vestis erat tenuis, ac vilis, quę aeris iniuriā repelleret, nō quæ elegantiam aliquam ostentaret. Stratū non mollis aut diffluens lectus, sed qui corpus affligere, & ad spiritalia ministeria firmum seruare posset. Ad hęc manibus proprijs cum sacro Apostolo necessitatibus suis consulebat, neq; panem vnquàm gratis comedit. Quid dicam de scribendi assiduitate, & studio? Vnde nam quæso tanta librorum abundantia nostris monasterijs suppeditata est? An non ex illius sanctis manibus, & laboribus? quos adeūtes, & animo illustramur, & eius manū ingeniumq; admiramur quę tal̄ia, ac tanta nobis præstiterunt?

Præficitur fratribus à morte Theoctisti.

Victus eius & mira abstinentia.

Vestis.

Stratum.

Labor eius & scribēdi studium.

Erat

Constantinus Copronymus perstringitur.

Erat temporibus illis summa quędam impietatis tempestas. Constantinus ille impijs cogitationibus feruens, malitiæ domicilium, multorū capitum draco, eius hęresis propugnator, quę sanctis imaginibus bellum indixit, monastici ordinis acerbissimus persecutor tunc regnabat: à quo quisnam nostrorum Nazaręorum non fuit exterminatus? aut quis latens non in medium est prolatus? Quisnam eorum qui resistebant, non ad impietatis baratrum detractus? ita vt, si cubi aliquis eorum, qui insignes erant, relictus fuisset, tanquàm scintilla quędam in occulto & obscuro loco iacens, ita lateuerit, vt pro mortuo haberetur apud eos qui adhoc supererant. Talis fuit noster Elias à Domino ipso seruatus ijs in locis, in quibus exercitationi monasticæ operam nauabat, non eius manibus captus, qui nouus Achab dici poterat, neq; eius impietatis particeps factus, vt post caliginis tanq̃ nocturnę cuiusdam pugnæ tempora, velut lucifer quidam denuò nobis exoriretur: id quod factum vidimus. Dehinc enim necessarijs quibusdam de rebus Bizantium ingressus est. Quo tempore videre licuit monachos ipsos, qui superfuerant, tanquàm lumina quędam ab ijs qui in vrbe Bizantina erant, conspectos fuisse.

Venit Bizātium & excipitur mira gratulatione ab amicis q eū extinctum putabant.

Tunc & beatus ille, qui mortuus anteà putabatur, rediuiuus agnitus est. neque enim à cognatis superesse credebatur: ex eoque non solum consanguineis, sed toti Bizantio celeberrimus factus est, alijs aliundè illum attrahéribus ac iucundissimè amplexantibus, nobiliq́ue ipsius doctrina libentissimè fruentibus. Et certè tanta doctrinę eius excellentia fuit, vt domos omnes in vrbe aliam in formam & statum conuerterit. Iurandi consuetudinem ab eius loci hominibus quotidianis admonitionibus abstulit. immoderatum corporis cultum sua doctrina repressit. ardentissimum charitatis in pauperes exercendæ studium hominibus persuasit; ac tandem effecit vt in vrbe regia regij, cęlestis inquam regni, mores spectatę vitę testimonio comprobati elucerent.

Reformat mores Bizātinorum.

Hinc omnes illum suspicere, admirari, summoq; honore dignum iudicare, ac Nicomediēsium ecclesię pręsidere volebāt, sed vir sanctus iucundissimę quietis valdè amans, ad amicam solitudinem reuersus est. Posteà quam verò Christi cultrix Irene ad regni gubernacula peruenit (sub cuius imperio eum alijs bonis, tum monasticæ vitæ adeundæ facultas & ianua patefacta est, quæ olim ab impio Imperatore clausa fuerat) vir beatus vel inuitus ad monasterij regimen, cui anteà magna cum laude pręfuerat, iterum assumptus est, clauūque nauis illius qua multorū salus vehebatur regere coactus. Cum igitur se captum ad pręfecturam illam exercendam vidisset, neque sine periculo eam fugere posset, tunc animo magno & excelso tanta cum prudentia ac dexteritate gubernacula suscepit, vt antiqua illa monasticæ vitæ disciplina ab Apostolis & magno illo Basilio constituta, multisq; tunc obscuritatibus inuoluta, ad pristinum splēdorem reuocata videretur. O quam tunc erant pulchra tabernacula tua Iacob, quam illustris pietatis species ad aliorum emendationē ex vita monachorum moribusque lucebat. Ea profectò erat in monasterio illius pietatis facies, quæ solo sui aspectu facilè quosuis ad virtutis amorem prouocabat. Neq; solum pietas hæc intra monasterij fines clausa tenebatur, sed per omnia imperij regna radios longè lateq; spargebat, & vbicunq; salutem alicuius periclitari vir sanctus audiebat, illic virtutem suam exercebat, summisq; viribus importunum animarum hostem submouere nitebatur.

Præficitur iterū monasterio.

Pietas insignis in monasterio.

Constātini Irenes filij impietas.

Cùm Constantinus Irenes filius nuper ad imperij gubernacula prouectus, imperij potestate ad flagitiorū omnium licentiam abuteretur, & partim maternæ reuerentiæ & custodiæ

diæ freno abiecto, partim diuinis legibus conculcatis, legitima vxore repudiata, Herodis exemplo mœchatur, & omnes ferè iniquo illi facto assentirentur: solus hic diuinus Plato cum discipulis suis à veritate cótra iniquitatem constans permansit, neque vllis minis vel blanditijs in consensum tanti sceleris pertrahi passus est. Nuncia nuncijs, minæ minis addebantur, flagella, exilia, mébrorum mutilationes proponebantur, sed omnia inuicto animo vir sanctus repellebat, nullaque certamina quamuis durissima pro veritatis defensione recusabat Hinc Cæsar iracundia commotus graui illum exilio, discipulis aliò atque aliò dispersis fugatisque, multauit, regioq; edicto prohibuit, nè quis eorum, qui Dei causa persecutionem patiebantur, alicubi reciperentur.

Plato cum suis discipulis pro veritatis defensione exilio multatur.

O fortem illius viri mentem, & animum, qui non imperium formidauit, non minis cessit, non illecebris fractus est, cum præsertim cognata illi esset fœmina quę Herodiadis mētem habebat: quinimò intrepida oratione vsus, ac nihil veritus, id quod verum erat, confessus fuit. Cęsar vt animi eius constantiam frangeret, nó quidem securi eum percussit, sed in cellula quadam, vt maleficum hominem, conclusit, cibumque per angustum foramen dari iussit. Hęc vna cum Cæsare agebant monachorum præfecti quidam; quodque miserabile est, carcer erat monasterium Imperatoris palatio adhærens; custodiæ verò princeps erat is, qui adulteros coronauerat. Denique tam consanguinei, quàm alieni, viro sancto illudebant, & generosum hominem adulteriorum comprobatores stultitiæ, & insaniæ insimulabant, ac falsæ gloriæ studiosum eum iactabát, qui pro Christi gloria certamē subierat. Sed ille ærumnas illas ita ferebat, vt insigni beneficio ab ijs se affectum putaret. Nulla enim aduersitas, nulla tempestas eius religionem, & charitatem superare potest, cuius studiū sincera mente ad Dei gloriam refertur.

Multa inuicto animo patitur.

Breue tempus intercessit, & adulterinum illud imperium de medio sublatum fuit. Tunc fidelissimus ille diuinarum legum custos, cófessionis brauio recepto, à carcere ipso, tanquam victor exijt, multisque laudibus, & carminibus celebratus, fœlix dicebatur, eorum testimonijs cóprobatus, qui antea ipsi obtrectabát atque illudebant. Cum enim regina Irene ad intermissum imperium redijsset, & virum hunc summa reuerétia, tanquàm martyrem prosequeretur, tunc multi instar retro fluentis fluuij ad Platonem conuersi, magnis laudibus eius aduersus impietatem constantiam celebrabant, adeò vt ipse custos carceris in terra prostratus, supplex ab eo veniā postularet. Sed ille qui nulla se iniuria affectum putabat non modo ignouit, verum etiam omnibus se subijciebat atque in sui ipsius contemptu mirificè gloriabatur.

S. Plato cū magna gloria liberatur è carcere.

Cum discipulos suos ab exilio reuocatos, collegisset, & collapsa pietatis fundamenta restaurasset, omni se præfectura abdicauit, & in loco angustissimo conclusit, vt per assiduam diuinarum rerum córemplationem artiori amoris vinculo se Deo coniungeret. Ibi ardenti orationis studio, & indefesso manuum labore aduersus hostem diabolum ita pugnauit, vt tamen fratrum curam minimè negligeret. Nam alios tristes consolabatur, alios animo deficientes recreabat, lapsos multos erigebat, & illorum, qui acerbitate aliqua affecti erant, mœrorem leniebat. Quanta verò rigiditate erga se vsus fuerit vix illa oratio explicare potest. Ferrea quadam catena valdè graui pedes constrinxerat, qua oneratus nocturnum pariter, ac diurnum laborem sustinebat, & infatigabilem se in carnis castigatione prębebat, impietatisq; studium ex omnium animis euellere conabatur.

Abdicat se præfectura monasterij.

Rigor vitæ eius.

Nocte quadá è cellula sua egres-

ſus quendam Cæſaris propinquum adijt,& multa admodum, communis vtilitatis cauſa, eius auribus quamuis ingrata inculcauit, vt pace & otio conſtituto Rempublicam bonis omnibus efflorentem redderet. Sed illo vix ad cellulam reuerſo,tãto alter furore exarſit,vt miſſis continuò ſatellitibus virum ſanctum, & nos vna cum illo comprehenderit atque munito in carcere quatuor, & viginti dies detinuerit. Heu quanta fuit tunc temporis illius calamitas. Nouis iniurijs vir ſanctus,vel potius veritas ipſa afficiebatur. Fratrum ſocietas furiosè oppugnabatur. Et alij quidem in carcere ſeruabantur, alij ad iudicia,tanquàm rei trahebantur: ipſe verò vnius omnium ſanctiſſimus ad ſynodum tanquàm maleficus quiſpiam ducebatur. Miſerabile certè ſpectaculum erat,videre ſenem viribus corporis deſtitutum, ſublatum portari catena vinctum,& velut piaculum quoddam ab alijs humeris in alios, indecora traiectione, trãſmitti. Hei mihi:hæc nè fuit ordinationis ſynodo congruentis ratio?hæc nè imperij Chriſtiani exiſtimatio?

Iterum capitur,et mittitur in carcerẽ pro veritate.

Sed, vt quæ in medio ſunt, ea velut ludibria quædam prætermittam, exilium iam decretum fuit, & pater ipſe circumſcriptus eſt in vna quadã inſula ex his, quæ ante vrbem ſunt; quemadmodum & frater noſter in alia quadã valdè aſpera; munito quodam carcere ad exilium accedente. Sed quoniam modo Dei ſeruus abductus eſt? Diſtractus, vexatus, à duobus hominibus huc atq; illuc raptatus,vt iniquum illud facinus,vel ipſis lapidibus, ſenſus expertibus lachrymas mouere potuiſſet. O immites, & doloris ſenſu carẽtes illorum animos: qui iuſtum illum virum omninò deſertum in cella quadam profundiſſimi lacus inſtar concluſerunt, hominemque iam ſenio confectum, & morbo vexatum, ſub vnius cuiuſdam ſerui poteſtate reliquerunt. Si quid imbecillitati ſuæ cõſentaneum petebat, peruerſus ille fores claudebat. Si neceſſitati naturæ ſatisfacere volebat, iniquus ille ſeruus id ei exprobrabat. Cumq; hæc pateretur ſtabilis tamen aduerſus omnes procellas manebat, & datam Chriſto fidem egregiè ſanctèq; ſeruabat.

Relegatur in exilium.

Tandem verò longo carceris ſqualore fatigatus cum in læthalem morbum incidiſſet, Cæſar in vrbem Bizantium ipſum transtulit,animique ſui duritiam in virum ſanctum nonnihil mitigauit. Itaq; celeberrimus ille ciuitatem ingreſſus ſenio pariter & laboribus fractus, lætus ad ſepulcrum ſuum abijt, quod iampridem videre concupiuerat. Quo viſo Deo gratias agens, vt animum ita & corpus ad iter illud feliciſſimum compoſuit Mortem enim hilari vultu tanquàm laborum ſuorum finem, & veræ lætitiæ initium aſpiciebat. Modulabatur ſibi funebre hoc canticum, Reſurgent mortui, & exurgent qui ſunt in monumentis, & lætabuntur qui ſunt in terra. Hæc cum & ipſe caneret & alios, vt pari ſequerentur alacritate,hortaretur, caput ad dexteram inclinauit,tacitoq; ac leui corporis motu ſanctam animam Angelis tradidit, qui eam ad iuſtitiæ ſolem perduxerunt.

Mortem vt laborum finem & initium gaudij aſpicit.

Lætus moritur.

VITA S. VINCENTII Valentini, cognomento Ferrarij, profeſſione Dominicani, ſanctitate, doctrina, miraculiſque clariſſimi.

Ex ea quam quatuor libris conſcripſit Petrus Ranzanus Panormitanus, Ordinis Prædicat. ad Reued. Magiſtrum eiuſdem Ordinis Martialem Auribelli Olijt anno Domini 1418. annumeratuſq; eſt inter Sanctos à Calliſto Tertio Papa.

BEATVS Vincentius ex antiqua honeſtaq; Ferrariorum familia Valentiæ clariſſima Hiſpaniæ ciuitate oriundus, parentes habuit morum elegantia, & honeſtate

5. Aprilis.

Patria, & familia ei

ætate vitæ admodum conspicuos. Qui præter hunc filium egregium familiæ suæ ac patriæ vniuersæ ornamentum, alios duos genuerunt, quorum vni Petro, alteri verò Bonifacio nomen fuit. Et quidē Bonifacius, qui iuris vtriusque Consultus, omnium sui temporis eruditissimus, mortua vxore, hortatu fratris sui Vincentij Carthusiensem ordinem elegit, eiusque habitum in quodam monasterio, extra vrbem Valentiam, quod Porta cęli vocatur, suscepit: vbi cum tanto tamque insigni religionis studio versatus est, vt quarto ab ingressu anno in generalem fratrum illorum rectorem electus fuerit.

Frater eius Bonifacius egregius iurisperit° fit Carthusianus.

Porrò Vincentius qui non sine multis magnisque futuræ sanctitatis indicijs in lucem editus erat, cùm ad fontem regenerationis ab amicis & cognatis delatus esset, atque inter illos de nominis impositione lōga orta esset disceptatio, sacerdos tædio affectus & diuina sine dubio prouidentia motus Vincentio illi nomen imposuit, quod admirandis illius operibus mirificè congruere inuentum est. Vt primum sextum ætatis annum ingressus fuerat, parentes quibus propter incredibilem animi modestiam & formæ elegantiam valdè charus erat, literis eum imbuendum tradiderunt, in quibus tantos breui temporis spatio fecit progressus, vt omnes coætaneos suos multis parasangis superaret. Erat enim puer adhuc, ab omni non modo lasciuia, sed lusu etiam puerili alienus: & si quando pueris eum adesse contingeret, post breuem honestumque ludum, indicto silentio locum aliquem eminentiorem conscendebat, eaque quæ ab egregijs diuini verbi preconibus audierat, summa cum dexteritate proferebat, & graphicè admodùm eruditorū Theologorum gestus, dicta ac sententias non sine audientium ingenti admiratione & stupore exprimebat. Anno ætatis suæ duodecimo omnibus humanioris literaturæ disciplinis imbutus ad Dialecticæ studium gradū fecit, in quo, biennio admodùm exacto, tantum profecit vt inter omnes facilè primas teneret. Hanc autem eruditionem pari pietate adornabat. Singulis hebdomadis bis quarta nimirùm & sexta feria ieiunabat, Missarum solenniis summa cum animi deuotione intererat, diuini verbi prædicatores doctos pariter & indoctos pia quadam curiositate audiebat.

Sacerdos illi nomē impon.t amicis, de eo multum disputantib°.

Sexēnis traditur literis.

Vide pueriles eius actus.

Anno ætatis suæ duodecimo fit dialectic°.

Tāta verò lachrymarum gratia à Domino illi concessa erat, vt ab iis desistere valdè molestum esse videretur. Iā verò quanta cura ac studio pauperes fouerit quis explicare queat? Eos enim in domum paternā receptos lætissima fronte reficiebat, & quibuscūque poterat officiis eos sibi demerebatur, prorsus vt toto quatriduo tertiam substantię suę partem illis, summa parentum voluntate erogauerit.

Gratia lachrymarū.

Benignitas eius in pauperes.

His tot tantisque præclaris adolescentis virtutibus accedebat illud maxima admiratione dignum, quòd anno ætatis suæ secundo & vicesimo inter eos qui Valētiæ philosophiam Theologiamque profitebantur, summus omnium habebatur. Erat ei grande & acutum ingenium cum tenaci & indelebili memoria coniunctum, ac continua in studijs perseuerantia: quæ omnia cunctis eum ciuibus Valentinis mirificè gratum reddebant.

Cùm die quadam pater eius in adulto iam filio tantam rerum peritiam, tantamque morum elegantiam attentius consideraret, animo fluctuare cępit, cui potissimum vitæ generi filium destinare vellet. Accersito igitur ad se Vincentio omne animi sui consilium ei exposuit, liberumque fecit vt vel religiosæ vitæ institutum, vel virginem aliquam nobilitate & pari diuitiarum ac formæ gloria præstantem eligeret, vel postremò vt Romæ aut Parisijs virtute & eruditione suum ac familiæ totius nomen sempiternum redderet. Hæc cùm pater dilecto filio proposuisset, eique secundum voluntatem eius optimè consultum vellet, ita respondisse fertur:

Pater deliberat cui vita generi filium destinare velit

Vincētij ac patrem oratio. tur: Scito, pater optime, à diuitijs, corporis voluptatibus & seculi huius honoribus me alienissimum esse. Omnem amorem, curam & omnia denique vitæ meæ consilia in Iesū Christum sine aliqua hæsitatione defixi, ideoque in sacro Dominicanorū Ordine illi me totum consecrare constitui. Hoc est quod à te, mi pater, a matre, & omnibus qui mihi chari sunt peto, vt hoc postulatum vestra benedictione dignum faciatis. Hæc Vincētij verba ita patris matrisque animū pertulerunt, vt profusis lachrymis in oscula & amplexus filij ruerēt, & magno cum gaudio de optimo sanctioris vitę instituto ei gratularentur. In his alijsq; huiuscemodi sermonibus, maxima illius diei parte consumpta, altera luce, pater cum filio ad fratrum Prædicatorum conuentum sese contulerunt, & priori cæterisque fratribus aduentus sui causam exposuerunt. Ea res haud vulgaris eis lætitię causam attulit. Considerabant enim ex illius scientia & moribus præstantissimis Ordini vniuerso multū splendoris & gloriæ esse accessurum. Post triduum igitur, die Dominica, quæ fuit Nonis Februarij, annos natum decem & octo sacro habitu donarūt.

Pater cum filio Vincētio Dominicanos adit.

Induit habitū sacrū.

Legit studiosè vitam S. Dominici. Et quidem post externa illa nouæ militiæ arma suscepta, prima illi cura fuit, vitam sancti Dominici studiosè legere, eamque intimis animæ medullis imprimere, quò inclytum suū ducem viuis exemplis imitaretur. Atque vt opportuno tempore Euangelij doctrinam longè lateque diffunderet tam pertinaci studio sacrarum literarum lectioni incubuit, vt continuò dignus habitus fuerit, qui Philosophiam publica professione alijs traderet. Quod ille munus tanta facundia & eruditione tres continuos annos expleuit vt non mediocrem ex eo laudem consecutus sit. Deinde Prior cæterique fratres vno animo Barcinonam cum mittere decreuerunt, vt diuinum illud ingenium altissimis omnium artium disciplinis imbutum vberiores in toto terrarum orbe fructus quandoque proferret. Barcinona autem Ilerdam antiquam celebremque Cataloniæ ciuitatem missus, post octo annorum curriculum, pro singulari sua eruditione Benedicto Romanorum Pontifice, Theologorū ascriptus collegio, vbi inter studiorū illius tempora annos natus 24. opus edidit dialecticis suppositionibus admodum insigne. Inde verò a fratribus & amicis Valentiam reuocatus, publicas ad populum conciones habere cœpit tanto cum fructu vt ex vicinis etiam ciuitatibus multi ad eum confluerent, & sub tam insigni literarū ac morum præceptore proficere gauderent.

Profitetur Philosophiam.

Edit librū de Dialecticis suppositionibus.

At verò, vt copiosum toti ciuitati fructum attulerit, tamen varias ibi & dæmonum & hominum pertulit insidias. Nocte quadam precibus matutinis consueto more absolutis cùm instanter virtutem perseuerantiæ à Domino postularet, visus est ei diabulus in specie senis valdè venerabilis adstare, qui se vnum ex antiquis Patribus eremi quondam incolis mētiebatur, & tanquam multarum rerū vsum peritus tantam vitæ austeritatem in florida ætate omittendam consulebat. Quid enim, dicebat, hæc corporis maceratio tibi conferet, cùm in ea ad vltimam senectam minimè perseuerare potes. Quare missām eam facito: & in sola Christi gratia ac benignitate confide. Nec dubites quin facilè ab eo, si in aliquod delictū prolapsus fueris, gratiam consequeris. His auditis Vincentius primùm vehementi timore commotus fuit: sed vt se ab eo nonnihil collegit & merā dæmonis fraudem esse deprehendit, facto Crucis signo inimicum in fugam compulit; qui magno cum eiulatu ac tetro fœtore relicto protinùs euanuit.

Valentia et dæmones & homines sentit infestos.

Dæmon ei apparet.

Erat Valentiæ mulier quædā tàm generis nobilitate quàm corporis forma præstans, quæ suggerente diabolo, capta est amore ipsius Vincentij tam ardenter vt nullam aut animi aut corporis quietem habere posset, nisi

nisi cupitis eius amplexibus frueretur. Itaque post varias insidias tempore & loco opportunis viro sancto ne quicquam struđas, tandem grauissimam corporis ægritudinē mira dexteritate finxit prorsus vt de ipsius salute conclamatum esse putaretur. Itaque vt cęlestes iras maturè per salutarem confessionem auerteret, virum Dei Vincentium aduocant, qui pro in proximum charitate celeriter adueniens & cubiculum ingressus, cunctis qui aderant, de more exclusis, cœpit puellam ad perfectum criminum dolorem veramque pœnitentiam adhortari. At illa, quæ tota erat libidinis igne inflammata, aures salutaribus monitis occlusas habebat, & tota mente versabat, qua via modoque ad cupitos amplexus peruenire posset. Tandem post multa verba vltrò citroque habita, cùm occultum ignē diutius celare non posset, omni formidine pudoreque deposito corporis operimenta abijciens nudam se viro sancto exposuit, atque ad fœdam corporum commixtionem eum solicitauit. Sanctus verò Confessor impudentis fœminæ audaciam admiratus, & scelus abominabile execratus, multa seueritate a tam nefario opere eam abducere conatus est; sesèque perpetuam castitatem Christo Iesu à teneris vouisse, neque posse facinus tam abominandum in iniuriam & cōtemptum summi Dei patrare obtestatus est. Quibus dictis magna cum celeritate ex eius conspectu se subduxit. At illa tali grauiter indignata responso, tanquam altera Putipharis vxor, clamores contra virum Dei tollere conata est, quasi violenter eam opprimere voluisset. Sed summa Dei prouidentia, quæ suorum etiam honori cōtra improborum conatus consulere solet, nequaquàm passa est virum innocentem in criminis alicuius suspicionem venire. Ecce enim vt primùm impudica voces edere tentauit, inimicus, qui ei nefandum amorem ingesserat, voces præclusit, & miseris validis modis corpus eius diuexare cępit.

Fœmina prouocat S. Vincentiū ad libidinē.

Obsidetur à diabolo.

Multi itaque, qui præ foribus cubiculi, præstolabantur ingressi, cum apertis indicijs mulierem à dæmone obsessam viderunt, exorcistas aduocant, & varia vndique remedia exquirunt, vt eam à diaboli captiuitate in libertatem vindicarent, sed frustrà. Dæmon enim, diuinorum verborum virtute fatigatus, nisi ille aduenerit, dicebat, qui per medias æstuantis ignis flammas illæsus pertransijt, certè huic loco non cedam. Hæc verba quamuis aliquam recuperandæ salutis spem ostenderent, nullus tamen idoneus satis verborum illorum interpres inueniri poterat. Tandem vnus illorum, qui forte aderant Vincētium accersiri iussit, vt obscuritatem verborum illustraret. Ipse autem, etsi nouas diaboli insidias pertimesceret, & difficilem se præberet, tamen Christo se commendans, precibus eorum parauit, ac misericordiam Dei enixè pro mulieris salute in ipso itinere precatus est. Vt autem in locū, vbi misera laqueis diaboli constricta iacebat, ventum est, dæmon vlulatu teterrimo, En adest, inquit, qui in medio ignis non est æstuatus, quo dicto, muliere semiuiua relicta, discessit. Attulit hoc cunctis, qui aderant, ingentem admirationem, ac viri sanctitatem multò in populo celebriorem reddidit.

Ad præsentiam S. Vincentij fugitur dæmon.

Sed diabolus, qui fortem castumque animum eius frangere & libidinis contagione maculare se posse non desperabat, aliam statim viam modumque machinatus est. Suggessit enim nonnullis (religiosi illi fuerint, an seculares incertum) vt mulierem quandam meretricem eximia forma præditam, precio conductam in cellam eius introducerent. Captato igitur opportuno tempore impudica cellulam ingressa viro sancto laqueos tendit. At ille à consueto orationis officio ad cellam rediens & fœminam in ea conspiciens, ratus est esse dęmonem in specie mulieris latentem. Illa verò, Noli, inquit, Vincenti, me diabolum existimare, fœmina enim

Meretrix in eius cellam adducitur.

sum,

sum, tui amore vehementer capta, conceptum amoris ignem amplexibus extinguere desiderans. Quare nihil dubita, & præsenti corporis mei voluptate fruere: Soli sumus, manebitque tibi sanctitatis tuæ fama integra, neque vnquàm hæc res ad aures aliorum manare poterit. At Vincentius nihil neque comptis blandisque sermonibus motus, neque eximia eius pulchritudine motus: Abi, inquit, pestifera, & vnde venisti, protinus reuertaris, ne te diuina vindicta confestim inuadat, & debitas tanti sceleris pœnas repentina morte expetat. Illa his verbis protinus ita immutata est, vt detestabile facinus suũ agnouerit, & profusa ingenti lachrymarum vi, veniam humi prostrata petierit, atque deinceps ad meliorem se frugem receperit.

Mulier eũ ad libidinẽ inuitat.

Contempta resipiscit.

Per illud tempus, apud Auionem Galliæ nobilissimam ciuitatem Benedictus Tertiusdecimus summus Romanæ Ecclesiæ Antistes degebat, qui cùm multa admodum eruditioni & sanctitati tribueret, tùm verò eum sibi à confessionibus elegit ac magistrũ palatij Apostolici instituit. Ibi verò quamuis inter summos honores ac mundi fastum quotidiè versari cogeretur, tamen eandem vitæ sanctitatẽ mille periculis expositam egregiè tutatus est, adeò vt corruptos etiã plurimorum hominum mores & scelera tam vitam cùm doctrina tum exẽplo ad optimas viuendi rationes reuocauerit. Laborabat eo tempore ecclesia insigni schismate: Mortuo enim ipso Clemente apud Auinionẽ, vno omnium Cardinalium consensu, qui in ipsa vrbe consistebant, ipse Benedictus ad illud honoris fastigium euectus fuerat: sed aliæ duæ Cardinalium partes, alios duos Pontifices sibi elegerant, prorsus vt res ecclesiæ in vltimum discrimen adductæ fuissent, nisi singulari sua prudentia ac pietate Vincentius, fessis & inclinatis pœnè rebus obuiam iuisset. Nullis vir sanctus laboribus parcebat, quo disruptum vnionis vinculum resarciret: nunc Galliæ, nunc Hispaniæ regiones peragrabat, modo Sigismundum Imperatorem, modo Carolum Francorum, modò Martinum Aragoniæ reges: sæpè ipsum Benedictũ adibat: effecitque vt omnes ad generale Concilium Constãtiæ, præclara Germaniæ vrbe, conuenirent quo agitata tantis fluctibus Christi nauicula ibidem iactis concordiæ anchoris firmaretur.

Fit Confessarius Papæ & magister palatij.

Shisma inter Cardinales de eligendo Pontifice.

Concilium Constantiense.

Cùm hæc Auinione & Constantiæ gererentur, & quadam die Vincẽtius cum animo suo attentius pertractaret, quid sibi in tantis rerum angustijs faciendum esset, repentè acerrima febri correptus fuit, prorsus vt de salute eius conclamatum esse putaretur. Duodecimo verò die, quo adeò grauiter laborabat, visus est ei adesse Christus mirabili claritate coruscans, qui & corporis robur vtcunq; restituit, & ingenti lætitia perfusum sui visione mirificè recreauit. Comitabantur beati Patres Dominicus & Franciscus cum innumerabili angelorum multitudine. Deinde post multa his eum verbis allocutus est. Constãs esto Vincenti, & istum mentis tuæ angorem missum facito Ego enim optatam ecclesiæ pacem, & tibi sanitatẽ restituam. Tu igitur, relicta curia, Euangelij prædicationi insta opportunè importunè, ac populis extremum iudicij diem, opinione citius, affuturum denuncia. Nil te improborum hominum minæ & calumniæ, nil aduersariorum insidiæ deterreant: quoniam me duce ac protectore cuncta pericula euades, & vberrimum verborum operumque tuorum fructum felici morte consequeris. Hæc dicens genas beati Vincentij leniter in singularis familiaritatis signum tetigit: moxque adiectis multis, quæ ad instruendum militem suum erant necessaria, Christus ipse disparuit. At Vincentius statim reuocatis viribus, è strato surrexit, rectaque ad Benedictum mentem suam expositurus perrexit. Qui animo ægrè admodum affectus, nullum non mouit lapidem, quo

Christus ei apparet.

Christus mandat ei officiũ prædicationis.

eum ab ea mente reuocaret. Atq; vt eum apud se detineret, multis honorum compedibus vincere tentauit. Primùm Valentinensem, deinde Ilerdēsem episcopatū obtulit. Cumq; ob latis huiusmodi dignitatib⁹ minimè flecteretur, postremò in sacrū Cardinalium numerum, summa Patrū omnium voluntate & gratulatione, asciscere voluit. Sed vir sanctus pari animi magnitudine summū illum honoris gradum conscendere recusauit. Tum Pontifex visa tam insigni animi altitudine, liberam ei euangelizandi cum ampla ligandi absoluendique facultate, potestatem fecit.

Recusat Episcopatus duos et Cardinalatū.

Hisce igitur dignitatum vinculis liberatus Vincentius Auinione primùm, deinde per vrbes & villas diui ni verbi semina spargendo in Cataloniam reuersus est. Populus autem eū, non aliter quam vnum ex veteribus Apostolis, sequebatur, atque incredibili quadam auiditate verba excipiens, multis eum obsequijs venerabatur. Stupebant cuncti admirandā viri doctrinam, nec deerant tamē qui calumnias in eum iacerent, tanquam nouarum rerum studiosum, præcipiè quòd imminentem extremi iudicij diem annunciaret. Sed illum non calumniæ hominum, non vitę austeritas, non maris & itinerum pericula remorabantur. Ab anno ætatis suæ quadragesimo ad vltimum vsq; vitę terminum diuini verbi prædicationi (quamuis antea minimè id ipsum neglexerit) incredibili alacritate incubuit. Regiones varias peragrauit. Cataloniam, regnum Valentiæ, Aragoniam, & Nauarram, quæ sunt inciteriore Hispania. Ex Hispania verò vlteriore, excepta Gallitia & Portugallia, singulas alias ferè regiones, vrbes, & oppida, ac villas circuiuit. Ex Gallia, Delphinatum, Prouinciā, Sabaudiam, Franciam, Burgundiam, Nortimanniam, Biturniam, Aluerniam, Flandriam, Albiam, Octauiā, Picardiam, Vasconiam, Britanniam (vbi & fęliciter migrauit) cum doctrina tum virtute mirificè illustrauit. Italiam quoque & vniuersas regiones vrbesque Pedemontij obiuit, atque multas Lombardię terras & ciuitates peragrans, demum Genuam venit, vbi vno non admodum mensę commoratus est. Præterea omnem illam maritimam circumquaque regionem lustrauit. Decreuerat sic paulatim progrediendo ac docendo in Tusciam venire, & singulas Italię regiones perambulare, sed in portu Veneris consistens, fuit ab Hispaniæ rege Ioanne, literis peramanter scriptis reuocatus. Itaque in Hispanias rediens post vberrimum animarum fructum ibidem factum, in Gallias profectus est. Quo tempore Henricus Angliæ Rex fama mirabilium operum eius permotus, missis nuncijs & literis, eum ad se allexit: vbi seminato Dei verbo minimè pœnitendos fructus fecit. Inde verò in Scotiam & Hyberniam, aliā Oceani maris insulā discessit, atq; tandē in Gallias reuersus est.

Admirāda eius prędicatio.

Anno ætatis suę 40. totū se confert ad prædicandum.

Reuocatur in Hispaniam.

Hisce verò discursibus egregia sanctitas cum magna vitę austeritate cō iuncta respondebat. Et quidem somni erat parcissimus. Optimam noctis partem (quinque solum horis quieti datis) in preci bus aut sacrarum lectionibus scripturarum transigebat. Mane facto Missæ officio, cum summa spiritus attentione peracto, verba salutis ad populum habebat. Inde oblatos sibi infirmos signo crucis sanabat, atq; vt populorum ad se concurrentium deuotioni satisfaceret, manus osculandas pręebat. Cibo vtebatur admodum parcè, neque vnquam a primo susceptę religionis die carniū esum, nisi euidens eū necessitas compulisset, admisit. Vinum aqua bene dilutum sumebat, idque semel aut bis & raro ter, nunquam verò post tertiā vicē bibere visus fuit. Illud pręterea pro edomāda carne & in memoria Passionis Christi à prima adolescētia obseruauit, quòd singulis noctibus funiculis quibusdam corpus suum multis cum lachrymis cædebat, & si fortè per ægritudinem id facere nequiuisset, à fidis socijs suis hoc fieri volebat,

Eius diurna & nocturna exercitia.

lebat, eos per Iesum Christum obtestans, ne quid dubitarent, piam illam in eum crudelitatem exercere.

Et quoniam maxima hominum frequentia eum de loco ad locum euntē sequebatur, multos secum sacerdotes religione ac doctrina præstantes habebat, quorum officium in excipiendis confessionibus vel maxime constitutum erat. Eos autem, qui pro agenda pœnitentia eum sequebantur, singulis diebus post Solis occasum longo ordine per vrbes nudatis tergis incedere volebat, in quę flagellis acriter sæuientes, lugubri quodam hymno, quem interim canebant, & se & alios ad veram cordis contritionem excitabant. Inter quæ tantus omniū luctus exoriebatur, tanta contritio, tanta religio, vt plurimi locorum incolæ talibus flexi exemplis in lachrymas soluti, virum Dei sanctamque eius societatem per multa terrarum spatia sequerentur: adeo vt frequenter sacra illa societas supra numerū decem millium hominū excreuerit.

Nota de publicè pœnitentiam agentibus.

Quin etiam tanta multitudo ad sacras eius conciones confluebat, vt nō rarò in locis campestribus octoginta hominum millia visa fuerint. Iis, qui studio melioris vitæ ei adhærebant, paterna sanè cura succurrebat: Eleemosynas pro vnius cuiusque necessitate distribui faciebat, quod superérat pauperibus erogabat. Oblatas pecunias nunquam admittebat: vetabatque suos quicquam, prçter ea quę victui quotidiano necessaria videbātur, accipere. Quoties rem diuinam faciebat, ante sacrorum mysteriorū communionem, tantam lachrymarū vim fundebat, vt nemo intuentium a luctu lachrymisque se continere poterat.

Miri hominum concursus.

Pecunias non vult recipere.

Porrò in vitiorum reprehensione vt valde terribilis ita vicissim suauis admodum extitit, adeo vt qui fructum sermonum eius vel semel gustasset, semper deinde siccis auidisque faucibus ad eum iterum atque iterū percipiendum properaret. Hinc ex fidelium cœtu, qui perditis flagitiosisque moribus in apertam pestē & sempiternum interitum ruebant, supra centum millia ad studium melioris vitæ reduxisse fertur. Nec mirum sanè. Tanta enim dexteritate peccati fœditatem detegebat, vt multi frequenter fulmine verborum eius exterriti, humile prosternerent, & fęda animarum suarum vulnera, omni pudore postposito, aperirent, eaq; cum lachrymis sananda pręberent. Cum verò de futuro iudicio, aut Christi Passione, vel horrendis inferorum supplicijs dissereret, tantus statim fletus audiebatur, vt ipse nequaquam in instituto sermone progredi posset. Iam verò quanto ingenij acumine, contra Iudęorum perfidiam argumēta vibrauerit, quis pro dignitate explicare poterit. Certè hoc constat, quòd in diuersis vtriusque Hispanię vrbibus, supra viginti quinque millia ad Christi sacra perduxerit, eorumque templa in Christi ecclesias conuerterit. Nec multo pauciori numero Saraceni, quorum in Hispania ingens est numerus, ignitis eius eloquijs incitati, sacrilegam Mahometis sectam detestantes, sacrum baptisma perceperunt. Multa prçterea odia inueterata, multas inimicitias capitales sopiuit, & dissidentes indissolubili amotis vinculo coniunxit. Testis huius rei vnum sit ex multis. Erat inter duas Valentinorum familias Solenorum videlicet & Centellarum tanta discordia & ardens inuidiæ flāma, vt variæ cædes fuerint vtrinque perpetratæ, quæ cum nulla arte vel industria extingui posset vnus Vincentius eam compressit, animosque hostili odio dissidentes mutua concordia sociauit. Meretrices, lenones, homicidas, piratas, vsurarios, blasphemos, & huiusmodi generis homines in sceleribus perditos, millia plus minus quadraginta ad flagitiorum agnitionem, & ad eos pœnitentię fructus, quos supra expressimus, reduxit. Neque mirum hęc cuiquā videri debent, prçsertim cum in eo summa quędam eloquentia cum insigni

Nota fructum mirabilē concionum eius.

Supra 25000 Iudæorum ad Christū conuertit.

Hostili odio dissidentes conciliat.

Ingentē numerum perditorum hominum conuertit.

vitæ

vitæ sanctitate certasse videatur; Incredibilis sententiarũ grauitas, splendor nitorq́ue sermonis animos auditorum suspensis tenebat, signa verò & clarissima miracula dicta cõfirmabant. Nec deerat donum linguarum veteribus olim Apostolis concessum. Accedebat ad hęc omnia, vox sic à natura formata, vt eam pro libitu facile exprimeret, & remotissimas ęquè vt propinquas aures percelleret. Tanta autem inerat omnibus cupiditas eum audiendi, vt ijs horis, quibus ad populum verba faciebat, tota ciuitas feriaretur. Opifices ab operibus cessabant. Doctores, qui publica liberalium artium studia profitebantur, à lectionibus vacabant. Quid multis? Docti pariter & indocti ad conciones eius cõfluebant, nec sine maximo fructu recedebant. Erat illis temporibus tanta omnium contritio, tanta religio, tanta in vestitu honestas, & in victu parcitas, vt cuncti tempora priscorum Apostolorum redijsse æstimarent.

Donum linguarum habuit Vincẽtius.

Machoma rex Granatæ quamuis infidelis tamen audita fama virtutũ eius, missis legatis eum ad se allexit, data fide, quòd liberè in suo regno Christum prædicare posset, non obstante impia Mahometis lege, quæ summum nefas esse statuit Christi legem ad aures admittere. Et quidem Vincentius salutis illius gentis auidus, confestim eò aduolauit, & cum incredibili tum regis tum aliorũ Saracenorum attentione Christum illis prædicauit. Iamq́ue magnam populi multitudinem Christo genuerat, cum satrapę quidam fęlicibus adeo successibus commoti, ipsi regi regni amissionem comminati sunt, nisi maturè insignem Christi preconem è finibus suis eijceret. Ea re compulsus Vincentius ad Christi oues reuersus est Magna erat illius apud omnes Christianos principes, & purpuratos Patres auctoritas, adeo vt in rebus dubijs vocum illum tanquam diuinũ oraculum consulerent. Martinus & Ferdinandus Aragonię & Iohannes Hispaniæ Reges obuiam illi procedere consueuerunt, quoties illius ad vrbem aduentus nunciabatur. In vrbibus verò tantus ad eum populi concursus fiebat, vt obiectis ligneis cancellis eum ab importuno concurrentium accessu secludere deberent.

Machoma Rex Saracenorum eum ad se accersit.

Summa illius apud Reges & Cardinales auctoritas.

Martinus Quintus Romanorũ Pótifex, qui in Constantiensi Concilio, vno summoq́ue Patrum omnium cõsensu (amotis tribus alijs quorum causa Ecclesia graui schismate laborabat) illo summę dignitatis titulo decoratus fuit, illico per Antonium Montanum Theologorum omnium eo tempore facile principem concessam iam ante illi à Benedicto ligandi docendiq́ue potestatem confirmauit, eumq́ue vt tanquam fidelis seruus & Christi Apostol⁹ viriliter suo munere, vt cęperat, fũgeretur, hortatus est. Erat eo tempore in Galliæ regione, quam Delphinatum vocant, genus quędam fere barbara, & omni scelere cõtaminata, prorsus vt ab obscęnis eius facinoribus locus iste Gallorum lingua Vallis Puta dicebatur, quod Latino sermone Vallis fęta explicatur. Ad huius gentis ferociã domandam multi iam ante à Romanis Pontificibus viri pietate pariter ac eruditione pęstantes missi fuerant, sed omnes vel malè ab indomita gẽte mulctati re infecta redierant, vel ferro trucidati occubuerant. Hæc audiens fortissimus Christi miles, cęlestibus armis egregiè tectus, eò proficiscitur, pone religiosa illa caterua sequente: vt videlicet eorum exemplo gens illa facilius ad contritioné prouocaretur. Nec frustra. Nam vt primum eius in terram aduentus innotuit certatim magna auiditate ad eũ confluere ac paucis post diebus, omni ferocitate posita, colla suauissimo Christi iugo subdere non recusauit, tantisq́ue postea virtutibus alijs pręlucere cœpit, quantis antea sceleribus fędata bonis etiam ac pijs tenebrás effuderat: ea propter vir sanctus constituit vt Vallis Puta mutato nomine Vallis Pura vocaretur.

Antonius Montanus summus Theologus.

Vallis Putę habitatores barbari & valde flagitiosi.

Vincentius gẽtem ferã et indomitã ad sanctitatẽ reducit.

Cum aliquando apud Valentiam Hispanię vrbem ad populum verba fecisset, atque à concione multis ad eum confluentibus bene precaretur, adfuit inter alios Alphonsus quidam vir cùm alijs virtutibus tum iuris vtriusque scientia admodum clarus. Eum Vincentius intuitus: Gratulor inquit tibi, optime fili, quod & patriæ & familiæ tuæ magno sis ornamento futurus; Summam enim inter mortales dignitatem obtinebis, meque vita functum maximo honore afficies, & pręcipua veneratione prosequeris. Tantum vide vt in virtutum studio perseueres. Alphonsus auditis his viri sanctissimi verbis, strenuè virtutibus accumulandis incubuit: ac paucis post annis Valentinus Episcopus, inde Cardinalis, postremò iam grandęuus pręter omnem mortalium expectationem Pontifex Romanus creatur, dictus Calixtus 3. Tum verò non immemor, quę ante annos quinquaginta ipsi pręedixisset Vincentius, tertio Pontificatus sui mense eum Sanctorum catalogo ascripsit.

S. Vincentius claret prophetiæ spiritu.

Cum Barcinone die quodam Dominico concionem haberet, & maxima annonę caritas cum extrema fame ijs in locis esset, vir sanctus diuinitus permotus subitò populum ad gratiarum actiones Domino persoluendas hortatus est; Nam, inquit, ante Solis occubitum duę magnę naues tritico onustę, in portū vrbis vestræ appellentur. Ijs verbis quamuis multi è populo insperata lętitia exultarent, viri tamē grauiores, quibus Vincentij virtus nedum satis perspecta erat, non modò nihil verbis illius tribuebant, sed non minimam etiam ex ijs offensionem hauriebant. Quin & Prior & fratres temeritatis eum ac dementię arguebant, quòd futilibus eiusmodi sermonibus (vt ipsi dicebant miseram plebem ad inanem lętitiam prouocasset. At ille cum placidè responderet, ac in sententia permaneret, vera eum dixisse euentus docuit, nauibus ante Solis occasum ad vrbem fęliciter appulsis.

Multa insuper clarus prophetiæ spiritu alijs multò ante prædixit. Tribus fratribus diuersis temporibus ac locis mortis diem ac horam aperuit, & salutaribus monitis egregiè eorū saluti consuluit. Matris quoque & sororis suę obitum longissimo ab ijs interuallo remotus cognouit. Longum nimis foret singula referre: ad miracula veniamus, quę ex multis pauca, maximam cunctis sint admirationem allatura.

In villa, quam Morellam vocant, non multum distante à Valentia, vir fuit & genere & virtutibus nobilis: cuius vxor multis quidem virtutibus ornata, & eximia corporis pulchritudine predita erat, sed per interualla quasi furore correpta, ingēs profectò & sibi & suis adferebat periculum, cum alioqui sibi reddita singulari prudentia & māsuetudine polleret. Huius ad ędes, inuitante marito, cum beatus venisset Vincentius, sacra manuum suarum impositione eam quamdiu illic moratus est, ab omni furoris molestia ita soluit, vt planè liberata putaretur. Die autem quodam, marito cum familia ad Vincentij concionem abeunte, illa cum familiari quadam fœmina remansit, vt redeuntem vnà cum Vincentio maritum exquisito edulio exciperet. Interea alijs absentibus rursus amentia corripitur, & ecce infantem ipsa suum in frustra secans, partem ad ignem coquit, partem in cœna reseruat. Maritus autem à concione lętus domum rediens, ab occurrente perquirit vxore, num in hospitis aduentum prandium parasset. Illa respondet parata esse omnia. Rursus marito sciscitante an pisces commodè cocti essent, imo ait, & cum piscibus egregias etiam carnes coxi. Inter hęc animaduertit maritus illam solito more furijs agitatam, proprium mactasse filium. Tum verò horribilis clamor & luctus exortus omnium aures animosq; perculit, atque ad Vincentium etiam peruenit. Ille audito immani facinore pro tinus accurrit,

Immane facinus.

extentaque manu clamores & eiulatus compescit, ac dissecta infantis membra afferri præcipit. Quibus allatis genua flectit, paucis obsecrat Deum, inde crucis signum in cadauer exprimens: Iesus, inquit, Mariæ filius, mundi salus & Dominus, qui huius infantis animam ex nihilo fecit, eam in hoc corpus restituat ad laudem & gloriam nominis sui. Hæc vbi dixit, infans, cunctis inspectantibus, protinus reuixit. Alius quoque infans mortuus illi oblatus precibus illius ad vitam reuocatus est.

Restituit infantem in frusta dissectum.

Valentiæ sub sacra concione mulier quædam ab ipso ortu muta ad illum adducta fuit. Ille intermissa paululum concione suspiciens in cælum, Filia, inquit, quid vis? Respondit illa, Panem volo & loquendi facultatem. Tum ille, Panis quidem, inquit, inopia nunquam laborabis, sed loquelæ officium noli in sempiternam animæ tuæ perniciem expetere. Nam si hactenus loqui potuisses, iam dudum tuo ipsius vitio & corporis & animæ mortem incurrisses. Abi igitur domũ & mente Deum laudare ne cesses. Respondit illa: Faciam quod hortaris, pater: statimque obmutuit, ac septimo deinde anno vitam cum fœlici morte commutauit.

Quodam in hospitio quindecim panibus supra duo hominum millia vir sanctus refecit, & vinum pœnè acidum in optimum mutauit; quod genus virtutis admodum illi familiare fuit. Fertur etiam dæmoniacos supra sexaginta diuersis locis & temporibus curasse.

Fuit aliquando puella quædam sæuissimo obsessa dæmonio, ab octo viris ad beatum virum adducta, quæ horrendis clamoribus & sæuitia cunctis terrorem incutiebat. Vincentius autem cum solo verbo impotentem dæmonis vim in puella compescuisset, præcepit illi in Christi nomine, vt quando & quam ob causam puellam ita exagitare cœpisset, ediceret. Tum ille fassus est se matrem puellæ ante septennium incitare conatum, vt per summum scelus marito mortem inferret. Illam verò cùm in solitos in ædibus suis strepitus, dæmonum nequitia excitatos audisset, euigilasse, seque Crucis signo, Christi & beatæ Mariæ Virginis nomina appellans, muniisse. Tum verò se contra illam præualere non potuisse, sed puellam Crucis signum negligentem inuasisse. His auditis Vincentius, iussit illum puella illæsa migrare: qui horribili cum eiulatu ac fœtore teterrimo puella ferè exanimi relicta, exiit, quam Vincentius domum reductã cibo potuque refici iussit: ac peccatis per salutarem confessioné elatis hortatus est eam vt melioris vitæ studio alias dæmonis insidias vigilanter ac prudenter declinaret.

Puellã cruce se non signãtem occupat dæmon.

Murciæ in Hispanijs ipsa Dominica palmarum Vincentio verba ad populum faciente, tres equi indomiti impetu in templum facto, ipsam concionem in effusam fugam compulerunt, cum vir sanctus cunctos horratur vt constanti animo gradum sisterent, & Crucis signo inanem illũ terrorem repellerent. Cumque multi eius hortatu gradum sisterẽt, vir sanctus præcepit dæmonibus, qui sub equorum specie oculos hominum deludebant, vt protinus nemine læso, vrbe excederent. Illis autem abeuntibus: Ecce, inquit, Vincentius dæmones illi sub horrida equorum specie latentes impotenti dominatu vrbem hanc occuparunt, nunc verò eliminatis multorum vitiis nouoque virtutum vestrarum splendore fugati, conati sunt quibusdam perniciem adferre, sed Christo propitio illorum conatus irriti fuere: nec tamé sine maleficio abierunt. Est enim inter vos fæmina quædam, cuius filia eorum fraude in rem nefariam incidit. His dictis sermonem prosecutus est. Porrò mulier, auditis eius verbis, domum se contulit, filiamque obscenis cum quodam adolescente actibus occupatam inuenit. Id genus flagitij non semel vir sanctus per spiritum cognouit.

Dæmones in forma equorum apparent.

Stuprũ puellæ palam edicit Deo reuelante.

Haud procul Valentia pagus est S. Matthęi. In eo paucis diebus commorante Vincentio, dæmon accessit sub habitu & forma admodum venerabilis eremitæ, vltroque se obtulit ad assectandum beatum Vincentium cũ alijs. Eum verò tota illa religiosa caterua humanissimè recepit: cumq; mira versutia iam omnium sibi beneuolentiam conciliasset, sensim sparsit virulentos quosdam sermones, qui non modò sancti viri doctrinam, sed etiam Catholicam doctrinam læderent. Itaque catenis vinctus in tetrum carcerem conijcitur, vltimo tãquam hæreticus, ni caneret palinodiam, afficiendus supplicio. Sequenti die mittuntur qui explorent, num mutarit sententiam, & nemo inuenitur. Referuntur hæc ad S Vincentiũ, qui subridens ait: Nihil vos isthæc res habeat solicitos: non enim homo sed Satan fuit, qui fructum, quẽ multi vestrum ex mea doctrina perceperunt, corrumpere voluit.

Diabolus se simulat eremitam.

In quodam Cataloniæ pago ipsis ferijs Apostolorum Petri & Pauli, tã immanis & horrida subitò tempestas orta est, vt omnes se internecione delendos existimarent. At vir sanctus peracto Missæ sacrificio, aqua benedicta illico tempestatem dissipauit, & miram aeris serenitatem à Deo impetrauit. Deinde prædixit similem intra annum tempestatem excitandam, & nisi Apostolorum principes pro eorum apud communem Dominum peccatis intercessissent, ne germen quidem vnum in agris relictum fuisset. Vndecim ab hac prædictione effluxerant menses cum horrida tempestas subitò adfuit. Fertur autem sæpissimè ortas tempestates Crucis signo compescuisse.

Tempestatem arcet aqua sacrata.

In Galliæ oppido Carcasona & alijs circumquaque locis mensibus admodum sex terræ illi extrema siccitate laboranti, cum suis tum populi totius precibus imbrem adeo copiosum è cœlo detraxit, vt eundem iterũ precibus reprimere necessum fuerit. Alijs insuper stupendis virtutibus ac miraculis clarus admodum fuit, sed nos ea, nè nimia prolixitate lectorem oneremus, studio prętermittimus, atque ad vltimum eius vitæ actum properamus.

Pluuiam à Deo impetrat.

Igitur post lustratas illas, quas supra memorauimus, regiones, eam demum Galliæ partem, quæ Britannia dicitur, ingressus est. Agebat tunc ætatis annum septuagesimum, corpusque eius tum ob senectutem, tum ob labores, & cibi potusque parsimoniam vitæque seueritatem adeo confectum & extenuatum erat, vt absq; adminiculo ægrè posset ambulare. Nec tamen quicquam de labore suo remittebat, sed pro salute animarum gnauiter sudabat. Nulli hominum ordini, nulli ætati vel sexui fructum doctrinæ & sanctitatis suæ negabat. Neque enim dumtaxat ætate prouectus, & sublimium rerum atque disciplinarum capaces erudiebat, sed pueros etiam certis ad se horis euocatos instruebat, docens eos quemadmodum se cruce signarent, orationem Dominicam, & angelicam salutationem, atque fidei symbolum enunciarent, Deum colerent, parentibus & proximis quibusque honorem haberent, & debita officia persoluerent. In dandis consilijs nec diuites pauperibus, nec ignobilibus nobiles anteponebat, sed erat omnibus charus, omnibus vtilis, pius, benignus, amabilis, denique & venerabilis omnibus. Maximè verò orphanorum pupillorum, ac viduarum se prebuit defensorem, consultorem, ac moderatorem, nec solũ animos eorum verbo salutaris doctrinæ instruxit, sed etiã sanctis precibus suis morbos & ægritudines ab eorũ corporibus depulit.

Pueros vt instituerit.

Vxor Ioannis Britannię Ducis Caroli Francorum regis filia, multis annis infœcunda eius precibus & benedictione, amato sterilitatis malo, multos peperit filios, atque in ijs Petrũ eximijs virtutibus illustrẽ, qui postea clarissimus Dux Britanniæ multum operę & laboris impendit, vt viri sanctissimi nomen in Diuorum albo

Fœcunditatem impetrat cõiugi Ducis Britanniæ.

bo describeretur. In Nannetensi oppido hominem quendam 18. annos lepra miserè vexatum, crucis signo ab ea calamitate liberauit.

Duobus verò annis in Britãnia minori expletis, cum iam deuecta penitus ætate, ad fœlicissimum illud çternitatis iter tendere videretur, admonitus a fratribus vt in Hispanias reuerteretur, quò patrium solum, eius potius quàm peregrinum reliquiis potiretur, eorum consiliis nõ acquieuit: imò cum importunis eorum pręcibus permotus iter ingressus esset, diuina virtute Venetias redire compulsus est. Ibi tum morbo correptus fratribus suis obitus sui diem indicauit, moxq; minutissimis etiam peccatis per confessionem sacramentalẽ expiatis, intima quadam hilaritate perfusus, animam suo creatori tradidit. Corpus eius fuit à clarissima Britanniæ Ducis coniuge de more ablutum, & in summa æde vrbis Venetiæ conditum. Sicut autem in vita ita etiam post obitum multis admodum miraculis clarus extitit, quæ nos hic attexere nimia prolixitate deterriti non audemus.

Fœliciter migrat in cœlum.

VITA S. GVLIELMI Abbatis Roschildensis in Dania.

Ex ea quæ est per eius discipulum conscripta. Obijt anno Domini millesimo ducentesimo secundo, ætatis suę nonagesimo octauo.

6. Aprilis.

BEatus Gulielmus ex nobili ortus prosapia, cũ optimę indolis puer venerabili viro Hugoni Abbati sancti Germani de Pratis apud Lutetiam Parisiorum à parentibus rectè ac piè traditus esset instituẽdus, fœlici ingenio breui eos in artibus liberalibus fecit progressus, vt inter egregios humanioris literaturæ magistros celebris haberetur Hoc studiorũ successu Abbas mirificè exhilaratus, quandoquidem illi sanguine iunctus erat, nullum eius ornandi locum prętermisit, atq; ad ecclesiasticã dignitatem in beatissimorum Petri & Pauli ac S. Genouesæ ecclesia euexit.

Dat operã literis.

Fit Canonicus.

Factus itaq; Canonicus, non solũ munere suo prudenter fungebatur, sed seuerioris etiam disciplinę studio alios ad maiorem pietatẽ inuitare cępit. Ea res cum deprauatos quorundam mores notaret, ingentem inuidię flammam excitauit, prorsus vt quidam deploratę salutis homines fraudes in animo versarent, vt quacunq; tandem possent, via eum à suo collegio excluderent.

Patet inuidia quorundam.

In eam curam & cogitationẽ cum omnes certatim incumberent: tum verò vnus, qui beato viro arctiori amicitiæ vinculo coniunctus videbatur, subdola fraude instructus accessit, & per simulatæ pietatis speciem sese insinuans, cœpit Canonicorum vitam detestari, propositum petendi monasterium indicare, ac tandem petere vt sese tam sancti propositi socium præbere velit. Gulielmus, qui totus sanctioris vitę desiderio flagrabat, auidè conditionem arripuit, seseque nihil prius in votis habere respondit quàm vno & indissolubili amoris vinculo Deo coniungi Interim multa & crebra inter se de contemptu mundi miscentes colloquia, ad monasterium pariter se contulerunt. Ibi tum homo versutus & totus ex fraude ac mendacio compositus, Gulielmum ad constantiam hortatur, sibi enim quędam nogocia restare expediẽda, quibus peractis, illico se spondet rediturum. At Gulielmus fraudem odoratus ait, meritò illum, qui esset ætate maior, priorem etiam debere in suscepto proposito declarare constantiam. Ille autem frustra se niti videns longa trahens ab imo pectore suspiria. Differamus ergo, inquit, in aliud tempus, sicque pariter domum reuersi sunt.

Fraudulenta cuiusdã machinatio.

Porrò his insidiis inimicorum elusis, tantum abest vt eorum in virum sanctum inuidentia quieuerit, vt potius nouas semper insidias ac fraudes varias moliti fuerint, quibus

eum a suo consortio excluderent, sed Gulielmus diuino protectus adiutorio & patientiæ clypeo munitus facile aduersarios superauit, atque etiā propter eximiam virtutem honoribus auctus, Præpositur æ cuiusdam functione dignus habitus est.

Fit Præpositus.

Eugeni⁹ II. Romanorū Pontifex uenit Lutetiā

Accidit deinde vt Eugenius Pontifex in Gallias se conferret: cumque Luterias venisset, & multo cum honore à Ludouico rege exceptus ad ecclesiam S. Genouefæ, vt sacra ibidem perageret mysteria, deductus fuisset, orta est (incertum qua de causa) inter Pontificis & Canonicorum ministros contentio quædam, adeo vt ad manus res deueniret, & inter alios ipse Ludouicus rex dum illos compescere volebat, indignis modis tractatus, & verberibus etiam affectus fit. Vnde non immeritò tanta rei indignitate permotus Pontifex, improborum hominum insolētiam acriter castigandam suscepit, canonicosque omnibus beneficijs ecclesiasticis priuare voluit. Sed nè ea res grauiores motus excitaret, & animos eorum (erant enim omnes vel egregiè nobiles vel eruditione singulari admodum pręstātes) ad improbum aliquod facinus tētandum irritaret, præsentes quidem bonis illis ad vitam frui permisit, sed Canonicorum S. Augustini institutum, quod tunc precipua quadam sanctitatis opinione florebat, in eam ecclesiam introduxit, voluitque vt Prior illius congregationis, quem Odonem appellabant, homo maxima rum virtutum splendore illustris, Abbatis titulo decoratus S. Genouefæ præsideret, adiunctis ei Canonicis duodecim, probis & bonæ existimationis viris.

Ludouicus Rex à ministris verberatur.

Abbas constituitur in ecclesia S. Genouefę.

His ita constitutis Abbas Odo Gulielmum ad se accersit, eumiterque acceptum post alios atque alios vltro citroque sermones habitos, cœpit eū ad mundi cōtemptum adhortari, proponere multa è scripturis diuinis, quæ possent actes illi stimulos admouere. Neque surdo sanè cecinit cantilenam Abbas: Gulielmus enim qui iam à teneris Christi amore flagrabat, cum multa de mundi vanitate, de fallaci amicitia huius sęculi, Odonē disserentem audiret, inter ipsa verba tanta ab oculis lachrymarum vis repente decidit, vt cum responsum dare vellet, vox crebris singultibus interclusa nō poterat. Tum verò ad pedes eius collapsus, se suaque omnia tum Deo, tum illi commendans Gulielmus, prioribus honoribus nunciū remisit, nudusque de mundi huius naufragio ad tutissimum religionis portum enasit: acceptoque deinde regulari habitu, abiectis quibus antea fulgebat, sericis vestibus, pauper Christi pauperibus lætus seruiuit.

Abbas Odo S. Gulielmū ad mundi cōtemptum hortatur.

S. Gulielm⁹ fit Canonicus regularis.

Anno à nato Saluatore 1161. cum regnum Daniæ obtineret VValdemarus, Canuti regis & martyris filius, vir multis sapientię & fortitudinis laudibus insignis; Absalon omnibus virtutibus mirificè adornatus Roschildensi præsidebat ecclesiæ; in cuius diœcesi Canonicorum erat cœnobium, in insula, quam Eschyl vocāt, loci quidem amœnitate iucundum, sed propter pietatis studium penitus in eo extinctum triste sanè & horridum. Cum autem antistes Absalon vnicum esset ijs in locis Christianę religionis ornamentum, totis viribus eam in rem incubuit, vt fluxos fratrum illorum mores antiqua disciplinæ seueritate restringeret: & pristinum pietatis splendorem restitueret. Hinc cùm ei inter varia consilia quæ nocte dieq́, mente pertractabat, VVilhelmi (qui cum Parisijs literis operam dederat) in mentem veniret; misit continuò in Gallias Saxonem Præpositum Roschildensem, virum honestum, qui ab S. Genouefæ collegio petat D. Gulielmum cum aliis tribus fratribus in Daniam mitti. Abbas audita petitione ęqua & bona, vt collapsis rebus subueniret, benignè annuit: ac Gulielmum ad præfatum locum cum alijs tribus destinauit. Fuit à VValdemaro rege & antistite Absalone cum non mediocri gaudio & honore except⁹, & in Abbatis sede col-

Absalon Episcopus in Dania insignis.

Is est Saxo Grāmatic⁹ insignis Danorū historiographus.

S. Gulielm⁹ mittitur in Daniam.

Fit Abbas. collocatus: sed tot tantisque procellis agitatus, vt alij tres, qui socij itineris fuerant, rerum asperitate victi in Gallias remeauerint: quos & ipse sæpius sequi voluit, sequutusq́; fuisset, ni cęlesti gratia confirmatus aduersos casus, & maleuolorũ insultus inuicto animo perferre didicisset. Tot enim tantasque tartareus hostis cùm per se, tum per satellites suos, machinationes aduersus Christi seruum exhibebat, vt etiam constantissimum quemque facilè deijcere potuissent. Sed vir sanctus solo pietatis, & innocentiæ clypeo munitus, assiduis bonorum operum laboribus, ità maligno occurrebat, vt semper victoriam reportaret, hostemque in effusam fugam compelleret.

Virtutes S. Gulielmi. Erat enim sanctæ religionis cultor indefessus, Ordinis sui, sacræque institutionis conseruator admirabilis, vitiorum rigidus profligator, virtutis amator egregius, honestatis, & sanctimonię totius diligens inuestigator, & doctor. Consolabatur ęgros, pauperes, & peregrinos benignissimè curabat, ieiunijs, & precibus, multisque gemitibus, pro aliorum salute Christi clementiã implorabat; morbos etiã, & languores corporum mira virtute fugabat omnibusq́; ad se venientibus, certissimum, in quauis calamitate auxilium ostendebat.

Et quidẽ postquam annos quadraginta inter tempestates innumerabiles insigni constantia cum summa opinione sanctitatis coniuncta, ingens illud dignitatis onus administrasset, *Moritur vir sãctus.* anno Christi 1202. ætatis verò suę nonagesimo octauo fęliciter vitam hãc cum sempiterna beatitudine commutauit, atque copiosum laborum suorum à Domino fructum recepit, sicuti pręclaris visionibus manifestè quibusdam innotuit. Fuit autem post obitum multis admodùm clarus miraculis, adeo, vt omni ex parte ingens hominum concursus ad sacras reliquias fieret quò admirabilem Dei bonitatem in Sanctorum suorum gloria contemplarentur. Dęmoniaci purgabantur, paralytici reddebantur incolumes, cęci videbant, claudi gradiebantur, audiebant surdi, muti loquebantur; contracti, genibusque humi reptantes erigebantur, mortui, & penè exanimes ab ipso mortis aditu ad lucem reuocabantur. *Miracula ad sepulchrũ eius.* Possent hic sanè multa valde admiranda commemorari, quę vel audiuimus, vel vidimus in paracleto, vbi sacrum eius corpus conditum est: sed ipsa multitudo, nè id fiat, dehortatur.

VITA ET MARTYR. S. Calliopij.

Ex ijs quæ sunt per Simeonem Metaphrasten.

CALLIOPIUS omni diuinarum literarũ cognitione imbutus, matre Theoclia, fœmina cunctis virtutibus, & Christianę pietatis studio in primis clara natus, Pergæ Pãphilię patriciam administrabat dignitatem, cùm odio idololatriæ ductus, matrisq́; oratione impulsus Pompeiopolim Cilicię se contulit. *7. Aprilis. Mater S. Calliopij.* Vbi cùm Præfectus Maximus insanos ludos, choreas, & cõuiuia celebraret, Calliopius ab alijs ad eandem impietatem inuitatus constanter, ac pręcisè flagitiosis eorum actibus communicare renuit, & liberè Christi se cultorem esse professus est. *Constanter se Christianum profitetur.*

Quę cùm ad aures Pręfecti delata essent, ille iracundia inflãmatus Calliopium ad se pertrahi iussit, & extrema quęque illi minatus est, ni relicto Christo, annuam cum reliquis, deorum celebritatem perageret. *Præfectus eũ ad se duci iubet.* At Calliopius spretis minis, & supplicijs cõtemptis, vnum, verum, & ęternum Deum confessus, deos omnes inanes, ligna putrida, & sensus expertia esse dixit. Præfectus admirans tantam in adolescente constantiam de genere, ac dignitate eius quæsiuit. Qui cùm se claris natalibus ortũ, ac patricia dignitate pręditum responderet:

Per

Præfect.⁹ ei vnicā suā offert filiā.

Per deos, inquit, Præfectus, si decreuisti ab hoc mentis tuæ errore recede re vnicam tibi filiam meam vxoré da bo. Cui Calliopius, Filia tua tibi sit, tu verò ea quæ tibi videntur, in me supplicia exerce, ego enim Christianus sum.

Ad hęc Maximus acriori furore cō motus, Quid, inquit, putasnè istiusmodi sermonibus futurum, vt ab ira præcipiti, te vnico celeriq́ue supplicio necandum curem. Falleris. Neque enim faciam, sed corpus tuum omni cruciatuum genere confectum voracibus flammis obijciam. Imò, respondit Calliopius, hoc est quod tota auiditate concupisco: Quantò enim grauioribus me tormentis exercueris, tā tò splendidiorem mihi coronam contexes. Tunc Maximus furijs in eum inuectus, plumbatis ossa omnia confringi iussit. Quod genus supplicij Christi martyr non modò inuicto animo, sed summo etiā cum gaudio perferre visus est, dum inter ipsa tormēta Christo gratias ageret, quòd dignus esset habitus pro eius nomine supplicia pati. Maximus autem acriores interea minas iactabat, atque vrgebat, vt maturè dijs immolando ab ea suppliciorum atrocitate se eriperet. At Calliopius: Tormenta tua, inquit, ô tyranne, non sentio, sed veræ dulcedinis suauitatem à Christo nobis promissæ degusto. Tu mihi dulcem patriam, tu matrem, tu diuitias ob oculos ponis: at ego hæc omnia negligo, maloq́ue Christi Cruci affigi, quam caducis mundi huius delicijs frui.

Plumbatis verberatur

Gratias agit Deo in ter tormen ta.

Maximus hæc audiens, quàm est, inquit, excors. Crudis neruis ventré eius cædite, rotæq́ue alligatum flammis exurite. Fuit continuò rotæ alligatus: cumq́ue cruciatu illo acerbissimè angeretur, exclamauit: Christe Iesu, prestò sis seruo tuo, vt sempiterna nominis tui gloria celebretur, videantq́ue nullam esse confusionem his qui spem suam in te collocarunt. Vix verba compleuerat, cū mox Dei Angelus flammam discussit, rotamq́ue planè immobilem reddidit. Iam copioso sanguine rotam terramq́ue consperserat, cum iussu Præfecti, populo vrgente, & iudicium illud ini quum esse clamante, vinculis constrictus in carcerem missus est: vt ibi omni solatio destitutus vitam cum morte permutaret.

Immaniter cruciatur.

Diuinitus adiuuatur.

Ducitur in carcerem.

His auditis, mater condito testamento ducētos quinquaginta seruos libertate peculioq́ue donauit, maximaq́ue auri, & argenti vim pauperibus relicta, possessiones Ecclesiæ largita est. Tum celeriter in Ciliciam ad filium contendens, carcerem ingressa, procidit ad pedes eius, & abstersò, magna cum reuerentia, vulnerum cruore, beatam se exclamauit, quòd filij sui corpus tot tantisq; vulneribus concisum, & planè dilaniatum cerneret. Totam deinde noctem illam ad pedes eius prostrata, in diuinis laudibus exegit. Media verò nocte vox quædam cum cælesti lumine auribus eorum insonuit: Vos estis Sācti Dei, vos egregij Christi Confessores euersoresq́ue idolorum, qui omnibus corporis voluptatibus maximisq́ue huius mundi honoribus Christi Crucem prætulistis.

Mater eius oēs possessiones pauperibus, & Ecclesia largitur.

Gratulatur sibi de filij perpessione.

Mane facto Præfectus egregium sāctissimumq́ue athletam per Demetriū Centurionem adduci iussit. Adfuit protinus martyr, & cùm vultu tum verbis ad omnia supplicia & mortem, pro Christi gloria oppetendam se paratum esse ostendit. Tum Præfectus sententiam tulit, vt quinta Sabbatorum Paschæ in crucem ageretur. Mater verò audita mortis sententia, cōfestim quinque nummos ministris numerauit, vt eum contraria ratione, quàm Christus Dominus crucifixus fuit, affigerent. Quinto igitur Sabbatorum pronus in caput crucifixus est, & die Parasceues animam egit. Nec defuit martyri in vltimo spiritu diuinum solatium. Vox enim cęlitus demissa audita est: Veni ciuis Christi, & coheres sanctorum angelorum. Mater verò sanctissimi filij corpus complexa, in ipso complexu spiritum

Sententia mortis in Calliopiū.

Admirāda matris constātia & pietas.

Crucifigitur Calliopius, & mater in complexu filij suauiter excedit è vita

ritum tradidit. Quorum corpora à fratribus debito cum honore in loco sacro sepulta sunt.

MARTYRIVM S. BADEMI Archimandritæ.

Ex Simeone Metaphraste.

8. Aprilis.

QVO tempore quadraginta illi sancti martyres gloriosū pro Christi nomine certamē subierunt, Bademus vnà cum septē suis quibusdam discipulis Saporij regis iussu in vincula coniectus fuit. Erat autē Bademus oriundus ex vrbe Betlapat, parentibus in primis valde diuitibus. Cum verò contemptis diuitijs, spretaque corporis voluptate, in sempiternæ voluptatis studium tota mente duceretur, monasteriū extra vrbē ædificauit, & iugi diuinarū rerum meditatione ad eximium, & rarū quoddam sanctitatis decus peruenit.

Bademi patria.

Extruit monasterium.

Cumque ex eo loco propter Christianæ pietatis studium in carcerem protractus fuisset, menses admodum quatuor cum septem discipulis grauia multa insigni patientiæ documenta pertulit. Erat autem eo tempore princeps vrbis Ariæ Nersan dictus vinculis similiter propter Christi nomen constrictus, sed is partim inani mortis formidine victus, partim terrenarum rerum cupiditate inflammatus, turpiter defecerat, & ad Satanæ castra confugerat. Quo audito Rex incredibili gaudio affectus, Bademum suis conspectibus in atrio palatij pręsentari iussit, vt eū vel minis vel promissis eandem in pestem impelleret. Sed cum Bademum, animo in Christi amore egregiè firmato, minas pariter ac blanditias repellere cerneret, Nersan vinculis iam absoluto mandauit, si vellet amplissimis eius potiri facultatibus, stricto gladio eum inuaderet, ac crudeli internecione deleret. Nersan cum tota auiditate periturus illis bonis iubiaret, cupiditate cęcus ensem arripit: sed vt sublata manu in sacrum illud pectus figere tentauit protinus ingenti quodā tremore correptus, lapidis instar, immotus permansit.

Trahitur cū suis discipulis in carcerem.

Nersā princeps vrbis Arię deficit à Christo.

Nersan iubetur interficere Bademum.

At Christi martyr pio oculorū obtutu eum configens: O Nersan, inquit, vsquequò tua malitia progredietur? Non satis tibi est Christum Saluatorem negasse, nisi in illius etiam seruos mente crudeli, ac truculenta manu inueharis? Væ tibi, vę tibi, infœlix. Quid facies, aut quò fugies in terribili illo Dei iudicio, vbi nullus euadendi locus relictus erit? Ille verò his sermonibus nihil permotus, impia mente in proposito scelere perseuerabat, ac stricto ense mortem viro sancto inferre nitebatur: sed tremula manus, nec semel quidem opportunam plagam infligere potuit. At beatus Bademus multis impotentis gladij ictibus concisus, sanctum Deo spiritum tradidit: Nersan verò, qui cæca mente ad diuitias aspirabat, ijs non modò non potitus est, sed debitas etiam, diuersis oppressus malis, tādem ense malè perditus, pęnas luit. Septem autem eius discipuli, quatuor annis carceris squalore vexati, tandem morte Saborij regis in libertatem restituti sunt.

Bademus obiurgat Nersan.

Bademus reddit spiritum.

Vltio diuina in Nersan.

VITA S. MARIAE Aegyptiaex.

Ex ea quam Sophronius Episcopus Hierosolymitanus scriptam reliquit. Claruit autem hæc Maria temporibus Iustini Senioris Imperatoris, circa annum Domini quingentesimum atque vigesimum.

ZOsimas qui fuit monachorū vnus insigni vitæ sanctitate præditus, eum maioris desiderio perfectionis ex pia consuetudine, prima sacri quadragesimalis die, vltra Iordanem in horrida, & inculta deserti loca exiuisset, vt anachoretarum aliquem sanctitate conspicuū inueni-

9. Aprilis.

Zozimas monachus insignis.

inueniret, à quo verba salutis haurire posset, vidit fortè inambulans, & totus cęlestium rerum meditationi intentus, vmbram quasi humani corporis apparentem, concitoq; gradu ad partem Occidentis properantem. Qua visione primùm non mediocriter, exterritus, postquam se à repentino timore collegisset, & oculorum lumen clarius in apparentis speciem defixisset, cognouit esse mulierem ardentissimis Solis ardoribus planè exustam. Vnde admiratione pariter gaudio perfusus, celeri cursu eam insecutus clamare cœpit, vt gradum sisteret, & quænam esset ediceret. Illa verò celerius gradum in interiorem solitudinem inferens, Zosimam venientem fugiebat. Zosimas autem sublato cum lachrymis clamore, Serue Dei, inquit, quid me decrepitum fugis peccatorem, siste gradum, & aliquam misero consolationem impertire. Hęc cùm Zosimas multis cum lachrymis, & suspirijs peteret, ita vt stridor gemituum concaua conuallium magno reboatu repleret: illa talem prompsit de pectore vocem: Abba Zosima, ignosce tuum tam pertinaciter conspectum fugienti. Mulier enim sum, omni corporeo tegumento destituta, quare si desiderato aspectu frui cupis, proijce mihi vestimentum quo fœmineo pudori consulam.

Zosimas in deserto videns Mariā eam insequitur.

Maria Zosimæ post se clamāti respondet.

Zosimas hęc audiens totus tremere cœpit. Quid enim? Cùm nunquam ab illa visus esset, nomen tamen edidit diuinę cuiusdam intelligentiæ radijs illustrata. Fecit igitur summa cum festinatione quod iussus fuerat, suoque se vestitu spolians terga versus proiecit ei. Illa autem nuda, inquantum potuit, tergens, pręcinxit se, & conuersa ad Zosimam, ait: Quid tantum voluisti Abba tolerare laborem, vt mulierculam peccatricem videres? At Zosimas humi prostratus benedictionem postulabat. Illa contra pari humilitate obnitens, Abba Zosima, inquit, tibi competit benedicere. Tu enim presbyterij honore suffultus, plurimis iam annis sancto assistis altari, & donis diuinitatis, Christi secreta rimaris. Hęc verba Zosimam magnū in timorem maiusq; certamen adduxerunt, prorsus, vt totus sudore perfusus vix intercluso habitu fari posset. Tandem tremens senex: O, inquit, mater spiritualis corporeæ molis vinculis soluta, manifestè in te Christi gratia elucet, quę puritate mentis micātia cęli sydera vincis, benedic, inquam, & orationis tuę participem me facito. Tum illa importunis sanctissimi senis precibus victa, dixit: Benedictus Deus qui sempiternam animarum salutem operatur; Zosima respondente Amen: vterque de terra surrexit. Mulier autem: Homo Dei, inquit, dic quęso quę mēte ad me peccatricem direxit? tamen quandoquidem diuinus te spiritus ad nos adduxit, vt aliquod vili huic corpusculo ministerium exhibeas, expone quæso nobis, quis status sit mūdi, quomodo Christi in terris sponsa Ecclesia pascitur: Ad hęc Zosimas: Mater, tuis orationibus sanctis pacē stabilem Deus largitus est: sed quęso te, vt cùm pro vniuerso mundo, tum pro me peccatore Deum preceris, nè tanti itineris mei labor, & solitudinis via sine fructu pereat.

Zosimas Maria vestimentum suum proijcit.

Maria diuinitus docta nouit eum esse presbyter.

Zosimas petit orationes Mariæ.

Illa autem respondit: Te quidem sacerdotij honore pręlatum pro omnibus orare oportet, sed nè obedientię virtutem negligere videar faciam quod iubes. Hec dicens ad Orientem conuersa est, sublatisque in cœlum, cum eximia pietatis significatione, oculis manibusque, leni labiorum motu in silentio orare cœpit. Zosimas verò tremens defixo in terram vultu orationis attentionem feruoremque obstupescebat: nam quemadmodum cum iuramento Deo teste narrabat, cùm eam in orationis constantia perseuerantem animaduerteret, vidit eā quasi cubitum vnum è terra eleuatam, corporeamque in aera molem hærentem. Hoc viso ingenti pauore correptus, animo fluctuare cœpit, nè fortè oculorum acies fraude alicu-

Maria corpus præ feruore spiritus sursum tollitur.

alicuius ſpiritus deluderetur. Cumque huiuſmodi cogitationes præualerent, mulier conuerſa ad Zozimam, proſtratum erexit, & mentem ab anxijs cogitatibus hoc modo liberauit: Abba, quid te cogitationes perturbant, quaſi ſpiritus ſim ficta orationis ſpecie te deludens. Certus eſto peccatricem me mulierculam eſſe, attamen ſacroſancto baptiſmatis lauacro tinctam. Fauilla ſum, & cinis eadem qua tu carnis fragilitate circundata. Hęc dicens ſigno Crucis frontem, & labia pectusque muniuit, & ait: Zoſima Abba, de aduerſario Eccleſiæ eiuſq; inſidijs liberet nos Deus: nam inuidia eius magnum quoddam detrimentum minatur. Hæc audiens ſenex rurſus ſe humi ſtrauit, & apprehenſis pedibus eius cum lachrymis, ait: Obſecro te ſanctiſſima fœminarum per communem Dominum Ieſum Chriſtum, pro quo certamen hoc ſuſcepiſti, expone nobis quęnam ſis, & vndè vel quando, & qua demum occaſione vaſtam hanc ſolitudinem ingreſſa es?

Exponit Maria Zozima antea-actā vitā. Hæc eo dicente, & cum lachrymis obteſtante, eleuans eum mulier, ſic exorſa eſt. Verè tanta eſt, ò Abba, tanta inquam ſcelerum meorum fœditas, vt eam aures tuæ nequaquàm ſuſtinere poterunt. Timeo enim vt ad primam eorum narrationem te in pedes conijcies, & horrorem repentina fuga declinabis. Verum tamen, vt immenſas diuinæ bonitatis opes mecum cognoſcas, non dubitabo cum proprij etiam nominis ignominia, omnia, quæ vel maximè ad eius gloriā amplificandam pertinent, nudis verbis prædicare.

Maria ex Aegypto oriunda. Ego, frater Zoſima, ex Aegypto oriunda, anno ętatis meæ duodecimo ſpretis parentibus, & pio illorum erga me affectu, per ſummam iniuriam, contempto, in Alexandriam abij, ibidemque primum iuuentutis meæ florem, tota libidinis facibus incredibiliter incenſa, omnibus expoſui, tanta inſania, vt quò facilius inſatiabili ardori ſatisfacerem, & riuales quamplurimos allicerem, oblatum etiam precium reſpuerim, & vitam in extrema mendicitate decem, & ſeptem, & eò amplius annos traduxerim. Cum in his ſordibus, miſerè admodum polluta, mente pariter, & corpore ſepulta iacerem, vidi quodam tempore ingentem Lybiorum, & Aegyptiorum multitudinē ad mare confluentem, quæ ob ſanctæ Crucis exaltationem Hieroſolymam trāſmittebat. *Exaltatio S. Crucis.* Hic ego, vt quamplurimos in fœda paſſione libidinis meæ cooperatores inuenirem, per ſummam impudentiam decem iuuenibus egregio corporis robore me adiunxi, atque vt pro libitu, amplexibus meis fruerentur, rogabam, quinimò repugnantes (horreſco referens) impudentiſſima verborum petulantia ad nefarios actus ſolicitabam, & nolentes ad peccandum miſeros compellebam. Heu me miſeram quomodo his tam fœdis ſermonibus ſanctiſſimas aures tuas, ò pater, contaminare pręſumo? O immenſam Dei bonitatem, quomodo meas mare illud ſuſtinuit iniquitatum luxurias, quomodo terra tanto peccatorum pondere prægrauatam non abſorbuit, & in infernum viuentem demerſit, quæ tam multas in laqueum induxi animas? neq; enim reliquas impuritates meas ſingulatim exponere audeo, cum non contenta iuuenibus mecum in mari, & itinere luxuriantibus, alios multos peregrinos, & ciues ad ſceleris mei cōmunionem pertraxerim. Iam verò cum celebritas S. Crucis ſumma omnium feſtiuitate ageretur, & alij magno ſtudio pietatis operibus incumberent, ego ijſdem cupiditatis meæ furijs agitata, omnes vias modoſque perquirebam, vt animos Chriſti amore imbutos ad peſtiferum mei amorem pertraherem, eoque ebrios in ſempiternam peſtem, & exitium detruderem. Ecce aurē primo diluculo cum omnes certatim incredibili deuotionis ſtudio ad eccleſiam currerent, ego, vt impudens oculorum deſiderium explerem, nequaquā abfui,

abfui, sed hominũ multitudini mixta gradum in domum Dei inferre conata sum. Sed vt hora illa adfuit, qua lignum istud, in quo humani generis Redemptor pro nobis mactari sustinuit, exaltaretur, ego quāuis maiori virium cōtentione anniterer (dictu mirum) semper repulsam, diuina quadam virtute passa sum. Cumque tertiò iam, & quartò introitum tentassem, corpusque aliorum impressione conquassarum præ nimia lassitudine vix subsisteret, desperatione fracta recessi, & in abstrusum quendam angulum me recipiens, cum mente pertractare cœpi, quarè sola ego viuificæ Crucis aspectu prohiberer. Hæc sedulò cogitantem diuinus proculdubio spiritus inuasit, & scelerum conscientia ita cōcussit, vt largissimo imbre lachrymarum genas pectusq; perfunderem, neque vllo modo horrendam peccati faciem diutius sustinere possem. Bone Iesu, quid tunc facerem cum mihimetipsi exosa inuisam lucem abrumpere desiderabam. Flens eiulansque latebras perquirebam, nè corpus hoc, quod tam multis sempiternæ perditionis occasio fuerat, aspicerem. Bone Iesu, quæ me tunc angustiæ circundederāt. Flectebam oculos nunc in hāc nunc in illā partem, si fortè alicubi spes aliqua, vel minimæ consolationis appareret: & ecce cū iam penè desperationis barathro absorpta essem, video pulcherrimam sanctissimæ Dei genitricis imaginem in sublimiori quodam loco erectam: ad quam tota mente & corpore conuersa supplicem me abieci, illam Virginem inquam sanctissimā, cuius effigies oculis obiecta in spem veniæ me prouocabat, orans & per filium, quē vtero gestauerat, obtestans, nè me miseram, & dæmonum fraudibus circūuentam: & laqueis illius constrictam despiceret, sed filium placatum redderet, cuius ego misericordiam exorare indigna essem. Insuper instabam, vt aditum mihi ad viuificæ Crucis lignum aperiret, atque eius virtute facinora mea expiari sineret.

Non admittitur intra templū diuinitus repulsa.

Implorat suffragia beatissimæ Virginis Mariæ.

Hæc ego dum multis cum lachrymis orarem, aliqua protinus menti tranquillitas reddita est, ita vt noua quadam concepta fiducia introitum tentauerim, eumque tunc facilem habuerim. Impetu enim comprimentis turbę sublato inueni me ante sanctissimum illud Crucis lignum constitutam, è quo incredibilem suauitatis odorem percipiebam, & omnia redemptionis nostræ mysteria, miro cū gaudio in eo contemplabar. Peracta autem non sine crebro singultu oratione, rursus me ad Virginis imaginem recepi, eique tantum bonum nixa in terram genibus, acceptum retuli. Tu, dicebam, ô fidelissima peccatorū aduocata, preces meas non repulisti, tu barathro desperationis absorptā ad spem veniæ excitasti, tu deniq; aditum mihi ad filium tuum aperuisti. Et nunc, ô Virgo sanctissima, iterum respice me oculis misericordiæ tuæ, & certissimam viam ostende, qua sine errore ad portum salutis peruenire queam. Hæc aliaque in eandem sententiam oranti vox protinus reddita fuit: Si Iordanem transieris illic optatissima pace frueris. Hac voce statim excitata cępi dirigere gressꝰ quò nesciebam, & primùm templo egredienti vir quidam pius eleemosynam trium nummorum obtulit, quibus tres minutos mihi panes comparaui, rectaq; ad Iordanem contendi. Moxque pedibus, & facie in ipso fluuio lotis facta sum diuinorum mysteriorū particeps in S. Præcursoris oratorio: deinde modico pane, & haustu aquæ perexiguo corporis viribus vtcunq; refectis trāsmisso Iordane, vastā hanc eremum ingressa sum, in qua annis septem admodum, & quadraginta habito, præstolans in silentio, & spe salutare Domini mei Iesu Christi, qui saluos facit contritos corde.

Admittitur in templū post imploratū Virginis auxilium.

Iterum implorat patrocinium Virginis.

Percipit Eucharistiam.

47 annis degit in solitudine.

Hæc audiens Zosimas, gaudio pariter, & timore affectus Sed obsecro te, inquit, tanta solitudo tantaque vitæ austeritas nullos tibi certaminum labores peperit? Hic Maria grauissime ab imo pectore rursus trahens suspiria,

ria, respondit: Abba Zosima, hęc tua vox ingentem mihi formidinē affert: nam si velim, quæ sustinui, pericula ad memoriam reuocare, timeo ne nō me nouo certamine aggrediatur, vel certè acerbissimos dolorum aculeos ad mentem reducant. Sed tuis tamen confisa suffragijs non grauabor ea exponere, tuoq; desiderio facere satis. Annos decem & septem continuos in hoc deserto cum feris, & indomitis cogitationum bestijs exegi: assiduum cum prauis cupiditatibus bellum gerens. Nunc mihi præteritorum ciborum affluentia in mentem veniebat, & condimentorum varietas, ac vini suauitas. Nunc nefanda dęmonū cantica in auribus quodammodo resonabant. Nunc verò vastæ solitudinis tędium vincebat, & vltima aliquando ferendorum laborū desperatione fractum assueta amicorum contubernia repetere compellebat. Reluctabar tamen pro viribus, & Iesum meum Cruci confixum, & innumerabilibus plagis saucium mentis oculis contemplabar. Rigabam assiduo lachrymarum imbre genas, & manibus pectus vulnerabam. Memini me solo affixā diem frequenter cum nocte in precibus exegisse, sed insidiabantur mihi fornicationum mearum cogitationes, tanta importunitate, vt instar ignis omnia populantis, cordis viscera deuastarēt, & ad perniciosa desideria, vel nolentem impellerent. Ego tamen de pristino aduocatæ meæ auxilio egregiè confisa, in precibus ac lachrymis persistebam, donec tandem post tempestatem tranquillitas rediret, & insperato sæpè gaudio me perfunderet. Has luctas, hęc certamina, annos decem, & septem sustinui, vitam interim solis herbarum radicibus sustentās. Vestimenta autem, quibus Iordanē trāsgressa sum, putredine consumpta nudam me reliquerunt, & omnibus aeris iniurijs expositam destituerunt. Neque tamen diuina bonitas ea calamitate passa est me consumi, sed ab omnibus, & animę & corporis periculis eripuit, prorsus, vt quoties pericula diuina gratia transacta ad memoriam reuoco, incredibili & cęlesti planè gaudio perfundor, & indubitata spe futurorum bonorum mirificè confirmor. Iam verò cibus potusq; ac vestimentum non aliud [illegible] hi est quàm verbum Domini: quoniam non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.

Grauissima tētationum infestationes.

Mira victꝰ parsimonia.

Zosimas cum eam diuinarum scripturarum testimonia proferētem audiret, Legebasne, inquit, psalmos vel alios scripturæ libros? At illa: Neque hominem alium pręter te, neque bestiam vllam vel aliud omninò animal vidi, à primo die solitudinis meæ. Literas verò didici nunquam, neque alium legentem, vel psallentem audiui: sed verbum Dei semper viuens omnem hominem docet scientiam. Eccè tibi, ò Zosima, vitam meam, eccè peccatricem, eccè immensam Domini bonitatem & gratiam, quæ me ex ipsis mortis, & inferni faucibus eripuit, & in loco spatioso cōstituit, ac lætitia demum circundedit, vt cāteret illi gloria mea. Domine Deus meus in æternū confitebor tibi. Dum hoc modo finem dicendi Maria faceret, Zosimas præ gaudio lachrymas fundens genua in terram fixit, & Deū in cunctis his mirabilibus benedixit. Illam autem ad Zosimam, Vade, inquit, in pace ad monasterium, & vespere sanctissimi illius diei, quam tota recolit Ecclesia in memoriam vltimę illius cœnæ, in qua Christus sacrosanctum corpus & sanguinem suū exilij nostri solatium instituit, ad me reuertere; vt eadem mysteria de manu tua percipiam, quia hucusque ab eo die, quo ijs in oratorio Pręcursoris me iterque meum muniui, particeps fieri non merui. Vade igitur & Ioanni Abbati edicito, vt sibi suoque gregi attendat, curet summa diligentia ac studio, vt collapsa nonnihil pietatis fundamenta restauret. Hęc dicens vultum conuertit, & cursu admodum veloci in interiorem solitudinem festinauit.

Nouit monasterij secreta.

Maria velociter redit ad solitudinem.

Zosimas autem audiens eam spiritu pro-

tu prophetiæ abdita reuelare, noua admiratione perculsus humi se prostrauit, & pedum eius vestigia summa cum reuerentia exosculatus est: ac gratijs, de more, Christo persolutis monasterium repetiuit, neq; vlli mortalium res admirandas aperuit, sed suspirabat quotidiè ad anni vertentis cursum, vt iterum suauissimo sanctissimæ illius fœminę frueretur colloquio. Vbi autem sacra ieiuniorum tẽpora aduenissent, vespere Dominicæ cœnæ sumptis secum preciosis corporis, & sanguinis Domini mysterijs, ad Iordanem abiens, sanctè illius aduentum aliquamdiu cum multis lachrymis prestolatus est. Cumque tristissimas nectere moras cœpit varia cũ animo suo agitare consilia quomodo Iordanem transmitteret, vt allata ei mysteria traderet. Hęc eo cogitante, illa superueniens signo Crucis aquas munijt, easq; (miro dictu) siccis plantis inambulauit. Illo autem stupẽte, & tantum miraculum attentius perpendente, Maria petiuit, vt fidei Symbolum, & Dominicam orationem recitaret. Quod ille fecit, eoq; expleto illa pacis osculum obtulit, & viuifica, cum admiranda pietatis significatione mysteria percepit.

Zosimas redit ad monasterium.

Maria iterum ad Iordanẽ venit, & crucis edito signo sup aquas ambulat.

Percipit sacra mysteria.

His peractis tria grana ex allata per Zosimam lenticula extremis digitis proprio ori intulit, & eum quidem à se demisit eum mandato, vt redeunte anni tempore remearet: illa verò eadem qua prius virtute Iordanem transiuit, & ad intimam solitudinem properauit. Zosimas autẽ flens eiulansque magno cum animi dolore ab illa auellebatur: atque transacto eiusdem anni cursu iterum illam, vt iussus fuerat rediens, inuisit, sed talẽ, qualem sperabat, minimè inuenit. Cũ enim ad locum, qui in torrentis similitudine fuerat designatus, venisset, conspexit procul corpus exanime manibus pedibusq; ad Orientem ritè cõpositum. Tunc pius senex lachrymis totus infusus orbitatem suam deplorare, largissimoq; lachrymarum imbre sanctę pedes lauare cœpit: deindè huc illuc circumspiciens consilia agitare, quomodo corpus terræ redderet. Et quidem inuento ibidem quodam ligno sepulchrum fodere tentauit, sed ieiunio, & longa itineris fatigatione exhaustus in vanum laborauit, prorsus vt sudoribus madefactus, & nimia lassitudine oppressus, vocem suam eum lugubri eiulatu attolleret, supplexque à Domino peteret, vt opem nequiequam laboranti adferret. His autem in angustijs pariter, & oratione constitutus vidit respiciens ingentis formæ leonem corpori astantem, plantasque mirabili obsequio lambentem. Et primò quidem eo viso non mediocriter exterritus toto corpore contremuit, moxq; vndique se Crucis signo confirmans animum à repentino pauore collegit, ac blandis motibus ferociam immanis ferę leniens, quandoquidem, inquit, à Deo te missum esse non dubito, vt huius Dei famulæ corpus terræ mandetur, exple opus officij, iussusque corpus sepeli. Vix hęc effatus erat cum leo terram vngulis fodere, foueamque corpusculo aptam componere, ac sanctam illam in cœlis tum triumphantem manifestè honorare cœpit. Senex verò eo spectaculo mirificè exhilaratus, prę gaudio lachrymas non continebat, ac tandem corpusculum cum hymnis, & orationibus astante, leone terrę mãdauit. Deinde recedunt pariter, leo quidem in interiora solitudinis mansuetissimę ouis instar: Zosimas verò benedicẽs, & glorificans Deum, cœnobium petijt, fratribusque stupenda Dei magnalia narrauit, ac tandem centenarius, soluta mortalitatis compage, ad Dominum migrauit: gratia Domini nostri Iesu Christi, cui cum Patre, & Spiritu sancto laus est & gloria in omni sęculorum æternitate.
Amen.

Maria iterum abit in interiorem solitudinẽ.

Zosimas inuenit eius corpus exanime.

Zosimas undique se crucis signo munivit.

Leo fodit Mariæ sepulchrum suis vnguibus.

Zosimas Centenarius moritur.

MAR-

MARTYR. SS. TERENTII, Aphricani, & sociorum.

Ex Metaphraste. Horum reliquias scribit Theodorus Lector translatas esse Constantinopolim X. Kal. Octob. Theodosio Minore imperante.

10. Aprilis. Decius Imperator.

ECIVS Romanorū Imperator idolorum studio cupiens omnes in sempiterni exitij barathrū pertrahere, nouo in vniuersis suo imperio subiectis prouincijs, edicto proposuit, vt omnes Christianæ disciplinæ studiosi vltimo supplicio plecterētur. Erat in Aphrica præfectus Fortunatianus homo execrabili in Christianum nomen odio incensus, qui statim pro tribunali verba ad populum faciens, horrendas minas in eos iacta uit, qui deorū cultu repudiato, Christo adhęrere pergerent: adeo, vt multi suppliciorum atrocitate per minas proposita exterriti, per summum scelus à Christi religione deficerent, atque ad dæmonum cultum vana præsentis vitę dulcedine irretiti, accederent. Hęc res cùm alios non paucos vehementer affligeret, tum verò viros quadraginta pietate præ cęteris insignes tamacri dolore affecit, vt mutuis se cohortationibus ad certamen contra tyrannum suscipiendum, & mortem pro Christi gloria fortiter oppetendam inflammarent. Quid enim (dicebant) hominem mortalem timeamus, qui corpus quidem varijs supplicijs excarnificare, ac morti tradere potest, animam verò quę in his supplicijs etiam exultat, ne quidem attingere. Agite igitur commilitones & tyranni rabiem non pertimescamus, sed rerum omnium Dominum, qui simul cum corpore animam sempiternis potest deputare supplicijs, timeamus, & ea, quę par est, reuerentia, ac honore prosequamur.

Multi deficiūt à Christo.

Quadraginta Christiani valde insignes.

Horum pietas cum tanta virtute coniuncta cùm ad aures Fortunatiani permanasset, statim eos suo conspectui offerri iussit: qui intrepidi vultū illius irati iudicis subeuntes, Christi virtutem constanter prędicarunt. Fortunatianus autem, quandoquidē, inquit, video vos viros ætate, & rara quadam sapientia prestantes mirari satis nequeo, quòd hominem à Iudęis tanquam maleficum in crucē actum tanta superstitione colatis, & in pestem sponte ruatis? Ad hæc Terentius: Tu si Crucifixi illius virtutem probè perspectam haberes, non dubito, quin protinus relictis idolorum erroribus, illum pari nobiscum pietate, ac veneratione exciperes, libensque pro illius gloria mortem etiam oppeteres. Prefectus his verbis insigni se contumelia affectum ratus dixit: Immolate, vel certè membra vestra horrendis concisa supplicijs Vulcano deuoranda tradam. Quid, inquit Terentius, tu nos existimas minis superari posse? Nos strenui, & constantes Christi cultores, neque minas neque suppliciorum atrocitatē quicquàm pertimescimus.

Quadraginta martyres sistūtur Prafecto.

Terētius respōdet Prefecto.

Tyrannus hac tanta cōtumelia irritatus, iussit eos, detractis vestibus, in idolorum templum trahi, & Herculi auro, & argento mirificè culto sacrificare. At Terentius cùm stoliditatem Prefecti argueret, deosq; inanes, ac nulla virtute prędit os esse diceret, fuit continuò cum alijs, compedibus vinctus carceribus mancipatus. Beatus autem Zeno, Alexander, & Theodorus cum reliquis inuicta virtute numero sex, & triginta athletis, neruis, & aspetis virgis cæsi, diu multumq; pro Christi gloria decertarunt, tanta constantia, ac fortitudine, vt effusis in terram visceribus lęti nihilominus, ac alacres in cōfessione persisterēt, & omnes qui spectaculo intererant penè in stuporem pertraherent. Neque tamen rabies, & furor tyranni quieuit, sed iussit sale, & aceto terga eorum perfricata aduri. At martyres cum alto prius silentio immobiles perstitissent, tunc oculis manibusq; cum insigni pietate ad cœlum sublatis, Deum in opem atq;

Martyres trahuntur ad fanum Herculis.

Traduntur in carcerē.

Dirè flagellātur Terētij socij.

Adurūtur.

Inuocant Dei in supplicijs.
auxilium aduocarunt, & multiplicatis precibus tantorum suppliciorum acerbitatem superarunt. Præfectus verò ira magis magisque sæuiens, iussit eos suspensos dilacerari.
Dilacerantur immaniter.
Et quidem cùm in hoc supplicio constituti, sanguinis riui vbertim ex eorum corporibus defluerent, non tamen cruciatuum atrocitate victi animos demiserunt: sed noua potius virtute confirmati contra vim, & potentiam scelerati tyranni, diuinum auxilium implorarunt, & Christi se Cruce in frontibus signantes flatu oris sui idola
Idola in puluerem redigunt.
(quę vt ijs sacrificarent, allata erāt) in puluerem redegerunt. Cumque Præfectus antea nimio mentis furore agitatus eorum pęnis intolerāda quadam verborum contumelia insultasset, tunc illi vicissim ad Præfectum:
Insultant Præfecto.
Cernis, inquiunt, deos tuos? Vbi est robur ipsorum? Potueruntne sibi ipsis opitulari? Nec multò post templum ipsum horrendo cum fragore corruit. Tum verò tyrannus pudore pariter, ac furore repletus, iussit omnes celeriter capitis supplicio affici: quod illi incredibili gaudio, & lætitia perfusi, flexis in terram genibus,
Decollātur martyres.
oblatisque certatim ceruicibus exceperunt.

His tam fœlici agone consummatis rursum Terentius, Aphricanus, Maximus, & Pompeius in certamen vocati sunt: qui ex vinculis, & carcere nouam visi sunt adferre virtutem:
Terentius cū alijs adducitur in certamen.
adeo vt ipsum tyrannum ad supplicia inferenda prouocare non dubitauerint. Nos, dicebant, neque deos tuos colimus, & tormenta tua negligimus.
Martyrum fortitudo admirāda.
Proinde adhibe cruciatus, nos Christi benignitate, & gratia nixi victoriam obtinebimus. His auditis, iussit eos grauissimo catenarum pondere onustos in custodiam abduci, & corpora eorum ferreis subiecta tribulis dirè configi, ac cibo potuque destitutos fame necari. Verùm cùm iam nullum eis solatium relictum esse videbatur,
In carcere ab Angelo confirmantur.
subitò, noctis medio, lux ingens refulsit, adfuitque Dei Angelus, qui humi stratos tetigit, catenasque dissoluit, & mensam optimè instructam apposuit, dixitque, vt cibo illo quem Christus miserat exhausta ieiunio membra reficerent. Sancti autem ingēti lętitia perfusi collaudato Christo, comederunt: custodes verò splendore perspecto stupefacti rem totam præfecto nunciarunt. Qui auditis mirabilibus in furorem rabiemque conuersus postridie vngulis eos lacerari iussit,
Vngulis lacerantur.
sed cùm illi, vno Christi nomine constanter inuocato, vngulas contemnerent, rursus carcere inclusit, & immanes feras, aspides, & viperas adduxit, vt earum laniatu crudeliter interirent. Sed feræ pedibus Sanctorum prostratæ, summa cum mansuetudine honorem ijs deferre visæ sunt.
Nihil lædūtur à feris, & serpentibus.
Angelus enim Domini feris obsistebat, & vim omnem à Sanctis propulsabat. Quo audito Præfectus magis excandescens suis mandauit, vt incantationibus feras aduocarent, sopitaque earum rabie, iterum abducerent. Sed factum est, vt aperto ostio, impetu quodam eruerent, & obuios quosque occiderent, ac grandem in populo stragem ederent. Tùm Præfectus incredibili furore cōcitatus capitis eos damnauit. Nec mora Sancti cum hymnis, & canticis ad certaminis locum properantes, ceruices suas gladijs subiecerunt,
Plectuntur capite.
& gloriosa morte de mortis sempiternæ, & hostis imperio triumpharunt. Corpora eorum fuere à viris religione, & pietate eximijs, duobus ab vrbe passuum millibus sepulta.

VITA S. MACARII
Patriarchæ Antiocheni.

Ex ea quæ est apud Surium optima fide. Migrauit è vita anno Domini duodecimo supra millesimum.

10. Aprilis.
Patria S. Macarij, et parentes.

EMMA regalis, Armenię decus, parentum gloria beatus puer Macarius, nobilissimo apud Armenos stemmate ortus, patrem habuit Michaelem, matrem verò Mariam,

tiam, antiquissima quidem nobilitate insignes, sed quibus nō minus splēdoris, & ornamenti ab optimis moribus nati ex ipsis filij accesserit. Editus autem est in lucem ea tempestate qua Macarius maior magnæ sanctitatis vir, Antiochenam administrabat cathedram; qui cùm huius Macarij, de quo nobis sermo texitur, esset consanguineus, eum de sacro fonte suscepit, suumque illi nomen impones, filij loco eum apud se nutriendum atque instituendum retinuit, vt ipse tunc grandæuus senioq; fractus in hoc aliqua ratione instaurari atq: renouari posset. Neque eum spes fefellit. Traditus quippe Macarius puer artium liberalium studijs, suo profectu, voto antistitis sui tam abundè respondit, vt facilè disciplinas omnes liberales, quibus Græcia Armeniaque pollebant, consecutus sit. Erat enim mente vigili, atque senitie pigritiæque prorsus profligata horas præcipuè matutinas accuratè collocabat.

Progressus in literis.

Cumq; iam adoleuisset, solito studiosius visus est se componere ad imitatiouem beati Antistitis, animo cœlestia meditari, mundi illecebras fugere, æterna appetere, studiumque omne quod anteà in literis posuerat, in religionis actibus conferre, vulgi rumores pro nihilo putare, totumque se diuino cultui mancipare.

His nepotis sui profectibus Antistes mirificè exhilaratus, toto cœpit pectore in id incumbere, vt eum posset habere successorem. Itaque non destitit eum, & Clero, & proceribus, & plebi denique vniuersæ à pietate, sapientia, & inculpatis moribus commendare, omnesque assiduo adhortari, vt nutritum atque eruditum à se Macarium pastorem eligant, & Cathedræ Antiochenæ præficiant. Neque verò in vacuum cecidit adhortatio, sed statim ab obitu venerandi senis, vnanimi omnium consensu fuit ad illud honoris fastigium euectus, & iuuenis sapientia tamen, & moribus permaturus, in beati senis throno collocatus. Non illum mutauit tantus honor, sed incredibili mansuetudine, & humilitate omniū sibi animos deuinxit, & comitate cum mirabili tamen grauitate coniuncta optimè constitutam disciplinam conseruauit. Portò dissolutos mores cùm verbo tùm exemplo ita profligabat, vt sermo eius sale conditus populo nunquam non esset gratissimus.

Fit Patriarcha Antiochenus.

Erat rerum omnium præterlabentium contemptor egregius, & corporis domitor admodum strenuus. Victus erat illi non qui voluptati, sed extremæ tantum corporis necessitati satisfaceret. Molles, & delicatas vestes, quibus quandoque vsus fuerat, asperrimis camelorum pilis permutauit, vilemque se tunicam induit. Lectuli mollitiem vehementer aspernatus, balneis vix vnquam vsus est: sed largissimis lachrymarum vndis frequenter se lauit, dum totas noctes pro peccatis, & salute totius mundi in precibus exigebat. Neque debuit sane illud sudarium quo defluentem lachrymarum imbrem abstergebat, virtutis expers esse, quod tot lachrymis fuerat infusum. Fuit in beati viri domo Theodorus quidam leprosus (nam tales ei, & familiares, & nō mediocri curæ erant) qui cum præ cæteris, & lepræ morbo, & inopia premeretur, tale de ratione recuperandæ sanitatis secum cōsilium cœpit. Abijt ille tacitus ad ecclesiam, in qua vir sanctus orare consueuerat, & sudariū eius lepræ suæ admouit. Nòn tulit illa vim sudarij, sed probatæ fidei perhibens testimonium, cessit pulsa meritis lachrymarum. Tum verò ille ceu nouus homo audet astare viro Dei, Deoque, & illi gratias agere.

Victus eius & vestitus

Gratia lachrymarū.

Leprosi eius familiares.

Leprosus curatur eius sudario.

Cernere licebat in sancti Pontificis domo, quasi nitentes quasdam gēmas, pauperes Christi, varijsque oppressos morbis, cæcos, surdos, claudos, quos quotidie eo properantes, vt ab eo stipem acciperent, vir pius duplici beneficio prosequebatur. Quicunque enim ab eius sanctis manibus accipiebant cibum, vel potum il-

Eius studio erga pauperes.

lico reualescebant: & quotquot obtinere poterant aquam, qua manus suas abluissent, integram reportabāt sospitatem. Non radiabant in domo eius gemmæ, & margaritę nitentes, sed versabantur ex cęcis videntes, & ex claudis ambulantes, ē famelicis satiati panibus. Non anteibant illum scutati, & sericati, sed inopes, & miseri eius benignitate recreati. Illis enim omnia sua distribuit, prorsus, vt nihil ei reliquum esset pręter Pontificiam dignitatem, quam quoq; transtulit in Eleutherium venerabilis memoriæ virum, sola episcopali benedictione sibi retenta.

Pauperibus omnia largitur.

Abdicat se Pontificatu

Cumque hoc modo terrenis omnibus nudatus esset, inter cęteros pauperes ipse quoque pauper Christi effectus, exit è finibus patrię suæ, & parentibus ac cognatis frustrà reluctantibus, sequitur Christum. Et quidem ante omnia non inuitus, ipsam quoq; pro redemptore subiturus mortem si res poscere videretur, terram promissionis petijt, vt omnia nostræ redemptionis mysteria contemplaretur. Ibat vltrò in exilium sponte susceptum, vt expeditior posset proficisci in patriam cęlestem. Delectabant eū loca sacrosancta, in quibus generis humani redemptio orta fuerat, sed multò magis delectabat eum Iudæis de illorum perfidia verba miscere, & cum Saracenis congredi, si quem illorum posset ab errore reuocare. Sed illi pro salutaribus monitis minas, & verbera intentabant, supplicijsque adeo atrociter afficiebant, vt toto corpore laniatus nuda ossa apparerent: non tamen quicquam de sanctæ prędicationis studio remisit. Auellitur inde à socijs, duciturque in medium impiæ multitudinis, nolensque illis cedere, in custodiam mittitur, ibique crucis instar, cuius gloriam prędicabat, in terra extenditur, clauis configitur, sed terra clauos reijciente, vinculis astringitur, saxum ignitum nudo eius pectori imponitur, custodibusque adhibitis, illic relinquitur. Ille carceris tenebris mirificè lętatur, spe cęlestium pręmiorum animatus: nec deest Christus militi suo, sed atram ergastuli noctem ex leste lumen illustrat, humi iacentem diuina erigit miseratio, pœnisque absolutū angelica fouet consolatio.

Adit terrā sanctam.

Verberatur ab infidelibus.

Mittitur in carcerem. Dirè torquetur.

Procedit ille deinde ex carcere in publicum, stupent Iudęi, mirantur Saraceni, & tum illum, tum sese mutuò respectantes, tanta rei nouitate stant attoniti. Iubent acciri carceris custodes, à quibus dum audiuit lucē cęlitus emissam, visitationem angelicam, & absolutionem diuinam, compunguntur corde, & tandem veritati assentientes verbi Dei ministrum venerantur, vsque adeo, vt ad genua eius aduoluti scelerum suorum in illum commissorum veniam petierint, reiectoque errore, ad Christum læti transierint.

Eius hostes conuertuntur.

Hęc cùm per regionem illam diuulgatus, hominum sermo longè lateq; spargeret, accurrunt multi, vt salutarem doctrinam ex nouo doctore haurirent. Offerunt autem ei Eurychianum quendam inter Saracenos in primis nobilem, ab anno ætatis eius nono, vt ipsi quidem asserebant, ad senectutem vsque surdum pariter, & mutum. Ex huius curatione volebant, doctrinæ eius capere experimentum. Erant etiam eius dexterę manus digiti arefacti. Itaque rogabant pro illo sanctum virum, Ille porrò rogabat Deum, nec passus est repulsam. Audit Saracenus seipsum absolutè loquentem, arida manus suum facit officium, idemque ipse cum multis alijs salutari expiatus lauacro Dominum benedicit. Hoc miraculum in gens protinus Euangelio in terris illis ostium aperuit.

Eutychianus surdus, & mutus per Sanctum curatur.

Interea parentum, & amicorum affectus diutius tanti viri absentiā ferre non potuit: mittunt igitur nūcios, qui eū vel nolentem retraherent. Sed ecce dum illi violentas in eū manus mittere conantur, alij virtute diuina cęcitate percussi, alij immotis in aere brachijs hęrentes, cœpto desistere compelluntur; ac tandem in fugam versi

Vim ei inferunt parentum nūcij, sed excæcantur.

verû beatum virum relinquere cogû tur. Pœnitet eos interim illatæ viro sancto iniuriæ, magnoque cum eiulatu se sibi restitui petunt. Ille verò in iuriæ immemor, apud Christum pro illis intercedit, atq; protenso, quem manu gestabat, scipione, & caliginem oculorum dispulit, & rigida brachia restituit: iussitque abeuntes renunciate suis, vt ad cœlestis patriæ gaudia properantem lugere, ac reuocare desinant. Repetunt illi mox Armeniam, Macarius verò ad Occidentem miraculis coruscans pergere cœpit.

Fortè autem inter eos, qui sanctam petebant ciuitatem cœcum viuum obuiam habuit, cuius calamitate ad misericordiam prouocatus lachrymas fudit, hortatusque est omnes, vt com munibus precibus pro salute miseri apud Dominum intercederent. Tum Episcopus admota, quam gestabat, cruce oculis cęco lumē restituit, sum moque exultantem gaudio à se dimisit. Peruenit deinde vir sanctus cum socijs ad locum quendam nimia siccitate laborantem, prorsus, vt in magnum omnes periculum adducti viderentur. Ille autem de Christi misericordia confisus, scipione crucis signum terrę impressit, & protinus profluentem aquæ vim scaturire fecit.

Cæcum cruce illuminat.

Aquā crucis signo elicit è terra.

Post multa terrarum emensa itinera tandem in Bauariam peruenit, vbi ab Adelberto summæ dignitatis viro, hospitio receptus miracula renouauit. Vxor eius Aua nomine diuturno morbo fatigata ad extrema tendebat; iamque omnis spes vitæ ablata erat, cùm vir sanctus ad solitas recurrens preces, aquam benedicit, crucemque intingens tres ab ea guttulas in laborantis os instillat, ac protinus ab ipso mortis aditu ad vitam retrahit.

Venit in Bauariam.

Nota vim Crucis, & aqua sacratæ.

Inde Moguntiam perlatus obuiam habuit furem quendam, ab imminenti mortis periculo fuga se proripientem. Pallebat miser, morti, quam fugere nitebatur, non multùm dissimilis. Insequebantur enim hostes, certissimam illi necem allaturi. Is autem, vt ad beatum Macarium peruenit, ad pedes eius corruit, petens, vt præsens periculum à ceruicibus suis auertat Aduolant hostes, ipsi quoque beato viro necem intentantes, si scelerati patrociniū suscipere ausus sit. Ille verò armis, quibus pugnare solebat, probè munitus inter reum, & tela hostilia stat impertertitus; obijcit illis furētibus scutum inexpugnabile, crucem illam suam, in cunctis actionibus suis familiare sibi perfugium. Vidisses illic pium sanè spectaculum: hostes arma vibrare, iustum precibus, & meritis pugnare, ac tandem gloriosa victoria potiri. Hostes enim, etsi sancti episcopi verba non intelligerent, eximio tamen splendore, qui ex vultu eius relucebat, commoti atque ad misericordiam flexi ex equis desilierunt, eiusque non modò vestigia amplexantur, sed ipsum quoque reum, cuius paulò ante sanguinem sitiebant, ad osculum admittere non recusarunt.

Venit Moguntiam.

Crucem opponit telis hostium.

Post aliquot dies Moguntia digressus Coloniam accessit, Sanctorū cultura nobilem, vbi à quodam Tizone viro rerum opulentia nulli secundo, & morum honestate clarissimo honorificè non minus quàm officiosè hospitio exceptus est. Sed is idem cū multo iam tempore regio morbo laborasset, nihil sibi habere videbatur: quādiu corporis salute carebat Nec poterat vlla medicorum industria opem aliquam polliceri, prorsus, vt in tanta opum affluentia nihil eo viueret calamitosius Sed Macarius suo aduē tu insperatam salutem attulit, ciboſque benedictione sua consecratos obtulit, quibus prostratam, & penitus extinctam appetendi vim excitauit, & breui integrę saluti restituit. Hinc verò vir sanctus digressus loca omnia Sanctorum meritis insignita lustrauit, tandemque Machliniam delatus est, vbi etiam incendio obuia quæque deuastante, crucis signo extincto, sanctitatis suæ virtutem ostendit.

Coloniam ingreditur.

Adit Machliniam.

Post hæc vir Dei Malbodium proficiscitur, quod est sacrarum virginū

Venit Malbodium.

monasterium sanctissimæ Aldegundis virginis reliquijs celebre: ibi à Durando comiter susceptus, voluit sibi venæ sectione aliquid de sanguine detrahi. Eum sanguinem hospes in vasculum excipiens, vni è seruis summo studio asseruandum tradidit. At nequam ille seruus inuidia stimulante, sacrum cruorem in latrinam effudit: sed mox diuina vindicta lepra percussus iniquitatis suæ præmium recepit. Porrò beatus Patriarcha Malbodio Cameracum abiens, paucis admodum diebus ibi commoratus quantæ sanctitatis esset, diuinitus innotuit. Nam quodam die, Sole in occasum declinante, sanctissimæ virginis basilicam intrauit, suo more ibidem in diuinis laudibus pernoctaturus: sed eum custos templi non sine iniuria eiecit, bileque percitus ostium obserauit. At vir sanctus nihil ea iniuria commotus ante fores ecclesię in precibus se prostrauit: & ecce ostium basilicæ diuinitus patefactum viri sanctitatem declarauit: non tamen Sanctus ingredi voluit, nè infirmum hominem magis perturbaret. Sed custos cùm ad nocturnas preces fores reseraturus aduenisset, easque patentes, & peregrinum humi prostratum inuenisset, timore penè exanimatus est. Mane autem cùm res omnibus innotuisset, hospes exclusus cœpit haberi clarissimus: sed ille ab humana laude plurimùm abhorrens, Tornacum statim se cõtulit, vbi exortam ciuium inter ciues funestam seditionem precibus, & crucis suę, quam gerebat, tropheo erecto, non sine miraculo, compescuit.

Vltio diuina in seruũ malignum.

It Cameracum.

Tornacum se confert.

Iam multo tẽpore beatus Patriarcha non paruos longinquę peregrinationis labores exhauserat, quibus cùm tandem Dominus finem imponere vellet, Gandauum peruenit, vbi in monasterio ab Abbate Eremboldo peramanter receptus est: cuius egregia beneuolentia, & fratrum etiam charitate eximia permotus, apud illos reliquum vitę cursum exigere statuit. Crebrò visitabat ecclesias Gandauensis ditionis, precibus nocte dieque vacabat, neque vllum tempus à conferendis in populum beneficijs vacuum ducebat. Quicquid ei à fidelibus oblatum esset, mox in pauperes, quorum ille ab infantia curam gesserat, conferebat. Permultos à varijs incommodis liberabat. Manuum suarũ contactu morbos fugabat, & cuiuis in calamitate opem, & auxilium mira benignitate ferebat.

Venit Gandauũ, & in Abbatia S. Bauonis amanter accipitur.

Benignitas in pauperes.

Inter hęc dulcis patriæ recordatio desiderium repetẽdi Armeniam ei ingessit, adeo vt nullis precibus ab ea mente reuocari posset. Sed accidit cũ se in viam, vno comitatus socio, dedisset, vt morbo correptus redire cogeretur, & dum ille patriam terrestrem meditatur, Deus illi cęlestem præparat. Sęuiebat tum temporis inaudita quædam ad illum diem immanissimæ pestis rabies, adeo vt morientium multitudo superstites vinceret, vixq; reliqui essent, qui humãdis corporibus sufficerent. Iamq; omnis humani auxilij spes ablata erat, cùm triduano hominibus pariter, ac iumentis indicto ieiunio ad Dei implorandam opem omnes confugiunt: & ecce dum illi, ac religione Deum placare instituunt, Deus quidem misericordiam suam non differt, sed vnum ex omnibus eligit, in quem sæuissima lues postremùm irrueret. Is fuit beatus Macarius, qui sęuientis morbi contagione fractus, primò loquendi quidem amisit facultatem, sed prophetica donatus gratia, nutibus, & quibus poterat signis, prædixit pręter se, & alios duos neminem deinceps ea peste occubiturum: quod postea rei euentus approbauit.

Dũ vult redire in patriam diuinitus impeditur.

Immanissima pestis in Flandria.

S. Macarius peste inficitur.

Tertius iam indicti ieiunij instabat dies, cùm paruulis, & vitulis etiã materna negarentur vbera, & modis omnibus propè vis regno-cœlorum inferebatur. Vbiq; luctus, vbique clamor audiebatur, & plurima mortis imago: pecudes quoque, & iumenta intolerabiles ad vacua pręsepia edebant mugitus. Flectitur interim benignus Deus, & seueritatem lenitate temperat.

rat Porrò Patriarcha Macarius recuperata voce post solennem supplicationem, post preces, & lachrymas, pro peccatis fusas, alios quidem ad ædes proprias dimisit: ipse verò cum fratribus ad cœnobium abijt, ingressusque cum illis in refectorium charitate potius quàm necessitate adductus hilarem se omnibus exhibuit, atque vt institutum mutarent ieiuniũ voluit. Cumque ex appositis pauxillum gustasset, vltimum vale cum episcopali benedictione fratribus impendit, & sic demum ad lectulum redijt. Ibi expansis manibus, oculisque infixa pietate ad Deum erectis inter angelorum multitudinem, qui tecta piũ astantibus horrorem incutiebant, spiritum feliciter exhalauit: impletaq; est prophetia eius, ipso postremò ex ea peste occumbente.

S. Macarius moritur.

Corpus eius cùm non vulgari deuotione fuit ante altare S. Pauli, quẽ locum ipse sepulturæ suę designauerat, conditum: atq; sub Sigero Abbate, qui quartus fuit ab Eremboldo, eleuatum, & integrum omninò repertum. Huic eleuationi interfuere Rex Gallorum Philippus, Comes Balduinus cum proceribus suis, & Adela cõiuge, filioq; Balduino Hannoniæ Comite. Balduinus quoque Nouiomẽsis, & Lietbertus Cameracensis Episcopi. Multis verò miraculis etiam post obitum claruit vir sanctus, quæ nos breuitatis causa prętérimus.

MARTYRIVM S ANTIPAE Pergami Asiæ Episcopi, quem S. Iohannes in Apocalypsi sua testem fidelem appellat.

Ex Simeone Metaphraste.

11. Aprilis. Domitian' Imperator.

Omitianus qui Apostolorum tempore Romanum obtinuit Imperium, cùm stultissimo idolorum suorum cultu ebrius, Christianorum quoque sanguinem sitiret, tunc sanè pręcipua quædam martyrũ pro Christi Saluatoris fide vbiq; decertãtium, virtus apparuit. Tunc & Ecclesię fideiq; basis, & Christianæ veritatis fundamentum, atq; æternę diuinitatis vnigeniti pręco Iohannes pręstantissimus in Patmum insulam relegatus est. Vbi dum magnum martyrũ cœtum, ijs quę de septem Ecclesijs scripsit, confirmaret, Antipas testis meus fidelis, inquit, qui occisus fuit apud vos, vbi satanas habitat. E qbus sanè verbis intelligi potest, quibus essent morib' pręditi homines illi, qui Pergamum incolebant, vbi erat satanę domiciliũ. Ibi nec naturę lex seruabatur, nec iudicia vlla fiebant. Tantum quisq; sibi iuris vindicabat, quãtũ viribus, & robore valebat: sibiq; satis iusti videbãtur, & fortes, ac boni, qui Christianũ aliquem detulissent.

S. Iohannes Euãgelista in Patmum relegatur.

Cùm igitur res Christianorum magno in discrimine versaretur, Antipas vir strenuus, & constans non modò non formidabat, sed sępiùs, neglectis tortorum minis, in publicum prodibat, & tanq̃ Sol quidam tenebricosos idololatrię errores sinceræ fidei splẽdore discutiebat, adeo vt dęmones, qui mira religionis superstitione in ea vrbe colebãtur, fuga recederẽt, eiusq; conspectũ vehementer formidarent. Hinc frequenter suis sacrificulis in somnis apparebant, asserẽtes se nec sacrificiorum esse participes, nec nidorem suscipere, propterea, quòd à Christianorum principe Antipa fugarentur. Qua re indignata multitudo impetu in Antipam facto, eum ad locum sacrificiorum pertraxit. Ibi Prefectus, tunc es, inquit, Antipas ille, qui neque Imperatorum decretis obtemperas, aliosque in eandem rebellionem adhortaris, & insuper sacrificia ipsa ità perturbas, vt dij omnes, in quorum tutela atque patrocinio ciuitas delitescit, indignabundi recesserint, suoque nudatam pręsidio ciuitatem reliquerint? Satis tibi sit ad hunc vsque diem Christianæ superstitioni vacasse. Resipisce tandẽ, & legibus nostris pare, deosque tutelares

Antipa egregia fortitudo.

Dæmones eius conspectum formidant.

Captiu' ducitur à multitudine ad Præfectum.

telares humili obsequio reuoca. Quod si facere recusas ex Romanorum legum præscripto meritis supplicijs afficieris.

Antipa ad Præfectum responsio. Ad hęc Antipas vultu animoq; planè intrepido respondit: Vnum hoc scito me Christianum esse, & legibus omni ratione vacuis omninò parere nolle. Et quoniam quęstionibus tuis respondendum est, id faciam libêter. Si enim dij, quos adoratis, & quos totius orbis dominos asseritis, sic ab homine mortali in fugam verti se dicũt, vt vestrum auxilium opemq; implorare cogantur, cum illi vindices potius vestri esse debeant, facilè potestis errorem agnoscere. Quomodo enim, qui seipsos vlcisci non possunt, gentem vniuersam in periculo constitutam liberabunt? Quare ęquum est, vt relicta patria superstitione, Christo credas, qui de cœlis ad nos descẽdit, vt hominum genus à miserrima dęmonum seruitute in libertatẽ vindicaret: quique viuorum, & mortuorum iudex constitutus, in fine sęculorum digna vnicuique factis suis præmia retribuet.

Impius Prę fectus argumentatur à religionis antiquitate Ad hęc Præfectus: Vos antiquissima deorum religione neglecta, nouis quibusdam legibus, & institutis receẽter inuentis obtemperare vultis: Nos verò, cùm non ignotemus vetera recentibus esse pręstantiora, & quę temporis longinquitate sunt confirmata nouis esse laudabiliora, nullo modo patimur, religionem à maioribus per manus traditã violari, & insana quadam hominis cuiusdam in crucem acti, doctrina peruerti, ac nefariè conculcari. Cui Antipas: Si, inquit, vetustissima quæque sunt obseruanda, cur non & Cain fratricidij inuentorem imitamini? Cur non eos vobis proponitis imitandos, qui cęlum conscendere conati sunt, aut qui secum proprijs sororibus commiscere non sunt veriti? vndè diluuium genus eorum deleuit, qui piam, ac rectã viuendi semitã ingredi neglexerunt. Quãobrem si vos illos propter antiquitatẽ, & eorum flagitia imitari volueritis,

Genes. 4.

Genes. 6.

Diluit argumentum hoc Antip.

non per aquam amplius, sed per ignẽ æternum, & vermem, qui nunquam moritur, consumemini, nisi resipueritis.

Hæc atque alia virum sanctum loquentem corripiunt nefarij, & ad tẽplum Dianæ, vbi statua bouis ænei copioso igne erat succensa, pertrahunt, inque eum beatum martyrem conijciunt. At ille cum se Christi signo munijsset, in eiusmodi cruciatu constitutus multiplicatis precibus atrox supplicium fortiter sustinuit, factoque precandi fine, tanquam graui somno captus, spiritum reddidit, & gloriosa martyrij corona redimitus in cœlum euolauit. *Rapitur ad supplicium S. Antipas.* *Reddit spiritum.*

Tunc viri pietate, & religione eximij, collectas magno studio reliquias in hoc loco Pergami collocarunt, vbi sanctus multis admodùm coruscãs miraculis Christi nomen in Sanctis suis gloriosum illustre reddit.

VITA S. ISAAC
Serui Dei.

Ex ea quæ est per Gregorium Papam li. 3. Dialog. cap. 14. Illustris eius memoria viget adhuc Spoleti, vbi claruit sanctitate.

PRIORIBVS Gotthorum tẽporibus fuit iuxta Spoletanam vrbẽ vir vitæ venerabilis Isaac nomine, quem inter alios optimè nouit sacra virgo Gregoria, quæ dum adolescentiæ suę tempore, constitutis iam nuptijs, in ecclesiam confugisset, fuit ab eodem viro sancto contra vim defensa, & ad eum quem desiderabat habitum, Domino protegente, perducta. *11. Aprilis.* *Gregoria fugit nuptias, & fit sãcti monialis.*

Hic itaq; Isaac cùm primùm de Syriæ partibus ad Spoletanam vrbẽ venisset, ingressus ecclesiã, petijt à custodibus, vt sibi liberam quouis tẽpore orandi in ecclesia facultatẽ concederent. Qua impetrata, mox in oratione prostratus, tres admodùm dies cum *S. Isaac prolixę preces.*

duabus

duabus noctibus in precibus mira cō stantia perseuerauit. Cumque hoc è custodibus vnus superbiæ spiritu inflatus cerneret, cœpit virum sanctum inepta verborum petulantia simulatorem appellare, & verbo rustico impostorem clamare, verbisque insuper verbera iungens, per summam iniuriam è templo inflicta alapa eiecit. Sed hunc repentè vltor spiritus inuasit, & ad viri Dei vestigia strauit, ac per os illius clamare cœpit, Isaac me eijcit, Isaac me eijcit. Vir quippe peregrinus de nomine incognitus, per immundum spiritum, qui se ab illo eijci posse clamauit, omnibus innotuit. Mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus spiritus qui eum inuaserat abscessit. Quo miraculo protinus per vrbem diuulgato, ingens vtriusque sexus multitudo accurrere cœpit, certatimque eum suis in domibus rapere conabatur. Alij ad construendum monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæq; poterant, offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed seruus Dei oblata admittere præcisè recusauit, vrbemque egressus, in deserto vile potius domicilium elegit. Cuius exēplo prouocati non pauci, ardēti ęternæ vitæ desiderio accēsi, relictis omnibus, se eius in disciplinam tradiderunt. Cumque discipulorum numerus excreuisset, illi crebrò monere nō destiterunt, vt oblatas in vsum monasterij possessiones acciperet: ille verò contra, solicitus paupertatis suæ custos, in sententia perseuerabat: Monachum qui in terra possessiones quęrit, monachum nō esse. Et sanè sic metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire.

S. Isaac eijcitur ex templo.

Obsidetur à maligno qui eum eiecerat.

Liberatur per Isaac.

Vide priscorum hominum feruorem ad extruenda monasteria.

Summū studium paupertatis in Isaac.

Ibi itaque prophetiæ spiritu magnisque miraculis, cunctis longè lateque habitantibus vita eius inclaruit. Nam die quadam ad vesperum futurorum præscius, præcepit discipulis vt in horto monasterij ferramenta certo numero iacerent, quas nos visitato nomine Vangas vocamus. Nocte verò eadem cum ad diuinas cum fratribus laudes euigilasset: ite, inquit, & operariis nostris pulmentum coquite, vt primo mane paratum sit. Facto autem mane hortum cum fratribus ingressus tot in eo laborātes operarios inuenit, quot vangas iactari præceperat. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata per spiritum mente, apprehensis, quas inuenerant, vangis, cuncta horti illius spatia, quæ inculta fuerant, coluerunt. Ad quos vir Domini ingressus, ait: Gaudete fratres, multum laborastis, iam quiescite, & statim alimentis, quæ detulerat, eos post tanti laboris fatigationem refecit, refectisque ait: Nolite malum facere, quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquillè petite, cum benedictione percipite, & à furti prauitate cessate. Quos deinde collectis oleribus à se onustos dimisit. Actumque est, vt qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio & repleti ab eo & innocui redirent.

Fures deprehēsos vi sera [?] & auerit.

Alio quoque tempore peregrini quidam pannis obsiti ac seminudi ad eum accesserunt, humiliter aliquod nuditatis suę tegumentum postulantes. At vir Dei qui fraudem intelligebat vocatum ad se è discipulis vnum in syluam ad cauam quandam arborem misit, vt recondita ibidem vestimenta ad se deferret. Quæ abiens ille vt missus fuerat, inuenit, & latenter magistro detulit. Quæ vir Dei suscipiens, peregrinis nudis atque petentibus ostendit & præbuit. At illi hęc intuentes magno pudore consternati sunt: & qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua.

Facinus improbum per spiritum intelligit.

Alio item tempore, quidam se eius orationibus commendans, sportas duas alimentis plenas, per puerum ei transmisit, quarum vnam fraudulentus puer surripuit, & in itinere abscondit: alteram verò ad hominem Dei detulit, & petitionem illius, qui se

se ei per xenium commendauerat, enarrauit. Quam vir Domini benignè suscipiens, eundem puerum admonuit, vt relictam in itinere sportam non incautus tangere præsumeret: quia in eam serpens ingressus esset. *Item aliud.* Quibus verbis puer valde confusus, exultauit quidem quod mortem euasisset, sed tristis propter verecundiã abscessit: reuersusque ad sportam à serpente eam, quemadmodum vir sanctus prædixerat, occupatam inuenit.

Sed hic Sanctus cum tot tantisque virtutibus, contemptu rerum transeuntium, prophetiæ spiritu, orationis intentione incomparabiliter esset præditus; vnum tamen erat quod reprehensione aliqua dignum putabatur: quia nonnunquam tanta ei lętitia inerat, vt illis tot virtutibus, nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur. Sed magna est hæc omnipotentis Dei dispensatio: & plerũque contingit, vt quibus maiora bona præstat, quædam minora non tribuat: vt semper eorum animus habeat, vnde se ipse reprehendat: quatenus dum appetunt perfici esse nec possunt: & laborant in hoc quod non acceperunt, nec tamen elaborando præualent, in his quæ accepta habent, se minimè extollant: sed discant, quia ex seipsis maiora bona nõ habent, qui in semetipsis vincere parua vitia atque extrema non possunt. Fit itaque vt miro modo vna eademque mens, & virtute polleat, & ex infirmitate lacescat: quatenus & ex parte constructa sit, & ex parte conspiciat se esse destructam: vt per bonum quod quærit & habere non valet, illud seruet humiliter, quod habet. Sic ergo & in vnaquaque anima agitur, vt in humilitatis custodiam ali quando ad lucra maxima ex minimo damno seruetur.

Cur in sanctis viris interdum parua quadam vitia inhæreant.

VITA S. GVTHLACI Anachoretæ & Confessoris.

Ex ea quæ est apud Surium. Hanc vitam scripsere viri sancti, Gulielmus Ramesey Anglus Benedictinus, item Fęlix Crolandiensis Benedictinus. Floruit hic Sanctus circa annum salutis septingentesimum & sextum.

IN diebus Ethelredi regis Merciorum, nobilis quidam nomine Penvvaldus regali progenie ortus, ex vxore sua Tecta sanctum progenuit Guthlacum seruum Dei eximium, puerum facie admodum decora, gratum adeo & acceptum omnibus, vt etiam solo aspectu animos hominum ad gratiam & fauorem sibi cõciliaret. Ante verò quã in lucem ederetur, fuit cęlesti prognostico designatus. Nã cum eius genitrix cũ partus doloribus conflictaretur, manus rubri nitoris cęlitus missa, ad ostiũ dom⁹ ineffabili fulgore coruscare est visa: vnde ingens hominũ multitudo ad inauditę visionis prodigiũ accurrens, magnũ diuinę dispẽsationis mysteriũ expectabat. Cumq; stupore magno secundùm varios animorum motus, opinionibus ambiguis fluctuaret, vna obstetricum de domo egrediens, infantem iam natum esse proclamauit: qui maximam apud omnes expectationem sui concitabat.

11. Aprilis. Parentes S. Guthlaci. Visio admiranda dum nascitur.

Interea cum annum quartum & vigesimum attigisset, & sui generis inimicos inualuisse cõspiceret, cępit ad militarem gloriã animo magno aspirare: decoratusque cingulo militari, in hostiles populos immaniter sæuire, vrbes oppugnare, castella subuertere, & obuia quæq; hostilia demoliri; ita tamen vt inter armorũ crudelitatẽ suis ipse Christus misericors esset, & terrã prædæ partẽ illis refunderet. Tandem diuino instinctu, prudenter admodum tristes & horrẽdos regum & magnorum principum euentus ad memoriã reuocans, tota mẽte ad Christi militiã aspirare cępit; abie-ctus-

Dat se militię in iuuentute. Mõasteriũ petit post-

habita malitia.

ctisque armis, Rependoniam abiens monasticis se disciplinis mancipauit: vbi cũ aliquádiu strenuè Christo militasset, ad maioré perfectionis gradũ aspirãs, impetrata à fratribus venia, ad vastam quandam insulã, ob eremi mostra & laruales dæmonũ formas inhabitalẽ, quam Croulande appellãt, die S. Apostolo Bartholomæo sacro, cũ duobus iuuenibus abiit: vbi ædificato modico tuguriolo, solo pane & aqua lutulenta vitam contra varias dęmonum insidias cum præclaro certamine instituit.

Insulã horridã ingreditur victurus solitarius.

Et quidem humani generis aduersarius, qui nullo non tempore perniciem ei moliebatur, die quodam tam vehementi tentationis procella eum concussit, vt planè in desperationis barathrum deuolutus, desertum reliquisset, pristinasq; vitę delicias repetijsset; ni pręsentia S. Apostoli, quem sibi patronũ elegerat, cõfirmatus fuisset. Is enim cum Christi militem planè prostratũ cerneret, visibili specie adfuit, eiusq; animũ, varijs scripturæ locis in medium prolatis, ita roborauit, vt resumptis protinus viribus ad intermissũ certamẽ rediret, ac hostẽ in fugã conuerteret, prorsus vt deinceps desperationis spiritus nunquã eũ aggressus fuerit. Nec tamẽ ea propter, omnem victoriæ spem maligni abiecere, sed transfigurantes se in Angelos lucis callidè insidias struxere: vt quod viribus non poterant, dolo obtinerent. Persuadebant vt hebdomadarum inedia carnẽ subiugaret, summumq; perfectionis gradum hac via ascenderet. Proponebant Moysis & Eliæ ieiunium, & aspera, sanctorũ Patrum qui in Sceti conuersati fuerant, certamina, quibus eum inferiorẽ esse turpe dicebant. Et certè hac ratione facilè in fraudem & certum exitium vir sanctus pulsus fuisset, nisi inuocato ardentius Christi nomine, maturè hostium versutiã intellexisset.

In tentationibus cõfirmatur p S. Apostolũ Bartholomęum.

Fallax dæmonum cõsilium.

Cum autem neque hęc fraus succederet, paucis deinde elapsis dieb⁹, noctis intempestæ silentio irruit in eũ, vi magna, infinita dęmonũ caterua, raptumq; è cellula in paludes cęnosas demergunt: ac inde denuo extractum per loca aspera & inextricabiles veprium densitates absportant, vt gentq; verberibus ac tormentis, vt insulam deserat, ni horrendum mortis supplicium expectare mallet. Sed cũ neq; cruciamentis neq; minis vir sanctus moueretur, cacodæmones cum horrendo stridore, arreptum ad inferorum fauces perducunt. Tum Guthlacus sentiens gehennę fœtorem, & ęstuantes ignis sulphurei globos, omnia quę passus fuerat, comparatione illius angustiæ, leuia putabat. Videbat enim non sine dolore & gemitu, inter sulphureos ignium vapores, inter fauillarum voragines, inauditos hominum cruciatus, in quos se eum detrusuros minabantur. Hęc dum fierent subitò adfuit admirabili splendore coruscans Bartholomęus, qui minaces dæmonum voces comprimens mandauit, vt sine aliqua corporis molestia ad habitationis locum eum reducerent.

Infestatio dæmonum.

Videt cruciatus inferorum.

Iterũ ei apparet S. Apostolus.

Videntes igitur maligni quòd virum Dei nulla possent tẽtatione subuertere, Clericum quendam Bertelinum nomine, (qui sub B. Guthlaci institutione diuinis mancipatus obsequijs Deo militabat) tanto prauę cupiditatis ardore inflammarunt, vt magistri sui perimendi cogitationem susceperit, quò ipse sibi res atque domicilium eius quasi hęreditario quodam iure per summum scelus vendicaret. At pius Christi seruus splendore cœlestis gratię mirificè illustratus, cum Bertelini scelus minimè eũ lateret, illi ad se accersito consilium sceleris & iniquitatis plenum detexuit, monuitq; vt à tanto mentis furore maturè resipisceret. Ille autem deprehensum se sentiens, statim viri pedibus cum lachrymis se prostrauit, veniam petijt & obtinuit: qui postea beato Guthlaco fidelis admodum fuit, & ad extremum vitę spiritum cum illo permanens, sepulturę eum tradere meruit.

Videt Bertelini cõtra se machinationes.

Alias quoq; dęmonum insidias in vasta

vasta illa eremo est perpessus, sed is longo bellandi vsu robustior factus, eas omnino nihil faciebat. Nocte quadam cum vigilijs & precibus attentus insisteret, rursus innumerabilis dæmonum multitudo adfuit, quæ assumptis brutorum animantium formis, minas & terrores intentabat: sed vir sanctus solo Crucis signo omnes in effusam fugam compulit. Porrò hirundines & cæteræ eremi aues, ferę quoque syluestres, & stagni pisces, incredibili mansuetudine ad eum accedebant, scapulisque eius insidentes, quodam gratulationis applausu sancti viri humanitatem prędicebãt.

Alij dæmonum vexationes et prę fligię.

Feræ & volucres ad eũ accedunt.

In Orientalium Anglorum finibus iuuenis quidam sæuo obsessus dæmonio, tanto furore agitabatur, vt cum sua ipsius membra dentibus vnguibusque laniaret, tum tres homines, qui eum vinculis constringere nitebantur, interfecerit. Hic cum ad varia sanctorum loca deductus nullum mali sui remedium inueniret, tandé à B. Guthlaco triduo in ieiunio & precibus perseuerante, fuit liberatus, sanusque & incolumis parentibus restitutus. Claruit quoque vir sanctus insigni spiritu prophetiæ, adeo vt absentium dicta factaque, non secus ac si pręsens esset, cognosceret.

Dæmoniacus ualde sanatur.

Porrò quidam antistes Hedda nomine, cum multa eaque admiranda de eius vitę ratione ac sanctitate audiuisset, eum ad sacerdotij gradum promouit, effecitque vt Guthlacus, quod à primo conuersionis suę initio nunquam facere voluit, inuitus & compulsus cum ipso in mensa discumberet. Per id tempus virgo quędam Ebdurga filia regis Adulphi plũbeum ei sarcophagum cum linteo, haud exigui precij, transmisit: orans atque obsecrãs vt eo, in sepultura sua, vti dignaretur, sibiq; indicaret, qué nam in ea solitudine esset habiturus successorem. At vir sanctus ægrè tandem admisso munere respondit: Successorem illum etiamnum ethnicum esse, breui tamen baptizatum iri, quod quidem ita factum est. Quidam enim Cissa nomine, post eius ex hac vita decessum, ad Christi nomen adiunctus eius meruit locum occupare.

Fit Sacerdos.

Prædicit quem sit habiturus successorẽ.

Hoc autem ad consolationem eorum qui ardua pro sua salute certamina suscipiunt, & Christi amore omnibus mũdi voluptatibus renunciãt, silentio prætereundum non est, quod vir sanctus in vasta illa eremo angelica meruit mane semper & vesperi visitatione consolari, per quam susceptí labores & tentationes non modò reuelabantur, sed absentia etiam & arcana cęlestia cognoscebat.

Angelus ei quotidie locutus est in eremo degenti.

Appropinquante verò die obitus Bertelinum ad se vocauit, cui postquam multa eaque præclara salutis dogmata dedisset, inter circumfusam angelorum turbam oculis manibusq; cum insita pietate ad cœlum sublatis, tertio Idus Aprilis obdormiuit in Domino. Commiserat vir sanctus corpusculi sepulturam sorori suæ Pegæ, cui hoc per Bertelinum in mandatis dederat, vt quæ ad funeris curam spectarent, decenter perageret. Illa igitur audito fratris sui obitu, ad insulam venit, sentitq; totam habitationem supra omnem fragrantiã incomparabili odoris suauitate repletam: humatoque S. Guthlaco in eius oratorio ad propria remeauit.

Migrat ad Dominum.

Sepelitur à sorore sua.

Vixit autem Sanctus in illa eremo annis quindecim, cum antea ab anno ætatis suę vicesimo quarto, annos admodum octo in vanitate ac ferocitate traduxisset. Porrò eximia eius sanctitas, vt in vita multis magnisque clara miraculis coruscauit, ita etiam in defuncto corpore illustris permansit. Nam elapso ab obitu eius anni circulo, cum soror vnà cum religiosis viris sacrum corpus magnifico monumento honorare vellet, fuit integrũ planè & incorruptum, dormienti quàm mortuo similius, inuentum. Vestes quoque omnes, quibus fuerat inuolutum, prorsus inuiolatæ pristino candore nitebant. Locus autem ipse innumeris miraculis celebris, fuit Ethelbaldi regis beneficio (cui Guthlacus post mortem apparuisse fertur)

Corpus eius post obitũ integrum inuentum.

bonæ

nouæ ecclesiæ fabrica decoratus, & multis ædificijs atq; ornamentis (ad consolationem eorum qui Guthlaiei vestigijs insistētes Christo eo in loco militare cupiebant) auctus ac illustratus.

VITA ET MARTYRIVM S. Sabbæ Gotthi.

Ex ea quę est per Ecclesiam Gotthię conscripta, habetur q; apud Metaphrasten. Passus est anno Domini trecentesimo septuagesimo secundo.

12. Aprilis. Genus Sabæ.

Anct⁹ Sabbas martyr Christi eximius, in Gotthia oriūdus, vitam in medio generationis prauæ atq; peruersæ ita ab omni cōtagione peccati illibatam duxit, vt instar clarissimæ stellæ in mundo fulgeret. Neque enim semel sed sæpè, ante quàm pro fide martyrio coronaretur, re ipsa seipsum veræ pietatis acerrimum defensorem ostēdit. Cum enim Gotthiæ principes & magistratus Christianæ fidei cultores ad nefaria sacra, quæ diis eorum immolata erant, edenda cogerent; Gentiles quidam consilium iniissent, vt pro immolatis, quæ immolata nō erant, Christianis suis propinquis proponerent; quo ab imminenti mortis periculo eos eriperent; Sabbas non solum ipse vetitos cibos comedere recusauit, sed in medium prosiliens voce libera & constanti protestatus est omnibus, qui ex carnibus illis comederent, veros syncerosq́ue Christianos non esse. Hac de causa, qui fraudem moliebantur, eum ex illo vico repulerunt: sed postea tamen, cessante nonnihil persecutione, reuocarunt.

Synceritas S. viri.

Cæterum cum rursus noua persecutionis procella intonaret, & quidam ex eiusdem vici gentilibus victimas dæmonibus offerentes, iureiurando affirmare vellent, neminem in vico suo Christiana fide imbutum esse: Sabbas magna cum fiducia iterum in consessum illorum prodiens, Nemo, inquit, pro me iuret, ego enim Christianus sum. Denique instante persecutione prefati Gentiles, celatis propinquis suis, vnicum se tantū Christianum in vico habere affirmarūt. Hic erat beatus Sabbas de cuius dignitate & diuitiis, quibus siccis faucibus inhiabat, Præfectus, cum multa studiosè admodum percunctatus esset, eumq́ue propter Christi amorem omnibus nudatum bonis sponte sua intellexisset, contempsit eum vir iniquus: atque hoc modo eiectū liberum abire permisit.

Eximia S. viri constātia.

Contemnitur à iudice propter paupertatem.

Post autem eum persecutionis furor quotidie magis magisq́ue inualesceret, Sabbas ad Sāsalam insigni pietate ac religione presbyterum se contulit, vt cum eò diem illum, qui ingēti Christianorum lætitia in memoriam Christi à mortuis suscitati colitur, celebraret. Cæterùm tertia post celebrationem nocte, ecce ex impiorum decreto Atharidus Rhotesti reguli filius, cum magna latronum manu in pagum irruit, & sacerdotem è lectulo vinctum abducit: Sabbā verò planè nudum per densos spinarum aculeos raptat, & fustibus ac flagellis crudeliter mactat. Sed hęc hostium crudelitas non modò viri iusti constantiam non fregit, sed fidem potius ac patientiam mirificè exercuit.

Sāctus dies Pascha.

Atharidus Rhotesti reguli filius Sabbā crudeliter tractat.

Mane enim facto Christi martyr in pœnis exultans, fuit ab omni supplicij atrocitate illęsus inuentus: adeo vt suis ipse tortoribus insultaret, & ineffabilem Christi sui bonitatem ac potentiam prædicaret. Tum verò carnifices eum nullum omnino crudelitatis suæ vestigiūm in carne eius extare cernerent, sublatum axem vi magna humeris eius imposuerunt, ac manus pedesq́ue extremis axis partibus alligarunt, multisq́ue iniurijs oneratum non prius nouis nouisque suppliciis fatigare destiterunt, quàm nimia lassitudine oppressi in somnum laberentur. Illis autem alto sopore depressis, mulier quædam ad ministeria domus suæ euigilans eum soluit: ille verò solutus nequaquā fuga salu-

Immaniter torquetur.

salutem quæsiuit, sed eodem in loco intrepidus permanens adiutrices manus piæ mulieri in opere suo tulit: & lętus ac gaudens nouas pro Christi nomine contumelias ac supplicia expectabat.

SSinsrensiā tia eximia.

Primo igitur diluculo crudelis Atharidus, re cognita vinctum manibus ad præcelsam domus trabem suspendi iussit, ciboſque idolis immolatos obtulit: quos vir sanctus respuens, Quis, inquit, hæc nobis mittere pręsumit? Impuri & profani sunt isti per ditionis cibi, quemadmodum & ipse Atharidus à quo missi sunt. Hęc aliaque illo loquente, vnus è seruis Atharidi ira inflammatus, vas quoddã in sancti viri pectus tanto cum impetu coniecit, vt omnes crederent statim eum interiturum. Verum ille pietatis studio vulneris dolorem superans, nullum omninò vel gemitus vel doloris signum edidit.

Dolorē prę ardore pietatis nō sentit.

Quibus cognitis Atharidus iussit eum aquis suffocarum, dimisso Sansala presbytero, interfici. Tum verò ini quitatis ministri Saban ad fluuium qui Musçus dicitur, pertraxerunt. Ipse verò incredibili gaudio exultãs Deum collaudabat atque ad martyrij palmam festinabat. Ministri autẽ cum ad fluminis ripam ventum esset, perspecta sanctissimi viri innocentia liberum eum dimittere voluerunt, sed ille ne diutius præclara certaminis sui corona fraudaretur, ipsos hortari & vrgere cœpit, vt imperata perficerent. Ecce enim, dicebat, video qui me expectant, vt pręparatam à Deo iustitiæ coronam capiti imponant. Hæc dicentem & magnis vocibus Deum laudantem in flumen proiecerunt, aquisque suffocarunt. Adeptus est vir sanctus præclaram hanc martyrij palmã ętatis suę anno trigesimo octauo, pridiè Idus Aprilis, Valentiniano & Valente Imperatoribus, Consulatum gerentibus Modesto & Arintheo.

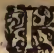
Suffocatur aquis S. martyr.

Post hęc sacrum corpus ab homicidis ex aqua extractum, feris & volucribus cęli obiectum fuit, sed illę sceleratorum hominum impietatem dãnantes tacita quadam reuerentia illud prosecutę sunt: donec clarissimus Dux Iossarinus, fide & iustitia plenus, missis viris fide dignis, e loco barbaro sacratissimas reliquias in Romaniam transtulit, atq; inde gloriosum fidei fructũ preciosissimũ patriæ suæ manus in Cappadociam transmisit.

Dux Iossarinus reliquias eius cum honore excipit.

MARTYRIVM SS. IVSTINI Philosophi, Charitonis & sociorum, qui Romę passi sunt.

Ex ijs quæ partim apud Ioachinum Perionium, partim apud Metaphrasten. Surius habet Iustinum hoc die, & 3. Id. Iunij Vnde sibi incertum esse dicit, An sit vnus idemq; sed in contrariam partem procliniorem esse ostendit. Sed Baronius vnum & eundem esse declarat, omnemque difficultatem ex auctoritate S. Epiphanij tollit. Vixit autem anno Domini centesimo quinquagesimo: Antonini Pij duodecimo, sub quo & passus est. Consulibus Orfito & Prisco.

IVstinus in Vrbe Palestinę, cui nomen Neapolis Flauia fuit, Prisco Bacchio patre natus, vir fuit maximarum artium discipli nis instructus, & in dicendi artificio admirabilis. Postquam enim humanarum artium studia superasset, voluit philosophorum omniũ inter se disciplinas conferre, vt eam quę veritati maximè cõsentanea esset eligeret: eique se totum addiceret. Primo igitur cum Stoico euidã se erudiẽdũ tradidisset, eumq; ne extremis quidem labijs, vt dici solet, Dei scientiã gustasse cerneret, eo protinus relicto ad Peripateticum quendam hominẽ, acuto sanè ingenio contulit. Sed is cum omnem scientiã turpi nimis lucro & cupiditate pecunię metiretur, eum similiter auersatus, ne Philosophi quidẽ nomine dignum reputauit.

13. Aprilis.

Eius patria & parens.

Studet Philosophiæ Stoicæ.

Peripateticæ.

Stoicorum atque Peripateticorum his de causis repudiatis contemptisque disciplinis, accessit ad Pythagorium

Pythagoricæ.

rium quendam clarissimum hominē, magna sapientiæ cognitione prēditū: habitoque cum illo sermone, Pythagoreus ex illo quærere cœpit, num Musicę, Astrologięque, & Geometrię operam dedisset. Cumque Iustinus se eas disciplinas ignorare professus esset, eum Pythagoricus ille dimisit, cum illas & laudaret multis, & necessarias esse diceret. Quod Iustinus acerbè admodum, vt par erat, ferens, animo in varias cogitationes distractus, tandem visum est ei Platonicos adire: quòd & illi tum in magno erant nomine & gloria, & paulò ante assiduam habuisset eum homine Platonicorum decretorum doctissimo familiaritatem, ex cuius vsu ac consuetudine haud contemnendos fructus se percepisse recordabatur. Is autem vehementer illum rerum corporis expertium, intelligentia excitabat, formarumque, quas illi ideas vocant, cognitio animum illi erigebat, sic vt ad breue tempus & sapientem fore se, & Deum statim visurum esse speraret. Hic enim Platonicæ philosophiæ propositus est finis. Cum ita animo constitutus, tandem aliquando magna tranquillitate ac ocio abūdare statuisset, hominumque viam declinare, se in locum mari vicinum ac propinquum recepit. Ibi hominem quendam nec opinato offendit, qui illum disputando eò tandem adduxit, vt contemptis philosophis omnibus, prophetarū libros legere vellet. Longa illa eorum fuit de animorum immortalitate, de bonorum præmijs malorumque supplicijs disputatio, in qua minutis interrogationibus siue rationibus ac similitudinibus à Iustino obtinuit, vt verum nunquam à Philosophis visum esse fateretur.

Platonica.

Scopus disciplinę Platonicę.

Segregat se ab hominibus.

Philosophi antiqui à vero alieni.

Itaque cum Iustinus viro illi ex prophetarum oraculis luculenta oratione differenti assentiretur, cœpit multò diligentius viam omnem modumque inquirere quo statim sine vllo errore ad summi illius boni notitiam perueniret. Tum vir ille hortari eum ad preces votaque Deo omnipotenti sine intermissione nuncupanda, vtpote sine cuius lumine ac munere singulari, nemo ad veram sapiētiam aditum inuenire possit. Quæ cū dixisset, aliaque præterea multa Iustino inculcasset, abijt nec ab eo postea visus est.

Vera sapiētia sine diuino munere obtineri nō potest.

Tum verò illo eius sermone Iustinus repente in animo suo ignem excitari sensit tantum eum, vt iam tum prophetarum virorumque illorum, quos Christus charos haberet, desiderium teneret, secumque statueret hanc vnam philosophiam tutā & vtilem toto conatu amplecti. Nec multò post salutari vitaliq; aqua expiatus Christo nomen dedit, acerrimūque deinde pro Christianæ religionis defensione certamen suscepit, vt ab ea defendenda nec minis, nec supplicijs vllis, nec ipsa denique morte deterreri abducique potuerit. Hoc declarant eius libri, quorum in alijs Iudęos atque gentes, id est, disciplinæ nostrę hostes sententijs refellit atque coarguit: in alijs Christianos eorumque religionem apud Antoninū Pium Imperatorem, eiusque liberos Verum atq; Lucium & Senatum Romanum defendit magna dicendi & libertate & copia. Nec verò in hoc tā reprehēdendi defendēdiue studiū se quebatur, quàm illos ab ingrata Deo vita & disciplina ad gratam deducendi voluntatem: quorum superius illud ita perfecit, vt non alius plenius & aptius perfecisse videatur: posterius autem num suos exitus in multis, aut nonnullis habuerit, id est, num aliquos ad Christi religionem deduxerit, incertum. Hoc quidem vnum certè ex ipsius scriptis constat, Tryphonem Iudæum, post eum sermonem, quem cum illo aduersus Iudæos habuit, maxima ex illo perceptа voluptate, ita animo constitutum discessisse, vt se ac sodales, si sępius vnà disputare liceret, maiorem vtilitatem fructumq; percepturos fateretur. Hoc etiam verisimile est, Antoninum Pium, eiusdē orationibus, quas

Iustinus delectatur lectione prophetarum.

Baptizatur.

Certamen eius pro fide.

Apologias scripsit ad Antoninū Imperatorem.

Tryphō sua magnā ex Iustini disputatiōe voluptatē percipit.

quas pro nostris dixit & scripsit, adductum, scripsisse ad Asianos epistolam pro Christianis qua petebat, nè Christiani propter religionis fideiq; professionem pœnas luerent: sed tantum vt cęteri propter maleficii si ꝗ commisissent crimen punirentur.

Scripsit autem vir sanctus libros multos insigni eruditione refertos, vsusq; est dicendi genere vehementi quod ad Philosophorum quàm oratorum stylum propius accedit. Cum autem in omne genus hominum qui à nostra & vita & disciplina abhorrèt, acerbum se pręstaret, tum in Philosophos maximè, quòd illi suo exemplo ac doctrina alios in contraria confirmarent, & nostris etiam, quantum in ipsis esset, à fidei synceritate abducerent. In iis Crescentem quendam & vita & disciplina Cynicum delegisse videtur, in quem acerbitatis suę aculeos maximè emitteret. Nam & sępè cum eo de rebus decretisque religionis nostrę disputauit; & imperitię eum apud Antoninum Pium publicè arguere non dubitauit. Quod cum veterem Crescentis inuidiam, qua Iustini ęmulus flagrabat, vehementer augeret; tum ex eo die nunquam eius animus ante conquiescere potuit, quàm eius sanguine & morte ira satiaretur.

Multa scripsit Iustinus.

Iustinus sæpe cum Crescente quodam disputauit.

Vnde vel ab ipso Crescente vel ab aliquo alio nefariæ superstitionis propugnatore comprehensus tandem Iustinus, ad Romanę vrbis Pręsidem Rusticum cum alijs insigni pietate viris & fœminis adductus est. Quibus ante tribunal constitutis, Pręses Iustino dixit: Age esto dijs ipsis obediens & Imperatorijs edictis. Cui Iustinus, Nemo, inquit, vnquam reprehendi aut condemnari poterit, qui Saluatoris nostri Iesu Christi pręceptis obedierit. Tum Rusticus Præfectus: In cuiusnam eruditionis ac disciplinarum genere versaris. Cui Iustinus: Omnium disciplinarum genus discere conatus sum, omnemq; eruditionē expertus, postremò verę Christianorum disciplinę adhęsi, quamuis illa non placeat his qui falsę opinionis errore ducuntur. Tum Rusticus dixit: Illane, miserrime, eruditione delectaris? Maxime, inquit Iustinus, quoniam recto cum dogmate Christianos ipsos sequor. At Pręfectus: Quale nam est istud dogma? Respondit Iustinus: Rectum dogma, quod Christiani homines cum pietate seruamus, hoc est, vt vnum Deum existimemus factorem atq; creatorem omnium, & Dominum nostrum Iesum Christum Dei filium confiteamur, olim à Prophetis pręnunciatum, qui & humani generis iudex venturus est, salutis preco, & magister, iis qui ab illo bene didicerint. Ego quidē, vt homo imbecillis sum, & longè minor quàm vt de infinita illius Deitate aliquid magnū dicere possim Prophetarū munus hoc esse fateor. Illi enim huius ipsius, quem Dei filium esse dixi, in orbem terrarum aduentum multis ante sęculis diuinitus prędixerunt.

Iustinus cōprehensus ad Rusticū Pręsidē duct⁹.

Quęsiuit Pręfectus, quem in locū Christiani conuenirenr. Cui respondit Iustinus, eò vnumquemq; conuenire quo vellet ac posset. An, inquit, existimas omnes nos in eundem locum conuenire solito? Minime res ita se habet, quoniā Christianorū Deus loco non circumscribitur: sed cum inuisibilis sit, cœlum & terram implet, atque vbique à fidelibus adoratur & collaudatur. Tunc Pręfectus: Age, inquit, dicas quem in locum conueniatis, & discipulos tuos congreges. Respondit Iustinus: Ego prope domum Martini cuiusdam ad balneum, cognomento Timeotinum, hactenus mā si. Veni autem in vrbem Romam secundò, neque alium quenquam locum, nisi quem dixi cognosco. Ac si quis ad me venire voluit, libens cum illo veritatis doctrinam communicaui: Ergo, inquit Rusticus, Christianus es tu? At Iustinus: Maxime, Christianus ego sum.

Tunc Pręfectus eo relicto, ad Charitonem conuersus: An, inquit, & tu Christianus es? cui Chariton: Christianus ego sum, Deo ipso adiuuante.

Chariton martyr.

Quę-

Charitina. Quæsiuit Rusticus à Charitina muliere, num & ipsa Christi fidem sequeretur. Cui respōdit illa, se quoque, Deo dante, Christianam esse. *Euelpistus.* Tunc Rusticus ad Euelpistū: Tu verò quisnam es? Qui respondit: Seruus quidem Cæsaris, sed à Christo libertate donatus; & illius beneficio atque gratia eiusdem spei, cuius & isti sunt quos vides, particeps factus. *Hierax.* Posthæc Præfectus quæsiuit ab Hierace, num & ipse Christianus esset. Cui Hierax: Certè Christianus & ego sum: eundem enim Deum colo atque adoro. An, inquit Præfectus, Christianos vos fecit Iustinus? Ego, *Paon.* inquit Hierax, & fui & ero Christianus. Stans autem & Paon dixit: Ego quoque sum Christianus. Et quisnā, inquit Præfectus, te docuit? Respondit ille: A parentibus bonam hanc confessionem ego accepi. Post hunc Euelpistus dixit: Et ego Iustini quidem sermones magna cum voluptate audiebam, sed à parentibus tamen & ipse Christian⁹ esse didici. Tùm Præfectus: Et vbi nam parentes tui sunt? In Cappadocia, inquit Euelpistus. Quæsiuit Præfectus & ab Hierace vbinam gentium essent eius parētes. Cui respondit Hierax: Verus Pater noster Christus est, & mater fides, qua in ipsum credimus: terreni verò parentes mei mortui sunt. Cæterùm *Liberianus.* ego ab Iconio Phrygiæ abstractus huc veni. Quæsiuit Præfectus à Liberiano, quidnam & ipse diceret: num Christianus esset, atque in deos impius? Cui Liberianus voce libera & cōstanti: Et ego, inquit, Christianus sum: colo enim & adoro solum verū Deum.

Præses iterum conuertitur ad oppugnandū Iustinum. Tunc Præfectus rursus ad caput omnium Iustinum conuersus: Audi, inquit, tu qui eloquentiæ laude excellis, & veram te disciplinam tenere arbitraris: Si à capite ad calcē per totum corpus flagellis cæsus fueris, nunquid illius supplicij præmium in cęlo te percepturum existimas? Cui Iustinus: Spero, imò nihil de Christi bonitate dubito, quia percepturus sum, quod ij omnes qui cum fide & pietate Deo deseruiunt, eiusq́ue gratiam ad extremum vitæ spiritum illibatam conseruant. Tum Rusticus: Veniamus, inquit, ad id quod propositum est, & nos vrget. Conuenite simul, & vno eodemq́ue animo dijs sacrificate. Ad hæc Iustinus: Nemo, inquit, qui rectè sentiat, pietatē deserit, vt in errorem atque impietatem labatur. Rusticus ad hæc dixit: Nisi iussis nostris sine mora parere volueritis, diris sine vlla misericordia supplicijs afficiemini. Iustinus autem: Maximè nos in votis habemus, propter Dominum nostrum Iesum Christum cruciatus perpeti ac saluari, hoc enim nobis salutem & fiduciam conciliabit ante eiusdē Domini & Saluatoris nostri terribile illud tribunal, cui totus mundus diuino iussu assistet. *Iustin.⁹ præclarè respondet Rustico.* Idem & reliqui omnes martyres dixerunt, hoc addentes: Fac citò, quod vis: nos enim Christiani sumus: & idolis nō sacrificam⁹.

Sententia mortis in martyres. Hæc audiēs Præfectus animo haud parum commoto sententiam protulit: Vt flagellis cæsi ad capitalem, secundùm leges, pœnam abducerentur. Itaque sancti martyres, Deum collaudantes, ad cōsuetum producti *Feriuntur securi.* locum, post verbera securi percussi sunt: & in Saluatoris cōfessione martyrium consummarunt. Post hęc quidam fideles clam eorum corpora sustulerunt, & in loco idoneo illa condiderunt, cooperante gratia Domini nostri Iesu Christi: cui gloria in sęcula sęculorum. Amen.

MARTYRIVM SS. ET GLORIOSORUM Christi Martyrum Carpi, Papyli, & sociorum.

Ex ijs quę sunt per Metaphrasten.

Beati & gloriosi Christi martyres Carpus & Papylus, pijs admodum in ciuitate Pergamena orti parentibus, à primis annis *13. Aprilis. Patria Carpi & Papyli.*

annis puritati vitæ dediti, post multos in studio pietatis fortiter exantlatos labores, ad tantam tamque insignem perfectionem peruenerũt, vt angelis quàm simillimi in carne adhuc degentes, omne carnale commercium respuisse viderentur. Hinc oĩum iudicio digni populi præfectura habiti, ad pietatis mysteria alijs annuncianda electi sunt: Carpus quidẽ ad Pontificatum, Papylus verò ad gradum diaconatus quibus in muneribus tanto cum virtutum omnium splendore versati sunt, vt quotidie haud exiguam infidelium turbam ad credentium numerum adiungerent, amplissimosq; vbique pietatis fructus ederent. Hęc autem cùm non sine magno animorum motu fieri possent, aduersarius bonorum omnium consuetis inuidiæ stimulis concitatus, præcipuos quosdam impietatis suæ fautores excitauit, qui viros sanctissimos apud Decium Imperatorem deferrent, quod ingentem multitudinẽ à deorum cultu ad partes Christianorũm sectandas traducerent.

Carpus fit Episcop. & Papyl⁹ Diaconus.

Accusãtur apud Decium.

Ille autem hac re grauissimè affectus, confestim Valerium quendam assessorem in Asiam dimisit, qui instituta cum Sanctis quæstione, acerrimum de ijs supplicium sumeret. Nec mora. Valerius accepta hac potestate quàm celerrimè profectus primũ omnes loci illius habitatores suo exemplo ad nefaria sacra inuitauit: sacrificare verò recusantibus, horrẽda nimis supplicia proposuit. Et quidẽ edicto promulgato omnes metu supliciorum victi, incredibili alacritate conuenerunt, solis hisce martyribus exceptis, qui à cętera multitudine, uno in loco semoti, vota precesq; summo ęternoq; Deo nuncupabant. Quo viso Valerius, ad furorem prouocatus, protinus suis eos conspectibus sisti iussit, ac animo sanè elato tãtæ audaciæ causam quęsiuit, ꝙ cæteris promptè ad deorum sacrificia cõfluentibus, illi spreto Imperatoris edicto, parere recusarent. Ad hæc sancti martyres omni metu & humana claritate superiores responderũt: Se nunquam satis tantam mentis eæcitatẽ admirari posse, neq; tam ingrati animi crimen admissuros, vt vnũ cœli terręq; conditorem, quem, teste Esaia, bos, & asinus stolidissima animantia cognouerũt, inanib. quibusdã simulacris postponãt: atque adeo lignis lapidibusq; in cõtemptũ summi illius Domini thura offerãt. Hæc cũ dicerent subitò exortus, cum horribili fragore, terræmotus simulacra puerit; ac planè in pũluerẽ redegit.

Valeri⁹ persecutor Christianorum.

Multi sacrificant dijs.

Martyres præclare Valerio respondent.

Terræmot⁹.

Hęc manifesta Dei potentia quãuis cęteros ferè oẽs ingenti pauore cõsterneret, fixam tñ stabilemq; suis radicib. Valerij malitiã nè tantillũ quidem concutere potuit: imò ad maiorem mentis insaniã prouocauit. Et certè nequaquã furori, qui eum vehementer exagitabat, percepisset, ni si ingenita sanctissimis viris animi nobilitas q̃ ex vultu, oculisq; tãquã splendor quidam elucebat, quandam illi reuerentiam incussisset. Vt tamẽ aliqua vindicta furorem suum mitigaret, iussit eos, omni induméto spoliatos, ferreis vinculis collo iniectis, per mediũ forũ circi magni; quò illorũ ignominia suo, vt putabat, honori consuleret. Sed cũ ea nuditas nullã non modò ignominiã, sed maiorẽ etiã gloriã martyrib. adferat, iudex mutata protinus ratione blãdis verbis & promissionib. in fraudẽ eos impellere aggressus est. Cũ insignẽ illã, dicebat, animi vestri libertatem vultusque & morum moderationem, ò viri, considero, incredibili sanè dolore mentis excrucior, ꝙ falsa religionis opinione seducti, in pestem ac perniciem vestram cæca mente ruatis. Quare vos hortor & consulo vt maturè ab hac mentis insania resipiscatis, & veram deorum nostrorum religionem cum sempiterna nominis vestri gloria amplexemini. Nam nostra hęc religio si vera non est, quomodo ea in hodiernum vsque diem non apud nos solos, sed apud ipsos etiam barbaros, ac vltimę terrę nationes colitur stabilisque permanet: pror-

Nudi circũ agũtur sancti martyr.

Iudex eis blanditur.

sus

ſus vt per eam imperia fundata ſint, & reges ac principes ciuitates euerterint, propitioque deorum nomine aduerſarios omnes in poteſtatem redegerint. Illa verò Chriſtianorũ, de homine quodam in crucem acto, opinio admodum recens eſt, neque vllo in pretio, prorſus vt eius cultores communibus Imperatorum armis oppugnentur, & tanquam humani generis peſtis quædam è terris profligentur.

Muniũt ſe crucis ſigno & egregiè reſpondent. His auditis, martyres, oculis cum inſita pietate ad cœlum ſublatis, Chriſti ſe ſignaculo munierunt, deinde vultu eximia grauitate compoſito reſponderunt: Si veſtram illam impietatem religionis, ſolo antiquitatis nomine ſectandam ac honore dignam iudicatis, cõſequens eſt, vt nihil apud vos maiori in pretio eſſe debear quàm vitia & ſceleta immania, quæ ab ipſo humani generis parente initium ſumpſerũt, ſed deſipitis planè. Non enim conſiderãdum eſt, quo quælibet religio tempore orta ſit, ſed an veritati conſentanea optimè cum ratione ipſa conueniat. Neque enim fruſtra mentem nobis Deus largitus eſt, ſed vult vt rõne, qua nihil eſt diuinius, verum à falſo diſcernamus, & non ex tempore vel peſſima conſuetudine omnium errorum magiſtro, ſed ex veritate quę ratione nititur, res omnes penſiculemus.

Hæc aliaque martyribus dicentibus & luculenta oratione, multa de eximia Chriſti in humanum genus charitate diſſerentibus, Valerius ſtatim depoſita manſuetudine ad ingenium redit: animique feritatem cũ voce, tum oculis aperuit. Et quidem ſanctorum facultates accuſatoribus diripiendas tradidit: ipſos verò equis quibuſdam agreſtib. alligatos Sardas agi iuſſit. Hoc in ſupplicio ſanè acerbo cùm totam diem tranſegiſſent, noctem in diuinis laudibus expẽderũt. Cumque omni ſolatio humano deſtituti, feſſa quandoque lumina in ſomnũ laberẽtur, adfuere protinus angeli, qui feſſos recreabant, atq; ad inſtã-

Valerius martyrũ facultates diripiẽdas tradit.

Angeli eos cõfirmant.

tia certamina alacriores reddebant. Poſtridie verò Valerius cùm ſibi minimè dubiam victoriã promitteret, acceſſit; ſed cœleſtis conſolationis ignarus præter opinionem fortiores eos animiſque ad quæuis ſupplicia ferenda promptiores offendit. Tum verò nouo furore correptus, omiſſis fortiſsimis athletis, Agathodorum martyrum miniſtrum aggreditur, vt eius ſupplicio inuictum illorum robur frangeret, & impia, vt ſperabat, miſericordia de pietatis gradu deijceret.

Agathodorus cruciatur.

Iuſſit igitur Agathodorum ante oculos eorum extenſum, crudis boum neruis crudeliter tamdiu cędi, donec laniato corpore muſculi à compagibus diuellerentur, & copioſi ſanguinis riui terram vndique rigarent. Martyr autem tanquam omnis doloris expers crebros flagellorum ictus tanta virtute ac patientia tolerabat, vt in ipſis etiam tormẽtis exultaret, quoad impollutum Deo ſpiritũ redderet. Corpus fuit continuò feris & alitibus deuorandum traditum, ſed ab iis intactum fuit ab aliis pietate & religione præſtantibus in ſpelunca quadam honorificè ſepultum.

Reddit ſpiritum.

Poſt hæc Præſes nouis inſtructus inſidiis martyres eſt aggreſſus, ſed fruſtrà: nam ſancti qui ſupplicia & mortem corporis huius in deſiderio habebant, non dubitabant vltrò etiã ipſum tyrannum ad certamen prouocare, quò citius optata martyrij corona potirentur. Ille verò tantam in martyrib. conſtantiam admirans Pergamum profecturus, iuſſit eos pernices equos paribus ſequi paſſibus, vt curſus labore fatigati vel morte repentina extinguerentur, vel aliqd de tanta animi magnitudine dimitterent. Sed cùm vna eademque poſt tot tantoſque labores martyribus maneret fortitudo, Valerius ira excandeſcens magicis eos artibus imbutos eſſe clamauit: ſtatimque S. Carpum virgis ſpineis tam immaniter cædi iuſſit, vt lacerę carnes in aera diſperſæ miſerandum omnib ſpecta-

Martyrum alacritas.

S.Carp⁹ dirè cruciatur.

culum exhiberent. Nec his satiatus tyrannus lampades lateribus adhiberi ac semiustas carnes sale perfricari iussit. Crudele sanè spectaculum quod astantem quidem multitudinē ad lachrymas prouocabat, martyrē verò incredibili voluptate perfundebar, ac in Christi gratia mirificè confortabat.

Papylus sistitur.

Valerius autem tanta virtute victus, illo in carcerem rursus transmisso, Papylum sisti curauit, & stupore quasi ex præcedenti adhuc spectaculo oppressus, defixo in eum oculorum obtutu quæsiuit, qua patria quibusque ortus parentibus esset, & qua in arte vel scientia excelleret. Cui martyr: Sum, inquit, ingenuis natus parētib. Scientiā verò illā profiteor, quę in artificio medēdi versatur; neque modò corporum ægritudines, sed pestilentes etiam animæ morbos, Dei potētia ac virtute, qua sola nitatur, fugare potest. Meritò, inquit Præses, artis illius scientia diis nostris ascribenda est, vt potè qui Galeno & Hippocrati absolutam eius cognitionem tradiderunt. Papylus autem Galenus quidem & Hippocrates, si aliquam quandoque ægris sanitatem medendi artificio contulerunt, certè non eam fine præsenti Christi gratia præstiterunt. Quod si verbis meis fidem adhibere recusas, agè, fac vt intelligant omnes, deos tuos ei, qui propter te sedet altero, vt vides, oculo orbato visum restituere posse, & tunc tibi palmam religionis tribuam.

Valerius hac martyris protestatione compulsus præcipuos deorū cultores & sacrificos euocauit, iussitque vt inuocato deorum numine virtutem eorum manifestare non differant. Nec mora adhibitæ preces & sacrificia. Sudatum est die integro in propitiandis dæmonibus, sed nullo operę precio imò res ridicula & plena dedecoris insignem eorū stultitiam plurimis manifestam fecit.

Frustra inuocātur falsi dij.

Nam Christi seruus, postquam eos oleum & operam perdere ostendisset, sublatis ad cœlum oculis, vno Christi nomine fidenter inuocato, Crucis signum oculo impressit, statimque salutiferæ manus suæ contactu lumen non modò corporis, sed animæ etiam illi dedit: prorsus vt circumfusa multitudo tam pręclaro miraculo stupefacta, simul cū eo ad veritatis agnitionem libenter accersierit, repudiatoquè inanium deorum cultu, se totum Christo consectauerit.

Crucis signo cæcū illuminat.

Neque tamen potuit tanta lux mentem Valerij mortifero planè somno sepultam excitare, immò maioribus suffusus tenebris exclamauit, vt nouis suppliciis tantum beneficium remunerarent.

Nec mora, sublatum in crucē martyrem flagellis crudelissimè cędunt, mactantque. sed martyr iis grauiora desiderans, inuidia vicissim tyrannū cruciabat, adeo vt animi quodam mœrore tabescentem planè superasse videretur. Ille tamē furore ebrius, alia atque alia cruciamenta excogitabat. Et nunc quidem ignē lateribus subijciebat, nunc verò lapidibus martyrē appetebar, donec inferendis suppliciis fatigatus, cum insigni nominis sui dedecore pedem referre cogeretur. Tunc rursus angelica visitatione recreati martyres, integram corporis sanitatem cum maiore insuper decore à Deo receperunt.

Papylus flagellatur.

Iterū diuinitus sanantur martyres.

Paucis deinde interiectis diebus rursus è carcere tribunali suo martyres præsentari iussit, qui prompto alacrique animo aduolantes, tarditatem ei exprobrabant & segnītiem, q̄ extremo eos supplicio non afficeret. Hęc cum vltro inferrent Præses in rabiem cōuersus, per murices inter ram dispersos nuda eorum corpora trahi iussit: sed mox præsenti Dei virtute dissipatis muricibus, martyres illæsi conseruati sunt.

Immaniter cruciantur.

POST hæc cùm nihil superesset, quo mentis suæ crudelitati satis-

tisfaceret, feris eos obiecit, vt vno momento in frusta discerpti intolerabilem animi eius dolorem hoc supplicio sanarent. Erat vrsa cum sæuo leone in theatrum immissa, q̃ auidis faucib. prædam aliquã expectabant, sed mox intromissis sanctis belluana feritate posita, ad speciosos pedes, qui pacem annunciauerant, prociderunt; tacitisque nutibus sceleratam Valerij mentem condemnarunt. Impius autem hoc viso prçter opinioné spectaculo, nimio furore tabescens ingemuit, ac noua statim malitia armatus, sanctorum pedes ferreis crepidis, longis fibulis confixis, calceari iussit, calciatosque cursib. agitari, vt hoc saltem certamine victi tyranno supplices fierent. Sed hæ quoque machinationes, vt priores oẽs, in nihilum reciderunt. Inde in lacũ viua calce refertum missi, sed diuina virtute à calcis ardore conseruati sunt.

Obijciũtur feris.

Aliud gen° cruciatus.

Postremò cùm iam planè emotę mentis esset impius, accensa fornace ferrea, iussit vtrumque cum Agathonica Papyli sorore in medio illius voracibus obijci flammis; sed ex quoq; diuina virtute restrinctæ magnum ijs refrigerium attulerunt. Inde igitur educti rursus carcerib mandati sunt: donec iudex in omni certamine victus ægrè tandem capitis in eos sententiam tulit. Tum verò martyres in gentes lætitię voces edentes, & hymnis ac canticis Christum celebrantes ad locum vltimi certaminis properarunt; à quibus Agathonica nullo modo se augl..i passa, vt laboriũ & certaminum, ita etiam coronarum particeps fieri meruit Ante verò quàm sacratissimas ceruices gladijs subijcerenr, ardentes pro occisoribus preces fundebant, vt Christus Iesus eos ab errore liberaret, per quos ad diu desideratã gloriam pertingere mererentur Cũq; hoc modo & illis & oĩb. circumstantibus Christi gratiã precati essent, incredibili gaudio perfusi fœlici certamine cursum confecerunt; & martyrij corona redimiti in cælos auolarunt tertiodecimo mensis Octobris.

Agathonica soror Papyli.

Plectuntur capite martyres.

VITA S. MARTII Abbatis.

Ex ea quæ est per D. Gregorium Turonen Episc. de vita Patrum. Cap. 14.

Beatissimus hic Martius Aruernæ vrbis Abbas, eiusdem territorij incola, à pueritia mirè fuit pietatis studio deditus; adeo vt pullulantes etiam mortaliũ actionum cogitationes in ipso dimicationis exordio gladio Spiritus sancti succideret, neque quicquam omninò, quod animæ puritatem næuo aliquo aspergere posset, admitteret. Erat corporis domitor egregius, pauperum patronus eximius, vigiliarũ patientissimus, & assiduo orationis studio intentus. Cumq; ad legitimę ætatis perfectionem venisset, haud procul ab vrbe secedens, accepto sarculo, in monte lapideo cellulas sibi sculpere cępit, vt ab oĩ profanorum hoĩum cõgressu remotus, in angusto habitaculo arctiori amoris vinculo per cœlestium rerum contemplationem Deo coniungeretur.

13. Aprilis.

Eximia pietas eius à puero.

Cellam sibi in monte saxeo cãdit.

In hac ergo rupe cauata, cœpit cũ admirãda sanè vitæ austeritate tota méte Deo seruire Lectũ ei durissima pbebat petra, nec prius corpusculũ ad requié componebat q̃ fessa nimio labore mébra humi labent, & sic breuissimo somno virib. vtcũq; refectis ad intermissum Dei opus redibat De victu nihil solicitus, qđ deuotorum hoĩum benignitas suppeditabat, hoc cũ magna gratiarum actione recipiebat. Interea Dñs, qui in sanctis suis glorificatur, cępit famuli sui meritũ loci illius incolis declarare. Nã dæmones de obsessis corporibus in nomine Iesu Christi verbo fugabat, morbi contagiones Crucis signaculo reprimebat, febrib. infuso benedicti olei liquore medebatur, multaque alia beneficia populis tribuebat.

Vita ei° austeritas.

Miracula eius.

His aliisque fama sancti viri per omnia loca celebrior facta, non paucos ad eius disciplinam congregauit, adeo vt locus monachorum multitudine, & virtutum omnium amœnitate insignis mirificè floreret, gratissimumque pietatis odorem longè latèque spiraret. Erat hortus diuersis oleribus, arboribusque consitus, in quo vir sanctus, susurrantibus auræ sibilo foliis, animum frequenter pia meditatione pascebat. Hunc imprudens quidam, iniqua cupiditate inflammatus, furtiuo ascẽsu ingressus, omnis generis fructibus per fraudem collectis onustus, rursus cùm egredi vellet, nequaquam potuit. Diuino enim iudicio detentus, & onere conscientiæ oppressus, exitum nullo modo inuenire poterat. Hoc vir sanctus per spiritum comperto quid fecit? An furem illum compedibus vinctum in carcerem misit? Immo Præpositum misit qui miserum illum dura peccati seruiture oppressum liberaret, ac blandis piisque monitis instructum, rebusque illis quæ per fraudem collegerat donatis onustum dimitteret. Hoc enim vir sanctus, vel maximè spectabat vt cùm corporum, tum animorum morbos lenibus in primis medicamentis sanaret. Niuardus quidam diuturna febre detentus, postea à frequentiore aquæ haustu hydrope intumuit: quę infirmitas cùm omnem sanitatis spem protinus illi pręcidisset, curauit se vehiculi beneficio ad sanctum deferri, qui in oratione pro illo prostratus, blãdissimo manus suę contactu sanum eum & incolumem restituit: nec hunc modò, sed alios quoque aliis atque aliis languoribus oppressos mira facilitate sanitati restituit.

Monachos colligit.

Fur diuini tus punit.

Mansuetudo anim. et benignitas Martij.

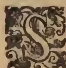
Sanatur hydropicus.

Ipse autem ętate nonagenarius bono desudans certamine, ad sempiternam iustitiæ coronam commigrauit, cuius tumulus multis miraculorum virtutibus illustris clarius eximiam viri sanctitatem loquitur.

Obijt vir Dei.

MARTYRIVM S. HERMENIGILDI FILIJ REGIS VVISIGOTTHORUM.

Per D. Gregorium Papam lib. 3. dialog. c. 31. Martyrio coronatus est anno Domini 584 vt de et Baronius, quamuis alij aliter atque aliter sentiant.

SICVT multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt relatione cognouimus nuper Hermenigildus rex, Liuigildi regis VVisigotthorum filius ab Arriana hæresi ad fidem Catholicam, viro reuerendissimo Leandro Hispalitano episcopo prædicante, conuersus est. Quem pater Arrianus, vt ad eãdem hæresim rediret, & præmiis suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissimè responderet, nunquam se veram fidem posse relinquere quam semel agnouisset, iratus pater eum priuauit regno rebusque expoliauit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manusque illius ferro ligauit. Cœpit itaq; idem Hermenigildus rex iuuenis regnum despicere, & forti desiderio cęleste quærens in ciliciis vinculatus iacens omnipotenti Deo ad cõfortandum se preces effundere, tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despicere, quanto & religatus nouerat nil fuisse, quod potuerit auferri.

13. Aprilis.

Hermenigildum cõuertit Leander Episcopus.

Mittitur à patre in carcerem.

Superueniente autem Paschalis festiuitatis die, intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arrianum episcopum misit, vt ex eius manu sacrilegæ cõsecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiã redire mereretur. Sed vir Deo deditus, Arriano episcopo venienti exprobauit vt debuit, eiusq; a se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etsi exterius iacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo Arrianus pater infremuit, statimque suos apparitores misit,

Communionem Arriana respuit.

sit, qui constantissimum Confessorem Dei illic, vbi iacebat, occideret: quod & factum est. Nã mox vt ingressi sunt, securim, cerebro eius infigentes, vitã corporis abstulerunt: hocq; in eo valuerunt perimere, quod ipsum quoq; qui peremptus est, in se cõstiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera eius gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio, psalmodiæ cantus ad corpus eiusdem regis & martyris audiri: atque adeò veraciter regis quià & martyris.

Perimitur in carcere.

Miracul fiunt.

Quidam etiam ferũt, quòd illic nocturno tempore accensæ lampades apparebãt: vnde & factum est, quatenus corpus illius, vt videlicet martyris, iure à cunctis fidelibus venerari debuisset. Pater verò perfidus, & parricida commotus pœnitentia hoc fecisse se doluit, nec tamẽ vsque ad obtinendam salutem Nam quia vera esset Catholica fides, agnouit: sed gentis suæ timore perterritus, ad hanc peruenire non meruit. Qui oborta ægritudine ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo, quem prius vehementer afflixerat * Richardum regem filium suum, quẽ in sua hæresi relinquerat, commendare curauit, vt in ipso quoque talia faceret, qualia & in fratre suis adhortationibus fecisset. Qua commendatione expleta defunctus est.

** Reccharedum*

Post cuius mortem Richardus rex non patrem perfidum, sed fratrẽ martyrem sequens, ab Arrianæ hæreseos prauitate conuersus est. Totam quoque VVisigotthorum gentem ita ad veram perduxit fidem, vt nullum in suo regno militare permitteret, qui regni Dei hostis existere per hæreticam prauitatem non timeret. Nec mirũ quòd veræ fidei prædicator factus est, qui frater est martyris: cuius hũc quoque merita adiuuant, vt ad omnipotentis Dei gremium tam multos reducat. Qua in re considerandum nobis est, quia totum hoc agi nequaquam posset, si Hermenigildus rex pro veritate mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est, Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Hoc fieri videmus in membris, quod factum scimus in capite. In VVisigotthorum etenim gente, vnus mortuus est, vt multi viuerent: & dum vnum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem animarum seges multa surrexit.

Reccharedus Rex ex Arriano fit Catholic⁹.

VITA S. LYDVVINÆ VIRG. sanè admiranda.

Ex ea quæ est per F. Ioannem Brugmannum Franciscanum. Obijt virgo sanctissima anno salutis millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, 18. Kalendas Maij.

VIT in Cõmitatu Hollandiæ, oppido Scheidam Petrus quidã Ioannis filius, qui non tã diuitibus quàm honestis, & religiosos admodum ortus natalibus, vxorem habebat Petronillã, fœminam cùm alijs virtutibus tum pietatis inprimis studio insignem; ex qua, præter proles masculas octo, puellam vnicã suscepit cùm alijs, multis, & animi & corporis dotibus, tum verò eximia forma ac pulchritudine prædiram; cui per regenerationis lauacrum Lydvvinę nomen impositum fuit. Hæc ab ipsis cunabulis, varijs exercita corporis doloribus ac cruciatibus, ad perfectionis ac totius quoddã sanctitatis culmen a Domino prouecta est. Sic enim diuina prouidentia statuisse videtur, vt neminem ad insignem sanctitatis gloriam, nisi per magnos labores, & ardua certamina peruenire velit. Cùm virgo septimum ætatis annum attigisset, cœpit, puellarum consortio posthabito, mentem pariter & corpus Deo consecrare; prorsus vt ditissimorum etiam hominum cõiugia qui eam propter formæ integritatem, & raram prudentiam, vxorẽ expetebant, constanter repulerit,

14. April. Lydvvina patria, & parentes.

Recusat nuptias etiam diuitũ procerum.

rit:atque in castitatis proposito perseuerauerit. Cumque non deessent qui importunis postulationibus & ingenti auri pondere eam expugnare tentabant; illa contra, nè preciosum virginitatis suæ thesaurum amitteret, pugnabat, eamq; gemebundis precibus, inter varia certamina, corporis deformitatem à Domino impetrauit, vt à cunctis, qui eam antea incredibili amore prosequuti fuerant, & casto virginatis proposito insidias struxerant, tunc aspernarentur: ac contemptu quouis dignam iudicarent.

Impetrat à Domino deformitatem corporis, vt à procis liberaretur.

Annos igitur nata plus minus quindecim, accidit vt hyberno quodam tempore, cùm flumina glacie concreta iucundissimam inambulandi in ea facultatem hominibus præberent, à sodalibus virginibus inuitata, quamuis ægrè admodum, animi causa se sociam adiungeret. Ibi verò cùm puellas sursum deorsum, vt moris est apud Batauos, cursitantes spectaret, contigit, vt puellarũ vna rapido cursu incitata, casu in eam impingeret, ipsam in glaciem prosterneret, tam miserabili lapsu, vt costa vna corporis frangeretur. Tum illicò iocus omnis in lachrymas conuersus, clamores sanè multorum cum miserabili eiulatu excitauit; & quam iucundis animis eò adduxerant puellæ, eam suis humeris cognati, desperata planè corporis salute, domũ reportare coguntur. Fuit continuò ægra valdè ad doloris sui lectulũ delata, è quo, Domino sic volente, nunquam incolumis surrexit. Medici & chirurgi præstantissimi quique vndique accersebantur, sed dolor virginis omnẽ eorũ artem ac industriã vincebat, adeò vt exiguis parentum facultatib. absumptis, omnis salutis spes præcisa esset. Omnis ergo medicorum solatio destituta virgo, sola spe opus diuinæ nitens huc atque illuc sine vlla se requie versabat; prorsus vt omnis ei locus angustus esset, nimiaque doloris vis animum prope absorberet. Videre erat certè non sine lachrymis, miserellam adolescentulam membrorum omnium officio orbatam, genibus manibusque monstri cuiusdam instar humi reptantem: & nunc trunco, nũc scabello pro domus angulos se promouentem. Fastidiosus stomachus salubres cibos ac potus respuens, sæpe ex lebetibus tepidam, quandoq; è canalibus putentem aquam expetens hauriebat. Stomacho vacuo aut exiguus aut penè nullus ei somnus erat. Vnicum ei solatium, per singulas noctes lachrymis rigare stratum suum, & cum percusso Iob ab omnibus derelicta, Deo gratias agere. Qua verò spiritus amaritudine, quantis corporis cruciamentis, quanta vtriusque hominis deiectione tres primos annos exegerit, soli Deo notum est, & quibus hoc ei placuit reuelare.

Horrẽdo casu grauissimè læditur.

Nulla arte potest curari.

Mirã pene modum perpetuo cruciatur.

Erat ei dirissimum apostema, quod noxium humorem per omnia corporis membra diffundebat, adeo vt e marcidis intestinis, vermes horridissimi inaudito quodam modo, è profundo corpore emergerent: corrosisque visceribus tribus in locis ventrem ei disrumperent. Nè autem vitalia mẽbra suo more exederent, malagmate quodam ex adipe frumenti, melle optimo & pinguedine caponis cõfecto, & ad foramina illa apposito, eliciebantur. Ad hanc autem calamitatem accedebat hoc mali, quòd à diutib. cogeretur eiusmodi emendicare alimoniam, qua sæuissimi vermes nonnihil cõpescerentur. Erat tum Scheidami vir prædiues qui opiparum instructurus conuiuium, præter alia animantia, capones etiam benè pingues sibi comparauerat. Hunc Lydvvina ægestate compulsa rogare cœpit, vt aliquid sibi de caponum pinguedine impartiri vellet. Negat ille homo ab omni planè humanitate alienus, aitque capones suos macie affectos. Tum illa: quandoquidem nulla te calamitatis meæ misericordia capit, oro Deũ vt catus deuorer quod mihi miserrimæ dare recusas. Et ecce aduentat lautissimi, vt putabatur, conuiuij dies, parantur capones, extrahi-

Nota de vermibus.

Vlcio dui- na in bovem in lumanū. trahitur adeps, conduntur omnia in promptuario, crastino mane, quod accuratius asseruatum credebatur, totum cernitur tanquam à bestijs laceratum.

Membra omnia, dempto capite & brachio sinistro, tanta erant debilitate deiecta, vt ea mouere non posset. Ignis, quem sacrum vocant, dexterum brachium ad ipsa vsque ossa depastus erat. Scapula putredine absumpta, fascijsque colligata vix corpori adhærebat. Caput dolorū aculeis & malleolis compungebatur, frōtem fissura longa, lata atq; flexuosa deformabat. Mentum quoque ad labrum vsque fissura diuisum, & concreto sanguine tumidum oris officiū impediebat. Oculus alter penitus cæcatus, alter lumen naturale sine sanguinis effusione nouoque cruciatu ferre non poterat. Dentium dolor eā in insaniam propè adigebat. Guttur non raro angina, alijque morbi anonymi infestabant, vt nonnunquā ne corpus quidem Dominicum deglutire posset. Tantus manabat ab ore sanguis, naribus, auribus, & oculis vt horrorem afferret adspectātibus, & pijs lachrymarū riuulos exprimeret. Vomebat sæpissimè tanta copia aquam rubram, vt plerunque capacitatem vasis, quod à duob. hominibus portaretur, excederet. Curiosis autē admirantibus, vnde tantus in ipsa nihil alimoniæ sumente existeret humor, respondebat: Dicite, viri sapientes, vnde vitis tātus liquor, quæ hyeme prorsus arida videtur Pulmonis quoq; & hepatis particulas reijciebat, vbera ineffabilibus pustulis & sanie interdū fluentib. torquebantur. Calculus columbini oui instar tanta vi eā exagitabat, vt omni sensu frequenter destituta iaceret. Magna intestinorū pars è corpore diu ante oculos eius pendula eminebat. Nulla est febris quam non assiduò infestissimā patiebatur. Et nè singulis immorer, non erāt vllū in corpore mēbrū, quod inauditis non esset doloribus obnoxiū. Et quidē hic tantus morborum cumulus annis octo admodū & triginta eam oppressit, neq; vllum omnino ab horrendis cruciatibus respirandi tēpus vel locum concessit. Iacebat virgo ad supremum vitę diē in lectulo supina, vt aliquam ex cœli aspectu consolationē hauriret vt primis quidem annis quatuor afflictionis suæ, secundū exteriorem hominē patiebatur inuita, tædebatq; cœli etiam conuexa tueri. Lacrymantem assiduo parentes vetuli consolari nitebantur; cognati quoque & adolescētulæ verbis suauissimis pondus tantæ calamitatis subleuare volebant, sed omnes illi consolatores onerosi: solus ille qui percusserat, doloris acerbitati mederi debuit.

Nullū mēbrum virgo mouere pot.

Vomitus mirabiles.

Calculi dolores.

38. annis ægrotat.

Primis quatuor annis inuita passa est.

Erat ijs temporib. venerabilis quidam Christi Sacerdos Ioānes Pot, is tanquàm à Deo missus consolaturus eā aduenit; hortarique cępit vt se totam ad Christi labores & acerbissimum supplicij genus spontè pro nobis susceptum, meditanda componeret. Promisit illa se facturā, sed cùm insipidum adhuc manna degustare vellet, protinus dolorum acerbitate victa redijt ad lamenta & querimonias. nec sinebant immodici corporis & animi cruciatus aliquid de Dño Iesu placidè cogitare. Veruntamen vir Dei Ioannes cū cerneret prōptā eius animi voluntatem, ad perseuerātiam eam instanter hortatus est Suadebat, vt contemptis sodaliū ineptis gaudijs, & oblectamentis breui perituris, reuocaret ad memoriā, quæ & quanta passi essent Christi martyres, quā multis iocis, diuitijs & voluptatibus sponte sua caruissēt, solo Christo cōtenti, apud quem nunc summis opib. honorib. gaudijs, & delicijs sine fine perfruantur. Sed quia nihil, inquit, tuis ipsa virib. poteris, Christū pro te vulnerib. concisum intuere, aspice in cruce pendentem, clauis cō fixum & extremis dedecoris ac ignominiæ maculis affectum. Nil dubita quin ex assiduo illius aspectu, refectione tandem suauissima perfrueris. His auditis virgo sacra vires ani-

Ioann. Pot Sacerdos.

Optimè instituit Ioannes Pot.

animumque resumpsit, totoque intellectu & affectu torrêtem passionis Christi sitire cœpit. Porrò Christi Sacerdos tertiò iam accedens viuifica Christi mysteria secum detulit, tradiditque virgini & ait: Hactenùs ego te ad commemorandam Christi passionem incitare conatus sum: iam verò ille tibi loquetur. Quod si te constanter fortiterque illi subieceris, erit merces tua magna nimis.

Mirè compungitur accepta Eucharistia.

Vix hæc effatus erat, cum statim virgo in tantam vim lachrymarum prorupit, vt diebus quindecim vix eam sistere potuerit. Tum verò amaror omnis in dulcedinem conuersus, crescente morbo, spiritum confirmabat; prorsus vt nihil, nisi solus Iesus & hic crucifixus saperet. Itaque passione Domini in septem articulos redacta, nullam temporis partem sine eius commentatione vacuam transire permisit. quæ res tam ardenti amore Christi, animum eius inflammauit, vt suis in calamitatibus Christum vbique præsentem contemplaretur, cumq; obnixè rogaret, vt multiplicatis doloribus vehementius eā affligere dignaretur.

Passionem Christi assiduè commemorat.

Per id tempus cùm pestilens quædam contagio regionem inuasisset, illa tanquam sedula mater iratum patrem & reos filios mediam se interponebat: supplicibus à Deo precibus contendens, vt cœlestes iras multis populi scelerib. debitas in suum caput conuerteret. Mox igitur bino percussa vlcere, immensas Deo gratias egit: rogauitque vt tertium ad sacrosanctæ Trinitatis honorem addere dignaretur.

Eius insignis charitas erga proximū.

Intereà fama admirandæ patiêtiæ eius, quę celebri sermone vbiq; vulgabatur, peruenit ad aures Margaretæ Hollandiæ Comitissæ: quę accito medico suo ad eam properauit, vidensque tugurium, paupertatem, dolores, & cruciatus totis sanè visceribus commouetur, cupiebatque illā medici sui industria ab immensis cruciatibus subleuare. sed frustra omnis ars humana in eius curatione desudabat. Medicus enim, cui Godefridus nomen erat, accedens mareida è corpore intestina extrahebat, saniora re seruabat: sed cùm erumpentem magno impetu ingentem vermium numerum cerneret, soli Deo curam eius committendam esse dixit: sicque ea infecta discessit.

Margareta Comitissa Hollandiæ eā inuisit.

Hoc autem admiratione dignum est, quòd sacra virgo triginta & amplius annis vix tantū panis comedisse fertur, quantum viro sano ad vitam triduò sustendandā sufficeret. Quòd si buccellam panis cum modico lactis aut ceruisię liquore deglutire vellet, fiebat id non sine maxima difficultate ac magno dolore. Somni quoque similiter expers fuit, adeo vt toto infirmitatis suæ tēpore, vix trium noctium tēpus quietidare potuerit.

Hæc impossibilia apud homines, sed possibilia apud Deum.

Confluebant interim multi ad eam, alij pietate, alij curiositate ac maleuolentia ducti: cumque in obscuro eā tuguriolo decumbentem cernerent, procacib. verbis voracem, merobibulam ac dęmoniacam esse affirmabant, & in humili tugurio, vt olim Iob in sterquilinio sedentem, subsannabant, eaque miseria, propter impietatē in Deū, dignissimam esse clamitabant.

Eccè maleuolentia hominum.

Defuncta verò matre virgo sancta, quamuis cum ipsa paupertate rerum omnium indiga certaret, commissā tamen sibi à matre substantiolam distraxit, distractamque pauperib. erogauit; nihilque sibi in vita præter Iesum Christum reseruauit.

Omnē substantiā matre mortua erogat pauperibus.

Videre tū licebat virginem pauperculam nuditate & frigore confectam, ità vt obrigescentibus extremis corporis partibus, mortem ipsam in labijs portaret, quæ millies eam absumpsisset, nisi Dominus inter tot mortes mortuā conseruasset. Post has verò ærumnas, accrescebant virgini nouæ molestiæ ex patre viduo, grandæuo, & virib. corporis destituto: vt potè quē paupertas premeret, & ætas labore victū comparare non fineret. Hæc cùm in acerbissimis corporis dolorib. virginem vehementer affligerent, tùm nō rarò Dominus etiam cœlesti etiā cōsolatione subtracta eam planè derelinque-

liquere videbatur: prorſus vt ea nihil in terris calamitoſius eſſet. Sed pia virgo quamuis diuino pariter & humano ſolatio deſtituta fiduciam tamen in Deum non abijciebat, ſed iaculo amoris Chriſti confixa, ad angelum ſui cuſtodem ſe conuertebat; illum haud aliter quàm prẹſentem alloquens, multiſque ſermonib. ad eũ inſtitutis, & temporis tædium & dolorum vehementiam ſubleuans. Hoc pacto temporis repellebat tædium cùm cœleſti conſolatione deſtituta corpore pariter & animo langueret.

Vt ſe geſſerit diuinis cõſolationibus deſtituta.

Sed illa eius inſignis in Deum fiducia nequaquam fructu carebat ſuo: nã poſt multas animi anguſtias, poſt intolerabiles corporis dolores, poſt gemitus & lachrymas angelico fruebatur aſpectu, fruebatur colloquio & obſequijs adeo, vt dolorum omniũ quaſi oblita inter ipſa corporis cruciamenta exultaret, & quaſi corporeis vinculis ſoluta terrenas res deſpiceret. Dicam paucis quantam virgo ſancta ex angelorum prẹſentia delectationem hauſerat.

Poſt maximas anguſtias angelica fruitur viſitatione.

Erat vidua quędam venerabilis q̃ importunis precib. ab ea poſtulabat, vt ſibi angelum eius videndi copiam à Domino impetraret. Annuit virgo ſacra, monuitque viduam vt clauſo oſtio ſecũ in precibus perſiſteret. Et ecce adeſt angelus incredibili pulchritudinis ſplendore coruſcans, adeo vt ex eius cõſpectu ineffabili gaudio perfuſa vidua, prorſus in amorẽ pulchritudinis illius abſorpta eſſet. Cumque angelus rogatus Lydvvinę oculorum obtutum in eã defixerit, animus viduæ iam vehementi amoris flamma exarſit, vt cibi potu que penitus oblita à lachrymis præ nimio gaudio fuſis ſibi temperare non poſſet. Cogitet hic lector quid ſit ipſe fons vitę electis ſuis in patria, ſi tãtùm delectat aſpectus eorum qui ei miniſtrant.

Angelus eius elegantiſſima forma apparet.

Cùm autem ſic Chriſti famula tanquam aurum in fornace probaretur, flante Auſtro, perinde vt hortus irriguus virtutũ flores germinare non deſtitit, àlijs quoque optima de ſe proponens exempla. In extremis anguſtijs nihil aliud habebat in ore q̃. O bone Ieſu miſerere mei. Grauiſſimum paupertatis onus non modò forti ſed hilari etiam animo tulit, adeo vt quibuſdam fœminis, q̃ probè eius penuriam norant, eam reprehendentibus reſponderit: Satis abundat, qui eo, quod habet, contentus eſt. Etſi autem mihi cum hominibus communes non ſunt diuitiæ & deliciæ, ſunt tamen cum multis communes paupertas & miſeria: quibus ego abundans, Deo gratias ago & conquieſco.

Patientia eius & fortitudo in cruciatibus.

Memorabilis eius ſententia.

Ipſa, quamuis nulla corporis alimonia indigeret, oblatas tamen eleemoſynas admittebat, vt eas tanquã pia mater pauperibus erogaret. Sibi ipſi parciſſima pupillis & viduis mira liberalitate ſuccurrebat: neq; vlli vnquam, quandiu teruncius ſupereſſet, opem negabat. Si largiri nil poſſet, condolentem prębebat animum, blandoq; è pio corde deprompto ſermone aliorum miſeriam ſubleuabat. Pauperes tanquã cœleſtis regni principes futuros venerabatur; eorumq; nomina & habitacula, quamuis in tenebris iaceret, diſtinctè nouerat, q̃b. crudos ĩterdũ coctos, crudos interdũ p̃ fideles miniſtros ſuppeditabat. Cũ autem tanto pauperibus benefaciendi ſtudio arderet, tum uiciſſim Chriſtus Dominus quàm ſibi hęc virginis uoluntas accepta eſſet, ſtupendis ſępe miraculis declarauit.

Benignitas eius in pauperes.

Ex liberali cuiuſdã deuotione cũ ei quarta pars uaccę cum uicinis ad alendos pauperes diuidendæ ceſſiſſet, & illa coctas carnes certis familijs numero admodum triginta diſtribui iuſſiſſet; inuentum eſt poſtea nihil pœnitus ex olla diminutum eſſe. Familia igitur ſtupente & rei nouitatem admirante, quid, inquit Lydvvina miramini? An neſcitis à Domino dictum, Date & dabitur? Huic ſanè miraculo derogari non poteſt, cum & domeſtici, & aduentantes peregri-

Præclaro miraculo declarat Dominus quã ſibi ſit gratum bene faciendi ſtudium.

regrini iisdem carnibus postea refecti sint, & omnes admiratione permoti manum Domini adesse faterentur, quæ olim viduæ farinulam conseruarat: Eadem Domini virtute & bonitate factum est, vt, cùm fœminæ cuidam caduco morbo laboranti misericordia mota vinum suum, quo arentia labia refocillabat, benignè dedisset, vasculum mox vino optimo redundaret. Cùm frater eius Guilelmus multo ære alieno obstrictus è viuis excessisset, filiosque in extremam calamitatem coniecisset; virgo sancta illorum miserta corrasis vndiq; pecunijs Nicolao cognato suo in mādatis dedit, vt promptis è crumena, in quam nummos omnes condiderat, pecunijs, creditoribus satisfaceret. Fecit ille, vt iussus erat, cumque omnibus factum esset satis, eadem pecuniæ summa salua & integra in ipsa crumena inuenta est: qua propter eam Domini Iesu crumenā deinceps appellari voluit. Et quidem hoc certo certius constat, cùm octo libras in eam misisset, quòd plusquam quadraginta, præter eas quibus fratris æs alienum dissoluerat, ex ea pauperibus elargita sit.

3. Reg. 17.

Item alio.

Item alio.

Cùm autem tanto studio ac diligentia mediam & paupertatem à miseris profligaret, tùm diligentiori cura animarum languores curandos suscipiebat. Quamuis enim literarū prorsus ignara esset, tamen ex codice vitæ crucifixi Iesu, mirabili auiditate sedula discipula haurire studebat quod alijs effunderet. Confluebant ad eam omni ex parte multi varijs tentationibus & angustijs afflicti, diuersisque & animi & corporis doloribus oppressi, à quorum corporibus Christi virtute ęgritudines pellebat; & animas peccatorum ponderе grauatas igneis sermonibus recreabat. Periculis animarum, vt sępius probatum est, plus cruciabatur sancta virgo, quàm sui corporis doloribus. Cum Moyse deprecari Dominum solatio erat ei; ferre cruciatus lucrum putabat: mortificari quotidie; spiritalis erat animæ illius respiratio.

Suscipit et curā aiarū

Erat Scheidami vir quidam prædiues, qui desperatione vexatus, seipsum suspendio necare tentabat. Cumque hoc suo exposuisset confessario, neque is hominem ab eo futurem sanare posset, adijt virginē, eiq; hominis illius periculum exposuit. Respondit virgo; Satanę hoc esse artificium, quare nihil fieri posse prudentius, quàm dęmonem suis ipsius laqueis captum irretire. Hortatur igitur cōfessarium, vt homini illi ab omni peccatorum labe per salutarē confessionem prius purgato, hoc ipsum pro satisfactione iniungat, ad quod eum teterrimus Satan instigabat. Sciebat enim virgo dæmonem odio Dei & sacramentorum, nō permissurum, vt pęnitentis obedientia fieret quod ipse serpentina malitia suadebat. Sacerdos autem quamuis ab eo cōsilio vehementer abhorreret cùm tamen virginis prudentiam ac sanctitatem multis indicijs perspectā haberet, & miserum hominem præ tentationis importunitate tabe confectum cerneret, iniūgit illi per sanctam obedientiam suspendij pęnitentiam. Lætatur ille tali pœnitentia, festinansque ad laqueum trabi appē sum, desilit ex loco quem ascēderat. Mira res. Accurrunt illicò dęmones, hominemque magno rupta resti collo ei[*] implicata, magno cum impetu inter parietem & cistam quandam deijciūt, ibidemque corpore & animo tremebundum relinquunt. O fœminam admirandam, diuino proculdubio lumine illustratam, superniq; secreti de viro desperato non insciam, cuius hoc sanè admirandum potius est, quàm imitandum consilium.

Hoīem desperantē liberat à diaboli machinis, sed mō admirando potius quā imitando.

Itē virum valde flagitiosum.

Vir quidam immanitate scelerum efferatus, mortiferoq; sepultus somno, nullis monitis vel terroribus, ad flagitiorum confessionem sacerdoti faciendam adduci poterat. Tandem assiduis adhortationum stimulis fatigatus, paratum se ostendit Lyduvinæ ea reuelare, vt ea rursus illa sacerdo-

cerdoti confiteretur. Lydvvina verò, etsi totis se viribus opponeret, ille tamen turpia sanè & horrenda flagitia detexit, quę illa, consentiente viro, sacerdoti tanquam propria cum multis lachrymis confessa est. Postea vir ille ad eam rediens salutarem sibi satisfactionem imponi voluit, spondens se, licèt grauissima libens subiturum. Tum Lydvvina Peccata tua per puram ac integram confessionem expianda suscepi: vnũ autem hoc à te peto, vt in molli strato vna nocte supinus cubare velis, neque te in alterum latus quouis modo vertas. Accepit ille satisfactionem subridens, seséque opportuno tempore delicatulus ille in lecto reposuit. Sed mox tædio victus, ægrè admodum tulit se consueta vertendi libertate priuatum esse, adeo vt somnus etiam ab oculis fugeret. Cumque sic tædio affectus iaceret, corporisque sui incolumitatem, lecti mollitiem, temporis breuitatem, scelerum suorum immanitatem, æternas gehennę flammas, aliaque multa cogitaret, & tam exigua molestia se victum cerneret, acerbissimè cœpit peccatorum suorũ fœditatem deplorare, mentisque cęcitatem admirari, ac ingratitudinis suæ scelus detestari. Ego enim, dicebat, hic incolumis molliter & delicatè iacẽs, vehementer discrucior quòd breuissimo hoc temporis spatio, libertate corporis, quò libet, vertendi frui non possum: Et Lydvvinæ corpus tot Domini flagellis attritum, & putredine absumptum, tam multis annis in vili habitaculo & duro strato libens pro Christo patitur. Hęc consideratio protinus virum illum in alterum mutauit, vt nulla ei deinceps satisfactio pro peccatorum venia grauis videretur.

Hoc miraculum sanè eximiũ est.

Flagrabat adeò virgo sacra animarum salute, vt neminem vnquam ad uentantium, quamuis immensis corporis & animi doloribus premeretur, repulerit: cumq; domestici eius concurrentium multitudinem excludere vellent Lydvvina facibus amoris inflammata exclamabat: Quid agitis sorores meæ, quid agitis? Ita ne lucrari non debemus Christo animas, quas satan deuorare cupit? Veniant ad me pauperes omnes, veniãt desolati & quotquot amaro sunt animo, longè enim maiora pro iis perpessus est Dñs meus Iesus Christus. necdũ eò perueni, quò ille qui, ait, Optabã anathema fieri pro fratribus meis. Dominici corporis sacramentum tã ardenti sumebat desiderio, vt vel vno die illo carere coacta, anni spatium breue illud tempus existimaret.

Flagrat amore pereũtiũ aiarũ.

Rom. 9.

Venerabile sacramẽtũ quã ardenter sumpserit.

Interea Lydvvina tot flãmis charitatis incensa non destitit die noctuq; p aiarum salute cruentos lachrymarum imbres pfundere; eò magis quò certius per spũm horrendas damnatorum pęnas apud inferos cognouerat. Frequenter, angelo duce, ad loca purgatorij pducta vidit immanes cruciatus eorum, qui magna familiaritate in vita ei coniũcti fuerant. Inter quos sacerdotem quendam (vt alios interim plurimos silentio pter eam) q cũ tota vita carnis illecebris deditus, corruptos statuisset corrigere mores, morte preuentus, etsi valde contritus, sine vlla tñ satisfactione è carne migrauerat. Pro quo Lydvvina cũ assiduis precib Deum exoraret, rapta in spiritu ad expiationis regionem, audiuit è puteo abyssi vocem sanè lugubrem; cognouitq; ue ex angelo suo sacerdotem illum decẽ iam annis ibidem detineri. Cumque ex ea quæreret, velletnè pro eius ab solutione aliquam subire pœnam; respondit illa se id animo velle libẽtissimo. Tum angelus voraginem quandam valde horribilem ostẽdit, multorum torrentium instar, magno impetu reboantem, quam transmittere eam oportere dicebat; si vellet afflictissimę sacerdotis animæ subuenire. Nec renuit illa ardentissimis charitatis flammis incensa, quanquã ingenti tremore cõcussa; sed an-

Orat nocte ac die pro salute animarum.

Vidit sacerdotẽ quandam in pœnis purgatorij.

Sacerdotis animam è pœnis liberat.

gelo hortante & diuina virtute eam confirmante, tumultuantes illas vndas ingreditur, ac summo cum labore eas superans victrix tandem, quod optauerat, obtinuit: viditque repentè sacerdotis illius animam niue candidiorem è pœnis euolantem & cum iubilo ad cœlos abeũtem. Et nè quis hęc aliaque quæ innumera sunt, vana esse existimet, constat certè Lydvvinam, cùm diu oppressis sensibus in huiusmodi raptibus iacuisset, ad se reuersam, multo sudore perfusam animo ita cõsternatam fuisse, vt nemo circumstantium ambigeret eam spiritu valdè fatigatã alicũde reuertisse.

Sæpè duci tur ad loca terræ sancta.

Sæpius etiam noctibus rapiebatur (in corpore an extra corpus incertum) ad loca illa in quibus Christus nostrę salutis redemptionem operatus est: è quibus multis interdum liuoribus contusa & vulneribus concisa redibat, cùm tamen spiritus eius incredibili gaudio perfusus exultaret. Hæc autem vulnera angelus ei ideo inflicta esse dicebat, nè quid ambigeret se sacris in locis fuisse. Sed & boies fide dignissimi, hoc in ea post crebros raptus, obseruarunt, quòd haud secus redoleret, quàm si pretiosissimis vnguentis delibuta fuisset.

Cõsolationes spiritus in corpus eius redũdabant.

Spiritus enim cœlesti dulcedine plenus redundabat prorsus, vt instar vasis multo exuberantis, totũ tugutiũ, impetu quodam spiritus efflando cõpleret; præsentesque oẽs diuina quadam virtute mirificè exhilarabat. Multi sæpe cùm nares oraq; sua pectori eius admouerent, vt pro voto, spiritus eius & suauissimi odoris reliquias haurirent, mirabantur, quò tantarum redundantiam deliciarum ferre posset; quib illa respondebat: Quàm bonum mihi, vt minus sapiẽs loquor, q in infirmitatib. meis humiliat me Dominus: nam sine illis pondus consolationum eius nequaquam ferre possem. Itaque cùm abundo cõsolationibus, disco postea in corpore miserabili incredibiles perferre cruciatus. Bona est consolatio quam nõ tumor inflat, sed timor cõsolidat.

Nota optimã sententiam.

Familiaritas eius cũ angelo.

Fuit ei summa quædam cum angelo custode familiaritas, adeo vt vel solo hoc solatio facilè omnes mundi huius consolationes respueret. Die quodam solenni, diuinis intenta meditationib. assidentem, sibi cum alijs nonnullis confessarium modestis admodum verbis rogauit, vt soli sibi trium horarum spatium concedere non grauarentur. Abeunt confestim omnes, sed cõfessarius, qui angelum aduenturum credebat, vt diu desiderata eius visione frui posset, clam se in virginis cubiculo abdidit. Ecce àt paulò post aduenıens angelus blando quidem vultu eam respexit, sed propius, quàm solebat, accedere recusabat. Tum virgo ex hominum familiaritate aliquam se peccati contagionem contraxisse existimans, vim lachrymarum profudit. Angelo autem eam consolante & nõ eius, sed illius qui ibidem delitescerer culpam esse dicente, acrius flere cœpit: Qua re timore pariter & pudore suffusus sacerdos, illicò se inde recepit: virgo verò Lydvvina immenso lumine circumfusa, primò in spiritu ad loca pœnarum, inde ad contemplandos cęlicolas, deducente eam angelo, rapta est. Et nè quis hęc in dubium vocare audeat, constat certè eũm hoc modo spiritus à corporis cõsuetudine auelleretur, quòd omnem sentiendi vim non modò amiserit, sed mortuæ simi lis multo tempore iacuerit, prorsus vt quodam brumali frigore, relictis per imprudentiam ad lectulum prunis, latus eius, ad ipsa vsque ossa, sine vllo doloris ipsius sensu, absumptum fuerit.

Raptus eius mirabilis.

Non sentit præ mentis excessu vim ignis corpus eius deuastantis.

Donum prophetiæ.

Mira etiam in ea fuit prophetię gratia, ita vt & arcana cordium eam non laterent, & absentia haud secus ac præsentia clarissimè intueretur. Magnum quandoque nauium apparatum mercatores in Orientem nauigaturi fecerant. In ijs nauta quidam virgini familiaris die festo cum alijs profecturus virginis se precibus cõmendauerat. At virgo futurorum præscia hortatur eum, vt die ab alijs prę-

prę-

præſtituto, mari ſe committere non præſumeret. Si faceret accepti conſilij haudquaquam pœniturum. Nauclerus licèt inuitus conſilio acquieuit, alijsque cum magno bombardarum ſtrepitu & ſolitis lætitiæ ſignis è portu ſoluentibus, ille triſtis domū rediit, conuicijs pariter ac pudore affectus. Sed accidit vt claſſis illa paulò poſt in piratas incideret, à quibus partim cęſa, partim demerſa fuit, nautis & militibus in captiuitatem abductis. Nauclerus verò qui saluberrimo virginis conſilio paruerat proſpera vſus nauigatione, mercibus onuſtus & opibus auctus domum rediit.

Nautā ſeruat ab imminētib. periculis.

Iuuenis quidā Coloniæ Agrippinæ natus, Gerardus nomine, cùm varia de certo aliquo vitæ genere eligendo cum animo ſuo conſilia agitaret, & deſiderio ſolitariæ vitæ vehementer inflammatus Ægyptum cogitaret, nè temerario auſu in apertum corporis & animæ diſcrimen ſe conijcere videretur, ſtatuit ante omnia Lydvvinę exquirere conſilium Illa verò vt hominem ad ſe venientē conſpicata eſt, tanquam commilitonis ſui exhilarata præſentia, futurorumque optimè conſcia, hortata eſt eum ad ſpiritale certamen in vaſta Aegypti ſolitudine ſubeundum: nec dubitaret quidquam de ope diuina; vtpotè qui cęleſti manna poſt tertium ab ingreſſu diem ad finem vitę vſque foret alendus. His virginis monitis Gerardus ille ad ardua queque pro Chriſti amore aggredienda alacrior factus, in Aegyptū profectus eſt; vbi in arbore caua, domicilio cōſtituto, multùm in vera pietate profecit, & cœleſti alimonia ſuſtentatus, Angelicis meruit colloquijs perfrui. Fuit autem corpore ita obeſo, vt colli eius pinguedo in veſtis oram extrinſecus ſe diffunderet, cùm tamen omnis alimenti corporei expers, cœleſti, vt olim filij Iſrael, cibo vitam ibidem ſuſtentaret. Abijt verò è vita anno ſalutis millesimo quadrigenteſimo viceſimo ſexto, cuius ſpiritum Angelorum miniſterio ad cęlos abeuntem vidit Lydvvina.

Gerardus Colonienſis ſolitarius ſanctus.

Nutitur manna.

Gerardus quādo mortuus.

Porrò virgo ſacra cùm iam viceſimum octauum in ſua infirmitate annum ageret, atque incredibili ſpiritus feruore ad martyrii palmam aſpiraret, accidit vt milites quidam Ducis Burgundiæ Philippi (qui illo tūc fortè tempore apud Hollandos inaugurabatur) facta aduerſus Chriſti ancillam conſpiratione, furibundi in illam irruerent, turpiſſimaque conuicia iactantes, detractis corpuſculo operimentis indignis modis conrrectarent; nec paucis vulnera eius vulneribus cumularent. Inde verò tanquam præclaro patrato facinore recedentes, multis calumnijs ac mendacijs eam apud omnes traducunt, beſtiam, voracem, ac proſtibulum appellantes, quæ ficta pietatis ſpecie per ſummum ſcelus ſanctitatis opinionem apud rudes homines captare nō vereretur Hic rumor ſceleratis eorum ſermonibus longè lateque diuulgatus, ipſum Burgūdię Ducem permouit, vt ſtrenuos quoſdam non minus quàm honeſtos milites mitteret, qui Lydvvinę vitam diligenti ſcrutinio excuterent, vt ſi eam ab illa ſanctitatis opinione alienam inuenirent, dignum de ea ſupplicium ſumeret. Illi igitur numero ſex virginis domum ingreſſi, omnia perſcrutari cœperunt, amotisque cognatis & familiaribus, diebus admodum nouem totidemque noctibus cuſtodes perſeuerarunt; ſed aliud nihil in virgine deprehendere potuerunt, quàm quòd cibi omnis potusque expers, ſuauiſſimis in Deum cōtemplationibus raperetur.

Militū quorūdā impro bū facinus in ſacrā virginem.

Ad nouem dies curioſ ſimè à militib. obſeruatur Lydvvina.

Hinc igitur omni ſuſpicione falſæ ſanctitatis amota, virgo ab ipſo Duce alijsque omnibus maiore in honore ac celebritate haberi cœpta, adeo vt venerabundi ad eam vndiq; multi concurrerent, atque in rebus dubijs conſilium, & afflictis opem flagitarent.

Cùm autem iam tempus adeſſe intelligeret, quo mortalitatis ergaſtu-

lo

lo ſoluenda laborum ſuorum à Domino pręmium iuſtitięque coronam perciperet, accerſitis ad ſe domeſticis, multis cum lachrymis ab omnibus erratorum ſuorum veniã poſtulauit. Fertur tunc ex corpuſculo eius tanta odoris manaſſe fragrantia, vt omnes quaſi torrente quodam voluptatis potati, ſe continere non poſſent; quin ei gratularentur. Illa verò in extremo illo ſpiritu acerrimis nouorum dolorum ſtimulis adeo vehementer vrgeri cępit, vt diro cum vomitu fellis particulas reijcere cogeretur. Tandem tertio Paſchatis die amore pariter & dolore abſorpta, puriſsimum in manus creatoris ſpiritum efflauit.

Moritur virgo, ſancta.

MARTYTIVM SS. MAXIMI & Olympiadis,

Qui paſſi ſunt in Perſide ciuitate Corduena, vt docet Baronius.

15. Aprilis.

Vo tempore Chriſtiana pietas in Perſide aduerſus Decij tyrrannidem inuicta permanebat, Olympiades & Maximus, viri cùm generis nobilitate tum pietate admodum inſignes Decio Imperatori in ciuitate Corduena oblati ſunt. Qui cum incredibili tunc temporis in Chriſtianum nomen furore incandeſceret, iuſſit eos, præterita vſitata iudicij ratione, fuſtibus cædi. Cumque in tormentis ſine vlla doloris ſignificatione inuicti perſiſterent, Decius ira vehementius inflammatus: Pandite, inquit, nobis facultates veſtras. Cui protinus Olympiades: Equidem libenter id facimus: noſtræ enim facultates, & aurum, & gẽmæ Chriſtus eſt Ad hunc igitur accedito & veris diuitijs abundabis. Terrenas enim & perituras facultates ignoramus: corpora verò hæc olida tibi lanianda tradimus, animas certè prohibere non poteris quò minus ad ſuum creatorem abeant. Decius hæc audiens multò vehemẽtius fuſtibus & plumbatis cędi eos iuſſit. At martyres magis confortati exclamabãt. Fac quod facis, & noli ceſſare, munda quod ſordidum eſt. Decius tanta verborum contumelia, vt putabat, laceſſitus, tradidit eos Vitellio Amiſio vicario excarnificandos, qui furore plenus iuſſit eorum capita ſecuribus tundi, donec fęlici agone impollutum Deo ſpiritum traderent. Deinde ſacra corpora canibus deuoranda reliquit: ſed canes pio obſequio, Vitellij impietatem damnantes, cuſtodes corporum ſe præbuerunt; adeo vt lugubri etiam mugitu mortem eorum deplorarent. Itaque poſt dies quinque Chriſtiani quidam nobiles, qui Abdon & Sennes cognati fuiſſe perhibentur, ea collegerunt, collectaque honorificè in domo ſua ſepelierunt duodecimo Kalendas Aprilis.

Maximus, & Olympiades Decio oblati.

Vera diuitiæ Chriſtus.

Caduntur plumbatis.

Traduntur Vitellio Amiſio.

Canes corpora defunctorũ cuſtodiunt.

VITA S. PATERNI Epiſcopi Abrincenſis.

Ex ea quæ eſt optima fide apud Surium. Numeratur quartus Abrincenſis Sedis Epiſcopus. Claruit circa annum Domini quingenteſimum nonageſimum, temporibus Childeberti regis Francorum.

16. Aprilis.

Eatiſsimus Paternus apud Pictauos, Aquitaniæ oppido, parentibus & generis nobilitate & publica adminiſtratione conſpicuis ortus, natalium ſplendorem vitæ & morum claritate vicit, Iulita matre, iam ab annis duobus vidua, illum honeſtiſſimè educante.

Patria & parentes eius.

In ipſa verò tenera ætate cœleſti inſpiratione permotus, religioſæ vitæ frenum ſibi ſpontè inicit, in mona-

Monasticā vitam cum plectitur. monasterio Enixionensi Dominicæ seruitutis iugo & habitu monastico suscepto. Vbi sanè non obscura de se iudicia dedit idoneum se fore, cui, diuina agente prouidentia, pontificatus functio & plurimarum rerum administratio quandoque demandaretur.

In ipsa adolescentia ad sublimiora sanctæ vitæ studia aspirans, cum non fideret sibiipsi propter ætatis teneritudinem, cum Scubilione eiusdem loci monacho, pro Christi amore relictis parentibus, in pago Constantino constituit peregrinus degere. Itaque nihil præter Psalterium secum accipientes, eò profecti sunt. Ambobus verò propter captandam solitudinem insulam quandam adire cupientibus vir quidam nobilis atque religiosus eos apud se detinuit, donec ciuibus suis illorum aduētum indicaret: rogauitque illos vt in fanum Scisciacum se recipientes suis precibus homines ethnicismi erroribus implicatos à dæmonum cultu reuocarent. *S. Paternus cum Scubilione degit in specu.* Tum verò illi circa mentis sinum in cauernam quandam ingressi sunt: cumque populus execrabili ductus consuetudine, in illo fano debaccharetur, sancti viri monitis & precibus ab eo furore mentisque insania reuocare conati sunt: atque ad vnius veri & sempiterni Dei cognitionem adducere. Sed homines impij, spretis per summam contumeliam saluberrimis monitis, ritu suo cœptum cultum pertinaciter persequuntur. At sancti viri tum sanctæ Crucis signo, tum fidei feruore armati, *Illorum Zelus & constantia.* posthabito præsentissimo vitæ suæ periculo, vasa, in quibus miseri illi pulmenta coquebant, suis scipionibus euertunt, potumque nefarium effundunt. Ecce autem qui sanctos viros crudeli internecione delere putabant, nutu diuino timore correpti subsistunt; ac stupore perculsi pedem retrahunt. Sanctis verò ad locum suum abeuntibus mulier quædam impudica in illorum *Mulier impudica punitur diuinitus.* se contumeliam nudauit; at repente membris omnibus contrahitur, totoque anno, vigore corporis tabescente, cruciatur, neruisque debilitatis, etiam vlcere flagellatur, donec petita à Sanctis venia, illis Dominū rogantibus, sanitati restituta est.

Accidit die quodam vt non nisi dimidius panis illis ad necessariam refectionem superesset. Adueniente autem peregrino quodam, beatus Paternus, volens ex illo apud Deum sibi mercedem potius colligere, quàm in ventrem suum recondere, eū illi largitus est. *Benignitas eius in pauperem.* Interea sanctus Scubilio statta edendi hora eum panis frustum requirens nec inueniens tulit molestissimè quòd labore defessus, nihil quo exhaustas vires reficeret, inueniret. Paternus verò eum consolans hortabatur vt nihil de Christi benignitate dubitaret, qui dubio procul famulis suis escas subministraret. Hæc eo dicente & fratrem consolante confestim adfuit VVithens, qui se primus in illorum disciplinam tradiderat, cum magna munerum ciborumq; copia, sicque intra temporis ferè punctum, quòd indigenti Paternus impartierat, cum grandi fœnore receperūt. Sed cum cibum caperent, aquam, qua sitim excluderent, nō habebant. Mox igitur in terram prostrati supplices Christo, qui est fons vitę indeficiens, preces offerunt, vt ipse famulis suis aquam largiretur in deserto, qui populo Israelitico olim è petra largissimas produxit vndas in solitudine. Audiuit auris propinqua clementissimi Saluatoris preces seruorum suorum, *Fontem precibus impetrant.* tangenteque Paterno humum baculo, fons erupit: crederes te videre Moysen virga percutiētem petrā.

Eius rei fama crebrescente, vir venerabilis Generosus, Abbas eorū, post triennii spatia abiit ad requirendos monachos suos, tam bene fugitiuos, quippe qui ad Christum aufugerant. Vbi autem ad illos peruenit, didicit Paternum arduum sanè vitę institutum sequi, *S. Paterni uita rigida.* præter panem & aquā, vel olera sale conspersa nihil alimentorum admittere, & non fœminarum

F dum-

dumtaxat, sed virorũ etiam aspectus declinare: vt ab hominum consuetudine semotus, solicitè operiretur visitationes angelicas: tantoq; plus proficeret in rerum diuinarum contemplatione, quanto minus haberet ex hominibus solarij. Tum præterea cognouit eum nullo vnquam cubare in lectulo, pro molli lana asperum vsurpare cilicium, vt nec ipsa quidem nocturna quies corpori sine molestia abiret; exactoque in sanctis laboribus die, nox non ad quietem, sed ad laborem succedere videretur. His igitur consideratis, vt aduertit Abbas eum monastici Canonis metas, tanquam equum impatientem immodico feruore excedere, imposito quodam freni retinaculo, ad moderata eum ieiunia reuocauit, simulque iussit ne tam arctæ se daret solitudini, nec virorũ aspectum & colloquia recusaret: tum etiam cellulas inuiseret. Simul etiam apud Leucianum Episcopum præclarum ei testimonium reddidit: qui eũ primo diaconum, inde presbyterum ordinauit. Ille verò quantum sibi sen serat ex illa promotione accessisse dignitatis, tanto plus ipse sibi cumulandis virtutibus veri honoris adijcere nitebatur. Tantus autem Sciſciaci ex eius & Scubilionis laboribus gratiæ fructus excreuit, dum illic cœlestis verbi semina spargerent, vt fanum profani cultus in pecorum stabula redactum sit. Spelunca autem illa, in quam viri illi egregij se abdiderant, tam suaues ex se diffudit virtutum odores, vt permulta ex Paterno prodierint monachorum examina, nec pauca apud Constantienses, Baiocenses, Cenomanos, Abrincenses, Rhedones in Britannia minori ab illo fundata sint monasteria. Claruit autem eius eximia fides multis argumentis, & sacram vitam miraculorũ signa declararunt.

Patern' fit presbyter.

Multa condit monasteria.

Sciſciaci namque oblata ei fuit ancilla muta, ab Oriaste presbytero, cuius maxillas oleo consignans benedicto, id effecit vt pristinum vocis beneficium reciperet. Apud Abrincenses Vrci cuiusdam ancillæ manus adeo erant vi morbi contractæ, vt nec fila quidem è glomo possent diuellere. Orauit pro ea vir Dei, & citò laxatis neruis, integra manibus incolumitas restituta est. Id vbi fama longè lateque diuulgauit, multa Childeberti regis prece compulsus, ei Parisijs vehiculo operto inclusus occurrit: cumque Milenico puer serpente percussus illico è corpore abiturus videretur, accessit ad eum vir sanctus, editoque Crucis signo, & olei liquore puero perfuso, exitiale virus tali antidoto profligauit. Quo sane in loco in rei gestæ testimonium basilicam in beati viri honorem condiderunt. Vbi autem maligni spiritus eũ Parisios aduentare senserunt ex obsessis corporibus aufugerunt: & qui febre correpti erant incolumes euasere: nec potuit illic durare morbus, vbi tam insignis medicus sua pharmaca produxit. Postea verò cum vir Dei pro pauperibus regias aures appellaret, inclytus rex Childebertus Crescentio, ad quem publica cura specta bat, mandauit, vt quod beatus Paternus ab ipso exigeret, id exequi ne omitteret. Promisit ille se ita facturum, sed fidem fefellit. Nam in Burgundiam profectus est, viro sanctissimo nesciente. At mox illum diuina vltio persecuta, oculorum lumine priuauit, ita vt biduo erraret. Agnoscens igitur culpam suam celeriter est regressus ad hominem Dei veniãq; petiit: eodemque momento, quo ab animo iniquitas abscessit, oculis lux reddita est: factusque ex ipsa cæcitate eruditior, serui Dei non distulit parere voluntati, fœlicior effectus pulsa peccatoris caligine, quàm oculorum luce reparata.

Mutam curat.

Contractas manus sanat.

Signo Crucis & olei pollit virus.

Dæmones fugiunt ad uentum S. Paterni.

Iam septuagesimum ætatis agebat annum B. Paternus & Abbatis officio fugebatur, cum ecce Sciſciaci in cellula, quam primò extruxerant, quiescenti quadam nocte visus est locus illemira claritate perfusus. Simul aurem visi sunt ad illum ingredi sancti Episcopi Melanius, Leucianus & Beor,

Visio S. Paterni.

Beor, qui ad Dominum migrauerant, ipsumque ordinare antistitem. Hac ille visione obstupuit, sed tacitam apud se habere volens, tamen occultare non potuit, quam postea ipse per euentus ad omnium notitiam perduxit. Nam non multum intercessit temporis, cum decedenti Abrincensi episcopo ad regis & populi preces ipse successit. Nec enim recusare potuit, quod secreta Domini dispensatione sibi imponendum iam ante præuiderat. Vbi autem id honoris adeptus est, talem se præbuit, tum in veterum ecclesiarum instauratione, tum in nouarum ædificatione, domorum etiam reparatione, & pauperum procuratione, vt esset in singulis admirabilis & in omnibus singularis.

Creatur Abrincensis Episcopus.

Cum autē quadā vice in pago Theodisiaco ad comitem Seuerum fœmina quædam, ciuis Rhedonensis, venisset planè muta, sanctoque viro in oratorio esset oblata, illo pro ea preces fundente, actutum longa rupit silentia, nec potuit diutius seruire inimico, pro qua Christus eius & creator & saluator fuerat interpellatus.

Muta loquitur.

Tertiumdecimum annum in Abrincensi pontificatu iam agēs vir sanctus, altero Paschatis die, cum fratres Scisciaci inuitare cuperet, in morbum incidit, itemq; sanctus Scubilio apud Mandanenses. Mittunt autem vtrinque nuncios, mutuoque sibi significant, vt priusquàm migrent ex hac vita mutuo conspectu fruantur. Nunc ij in ipso itinere sibi fiunt obuiam, rogantque beatum Scubilionem, vt beato Paterno occurrat. Id verò quo minus ille posset, sinus quidam maris impedimento fuit, quem nocturno tēpore traijcere non licuit. Verùm cū à Selsciaco fere tribus milliaribus abesset, eadem omnino hora B. Paternus & frater eius Scubilio reuerendus Præpositus, nobili triumpho comitibus angelicis spiritibus animas suas è terris ad cœlestia regna cum Christo æternum victuras transmiserunt. Cumque & Paterni exequias celebraret Lauto Episcopus, qui ante dies octo eius inuisendi causa eo venerat, eiusque sacrum corpus ad basilicam deportaret: itemque Lanscius episcopus S. Scubilionem ad basilicam eandem adduceret ambo pontifices, concinente psallentium choro, præter omnem expectationem sibi inuicem occurrerunt, paritetq; in eodem loco conuenerunt: & viri sanctissimi quorum funera illi antistites curabant, fęlici transitu locum orationis, quem ipsi extruxerant, eodem die simul occuparunt: & qui se in vita mutuo dilexerant, nec in morte quidem separati sunt, idque adeo vt vno eodemque momento, pariter conditi sint: nec dubium, quin Christo redemptori nostro, nostri amantissimo, electi eius gratia è sęculo fœlicibus meritis illustres pariter occurrerint in cęlis: etiam post obitum beatis & mirificis operibus integrè viuente, & miraculis coruscantes ad laudem & gloriam præpotentis Dei, cui est honor & gloria in sęcula sęculorum. Amen.

Obit S. Paternus & Scubilio.

Lauto Episcopus subscripsit in Aurelianensi Conc. 2. & 3.

MARTYRIVM SANCTI Mappalici, vt habetur in vetustissimis monumentis.

Anctus Mappalicus apud Africam cum aliis pluribus martyrio coronatus est. Scribit de eo B. Cyprianus in epist ad martyres & Confessores hoc modo. Vox plena Spiritu sancto de martyris ore prorupit, cum Mappalicus beatissimus inter cruciatus suos proconsuli diceret: Videbis cras agonē, & quod ille cum virtutis ac fidei testimonio dixit Dominus impleuit. Agon cęlestis exhibit, & Dei seruus in agonis promissi certamine coronatus est. Et post pauca Hunc igitur agonem per prophetas ante dictum, per Dominū promissum per Apostolos gestū Mappalicus suo & collegarum suorum nomine proconsuli repromisit, nec fefellit in promisso suo vox fidelis. Pugnā quam spopondit exhibuit, & palmam

17. Aprilis.

P. Cypriānus epist. 22. & 23.

quam meruit accepit. Istũ nunc beatissimum martyrem & alios participes eiusdem congregationis & comites in fide stabiles, in dolore patientes, in quæstione victores, & cæteri quique sectemini & opto pariter & exhortor, vt quos vinculum confessionis, & hospitium carceris simul iũxit, iungat etiam consummatio virtutis, & corona cęlestis.

MARTYRIVM SS. MARTY. Eleutherij Episcopi & matris eius Anthiæ.

Ex eo quod est per Metaphrast. Vixit Eleutherius sub summo Pontifice Anacleto, non autem sub Anicete quemadmodum de eo agit Nicephorus ex Metaphraste. Nam cum passus sit sub Hadriano Imp. & Anicetum post Hadrianum sedisse constet, manifestè patet error. Videtur autem Librariorum incuria accidisse vt Anicetus pro Anacleto poneretur.

18. Aprilis.

Patria & parentes eius.

Eleutherius ex inclyta vrbe Romana, illustri admodum genere diuitijs & mundi huius gloria cum primis præstantissimo ortus, (quippe cuius parentem ter cõsulatum gessisse referunt historiæ) pietate & religione admirabilis tanquam lucidissimum sydus impietatis tenebras profligauit. Mater eius Anthia, fęmina omnibus virtutibus ornatissima, cum ex D. Pauli prędicatione Christi fidem percepisset, religionis studio incredibiliter incensa, filium suũ Eleutherium sanctissimis disciplinis imbuendum curauit, quo aliquando doctrinę & virtutis splendore obscuratam pietatis faciem in Ecclesia illustraret.

Traditur Pontifici Anacleto erudiendus.

Ea tẽpestate Aelius Adrianus Romani Imperij sceptra tenebat; Romanæ verò Ecclesiæ Anacletus cum potestate summa pręerat, qui sedem illã multis virtutibus adornabat, Christiq; Ecclesiam cũ non mediocri sanctitatis opinione regebat. Huic igitur Anathia filium ætate pariter, ac virtute adultum tradidit, vt ab eo perfectissimã ac numeris omnibus absolutã viuendi rationẽ hauriret: fideliq; patri fidelis discipulus ministraret. Ille verò mox ingenua indole & insigni morũ eius probitate cognita primũ Diaconũ, deinde Presbyterũ, postremò Episcopũ Illyrici ordinauit: quas sacras Ecclesiæ functiones Eleutherius sic administrauit, vt fugatis vbiq; errorũ tenebris, ad clarissimã veritatis lucẽ quã plurimos traheret, ac impio simulacrorũ cultu euerso, verã Christi religionẽ constitueret.

Fit Episcopus Illyrici.

Illustris pietatis splẽdor suos vbiq; radios iam clarius diffundebat, cum malignus Adrianum noua quadã rabie incitauit, vt cunctos Christianæ fidei cultores internecione deleret, maioremq; suis dęmonibus honorem decerneret. Et quidem vt ante alios, caput ipsum pietatis, Eleutheriũ inquam deleret, misit vnũ ex Ducibus exercitus Fęlicem nomine, vt eum catenis vinctum suo sisteret tribunali, vt eius supplicio cęteris terrorem incuteret, vniusq; exemplo gregem vniuersum dissiparet.

Hadrianus mittit Felicem Ducem exercitus ut Eleutheriũ comprehendat.

Fęlix igitur magna militum stipatus caterua, tanquã immanis fera prę dæ inhians, primùm templum ipsum (in quo tũc fortè vir sanctus de Christianæ fidei mysteriis disserebat) circumdedit, nè qua effugium pateret: deinde vultu sane truculento ingressus sæuitiam spirabat; adeo vt cuncti eius conspectu consternati trepidarẽt: mortemque haud dubiã expectarent. Sed (ò immensam Christi virtutem, ò bonitatẽ) postquã coniectis in Eleutheriũ oculis, hominẽ suauissimũ doctrinæ fluentum profundentem, luculenterque pietatem annunciantẽ audiuisset, statim mutata sæuitia fit ouis ex lupo, & ꝑ persecutore discipulus: adeo vt priorum veluti oblitus obortis lachrymis ad pedes sancti ꝑcideret, supplexque veniam peteret, atq; ad Christi Ecclesiam aggregari cuperet. Eleutherius verò cum incredibili martyrij cupiditate arderet, prom-

Fælix subito mirabiliter mutatur, et fit Christianus.

Eleutheri° Romam cō tendit. prompto alacrique animo egressus, fidem foras protulit, ac Romam ad cōfessionem festinauit. Sequebatur eum Fęlix dux exercitus, non qualis venerat, persecutor & Dominus, sed humilis discipulus & Christi amicus. In ipso autem itinere ad aquam quandam vt ventum fuit, Fęlix in pietate iam confirmatus tanquam alius Candaces, à diuino Philippo nempe Eleutherio baptizatur, & idololatriæ caligine, tanquam putrido aliquo indumento exuitur. *Fęlix baptizatus.*

Postquam verò Romam venerunt, Eleutherius magno & excelso animo ad Imperatoris tribunal ingressus est. Imperator verò, vt vidit eum & iuuenem, & formosum, & virtutis ornamento, & animo, & oculis decorum, multis eum blāditijs est aggressus, spondens atque promittens, vt, si Christiana religione contempta, ad deorum cultum vellet cultum transire, multis magnisque honoribus affectus triumpharet; sin contra: grauissima supplicia nequaquam subterfugere posset. Ad hęc, cum vir sanctus aliquandiu seruato silentio, ne responsione quidem dignum eum reputasset, tandem ait: Quomodo vestris dijs seruire potero, aut qua demum ratione spreto Omnipotente Deo, ad nefandum dæmoniorum cultum transibo? quin potius vestram amentiam satis deflere nequeo, quòd lignis lapidibusque viliores facti, in contemptum summi illius Domini, manuum vestrarum opera colitis, ac cæca mente in perditionem æternam ruitis. Itaque ego Christo Deo meo adhęreo, illique soli seruio: vestros verò honores despicio, & has pueriles suppliciorum laruas, infantium terriculamenta esse reputo. Mihi enim iam totus mundus est crucifixus, & ego mundo: & mori pro Christo delicię mihi sunt & exultatio. *Hadrianus blāditijs aggreditur Eleutheriū.* *Pręclara Eleutherij responsio ad Hadrianum.*

Hoc responso in rabiem conuersus Imperator, æneum iussit efferri grabatum copioso igne candentem: vt in eum athleta Christi extenderetur. Sed martyr non manus expectans carnificum, lætus in eum insiluit, totusque in toto seipsum extendit. Deus autem cęlesti voluptate martyrem perfundebat, adeo vt tanquam rore quodam suauissimo refrigeratus in molli se herba cubare putaret. Imperator autem postquam animi rabiem eo tormento se lenijsse existimabat, tanquam iam mortuum tolli iussit: sed martyr magnis vocibus, collaudata Christi virtute, exilijt; seque in conspectum tyranni dedit ac ait: Aspice, ò Imperator, quem tu existimasti ab igne deuorandum, hic sola Christi virtute sanus & illęsus consistit: quare agnosce illius potētiam, & deorum tuorum imbecillitatem. *Eleutheri° vltro se supplicio tradit, sed illęsus permanet.*

Hanc dicendi libertatem, suam interpretatus cōtumeliam Imperator, iussit martyrem in craticulam prostratum voracibus flammis oleoque feruenti desuper effuso torqueri; donec atrocitate supplicij victus expiraret, sed ignis & oleū suarum viriū obliti, nullum nō modò supplicium, sed maximum martyri refrigerium attulerunt. Tum verò acriore percitus furore tyrannus, sartaginem pice & adipe bullientem ante oculos inuicti athletæ constitui iussit, & ait: Eleutheri, per deos immortales, magna me tui capit misericordia, quòd videam te virum illustri loco natū, multisque corporis & animi dotibus eximie pręditum, dura ceruice in apertam pestem & exitium ruentem, quare vide nè nostra beneuolentia, qua te ab imminenti mortis periculo conseruatum cupimus, abutaris. Cui martyr probris blanditias remunerans: o lupe, inquit, Arabice qui Christi ouibus insidiaris, nunquam, mihi crede, persuadebis, vt ab hac pia & beata constantia desistam. *Iterum blāditur tyrannus martyrem.* *Viriliter respondet S. Martyr.*

Hic Adrianus animo grauissimè sauciatus, confestim iubet in sartaginē præcipitari martyrem, sed irrito plane, vt ante, conatu. Tum verò furore ac dolore contabescens, dubius animi quid faceret ignorabat. Aderat Pręfectus vrbis Corebo, qui quā-

uis aliqua fidei ac veræ pietatis semina intimis visceribus inclusa teneret, vanis tamen plus nimium huius mundi honoribus irretitus, liberè Christi fidem profiteri non audebat. Hic igitur vt Adriani dolorem nonnihil leniret, accedens ait: Ego te, o Imperator, his curis liberabo: atque docebo iuuenem hunc vel tuis iussis parere, vel male perire. Hæc cum dixisset clibanum æneum intus acutissimis obeliscis armatum adduci & copiosissimo igne accendi iussit. Horribilis sanè machina, & quæ primo aspectu terrorem incutere potuisset. Sed martyr tota mente in cęlo defixus cōtra machinā orationis clypeo se muniuit; Deique virtutem cum lachrymis inuocauit: Aspice, dicebat, Domine Iesu Christe de cœlo, & vide qualia hi, qui te oderunt, contra me fabricantur. Libera animam meam à viris sanguinum & à iaculo eorum, qui nomen tuum gloriosum delere conantur. Tange corda eorum, o Domine, mentesque eorum lumine tuo illustra vt cognoscant te solum verum Deum, qui es benedictus in secula.

Corebo Præfectus vrbis poscit sibi Eleutheriū excruciandum.

Corebo cum martyrem hoc modo orantem attendisset, animo repente mutato ad Imperatorem accedens: Dic, inquit, pro quo maleficio his supplicijs est afficiēdus Eleutherius? Imperator hac inopinata voce perculsus, Tunc es, inquit, Corebo? Quod malum aut quæ demum Christianorum præstigia ad dementiam te impellunt? Nunquid cęca auri cupido, quod eius mater fortè tibi obtulit, animum mutauit? Ecquid est hoc? Nunquid ego te meis donis & opibus & gloria & mea deniq; familiaritate acconiunctione beatum Romæ reddidi? Quod si plura desideras licet tibi nostris affatim frui: mei tibi sunt aperti thesauri, ex his ambabus haurito manibus; teq; ipsum, à fœmina furto sublat⁹ turpiter prodire noli. Corebo autem totus diuino repletus spiritu exclamauit: Tuum tecum eat in perditionem precium: Ego ad Christi seruitutē accedēs, deos tuos nulla virtute præditos despicio. His dictis incredibili furore exardescens tyrannus, iussit præfectum eodem ex cruciari clibano, qui Eleutherio constitutus fuerat: sed Corebo Episcopi munitus precibus illęsus plane in eo permansit. Adrianus autem his tormentis defessus capitis eum damnauit: qua sententia Corebo pręclaram martyrij palmam statim adeptus est. Deinde reditur ad Eleutherium.

Corebo cōuertitur toto animo ad Christum.

Imperator nititur illū à Christo auellere.

Corebo gladio percussus fit martyr.

Et primùm quidem in feruentem immissus clibanum non ipse solùm ab horrendis cruciatibus stupendo Dei beneficio conseruatus fuit; sed magna etiam gentilium multitudo miraculo stupefacta, Christo nomina dedit: spretoque tyranno magnis vocibus Deum in suo martyre glorificauit Tum verò tyrannus frendens gemensque martyrem in custodiam dedit, vt extrema confectus fame vitā ibidem cum morte mutaret. Sed nec hoc quidem ex animi illi sententia successit: Nam qui olim Danieli, & Eliæ per volucrem alimentum suppeditauit, idem martyrem suum in carcere per columbam pauit. Post hæc igitur indomitis alligatus equis membratim lacerandus est traditus: sed equi omni posita ferocitate agnorum instar substiterunt, angeloque duce martyrem ad montem placide ac leniter deduxerunt. Ibi verò à bestiis ac feris nouo exceptus honore cōstitit, donec missi ab Imperatore milites, qui eum comprehenderent, aduenere. Et quidem feræ quæ martyrem circundederant blandisque corporis moribus honorabant, impetu repentè facto aduentantes milites dilaniassent: ni pius martyr, oratione sua, tanquam freno iniecto eas compescuisset: militesque in effusam fugam præ timore conuersos reuocasset.

Multi conuertūtur ad Christum.

In carcere martyr columba miris ferto pascitur.

Honoratur à feris martyr.

Milites autem ab immodico pauore eius sermonibus refecti tandē gradum sistebant, & ingenti admiratione perculsi, martyrem tanquam Deū quendam intuebantur. Ipse verò lęto alacrique animo se illis iungens, Romam iter suscepit, multosque eorum

Eleutheri⁹ milites, qui ad compre-

bendendum eum missi fuerãt, conuertit.

rum luculẽto per viam sermone à dura dæmonum seruitute in libertatẽ fidei vindicauit. Postquam verò Romam peruentum est, Imperator inani spe certam de martyre victoriam sibi promittens, sçuam leęnam in eum immitti iussit; sed illa magna quadam humanitate pedes eius amplectẽs plãtas lambebat, humilique corporis obsequio summam reuerentiam exhibebat. Tyrannus autem fœmineę hoc imbecillitati tribuens, simul eum ea marem adduxit: sed is fœminam humanitate vincere contendens, simili obsequio pedes amplectitur, adhæret, exilit, gestu, aspectu & motu reuerentiam beneuolentiamque denunciat. Multi hoc spectaculo premoti ad Christi cultum accessere: alij verò flagitiorum suorum tenebris excæcati Dei virtutem dæmonum præstigijs asscribebant, probaque & blasphemias in Christi martyrem impiè iactabant: sed repentina morte præmia blasphemiis suis digna perceperunt.

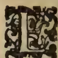
Leones venerantur martyr.

Blasphemi in martyrẽ diuinitus puniũtur.

Imperator autem postquam impios in martyrem conatus irritos esse cerneret, nè grauiora impietatis suæ detrimenta pateretur, capitis in eum sententiam proculit. Ardebat athleta incredibili Christi desiderio, lætusque ac gaudens ad palmam properabat, pro qua hactenus tot superatis supplicijs decertauerat. Vltimi igitur certaminis stadium ingressus, præclaram martyrij coronam per gladium excepit, solutoque mortalitatis ergastulo triumphans in cœlos euolauit. Adhærebat collo eius circumfusa pia genitrix, non lachrymis aut luctu deformata, sed gaudio & gloria perfusa in filii certamine exultabat; nec prius ab eius se amplexibus auelli est passa, quàm ab impiis ministris interfecta, eadem martyrii corona redimita simul cum filio cęlesti brauio potiretur.

S. Eleutherius cũ matre per gladium martyrio coronatur.

SANCTI APPOLONII Senatoris eloquentissimi præclarum martyrium, auctore Eusebio Cæsareensi Ecclesi. hist lib. 5. ca. 20.

Odem tempore, Commodo Romanum Imperium gubernante, nostra religio ad pacatum & tranquillum statum traducta fuit, & pax (diuina gratia largiente) omnes ecclesias in toto terrarum orbe occupauit. Quo quidem tempore salutaris Dei sermo hominum mentes cuiusque generis adeo attraxit ad piam Dei religionem cultumque, vt iam Romæ complures & genere illustres, & rerum affluentia admodum locupletati, vnà cum omni familia & cognatione sua, se ad suam ipsorum salutem amplexandam reciperent. Verùm istud, virtutis hosti & inuidia natura sua exæstuanti diabolo minime ferendum videbatur: & propterea varias de integro machinas contra nos astutè fabricare aggressus est. Nam Appolonium virum inter fideles politioris literaturę studijs & Philosophiæ notitia plurimũ celebratum in iudicium adducit: & vnum ex eiusdem Appolonij seruis, ad hanc rem valde accommodatum, qui hominem accuset, excitat. Cęterùm huic misero ac perdito intempestiuè & incommodè in iudicium ad Christianum accusandum ingredienti, ac tutum (quoniam iudices, qui Christianorum nomina solùm, quia Christiani essent, deferebant, Imperatoris edictum neci dare mandauerat) crura suffringebantur, Perennio iudice cõtra eum tale iudicium pronunciante. Iste autem Deo charissimus martyr, cum iudex ab illo obnixè petiisset flagitassetque, vt fidei suę rationem coram Senatu redderet, simulatque accuratissimam orationem apologeticam pro fidei, quam profitebatur, defensione coram omnibus recitasset, sententia Senatus securi percussus, decessit è vita: quippe vetus lex apud illos extabat, Christianos, qui

18. Aprilis.

Commodus hic Nerone crudelior et Domitiano ĩpurior, ut scribit Lampridius, non pietatis vel clemẽtia ergò, sed sui cõmodi causa pacem ecclesię concessit.

Apollonius accusatur à proprio seruo.

Seruus suo delator Appolonij crurifragio perimitur.

Securi percussus vir sanctus fit martyr.

qui ſemel in iudicio comparuerant, niſi profeſſionis ſuæ ſententiam mutarent, non omnino liberos dimitten dos eſſe. Iſtius verò coram iudice ver ba & reſponſa, quæ ad Perennij rogata dabat, & orationem apologeticā apud Senatum habitam, ſi cui libitū ſit accuratè cognoſcere, ex libro noſtro, quem de veteribus martyribus compoſuimus, manifeſtò intelliget.

VITA S. VRSMARI
Epiſcopi & Confeſſoris.

Ex ea quæ eſt per Ratherium Epiſcopum Veronenſem. Migrauit ex hac vita anno Domini 713.

18. Aprilis. Patria S. Vrſmari. Eatus Vrſmarus Epiſcopus bonorum omnium precomio dignus, pago Theoracenſi, & villa, quæ vocatur Fleon, oriundus, à Domino eſt electus per prædeſtinationem, priuſquam ſeculo daretur per originem. Grauidæ namque matri eius de eo, apparuit quidam venerandus ſenex per viſum in manu ſua tenens puerulum pronuncianſque, Accipe, inquit, hunc puerulum nutriendum. *Viſio matris eius.* Magna verò fames eâdem tunc temporis oppreſſerat regionem. Vnde mulier reſpondens, Domine, inquit, famis magnitudo nos exagitat, quomodo igitur hunc puerum nutriam? At ille mox candidum offerens panem, dixit: Hoc illum pane nutries. Quem cum accepiſſet mulier valde inter eius manus excreuit, prorſus vt ingenti admiratione capta mulier diligenter eum inſpiceret, vetſatetque: ac tandem: Ecquid eſt hoc, inquit; cui ille: Noli mirari: filium namque paritura es, qui de regno aliquam Chriſto partem lucrifaciet. Quod poſtea verum fuiſſe ipſe multis egregiè documentis oſtendit. Tantam ſiquidem à Domino gratiam eſt conſecutus, vt omnes pabulo diuini verbi reficeret, qui ad eum gratia colloquendi venirent.

Editus itaque puer Vrſmarus eſt vocatus, adultuſque doctoribus ſacrarum traditur ſcripturarum: qui eum & artium maximarum diſciplinis, & morum integritate tam excellenter imbuerunt, vt creſcente ætate nihil in eo quod ad ſummam perfectionem faceret, deſiderari videretur. *Traditur ſacris literis imbuēdus.* Erat enim corpore caſtus, mente incorruptus, amabilis cunctis, affabilis vniuerſis, animo benignus, corpore pulcher, prudentia callens, fortitudine vigens, temperantia ſerenus, iuſtitia ſeuerus, manſuetudine ac pietate refertus: denique charitate erga proximos ita inflammatus, vt nullum omnino neque tempus, neque locum ſine proximi ædificatione tranſmitteret. *Virtutes eius.* Iam inde à puero ita ſe cęleſtibus addixerat vt nihil cum terrena concretione commercij habere videretur.

Paſtoralem deinde cathedram adeptus, tanta Domini ſublimatus eſt gratia, vt mortales omnes in maximam ſui admirationem traheret. *Creatur Antiſtes.* Animarum curam tanta ſollicitudine adminiſtrabat, vt quauis hora ſanguinem pro eis fundere non dubitaſſet. Orphanorum nutritor, & viduarum defenſor fuit eximius, vinctoſque è vinculis & captiuitate redimere pulcherrimum ſibi in primis eſſe ducebat. *Benignitas eius in pauperes.* Corporis verò domitor quantus fuerit quis dignè explicare valeat? Annis nouem ac decem hebdomadibus, nulla panis alimonia vſus, cibo adeo tenui & parco vitam ſuſtentauit, vt nemo mortalium eo ſuſtentari, niſi diuino miraculo poſſet: & tamen in tanta vitæ auſteritate tantaque cibi & potus parcimonia vires corporis adeo robuſtæ permanebant vt cuncti vocis greuitatem ſatis in eo mirari non poſſent. *Nota mirabilem abſtinentiam.* Non dubium quin ex illo pane, qui pro noſtra de cœlo redemptione deſcendit, eas vires hauſerit. Nam tanta ex ei us ore facundia & ſermonis fluebat ſuauitas, vt ab eo ægrè mortales diuelli poſſent. *Facundia eius.* Nec deerat virtus ad effugandos hoſtis antiqui incurſus.

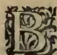
Erat

Potestas eius in daemones. Erat quoddam monasterium quod Malbodium dicitur duodecim fermè miliaribus à suę prouisionis distans cœnobio, in quo sacrarum virginum cœtus Deo famulabatur: quarum vnam malignus cum inuasisset spiritus cœpit laniando vehementer adeo vexare, vt cæterę omnes immodico pauore correptę trepidarent, similemque calamitatem pertimescerét. Quo audito Episcopus illico eam sibi exhiberi iussit: exhibitamque sacro oleo inunxit, & protinus ab immundo liberauit. Alio quoque tempore puellam aliam dęmonio plenam, vinculisque ferreis, propter impotentem dęmonis sæuitiam, constrictam eadem virtute liberauit. Habebat vir sanctus in Malbodiensi monasterio neptem vnicè dilectam, quam paruulam olim sanctæ Aldegundi commendauerat. *S. Aldegundis.* Huc iam adulta sęuo adeo apostemate in gutture laborare cœpit, vt medici non aliter salutem polliceri vellent, nisi carne incisa vncino ferreo morbum foras trahi pateretur. Hoc igitur illis iam facere cogitantibus superueniens Pontifex crudele hoc medicamen vehementer exhorruit, & ingenti erga teneram virginem misericordia motus, medicos ab eo prohibuit, aitque: Confide, ò filia, in immensa Domini nostri Iesu Christi bonitate, qui potens est ab hac te infirmitate eripere. His dictis se [illegible]rum ad Dominum pro eius salute depre[c]andum composuit: ac nocte illa in precibus exacta, mane virgo sacra fugato morbo sana planè, & incolumis inuenta est. Eodem tempore ægrota quędam intra eiusdem monasterij septa, desperata salute decumbe[ns], quæ per virum sanctum signo salutiferæ Crucis integrę sanitati, cunctis sanè obstupescentibus, restituta est. *Signo Crucis morientem sanat.*

Post hęc sacer Antistes cum paulatim labescétibus corporis viribus ad cęlestem patriam ardétius aspiraret, nè commissum sibi gregem sine pastore relinqueret, annuente Domino, sanctum Erminum virum cunctis mirificè virtutibus ornatum successorem elegit, ac populo acclamante pontificem pronunciauit. *S. Erminus succedit S. Vrsmaro.* Ipse verò moribus, & annis maturus digna meritorum suscepturus pręmia, ad cęlestia lętus regna migrauit, ac cunctis sanè maximum sui desiderium reliquit. *Obit vir sanctus.* Corpus illius à discipulis religioso compositum officio, honorificè admodum sepultum est in montis cacumine, cuius radicibus extructum adiacet monasterium Virgini matri sacrum: vbi diuina bonitas reliquiarũ virtutem quotidie demonstrare dignatur ad laudem, & gloriam Maiestatis suę, cuius honor, decus, & potestas permanet sine fine. Amen. Facta est translatio eius ad Binchium Hannoniæ oppidum anno 1405. post eleuationem, quę facta est anno 823.

VITA S. ELPHEGI CANtuariensis Archiepiscopi, & Martyris.

Ex ea quæ est per Osbertum eiusdem Cantuariensis Ecclesiæ Abbatem. Martyrio coronatus est anno Domini 1012. ætatis suæ 59. Episcopatus verò 7.

BEATVS Elphegus splédidissimis ortus natalibus, magna prudentia, & summa humilitate vitam instituit. *19. Aprilis.* Parentes eius cum indole perspecta vitę innocentiã animiq; ingenuitatem admirarentur, meritò eum, & artium maximarum, & pręcipuè Christianę religionis disciplinis imbuendum curarunt. Ipse verò haud mediocriter iam in Philosophiæ cognitione versatus, oĩum studiorum suorum scopũ vnicum, Christum sibi pręfixit. Cuius amore incredibiliter flagrans, vt totum se suauissimo Christi iugo manciparet, spretis opibus, contemptisque honoribus, in quorũ spe maxima enutritus erat, ac materno denique dolore, quę vnicè illum diligebat, constãter superato, mũdum deseruit, atque in monasterium Derhirst trãquillum vitæ portum se rece- *Monasticũ institutum arripit S. Elphegus.*

recepit. Ibi verò magno conatu subactis prauis desiderijs, statim arctioris vitæ semitam arripuit, singulareque cum antiquo hoste certamen inire cõtendit. Egressus itaque de monasterio, ad locum Bathonia vocatum peruenit; vbi angusto se habitaculo includens, rigore incredibili corpus ieiunijs vigilijsque afflixit. Confluebant ad eum nobiles quique suarum vulnera animarum detegentes, consiliumque salutis postulantes: quibus ille tanta prudentia modestiaque monita salutis tradidit, vt non parua monachorum turba intra breue tempus ibidem congregata sit.

Viuit inclusus.

Multi ad eũ cõfluũt.

Cum autem mansionem amplissimam salutari disciplina florentẽ omnibusque bonis affluentem constituisset, ipse rursus ad cęlestes angustæ domunculæ suę latebras confugit: ita tamen vt grauiores causas pręcipuaque negocia fratres ad eum deferrẽt. Mortuo autem VVintoniensi episcopo, cum non modica de pontificis electione oborta esset contentio fertur B. Andreas Apostolus S. Dunstano nocte quadam pro ecclesię salute, multis cum lachrymis, precibus incumbenti apparuisse; mandasseque, vt beato Elphego manum imponeret, & ecclesiæ desolatæ antistitem constitueret. Nec mora. Dunstanus hac visione contra improborum potentiã confirmatus, Elphegum, vt iussus fuerat, episcopum cõsecrauit, debitoq; cum honore ad sedem remisit. Elphegus autem pontificio decoratus honore, nihil non modo à consueta vitę austeritate remisit, sed pœnitentiæ labores magis magisque auxit, adeo, vt nocturnis horis, cæteris mortalibus alto sopore oppressis, ipse nudis pedibus, idque hyemali frigore, sola indutus tunica, foras exire, & ad auroram vsque precibus vacare consueuerit. Porrò aliorum moribus ingenijsque ita se conformem præbere studuit, vt omnibus charus saucias peccatorum animas liberè tractare posset: facileque ad sanitatem reuocare. Pauperum verò, & calamitosorũ hominum curam tantam habuit, vt immane horrendumq; nefas reputaret, si quod natura commune constituit, hoc velit homo ceu proprium vsurpare. Quapropter frequenter pro concione ad populum magna contentione differebat eum, qui pauperũ inopiæ studiosè non consuleret, nequaq̃ Dominici corporis membrum esse. Atque vt omnes ad benignitatis disciplinam vehementer excitaret, cùm verbo tum exemplo docuit: adeo, vt exhaustis, quæ ex iure ecclesiæ pauperum ministerio competebant, opibus, non dubitauerit, multiplices quas ipse parauerat, ecclesiæ thesauros distrahere, distractosque pauperibus erogare: prudenter asserens ornatissima quęque possidere ecclesias, vt fęlicitatis tempore honestati, necessitatis verò vtilitati esse possint.

S. Andreas apparet S. Dunstano.

Elphegus consecratur Episcopus.

Industria eius in animarum regimine.

Benignitas eius eximia in pauperes

Anno autem Domini millesimo, & sexto, ab aduentu Anglorum in Britanniam 578. Elphegus anno ætatis suę quinquagesimo secundo Archiepiscopus Cantuariensis effectus est. Cumque iter Romam versus pro pallio, de more, à Summo Pontifice habendo arriperet, & oppidum quoddã hospitandi gratia intraret, oppidani scelerata auaritiæ cupiditate excęcati, in domum irrumpunt, rebusq; eius per summam iniquitatis direptis, verbis verberibusque eijciunt. Ille omnibus nudatus, illorumque cõtumelijs plus satis oneratus leniter quidẽ iniurias ferebat, sed vix dum ab oppido regressus horrendas sanè voces audiuit, quę ciuibus, & ædificijs celerem ruinam interritumque minabantur. Neque diutius vltio diuina iniquum facinus impunitum reliquit. Nã mox vorax flamma oppidum inuasit, tantoque furore deseuijt, vt ciues desperata iam salute erumperent, humiliterque à viro sancto commissi flagitij veniam postularent. Ille verò, qui nõ tam propriam quàm illorum vicem dolebat, mox in genua prouolutus fusis ad Deum precibus, ignis sæuitiam penitus extinxit. Restitutis igitur rebus, palliòque à Papa fœliciter accepto

Fit Archiepiscop⁹ Cãtuariensis.

Eijcitur ab oppidanis quibus multis iniurijs afficitur.

[illegible] diuina in eos.

Restinguit precibus suis incendiũ ciuitatis.

Dani vastant Angliam. cepto domum prosperè regressus est.

Per idem tempus Suuanus, & Turkillus Danorum principes nonnullã cladem Anglorum terrę, exigentibus eorum peccatis, intulerant, multosque in miserandam valde captiuitatẽ abduxerant. Nec erat in tanto rerum discrimine, qui hosti immaniter grassanti occurreret. Solus Elphegus omni vitæ periculo contempto hostes adire, verbum vitæ prędicare, captiuos dato precio redimere, fameq; oppressos alere non dubitabat. Neq; vllis verborum, aut iniuriatum contumelijs ab infideli populo illatis ab hac benignè faciendi disciplina recedebat. *Elphegus ab eis captiuos redimit.*

Ethelredus rex Angliæ. Ea tempestate Ethelredus regni gubernacula tenebat, & quia imbellis, & imbecillis monachũ potius quàm militem actione prę se ferebat, Edricum quendam regni totius præfectũ statuerat, hominem humili quidem genere natum, sed ingenio callentẽ, cui lingua ingentes diuitias, ac nobilitatem cõparauerat. Huius fratrem inani nobilitatis gloria valdè tumidum primariæ Cantuariorum nobilitati in pręsentia regis gratuitò male dicentem eadem nobilitas interfecerat, ædesque succenderat. Vnde frater eius incredibili furore correptus ab ipso rege vltionem expetijt, sed rex postulata reiecit: pronuncians fratrem iure peremptum, debitasq; maledicentiæ suę pœnas luisse. Quo respõso acrius multo irritatus, totusq; in rabiem conuersus flamma ferroq; regi regnoq; minitatus est: iunctisque secum decem virorum millibus regiã occupauit. Sed cum hęc parum succederent, Danorum auxilia cõuocauit, datisque dextris fœdus inijt, vt post victoriam ęqua sorte regnum diuiderent. Nec mora coniunctis copijs viribusque Cantuariam primùm vastaturi aduolant, ciuitatemq; excitatis turribus obsident, admotisque muris arietibus, igneas faces cõstanter iaciunt. Et ecce vorax flamma domos corripit, omniaque horrendo incendio deuastat. Interea ciues dum restinguendis flammis sedulam, neglectis mœnibus, operam nauare contendunt, hostis effractis portis vrbem ingreditur, terribilique clangore tubarum loca omnia complet. Tum verò in omnes crudeliter sęuitum. Alij ferro iugulati, alij flammis absumpti, plures è muro pręcipites dati. Matronæ dum thesauros, quos nõ habebãt, coguntur prodere, capillis per omnes ciuitatis plateas distractæ ad vltimũ flammis iniectę sunt. Paruuli à matrũ vberibus auulsi, lanceis confossi, aut super eos ducto plaustro, minutatim contriti. Sanctus autem Elphegus tãtam suorum depopulationem non ferendam existimans, repẽte è latebris ecclesiæ, in qua cum monachorum turba delitescebat, prosiliens inter medios hostium cuneos exclamauit: Parcite tenerę infantium ætati, parcite imbelli turbę. En me, qui vestræ impietatis crimina libero semper ore castigaui. en qui captiuos, & à vobis mulctatos paui, vestiui, redemi. In me potius crudelitatis vestrę ferrum conuertite.

Edricus regni totius præfectus.

Dani obsident Cantuariam.

Dani occupant Cantuariam, immaniter sæuiunt.

Elphegus se Danis sæuientibus opponit.

Hęc clamitans, & intrepida voce pronuncians Elphegus mox ab hostibus intercepto manibus gutture prępeditur, vinculisque iniectis septem mensibus in arcto carcere recluditur. Interea cœpit ira Dei in homicidam populum adeò dęseuire, vt paruo tẽporis interuallo duobus eorum millibus per diros viscerum cruciatus prostratis, cętera quoq; multitudo, simile exitium expectaret. Præualet quotidie magis magisque clades, & nunc denis, nunc vicenis terribili viscerum dolore capitisque absumptis magnam formidinem viuentibus incutiebat. Cumque nullam salutis spẽ principes reliquam viderent, citato consilio ad episcopum carceribus inclusum currunt, & de patrato facinore multis cum lachrymis veniam petunt. Episcopus verò quamuis insatiabilem eorum crudelitatem nullam mereri veniam sciret, Domini tamen exemplo edoctus, hostes suos benignè amplexatus est, & mirabili beneficio de exi-

Elphegus à Danis crudeliter vexatur.

Vltio diuina in Danos.

Dani ab Elphego veniam petunt.

de exitiali clade liberauit. Nam fusis primùm cum ardenti pietate ad Deũ precibus panem à se benedictum illis porrexit, quo sumpto, & morbus profligatus, & optata sanitas restituta est. Sed illi salute potiti mox ad ingenium redeuntes virum sanctissimũ pro impenso beneficio pessimè mulctarunt, ac inauditis tormentorum quæstionibus, quibus ingentem pecuniæ vim ab eo extorquere nitebãtur afflictum, denuo in carcerem retruserunt. Cumque in his omnibus inuictam animi constantiam seruaret, ac pias Deo laudes concineret; ecce noctis intempestæ silentio malignus in specie angeli apparens adest; mentiturque de supernis se sedibus destinatum, quatenus illum ad communem gentis salutem de carceris squalore educeret. Nec vereretur ignaui militis vocabulo notari, cum neq; Petro humilior, neq; Pauli esset robustior: quorum alterum sporta contexit, alterum verò carcerali stridore grauatum angelus absoluit. His ille sermonibus veluti vnguentis delibutus carcerem egreditur; sed cum pluribus aquarũ alluuionibus per obscuras noctis vmbras transuaditis, malignus repente disparerer, continuò Christi seruus ductoris pestiferi machinas intellexit. Tum verò ex imo pectoris suspiria trahens, cum maximo fletu medijs se paludibus iniecit: ac Saluatorem suum Christum Iesum in auxilium vocauit. Ecce autem iuuenis aureo amictus splendore protinus adfuit, qui diaboli fraudibus circumuẽtum blando sermone consolatus est, & vires animumque dedit, vt ad amissæ coronę locum cęlitus sibi deputatum rediret, securusque altera die splendidissimam iustitię coronam in cœlo expectaret.

Pane bene dicto sanat Danos.

Reddũt mala pro bonis

Nota fallacia diaboli.

Angelus ei apparet.

Elphegus igitur hoc modo ad locũ certaminis ab angelo reuocatus, lętus ad coronam properabat, cum eccè carceri propinquus ab obuia carnificum turba comprehenditur, dirisque plagis afficitur: adeo, vt cerebro capitis violato, semiuiuus in ergastulo recluderetur. Transacta autem magna noctis parte in maximis corporis doloribus vidit ingentem sanctorũ multitudinem immensa claritate gloriosam carceris ianuam intrantem, mellifluisque vocibus suauissimos hymnos depromentem: qui laxatis vinculis fœdas corporis plagas absterserunt, nouumq; cum integra sanitate decorem addiderunt. Inter hæc Elphegus psallens cum psallentibus incredibili gaudio exultabat, multoque quàm ante ardentius ad communem sanctorum gloriam aspirabat. Nec est diutius suo frustratus desiderio Nam primo mane magna armatorum manus nouo ebria furore aduolauit, quę eductum de cacere ad iniquum iudicium protraxit. Ibi gens nefaria cum minis, ac blanditijs aurum ab eo extorquere nititur, & vir sanctus aurũ diuinę sapientiæ illis proponit, hortaturque, vt relicta vanitate, & cęca auri cupiditate, studia sua ad vnum, & verum Deum eiusque cultum sanctissimum conuerterer, illi in rabiem cõuersi, auersis in eum securibus prosiliunt, humique impositis plagis prosternunt; genibusque nixum lapidibus obruunt. Cumque moribundos ad cœlum oculos pro commisso sibi grege leuaret, & prolapsus in terram, iterumque resurgens preces ad Deum multiplicaret, quidam scelere, & audacia ante alios insignis (quem etiam de sacro fonte vir sanctus suscepisse fertur) securim magna vi capiti eius infixit, animamque ad cęlestia regna transmisit 30 Kalend. Maij.

Rursus dirè affligitur.

Sancti eum inuisunt, et sanant.

Migrat martyr ad Dominum.

Principes autem Danorum cõmuni consilio corpus eius flumini immergi statuerunt, quò, & suum facinus, & Elphegi gloriam obscurarent: sempiternaq; memoria delerent. Sed Christus Dominus nequaquam martyris sui gloriam obscuritate inuolui passus est. Nam protinus ingens populi multitudo, quam vir sanctus Christo per euangelium genuerat, armata pro filijs, paratam se potius cum defuncto occumbere ostendens, quàm pati sacrum corpus aquarũ voragini tradi absor-

absorbendum. Itaque sacrum pignus summa partis vtriusque cōtentione seruatum, nec aquis nec terræ tradebatur;& res in vltimum discrimē adductæ,cruentum iam iam imminere certamen ostendebant: cum ecce senatores vtriusque, vt tantæ contentionis litem dirimant, in commune deposcunt,quatenus si quid sanctus apud Deum posset, in hoc ambiguo potentiæ suæ virtutem ostendat. Protulerunt mox Dani ramum de fraxino præcisum, succo corticeque omnino nudatum; aiunt,si illum sanguine Elphegi intinctum matutina lux virentem inueniret, se eam vt iustum sanctumque veneraturos. Sin verò in pristina ariditate lignum permaneret, sui fore arbitrij, quid de cadauere facere velint.

Cumque omnibus grata, & accepta conditio fuisset, Dani aridū mox lignum telluri fixerunt, quod sub vnius noctis tempore frondere, ac summo mane florere visum est. Tum verò,abiecta perfidia, Dani certatim in amplexibus defuncti ruere crebra oscula figgere,ceruices supponere, lachrymas & eiulatus emittere cœperunt. Sublatum ergo humeris inimicorum corpus ad arborem eius triumpho insignem defertur,comitantibus innumeris signorum prodigijs, potenti virtute Dei cęlitus ostensis. Mox enim salus languidis innouatur, cæci illuminantur, surdi audiunt,muti loquuntur, claudis gressus restituitur. Ibi etiam orationis domo super illū fabricata, plerique Danorum magnates,in eadem regenerati,ad fidē Christi conuertuntur. Cum autem fama rerum adeo mirabilium ad Londoniēses perlata esset, illi ingenti pecuniarum vi corpus redemptum, Londonias trāstulerunt.In eius autem mortis auctores ira Dei in tantum desæuijt, vt principes quidam in scelere suo persistentes incredibili pauore correpti huc illuc vagarentur, communemque hominum conspectum formidarent. Cumque terra sceleratos ferre recusaret,diuinam vindictam in pelago se posse euadere existimarunt. Sed mox, vt in altum perducti fuere, aduersis ventorum flatibus cum naui bus numero centum, & sexaginta in profundum demersi sunt: porrò rates aliæ sexagintaquinq; ad ignotas appulsæ regiones, quasi qui insidiarum gratia venissent, ab incolis miserabiliter interfecti sunt. Iam verò alius, qui in Anglia dux remanserat, cū frustra diu multumque cum furijs conscientię luctatus fuisset, victus tādem propria manu vitæ stamina abrupit: alius gutturi suo stylum infixit: presbyter, qui odio viri sanctissimi excęcatus, crucem martyris pertinaciter abscondebat, alterius gladio occubuit. alius eiusdem ordinis, qui per contemptum sacri Antistitis sandalia portabat, à dæmone miserabiliter correptus, dignas contemptus coram omni populo pœnas luit.

Nota insigne profectò miraculum.

Multa fūt miracula.

Vltio diuina in eius interfectores.

Vnus Turkillus malorum omniū princeps supererat, qui tamen quò tardius hoc sanè grauius supplicium tulit. Nam Danorum princeps Canutus qui capitali cum eo odio dissidebat, instructa in Angliam classe delatus nefandi populi residuum deleuit, ipsumq; Turkillum cum sex tantùm nauibus in Daniam effusa fuga compulit. Vbi per cuncta regionis loca mi serè agitatus, ad extremum ab ignobili vulgo occisus, feris, & auibus proiectus est. Post hęc Canutus ab Anglorum exercitu ingentem stragem passus,& ad deditionem propter rerū difficultatem ferè compulsus, accersitis ad se qui ad eum confugerant Anglis prudentiæ pietatisque opinione pręstantibus tantarum cladium causam cognoscere studuit. Qui omnes vno ore responderunt: hoc Elphegi martyris vaticinium esse, qui à patribus eius circumuentus prædixerat Danos in Anglia crudeliori internecione quàm Sodoma excindendos esse. Quare si vellet pace frui, martyrem sibi votis precibusque placatum redderet, promitteretque se sacras illius reliquias ad sedem eius honorificè reportandas curaturum.

Canut⁹ Danorū Rex.

Turkilli cædes.

Nec

Votum Canuti regis Danorum. Nec mora Promittit firmiter Canutus se nihil, quæ ad Dei gloriam per martyris honorem celebrandam facerent, neglecturum. quo promisso, non multò post optata ab omni bellorum tumultu requies data est. Tum princeps directa legatione Egelnothum Archiepiscopum euocauit, qui corpus martyris decem annis sepultum, *Martyris corpus post decē annos incorruptū.* incorruptum inuiolatumq; planè reperit, summoque cum honore Cantuariam deduxit.

MARTYRIVM S. PVERI Vvernheri, ab impijs Iudæis crudelissimè necati, & multis miraculis clari.

Vt habetur apud R. P. Surium. Passus est anno Christi 1287. tertiodecimo Kalen. Maij.

19. Aprilis Patria VVernheri.

VERNHERVS puer pago VVammenrato, qui a Baccaraco vnius diei itinere abest, ortus est rustica quidem stirpe; sed cultu Christi sanè nobili. Fuit autem cùm Christianæ religionis tum simplicitatis amantissimus virginea ornatus puritate, qui opere rustico pro virium suarum imbecillitate victum sibi tenuem comparabat, ex quo benignè admodum egenis aliquid impartiebatur. Habebat matrem pietati deditam, sibique in bonis studijs fauentem, sed vitricum morosum, adeoq; *Vitricū habet infestū sibi.* ab omni humanitate alienum, vt neque ipse neque mater importuni hominis calumnias persecutionesq; ferre posset. Cuius infestum sibi animū deuitans, fugam inijt. hucque illuc errabundus incessit. Cumque fame, & siti valde afflictus inops cōsilij nullum omnino suæ miseriæ perfugium inueniret, fortè in pastores incidit, qui humanitate ducti panem ei dederunt: quibus ille rursus siti non mediocriter laborantibus, defixo in humum baculo, precibus suis fertur largissimum in Christi nomine fontem *Fontem precibus impetrat.* elicuisse. Veniens inde Treuericam Vesaliam, à perfidiosis Iudæis illic commorantibus callidè sæpè ad laborem euocatus est. Ille verò promptū se puerili simplicitate exhibēs, iussus est ab illis humum in profundum quēdam terræ locum deportare. Adueniente interim Paschali solēnitate sæpius ab hospita sua admonitus est, vt ab impijs Iudęis sibi pręcaueret: alias dubio procul ab illis laniandus deuorandusque. Sed puer qui ex suo ingenio aliorum mores vitamque iudicabat, neglecta hospitæ admonitione, vni Deo se totum cōmittebat: ac mulieri sępius importuniusque monenti respondebat: Ego me totum meaque omnia Deo committo, cui cura est de nobis.

Interea solenni Dominicę cœnæ adueniente die, puer Christo deuotus peccata sua oris confessione corā Christi sacerdote expiauit; sacrosanctisque corporis, ac sanguinis Christi mysterijs se muniuit: lętusque ab omni insidiarum suspicione alienus, ad opus à Iudæis inuitatus, & pellectus venit. Sed Iudæi qui siccis faucibus Christianum sanguinem eo die, vel maximè sitiebant, altero, qui acerbissimę passionis Christi memorię sacer est, conceptum animi furorem summa crudelitate in innocētem puerum effuderunt. Primò enim apprehē- *Iudæi eum immanissimè cruciāt.* sum omni clamandi facultate priuarunt, impresso in os eius globo plumbeo. Inde suspensum ad columnam ligneam erectis sursum pedibus miseris modis diuexarunt, torseruntque, eo cōsilio, vt sumptum à puero Christi corpus reuocarent educerentque. Sed cum frustra id conati essent, ira odioque grauiori prouocati totos se ad membrum mystici corporis Christi atrocissimè excarnificandum contulerunt. Itaque multa eaque profunda eius corpori cum flagellis impressere vulnera: atq; etiam cultro quodam, qui hodieq; apud eius reliquias asseruatur, totius corporis venas barbara immanitate inciderunt, forficibusq; ex omnibus corporis partibus sanguinem expresserunt, corpusq; totum

tum

tum vulneribus concisum triduo suspensum reliquerunt.

Habebant autem Iudęi illi famulā Christianæ religionis sacris initiatā, quæ clàm visa nefaria eorum in puerum crudelitate, maximo animi dolore impulsa, iudicem Vesalienſem acciuit, eumque in locum illum, vbi pius puer tam immaniter tractabatur, introduxit. Ad cuius inopinatū aduentum obstupeſcentes Iudęi statim muneribus bene magnis illū aggreſsi sunt, feceruntque vt officij sui oblitus ab æquitate, & iustitia per summum ſcelus ſe abduci pateretur. Puer autem viso iudice, exultabundus, vt potuit, ſui liberationem postulabat: sed iniustus iudex victus amore pecunię, pueri preces neglexit. Tum puer: Si tu mihi, inquit, opitulari non vis, opem mihi ferat benignus Deus, & ſanctiſsima mater eius. Iudice igitur donis muneribusq; corrubto abeunte, puer à Iudæis interfectus eſt: atque, vt facinus nefarium ſilentio tegeretur, nocte intempesta corpus clam per muros tractū ad naues Moguntiam ituras detulerunt. Sed omnipotens Deus eluſis eorū conatibus, nauem tota nocte errabundam ne vno quidem milliari ab vrbe recedere permiſit. Orto inde ſole timore, & tremore correpti anxia inter ſe conſilia captant, quomodo martyris corpus abſcondereut. Neq; enim ratio in aquas illud demergendi occurrebat. Tandem conſpiciunt propè Baccaracum cryptam ſpinis, & vepribus obſitam, vbi nunc conditum cernitur VVilhelmitarum cœnobium VVindoſdesbachium. eo igitur cum corpore properantes in eam cryptam illud proiecerunt, ac ſumma cum celeritate ſe inde proripuerunt. Sed Christus nequaquàm id diu latere paſſus, mox ſua illic miracula declarauit. Vigiles enim castrorum medijs noctibus locum illum immenſo fulgore ſplendentem viderunt. quæ res cum animos omnium in magnam merito admirationem raperet, ſtudioſe cauſam indagati ſunt, statimq; reper tum eſt corpus etiamnum ſuo ſanguine tinctum, adductumque Baccaracum ad locum iudicij, vt ſolent cęſorum corpora. Comperta autem rei geſtæ veritate, cum omnibus admirationi eſſet odor ſuauiſſimus è martyris corpore manans, tum etiam claritas nocturno viſa tempore, ſumma deuotione illatum eſt corpuſculum in ſancti Cuniberti ſacellum in colle propè parochiam ſitum. Ibi vitta aurea, in virginitatis teſtimonium, capiti impoſita, ſerico exornatum linteo, & violis honorificè admodum cū laboris ſui instrumento incluſum eſt in cedrino ſarcophago fortiſſimis ſeris munito.

Iudex pecunia corruptus opem negat pro puero.

Diuinitus retardātur conatus Iudæorum.

Baccaracū prope VVesaliam.

Miraculis corpus pueri oſtēditur

Odor ſuauiſſimus è martyris corpore.

Mox autem vtriuſque ſexus hominum magna accurrit multitudo, viſura tam stupendum nouæ rei miraculum. Tum verò omnipotens Deus illicò ſanctum puerum magnis, & stupendis illuſtrauit miraculis: cæcis viſus, ſurdis auditus, claudis greſſus, mutis loquela, aridis, paralyticis, luſcis & quibuſlibet malè affectis ſanitas, & mortuis vita reſtituta eſt. Imò vero vſque in pręſens multifaria per martyrem ſuum Christus miracula operatur.

Pręclara ad eius monumentum eduntur miracula.

VITA S. MARCIANI Presbyteri.

Ex ea quę bona fide in vetuſtiſſimis monumentis habetur.

TEMPORE S. Allodij ſucceſſoris S. Germani circa annum Domini quadringenteſimum octogeſimum S. Marcianus incredibili amore perfectioris vitæ incenſus, tractus opinione ſanctitatis S. Germani, quæ in eius monaſterio tunc temporis adhuc mirificè redolebat, venit de territorio Bituricenſi ad idem monaſterium ad S. Mamertinum, qui magna cum laude Abbatis officio ibidē fungebatur, à quo humaniter receptus libenterq; in ſocietatē admiſſus fuit.

20. Aprilis. Floruit S. Marcianus circa annū Dñi 480.

Venit ad S. Mamertinum Abbatem.

Abbas

Abbas autem cum eum plus cæteris cælestium rerum desiderio inflammatum cerneret, adeo vt veteranis etiã monachis sanctitate se mirabilé præberet; mandauit ei protinus vilissima quæq; monasterij officia, quò per humilitatis viam ad summum perfectionis gradum eum perduceret. Neque ille sanè abnuebat, imò adeo sui contemptu gaudebat, vt lętus alacerque ad curam porcorum bubularumq; abiret, pastorque ouium, & vaccarum factus à monachis separatus in syluis degeret. Ibi breui tempore tanta cœpit sanctitate pollere, vt aues etiam syluestres familiariter illo vterétur, cibumque de eius manu capere gauderent. Pari etiam mansuetudine feræ immanes ad eum accedebant.

Humilitas eius.

Aues syluestres ei familiares.

Die quodam aper à canibus in fugam versus iam iamque comprehendendus ad S. Marciani cellulam confuit, securus à viro sancto opem, & salutem expectãs. Qui statim, vt erat animi mansuetudine incredibili prędıtus, pauentem ac trepidantem contexit, canibusque abactis, saluum, & incolumem abire permisit.

Accidit quodam tempore, vt à latronibus in campo inuentus omnibus vestimentis spoliaretur, solo palliolo ad nuditatem tegẽdam relicto. Cũque vir sanctus de sua nuditate nihil sollicitus, vehementer eorum scelera deploraret, animasq; dęmonis fraude circumuentas in sempiternum exitiũ abire cerneret, exclamauit: Reuertimini Domini mei, ecce enim denari* in meo pallio colligatus vobis planè ad coemendos cibos necessarius. Faciebat autem hoc vir sanctus, vt sceleratos homines aliquãtulum detineret, quò pijs sermonibus blandisq; monitis ab instituta perditionis via ad vitam reuocaret. Sed illi cum aures salutaribus monitis occlusas haberẽt, ablatoq; insuper pallio nudum destituerent, festinantesque ad suas latebras properarent, ecce tota nocte errabundi in ipso crepusculo ad ostium cellulæ eius inuenti sunt. Tum Marcianus, auidius multò occasione salutis eorum arrepta, perditos nebulones summa benignitate ad se inuitauit, hospitioque recepit, lotisque eorum pedibus, cibos quos potuit ministrauit. Illi autem visa tanta viri humanitate tãtaque mansuetudine, protinus aures monitis eius aperuerunt, agnitoque scelere supplices se ei prębuerunt. Vnus verò cum intimo cordis dolore pristinæ vitæ errores detestans, relicta perfidia, Christo nomen dedit, ac optimi deinde viri officio functus est.

Spoliatur à latronibus.

& mansuetudo eius.

Quidam latro per eum conuertitur ad Chri stũ

Marcianus autem cùm alijs virtutibus tum præcipuè mansuetudinis laude celebris atque amabilis, nõ paucos ad honestatis virtutisque studiũ inuitabat, quodque verbis non poterat, hoc precibus à Deo obtinere contendebat. Die quodam monachorum vnus ad sacra mysteria pariter cum illo peragenda inuitatus, ægrè admodũ & non nisi imperio coactus parere voluit. Dicebat enim debere se eo die consuetum ad mensam ministeriũ fratribus exhibere. Is itaque statim diuinarum laudum tædio victus voluit se, finito euangelio, domum proripere. Sed cum equum conscendisset admotisque pertinaciter calcaribus eũ vrgeret, nulla vi efficere potuit, vt loco se suo moueret. Vnde causam intelligens multo rubore perfusus ad ecclesiam redijt. Diuino autem officio iã peracto Marcianus blandè illi arrisit monuitque blandius vt deinceps diuinas semper res humanis præponeret. Nam, dicebat, tu cum me relicto discedere cupiebas, equus obediuit Deo, cui tu repugnabas. Et quidem hac mansuetudinis via cunctos in officio continebat, sibique charissimos reddebat. Nouerat enim vir sanctus humanam naturam leui medicamine gaudere, aspera verò & insipida detestari.

S. Marcianus quendã vi precum suarum detinet nẽ abire posset.

His igitur alijsque virtutibus clarus omnibusq; charus in Fonteneto monasterio, à diuinis mysterijs summa cum pietate celebratis adueniente Paschatis die febrium dolore correptus fuit, quo cùm diebus admodũ

q uatuor

quatuor conflictatus lætus ad Dominum migrauit. Corpus fuit summo cũ honore Antisiodorum delatum, quod in villa quadam præclarum sanctitatis, ac præcipuè mansuetudinis benignitatisque, qua in vita maximè floruit, testimonium de se præbuit. Erat ibi vir quidam grandi ære alieno obstrictus in carcere à creditoribus detentus, qui cum ab omni spe liberationis exclusus vitam in squalore, & tristitia degeret, cœpit ad sacri funeris aduentum eximiam defuncti benignitatem ad memoriam reuocare, & aliquam etiam spem in eius ope collocare. Res stupenda, portitores pondere sacri corporis iam grauati, posito feretro, nonnihil respirare viresque resumere voluerunt. Sed resumptis viribus sacrum pignus loco non prius suo mouere potuerunt, quàm clamantem supplicantemque debitorem è vinculis eximerent, qui subiectis humeris corpus vnà cum alijs Antisiodorum deportauit. Quod debito cum honore, ac gaudio ab episcopo exceptum in ecclesia S. Germani sepultum est.

Præclarum miraculum

ILLVSTRE MARTYRIVM
S. Simeonis Episcopi, Vsthazanis Eunuchi, & multorum aliorum.

Ex ijs quæ sunt apud Sozomenum Eccles. hist. lib. 2. cap. 8. Passi sunt temporibus Constantij Imperatoris ac Constantini. Nam S. Hieron. in Chron. anno septimo Constantij Augusti eiusmo di persecutionem in Perside aduersus Christianos excitatam esse testatur.

21. Aprilis.

CVM tempore progrediente Christianorum numerus apud Persas vehementer cresceret, adeo vt conuentus agere, & sacerdotes, ac diaconos habere cœperint, Magi & Iudæi naturali quadam inuidia contra religionem Christianam incitati Simeonem id temporis Seleuciæ, & Ctesiphontis vrbis in Perside primariæ archiepiscopũ, apud Saporem Persarum regem accusarunt, quòd Imperatori amicus res Persarũ proderet. Quorum calumnijs persuasus Sapores, primò immoderatis tributis afflixit Christianos, deinde duros, & inhumanos misit exactores, qui sua feritate cunctos ad religionem pietatemque aspernandam cogerent. Post hęc Sacerdotes Deique ministros gladio trucidari, ecclesias dirui, earumque thesauris, ac monumentis in regium fiscum redactis, ipsum Simeonem, vt regni proditorem, adduci iussit.

Magi apud Persas.

Accusatur apud Saporem Persarum regem

Itaque Magi ope Iudęorum Simeonem comprehẽsum, ferreisque vinctum catenis ad regem deducunt; qui se ibi & spectatum, & strenuum virum præstitit. Nam cum Sapores eum, vt daretur in quęstionem, introduci iussisset, nihil quicquã veritus regem adorare recusauit. Qua re grauiter commotus rex, sciscitatur quid causę sit, cur iam neutiquã ipsum adoraret, cũ id antea fecisset. Cui Simeones: Non ante, inquit, deductus eram ad verum Deum prodendum: & propterea non recusabam debitos regi honores præstare: at iam idem ipsum facere fas non est. Nam iam pro pietate, & nostra religione decertaturus venio. Quę cum dixisset iubet rex, vt Solem adoret. Sed Simeones neque minis territus, neque promissis flexus, virili, & cõstanti animo affirmabat, se nunquã vel Solem adoraturum, vel suam ipsius religionem proditurum. Vnde animo commotus Sapores in vinculis eum teneri iussit, ratus eum sententiam quandoque mutaturum.

Constantia Simeonis.

Iubetur adorare Solẽ

Detinetur in vinculis.

Igitur cum in carcerẽ duceretur, Vsthazanes senex Eunuch9 educator Saporis, & principem in familia regis locũ obtinens, eum cõspicatus de loco, in quo prę foribus fortè palatij se debat, cõsurgens honorificè salutauit. At Simeones eximio iustitiæ zelo incensus, auerso vultu eum prętteriens, verbis asperis increpauit, quòd cũ Christianus esset, paulò ante vi coactus, Solẽ adorasset. Quare Eunuchus perturbatus sanè lachrymas fundere, ingemis-

Vsthazanes educator regis Christian9.

Vsthazanis pœnitentia. gemiscere, vestem splendidam, qua erat indutus, exuere, & totus luctu deformatus nigrā circumijcere cœpit. Nec his doloribus satiatus prę portis regię sedens, forte suā cū lugubri valde clamore, ac eiulatu lamētatus est.

Vbi ista Sapores resciuit, illū protinus ad se vocatum rogauit ecqua illi in ædibus obtigisset calamitas, quę illi lugendi causam prębuisset? Cui Vsthazades: In hisce, inquit, ędibus, ò rex, nihil mihi accidit infortunij. Sed vtinam, pro eo quod mihi contigerit, in omnia alia calamitatum genera incidissem: quippe id quidē certè fuisset toleratu multo facilius. Iam vero lugeo, quòd maneam in vita, quodq; cum dudum mori debuissem, adhuc tamen solem videam, quē quo tibi gratificarer, simulata specie adorauerim. Quæ cum dixisset cœli, & terræ opificem Deum cum iureiurando testatur, se in posterum de ea sententia nunquam destiturum. Sapores autem incredibilem Eunuchi mutationem vehementer admiratus, grauiore quidem iracundia in Christianos exarsit, perinde quasi illi pręstigijs hanc rem confecissent: sed tamen misericordia erga senem commotus, modo mansuetum, modo ferum se in illum ostendit, atque omnibus viribus laborauit, vt de sententia deduceret. Vbi nihil profecit, constanter asseuerante Vsthazane, se nunquam tam stultum fore, vt pro omnium conditore Deo, res ab eo conditas colat, tum ira inflammatus, mandat caput ense ceruicibus abscindi. *Vsthazanes capitis damnatur à rege.* Ad quod supplicium à lictoribus deductus Vsthazanes, orat eos, vt paulisper expectent: rem enim se animo tenere, quam regi significari velit. Vocato igitur ad se Eunucho sibi fidelissimo, iubet ista Sapori nunciare. Quām tandem beneuolentiam ab ineunte adolescentia ad hoc vsque tempus ò rex, erga tuam familiam præstiterim, & quanto studio tum patri tuo tum tibi inseruierim, nullis videor egere testibus, apud te præsertim qui hæc satis explorate cognita habeas. Quare pro omnibus officijs quæ in vos aliquando tam beneuolè contulerim, hoc mi hi vnum velut remunerationis loco concede, vt his, qui me ignorant, non videar tanquàm infidus erga regnum tuum; aut in aliquo maleficij genere deprehensus istud supplicium subire. *Vsthazanes petit à rege causā necis suæ palā edici.* Et quo hoc pateat omnibus fac præco palam prędicet, caput Vsthazani amputatum esse, non quòd improbitatis cuiusquam in palatio ab ipso admissæ cōuictus sit, sed quod sit Christianus, & Deum suum, quo regis voluntati morem gereret, negare noluerit. Atque ista quidem regi nunciauit Eunuchus: Sapores autem ratus alios tam seuero exemplo à Christiana religione descituros, eadē, sicut Vsthazanes postulauerat, preconem prædicare iubet. At pius senex eo fine supplicij sui causam prædicari, tam impense desiderauit, vt sicuti ante prauo exemplo, cum solem adorauerat, multis Christianis metum iniecerat: sic iam non pauciores ad suam animi magnitudinem & constantiam imitandam incitaret, si modò intelligerent, eum pro religione Christiana trucidatum esse.

Vsthazanes capite plectitur. Hoc modo Vsthazanes vitam, quā hic in maxima gloria traduxerat, deseruit: Simeones autem de eius morte in carcere certior factus, Deo pro illo gratias egit. Postridie eius diei, qui erat sextus dies hebdomadæ, in quo ante celebrem diem festum resurrectionis memoria salutaris Christi passionis quotannis recoli solet, decernit rex, vt Simeones gladio feriatur. Nam ante denuo è carcere ad regem deductus, forti & magno animo cum Sapore de fide Christiana disseruit, & neque illum, neque Solem adorare voluit. Eodem die centum alios quoq; qui erant in carcere, rex itidem obtruncari iubet. *100 Martyres cū Simeone cæduntur.* Ad extremum Simeonem cum cæterorum omnium mortē oculis aspexisset, trucidari. Horū pars Episcopi, pars presbyteri, pars ex aliorum clericorum ordine fuerunt: Cùm omnes ad locum certaminis deducerentur, princeps Magorum percun-

cunctatur ab illis vtrum velint viuere; & eandem cum rege religionem colere, Solemque venerari. At vbi nemo eorum his conditionibus vellet in vita manere, recta ad locum, in quo erat securi feriendi deducuntur. Simeones interim illis astans verba ad eos faciebat de morte, de resurrectione, de pietate; & testimonijs ex sacris literis depromptis animum illis addebat vt fortiter mortem illam oppeterét, quæ veram illis esset vitam allatura. Dum hæc aliaque sanè præclara auribus eorum inculcaret, & tanquam gymnasij magister præciperet, quomodo in certaminibus se gererent, ad necem singuli cupidè gradiebantur. Lictor autem, postquam centum illos interemit, postremo in loco Simeonem cum Abedechalaa, & Anania presbyteris canicie, ac pietate venerandis, obtruncauit.

Simeones eos confirmat.

Abedechalaas, & Ananias martyres.

Pusicis praclara virt.

Eodem temporis mométo Pusices regiorum omnium artificum præfectus cum videret Ananiam in ipsa cæde contremiscentem: Paulisper, inquit, ô senex, oculos occludito, ac bono animo esto. nam statim Dei lumen videbis. Vix hæc locutus est, cum cóprehensus, & ad regem deductus libero ore Christianum se professus est: idcirco lictoribus traditus, peregrino & crudeli in primis mortis genere interimédus. Lictores igitur collo eius circa ceruicem perforato, illac linguam extrahunt. Porro autem eius filia virgo, talio à quibusdam in crimé vocata, comprehenditur, eodemque temporis articulo occiditur.

Eius filia martyr

Sequéti anno, eodem ipso die, quo ingenti cum Christianorum gaudio, Christi à mortuis excitati memoria celebratur, nouo Saporis edicto innumerabilis Christianorum multitudo securi percussa martyrium consummauit. Siquidem Magi eos ex vrbibus, & vicis, in quibus latitabant, summa cum diligentia eruerunt. Non nulli autem sua inducti voluntate, ne silentio Christum denegare viderentur, se ipsi indicarunt. Ac dum omnes qui Christiani cérebantur morte mulctarentur, plurimi, qui in ipso palatio ætatem egissent, mactati sunt: in quo rum numero erat Azades eunuchus, regi longe charissimus. Ex cuius morte tantum animi dolorem hausit rex, vt communi hac cæde sedata solos religionis nostræ doctores trucidari iusserit.

Innumeri Christiani feriuntur.

Azades martyr.

Per idem tempus regina in morbú delapsa. Tarbula soror Simeonis Episcopi, virgo sacra eum ancilla eiusq; sorore vtraque similiter virgine comprehenditur. Iudæi enim, qui nomen Christianum planè extinctum cupiebant, ficto crimine eam accusauerát, quòd vindictæ cupiditate reginæ venena parasset. Vnde regina (solent enim ægrotantes faciles malis omnibus aures accommodare) calumniá veram esse existimás, m[illegible] eas reas esse clamauit. Magi igitur Tarbulam, & reliquas duas arreptas morte condemnant: serraq; dissectas patibulis suffixerunt, spatio quodam inter ipsa patibula relicto, vt per illud regina transiret; asserentes morbum eo pacto depellendum. Fertur hanc Tarbulam, forma valde liberali, & honesta fuisse; Magum quendam eam deperisse, mercedemq; , vti cum illa rem haberet, clam misisse: promisisse deniq; si vellet ipsius parere libidini, tum eam, tum socias saluas fore. At illam hanc turpitudinem ne audire quidé voluisse, sed nuncios verbis contumeliosis excepisse, crimen intemperantiæ cum probro illis obiectasse, se multo libentius velle mori, quàm virginitatem prodere, respondisse. Porrò cú edicto Saporis ratum esset, vt soli sacerdotes fideiq; Christianę doctores comprehenderentur, Magi & eorum principes, totam Persidem obeuntes, episcopos, & sacerdotes grauibus afficiunt incommodis, cum in alijs locis, tum maximè omnium in Adiabenorum regione, quę est pars Persidis tota fidei Christianæ dicata.

Tarbula et duarum sororum crudele supplicium.

Tarbulæ pudicitia.

VITA S. ANSELMI Cantuariensis Archiepiscopi.

Ex ea quæ est per Edmerum eius Centubernalem duobus libris conscripta. Migrauit ex hac vita anno Domini 1109.

21. Aprilis. Parentes eius.

SANCTVS Anselmus nobili in primis ortus progenie, patrem habuit Gundulfum, matrem verò Emerbergā vtrumque sęculi dignitate, ac diuitiis præstantem, sed moribus haud parùm dissimilem. Nā cum vinculo coniugali legitimè coniuncti in Augusta ciuitate (quę ciuitas con- *Patria eorū* finis Burgundiæ, & Longobardiæ Emerbergam in se edidit; Gundulfum verò in Longobardia natum eiuē sui, ex aduena fecit) cum magna nobilitatis laude versarentur, pater sęculari *Pater eius prodigus. Mater frugalis.* deditus vitæ, suas quas possidebat diuitias, frequenter ab re distrahebat: mater verò bonis seruiens studijs, optimæ matrisfamiliās officio fungebatur, in quo summa cum laude ad extremum vitæ spiritum perseuerauit. Sed & Gundulfus, deuecta iam ætate, spreto sęculo, monachi in- *Pater fit monachus.* stitutum amplexatus; veterisq́; vitæ delictis per dolorem expiatis, monachus effectus est.

At Anselmus puer paruulus cum maternis libēter colloquijs animum intenderet, audiretque vnum esse in *Mira pueri simplicitas.* cœlo Deum omnia moderantem, omnia continentem, suspicatus est, vtpotè puer inter montes nutritus, cœlum montibus incumbere, in quo & aulam Dei esse, eamq́; per montes adiri. Vnde eum hac meditatione die noctéq́; magna cum volupate animū pasceret, cōtigit quadā nocte, vt imaginatione fortissima illusus, putaret se ad aulam Dei properare, transcensoq́; mōte, ad conspectū ipsius summi regis venire, à cuius dapifero nitidissimum panem accipiebat, eoq́; coram ipso reficeretur. Mane igitur facto, re ducta ante oculos mētis visione, puer simplex, & innocēs veraciter se in cęlo ex pane Domini refectum credebat, alijsque constanter se ea nocte apud cęlicolas fuisse referebat.

Interea crescente ætate literarum studijs à parentibus est traditus, in quibus mirabiles sanè progressus breui temporis spatio fecit; prorsus, vt *Desideriū monachismi.* anno ætatis suæ quintodecimo sęculi vanitatem relinquere, contemptisque diuitijs, ac honoribus, monasticę vitæ se tradere cuperet. Sed cum pro sua continuò voluntate voto potiri non posset, & Abbas, cui se in disciplinam tradere ardebat, desiderium eius, nè patris animum offenderet, *Tebescit adolescentis animus dū arridet mūdus.* differret: cępit paulatim animi feruor à religioso proposito tepescere: & velis tandem remisq́, ad mundi vanitatem aspirare. Nam pia matre defuncta, cuius exemplo in omni officio modestiæ, ac pietatis continebatur, mox totus penè in sęculi fluctus dilapsus est. Sed omnipotens Deus non passus est animam eius penitus vitiorum fluctibus absorberi. Nam cum iuuenilis ætas, corporis sanitas, diuitiarum iactantia, aliæq́; huius mundi prosperitates, longius eum abripuissent, continuò infestum ei, & intestinum bellum excitauit, patrisq́; animum adeo *Pater illi infestus.* acerbo contra illum odio inflammauit vt nullis eum studijs, nullis obsequijs lenire posset. Quæ res prima illi æternę salutis occasio fuit.

Nam diuturna patris austeritate offensus, elegit paternis rebus patriæque potius renunciare, quàm patri suo vel sibi aliquam ex cohabitatione infamiam procreare. Paratis itaque *Discedit à patria.* his, quæ ad iter necessaria erant, vno comitatus ministro, relicta patria, Senisium montem, non sine maximo corporis, & animi labore, superauit, Burgundiam, Franciamq́; petiuit, vbi annis admodum tribus exactis, Normanniam adijt, vt Lantfrancum quēdam, virum in primis bonum, & pręstanti religione, ac sapientia verè nobilem requireret, cuius fama nobilissimos quosque clericorum de cun- *Tradit se Lanfrāco* ctis mundi partibus attraxerat. Eo igitur

in disciplinam. igitur inuento, lętus alacerque eius se magisterio subdidit, ac die noctuq; literarum studijs incubuit; intantum vt neque vigilijs, neque frigore, neque inedia fatigatus deficeret. Inter hęc rursus monasticæ vitæ desideriũ multo vehementius animum eius pulsare cœpit: sed nè parum consulto rem adeò arduam aggrederetur, Lãfrancum in primis fidelem non minus quàm prudentem, vnum de mille consiliarum sibi elegit: eique animi sui propositum candidè humiliterque exposuit. E tribus enim vitæ semitis, quas sibi proposuerat, vnam de eius cõsilio eligere statuerat. Nam aut monachus, aut eremi cultor fieri, aut postremò sibi viuens, ex patrimonio, (quod defuncto tunc patre amplissimum ad eum deuolutũ erat) indigentibus ministrare decreuerat. Lanfrancus autem quamuis consilio polleret plurimùm, non tamen in re tam ardua suam proferre sententiam pręsumpsit, sed eum ad Maurilium Rothomagensem antistitem destinauit, qui statim author ei fuit, vt monasticam, tutissimam salutis semitam ingrederetur. Nec mora. Anselmus, qui tunc septimum, & vigesimum ætatis agebat annum, relicto sæculo, Beccense petijt cœnobium, cui Herluinus vir ætate probitateq; cõspicuus, magna cum laude præerat: suoq; patrimonio domiciliũ hoc castitatis pietatisque erexerat. Ibi verò Anselmus toto triennio postquã in virtutis studio desudasset, tantos in omni perfectione ꝓgressus habuit, vt oĩum iudicio, & gratulatione, venerabili Lãfranco, qui istius cœnobij Prior erat in Cadonẽsis regimẽ assumpto, vel inuitus ad Prioris officium eueheretur.

De vitæ genere eligendo prudẽter cogitat.

Fit monachus.

Herluinus primus Abbas Beccensis.

Fit Prior.

Eo honoris titulo decoratus cœpit, omnibus aliarum rerum imaginibus ex mente profligatis, vni solique Deo intendere, cęlestibusq; se totum disciplinis tradere, tam ardenter, vt ante tempus suũ insolitas de diuinitate Dei, & nostra fide quæstiones perspiceret, perspectasq; luculentis sanè rationibus enodaret. Nocte quadam insomnis in lecto recubans, meditãdo secum rimari conabatur, quonam modo prophetæ pręterita simul, & futura assecuti fuissent; cumque mentis ratione eò pertingere non posset, & intellectus incredibili ardore laboraret, ecce defixis oculorum suorum radijs, vidit per medias oratorij maceries monachos ad diuina se pręparantes, oculisq; planè lynceis densissimos parietes penetrauit. Qua re vehemẽti stupore detentus, intellexit Deo leuissimum esse, prophetis in spiritu vẽtura monstrare, qui illi concesserit, quæ fiebant, per tot obstacula corporeis oculis videre.

Corporeis oculis parietes penetrat.

Hinc perspicatiori sapientiæ luce perfusus, omnis sexus, & ætatis mores ita rationе discretionis penetrauit, vt arcana cuique cordis sui consilia reuelaret. Ipsas quoq; virtutum vitiorumque omnium origines admiranda planè prudentia callebat, luceque clarius qua via modoque hæc, vel adipisci, vel deuitari atque deuinci possent edocebat. Ex assidua sũmæ beatitudinis contemplatione, & desiderio vitę perennis, immensos sæpè lachrymarum effundebat imbres, aliorumq; peccata haud secus quàm propria deflebat.

Magnũ animi lumẽ

Nunc verò qua prudentia commissos sibi subditos tractauerit, qua modestia, ac lenitate ad pietatis studiũ pertraxerit, quis dignè explicare valeat? Erant qui stimulis inuidię concitati dicta factaque eius omnia carpebant, ac dente canino rodebant æmulabanturque: sed pius pater, omnem eorum malitiam fraternę charitatis officijs vincebat, animosque in scelere obduratos incredibili mãsuetudine leniebat. Erat Osbernus quidam adolescentulus ingenio quidem sagaci, & indole haud quaquam mala, sed moribus adeo profligatis, vt Anselmum eosque qui eum ad modestiam grauitatemq; inuitabant, ne æquis quidem oculis aspicere posset. Hunc mente cæca in pestem animæ suę ruentem aggressus Anselmus, mira calliditate ad mẽtem saniorem reduxit.

Prudẽtia, et modestia eius in instituendis nouitijs.

Osbernus per Anselmũ ad modestiam et pietatẽ adducitur.

duxit. Videbat puerum puerilibus irretitum ludis per præceps in vitiorũ gurgites abeuntem: animumque effrenum per fas, & nefas voluptates exquirentem. Quid faceret pius pastor? Non verbis asperis, vel disciplinæ rigore diffluentes continuò mores astrinxit, sed primùm pijs blandimentis eum deliniuit, puerilia facta benignè tolerauit, plurimaque concessit quibus, & ætas delectari, & effrena mens simul ad mansuetudinem curuari posset. Puer autem concessis gaudens, non modò à feritate recedebat, sed Anselmum etiam diligere incipiebat: adeo, vt institutam familiaritatẽ violare formidaret. Tum verò pius pastor sensim perditos mores tenera disciplina astringere, & pro instituta amicitia rogare, ac hortari eũ cœpit, vt modestiam quandam grauitatemq; indueret, si vellet cõtractam amicitiam stabilem, ac sempiternam manere. Puer autem qui syncerè se ab Anselmo diligi sciebat, libens se dicto eius audientem præbuit, molitq; prauas in se cupiditates extinguere, & rebellantes animi motus comprimere, quàm veram intimamq; amicitiã quouis modo violare: effecitque hoc modo pius pater, vt iuuenis qui tota mente in pestem ruebat, & aspera monita contemnebat, lenitate, ac mansuetudine Anselmi in viam rediret, ac multis tandem virtutibus insignis diem extremum clauderet.

Colloquiũ eius cũ Abbate quodã, vt pueri sint in cœnobijs tractandi. Accidit eo tempore, vt Abbas quidam religionis opinione clarus ad Anselmum veniret, eique inter verba de monastico instituto vltrò citroq; habita, narraret, se quosdam in claustro pueros habere adeo moribus profligatis, vt nullis verbis, vel verberibus ad disciplinæ studiũ adduci possent. Non cessamus, dicebat, eos verberibus fatigare, sed ipsi quotidie deteriores euadunt. Ad quæ miratus Anselmus: Non cessatis, inquit, eos verberibus fatigare? & quales quæso adulti euadunt? Hebetes inquit Abbas, & bestiales. At ille: Quàm bene nutrimentum vestrum expenditis, qui de hominibus bestias nutriuistis. Et quid, inquit faceremus, imò quid nõ facimus? Nocte dieque moribus eorum inuigilamus, modisq; omnibus eos constringimus nè vel latum vnguem à disciplinę seueritate recedãt, & tamen oleum planè atque operam perdimus. Ad quæ Anselmus: Constringitis, inquit? Dic mihi quæso Abba, si teneram in horto tuo arbusculam omni ex parte concluderes patulosque ramos diffundere incipiẽtem impedires, & crescendi libertate priuares, dic mihi post anni circulum qualis tandem arboris esset futura species? Profectò inutilis ramis incuruis, & perplexis, idque non ex arboris sed tua culpa proueniret, qui eam immoderatè conclusisti. *Elegans similitudo.* Certè hoc in puerorum institutione agitis, qui cum per oblationem in horto Ecclesiæ plantati sint, vos eos terroribus, minis, verberibusq; vndiq; coarctatis, vt nulla possint pęnitus libertate potiri. Itaque indiscretè oppressi, prauas, & spinarum more perplexas intra se cogitationes congerunt, fouent, nutriunt, tantaque eas nutriẽdo vi suffulciunt, vt omnia, quæ illorum correctioni possint adminiculari, obstinata mente subterfugiãt. Vnde fit, vt quia nihil amoris, nihil pietatis, nihil beneuolentię siue dulcedinis ex vobis hauriunt, nec illi vobis fidem adhibent, sed cuncta ex odio, & inuidia contra se procedere credũt. Hinc contingit modo sanè miserabili, vt sicuti corpore crescunt, ita odio, & omnis mali suspicione simul crescant; nullumq; nisi depressis superciliis oculóve obliquo intueri valeant. Sed dicito quęso, quid causę ꝙ adeo infestis animis illos tractetis? Nunquid homines sunt eiusdem vobiscũ naturæ consortes? Et vos nunquid aliquando deliquitis? Nunquid ita ab omni peccati cõtagione puri estis, vt non aliorum misericordia vos indigere existimetis? Aut fortassis ideo puratis vobis licitum esse in aliorum delicta grauius liberiusque sæuire, quòd humanæ nulli disciplinæ subiaceatis?

ceatis? Sed esto. Disciplinæ seueritatem conseruatam vultis, soloque rigore iustitię in officio alios continere: & ad optimos mores informari: Vidistis vnquam aurificem ex lamina auri, vel argenti solis percussionibus imaginem speciosam formasse? Non puto. Quod tunc. Certè, vt aptam ex lamina formam efficiat, nūc eam suo instrumento leniter premit, & percutit, nunc discreto leuamine leuius leuat, & format. Sic & vos si cupitis pueros optimis ornatos moribus, necesse est, vt cum seueritate disciplinæ paternę pietatis, & mansuetudinis leuamen, & subsidium eis impendatis. Ad hæc Abbas: Quod leuamen, quod subsidium? Ad graues, & maturos mores eos constringere laboramus. Cui ille: Bene quidem. Et panis, & quisque solidus cibus vtilis & bonus est eo vti valenti. Verùm subtracto lacte, ciba inde lactentem infantem, & videbis eum magis ex hoc strangulari quàm recreari. Quare hoc tenete: Sicut fragile, & forte corpus pro sua qualitate diuersam exigit alimoniam; ita quęlibet anima non quouis potest cibo nutriri. Fortis namque forti, & solido delectatur. Gaudet in tribulationibus, odiétes diligit, percutienti maxillā vnam lęsę prębet alteram, omniaq; suffert amore eius qui acerbissima nece delicta nostra expiare voluit. At ea quę in Dei seruitio fragilis adhuc est, tenero lacte indiget, aliorum videlicet mansuetudine, benignitate, & misericordia, donec paulatim robustior facta, grauiora discat certamina ferre. Quare mi Abbas si commissos tibi tyrones ad Christianæ militię certamen probè instruere velis, vide nè omnibus vna eademque arma imponas: nam quibus vnus inimicum fortassis superare valet, ijs alius quispiā turpiter succumberet. Vnde nihil perniciosius quàm diuersa ingenia ad vnam eandemque disciplinæ formam astringere velle. His auditis Abbas ingemuit, ac serò cognouit inani religionis opinione se tumidū fuisse.

Non idē cibus fortis, et imbecillo apponēdus.

At verò Anselmus his disciplinis tantam apud omnes virtutis famam caprauit, vt plurimi nobiles pariter atque ignobiles sese in disciplinam eius tradere cuperent. Vagabatur non minus illius celebritas non modò per Normanniam, Franciam, & Flandriā, sed totam quoque Angliam ita repleuerat, vt plurimi ex prima nobilitate milites, ac clerici ad eum confluerent, seque suaq; omnia Dei seruitio in eius monasterio traderent. Defuncto autem Abbate Herluino fuit vno omnium consensu atque applausu in locum eius suffectus; licèt ipse manibus quod aiunt pedibusq; eam dignitatem atque honoris titulum repellere niteretur. Sed cum eam frustra à se dimoueret inuitus tandem subijt, quod magna cum sanctitatis opinione administrauit.

Multi ad eius cœnobium confluunt eius fama excitati.

S. Anselmus fit Abbas.

Eo tempore Lantfrancus ex Abbate Codomensi ad Cantuariensem sedem episcopali titulo administrandā assumptus fuerat. Hunc vt pro instituta iam pridem amicitia Anselmus visitaret, trāsmisso mari, in Angliam venerat, vbi ab omni sexu, & ætate tanta cum admiratione exceptus fuit vt quilibet Beccensi Abbati gratiam cuiusuis officij se exhibuisse gauderet. Rex ipse Guilielmus, qui armis Angliam inuaserat, quamuis tyrannide quadam cunctis esset formidabilis Anselmo tamen erectam inclinabat ceruicem, alijsque ad rei nouitatem stupentibus, alium se, ab eo qui esse solebat, declarabat.

Lātfrācus Cantuariē sis Archiepiscopus.

Anselmi mira apud Anglos æstimatio.

Neque sanè vana erat de Anselmo cōcepta sanctitatis opinio, quam omnipotens Deus miraculorum virtute confirmabat. Nam vir quidam in confinio Ponti, & Flandriæ diuitiarum, & nobilitatis gloria facilè princeps lepra percussus, cum assiduo mœrore contabesceret, quòd se, cōtra natalium suorum dignitatem, despici deserique à suis videret, crebris orationibus, & eleemosynis opem ab omnipotente Deo precabatur. & ecce quadam nocte visus sibi astare vir quidā grauitate admiranda conspicuus, qui mo-

Miracula eius.

monuit, si pristinæ vellet sanitati restitui, Beccum iret, & aquam illam potaret, quæ Abbatis Anselmi manus post Missarum solennia abluisset. Ille igitur salutis auidus facilè visioni fidem adhibuit, ac impiger ad Anselmum tendens visionem ei aperuit, humiliterque, vt aquam porrigere dignaretur, rogauit. At vir sanctus ad verba obstupescens, hominem multis modis ab ea mente reuocare voluit; dixitque falsis rerum imaginibus eũ miserè deludi. Ipse verò cum vehementer, ac importunè instaret, vrgeret, ac lachrymis etiam vim inferret, vir sanctus hominis pietate motus, altero die incruentum pro eius salute Deo sacrificium obtulit, & aquam tam multis expetitam lachrymis porrexit. Qua hausta, teterrima scabie protinus fugata, integra sanitas rediit: multorumque ora in Dei laudé dissoluit. Eodem tempore frater quidam qui sub eius disciplina Christo militabat valida corporis infirmitate pressus, aqua per Anselmum sanctificata aspersus euestigio pristinas vires sanitatemque recuperauit.

Leprosus sanatur.

Item infirmus alius.

Et quidem tranquilla tunc res Angliæ erat, cunctis, tam clero quam secularibus vnius Anselmi, & auctoritate, & monitis in solida pietate degentibus, cum repente grauis, & periculosa omnibus calamitas exorta est. Defuncto memorato Anglorum rege Guilielmo, Guilielmus filius eius ad regni gubernacula admotus est. Hic, sublato de hac vita venerabili patre Lantfranco, ecclesias ac monasteria totius Angliæ grauissima sanè oppressione afflixit. Cuius oppressionis anno quarto, Anselmus à principibus regni, qui eum animarum suarum medicum, & patronum elegerát, inuitatus, & ab ipso Cestrensi Comite Hugone adiuratus, ac postremò ecclesiæ suę præcepto pro communi vtilitate coactus, Angliam ingressus est. Vix eum Cantuaria receperat cum protinus monachorum, & laicorum turba haud exigua, quasi quodã pręsagio mota, archiepiscopũ eum fu-

Guilielmus Anglia rex oppressor ecclesia Anglicana.

turum conclamauit. Inde autem ad regiam tendenti optimates quiq; alacres ei occurrerunt, ac ipse denique rex è solio exiliens venientem multis, non modò summæ cuiusdam beneuolentiæ indicijs excepit, sed post oscula, & amplexus per dexteram ad suam ipse sedem perduxit. Ibi post verba multa vltro citroq; admodum suauiter habita, Anselmus regiam nihil purpurã veritus intrepidè monita salutis regijs auribus inferre cœpit: docens atq; obsecrans nè scelere suo ecclesiæ pacé perturbaret, & optimè constitutam pietatis, ac religionis rationem in apertum discrimen cũ multarum animarum periculo inferret.

Suscipitur Anselmus à rege beneficè.

Rex quamuis dicendi libertaté in Anselmo valde miraretur, ab ira tamen se continuit, dimissoq; cum honore Abbate, paulò post in languoré adeo grauem incidit, vt vitam cum morte commutare putaretur. Erat adhuc Cantuaria pastore orbata cũ principes regni regé decumbẽtem adeũt, suadentque, vt matrem totius regni ecclesiam à pristina viduitate, & calamitate per institutionem põtificis releuet. Acquieuit consilio rex, & Anselmum ea dignitate fore dignissimũ pronunciauit. Acclamatur ab omnibus, & Anselmus ad eum honoris gradum ascendendum cogitur rapiturq;. Reluctabatur vir sanctus diu multũq; totis viribus, sed quò acrius repugnabat eò vis maior à clero populoq; inferebatur: adeo, vt victus succumbere, & volens nolensq; sacro oneri humeros subdere debuerit.

Anselmus fit Archiepiscop' Cãtuariensis.

Vix pontificali infula solenni ritu decoratus erat, cum regis animus ante satis, vt apparebat, beneuolus, ira odioque repente inflammatus virum sanctum auersari cœpit. Nam rex, qui omnia vitæ officia turpi nimis auaritia, & lucri cupiditate metiebatur, cum pro collato in Anselmum honore, denariorum mille libras secura mente expectasset, & virũ sanctissimũ ab ea mente plane alienũ esse cõperisset turbatus, ne colloquio quidé suo eum amplius dignatus est: prorsus, vt la-

vt laborantem ac nocte dieque in scelleribus hominum resecandis, desudātem antistitem desereret, seque iniquitatis potius quàm pietatis fautorem declararet. Quæ res in primis acerbissimos doloris stimulos pectori eius inflixit, adeoque attriuit vt animus omnem consolationē respuisse videretur. Concitatus furor regis multis ac diuersis iniuriarum procellis eum fatigabat; & subditorum mentes regia auctoritate nixæ per omnia libidinum genera vagabantur. Tabescebat vir sanctus zelo iustitiæ, & assiduo animi mœrore pœnè absorptus; suffusos lachrymis oculos ad cœlum leuabat, cum commissum sibi gregem effractis religionis ac pietatis repagulis per vitiorum gurgites præcipitem abire cerneret, neque vllis monitis in viam salutis reuocare poterat.

Rex vehementer illi infestus.

Neq; tamen deerat animus ad mortem vsque pro iustitia certandi Nam cum regem planè iam sibi infestū sentiret, primùm vt auctoritate Romani Pontificis sedem suam muniret regē adijt obnixè petens vt liberam proficiscendi potestatem sibi faceret quò à Papa Vrbano (qui id temporis summum illud honoris fastigium tenebat) stolam sui Archiepiscopatus de more ab illius manu reciperet. At rex ad nomen Vrbani turbatus cum admiratione respōdit: se suo in regno non modò Papam non agnoscere, sed ne nomen quidem ipsum vllo modo sustinere. Hoc respōso Anselmus præter opinionem accepto, primùm obstupuit, regisq; furorem tacitus execrari cępit. Orto deinde graui schismate totius regni Episcopos, Abbates ac principes conuocauit Archiepiscop⁹ vt maturè parua dissidij scintilla, in apertam ecclesiæ Anglicanæ perniciem, diaboli vt apparebat malitia excitata, opprimeretur. Conuentum est ad castrum Rothingeham anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo tertio, tertia septimana quadragesimalis ieiunij, causaque in medium adducta, statim Anselmus hinc inde diuersis querelis concuti cœpit. Siquidem episcoporum plurimi regiæ voluntati studentes, spreto æquitatis iudicio, Vrbanum in regno Anglicano omni pontificia auctoritate priuabant, eumque impium ac in regem rebellem esse vno strepitu conclamabant, qui aliam præter vnius regis Guilielmi in vtroque iure potestatem agnosceret. Igitur ad vnius regiæ indignationis vocem episcopi omnes, vno Roffensi excepto, in perfidiam lapsi, promissam Romano Pontifici obedientiam abiurarūt, primatumq; omnem in Ecclesia Dei vno impetu sustulerunt. Rex etiam ipse cunctos in ea sententia animabat, atque ni Anselmus vicarium Petri eadem ratione conculcaret, iuramento confirmabat se hominem antistitis honore priuaturum, atque deinceps nullo loco habiturum.

Guilielmus rex Papam non vult agnoscere.

Episcopi Angliæ nolunt suo parere Primati.

At Anselmus constanter in syncera fide ac integra erga Deum eiusq; vicarium obedientia persistens, potius è cunctis regni finibus excedere decreuit, quàm vel latum vnguem ab obedientia Summo Pontifici debita deflectere. Sed nè regis animum grauius ea re offenderet, iterum atq; iterum commoda affandi tēpora captauit: petijtque vt liberam eundi Romam potestatem sibi faciat. Negabat rex, & animo sanè perturbato mandabat antistiti vt cœpto desisteret, vel simul cum eo itinere perpetuum exilium subiret. Tunc nihil cunctatus Anselmus incredibili ardore libertatis ecclesiæ suæ firmandæ inflammatus, tanquam è captiuitate Babylonica inde recessit, ac peregrinorum specie, baculo peraque contentus clero ac populo cū ingenti fletu ac eiulatu eum prosequente, in viam se dedit. Præstolabatur in portu Dofras prosperos vētorum illatus, cum ecce adest missus à rege clericus, Guilielmus nomine, qui abeuntis sarcinam exploraret. Sperabat siquidem ingētes se thesauros, quib⁹ tota auiditate inhiabat, inuenturum: sed cum excussis omnibus nihil in rebus episcopi, pter ino-

Constantia S. Anselmi in obedientia Pōtifici Summo seruanda.

inopiam, inueniret spe reperiendę pecuniæ fraudatus abijt, populo interim nefarium opus cum summa indignatione spectante, & spectando execrante.

Discedit ex Anglia. Itaque Anselmus conscensa naui Angliam reliquit, & tanquam in portu placidæ quietis nauigans, quamuis non fine multis periculis, Lugdunum deuenit, vbi ab Archiepiscopo ciuitatis illius honorificè exceptus, missis Romam nuncijs, Pontificis voluntatem præstolabatur. Sed Pontifex audito viri sanctissimi aduentu, magno delibutus gaudio eum ad se statim euocauit: quo tanti viri aspectu & colloquio frui posset. Nec mora. Anselmus contemptis vitæ periculis ad obediendum alacri se animo accinxit, ac saluus, Deo protegente, & incolumis Romam peruenit. Ibi verò quanto cum honore quantisque beneuolentiæ indicijs ab ipso Vrbano exceptus fuerit argumenta sunt ipsa Pontificis verba in medio principum consessu in laudem ipsius Anselmi luculenter habita, quibus inter alia cũ ctis eum liberalium artium disciplinis innutritum pro magistro habere fatebatur, & quasi sui comparem velut alterius orbis virum Apostolicũ & patriarcham iure venerandum censebat. Sed hæc Anselmum tantum abest vt quouis modo extollerent, vt etiam ingenti rubore suffusus semetipsum tacitus accusaret grauiter atque indignabundus propriam conscientiam castigaret, quòd longè aliũ ab hominum opinione se inueniret.

Pōtifex Vrbanus eum ad se uocat.

En quanti Romanus Pōtifex eũ fecerit.

Post hæc aduentus sui causam Pontifici aperuit, eundemque vt collapsis penè fidei ac pietatis in Anglia fundamentis maturè subueniret humillimè rogauit. Et quidem cum de via modoque succurrendi Anglicanę ecclesiæ rebus Pontifex cum suis consilia agitaret, Anselmus vt animo magis soluto ac libero diuinarum rerũ commentationi vacaret, relicta vrbe, cum summa Pontificis voluntate ad cœnobium S. Saluatoris Telessini, cui Iohannes quidam, olim Becci monachus, Abbas præerat, se recepit; vbi etiam fontem è durissima rupe, monachis aquæ penuria laborantibus, precibus suis elicuit: qui deinceps ab eius virtute ac nomine Cantuariensis episcopi puteus appellatur: ferturque miram in se fugandis febribus ac lāguoribus diuersis, vim habere.

Fontem impetrat suis precibus.

Interea Pontifex Vrbanus habito de rebus Anglicanis cum suis concilio Anselmum pontificiam dignitatē declinare cupientem, & tota mēte ad interruptam monasticæ vitæ disciplinam aspirantem, sua benedictione cō firmauit, Sclauiamque dimisit vt ibi dem tempus cōcilij, quod Papa apud Barum Kal. Octob. indixerat, operiretur Cui dum Anselmus interesse & Græcos turpi errore, in processione Spiritus sancti à filio, contaminatos refutare cogitur, tanta id prudentiæ opinione effecit, tantisque dicendi luminibus quæstionem illustrauit, ut eo die summæ eruditionis ac sanctitatis laudem adeptus sit.

Vrban⁹ Pōtifex Anselmum Archiepisc. Cantuariensem confirmat.

Cōcilio Barensi etiam Anselm⁹ interest et Græcos cōfutat.

Finito autem Concilio cum Romam prospero rerum successu vnà cũ Pontifice delatus esset, adfuit fortè Guilielmus clericus ille à rege missus, qui in decessu res omnes viri san cti scrutatus fuerat, vt ea quæ in causam regis essent contra Anselmum coram Pontifice peroraret Sed cum ijsdem tēporibus Angli, alij viri & prudentiæ & religionis opinione præstantes Romam venissent, tanta sunt veneratione Anselmum prosecuti, tā taque de eius eximia bonitate, & in tuenda ecclesię suæ, contra vim ac potentiam regis, libertate, cōstantia prædicarent, vt rex maiori eum honore quàm se dignum reputaret, eaque de causa mandaret vt aduentantes, qui oscula pedibus eius figere volebant (quorum frequēs ad eum erat concursus) nequaquam prohiberet. Guilielmo tamen Vrbanus Pontifex pro rege Angliæ deprecanti vt inducias ad præfinitum quoddam temporis spacium concederet, quo de totius causæ cognitione certior fieret,

Nota quo in honore Romæ fuerit.

non

non negauit: Anselmum tamen pontificia dignitate firmatum & multis cumulatum laudibus ad sedem remisit: nihil dubitans quin sua facilè prudentia ac lenitate turbatas Angliæ res componeret, & optatam ecclesiæ pacem restitueret.

Sed Anselmus vt Roma digressus superatis quamplurimis diuina pro tectione vix periculis Lugdunũ peruenit statuit & sibi commodius & Ecclesiæ vtilius esse existimauit, regis potius animum per nuncios explorare, quàm effrenatã, hominis mẽtem suo conspectu nouo furore incendere. Lugduni autem apud Hugonem vrbis illius antistitem in primis venerabilem commorans nullo modo consuetæ pietatis benignitatisq; in plebem officia intermisit: imò tanta apud ipsum Hugonem propter sanctitatis opinionem auctoritate pollebat vt præsulis loco eum haberet, & ipse in propria parochia non nisi vicariã operam exercere vellet: ac tanta demum apud omnes creuit illius opinio, vt infirmi debilesque ex ipsis etiam mensæ illius reliquijs micisq; sanitatem sibi pollicerentur. Nec fuere fraudati sua spe qui cum fide Christo debita fragmenta perceperunt: quorum duo, milites ambo, optatam sanitatis gratiam consecuti noscuntur. Quidam etiam haud ignoti nominis vir eo solo, quòd sacræ Missæ illius officio cum fide interesset a graui ægritudine liberatus est. Nec defuere alia egregia sanè sanctitatis illius testimonia. Nam die quodã Cluniacum cum suis eunti, in via mulier quędam miserabili mentis furore agitata, multis cum lachrymis ac precibus oblata, salutifero crucis signo percommunita paulò post sanitatẽ adepta est.

Lugduni moratur summo cũ honore.

Inter hęc aliaque notæ sanctitatis indicia, duo ex sanctissimi viri discipuli Lugdunum venere, regis ipsius Guilielmi mortis nuncii: quę vt Anglię vniuersę haud mediocrem lętitiam, ita viro sancto pręter omnium expectationem insignem mœstitiam cum multis lachrymis coniunctam attulit: vsque adeo vt palam testaretur se, si fieri posset, sua morte vitam illi libenter largiri paratum esse. Inter hęc verba & crebros gemitus quibus peccatoris animam deplorabat, alij atq; alij nuncij literis viduę matris Ecclesię & Henrici regis, qui fratri successerat, instructi venere; quibus benignè admodum antistitem suum ad sedem occupandam inuitabant, cuncta regni totius negocia ad nutum illius pendere asserẽtes. Tum verò Anselmus vt laboranti ecclesię suę opem ferret sine mora iter arripuit, sed Serberiam ad regem veniẽs nequaquã ea beneuolentia à rege exceptus fuit qualis eum decebat, qualemque omnes regni proceres deferre cogitabant. Nam cum nihil viro sancto antiquius esset, quàm Patrum decreta sacrosque Canones inuiolatos seruare, tum in Concilio Romano (cui etiam Anselmus interfuerat) Pontifex Vrbanus excommunicationis fulmen in laicos omnes qui inuestituras, vt vocant, darẽt, vel qui eas acciperent, intorserat. Quam sententiam Henrico regi vt aperuit, ille eadem animi pertinacia qua frater, eã auersatus non modò ad aures suas nõ admittere uoluit, sed ipsumetiã Anselmum turbulento à se animo repulit. Inde nouis noui regis agitatus persecutionibus inuicto animo pro ecclesię libertate contra fraudes ac insidias omnes pugnauit, prorsus vt neque mortis quidem periculum, paratus pro ecclesię libertate sanguinẽ fundere formidaret. Hac tanta animi constantia cognita, rex nè tanti lucri quod ex inuestituris ad eum amplissimum manabat, iacturam faceret ipse Anselmum adiit, monens suadẽsque vt Romam adiens latam ab Vrbano sententiam sua auctoritate ac gratia rescindi curaret: alias se pro ecclesiarum donationibus, quæ iure optimo ex more antiquo sibi competerent, ad extremum vitę spiritum cum regni etiam totius periculo decertaturum. Hac tam seuera denuncia-

Mors Guilielmi regis magnam viro sanctissimo tristitiam affert.

Concilium Romanum.

Hẽric⁹ rex frater Guilielmi et successor Anselmo infestus.

Egregia sanè viri san

Ei constantia. ciatione nihil motus Anselmus respõdit se quod in detrimentum ecclesię cederet facturum nihil, licèt omnibus excarnificandus supplicijs mortem acerbissimam subire deberet.

Veruntamen nè regis auctoritatem aspernari videretur, simulq; vt quę ad ecclesię Anglicanę vtilitatem faciunt cum Pontifice tractaret, Romã abiit, vbi & ab ipso pontifice Paschali qui Vrbano successerat, & à prima vrbis nobilitate summo cum honore exceptus fuit. Peractis ijs quę tam in rem ecclesię Anglicanę, quàm quę ad aliarum vtilitatem cedebant, Anselmus iter arripuit. Sed vt primùm per multa pericula Lugdunum appulit, mox Guilielmus adfuit, qui regis ipsius mandato Angliam illi interdixit, nisi omnes & patris & fratris ipsius consuetudines, postposita Sedis Apostolicę auctoritate ac obedientia, seruandas susciperet. Anselmus ne hac quidem comminatione à constantia dimotus Lugduni sedem elegit, ibidemque Dei misericordiam pro salute ecclesię suę implorare constituit. *Secundo Romam venit.* *Hęricus rex Angliã eum interdicit.*

Rex autem Henricus comperta viri Dei constantia omnibus eum bonis spoliauit, omnesq; Archiepiscopi facultates suum in dominium redegit. Sed paulò post vrgentis conscientiæ stimulis compunctus ab exilio eum reuocauit, multisque honoribus ac muneribus cumulatum in amicitiam recepit: prauasque consuetudines cõtra ecclesię libertatem introductas libenter deleri passus est. Hinc omnibus, quę inter clerum regiosque ministros iamdiu viguerant, discordijs ac seditionibus sedatis, tranquillitas Ecclesię restituta est: & Anselmus curis vacuus, multò quàm ante vigilantius animum ad docendum scribendumque appulit. Nam cum ante inter maximas exilii molestias ac difficultates pręclara admodum multa scribendo pręstiterat, tum postremò, libello illo, quem de concordia pręscientię & prędestinationis gratięq; Dei cum libero arbitrio edidit, tantam lucem in dissensionis errorum tenebris, multis attulit, quantam alius nemo. Quo in opere dum versaretur aliaque ingenii sui monumenta parturiret, infirmitate graui corripitur quę impedimẽto fuit quò minus quęstionem de animę origine ad optatũ finem perduceret. *Spoliat eũ bonis.* *Reuocat Anselmum.*

Aderat Roffensis antistes Rodulphus cum mortis ferè doloribus oppressus Anglicanę Ecclesię pacẽ pre caretur, ac regi reginęque vltimam benedictionem sublata, magna cum pietate, dextera impatiretur Corpus destitutis planè viribus languebat, dubiaque minime mortis signa edebat, cum spiritus incredibili gaudio exultans, inter charos suorum amplexus, solutis mortalitatis vinculis, ad creatorem suum euolauit. *Moritur vir sanctus.*

Pontificiam dignitatem summa cũ auctoritate ac eximia sanctitatis laude contra regum duorum vim ac potentiam annis tredecim administrauit, pręclarum sanè posteris constantię ac fortitudinis exemplum relinquens, nè pro ecclesię libertate tuenda vllis laboribus frangerentur, vl lasue persecutiones minas vel supplicia formidarent.

VITA ET MARTYRIVM S. Epipodij martyris Lugdunensis.

Ex ea qua exstat apud Surium.

Rincipis Antonini Veri decimoseptimo Imperii anno, cũ per multas prouincias gentilium furor desęuiret, tum in Lugdunensi pręcipue vrbe debacchatus est: in qua pro sui magnitudine quantò maiores degebant populi, tantò etiã gentilium copiosior rabies ęstuabat. Iudices, officiales, tribuni, milites, vulgus ceriatim indiscreto etiam sexu Christianos multiplici crudelitate laniabant. Quorum plurimi distinctis passionibus atque nominibus ad succedentes memorias peruenerunt. Innumeri verò vel carceris squalore ex- *22. Aprilis.* *Persecutio tẽpore Antonini Veri Lugduni.*

extincti vel subita persecutorum rabie deleti humana quidem memoria sepulti sunt, sed cum summa ac sempiterna gloria in libro vitæ cęlestis inscripti. Nam post vastissimam martyrum stragem, & seuientium passionum crudelitatem, (de qua etiã Christi famuli quos tunc illustrissimę vrbes Vienna & Lugdunum tenebant ad ecclesias Asiæ & Phrygiæ scripta miserunt) cum pœnè ad internicionem Christi nomen à gentilibus crederetur extinctum, Epipodius & Alexander occultè Catholico cultui operam dare Præsidi per proditionem nunciantur: quos ille indagine solicita, religionis reliquias in illis extinguere cupiens, præcepit inquiri.

Epistola viennensis & Lugdunensis Ecclesiæ ad Asiãos.

Epipodius et Alexander occultè Christo deseruiunt.

Et quidem Alexander natione Grę cus: Epipodius verò Lugdunensis ciuitatis indigena, ambo iuuẽtutis flore conspicui, simul à teneris vnà cum literis egregiam pietatem imbiberant. Erant clarissimis orti parentibus ad omnem religionem ac modestiam instituti, parentumque Christianorum exemplo mutuis cohortationibus ad omnium virtutum incrementa sese excitabant. Sæuiente autem persecutione, ad aliam atque aliam ciuitatem declinauerant, ac per latebras tyranni persecutionem euaserant. Tandem septa murorum occultè egressi, cuiusdam religiosę ac fidelis viduę tugurium introierunt. Cumque ibi aliquandiu tecti fide muliercule & loci humilitate latuissẽt, tandem sagax illos inquisitor inuenit, eosque per angustum cellulæ aditum fugientes manus infesta corripuit: qui ita trepidis insilientes irruperant, vt S. Epipodius calciamento pedis vnius, dum pauidus prosiliret, priuaretur: quod postea fidelis mulier, tanquam thesauros sibi repertos occuluit.

Epipodij patria.

Virtutes.

De hoc calceamento martyris scribit Gregor. Turon. de gloria Cõfes. c. 64.

Itaque captos etiam ante discussionem carcer recepit, quia manifesti putabatur criminis esse, ipsa appellatio Christiana. Deinde post triduum, vinctis post tergum manibus, ante Præsidis statuuntur tribunal: quos sæuissimus iudex, astante & imprimente gentilium multitudine, de nomine & professione interrogauit. Illi verò & vocabula sua ediderunt, & Christianos se esse perspicuè testati sunt. Accenditur ergo iudex & popularis clamor attollitur, & in innocentes omnium simul insania incurrit. Potestas eos increpat & furorem suũ huiusmodi clamore testatur: Etiã nunc aduersus deos immortales humana temeritas perseuerat? Etiam nunc conuelluntur principũ sanctiones, & vno eodemque maiestatis crimine Imperator impugnatur & numina? Vbi sunt tormenta quę intulimus? vbi cruces? vbi gladij? vbi bestiæ? vbi ignitæ laminę? vbi districtio etiã vltra mortis terminos procurata? Extincti sunt homines, sepulcra non extant, & tamen Christi memoria perseuerat? O puniendi, quo ausu in religione vetita perdurastis? Iam nunc pro vestræ præsumptionis temeritate pęnas dabitis: ac nè se inuicem exhortentur, aut muniant sermone vel nutibus, eiecto Alexandro, qui est ætate firmior, Epipodius applicetur. Quem scilicet singulariter destitutum, dum pro coniectura ætatis teneriorem animo iudicabat, serpentis antiqui vsus calliditate, venenata blandimentorum arte solicitat. Video enim te, ait, iuuenem: & nefas est vt in intentione praui propositi perseueres & pereas. Nos immortales deos colimus, quos vniuersitas populorum, quos etiam nominibus proprijs sacratissimi principes venerantur. Nos deos colimus lætitia, cõuiuiis, cantionibus, laudibus, commessatione & lasciuia: vos verò hominem in crucem actum, cui cunctæ voluptates displicent, qui ieiuniis corporisque afflictionibus delectatur: & qui postremò suis cultoribus pręmia nulla conferre potest. Nam qui se à vilissimorum hominum insectatione tueri non potuit, aliis quid quęso beneficii conferret?

Captus Epipodi' in carcerem mittitur.

Minæ iudicis.

Blãditurię iudex Epipodio.

Ad hęc beatus Epipodius: Nõ ita me Christi ac Catholicę fidei armauit affe-

Epipodij cõstãtia

Virilis & oratio sapientissima.

affectus, vt sensum meũ blanda miserico[r]diæ tuæ figmenta permoueant. Pietas enim ista crudelitas est: & vobiscum viuere mors æterna. Cæterum à vobis perire, gloriosum Sempiternum verò Dominum nostrum Iesum Christum, quem tu mihi crucifixum commemoras, quid, an resurrexisse ignoras? qui ineffabili mysterio homo pariter & Deus famulis suis transitum immortalitatis instituit: & ad cœlestia regna perducit. Sed omissis, quæ captum tuum excedunt, adeo ne demens es, vt nescias hominem ex animæ & corporis duplici constare substantia? Animæ imperio, corporis seruitio magis vtimur. Turpitudines, quibus dæmones vestros colitis, oblectant membra corporis, mentes interimunt. Qua autem illa vita est, vbi partis potioris detrimenta capiuntur? Nos pro anima aduersus corpus bella suscipimus: nos pro anima aduersus vitã dimicamus. Vobis Deus venter est, & in morem pecudum post ingluuiem prodigam, finem vitæ præsentis mortis iudicatis occasum. Cæterum nos, quicunque vobis persequentibus interimus, dum tempora amittimus, vitam ingredimur æternitatis.

Ceditur pugnis os martyris & ille fit constantior.

Iudex vero responsi huius liuore & admiratione defixus, iracundiaq; stimulante commotus, admirabile eloquentiæ domicilium, id est, os martyris elidi pugnorum ictibus iubet. Ac deinceps S. Epipodius illato dolore constantior, mixtis eruore dentibus, hæc verba profudit: Christum cũ Patre ac Spiritu sancto Deum esse confiteor, dignumque est, vt illi animam meam refundam, qui mihi & creator est & redemptor. Ita enim mihi vita non tollitur sed mutatur in melius. Nec interest infirmitas corporea quo fine soluatur, dummodo anima cęlis inuecta, ad suum reuertatur auctorem.

Cum hæc beatus Epipodius constanti assertione loqueretur, imperio truculenti iudicis eculeo suspẽditur, circunstãtibus hinc inde lictoribus, vt latera eius impressis vnguibus sulcarentur. Tunc subitò populi terribilis clamor factus est, petentis, vt vel obrueretur imbre saxorum, aut membratim diuisus, sæuientium insania carperetur. Sed furore omnium tarda erat crudelitas iudicantis. Metuens autẽ Præses, ne magis vim perferret, & per seditionem, potestatis ac iudicii reuerentia turbaretur, ad sedandum circumfusæ multitudinis præcipitem & insanum furorem, causamq; commotionis extinguendam, eductũ extra tribunal, gladio raptim feriri iubet, itaque quanto infestior fuit inimicorum tumultus, tanto citius, dispositione diuina, consummatio accelerata est martyrii: vt puerũ suum de passione ac persecutoribus triumphantem velocius Christus remuneraret, qui est benedictus in sęcula. Amen.

Gladio S. Epipodius feritur.

Quæ hoc loco sequuntur de Alexandro socio Epipodij lector inueniet infra 24. Aprilis.

Quæ hoc loco sequuntur de Alexandro socio Epipodij lector inueniet infra 24. Aprilis.

CERTAMEN SS. ET Gloriosorum Martyrum Acepsimæ, Ioseph, & Aeithalæ.

Ex ijs quæ sunt apud Metaphrasten.

22. Aprilis.

Vo temporé Saporius Persarum rex Christianum nomẽ acerrimè persequebatur, Acepsimas ætate ac prudentia venerandus Christianã religionem acrius defendendam suscepit. Erat enim non solum ætate & canitie grauis, sed morum etiam grauitate omnibus adeo conspicuus, vt cũcti solo eius intuitu ad animi quãdam modestiam pietatemq; vocarentur. Quibus sanè virtutibus cunctam aduersariorum aciem tãquam aduersus fortissimum antagonistam in se euocauit. Nam vt de reliquis ipsius virtutibus nihil dicamus, certè fuit rerum humanarum & præterlabentium contemptor adeo eximius, vt adhuc in terris constitutus vetus cœli incola mente crederetur. Cum iniectis

Acepsimæ virtutes.

ctis eius iussu Saporii regis vinculis captiuus per domũ suam traheretur, & quidam ex eius familiaribus eum hortaretur vt aliquid de domo sua disponeret: ille manu eam ostendens, Hæc, inquit, domus mea amplius nõ est. Ego enim mox ad supernam illam commigro. Cum autem ad Magorum principem (is erat Adrachus) productus esset, rogatusque an spreto regis iussu ac dijs patrijs vnum Deum prędicaret, respondit beata illa senectus nullo timore affecta: Vnum ego Deũ prędico, vnum, inquam: & quantum in me est omnibus cõsulo, hortor atq; admoneo vt huic se dogmati, quod veram æternamq; salutem adfert, subijciant. Magus autem: Audiuimus sępius istam tuam canitiem rara quadam prudentia adornatam esse, sed nunc demum falsum eum rumorem esse comperio: cum videam te plane stolidum atque insipientem, quare nisi protinus mutata sententia te regis iussui obedientem prębueris, ne ipsa quidem senectus à grauissimis, quæ vobis constituta sunt eripiet supplicijs. Cui diuinus senex: Si putas me tuis minis ab huius dogmatis quod hanc meam exornat canitiem professione auellere planè deliras. Nam licet neque senectus, neque ipse Deus meus quem colo à vestris manibus me liberat, non tamen ideo ab hac fide vllo modo desciscam. Quid enim paucos admodum dies viuere interest, cum hoc naturæ debitum paulo post sit exoluendum. Non adorabo Solem, non colam ignem. Nemo meam irridebit senectutem: nemo vitio mihi dabit, quòd vitæ cupidus pauculos hos morituræ carnis dies despiciam.

Cõtemptus rerum terrenarum in Acepsima eximius.

Pręclarè uocesmarty.

Hac martyris constantia grauiter irritatus scelestus iussit sanctissimam illam senectutem grauibus adeo flagris cædi, vt nulla corporis pars illęsa permaneret, solumq; purpureo intinctum eruore crudele alijs spectaculum exhiberet. Deinde à plagis relaxatum, rursus vinctum catenis suo iussit tribunali sisti, dixitq;: Vbi nunc est Deus tuus quem colis o Acepsima? Veniat & te è meis eripiat manibus. Cui martyr animo ęquè inuicto Deus, inquit, o sceleratissime, qui cęlum terramque implet potens est me tuis è manibus liberare. Tu autem cum terra sis & puluis, in quem audes superbire? Tu quidem furibundus in scelere tuo ad tempus exultas, sed aderit tempus quo traderis igni inextinguibili, vt quem adoras eũ tũc impietatis tuæ vltorẽ sentias.

Dirissimè flagellatur.

S. Senis constantia.

His maiore ira incenso Mago, grauiores catenę sancto iniectę. Die autem sequenti fuit etiam comprehensus Ioseph quidam ex pago Bethlabuca oriundus, vir eum presbyterii honore tum splendore virtutum omniũ illustris, vna cum Diacono Aeithala Bethnoadara viro instar magni Eliæ ad arguendum & docendum propenso, & maxima dicendi libertate prędito. Hi scelerato oblati Mago, Christianæ fidei puritatem cum factis tũ dictis tanta virtute spirabant vt Magus in rabiem quandam conuersus ipso vultu sanè toruo nimis cuncta supplicia mortemque minaretur: ac tandem prę furore in vocem prorumpens: o genus, inquit, perditissimum, viles abiectiq; homines, vt quid vos falsis doctrinis simpliciores in fraudem perniciemque trahitis? & aliorum oculos præstigiis perstringentes deluditis? Cui beatus Ioseph: Nos, inquit, neque pręstigijs vtimur, neque quemquam in fraudem impellimus: sed cunctos cęcis errorum tenebris inuolutos ad veritatis cognitionem, & in veram sempiternamq; libertatem è durissima dęmoniorum seruitute vindicamus. Viles autem & abiecti nos sponte nostra sumus, vtpote qui omnibus facultatibus in pauperes Christi distributis, ęternas securi diuitias expectamus. Hanc orationem martyris interpellans Magus. Missas, inquit, facito nugas istas, & maximo deo Soli sacrifica. Illo autem pręcisè & constanter renuente Magus ira accensus virgas expedire, extensumq; statim verberari iussit.

Ioseph presbyter cõprehenditur.

Item Aeithalas.

Responsum Sacerdotis Christi.

S. Ioseph uirgis asper

Lace-

rimis cæditur. Lacerabant ſpinoſi mali Punicę rami ſacras carnes, ſed venerandus Sacerdos oculis inter ſupplicia ad cęlum ſublatis, Ago tibi gratias, dicebat, ò Domine IESV, quòd dignatus ſis me meo ſanguine tinctum à ſordibus peccatorum abluere. Lictores hæc cũ gaudio dicentem, & ſpiritu exultantem, duabus circũdatum catenis carceribus apud Acepſimam incluſe-runt.

Illo autem hoc modo abducto iudex ad Aeithalam conuerſus: Tu verò, inquit, quid dicis? Implebiſne iuſſum regis? an etiam ſimili ſtultitia & mentis furore ad ſupplicia rues? *Aeithala cõſtans reſponſum.* Reſpondit Chriſti martyr: Nũquam ego, mihi crede, eò furoris impietatiſque prorumpam, vt in contemptũ Creatoris mei Solem hunc adorem. Neque tuas quicquam minas ſuppliciaque timeo: ſed eum timeo qui potens eſt ſimul cum ipſo corpore animam in tartareas flammas pręcipitare. Tunc Magus, fera quauis truculentior, iubet ſacras martyris manus poplitibus alligari, atque oblongum in medio vtriuſque transfigidi lignum: *Immane ſuppliciũ.* deinde ſex admodum viros robuſtis viribus extremitates ligni conſcendere, vt factis de induſtria ſaltibus fortiter premerent corpus, oſſaque confringerent. Nec his contentus ſupplicijs virgas mali Punici addi, ſperans fortiſſimum Chriſti athletam ijs frangendum: qui tamen inter ipſa ſupplicia tantum abeſt vt animum demitteret, vt etiam tyrannum ipſum hac voce compellaret: Vt video magnam tu, canum coruorumque inſtar, in deuorandis humanis corporibus voluptatem hauris: nullaque te ſatietas capit; quare age noua iterũ *Fortiſſimus Aeithala animus.* ſupplicia excogita: nam, me quod attinet, præſentis hæc ſane nihili facio. Hac dicendi libertate vehementer irritatus Magus, lictores verbis ſuis tãquam ſtimulis quibuſdam ad multiplicanda ſupplicia hortatus eſt. Illi verò nè molles fragileſque viderentur, tanta crudelitate ſæuierunt, vt diſſolutis membrorum compagibus, oſſiſque confractis ſacras martyris carnes diſcerperẽt: ac fœdè laniatum in tetro carcere pro mortuo habitum relinquerent. *Fœdè laceratur Martyr ſanctus.*

Quinque iam dies in carcere exegerant, cum rurſus Magus ſcelere & furore horribilis martyres educi iuſſit: quæſiuitque an mutato conſilio Solii ſupplices fieri vellent. Sancti autem vno ore: Notum tibi ſit, inquiũt, *Vox egregia martyrum.* ò iudex, nos neque minis, neque tormentis, neque donis, neque vllo denique modo ſanum mutare conſilium. Sed vnum verum ſempiternumque Deum colimus ac veneramur, proq; eius gloria vitam in ſuppliciis abiicere parati ſtamus. His auditis Mag° in rabiem verſus corpora eorum triplici vinculo, axillas videlicet, lumbos, & tibias conſtringi: iniectoque *Noui eis adhibẽtur cruciatus.* vinculis ligno torqueri vehementer iuſſit. Horrendum ſanè ſpectaculum quod etiam circunſtantibus lachrymas excutiebat, fragorque oſſium, qui ad remotas etiam aures pertingebat, multorum gemitus & clamores excitabat. Et quidem tribus horis continuis ſupplicium hoc productum fuit tanta martyrum conſtantia, vt etiam tyrannum de ſcelere ac impietate in Deum arguerent.

Defeſſus itaq; iudex, ſublatos à lictoribus iterum carceris condemnauit; vltimo ipſis cuſtodibus propoſito ſupplicio, ſi cibo potuue eos recreare præſumerent. Et quidem Chri- *Triẽnio in carcere dirè affligũtur.* ſti milites annis admodum tribus carceris illius ſquales, cibo potuque deſtituti, pertulerunt, niſi quòd à ſimul vinctis parum quid alimenti, idque furtim interdum acciperent.

Deinde poſt acerbam diuturnamque carceris afflictionem Sapores (is *Martyres iterũ producuntur.* dicebatur Bithmada) è cuſtodia eductos ad ſupplicia protrahi iuſſit. Prodibant martyres horrenda confecti macie vmbræ ſimiles, colore exſangui, conditis introrſum oculis, eaque ſpecie vt cuncti pallore & macie peremptos rigenteſque ceu monſtrum quoddam aut triſte ſimulacrum horrerent. Et quidem Ardaſabor Magorum

rum princeps pro tribunali sedens visos tali specie martyres sic affatus est: Videris in quantam calamitarũ abyssum deueneritis, adeo vt tabe omninò exhausti nobis etiam formidini sitis: quamobrem vobis consuluerim, vt mihi optimè vobis volenti dicto audientes sitis, finemq́ue his miserijs imponatis. Sin minus restat, vt rursus cum acrioribus mortis supplicijs decertetis. Ad hæc Acepsimas: Non me latet hoc tibi propositum esse vt quauis ratione, siue minis, siue blanditijs, nos in eandem pestem quæ te miserum opprimit, impellas sed mihi crede quauis potius subire supplicia parati sumus, quàm per summum scelus aliqua nos perfidia contaminare. Tum tyrannus: Video, inquit, quid sit, vos ex celeri morte sempiternam vobis quietẽ ꝓponitis, sed ego nõ vno suppliciorũ genere vos consummam. Cui sanctus & iam, inquit, audisti, & si vis iterũ audire licet, nos nullam tormentorũ tuorum rationẽ ducere. Vre, seca, dissipa, nos eius virtute, cui seruimus, confisi, tormenta sustinemus ac minime dubiam de tua tyrannide victoriam consequemur.

Acepsima præclarũ & constans responsum.

Non tulit diutius tantã virtutem ira iudicis, sed protinus crudis neruis Acepsimam concidi iussit, tanta crudelitate, vt auulsa planè ab ossibus carne martyr concideret, sublatisq́ue in cęlum oculis impollutum Deo spiritum traderet.

Flagellatur horrendè.

Eo consumpto adductus fuit Ioseph pari constantia ac fortitudine vir, qui similiter extensus iisdem neruis fatigatus fuit precone clamante: Saluus eris, si regis parueris voluntati. Ille autem, Vnus est Deus, exclamabat, cui spreto impij regis iussu, paremus. Itaq; multis horis crudeliter verberatus, cùm iam morti succubuisse putaretur, in forum cadaueris instar proiectus fuit: sed mox haustis spiritus quibusdam reliquijs carceri mancipatus est.

Itẽ Ioseph caditur.

Post eũ introductus Aeithalas insigni sapientia vir. Cui iudex: Vita, inquit, & morte ante oculos tuos ꝓpositis, gloriaque & ignominia, liberum est, alterum eorum eligere. Veruntamen te hortor atque oro, nè eodem mentis furore, quo cęteri, in pestem atque perniciem tuam ruas: Quid enim dementius quàm nullo operę pretio iucũdissima se luce priuare: & cæca mente ad supplicia ruere? cui diuinus Aeithalas: Meritò sanè me puderet cœli terræq́ue, si, cũ cęteri mihi arctissimo amicitiæ ac religionis vinculo coniuncti, ætate ꝓuecti, fortissimè decertauerint, ego q sum ætate vegetiore, tormẽta tua extimescerẽ. Non per Christi mei mortem adeo ero fluxæ & interiturę huius vitæ cupidus. Non pro ijs, quæ sub aspectum cadunt, bonis, non pro rebus asperis pietatem prodam. Nõ tanto dedecore Christianæ religionis dignitatem vnquam afficiam.

Insignis profectò Aeithalę fortitudo.

His vehementius ira iudicis inflãmata, flagella expediri iussit. Sed ijs nihil motus athleta inuicto cuncta animo excepit, prorsus vt iudex obstupesceret, atque ad blanditias cõuersus, ægrè admodum tantam virtutem deleri pateretur. At martyr vulneribus toto corpore concisus, cum nudatis ossibus carnes suas cũ sanguine copioso in terram defluentes cerneret: ô sordide, inquit, & ignaue canis, putansnè hisce me supplicijs frangendum? Profectò his ipsis mentis tuæ imbecillitatem satis superq; declarasti, qui terriculamentis abiectarũ animarum fortissimorũ Christi militum robur infringere te posse sperabas. Iudex his auditis obstupuit planè, & accersito quodam è prima nobilitate, cui Adesche nomẽ erat, oriundus ex ciuitate Arbel, Hos, inquit, tu accipe, Christianorum manibus lapidibus obruendos. Neque enim gladio in eos animaduertere volui, vt tu in eis cruciandis aliquam solertiæ tuæ laudem cõsequereris.

Cęditur Aeithalas

Vide admirandũ spectaculum.

Tunc Adesche martyres iumentis impositos Arbel transuexit, vbi primũ oẽs in teterrimum sanè carcerem

compegit. Erant omni solatio humano destituti adeoque fœdè lacerati atque confracti vt putrefactis sanie vulneribusnè suarum quidem manuum beneficio succurrere possent. Neque interim aliis opem ferre enixè cupientibus accessus dabatur. Hęc vt ad aures piæ cuiusdā mulieris peruenerunt, illa intempestæ noctis silentio ad carcerem venit: & delinitis ingenti pecuniæ vi custodibus, martyres domum suam seruorum manibus portari iussit. Ibi verò saniem abstergere, lenibus medicamentis doloris vehementiam sedare, linteolis vulnera alligare, vnguentis pretiosis vngere, membra summa cum reuerentia exosculari distillantem ex iis saniem excipere, eaq; seipsam inungere, lachrymas fundere, omnibusque modis pietatis suæ indicia declarare.

Egregium facinus piæ mulieris.

Tandem vbi Ioseph his fotus medicamentis ad se rediisset: O te beatam, inquit, mulierem, tua in nos misericordia & Deo, & nobis, qui pro eius nomine decertamus est quidem gratissima, sed immodico lachrymarū imbre nos prosequi, multū est à vera & certa Christianorum fide remotum. Cui pia matrona: Est qdē mihi animus incredibili gaudio repletus, quòd videam vos cœlesti virtute munitos tantam dolorum acerbitatem magno animo ferre. sed quis lachrymas tenere valeat nisi planè omnem humanitatem abiecerit? Tū Ioseph: Non oportet te dolore affici propter nos, cum certò scias has afflictiones ęternam nobis lætitiam parituras. Inter hæc aliaque illucescente die, rursus latenter carceri martyres restituti sunt.

Sex admodum menses euoluti erant cùm Adelsche in ordinem redacto, Zereth quidam mente longè crudelior in dignitate ei successit. Hic die quodam Ignem in fano suo adoraturus martyres adduci iussit, eosque hunc fere in modum allocutus est: Cū rex Sapores potenti virtute sua munitas sępè vrbes strauerit, & innumerabiles hostium acies superauerit & in fugam conuerterit, gentesque plurimas in seruitutem redegerit, ecquid est quòd vos tanta animi pertinacia iussa eius despicitis?

Zereth iudex Adelsche succedit.

Verba eius ad martyres.

Ad hæc Ioseph: Si tyrannidem, inquit, vel rebellionem aliquam aduersus Regem vestrum nouissemus, oporteret omninò ipsum illatis armis & coacto exercitu vindictam de nobis expetere: nunc verò cùm nullius sceleris conuincamur quid est quòd tāta in nos crudelitate desæuiat? Sed si victoriam sibi de nobis aliquā pollicetur, tunc alios in nos mittat, nā te quod attinet videris potius cum fœminis in thalamis degentibus, q̄ cùm viris decertare posse.

Ioseph respondet.

Hac contumelia vehementer irritatus Præses: Itanè inquit, studes me contumeliis ad celerem tibi mortem inferendam prouocare? at ego non ita, sed multis variisque tormentis longo te tēpore excarnificatum consumam. Et statim vt aliqua vindicta exulceratum contumelia animū sanaret, iussit vinctum è summis pedibus, exiccatis boum neruis cędi, tā ta immanitate vt populus ad lachrymas prouocatus sublato clamore iudicem tyrannidis incusaret. Interea quidam ex Magis secretò ad martyrem accedentes, in aurem susurrabant, vt simulato ad tempus sacrificio Præsidis iram sopiret, seque ab istis suppliciis eriperet. At martyr alta voce: Discedite, inquit, à me qui operamini iniquitatem, quoniā exaudiuit Dominus deprecationem meam.

Iterū crudelissimè cæditur Ioseph.

O diaboli fallaciam.

Deinde postquam horis tribus egregia fortitudine supplicia superasset, iubet eum iudex laxatis vinculis suo tribunali sisti. Ibi rursus post blanditias & minas frustra prolatas carceri eum mancipauit. Interea cùm satis superque admirandam viri constantiam mirari non posset, & oculos in beatū Aeithalam conijceret nouo furore percitus: Et tu, inquit, adhuc in eadem dementia perseueras? Respondit ve-

ritatis

ritatis preco: Viuit Dominus Iesus Christus spes mea vnica cui à iuuentute deseruio, nunquam adeò demés ero vt dijs vestris, rebus ab ipso creatis, honorē tribuā. Hoc responso exagitatus Præses iussit sanctum talis in ligno suspensis flagris concidi: sed eo magna animi libertate Christum prædicante, & impijs scelerati iudicis conatibus insultante, Zeroth ingemuit, ac nè maiori cum nominis sui ignominia dedecoreque contra martyrem diutius certaret eum laxari imperauit. Erat quidam Manichæorum sectæ cultor strenuus, & prauæ hæreseos defensor peruersus vinculis simul cum sanctis constrictus. Hunc iudex minis pariter ac blanditijs aggressus coegit, vt præsente martyre nefariæ religionis superstitionem abiuraret: ille verò primū acriter restitit, ac ne plagas quidem recusauit. Sed cùm violentius verbera intentarent, victus à doloribus succubuit, prauumque Manetis dogma abiecit: allatamque statim formicam contra Manetis leges interfecit. Tunc iudex quasi iam debellatum foret, ingentis lætitiæ voces attollere cœpit. At sanctus Aeithalas in risum solutus & Præsidem & Manichæum subsannabat: hunc quidem quòd sceleratum Manetis dogma cū fidei Christianæ puritate contulisset: illum verò quòd perfidum hominem supplicijs se superasse inani lætitia exultaret. Vnde maiori furore repletus iudex spinosis mali Persicæ virgis Sanctum laniari iussit totoq; corpore saucium carceribus includi.

Aeithalas denuò flagellatur.

Manichæus hæreticus deficit in tormētis à suo Manete.

Eo tēpe venit in vicum illū Saborius Præses primarius qui facilem sibi de Sanctorum constantia victoriā pollicebatur. Itaq; post, blāditias frustrà allatas flagris eos cōcidi iussit tanta sæuitia vt cuncti, qui astabant, misericordia moti, tyrannidem Præsidis execrarentur. Sancti verò in supplicijs exultantes Præsidē vltrò etiā prouocabāt segnitiéq; improperantes lęti mortis sententiā expectabant. Interea iudicib. de mortis genere consultantib. & ingentem Christianorū multitudinē, qui lapidū imbre eos obruerent, cōgregantibus, S. Ioseph, qui in Prætorio consistebat, annuit iudici tanq̃ secretū aliquod dicturus. Illo aūt propius accedente martyr, ò, inquit, hominū omnium quos Sol videt imprudentissime, quousq; in communem hanc naturam de sęuies? Non te tuæ crudelitatis aliqñ pudebit? Iterumnè corpus hoc tot mortis supplicijs affectū quęstionibus subijcere paras? Hæc dicens saliuam in execrandum eius vultum coniecit simulq; oculorum conspectum ab eo per contemptum auertit. Ille autem quamuis incredibili vindictę cupiditate flagraret ab alijs tamen propter insitam crudelitatem ea contumelia dignus habitus simulque mirandum in modū irrisus ac probris affectus conticuit suamque ad cathedram pudore affectus redijt.

Rursus cęduntur Sancti.

Vide S. Ioseph in impiū iudicem facinus.

Posthæc Sanctum manib. post terga reuinctum pube tenus arenis defodiunt, iubentq; circunstantes Christianos virum inclytum lapidib. obruere. Aderat inter alios Isdandul insigni pietate ac religione fœmina, quæ ad nefarium facinus patrandū adducta viriliter restitit ac libera voce exclamauit, se potius mille mortis genera subire paratā q̃ cę de sanctorum fœmineas manus cruentare. Itaque carnifices eiaculato in martyrem lapidum imbre, Christum inuocantem & ad patriam cœlestem votis precibusq; spirantem obruerunt.

S. Isdandul fœmina vilis & egrege pia.

S. Ioseph lapidib. obrutus abit è vita.

Corpus capite tenus lapidum cōgerie tectum, adhibitis custodibus, seruabatur, cùm ecce post triduum custodibus in vigilia perseuerantibus terribilis repentè terræmotus exoritur: inde horrenda cum crebris fulgetris tonitrua cunctos in fugam conuerterunt ac tandem ignis de cœlo missus fugientes pauidè custodes corripuit ac in cineres redegit. Neque tamen eo miraculo ty-

Vltio diuina in impios.

rannis extincta: sed, tempestate sedata, venerandus Aeithalas animos furore ebrios sua insuper morte explere debuit. Adductus igitur in vicum, qui Patrias dicitur, eodem supplicii genere præclaram martyrii coronam mense Iunio adeptus est. Corpus fuit à monachis, locum illũ incolentibus, summo cũ honore sed magno cum periculo in sepulcrum illatum. Locus autem in quo vltimum certamen martyr confecit multis fuit miraculis, Christi potentia & martyris gloria dignis, illustratus. Illic enim enata quædam myrti planta omnia morborum genera depulit: quæ postquam annis quinque martyris gloriam mirabiliter illustrasset, inuidia tandem inimicorum sublata est, i è falsa eorum numina quasi omnis virtutis expertia in contemptũ abirent.

Item S. Aeithalas.

Nota rem miram.

De S. Mille Episcopo quẽ Latina Martyrologia Melisiũ vocant.

Per id temporis Milles vir militari gloria apud Persas imprimis insignis martyrio occubuit. Hic relicta militia, cùm vitæ genus planè Apostolicum excolere cœpisset, ad episcopalem cathedram in Perside euectus fuit: vbi pro fidei nostræ defensione multos sæpenumero cruciatus, verbera etiam ac membrorum distractiones perpessus est. Cumque in qua ciuitate munere episcopali fungebatur, neminem ad Christi sacra conuertere posset, ea per iustam indignationem relicta abiit. Nec impunè duræ ceruicis homines salutaria viri iusti monita contempsere. Nam non longo post tempore rex delictis primariorum quorundam prouocatus, ingentem ad vrbem exercitum trecentis cum elephantis admouit, eamque in cineres redactam agrorum instar agricolis excolendam reliquit.

Milles verò misso in peram solo codice Euangelico Hierosolymam religionis ergò se contulit; indeq; in Aegyptum sanctorum monachorum habitatione celebrem cócessit. Quæ autem quamque admirabilia, & quã diuina ab isto Mille edita fuerint facinora, testes sunt Syri, qui eius res gestas & vitam literis prodiderunt. Quo autem genere cruciamentorum martyrio defunctus sit incertum est, quod sanè nequaquam mirum videri debet: quippe cùm tam varii (vt inquit Sozomenus) è quo hęc desumpsimus) cruciandi modi à Persis tãto cum studio ad crudelitatem inuẽti fuerint. Verùm vt summatim dicam, fertur, viros ac mulieres, quorum nomina recensebantur, martyrium id temporis pertulisse ad numerum sedecim millium: at multitudinem eorum qui præter hos trucidati sunt, ne numero quidem comprehendi posse: & propterea perdifficile visum esse Persis, Syris & incolis Edessæ, qui multum de hac re laborabant, illorum nomina percensere.

Mu... ibit Hierosolymam.

Innumeri martyres sub Sapore rege Persarum.

VITA S. THEODORI Sicæorum Archimandritæ miraculis clari.

Ex ea quæ est prolixè à Georgio presbytero eius discipulo conscripta. Migrauit ex hac vita anno Domini 613. Heraclij Imperatoris anno tertio.

EST oppidum in Galatarum regione, quod Siceon appellatur, Anastasiopoli primi Ancyrensium principatus subiectum. In huius oppidi medio est publica regii cursus via insigni diuersorio celebris, vbi puella Maria nomine forma admodũ liberali, cũ matre Elpidia & sorore Despenia quæstum faciebat. Accidit autem, vt, imperante Iustiniano, Cosmas quidam equestri gloria clarus, cùm ad eas partes iudex mitteretur, & in illud diuersoriũ deflecteret, perspecta Marię pulchritudine, amore illius caperetur adeo vehementi, vt nisi amplexibus eius potiretur ab ea auelli non posset. Itaque Maria ex eo

22. Aprilis.

Siceon oppidum.

Parentes S. Theodori.

grati-

grauida facta, vidit nocte secundùm quietem stellā mirabili fulgore ipsē dentem suum e cœlo in vterum descendentem. Vnde experrecta, ingenti timore perfusa, Cosmæ visum narrauit: qui rei nouitate secum diligenter expensa, mulierem ad omnem virtutem ac præcipue castitatem hortatus est haud dubiè præsagiens eam eximiæ sanctitatis fructum concepisse.

Somnium matris S. Theodori.

Expleto igitur partus tempore puerum eleganti forma enixus est, cui in sacro fonte Theodoro nomen imposuit. Cùm autem sextum ætatis ageret annum mater, vt in regia ciuitate ad militiā educaretur multùm laborauit, puerumque preciosis ornatum vestibus, & aurea zona, de more aulico, præcinctum, aliisque rebus ad luxum & superbiam diligēter instructum, ad regiam deducere cogitabat. Verùm qua nocte in viā se dare statuerat, egregius Christi martyr Georgius apparuit, eamque ab ea mente reuocauit dicēs: Quodnam est hoc tuum de puero consiliū? Missam fac inanem istam gloriæ solicitudinem. Rex enim, qui cœlo terræque dominatur, ipsum sibi puerū requirit. Hoc somno mulier vehementer turbata, totam se luctui lachrymisque dedit, credens puerum breui ex hac vita à Deo euocandum.

Nascitur Theodorus.

Hærebat itaque animo inter spem & metum annis admodū duobus, cui potissimum vitæ generi filium tradere vellet. Tandem perspecta ingenii fœlicitate ac idole optima, literis eū magistro cuidam imbuendum tradidit in quibus tam admirabiles progressus fecit vt cunctos coætaneos multis parasangis superaret. Erat in ędibus maternis Stephanus quidam insigni pietate ac castitate vir, qui principes viros hospitio excipiebat & in summo ciborum apparatu ac vitæ licentia Quadragesimæ diebus solo pane & aqua vitam sustētabat: cuncta verò laboris & industriæ suæ premia ecclesijs impendebat. optimā

Traditur literis.

que temporis partem precibus alijsque piis operibus tribuebat. Puer autem viri huius eximia virtute, diuino inflammatus amore, vitam eius æmulari, ac summa contentione vestigiis eius insistere cœpit. Itaque ad vesperam vsque in ludo literario ieiunus persistebat: vesperi verò cū Stephano ad preces Deo nuncupandas Ecclesias frequentabat. Nec poterat vllis minis vel verberibus piū filium ab hac consuetudine mater reuocare; prorsus vt miram abstinentiæ rationem mordicus retineret, potiusque verbera quā carnis delicias adamaret.

Ecce quo puer adhuc imitatur virtutes sinceres.

Erat in monte scholis vicino mōs asper egregio templo D. Georgio sacro visendus. Hunc puer orationis gratia frequentare solitus erat. Mater autē cū ægrè id ferret, præcipuè quòd antelucanas horas præueniret, clanculumque se è lectulo matris eriperet, puerum minacibus primū verbis ab eo facto prohibuit, deinde verberibus etiam coegit, ac postremò verbera pariter ac verba, Christi amore, spernentem vinculis ad lecticę calcem alligauit. Sed nocte illa sanctus martyr Georgius, cuius limina pius puer frequentare cupiebat, stricto gladio minabundus matri apparuit: mortem ni solueret puerum, se illaturum affirmans. Vnde a somno excitata mater puerum inclamauit, solutumque quò vellet liberum abire permisit. Puero autem ad templum magno cum gaudio & alacritate tendenti infestus frequenter dæmon occurrebat, qui multis dolis ac terriculamentis a pio ope piū puerū reuocare nitebatur. Aliquā enim luporum aliarumq; ferarum assumpta specie tanq; deuoraturus inuadebat, quē Christi martyr protinus in fugā vertebat: seq; pio puero itineris deinde comitē præbebat. Quę res tanto animum eius gaudio perfundebat, vt exultabundus multa de comitis sui benignitate, elegantia, ac humanitate narraret.

S. Georgius apparet matri S. Theodori.

S. Georgius tutelaris S. Theodori.

Iamq; duodecim ętatis annū attingerat

gerat, cùm die quodam martyris Gemelli templum domui suæ propinquum ingressus in vota preces'q; incumbere cœpit: tanto animi ardore vt totam in eo noctem exigeret. eccè autem visus sibi, Regi maxima militum cincto caterua astare, huiusmodi ab eo vocem audiuit: Strenuè pugna Theodore, vt perfectam in cœlesti militia coronam consequaris. His auditis somno solutus multò cępit ardentius omnibus pietatis operibus incumbere, adeo vt relicta humana consuetudine, á primo Epiphanię die, ad eam vsque quæ Christo Domino palmarum ramis sacra est, in angusta cellula Deo vacaret, eiusque gratiam multiplicatis precibus enixè exposceret. Duabus verò Quadragesimæ hebdomadibus, prima nimirum & media, nemini prorsus sui facultatem faciebat.

Nota pueri solitudinem & orat onis instantiam.

Cæterùm pius puer vt hymnis & canticis Dei laudes in ecclesia cum cæteris celebrare posset, summa con[...]ne D[...] psalmos edisce re in[...] Cu[...]que nullo modo q[...]cupit[...]ar assequeretur, humi prostratus multis precibus ac lachrymis diuinam i[...]ater opem implorauit, facilique memoria paucis admodùm diebus totum Psalterium complexus est. Hinc nouo erga Deum amore inflammatus ecclesias visitare, noctes die'que in precibus exigere, diuina mysteria cum incredibili gaudio percipere, pauperibus benignam manũ porrigere, ac postremò cultum diuinum cùm verbo tum exemplo promouere.

Totum Psalterium ediscit.

Erat ijs temporibus insigni pietate vir Glycerius nomine, in loco qui Trapezas dicitur, ad quem Theodorus puer, audita [...] sanctitatis ei*, commeauit vt [...]ictionis gratia potiretur. Hunc vir sanctus con[...]catus, cùm pr[...] u[...] florentem in [...]so diuinitus virtutem agnosceret hilari eum vultu suscepit. E[...]at ingens eodem tempore terræ sterilitas, ita vt humus n[...]ia siccitate laborãs cũ ctis mortalibus diram famem minitaretur. Itaque Glycerius assumpto secum puero ad fores templi D. Ioanni Baptistæ sacri abijt, puerumq; monuit, vt flexis secum in terra genibus saluriferum precibus suis imbrem à Deo impetraret. Paruit continuò puer, & peractis cum insita pietate precibus, cœlum nubibus repentè obductum ingentem pluuiæ vim in terram effudit ac imminentem calamitatem magno senis gaudio pariter atque admiratione depulit.

Precib. imbrẽ à Deo impetrat.

Iam verò ætatis suæ quartodecimo relicta cognatione, spretis opib. ac diuitijs, abijt ad locum quendam octo passuum millibus à domo sua distantem qui Dianę multisque dæmonibus sacer erat: adeoque hominibus infestus, vt nemo nisi certo cum mortis periculo eò accedere posset. Hunc locum (Aream cum appellabant) puer ingressus precibus ac ieiunijs multisque corporis afflictionibus à dęmonum insidijs expurgare cœpit. Stabat in aquis gelidis Dauidicos continuò psalmos è pio pectore depromens, contra dęmonum insultus viriliter decertans, adeo vt cuncti sublatis in cœlum manibus admirandam pueri virtutem prędicarent, ipseque Theodosius Anastapolis antistes dignis eum laudibus extolleret.

Stat diu in aqua gelida, & contra dæmonis infestationes certat.

Hinc cùm iam in ore omnium fama sanctitatis eius vagaretur, homo quidam vnicum suum filium dæmonio obsessum ad eum detulit, atque humiliter curandũ tradidit. At puer istarum rerum adhuc rudis se excusabat, & ab homine, quidnã fieri vellet, quæsiuit. Cui pater, tradito protinus flagello, dixit. Percute immundum spiritum, minitansque filio, impera vt malignus eum deserat. Theodorus puerili ductus simplicitate fecit vt edoctus erat, sed toto biduo minitando & flagellando profecit nihil: nisi quòd immundus cachinnos ederet puerumque subsannaret. Tertio autem die instanre & vrgente Theodoro commotus dęmon vociferari cœpit. Exeo, puer, exeo, nec amplius resisto. Da mihi horam. Ille

autem

autem ad altare ascendente, & precibus ardenti pietate fusis diuinam opem implorante, dæmon horribiles cum miserando eiulatu clamores edidit: O magna vis Nazaręi, qui suo in terras aduentu homines tāta in nos virtute armauit. Et nunc sorti filio eijciendi nos potestatem contulit. Hei mihi misero, à quo puero expellor? Neque enim gratiam cœlitus illi concessam ferre possum. Magna naturæ nostræ ab hoc meretricis filio calamitas imminet. Execranda dies, in qua genitus es. Hæc aliaq; multa illo dicente, puer Theodorus obsessi caput oleo inunxit, signoque crucis adhibito clamantem eiulantemque dæmonem eiecit: magnamque nominis celebritatem eo facto acquisiuit.

Expellit dæmonē oleo & crucis signo.

At puer diuino excitatus spiritu, populi plausum declinauit, fugaque in desertum ad exemplum pręcursoris salutem quęsiuit. Conscenso itaque excelso admodùm monte, pettā ad se tegendum idoneam intuitus, amplam sibi speluncam suffodit, obstructoque aditu, biennio in ea latitauit, matre ac cæteris cognatis acerbè eum tanquam mortuum lugentibus. Credebant enim vel à militibus occisum, aut certè à feris laniatum: nam solo quodam Diacono cō scio id vitæ genus elegerat, qui ex pacto paululum cibi ex oleribus, & aquę pusillum ad vesperam subministrabat. Cùm autem exacto iam biennio mulieres propinquę Diaconū frequentius ad montem commeantē cernerēt, suspicatæ id, quod erat, eū cum iureiurando obtestatæ sunt, vt quidquid de puero sciret, panderet. Ille verò iam iureiurando coactus, tum multò magis aspero pueri vitæ instituto commotus, rem totam in apertum protulit: locumque, vbi morabatur, indicauit. Tunc ingenti lętitia perfusæ eò conuolant, puerumque macie ac squalore confectū, fœtore etiam ac vermibus scatentē reperiunt. Credebant se alterū Iob in sterquilinio sedentem videre. Nec mora. inuitum planè ac reluctantem domum primùm, inde quasi iam mortuum ad S. Georgij oratorium abripiunt. Plorabat interea acerbè mater, cęteręque mulieres calamitatem eius deflebant. cùm Theodosius Anastasiopolis episcopus egregia pietate ac religione aduenit, qui conspecto capitis eius vlcere, contremuit, ac protinus data benigne admodùm salutatione, lectorem declarauit. Interea magno cum labore ablutis sordibus, liuidis vlceribus eius pannis abstersis ferunt: & comam capitis totonderunt. Postridie verò antistes Theodorus eum Subdiaconum, Diaconū & Presbyterum instituit: ac sacra benedictione multiplicatum a se dimisit.

Latitat in spelunca biennio.

Tandem innotescit vbi nam sit.

Initiatur sacris.

Agebat tunc Christi seruus annū octauumdecimum quo contra Canones solo sanctitatis suę testimonio ad presbyteri gradum euectus fuit: quem tamen ita conscendit vt planè de sua virtute diffisus totus ex gratia Dei penderet, eumque perpetuò ex sacra Euangelij lectione suspiraret. Hinc incredibili cupiditate, sacra loca visendi incensus Hierosolymam adiit, vbi in singulis locis maxima animi pietate votis precibusque solutis, tādem ad Dei genitricis templum, quod Churoba vocatur, Iordani propinquum peruenit. ibi salutato Archimandrita & Patribus cum eo degentibus monasticæ religionis habitum suscepit, expleraque annuę celebritatis lætitia, è monasterio [illegible] patriam ad patriam suam reuersus [illegible] sanctique Georgij oratorium repetiit, in quo vigiliis, precibus ac ieiuniis die nocteque dignā Deo seruitutem exhibebat.

Raro exemplo nec temerè imitā do, fit presbyter annos natus 18.

It Hierosolymam.

Accipit habitum monasticum.

Interea fama virtutum & sanctitatis eius quidā ex Pauitorū oppido oriūdus in studium pietatis acriter qui benignè acceptus, ac monastico habitu donatus tanta breui virtute claruit, vt etiam dęmones magistri sui exemplo ab obsessis corporibus fugaret. Præter a mulier periculo vteri laborans, cum Theodori precib. liberata esset, filium suum, egregia pro-

probitate adolescentem, ei vitæ eiusdem institutis erudiendum obtulit. Theodorus verò, constructa sibi ad corporis quantitatem cellula, duris pœnitentiæ laboribus corpusculum frangebat, ac ferrea quadam decem & octo librarum lorica domabat, omnesq; cupiditates, quæ solito vehementius simul cum ætate crescebant, constanter elidebat. Gestabat, monitoris loco, asperum quoddã vinculum, aliaque duo suis ipse pedib. iniecerat, quę ad tumulum vsque retinere constituit. Tãta verò erat parcimonia victus, vt a diebus Christi natalitijs sacris ad Romanorum festiuitatem solis oleribus, nullo pane, idque sabbatho solùm & die Dominica victitaret.

Ferrea lorica domat corpus.

Mira vict⁹ parcimonia

Porrò labores aliasque corporis afflictiones quas hyemali potissimũ tempore sustinebat quis non admiretur? Indixerat sibi legem vt a galli cantu ad vesperam vsque in rerum diuinarum contemplatione immobilis persisteret, neque vllo modo quauis aeris iniuria vel corporis afflictione fatigatus hanc legem violare volebat. Hinc sæuiente frigore maximisque niuis in domicilium (tecto nam que carebat) decidente, tanto interdum corpus rigore contractum fuit, vt pedes glacie concretos non nisi tepida perfusa loco, cui affixi hærebant, mouere potuerit. Hęc autem molestiæ tantùm aberat vt eum aliquando mouerent, vt eas diuini amoris dulcedine sentiret quidem: adeo vt vno semper eodẽq; vultu læta pariter ac tristia perferret. Hinc homines non modò varijs calamitatibus oppressi, sed feræ etiã ad eum conuolabant, & incredibili mansuetudine cum ipso versabantur. Inter quas Vrsa quędam toto triennio eius beneficio victitans, omnib. se mansuetam exhibebat.

Nota vitæ duritiem.

Feræ ei familiares.

Accessit quandoque vir quidam horrenda toto corpore lepra deformatus supplicibus ab eo precib sanitatem postulans. Vir sanctus nihil moratus eum vestibus exutum ante se consistere iussit; adhibitaque certa precationis formula aqua benedicta corpus tinxit, signatumque Crucis figura sanum planè & incolumem à se dimisit. Eodem morbo oppressus presbyter quidam, Colluras nomine, tunicæ illius beneficio, quam induerat, sanatus est. Alia insuper egregia sanctitatis suæ beneficia varijs ad eum confluentibus largiebatur: ac præcipuè infensos infestosq; hominibus dæmones magna virtute cõterebat. Solo namque verbo aut morbos & languores curabat, aut immundos spiritus ex corporibus humanis expellebat.

Leprosum sanat.

Dæmones solo verbo pellit.

Quibus multi commoti miraculis monasticæ vitę institutum arripiebant, eiusq; disciplinam magno cũ gaudio amplectebantur. Hinc nouum monasterium ædificari cœptum non minus maximarum virtutum splendore, quàm incolarum multitudine celeberrimum. Quo in opere versantibus sedulò monachis, non pauca vir sanctus miracula edidit. Et quidem inter alia cùm miræ magnitudinis saxum nullis virib. loco suo moueri posset, vir diuinus solo verbo ita commouit, vt ad illius imperiũ quocunque vellet se transferret. Currus aliquot viua calce onusti cũ in medio itinere ingentem imbrium vim non sine manifesto incendii periculo è cœlo decidentem expectarent, & aurigę pauidi virum sanctũ ad opem maturè ferendam compellarent, cuperentque iumenta à plaustris remouere, nè simul ab ignis sequi tia, quod futurum metuebant, cum plaustris absumerentur, vir sanctus id fieri prohibens, sublatis in cœlum manib. statim nubes ita duas in partes discidit, vt imbrib. magnis vtrinque defluentibus, ne gutta quidẽ in currus decideret.

Nouum extruit monasterium.

Miracula ei⁹ duo præcipua.

Vix tẽpli ædificatio ad iustã altitudinẽ peruenerat, cũ defuncto Timotheo Anastasiopolis episcopo ad id honoris culmen inuitus planè & reluctans euectus est. Nam ciues pariter & clerici ciuitatis, pia quadam

Inuitus planè rapitur ad Episcopatum.

vi illata, è monasterio protractum in lecticam coniecerunt, ac summo cum honore nec minori gaudio in sede collocarunt: quam tot tantisque virtutibus adornauit, vt nouus quidam pietatis ac iustitiæ sol exortus videretur.

It tertiò Hierosolymam. Stimulabat vehementer eius animum cupiditas tertiò iam loco sacra visendi; quò vt peruenit, incredibili amore solitudinis captus statuit, relicta cathedra, diuinis ibidem rebus ab omni humano consortio segregatus sedulò vacare: sed nocturna visione à Gregorio martyre increpitus patriam ad sacri muneris functionẽ remeare coactus est. *Redire nolens ad suos increpatur à S. Georgio martyre.* Ibi tum miracula quæ eius absentia consenuisse videbantur protinus renouata sunt.

Vndecimum iam annum in ea dignitate eximia cùm laude exegerat, cũ rursus solitariæ vitę desiderio inflãmatus impportunè opportuneq; episcopales à se honores remouere conatus est: ac tandem voti compos factus rursus se totũ in humili fratrũ obsequio diuinis laudibus nocte dieque celebrandis consecrauit. *Abdicat se Episcopatu.* Ibi verò tot tantisque virtutibus indies magis magisque clarescere cœpit, vt etiam priori vitæ sanctitati quãuis eximię obscuritatem quandam adferre videretur. Vnde sanè nec pauca quidẽ, ex multis attingere cõstitui, nã omnia in illo summa sunt: vnumque ita cum altero, virtute ac pręstantia certat, vt haud obscurè virum eum planè diuinum fuisse testẽtur: dignumque qui sempiterna ab omnibus memoria celebretur, atque inter primæ notæ Sanctos collocetur ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, cuius gratia tot tantisque virtutibus decoratus tertio Heraclij Imperatoris anno solutis mortalitatis vinculis lætus regna cœlorum conscendit.

VITA ET MARTYRIVM S. Georgij Magni martyris.

Ex ijsque apud Metaphrasten extant, & qua Pasicrates eius seruus de eo scripsit.

Iocletianus Romanorum Imperator vt primùm indignè sceptris potitus, cuncta sibi ex animi sententia fluere vidit, magno eam in rem studio incubuit, vt diuinos sibi honores per summum scelus compararet, nomenque in omni seculorum ęternitate ea opinione clarum conseruaret. *23. Aprilis. Diocletianus ad diuinos honores aspirat.* Hinc magos vndique magnis præmiis exquirere, diis suis & inprimis Appolini tanquam futurarum rerum peritissimo, magnifica assiduaque sacrificia facere non destitit, vt qua potissimùm via modoq; eò pertingere posset, ediceret. Cumq; die quodam falsum numen vehemẽtius fatigaret, nullũque omninò responsum daret, profani sacerdotes istius silentii causam in viros iustos ac pietatis studiosos retorserunt; constanter asserentes omnia tripodum vaticinia falsa deprehendi, q viri iusti Appolini Deo vim inferrent, qua præpeditus consueta veritatis oracula reddere non posset. Hinc oppinionis errore deceptus miser sopitum iam ante aduersus Christianos bellum magno sanè furore excitauit: & in oẽs prouincias edicta crudelitatis plena confestim misit. *Crudelitas immanis Diocletiani.* Videre tunc licebat carceres adulteris, sicariis, flagitiosisque hominib. vacuos, eorũ qui Christũ Saluatorẽ fatebãtur, plenos: Videre licebat vsitatis veteribusq; cruciatuum generibus tanquã leuiorib. repudiatis, grauiora quędam excogitari, quib. Christiani ad supplicia & necẽ exqrebantũ.

Erat iis temporibus Romano in exercitu admirabili pietate ac fortitudine vir Georgius, in Cappadocia claris natalib. è Christianis parentibus ortus. *Georgij patria & natales.* Hic ante pubertatis annos, amisso egregio in pietatis

tis certamine patre, è Cappadocia cum matre vidua in Palestinã, vnde erat oriunda, commigrarat: vbi cũ propter generis nobilitatem tũ propter corporis pulchritudinem viriũque prestantiam ætate iam ad militiam maturus, militum Tribunus declaratus est. Quo quidem in munere cùm se per omnia in bellicis certaminibus inuictum strenuumque exhibuisset Comitis titulum à Diocletiano adipisci meruit. Eo tempore cùm mater è vita discessisset, maioris cupidus dignitatis, ad ipsum Imperatorem profectus est.

Fit Tribunus militũ.

Fit Comes.

Agebat tunc annum ętatis vigesimum, cùm visa in Christianum nomen immani tyrannide, tempus ad salutem opportunũ sedulò arripuit, opibusq; ac diuitijs, quibus valde etiam clarus erat, in pauperes distributis seruisque libertate donatis, se tota mente ad certamen pro Christi gloria subeundum comparauit. Tertius indicti ab ipso Diocletiano Concilij dies agebatur, quo Senatus decretum aduersus Christianæ fidei cultores aut comprobandum aut refellendum erat; cùm ecce Georgius hilari facie ac mente tranquilla in medium Principum consessum se dedit, & ad hunc ferè modum orationẽ instituit: Quousque tandem ò Imperator & Patres conscripti, & Quirites, bonis vti legibus soliti, furorem vestrum in Christianos augebitis, legesque aduersum illos iniquas sancietis, & homines summa pietate ac innocentia persequemini? & ad insanæ religionis superstitionem impiè colendam compeletis? Hęc idola non sunt dij, non sunt, inquam, dii. Nolite dæmonum fraude decipi, Christus solus Deus est, idemque solus Dominus in gloria Patris. Per ipsum facta sunt omnia, & Spiritu eius sancto omnia reguntur, conseruanturque. Aut igitur vos veram agnoscite religionem, aut certè illos, qui eam colunt, nolite dementia vestra perturbare.

Distribuit oẽs opes in pauperes.

Oratio S. Georgij ad Diocletianum imperatorem & Senatũ pro Christianis

His verbis attoniti &, inopinata dicendi libertate perculsi, oculos ad Imperatorem omnes conuerterunt, audituri, quidnam is ad ea responderet. Imperator autem, tanquam perstrictis tonitru auribus stupenti similis conticuit, repressoque iracundiæ impetu, Magnentio cuidam ex confidentibus amico, qui secundas post Imperatorem tenebat, nutu, Georgio vt responderet, annuit. Is verò accersito ad se Georgio: Ecquis, inquit, tibi istius audaciæ & magnæ in loquendo libertatis est auctor? Veritas, inquit, Georgius. Tum Consul subiecit: Quis est veritas? Respondit Georgius: Christus ipse, quem vos persequimini. Ergo tu quoque, inquit Magnentius, Christianus es? Ego seruus sum Christi mei respondit Giorgius: eoque confisus, in medio vestrum vltro constiti, vt veritati testimonium exhiberem. His verbis populo concitato, & alijs alia dicentibus, incertus quidam rumor, in tanta multitudine excitari solitus, exaudiebatur.

Magnẽtius Consul ad Georgium.

Tunc Diocletianus silentio per precones indicto, cùm defixis in sanctum iuuenem oculis (seu) draconis instar, eum agnouisset sic allocutus est: Et olim nobilitatem tuam admiratus ætatemque honore dignam existimans, ad maiores te dignitatis gradus prouexi: & nunc quamuis ad perniciem dicendi facultate abutaris, tamen quia prudentiam ac fortitudinem tuam diligo, tanquam benignus pater consulo hortorque, nè spreta militari gloria, floridam ętatem cruciatibus subiicias, sed maiora potius, diis per sacrificia placatis, à nobis pręmia expectes. Ad hæc sanctus Georgius respondit: Vtinam tu potius, ò Imperator, verum Deum vero sacrificio placare studeres atque immortalem gloriam appeteres. Si quidem qua nunc potiris fluxa est atque caduca, nullamque vtilitatem eam sectantibus conferre potest. Quamobrem me quod attinet, spreta quauis mundi gloria ad eam aspiro quę nũquam excidit,

Imperator alloquitur Georgium.

Georgi⁹ respondit Imperatori.

neque

neque vllius iniuria aut vi eripi pōt, eaque propter, nullum cruciatuum genus reformido. Hæc aliaque viro sancto loquēte, Imperator totus ira percitus sermonem eius interrupit, ac satellitibus mandauit, vt hastis è Concilio expulsum in carcerem con ijcerent.

Detruditur in carcerē Georgius.

Imperata dicto citius peracta. Martyrem igitur in carcerem deductum humique prostratum compedib vinciunt, ac immanis ponderis lapidem sacro eius pectori imponunt. Quæ vir sanctus, sine fine Deo gratias agens, tulit patientissimè. In sequenti luce, rursus eū Imperator ad quæstionem euocauit. Cumque lapidis pondere haud parum eum fatigarum cerneret: Resipuistine, inquit, Georgi, an adhuc grauiora supplicia expectas? Cui Georgius: Adeonè, inquit, Imperator ignauum me euasisse putas, vt paruo hoc planè puerili fractus supplicio pietatem proderem? Imò sanè tu prius torquendo quàm ego supplicia perferendo defatigabere. At ego, inquit Diocletianus, supplicijs ita puerilibus te afficiam, vt tibi celeriter vitam eripiant.

Lapis pectori eius impositus.

Præclara martyris vox ad Imperatorem.

Iubet igitur rotam aspectu sanè terribilem, mucronibus vndique præfixam adduci, eaque alligatum martyrem dilaniari. In eam iniectus machina martyr primùm ardentib. votis precibusque constantiam à Christo precatus est, moxque vi rotæ corpus in frustra discerptum tanta immanitate, vt à tetro spectaculo oculos animosque cuncti auertere cogerentur. At martyr, oppressis nimio prę dolore sensibus, primùm instar mortui conquieuit, neque vllū vitę indicium edidit, ita vt Imperator, quasi præclara de martyre victoria potitus, exultaret, lætusq; ad Apollinis templum sacrificaturus abiret. Vix pedem è loco certaminis extulerat, cùm repente cęli horrendo fragore excitato, vox ad aures martyris delata est: Esto fortis Georgi, nam tua confessione alij similiter ad fidem vocandi sunt. Paulò autem post restituta temperie, visus æstare rotę immenso splendore coruscans Dei angelus qui extenta manu iuuenem grę eum sanitati restituit, animumq; ad alia subeundum certamina addidit.

Horribilis machina.

Discerpitur corpus martyris.

Angel' Dei sanat martyrem.

Interea carnifices ingenti pauore correpti, vt martyrem, præter expectationem, incolumen conspexere, extemplò rem ad Imperatorem nefarijs sacrificijs intentum detulere. Qui viso Georgio obstupescens vix oculis proprijs fidem adhibebat: tacitusq; secùm admirans obmutescebat. Astabant viri duo prætoria dignitate inclyti, quorum vnus Anatolius, alter Protoleo, conspecta rei nouitate ac planè mirabili statim in has confessionis voces eruperūt: Vnus est Deus, magnus & verus Christianorū. Hos confestim Imperator ira percitus capitis sententiam, indicta causa, subire iussit. Sed & ipsa Imperatrix Alexandra, veritatis lumine Dei beneficio illustrata, intrepidè Christum confessa est, quam Magnentius statim abduxit, & nè ad aures Imperatoris confessio eius manaret, domum secū abripuit. Diocletianus autem maxima rabie agitatus, vinctum Christi martyrem in foueam calcariam pręcipitem dari iussit, ibidemque in dié tertium omni auxilio destitutum asseruari. Expleto autem die tertio Imperator, nè quid reliquiarum ab eo extaret, rursus mandat suis vt ossa, si quæ superessent (nam certo certius martyrem extinctum credebat) calci profundius defoderent, sempiternaque obliuione cuncta sepelirét. Abierūt ad imperium famuli magna populi sequente caterua, eumque, quem planè calcis virtute consumptum credebant, mirabili splendore fulgentem viuum ac incolumem repererunt. Quo spectaculo tantus animorū motus in plebe exortus est, vt sublato clamore vnum ac omnipotentem Christianorum Deum collaudarent.

Duo Prætores palam Christū confitentur.

Itē Alexandra Imperatrix credit.

In calce manet incolumis.

Interea militibus moras nectentibus, rumor ad Diocletianum peruenit,

uenit, qui stupore attonitus Dei virtutem magicis artibus scelerata mente asscribere non est veritus. Hinc cũ animum in omnem cogitationẽ versaret, & martyrem qui virtute quibusve artibus res adeo admirandas faceret, interrogaret, ac martyr Christi potentiam illi prædicaret, ille, præstigijs tuis, præstigijs inquam, nos omnes ad stuporem adducis, exclamabat. Sed efficiam, dicebat, vt experiundo tandem discas nihil aduersus potentiam nostram præstigias valere. His dictis ferreas iubet afferri crepidas, easq́ue copioso igne cádentes in pedes ipsius indui. Tum verò instantibus à tergo lictoribus ad carcerem propelli martyrem fecit. Martyr autem quanquam acerbissimis cruciatibus fatigaretur, gradumq́ue difficulter admodùm inferre posset, secum tamen ipse exultans, vno Christi nomine instanter inuocato, suppliciȷ acerbitatem ferebat, animumq́ue his verbis sibi ipse addebat: Curre Georgi vt apprehendas: Sic enim curris, vt non incassum.

Ardẽtes ferreę crepidæ pedibus eius adhibẽtur.

Tandem in carcerem retrusus die illo ac nocte in gratiarum actione alacri mente perstitit, Deiq́ue stupẽdo beneficio iterum pristinam sanitatem recepit. Postridie Imperatoris mandato totiusq́; Senatus auctoritate accitus, sanus non modò sed maiore etiam quàm ante corporis animiq́ue pulchritudine decorus venit: ità vt Imperator stupore oppressus vix fari posset. Tandem cum admiratione in vocem prorumpens ait: Georgi, si tibi tuæq́ue saluti rectè cõsultum velis, omissis præstigijs magicisq́ue artibus dijs sacrifica: alioqui multis cruciatibus affectus, dulci hac vita spoliaberis. Cui martyr: Quanta, inquit, est ista vestra dementia, qui Dei mei potentiæ præstigia umen impiè imponitis, eiusq́; prę sidia magicis artibus comparantes, ludricas da monum, qui a vobis coluntur, fallacias tam impudenter iactatis. Acri voce tunc iique assiduè Diocletianus martyris orationẽ interpellans, adstantibus imperauit, vt os eius cęderent: Sic, inquiens, doceatur, Imperatores non esse contumelijs afficiendos. Deinde iussit, vt neruis bubulis tamdiu vapularet, quoad nudatis vndique ossibus animo viribusq́ue deficeret.

Retruditur in carcerem & sanatur diuinitus.

Os eius cæditur.

Vapulat neruis bubulis.

Fuit continuò ad Imperatoris imperium flagellis in corpus martyris sæuitum: sed Christus Dominus, qui vires animumq́; ad aspera quęque fortiter ferenda suppeditabat, illum concidere non modò non est passus, sed etiam ne serenitatem qui dem vultus aliqua tristitiæ nube, obscurari: prorsus vt Imperator admiratione plenus, cogitatione deficeret nec vlterius, quod inferre vellet, inueniret. Tum Magnentius pari cum Imperatore admiratione detentus, conuersus ad martyrẽ ait: Tu si neque pręstigijs, neque magicis artibus, sed sola Christi Dei tui, vt asseris, virtute res adeo admirádas & planè stupendas geris, exhibe nobis clarius aliquid illius potẽtię signum, vnum que ex his mortuis in tumulo reconditis ad vitam reuoca, vt sic demum Christo tuo soli, veram diuinitatis gloriam tribuamus. Ad hęc S. Georgius: Quanquam certo sciam vos, qui vinculis diaboli constricti ad ipsius voluntatem captiui detinemini, neque hoc quidem facto ad Christum Deum viuentem accessuros, tamẽ propter eam, quę hic præsens est, populi multitudinem, Dei mei benignitate confisus, vestris voluntatibus non inuitus parebo: illiusq́ue, qui cœli terręque imperio dominatur, potentiam declarabo. His dictis virumque in terra genu cum intima pietate fixit, fusisque tandem ad Deum precibus, mortuum, nõ sine ingenti terræmotu, ex terræ visceribus ad vitam reuocauit. Hoc miraculo, dum cunctos stupor inuaderet, maxima populi multitudo iteratis, ingenti cum clamore, vocib. Christi gloriam collaudauit. Imperator vero dementia & furore magis repletus, execrabiles in Christi ac Georgij

Mortuũ suscitat martyr sanctum.

Recluditur iterum in carcerē. gij nomen blasphemias euomebat, iterumque tetro eum carcere conclusit. Interea cùm alij atque alij, custodib. pecuniarum vi facilè corruptis, ad eum ventitarent, plurimi à veteribus delictis per eum expiati Christo nomina dederunt: ac diuinis eius sermonibus miraculisque in fidei constantia confirmati, nulla pro Christi gloria certamina recusarunt.

Inter quos Glycerius quidam, homo cùm arte tū ingenio quidē rustico, sed fidei ac pietatis virtute adeo eximia, vt spretis tyranni minis supplicijsque, sanguinem pro Christi nomine fundere non dubitauerit. Hic enim cùm rem rusticam exerceret, atque, vt fieri interdum solet, alter ex bobus nimijs laboribus fatigatus humi laberetur, & iam iam expirare videretur: Glycerius tanta calamitate sanè perturbatus, cùm multa de admiranda Georgij sanctitate audiuisset, ad carcerem contendit, supplexque à martyre malo suo remedium postulauit. At martyr viso illo subridens hoc tantum effatus est: Vade Christus Dominus meus bouem tuum ad vitā reuocauit. Ille autē verbis eius credulus abijt, inuentoque boue sano & incolumi contineri non potuit quin in has voces laudis & confessionis erumperet. Magnus est Deus Christianorum. Comprehensus igitur iussus est capitalem subire sententiam, quam lætus gaudensque extra vrbē excepit.

Glycerius credit & gladio caditur.

Christus S. Georgio apparet, & eū confirmat.

At Imperator qui nocte interim dieq; varias in animo suo fraudes suppliciaque versabat, quibus sanctum martyrem à Christi confessione auelleret, cùm altera luce iterum ad quæstiones eum euocare statuisset, fertur Christus ipse martyri in carcere votis precibusque intento, apparuisse, animumq; ad reliqua certamina subeunda addidisse, coronamq; capiti imposuisse hortans vt etiam atque etiā videret nè quauis timiditate eadem se indignum redderet. Quo munere incredibili perfusus gaudio martyr in sequenti luce ad certamen euocatus prodijt. Et quidē Imperator post multas, quibus martyris animum mira calliditate ad fraudē pertentabat, blanditias, tandem ait: Si velles mihi tanquam patri amantissimo obsequi, omnes istos, quos pertulisti cruciatus maximis honoribus compensarem. Tum Georgius: Si libet, ô Imperator templum, deos visuri, ingrediamur. Hoc dicto Imperator gaudio exultans, tāquam victoria de martyris constantia potiturus, cum vniuerso Senatu populoque templū intrauit. Omnibus autem ingressis, indicto silentio, & sacrificio iam parato, martyr extensa manu ad Appolonis statuam Ecquid, inquit, à me sacrificium postulas? Num diuinos vni soliq; Deo debitos expectas honores? Hæc dicens edito crucis signo dæmonem inhabitantem in voces verbaq; huiusmodi compulit: Non ego, nec mei similiū quisquā Deus est. Vnus est Deus, quem tu prædicas. Nos autem in baratrum damnationis sempiternæ à Deo præcipitati, inuidiæ stimulis concitati, eandem in calamitatem miseriamque homines pertrahere nitimur. Tum Sanctus: Quo pacto igitur hic manere, me veri Dei cultore præsente, audetis? Hoc dicto, ingenti cum sonitu fremituque statuæ ad vnum omnes humi prolapsæ sunt. Tunc quidam immani furore in Sanctum concitati, constrictum repentè vinculis, multis plagis affecerunt.

Vide fallaciam dæmonis.

Egregiè seipsum dæmon pudefacit.

Corruunt simulachra.

Sedato autem populi tumultu, & Georgio coram Diocletiano adducto, ecce Imperatrix in mediū procedens magna cum humilitate ac reuerentia pedibus se martyris prostrauit, Tyranni dementiam conspuens, deos maledictis lacerans, eorumque cultores detestans. Imperator autē ad eā: Quid tibi, inquit, accidit, ô Alexandra, quòd huic Mago, & incantatori impudenter adhærens, à diis recesseris? Illa verò in Christi confessione Deiq; laudibus exultans, ne responsione quidē dignum eum reputauit.

Imperatrix palā suā fidè testatur.

Igitur Diocletianus nimio furore ebrius, vtrumque & Georgium & nobilis-

Sentētia in S. Georgium & Alexandram.

bilissimā Imperaricem capitis damnauit. Nec mora, ij, quibus hoc mādatum erat, constrictum vtrumq; vinculis non sine multis varijsque ludibrijs extra portas protaxerunt. Illi vero alacri animo ad certamen properantes vitæ tædium pijs precibus alleuabant. Vt verò ad locum quendam ventum fuit, Imperatrix, vt consistere sibi liceret petiuit. Illis autē facilè annuentibus, Alexandra super vestē resedit, & capite in genua reclinato impollutum Deo spiritum tradidit. Huius rei causa martyr Christi maiori lætitia exultans diuinam bonitatem precibus & hymnis & canticis celebrabat, donec ad locum, in quo coronandus erat, peruenisset. Ibi verò fixis in terram genibus, oculisque cum insita pietate ad cœlum sublatis, intrepidè ceruicem feriendā præbuit, & repromissam à Deo iustitiæ coronam recepit.

Imperatrix reddit spiritum.

S. Georgius decollatur.

VITA ET MARTYRIVM S. Adalberti secundi Pragensis Episcopi.

Ex ea qua fide optimè apud Surium inuenitur. Occubuit martyrio anno Domini 997.

23. Aprilis. Patria eius.

Dalbertus in Boemia clarisa dmodùm ortus natalibus, & dignitate inter suos ac gloria præcipuis, diuino procul dubio numine in lucem editus ad magnam ecclesiæ vtilitatem ab ipso ortu destinatus est. Nam cùm in morbum periculosum & planè mortiferum incidisset, & parentes multis lachrymis morientis filij exitum prosequerētur, fuit repentè à mortis ipsius faucibus præter omnem spem votis precibusq; parentum, ad vitā reuocatus. Decursis autem rudis infantiæ balbutientibus annis traditus est Magdeburgi literarum disciplinis imbuendus, quas cùm annis admodùm nouem magno cum tędio ac labore imbibisset, onustus dulcis sapientiæ liquorib. ad patriā remeauit. At verò quanquam magnā suis ipse parentibus expectato diu reditu voluptatem adferret, tantam tamen deprauatis moribus ac nimia viuendi libertate molestiam intulit, vt breui haustam ex eius cōspectu lætitiam grauiore mœstitia obscuraret, luctuque ac lachrymis parentes deformaret. Incumbebat iocis puerilibus, lasciuiam intemperanter exercebat, & cibo potuique, pecudis instar deditus, diuinas leges per summum scelus conculcabat.

Tradidur literis.

In iuuenili ætate fuit valde lasciuus & dissolut.

Interea Boemiæ prouinciæ antistes morbo corripitur: accedit Adalbertus, adstat moribundo, contemplatur humanæ vitæ miseriam fragilemque mundi huius gloriam. Tandem audit moribundum antistitem desperata voce omnem salutis spem abiicientem, clamantemq; ab immūdis spiritib. se ad tartareum chaos deportari. Ingenti sanè horrore corripitur, ac saluturi diuini iudicij timore perculsus, frena ponit animis, roraq; mente ad certū salutis iter mores vitamq; componit, ac postremò tam excellenti virtutum omniū splēdore pristinæ vitę tenebras dispellie populumq; illustrat, vt cōmuni omnium sententia demortui dignitate dignissimus iudicaretur.

Episco. Pragensis horrēda mors. Redit ad sanam mētē Adalbert.*

Igitur electus episcopus & summo cum honore ac gloria in sede inuitus collocatus alium se longè ab eo, qui antè fuerat, exhibuit. O qualis quantusq; mutatus ab illo q paulò antè post diuitias huius mundi gloriamque rapido cursu tēdebat, totaq; mente terrenis in actib sepultus, sola quę carni grata erant, auidè expetebat. Nunc verò mutato cursu sola cœlestia suspirabat, prorsus vt ambab*, quod aiunt, manibus thesauros exhauriret, quib. pauperum inopię miro studio cō ulebat. Erat illi summæ voluprati dies cū noctib. in precib. ac lachrymis insumere, qbus veteris vitę delicta exurebat; Cōtra noxias voluptates & labia insurgētiū vitiorum, oī arte, oī studio virtutum

Creatur Prag. Episc.

Benignitas eius in pauperes.

totum occurrebat, donec desiderio-rũ spinas euelleret, terrenasq; dele-ctationes vinceret, & multa interim passus, proficuũ ingentéq; sudoré p multorũ salute ad finé perduceret. Mirabantur feruorem eius cũs & q latus illi proximè claudebant ama tores carnales rigidum vitæ genus odio habebant, & apud terræ primates fictis criminib. atq; calumnijs in inuidiam trahebãt. Populus interim duræ ceruicis seruus libidinum factus per oĩa scelerum genera vagabatur, & monenté ac obsecrantem nequicquam antistitem repellebãt, subsannabantque.

Ridetur ac repellitur à populo, vitia eorũ corrigere cupiens.

Tunc Adelbertus cùm populũ tanto mentis furore in oĩum vitiorum scelerumq; licentiam ruentem ad salutis viam nullis monitis precibusq; reuocare non posse se cerneret, relicta ciuitate, excussoq; in eam pedum puluere, sacrosancta loca, in quibus Christus Dñs humani generis saluté operatus est, inuisere statuit. Iter igitur ingressus cùm Romæ tum Hierosolymis sacra loca venerabũdus obiuit, ac tandé maiore cœlestis vitę desiderio inflammatus Romæ se totum monastieæ vitę disciplinis ad S. Bonifacium dedicauit. Ibi suscepto habitu tanta virtutum ac sanctitatis integritate Christo militauit, vt ab oĩbus mira charitate amplecteretur, & tanq̃ cęli quidã incola suspiceretur.

It Hierosolymam.

Fit monachus.

Postea terræ populus suorũ scelerũ fœditate offensus & in via iniquitatis iam lassatus episcopum suum, pluribus q̃ ante & pietatis & eloquétiæ luminibus fulgenté reuocauit: ac spem vitæ melioris ostendens, tãdem diu multumq; reluctanté ad sedem reduxit. Et quidé venienté pastorem magno cũ gaudio excepit, cõpressaq; pristina viuendi cõsuetudine, insitas libidines nonnihil repressit: sed mox pondere peccatorum, qđ nondũ planè abiecerat, oppressus in voraginé scelerũ suorũ decidit: atq; adiutrices episcopi manus, quibus eos extrahere nitebatur, pertinaciter recusauit potiusq; in sceleribus suis præfocari, quàm sacri antistitis salutifera monita ad aures admittere maluit.

Reuocatur à suis.

Tum diuinus heros conscenso equo dulcem Romam reuisit, & quasi post pericula maris quassa nauis optatum portum occupauit. Sic secretos monasterij sinus charam requié intrans, pulchram Rachel amplexabatur sacrisque delicijs esurientem animam nocte dieq; sedulus pascebat. Non multo post Romæ congregata est Synodus, in qua Moguntinus Archiepiscopus, episcopum sanctum à monasterij quiete ad relictos greges remittendum esse voluit. Cui Papa Gregorius eius nominis quintus consentiens, susceptũ semel gregem non posse impunè eum dimittere, multis scripturæ sententijs asseuerauit: postremò sedentes episcopi volentem nolentemq; Adalbertum, ni pareat, vinculis anathematis constringendum definiunt. At ille ad Papam: O Pater, inquit, sanctissime, eòne me redire cõpellis vbi animarũ fructum faciam nullum, detrimenta verò salutis meę capiam maxima? Quæso te mitiga ærumnam meã, tristitiã; recessui vel vnicũ tribue solatiũ Si oues meæ verba vitæ spernere pergunt, liceat mihi vel ad exteras & incultas gentes trãsire. Acquieuit libens voluntati hominis Dei Papa Gregorius, & quanquã non sine animi dolore, pp interruptam quietem, abeuntem, exultantem tñ pp martyrij spem, cuius longo desiderio ardebat, à se dimisit.

S. Adalbertus subditorũ suorum offensus peccatis iterũ Romã abit.

Synodus Romana compellit eũ redire ad suos

Oratio Adalbert ad Gregor Papam V.

Ergo, quem suo labori adiutorem Deus præparauerat Ducé Polonorũ Boleslaum rerũ dubius petiit, cuius auxilio ad populum sibi commissum & multoties cõtradicentem nuncios suos destinauit. Sed illi præter plenam contumelijs legatioñé attulerunt nihil. Ille verò, accepto libello repudij, istis cõtumelijs non aliter exhilaratus fuit, q̃ homines oblatis præter spem honorib. ac diuitijs lætari solent. Igitur solutis vinculis sacer Antistes tota mentis auiditate mar-

Petit Ducé Polonorũ.

Sui eũ non admittunt.

martyrij desiderium arripuit, iunctisq; duobus sociis, quos sacro bello portandoq; euangelio aptiores iudicabat, itineris sibi comites delegit.

Nec mora est in parte regni Boemiæ ciuitas magna, quam Gnesnam vocant (vbi sacrum eius corpus multis admodum miraculis clarũ sepultum iacet) ibi dum precibus & sacrificijs pro populi illius salute die noctuque diuinam implorat misericordiam, multos Christo lucrifacit, multos natu grandes, & fœdis peccatorũ sordibus inueteratos purissimo regenerationis lauacro mũdat, mũdatosque in Christi ouile introducit. Inde nullas nectens moras nauim conscendit, ac varijs maris superatis periculis, tandem Prussorum terræ clanculum appulit. Erat gens planè barbara adeoque moribus efferata, vt, silicis instar, salutaria dogmata repelleret, ac neminem prorsus salutem adferentem admitteret. Vnde trepidi sanè nautæ sanctum Antistitem festinanter exposuere, noctur noque remeantes auxilio, securam fugam capesserunt. At Christi miles incredibili pereuntium animarũ zelo flagrans, duobus cũ sociis paruum quendam locum, insula, forma & situ, haud absimilem, intrauit. Ibi aliquot dum hæret diebus, fama nouorum hospitum ad aures paganorũ deuenit esse: nimirum homines ignoto habitu ac cultu prorsus inaudito. Aduolant ex improuiso parua naue pauci, frendẽtesq;, ira fumantes, barbarum nescio quid, ac hospites quæ-runt. Tandem vnus ex eis peiorum pessimus propius accedens, sublato vi maxima, conto quo nauem impulerat, cœlestia meditantem episcopũ fortissimè percussit. Si non abitis, inquit, citius capite plectemini, aut certè duris vexati supplicijs, ingratam mortem subibitis. At verò sacer Antistes humi stratus, & mente pariter ac corpore toto extentus: Benedictus, inquit, Deus: Si plus non accipiam pro crucifixo meo, vnum saltem precio sum ictum habeo.

Gnesna ciuitas in Boemia.

Multos adducit ad Christum.

Venit in Prussiam.

Percutitur immaniter sacer Antistes.

Quid verò inde secutum? Foras eiecti, veniunt in mercatum, vbi subitò cælicolam circunstant longo agmine omnis generis ac sexus homines, pandunt cruentos rictus, ac, luporum instar, sanguinẽ sitientes minantur mortem, quòd ad eos apportaret vitam. Loquentem horrent deridentque, & cęlestia verba magna cum suauitate ac modestia inculcantem dedignantur. Instabat nihilominus vir sanctus feritatem illorum lenire: sed illi horrendis clamoribus aera implentes, baculisque terram percutientes furorẽ dictabant, mortemque protinus se illaturos, ni terra excederet, iurabãt. Tum verò athleta Christi oleum se & operam perdere cernens, tristitia magna affectus varios casto in pectore versabat æstus, nec tamen salutis gentis barbaræ, vel certè optatæ mortis spem abijciebat. Habito itaque cum sociis consilio, placuit abiecto vestium horrore nitidiorem paulò corporis assumere habitum, ac alia quæuis offensionis pericula rudibus paganorũ animis adimere. Interea dum hac arte ac fraude deludere eos cogitat, ad ferocium Luiticorum surda idola totis viribus prædicationis fulmine deiicienda conuertit iter, vt Christo nouum aliquem populum acquireret, aut longis desideriis finem imponeret. Sed dum his cogitationibus implexus hęret, breui itinere consecutus est, quod multo tempore quęsierat.

Barbari vitam vita anire recusant & mortem minantur.

Luitici sunt qui alias Vilsi dicuntur.

Ecce enim dum lęto in gramine Missarum solenniis ritè celebratis, & viribus corporis cibo vt cunque reparatis, somno indulgent, adest ingenti cum armorum strepitu barbarus quidam, cuius frater non ita pridẽ à Polonis occisus fuerat. Is acri vindictæ cupiditate incensus aĩum suũ sanctissimorũ virorũ nece sanare cupiebat. Itaq; rapido cursu eos assecutus, vinculis primũ cõstrinxit, impositisque plagis ad montem quendam compulit: in cuius supercilio præclaram martyrii palmam diu desi-

Capitur S. Adalbertus & vinculis cõstringitur.

desideratam fœlix pater fœlici agone adeptus est. Ibi septem lanceis (quemadmodum referunt qui agoni interfuerunt) confossus occubuit. Primum dux ipse & nefariç cohortis magister, stimulante furore, cordis eius penetralia perforauit, inde cęteri pari furore ac malitia elati scelus peregerunt. Vt autem ostenderet diuina clementia quàm nihil huius vitę mors sit formidanda, quamque eadem preciosa in conspectu Dei sit, ecce ligatę martyris manus vltro solutæ amicam mortem amplexarunt: ac crucis in modum extentæ, anima ad suum creatorem abeunte, permanserunt.

Septem lanceis confoditur.

Miraculũ.

Impij verò illata viro sanctissimo tam crudeli morte nequaquam contenti, abscissum à corpore caput, fida sub custodia vtrumque asseruarunt, vt finitimo Boleslao Duci ingenti pecuniæ vi illud redimendum offerrent. Duos autem fratres martyres comites fideles secum miserandam in captiuitatem abripuerunt, eodẽ martyrij ac gloriç certamine a cęlesti Patre coronandos.

Duos eis socios captiuos abducunt.

VITA F. AEGIDII VIRI Sanctissimi, qui fuit è primis socijs B. Francisci Assisinatis.

Ex ea quæ extat apud Surium.

23. Aprilis.

Vo tempore beatus Franciscus calcata mundi vanitate, pietatis studio incredibili flagrabat, erat Assisii vir quidam mirę simplicitatis ac amoris in Deum ardentissimi, Aegidius nomine; qui vt primùm suis è ciuibus intellexit Bernardum eius vrbis virum primarium & dominum Petrum summæ ædis ibidem Canonicum, rebus suis in pauperes erogatis, sancti Francisci institutũ amplexatos, octiduo post diuino instinctu permotus ad eos quoque se aggregauit.

Duo primi socij S. Frãcisci.

Porro Franciscus nouo milite gauisus, cum, vt eum donaret habitu, ad comparandum pannum abiret, atque mulierem stipem infimis precibus mendicantem obuiam haberent, ait ad Aegidium: Quin tu, optime frater, huic pauperculę pallium, quo indutus es, largiris? Aegidius autem prompto alacrique animo mulieri id obiecit, simulque ex ea eleemosyna tanto est cumulatus gaudio, vt cęlos sibi planè apertos existimaret. Hinc toto deinde vitæ suę tempore nihil vno charitatis officio antiquius habuit, nihil maiore cum alacritate ac gaudio perfecit, quã inopium ac pauperum necessitatibus consulere: cunctisq; cùm corporis tum multo magis animę cibos subministrare.

Eleemosyna hominẽ lętificat.

Pauperum amator & benefactor Aegidius.

Cum aliquando ad loca sacra peregrinando, pauperem extrema nuditate laborantem obuium haberet, nihilque quo hominis miseriam subleuare posset, inueniret, auulsum protinus de suo cucullo caputium ei obtulit: ac nudo capite diebus viginti inambulauit. Quanquàm autem & ipse pauper libenter pauperibus aliquid tribuebat, nunquam tamen gratis oblatum panẽ sumere voluit: sed manuum suarum labore victitabat, neque tamen pręter victum in diem admittebat aliquid. Ocium verò tanquam animę pestem contagiosissimã cane plus & angue oderat, & manibus, quod aiunt, pedibusque euitabat. Huius autem propositi adeo erat tenax, vt nec latum quidem vnguem ab eo recederet. Cum quandoque à Cardinale Tusculano benignè ad mensam eius vocaretur, ille nè tanti principis auctoritatem negligere videretur, adfuit quidem; sed duobus onustus panibus, quos iustis ante laboribus acquisierat: asserens nequaquam sibi licitum esse alienis vesci sudoribus: quin potius beatum esse eum, illique bene fore, qui manuum suarum labores manducaret. Hinc beatus Franciscus visa viri sancti innocentia & optima vitę disciplina, liberam ei, vbicunque vellet, commorandi facultatem cõcedebat. Degit aliquando in eremo quadã

Nõ vult vesci panibus nisi labore suo quæsitis.

Ocium detestatur.

Degit soli-

narius ad Perusiā. Perusiæ vicina, vbi lagenas arculasque vitreis poculis aptas cótexebat, quas deinde nudis pedibus in oppidum, non quidem pecunia sed nudo victu venales inferebat. Eo in loco annis non paucis cum magna sanctitatis laude exactis, aliquando reuocatis ad memoriam pristinæ vitæ delictis, tantum ex eorum recordatione dolorem concepit, vt abiens in syluā se habitu sacro nudauerit, accitoque quodam fratre, eidem præceperit, vt iniecto collo eius fune ad alios eum pertraheret, & tanquam grauissimorum criminum reum vapulandum offerret. Ipse verò voce cum lachrymis & miserando eiulatu sublata misericordiam clamabat. Fratres autem eo viso ad tantos sunt prouocati fletus, vt, interclusо crebris singultibus spiritu, vix fari possent. Tandem illis rogantibus atq; monentibus, vt se suo indueret habitu, respondit vir sanctus: Ego sanè eo planè indignus sum: vos autem si eleemosynæ loco eum mihi conceditis, miser illum recipiā.

Dolor eximius de peccatis olim cōmissis.

Beatus autem Franciscus viso eius feruore, & incredibili martyrij cupiditate, cum aliis quibusdam ad Saracenos eum destinauit. Sed Tunetum veniens fuit à Christianis illic degētibus à salutaribus monitis barbaris fundendis prohibitus: nè secum omnes pariter in mortis periculum adduceret. Vnus ex fratribus grauissima quandoque carnis tentatione afflictus remedium ab eo postulauit. Cui Aegidius: Dic mihi, inquit, quid faceres cani te mordere volenti? Ego, respondit ille, verberibus eum abigerem. At Aegidius: Idem facito huic tentationi & tandem liberaberis: nā nemo sine certamine de minimis etiā hostibus victoriam obtinere potest.

Mittitur ad Saracenos.

Ipse verò fuit corporis domitor inprimis eximius. Semel in die, cumq; sane exiguum ad vesperam sumebat cibum. Et quanquam alii in eo corporis castitatem mirarentur, eamq; facerent plurimi, ille tamen multo magis ad mentis puritatem attendebat, inq; eo laborabat vel maximè vt suam cum diuina sociatet arctissimè, nihilque admitteret, quod vel tenui nubecula splendorem illum obscuraret. Cum multa frater quidam de castitate eum prædicantem cunctisque virtutibus præferentem audiret: eū tanquam sacrarum literarum rudem & prorsus ignarum instruere voluit: Charitatem à D. Paulo cæteris virtutibus ante latam, eamq; omnium reginam esse dicendam. Cui Aegidius subridens respondit: Ecquid nam est charitate castius & purius? Quid nos Deo magis commēdat, quid nos charos ei reddit nisi illa mentis castitas quæ sensus omnes diuinæ gratię custodit, & amoris vinculo in dissolubili ei coniungit? Cumque præterea in castitate laudanda & prædicāda multus esset, quidam matrimoniali vinculo constrictus illa audiens ait: Ego vxore mea contentus, à fœminis omnibus abstineo. Cui Aegidius. Putas, inquit, non posse hominem è suo vino ebrium fieri.

Parsimonia victus.

Puritas mētis.

Etsi autem literis nullis instructus erat, attamen diuinæ sapientię splendoribus adeo fuit illustratus: vt etiā eruditissimos quosq; excelleret. Nec prophetiæ dono caruisse putādus est: nam cum rex Francorum Ludouicus peregrino habitu sacra loca aliquando inuisere statuisset, in via tactus amore sancti Aegidii, de cuius virtutibus iā ante audiuerat multa, Perusiæ ad monasterij portam venit. Ianitor autem vt primū quēdam Aegidio nunciauit peregrinum cum paucis familiaribus prę foribus stare, eiusq; colloquium expetere, ille actutum in spiritu eum Franciæ regē esse cognouit, celeriterq; accurrens eius in amplexus amore ebrius ruens, magno cumulatum gaudio à se dimisit.

Donum prophetiæ.

Iam verò quam ei fuerint familiares mētis in Deum excessus quis credat? Post sextum à suscepto vitæ sanctioris instituto, quadam nocte piis intentus precibus adeo diuini spiritus suauitate absorptus est, vt putaret animam planè à corporis coniunctione diuellendam esse. Nec multo post

Mentis excessus ei familiaris.

post raptus in spiritu ad cęlestia arcana contemplanda tanta est affectus lętitia, tantaq; repletus dulcedine vt deinceps quoties vel ipsius Dei, vel gloriæ cęlestis, vel paradisi fieret métio, toties oppressis sensibus humi caderet, spirituq; exultans cęlestia regna peragraret: Hinc pueri & opiliones ab aliis docti, eo viso, clamabāt: Paradisus, paradisus. Quo audito, protinus corpore deficiēs labebatur, & interim eum incredibili métis gaudio de cęlesti gloria cogitabat.

Triduo ante Christi natalem, in Tuscia eo loco quem Sethonam vocant, postquam diebus quadraginta continuis (vulgo id S. Martini ieiunium appellant) in ieiuniis precibusq; perseuerasset, nocte Christus Dominus ei apparuisse fertur. Ex euius conspectu tantam hausit animi voluptatem ac spiritus duleedinem, vt deinceps omni hominum familiari consortio repudiato vnicum vitę suæ solatium solitudinem appeteret, ac nocte dieque sola cęlestium rerum meditatione animum pasceret. Fuit autem in omni vita perquam iucundus & hilatis, quanquam ea res multis sępe hominibus, morosis dieo, & qui externo habitu vultuq; omnem virtutem sanctitatemque metiuntur, non paruam indignationem attulerit. Sed non intelligunt ij, multum certè ab ea sanctitate quam fingunt alieni, non posse iucundè viui, nisi sapienter, honestè iusteque viuatur.

Christus ei apparet.

Ægidi⁹ semper iucūdus & hilaris fuit.

Præcepta Eeclesiæ & ius Pontificum magna cū primis reuerentia prosequebatur, eaque alijs commendare non desinebat, dicebatque: Nos sanctæ matris Eeclesiæ bonitatem minimè agnoscere, quæ non intermittit viam salutis nos docere, mirabilique ratione ad sempiternam gloriam dirigere. Venerunt quandoque ad eum Cardinales duo, vt sapientiæ eius, quæ miro preconio celebrabatur, experimentum aliquod caperent. A familiari autem colloquio in discessu sese precibus eius commendārunt. Quibus ille: Quin potius, inquit, vos me precibus vestris commendatum habetote, qui maiori fide ac spe prędīti estis. Illis autem sciscitantibus quinam id fieri posset, Aegidius respōdit: Vos diuitiis honoribus, omnibusque mundi prosperitatibus affluentes haud dubiam vobis salutem promittitis: cum ego miser in extrema mendicitate & rebus duris atque asperis damnationem insuper vehementer formidem.

Ecce quāti faciēda præcepta Ecclesiæ, & quā salutaria.

Sub vitæ finem, eum iā annis quinquaginta admodum duobus in saero Ordine cum egregia fortitudinis laude contra omnes dæmonum insidias atque fraudes inuictus persisteret, tantas repente Satanæ molestias & infestationes perpessus est, vt in magnas redactus angustias fratrum suorum opem vehementer imploraret. Nee destitit infestus hostis inuidiæ suæ iacula ad extremum vsque spiritum in eum torquere, modisque omnibus eonari, quo in desperationis barathrum eum pertrahere posset. Sed vir sanctus in Christi meritis conquiescens mente placidissima, cuncta inimici iacula firmissimo fidei clypeo excepit, spiritumque lætus in manus Creatoris effluauit eodem die quo in saero Ordine sacræ militiæ arma susceperat, ipsis nimirum sancti Georgii martyris natalitiis.

Dæmon ad sub finem vitæ valde infestus.

Obit sanctissime.

Fuit sanè hic vir, quamquam literarum prorsus rudis, insigni virtute atque prudentia: adeo vt populus eū loquentem & de rebus diuinis disserentem attentissimè audiret, eiusque ab ore cum ingenti admiratione penderet.

Prudentia eius insignis.

Sciscitanti aliquando euidam qua ratione puras & charitatis igne inflammatas Deo posset offerre preces, cum cor suum nimio torpore oppressum sentiret, respondit Aegidius: Si rex aliquis duos ministros, alterum armis egregiè tectum, alterum inermem ad prælium mitteret, certè armatus imperterritus ad certamen ibit: inermis verò subsistet neque ita intrepidè vt alter pedem in hostem inferet. Verùm enim verò si is, solo regis

Fructuosior est oratio ampli or est cum mente constanti licet arida perclaratę, quā cū summa spiritus dulcedine.

regis amore, omni contempto periculo in medios hostes graderetur, eosq; omni contentione quamuis multis saucius vulneribus repelleret, nunquid meritò is alteri præferẽdus maiorique laude ac præmio dignus haberetur? Ita etiam & is qui ad certamen orandi absque deuotionis gustu fidenter accedit & cum mentis ariditate solo Christi amore aduersus animarum nostrarum hostes luctatur, non modò suo fructu ac præmio non frustrabitur, sed maiore etiam gloria in cœlesti regno coronabitur quàm is, qui in hac vita plenus spiritus delicijs nullo aut paruo cum certamine tranquillitate fruitur.

Monastica vita quãti facienda. Quodam illum consulente, num relicta mundi vanitate in monasterio se Deo consecrare deberet sic respondit: Si quis extrema rerum omnium inopia laborans reconditum in agro thesaurum sciret, putasne quæsiturum illum ab aliquo, an eum thesaurum effodere deberet? Quanto ergo magis omnibus nobis properandum est, vt æternæ vitæ thesaurum reperiamus.

Rogauit aliquando Aegidium frater quidam, vt pro ipso Dominũ deprecaretur. Cui Aegidius: Tu verò, inquit, ora pro teipso. Quid enim alium pro te mittis & tu interim desides, cum possis ipse iter facere? Illo dicẽte se peccatorem esse, Aegidium verò Dei amicum, atque ea causa posse Dominum & sibi & alijs propitiũ reddere, Aegidius respondit: Frater mi, si omnes omnium platearum anguli auro argentoque redundarent, ac proclamatum esset licere cuilibet pro voto illud auferre, aliumne pro te nũcium ablegaturus esset, qui tuo id nomine tolleret? Puto equidem teipsum iturum nec satis fisurum alteri. Ita nimirum cum Deus omnes ad se inuitet, thesaurosque nullo vnquã tempore deficientes, liberaliter promittat neminemque ad se venientem spernat, quid est φ alium pro te mittas? quin potius ipsum adito causamque tuam ei exponito ac multo facilius per te, quàm per alium, quod desideras obtinebis.

Alia sunt huius sancti viri dicta sanè eximia, & raram quandam prudentiam spirantia, quæ nos breuitatis studiosi, omittere cogimur.

MARTYR. S. ALEXANDRI Lugdunen. marty. socij Epipodij.

Ex eo quod inuenitur apud Surium.

INterempto Epipodio, cuius supra martyrij certamen descripsimus, persecutor recẽti adhuc cruore aspersus, beati Alexãdri sanguinem sitiebat. Quem receptum ex carcere comperẽdinato examine, die interposito, furori suo præcepit offerri, vt eius supplicio nõ modò rabiem suã, verùm etiam sæuientis populi insaniam temperaret. Quẽ tamen etiam hac percunctatione tentauit. Adhuc in potestate tua est, vt euadas prędecessorũ exẽpla, videasq; quæ teneas. Ita enim persecuti Christicolas sumus, vt pœniteat te solum arbitrũ resedisse. Nã præter alias cęsorum cateruas, etiam stultitiæ tuæ collega succubuit. Atque ideo, si tibi consulis, immortales deos thuris accensione venerare. Beatus Alexander dixit: Gratias ago Domino, φ dũ gloriosos martyrũ reuoluis triumphos, & illa tormenta cõmemoras, ad deuotionẽ me quoq; confirmas exemplis. Putasne ergo extinctas animas, quas fudisti? Illæ quidem cœlum possident: persecutores verò viceuersa in illo agone potius perierunt. Fallit enim te opinio tua: extingui non potest nomen Christianũ, quod ita Deo fundante firmatum est, vt ipsis etiam mortibus propagetur. Nunc igitur quia fratrem mihi charissimum in summo gaudio collocatum scio, securior eandem viam ingredior. Ego namq; Christianus sum: tu verò exerce corpus, quod pro imbecillitate terrenis fustibus mundi videtur addictum: cæterum animas nostras custodiat

24. Aprilis.

Alexander sistitur Præsidi.

B. Alexander egregiè respondet Præsidi.

diat & recipiat ille, qui condidit. Ad hæc præſes mixto pudore & furore deſæuiens, ſanctum Alexandrum diuaricatum ternis cędentibus verberari præcepit: qui nulla humili reſponſione inter tormenta deiectus, Dei ſemper præſidium flagitauit.

Verberatur martyr acerbè.

Cumque longiſſimo ſpatio cædentium ſuccidiua viciſſitudine non frãgeretur, præſes interrogat, vtrum etiam in hac confeſſione duraret. Cuius percunctationi inconcuſſa auctoritate reſpondit: deos gentilium dæmonia eſſe non numina. Deum verò omnipotentem, inuiſibilem, ſempiternum, ſui propoſiti eſſe cuſtodem. Cui iudex Ad hanc, inquit, inſaniã Chriſtiani proruperunt, vt prolixitate pœnarum gloriam ſibi exiſtiment comparari, & perſecutores ſuos viciſſe ſe iudicent, quos oportet celeri fine cõſumi. Quia ergo eos in pertinacia ſua & audiri nefas eſt, & videri, idcirco Alexander fixus cruci animam, ſicut meretur, effundat. Hac prolata ſententia carnifices beatum Alexandrum vinculis conſtrinxerunt: ſed ijs tormentis, quæ magna crudelitate exprompſerant, minimè afficere potuerunt. Nam cum ante multis laniatus verberibus fuiſſet, adeo vt crate coſtarum ſoluta, animæ ſecreta panderentur, beatum ſpiritum, ſupremis vocibus Chriſtum inuocans, ante efflauit, quàm noua tormenta accederent: atque hoc modo quos tormenta moriſque diuiſerant, tandem ſepultura coniunxit, dum à Chriſtianis educta occultè extra vrbem corpora abſconſa conduntur.

Vertitur in eum ſententia crucis.

Abit è uita ſanct° martyr.

Erat enim in colle ſuperpoſito ciuitati concretus denſatis vepribus locus, ibique in modum ſpeluncæ concluſa frutetis ac ſentibus vallis latebat, cuius in receſſu venerabilia corpora magna Chriſtianorum deuotione condita ſunt. Qui locus multis magniſque ſanctorum virtutibus clarus & admodum celebris effectus eſt. Nam cum inſequenti tempore Lugdunenſis populus morbo ſæuiente paſſim corrueret, adoleſcens quidam claris natalibus ortus, vi febrium valde ſuccenſus, viſione admirabili commonitus eſt, vt remedium à muliere, apud quam martyris Epipodij calceamentum ſeruabatur, expeteret. Paruit ille ac mulierem adiens per quaſdam martyris exuuias ibidem relictas febrium ardorem extinxit, ac integræ ſanitati ſine mora redditus eſt. Quæ virtus fidei atque ſanctorum per vniuerſam deinde ciuitatem ſparſa plurimis & animę & corporis ſanitatem attulit, ac fuſis fugatiſque dæmonibus ſolida pietatis fideique fundamenta collocauit.

Miracula ad ſanctorũ martyrũ ſepulcrum.

S. MARCI APOSTOLI ET Euangeliſtæ vita & martyrium.

Ex ea quæ eſt apud Metaphraſten. Migrauit ex hac vita octauo Neronis anno, ſepultuſque Alexandriæ Anianum habuit ſucceſſorem.

Vo tempore Apoſtoli per totum terrarum orbẽ ſeminandi euangelij cauſa diſperſi erant, Marcus Petri diſcipulus, & ſocius, egregius diuinorũ myſteriorũ nuncius Aegypti regionẽ euangelij face illuſtrandam ſuſcepit. Poſtquã enim per principẽ Apoſtolorum, cuius doctrinam attentis auribus ſedulus diſcipul° hauriebat, Chriſto genitus eſſet, geſtaq; Saluatoris ex magiſtri ac doctoris ſui ore excepiſſet, rogatuſque a fratribus eadem literis optima fide mandaſſet, ſtatim aſſumpto Euangelio à ſe conſcripto, perrexit Aegyptum ac primus Alexandriæ Chriſtum annuncians conſtituit eccleſiam, tanta doctrina & vitæ continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret.

25. Aprilis.

S. Marc° S. Petri diſcipulus.

S. Marcus ſcripſit Euãgelium.

Conſtituit eccleſiam Alexãdriæ.

Et quidem vt primùm in Cyrenem Pentapolis vrbem venit, cœleſtique Chriſti regnum magna virtute prædicauit, protinus ingentia ibidem miracula, ad populi perfidiã expugnandam patrauit plurimoſq; ſtu-

Venit Cyrenem.

Multos conuertit.

pendis rerum factis à tenebris ad lucem adduxit: ac postremo ab omnibus delictis per fontem salutaré expiatos in Christi Ecclesiam introduxit. Ibi verò quanquam fructus minime pœnitendos faceret, indiesque de inimico præclaram victoriam obtineret, à diuino tamẽ spiritu Alexādriã abire iussus est. Nec mora Generosus & fortis athleta prõpto alacriq; animo ad stadium, deducentibus eum ad nauim fratribus, properauit.

Abit Alexandriã.

Cumq; insequenti luce secũdo admodum vento Alexandriam appulisset, factaq; descensione vrbis portã, ad locum qui Mendion vocatur, ingressus esset, soluto ibidẽ pedis eius calceamento subsistere nonnihil coactus fuit: visoq; veterum calceamentorum sutore ei suum reficiendum tradidit. Ille verò diuino proculdubio nutu magis quàm casu sinistram subula perforauit, exclamauitque: Vnus est Deus. Quo audito beatus Marcus re optimè intellecta in humũ despuit, factoque ex sputo illo luto manum illius illiniens: In nomine, inquit, Iesu Christi viuentis in sęcula esto sanus; dictoq; citius manus sanitatem cõsecuta est. Quo beneficio pariterq; potentia confestim permotus sutor Marcum Apostolum summis infimisque precibus ad suas ędes inuitare cępit, ac obnixè rogare vt communi secum mensa frui dignaretur. Apostolus ea sutoris beneuolentia ac animi præcipuè candore gauisus plurimum, Dominus, inquit, dabit tibi panem vitæ cęlestis.

Sanat manum sutoris.

Interea sutor tacitus secum multo magis orationis efficaciam habitumq; virtutis in beato Marco admirari atque suscipere cœpit. Cumque fusis primum in ipso domus ingressu ad Deum precibus accumberent, mutuisque sermonibus sese recrearent; Anianus, hoc namque sutori nomen erat, Pater, inquit, obsecro quisnam es tu? Et vnde tanta tibi orationis efficacia, vt solo verbo repente mihi sanitatem impetrares? Cui diuinus Apostolus: Ego, inquit, seruus sum Domini Iesu Christi, filij Dei. Vellem, inquit ille, Deum videre. Tum sanctus Marcus: Illum ipsum tibi ostendam. Cępitq; illi magna cum auctoritate ac gratia initium Euangelij secundum Matthæum exponere, totamque Christi generationem & oracula per Prophetas multo ante tẽpore prolata explicare: tanta cum animi eius delectatione, vt ingenti cũ admiratione ac gaudio nunquam se eiusmodi audiuisse testaretur. sed Iliadem & Odysseam, quæ plurimum ab ijs discreparent, sedulo voluisse, ijsq; animum oblectasse. Marcus verò longiori orationis serie Christi Euangelium contexens, tanto amore animos omnium inflammauit, vt ipse nõ modò Anianus eiusque familia, sed magna quoque regionis illius multitudo ad Christum accederet, auideque cœlestem disciplinam à Marco allatam arriperet.

Sutor credit in Christũ cum multis alijs.

Cum verò ciuitatis illius optimates de beati Apostoli aduentu certiores facti essent, cernerentque calcato deorum cultu ac neglectis sacrificiis; solum Christi nomen celebrari, homines q; profligatis antea moribus & infinitis sceleribus pollutos, mutatis repente animis, honestatis ac virtutis studium sectari; consilium ab infesta inuidia cœperunt, quo sanctum virum per insidias opprimerent simulque cum eo constitutam cęlestis vitæ disciplinam extingerent. Quo cognito Marcus ne suo capite communem Christianorum rem in apertum discrimen adduceret, fuga salutari non tam sibi quàm ecclesiæ consulere studuit. Igitur Anianum Christiana disciplina optime iam tunc instructum & multis magnisque virtutibus ornatum episcopum ordinauit, Malchum verò, Sabinũ, & Cerdonẽ presbyteros: additisque diaconis septem, & alijs vndecim, qui ecclesiastica ministeria ritè obirent, Alexandriam fidei & pietatis operibus florentem reliquit, rursusque Pentapolim repetijt.

Alexãdrini cogitant ei necem inferre.

S. Marc⁹ ordinauit Alexãdria Episcopum presbyteros & diacones.

Ibi annis admodum duobus exa-

ctis,

ctis, & episcopis clericisque per regionem illam constitutis rursus Alexandriam venit: vbi aucto mirabiliter credentium numero Christi Ecclesiam cunctis virtutibus mirifice efflorentem & egregio templo, in Bubulci loco, visendo triumphantem inuenit: adeo vt proteritis idolis palam iam Græcorum insaniam subsannarent; ac Christi trophæa in conspectu omnium erigerent. Marcus verò ea re plurimum gauisus alios item atque alios scelerum suorum tabe adhuc infectos ac perfidia contaminatos virtutibus atque miraculis ad sanitatē reuocare pergebat. Aegrotos enim sanabat, leprosos mūdabat ac cæcis incredibili multitudine visum præstabat. Hæc autem vt Christi fidelibus summam animi lætitiam ac voluptatem, ita perfidis idolorū cultoribus insignem inuidiam conciliabāt. Hinc rabie quadam atque furore agitati diuinum Apostolum ad necem inquirere cœperunt. Itaque die illo, qui Christi resurrectioni, ingenti fidelium lætitia, sacer est; quo die nefarij cultores Serapidis Dei sui nefaria festa celebrabant, Apostolus sacris intentus mysterijs comprehenditur, iniectoque in eius collum fune, cum dissonis clamoribus huc illucque trahitur: tanto furore & crudelitate vt copioso sanguinis imbre humū tingeret, stratosque lapides coloraret. Cumque animos hoc furore ad vesperam vsque inebriassent, tetrum cum in carcerē compegerunt: donec, quo mortis genere de medio tollendus esset, decernerent.

S. Marcus Missam celebras comprehēditur.

Conijcitur in carcerē.

Ecce autem nocte concubia ingens terræmotus excubantium animos subito terrore concussit, tantaque formidine compleuit, vt neque fugiendi neque confitendi mentem habe rent. Angelus autem Domini immenso coruscans lumine, clausis carceris ianuis, beato athletæ astitit, animumque hisce fere verbis mirificè recreauit: Serue Dei, en cœlestis vitæ liber nomen tuum consignatum tenet, neque vlla vnquam obliuione hominum delebitur. Consors namque regni cœlestis eris, & reliquiæ in terris reliquiæ non peribunt. Hac visione mirificè exhilaratus Apostolus sublatis in cęlum manibus gratias quā tas potuit maximas, Christo egit, illiusque numen laudibus & hymnis celebrare non destitit. Cumque incredibili delibutus gaudio in diuinę bonitatis consideratione diutius exultaret, ecce Christus Dominus, figura illa, qua in terris cum Apostolis versatus est, illi apparuit, dixitque: Pax tibi Marce. Marcus verò intercluſa præ gaudio voce Domine, inquit, mi Iesu Christe: simulque dispatuit.

Angelus ei in carcere apparet.

Item Christus.

Mane autem facto gentilium multitudo eodem adhuc furore ebria è carcere eum rapuit, rursusque iniecto in collum fune cum protrahens clamabat: Trahamus bubalum in bubulci stabulum. At Marcus ea contumelia supplicioque nihil motus maiores Deo sine fine gratias agebat, exclamansque: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: impollu tam inter carnificum manus Deo animam tradidit. Gens autem indomita & effrēnis collectis vndique sarmentis raptim pyram ingentem excitauit, vt sacrum corpus flāmis illis absumeret. Sed diuina prouidentia repente excitatus turbo, cum horrendis tonitruis ac crebris fulgetris omnem multitudinem in effusam fugam compulit, immissisque de cęlo imbribus sublātas in altum flammas extinxit. Tunc Christiani secretas à cineribus viri sancti reliquias magno cū honore ac gaudio collegerunt, collectasque cum precibus ac hymnis in monumentum è lapidibus excisum intulerunt.

Migrat à vita.

Sepelitur à fidelibus cū honore.

Fuit autem B. Marcus primus omniū qui in Aegypti Alexandria Christi Ecclesiam suo sanguine consignauit: Vir canis aspersus, oblongo naso, subducto supercilio, pulcher oculis, recaluaster, prolixa barba, velox incessu, habitudinis optimę, ætatis medię, affectione continens, ac gratia Dei repletus mirificè.

Forma S. Marci.

MARTYRIVM S. BASILEI Episcopi Amaseæ.

Ex ea quæ est per Iohannem Presbyterum Nicomediæ scriptum. Extat in Metaphraste.

26. Aprilis.

Vm deuicto Maximino impio Christianorum hoste Licinius totum sub se Orientem subiugasset, pacemque tyrannorum armis ac persecutionibus fugatam diuina virtute quasi post liminio reuocasset, accidit vt protinus, vel prosperis rerum successibus elatus, vel dæmonis stimulis, qui Christianam Rempub. pace & otio constituto florentem per suos satellites oppugnabat, concitatus nouo furore ac scelere perturbaret. Nā cum ad eam vsque diem animum suū sceleris & perfidię plenum simulata quadam fidei ac religionis specie occultasset, tum impietatem adeo impudenti ac nefario ausu exprompere cępit, vt impio deorum sacrificio se suosque omnes polluere nō contentus omni nefanda libidine per summum scelus summamque virginum ac matronarum iniuriam contaminaret. Rapiebat scelestus violenta manu senatorias mulieres virginesq; Dei hominumque fidem obtestantes, eosque in omnium conspectu ad suam libidinem abutebatur. Ad hæc, infinitis calamitatibus alijs miseram gentem opprimere non desistebat.

Licinij simulata religio.

Effrenis libido.

Quæ cum pia Licinij coniunx magni Constantini germani soror videret audiretque, miserę gentis calamitates miserata clanculum pium Imperatorem per literas monuit vt Licinium per omnia libidinum genera vagantem comprimeret, multosq; mor tales ab eius furore liberaret. Erat ea tempestate virgo quædam Reginę deputata obsequijs, moribus ac vitæ integritate adeo eximia vt nihil in ea desiderari posset. Hanc Licinius propter formę elegantiam cum deperiret, ad nefarium coitum per Benignum cubiculi sui præfectum inuitabat. Illa verò virginitatis amantissima tota mente scelus detestabatur, ac viam omnem modumque exquirebat quo Licinij congressum subterfugeret. Tandem ex Reginæ ipsius consilio, sumpta virili veste, in Armenię regionem aufugit inque vrbem Amaseam peruenit: vbi à Quintio vrbis illius viro cum primis illustri hospitio excepta fuit. Erat eodem tempore apud eundem Quintinum Basileus loci illius antistes sanè eximius & virtutibus admirandus. Is cum templum insigni opere construeret, magnaq; pecuniæ inopia laboraret, Glaphyra (hoc namque virgini nomen erat) ingentem auri & argenti vim, qua donata à Regina abierat, in ędificationem obtulit, omnesque ferè facultates ad Basilei voluntatem liberaliter expendit.

Licinij coniux accusat maritum apud Imperatorem Constantinum.

Glaphyra virgo fugit impium Licinium.

Venit ad Basileum & suas ei offert facultates.

Temporis deinde interuallo Licinius intellecta Glaphyræ fuga facibus furoris inflammatus misit ad prouinciæ Præsidem edictum, quo virginem vnà cum Basileo Antistite ferreis constrictam vinculis ad se mitti mandabat. Sed diuina factum est prouidentia, ut ante vitam hanc miserā & caducā cum meliore permutaret, quàm tyranni vultum subiret. Itaq; Præses ab omni humanitate & misericordia alienus accepto edicto sanctum Episcopum comprehensum vinculisque adstrictum ad Regem misit. Fuit vir sanctus multis in via onust° contumelijs ad regiam vrbem Nicomediam deductus, tetrumque in carcerem coniectus. Assumpserat sibi diaconos duos itineris & laborum suorum comites, Parthenium & Theotimum insigni pietate ac eruditione viros, quos ad futurum certamen verbis planè diuinis virili fortique animo subeundum hortatus est.

Glaphyra feliciter obit.

Basile° vinctus mittitur ad Licinium.

Iacebat vir sanctus humi prostratus totaq; in cœlum mente intentus cum subito irrumpentes in carcerem carnifices, dimissis iam ante diaconis, episcopum corripiunt, vinctumque ad regem deducunt Ibi post crimina falso obiecto eaq; diluta, dijs à rege

Vinctus ad regis tribunal trahit.

rege sacrificare iussus est. Si faceret magno decoratus honore abiret; sin minus diris excarnificatus supplicijs vitam cum morte mutaret. Basileus verò qui mente, ac cogitatione in cælestibus habitabat calcatis huius mundi iactante honoribus, ac diuitijs respondit: Se nunquam eo dementiæ prorupturum, vt viles, ac perituros honores sempiternę cęlestis regni gloriæ proponere velit. His auditis rex mandauit Tribuno, vt capite truncatum in maris fluctus demergeret. Fuit continuò crudele regis ipsius mandatum sacro Antistiti expositum: qui incredibili cum gaudio illud excipiens, dixit: nihil sibi potius in votis esse quàm capite non modò truncari, sed infinitos pro Christi nomine cruciatus sustinere.

Basilei responsum ad regem.

Hanc animi constantiam Tribunus cum intellexisset, iussit mediocriter flagellis cæsum capite plecti, ac truncum corpus maris fluctibus demergi. At episcopus ea sententia exultans ter tamen intrepido animo præstolatus est, vltroque inimici rabiem prouocauit: quo citius mortalitatis solutus ergastulo, desiderato Domini Dei sui conspectu frueretur. Itaque fixis in terram genibus preces insigni sanè cum pietate ad Deum, cum pro se, tum pro commisso sibi grege fudit, ex tentamque animo maximo ceruicem feriendam carnifici præbuit: vnaque percussus plaga præclaram martyrij palmam adeptus est. Corpus fuit in mare piscibus deuorandum vnà cum capite obiectum: sed ò immensam Dei bonitatem, qua ipsa etiam cadauera eorum, qui pro nominis eius gloria decertant, prosequitur. Eccè enim Parthenius, & Theotimus nocturna visione à Deo admoniti, vt preciosas illas reliquias ad dextrum vrbis sinũ piscarentur, misso in mare reti corpus ita capiti coniunctum extraxerunt, vt sola sectionis vibex in sacro illo collo inueniretur: nec tantum ab omni corruptione liberum sed tãta insuper odoris suauitate refertum, vt incredibilem omnium naribus voluptatem, iucundissimumque oculis spectaculum præberet.

Flagellis cæsus capite plectitur.

Corpus ei⁹ capiti diuinitus iũctũ ex aquis extrahitur.

Funus multis fuit lachrymis præ gaudio fusis curatum, & Amaseam in templũ nuper ab ipso antistite cõstructum, illatũ: vbi inter alia sanctorum martyrũ corpora admirãdis operibus clarum, maximũ loci illius incolis solatium in rebus asperis pręstat.

VITA BEATISSIMI Richarij Presbyteri.

Ex ea quam Albinus Flaccus ad Carolum Imperatorem scripsit. Claruit circa annum Domini sexcentesimum trigesimum.

TEMPORIBVS Dagoberti Francorum regis gloriosissimi, Richarius quidã in villa Centula prouincię Pontinę non tam natalium splẽdore, quàm morum honestate, ac omni probitate illustris, velut quidam lucifer inter vmbras oriens emicuit. Contigit autem illo tempore duos sacerdotes, quorum prior Caidocus vocabatur, virtutum oĩum meritis, ac præcipua sanctitate florentes de Hybernię partibus ad Pontinas peruenire regiones, vt optimam diuini verbi sementem in terram sterilem prorsusque inucultam iacerent. Sed cum à loci illius rusticis propter morum insolentiam, non modò nõ admitterentur, sed quãplurimis etiam affecti iniurijs à finibus illis expellerentur, Richari⁹ impijs eorũ conatib. obsistens, Christi seruos de manibus impiorum ereptos domum suam deduxit: ac singulari quadã benignitate fouit. Interea cum quotidie de reb. diuinis mirabili eloquẽtię suauitate dissererent, Richariũ adeò diuini amoris igne inflãmarunt, vt delictorum etiam leuissimorum memor incredibilẽ lachrymarum vim profunderet summaq; cõtentione ad summã vitæ innocẽtiam, ac mentis puritatem aspiraret. Itaque mox tã dira castigatione corpus constrin-

26. Aprilis. Richarij patria.

Eius conuersio.

strinxit, vt post longa, & diuturna ieiunia, pane hordeaceo cinere mixto, & aqua lachrymis temperata, fessum ieiunijs corpusculum refocillaret: deuotusq; Christi athleta cõtra inimici insultus vigilijs, & orationibus tanta instātia militabat, vt plurimos suo exemplo à prauitate vitæ ad omne honestatis studium inuitaret: prorsus, vt dignis successibus ad sacerdotalem honorem proueheretur; quo liberius maioreque cum auctoritate, ac gratia diuinis suis sermonibus, quibus pollebat plurimum, profligatos hominũ mores reformaret, & extinctam vbique pietatis lucem nouo splendore excitaret.

Abstinentia eius admiranda.

Fit Presbyter.

Quod sanè quanta cum dexteritate, ac fructu præstiterit nulla vis orationis explicare potest. Nam populus qui effrenata prius mente in scelerũ omnium licentiam ruebat, & obstinata mente verba vitæ repellebat, adeò eius prędicatione repentè immutatus est, vt præclara quædam fidei incrementa susceperit: atque egregijs pietatis operibus cõceptam fidei vim declarauerit. Richardus autem, vt omnibus virtutũm ornamentis populũm exornaret, admirabili sanctitatis exẽplo laborabat. Quicquid in stipendia prædicationis populus spontè obtulisset, mox pauperibus, quorum patrocinium insigni alacritate gerebat, distribuebat, indignum planè reputans, eum de crastino pręsentis vitæ cogitare, qui æternę vitæ diuitias anhelat accipere. Hinc vndiq; ad eum infirmi confluebant: quos lęto hilariq; suscipiens animo suauissimis primum consolationibus fouebat, deinde necessitatibus eorũ larga manu succurrebat, sauciaq; eorum corpora tanto charitatis studio tractabat: vt nec leprosorum quidem deformia fœtidaq; membra horreret. Egenos vagosq; ad domum suam euocabat, & opem benignitatis suæ vltrò offerebat, eosq; pecunijs, ac vestimentis instructos ita à se dimittebat, vt etiam magno se ab eis beneficio affectum existimaret.

Fructus cõcionũ eius.

Benignitas eius in pauperes.

Vndè tantus ei honor accreuit, vt populus inter se beneficijs, ac muneribus in eum conferendis certaret, & tanquam cælicolam quendam in terris coleret.

Et quidem vir sanctus oblata quęlibet eo animo acceptabat, vt eadem in pauperum solatia distribueret. Cũque alios occultis diabolica fraude peccatorum vinculis obligatos per sedula prædicationis hortamenta solueret; tum alios sęculari captiuitate oppressos, pecuniæ largitione redimebat, carnaliq; seruitute liberatos ad suauissimam iucũdissimamq; Christi seruitutem conuertebat. Neq; solum in his regionibus, nocturnas suo exortu discussit vmbras, sed in vltramarinis etiam Bretanniæ partibus ęcas ignorantiæ tenebras suo aduentu expulit, tantoq; lumine illustrauit, vt cuncti eius se beneficijs diuites factos gauderent, eiusq; benignitatem, ac sanitatem miris laudibus, ac preconijs celebrarent.

Captiuos redimit.

Exacto autem prædicationis in Britannia officio, cum multiplici verbi Dei fructu in patriā reuersus est: vbi tanto se ardentius seruituti Dei subegit, quanto sibi viciniorem remunerationis diem esse cognouit. Cumque magnos sibi cum à Rege Dagoberto tum à cæteris nobilibus, ac plebe denique vniuersa honores deferri cerneret, voluit salutari ad eremum fuga eos declinare, ne perpetuos atque cęlestes, vel amitteret, vel certè manifestum in periculum adduceret. Itaque Tristiacensem cum vno comite ingressus syluam, tuguriolum ibidem construxit, soliq; Deo, ac animæ puritati intentus dignam cęlesti patria vitam exegit. Neque tamen diu clausa eremi angustia lucis columna latere potuit: quin potius sui fulgoris radijs lõgè lateq; magis innotuit. Quapropter vndique ad hominem Dei diuersis fatigati infirmitatibus confluxerunt, quos orationis suę medicamine sanauit, omnesque ad se quocunque morbo afflictos venientes, vel tristitiæ cuiuslibet rancore angustiatos, sanos hilaresque domum remisit.

Fugit ad eremum.

Aegrotos, et infirmos ad se venientes sanat.

In-

Interea dum pius Pater omnibus benignè consulit, præscius diei, quo ex hac vita ad æternā vocandus erat, Sigobardum commilitonē suum euocauit, eiq; præcepit, vt funeri necessaria præpararet. Quo dicto totus la chrymis perfusus discipulus lignum quæsiuit, è quo aptos sacro Patris corpori loculos formaret: quod inter aptandum tot penè fletibus rigauit quot ictibus percussit, & amaris in e lachrymis, quàm paternis membris impleuit. Interim dum sancto Patri magna cum tristitia pius filius pararet obsequium, validiore oppressus infirmitate, inter orationis verba fer uentesque gratiarum actiones spiritū efflauit. Fuit corpus manibus ipsius discipuli in sepulcrum à se præparatum, repositum, ac ingenti lachrymarum imbre curatum. Sed dictu mirū, cum discipulus inter paternas exequias præ nimio luctu, graui oppressus somno humi decumberet, eccè vidit in aula incredibili splendore decorata, luceq; Solis clariore inambulantem Richarium, sibique de precla ra illa mansione pro vili abiectoque tugurio mirificè gratulātem, & Christi bonitatem hymnis, ac canticis extollentem. Vndè Sigoberdus ingenti cum gaudio euigilans lætior exequia rum opus prosecutus est, Deo disponente, vt & filius à luctu gemituque consolaretur, & patris gloria ad notitiam omnium perueniret.

Moritur S. Richarius.

Visio Sigoberdi discipuli eius.

Non multo post Abbas Ocialdus, qui monasterio in Centula sanctissimis disciplinis optimè constituto cū pari pietatis laude præerat, sanctissimi viri corpus summo cum honore, ac gloria transtulit, suoq; in monaste rio honorificè collocauit, vbi multis admodum miraculis clarum, immensa opem eius digne implorantibus, & corporis, & animæ beneficia largitur, præstante Domino nostro Iesu Christo à quo omnis sanctitatis laus, & miraculorum virtus ad nos dimanat.

Corpus eius Centulam transfertur

MARTYR. S. ANTHIMI
Episcopi Nicomediæ.

Ex eo quod est apud Metaphrasten. Successit hic S. Cyrillo eiusdem ciuitatis Episcopo.

NTHIMVS in præclara nobiliq; ciuitate Nicomedia oriūdus, eā ab infantia pietatis, ac modestię prę se faciem tulit, vt nihil moribus illius ornatius, nihil vitę integritate candidius videretur. Erat adolescens adhuc adeò Christianæ philosophię deditus, tantaq; grauitate morū prę ditus, vt solo vultu oculisque, è quibus admirabile pietatis, ac prudentiæ specimen elucebat, alios ad virtutis studium excitaret, & quasi quibusdam amoris diuini facibus inflammaret. Hinc cum ea hominis virtus in oculis, & ora omnium versaretur ad sacerdotij dignitatem, magnum id tēporis honoris gradum euectus est: nec multo post, sublato è viuis Nico mediæ antistite, communi omnium suffragio in cathedram eius frustra re luctans collocatus.

27. Aprilis.

Admirāda in adolescē te morū grauitas, et pietas.

Fit Sacerdos, & Episcopus.

Ille verò cum sacri istius muneris functionem nullis precibus nullaque arte subterfugere posset, prudentissimi gubernatoris instar vtraque manu clauum arripuit, summisq; viribus laborauit, vt commissam sibi ecclesię nauem, sedatis impietatis fluctibus, ad optatum salutis portum dirigeret. Quod sanè quanta prudentia, & constantia præstiterit, testes sunt Indes, & Domna, qui relicto Imperatore, & omnibus huius mundi honoribus, ac diuitijs spretis studio, & labore Anthimi assiduo, ad fidem pietatemq; adducti sunt. Testes etiam sunt Glycerius, & Theophil⁹, qui pietate huius viri excitati intrepidè mortis aculeum pro Christi nomine acerbissimum superarunt. Testes postremò viginti martyrum millia qui voracibus flammis corpora sua obijcere nō dubitarunt, quo haustam

Indes, & Donna per Anthimum cōuertūtur.

Glycerius, & Theophilus martyres.

Viginti martyrū millia

ftam ab Anthimo fidei, ac pietatis formam in extremum iudicij diem conseruarent.

Maximianus Imperator. Ea tempestate Maximianus Imperator Christianorum sanguine ebrius grauissimam longè lateque persecutionem excitauerat. Cumque alij ad vincula, alij ad supplicia, & crucem traherentur, Anthimus virtutũ splendore in primis illustris nequaquam latere potuit. Degebat vir sanctus in pago Semana, vbi dum verba vitę populo ministraret, missis à Maximiano viginti equitibus haud parum diligẽter ad vincula, & necem quæsitus est. Cumque errabundi in ignotum incidissent, auideque ex eo scire cuperẽt, vbinam locorum antistes Nicomediæ degeret, ille cernens diu desideratam iam adesse martyrij palmam, eos benignè admodum hospitio excepit, appositisq; dapibus ad epulas eos hortatus bono animo esse iussit, se Anthimum illis adducturum. Igitur solutis liberisq; animis illis epulantibus Anthimus in medio ciborum apparatu exurgens: O optimi, inquit, ac strenui milites, ego sum his qui hactenus tanto à vobis labore, ac sudore quæsitus est. Estote animo bono hilarisq; vt expleti moderatis epulis Maximiano me sistatis. His auditis equites stupore propemodùm oppressi conticuere, ac venerandos illius canos reueriti ne oculos quidem in eum figere præsumpserunt. Cumque ex vna parte animis reputarent insignem viri beneuolentiam oblatumque gratis cum magno cibi, ac potus apparatu hospitium: ex altera verò intolerandam Maximiani tyrannidem cogitarent, Ingenti pudore suffusi, scelus, propter quod venerãt, execrati sunt Anthimoque fine fine gratias agentes liberam abeundi facultatem concesserunt.

Anthimus se vltro hostibus prodit.

Anthimus conuertit milites qui ad se capiendũ venerat ad Christum. At ille incredibili martyrij cupiditate incensus statim luculenta oratione de pietate, ac recta in Deum fide ad eos disseruit tanta auctoritate, ac gratia, vt profligatis ex eorum mentibus errorũ tenebris omnes ad Christum adduxerit: & salutari regenerationis lauacro expiatos admirando quodam gaudio, & exultatione perfuderit. Tum verò ipse ante omnes futuri certaminis iter ingressus manibus post terga reuinctis ad tyranni tribunal peruenit: seseq; vltrò in conspectum eius obtulit. Imperator autem, vt tantã animi eius magnitudinem frangeret, allatis protinus cruciatuum instrumentis sic eum affatus est: Tùne es ille Anthimus, qui innumerabilibus deos nostros atticis contumelijs, & rudem plebeculam tecum in eandem impietatem trahis? Ad hęc Anthimus leniter subridens: Certè, inquit, Imperator, ne ad hæc quidẽ tibi respõderem, nisi execrabilis tua impietas, vel tacere etiam volentem prouocaret. Nam anteà quidem mentis tuæ errorem vehementer deplorabam cum intelligerẽ te manibus quibusdam simulacris diuinos honores tribuere; nunc verò cum speras me tuis, vel minis, vel supplicijs in eandem animi pestem pellendum quo animo hęc feram? Deliras planè Imperator deliras inquam, si credis me cruciatibus à Christi confessione, vel amore auelli posse. Oportet, vt hæc eorum subijcias oculis, qui animo pusillo, & angusto pluris lubricas huius vitæ voluptates, quàm cęlestes delicias nulla vnquam ægritudine cõtaminandas faciunt.

Eos baptizat.

Vltro se sistit Imperatori.

Praclarè respondet Imperatori.

Hæc cum sacerdotio magnus, & de certatione maior Anthimus disseruisset Imperator subiunxit: Sunt hæc quidem inania verba sed exitus acta probabit; iussitque durissimis sancti martyris ceruicem lapidibus verberari. Ille autem tanquàm certaminis sui primitijs iã decorat⁹ magno exultabat gaudio grauioraque supplicia desiderans exclamabat: Dij, qui cælum terramque non fecerunt, pereãt. Hac contumelia grauiter commotus Imperator, talos martyris ferreis iussit fibulis igne candentibus transfigi; atque in solum acutis stratum testis prosterni, virgisq; crudelissimè cędi. Cumque martyr inuicto æquè animo in tor-

Ceruix martyris lapidibus tunditur.

Horrẽdum supplicium.

in tormentis persisteret, tyrãnus ignita ei tibi alia adhibuit, summaque contentione laborauit, vt suppliciorum acerbitate generosum athletæ animum vinceret. Sed cum ijs tormentis acerbius torqueretur, animoque in medijs cruciatibus deficere videretur, demissam cælitus vocem audire visus est: quæ & labantes vires reparabat, & amplissima cum insigni victoria prẽmia spondebat. Tum verò vultu animoq; protinus alacrior factus, non modò nõ concidit, sed miracordis tranquillitate ipsum Imperatorem stupescentem affatus est: Breui conuincam te inani religionis opinione tumidum deos colere, & Christi nomen blasphemijs insectari.

Vox cæli missa eum confortat.

Hac libertate dicẽdi lacessitus Maximianus, iubet martyrem rotæ alligatum sine intermissione vexari, carnesque ignitis lampadibus paulatim exuri. Sed carnifices (ò immensam Christi potentiam, & bonitatem) cũ admotis sacro corpori lampadibus martyrem se totum flammeum facturos putarent, humi protinus strati cõciderunt, ac fluentibus è manibus cruciatuum instrumentis, tanquàm sopore quodam graui oppressi permanserunt. Tum verò Maximinus furore incredibili inflãmatus, maledictis carnifices insectari, & tertio quoquo verbo stolidos, socordes, ac effœminatos appellare. At illi ingenti timore, ac horrore perfusi membris omnibus trepidare, sesque nullo modo splendorem trium virorum, qui immenso coruscantes lumine Anthimo astabant, ferre posse clamabant. Martyr autem in precibus, & hymnis exultãs diuinas laudes concinebat, tyrannũque ignem præ nimio furore spirantem multo maioribus afficiebat supplicijs.

Alligatur rota.

Carnifices prosternuntur.

Itaque Maximianus constantia tãti martyris victus, solutũ è rota, ferreis vinctum catenis ad maleficorum iussit deduci carcerem. Sed accidit, vt solutis in via diuina virtute catenis, nouo lictores miraculo percellerent, & admirabili spectaculo stupefaceret. Cumque humi strati trepidarent, martyr manu sua sublatos cœptum iussit iter pergere, ijsque comitantibus lętus carcerem ingressus est. Ibi verò non pauci propter scelera vinculis astricti, eius aduentu pijsque sermonibus adeo recreati sunt, vt se totos ei sanandos traderent, nullosque pœnitentiæ labores in peccatorũ remissionem recusarent: quos vir sanctus Christo conciliauit, aquisq; salutaribus à sordibus peccatorum ritè purgatos adoptiuos cælestis regni filios effecit. Maximianus autem cum maiora impietatis suæ damna ab eo pateretur, rursus è carcere eductum pro tribunali ingentia ei præmia, ac summi sacerdotis deorum ei honorẽ obtulit: si thura dijs adolere vellet. Sed Anthimus, irrisa Imperatoris dementia, Ego, inquit, summi illius, & præclari Pastoris, & Pontificis Iesu Christi sacerdos sum, cui meipsum sacrificium offero. Dij autem vestri, & eorum dignitates planè omni sunt ludibrio, ac contumelia dignissimj.

Martyr in carcerem reducitur.

Maleficos in carcere ad pœnitentiã adducit et baptizat

Maximianus pro tribunali ei blanditur, & munera promittit.

His ira percitus Imperator, iubet generosum athletam capitalem subire sententiam, qui dubia minimè futurorum bonorum spe exultans, constanter ceruicẽ lictoris gladio subiecit, ac desideratam diu martyrij coronam gaudens percepit. Corpus eius fuit magno fidelium gaudio in eodem certaminis loco honorificè tumulatum.

Capite plectitur martyr.

MARTYR SS. VITALIS, ET Valeriæ eius coniugis.

Ex actis SS. Geruasii, & Protasii, quæ S. Ambrosius in sua Epistola scripta reliquisse putatur.

VITALIS, & Valeria optimi sanctissimiq; sanctorum filiorũ, ac martyrum Geruasij, & Protasij parẽtes fuere: cõiuges tãtis exculti disciplinis, tãtisq; ornati virtutib. vt & illi, & filij sanè perq; eximia mart. gloria coronari meruerint.

28. Aprilis

Vita-

Vitalis cũ Paulino iudice Rauennã veniens quẽdam in certamine martyrij trepidantem confirmat.

Vitalis enim cum multis magnisque huius mundi fulfultus honoribus, cõsularis militaret, & cum iudice suo Paulino Rauennam veniret, cerneret que ibidem hominem Christianum, natione Ligurem, arte medicum, quẽ Vrsicinum appellabat, post varia tormenta egregia fortitudine superata, ad capitis sententiam subeundam vehementer trepidare, pedemque ab instituto certamine inani perculsum timore retrahere voce magna exclamauit: Noli, noli, Vrsicine medice, qui alios curare cõsueuisti, teipsum æternæ mortis iaculo vulnerare. Noli quæso coronam à Domino tibi præparatam perdere, qui per tot tantaque supplicia ad Palmam peruenisti. Locus enim Christianorum deputatus certaminibus, Ad Palmã, vocabatur; nimirum quòd magna palmarum arborum frequentia celebris esset. Itaq; Vrsicinus Vitalis vocibus à metu, & timore ad constantiam reuocatus, statim fixis in terram genibus capita em sententiam alacer excepit: & palmam martyrij adeptus ad cœlos commigrauit. Vitalis verò peracto fęliciter certamine, martyris corpus rapiẽs, intra Rauennatium vrbem sepeliuit, expletisque debito cum honore sepulturæ obsequijs, ad iudicem vltra venire contempsit. Magna profectò inuictissimi militis Christi virtus, magnum pectoris robur, qui de suo periculo omnino securus, de alieno solicitus, vno verbi telo, & inimicum perculit, & claudicantem inflicto vulnere socium ad agendum viriliter excitauit.

Locus Ad Palmam. Vrsicinus martyr.

Paulin⁹ iudex comprehẽdit S. Vitalem.

Paulinus igitur consularis iudex partim suo contemptu irritatus, partim Christianæ pietatis studio offensus comprehensum eum in eculeo leuari iussit, vt victus cruciatuum tormentis idolis sacrificaret. Cui Vitalis in medijs supplicijs: Infinita planè tuæ menti dominatur stultitia, qui cum alios à periculo deceptionis liberare studuerim, tu me in fraudem, ac pellem animæ corporisque sempiternam pellendum putas. Tunc Paulinus ira dolore mixta repletus mar-

Deducitur martyr ad Palmã, & lapidibus obruitur.

tyrem ad Palmam deduci iussit, ibidemq; pubetenus in terram defossus lapidibus obrui. Sacerdos autem quidam Appolonius, qui tale consiliũ suggesserat, protinus à dæmone correptus eodem in loco septem continuos dies energumenus exclamabat: Incendis me sancte Vitalis martyr Christi, & crucias me. Die verò septimo, à diabolo præcipitatus, in flumine expirauit. Gloriosus autem Christi martyr, iuxta ciuitatem Rauennatium sepultus, res ibidem admirandas suis orationibus gerit; ac præclara beneficia omnibus opem eius implorantibus præstat.

Vltio diuina in interfectorẽ eius

Valeria autem eius coniunx audita beatissimi coniugis morte, non auidos petuasores suis possessionibus timuit, non potentioris cuiuslibet patrocinium quæsiuit, non more vidua rum dispersas vbicunque res suas in tuto colligere studuit: sed castissimi coniugij fidem seruans, ad impendendum funeris obsequium de Mediolanensi vrbe vsque Rauennam mirabili feruore peruenit. Non illam deterruit tam longi itineris difficultas, nõ retinere potuit metus amittendę possessionis, non eam consularis immanissimus furor à Rauennæ finibus exturbauit. Illuc quippè erectus eius spiritus medullitus intendebat, quo beatissimum virum, calcata iam morte, præcessisse cognouerat. Gaudebat ab hominibus vxor martyris appellari, sed multò inenarrabilius æstuabat eadem martyrij gloria coronari. Quapropter cum à Christianis esset prohibita, & ab ipso martyre in visione admonita nè sacras reliquias optimè collocatas turbaret, neuè celeri quadam translatione violaret, ad vrbem Mediolanensem reuerti constituit. In via autem idololatras Syluano sacrificantes incurrit, qui eam ad nefarias epulas inuitabant. Illa verò constanter voceque libera, reiectis cun indignatione pollutis edulijs, Christiana, inquit, sum: neq; vllo mihi modo licet de Syluani dij vestri sacrificijs vesci. At illi hæc audientes adeo

Valeria eius coniugis egregia virtus.

Eius martyrium. adeo districta cæde eam mactarunt, vt vix semineceꝫ sui homines ad Mediolanensem vrbem perducerent: ita vt intra triduum martyrij consors doloris effecta ad Dominum migraret.

MARTYR S. THEODORAE Virginis.

A S. Ambrosio scriptum lib. secundo de Virginibus. Passa autem est quarto Kal. Maij, & quidem Alexandriæ non Antiochiæ quemadmodum librariorum vitio in Ambrosio legitur.

28. Aprilis. VPER Alexādriæ virgo quædam incredibili pulchritudine, quò magis virorũ euitabat conspectum eò amplius incendebat. Pulchritudo enim audita, nec visa, plus desideratur duobus stimulis cupiditatum amoris, & cognitionis: dum, & nihil occurrit, quod minus placeat, & plus putatur esse quod placeat, quod nō iudex oculus explorat, sed animus amator exoptat. Itaque sancta virgo, nè diutius alerentur potiendę spe cupiditatis, integritatem pudoris professa, sic restrinxit improborum facies, vt non iam amaretur, sed proderetur. Ecce persecutio. Puella fugere nescia, certè pauida nè incideret in insidiatores pudoris, animum ad virtutem parauit tam religiosa, vt mortem nō timeret: tam pudica, vt expectaret. Venit coronæ dies. Maxima omnium expectatio. Producitur puella duplex professa certamen, & castitatis, & religionis. Sed vbi viderunt constantiā professionis, metum pudoris, paratā ad eruciatus, erubescentem ad adspectus, excogitare cœperunt quemadmodum specie castitatis religionem tollerēt, vt eum id abstulissent, quod erat amplius, etiā id eriperent, quod reliquerant. Aut sacrificare virginē, aut lupanari prostitui iubent. Quomodo deos suos colunt, qui sic vindicant? aut quemadmodum ipsi viuūt, qui ita iudicant? Hic puella nō quòd de religione ambigeret, sed de pudore trepidaret, ipsa secum, Quid agimus? Hodie aut martyr, aut virgo altera nobis inuidetur corona. Sed nec virginis nomen agnoscitur, vbi virginitatis auctor negatur. Nam quemadmodum virgo, si meretricem colas? quemadmodum virgo, si adulteros diligas? quemadmodum virgo si amorem petas? Tolerabilius est enim mētem virginem, quàm carnem habere. Vtrumque bonum si liceat; si non liceat, saltem nō homini castæ, sed Deo simus. Et Rahab meretrix fuit, sed postquam Deo credidit, salutem inuenit. Et Iudith se, vt adultero placeret ornauit: quę tamen quia hoc religione, non amore, faciebat, nemo eam adulteram iudicauit. Benè successit exemplum. Nam si illa quæ se commisit religioni, & pudorem seruauit, & patriam: fortassis, & nos seruando religionem seruabimus etiam castitatem Quod si Iudith pudicitiam religioni pręferre voluisset, perdita patria, etiam pudicitiam perdidisset. Itaque talibus informata exemplis simul animo tenens verba Domini, quibus ait: Quicunque perdiderit animam suam propter me, inueniet eam, fleuit, tacuit, ne eam vel loquētem adulter audiret: nec pudoris elegit iniuriam, sed Christi recusauit. Existimate, vtrum adulterare potuerit corpus, quæ nec vocem adulterauit. Iam dudum verecundatur oratio mea, & quasi audire gestorum seriem criminosam atque explanare formidat.

Theodora virginitatē profitetur.

Duplex certamen castitatis, & religionis.

Meretricē Venerē dicit.

Iosu. 2. & 6. Iudith 10.

Claudite aurem virgines: ducitur puella Dei ad lupanar: sed aperite aurem virgines Dei: Christi virgo prostitui potest, adulterari nō potest. Vbicunque Dei virgo est, Dei templum est, nec lupanaria infamant castitatem, sed castitas etiam loci abolet infamiam. Ingens petulantiū concursus ad fornicem. Discite martyriū miracula sanctæ virgines, dediscite locorum vocabula. Clauditur intus columba, strepunt accipitres foris: certant

Adducitur ad lupanar S. Virgo.

certant singuli, quis prædam prius inuadat. At illa manibus ad cęlum lęuatis, quasi ad domum venisset orationis, non ad libidinis diuersorium: Christe, inquit, qui domuisti virgini feros leones, potes etiam domare hominum feras mentes. Chaldæis rorauit ignis, Iudæis se vnda suspendit, misericordia tua, non natura sua: Susanna ad supplium genu fixit, & de adulterinis triomphauit: aruit dextera, quæ templi tui dona violabat. Nunc templum ipsum attractatur tuũ: nè patiaris incestum sacrilegij, qui non passus es furtum. Benedicatur, & nunc nomen tuum, vt quæ ad adulterium veni, virgo discedam. Vix cõpleuerat precem, & ecce vir militis specie terribilis irrupit. Quem admodum eum virgo, vt vidit, tremuit, cui populus tremens cessit? Sed non illa immemor lectionis: Et Daniel, inquit, supplicium Susannæ spectaturus aduenerat, & quam populus damnauit, vnus absoluit: Potest, & in hoc lupi habitu, ouis latere. Habet & Christus milites suos, qui etiam legiones habet. Aut fortasse percussor intrauit. nè vereare anima; talis solet martyres facere. O virgo fides tua te saluam fecit. Cui miles, nè quæso paueas soror. Frater huc veni, saluare animam, non perdere. Serua me, vt ipse serueris. Quasi adulter ingressus, si vis, martyr, egrediar. Vestimenta mutemus: conueniunt mihi tua, & mea tibi, sed vtraque Christo. Tua vestis me verè militem faciat, mea te virginem. Benè tu vestieris, ego melius exuar, vt me persecutor agnoscat. Sume habitum, qui abscondat fœminam: trade, qui consecret martyrem. Induere chlamydem, quæ occultet membra virginis, seruet pudorem. Sume pileum, quod tegat crines, abscondat ora. Solent erubescere, qui lupanar intrauerint. Sanè cum egressa fueris, nè respicias retro, memor vxoris Loth, quæ naturam suã, quia impudicos licèt castis oculis aspexit, amisit. Nec vereare, nè quid pereat sacrificio. Ego pro te hostiam Deo reddo, tu pro me militem Christo. Habes bonam militiam castitatis, quæ stipendijs militat sempiternis: loricam iustitiæ, quæ spiritali munimine corpus includat: scutũ fidei, quo vulnus repellas: galeam salutis. Ibi enim est pręsidium nostrę salutis, vbi Christus: Quoniam mulieris caput vir, virginis Christus.

Teclã dicit. *Daniel. 3.* *Ios.* *Daniel. 13.* *Vide egregij militis exẽplum.*

Et inter hæc verba chlamydem exuit: suspectus tamen adhuc habitus, & persecutoris, & adulteri. Virgo ceruicem, chlamydem miles offerre. Quæ pompa illa, quæ gratia, eum in lupanari de martyrio certarent? Addantur personæ, miles, & virgo, hoc est, dissimiles inter se natura, sed Dei miseratione consimiles, vt compleatur oraculum: Tunc lupi & agni pascentur simul. Ecce agna, & lupus non solùm pascũtur simul, sed etiam immolantur. Quid plura? Mutato habitu euolat puella de laqueo: & egreditur de lupanari virgo, sed Christi. At illi, qui videbant oculis, & non videbant corde, ceu raptores ad agnam, lupi fremere ad prędã. Vnus, qui erat immodestior, introiuit: sed vbi hausit oculis rei textum: Quid hoc, inquit, est? Puella ingressa est, vir videtur. Ecce non fabulosum illud, cerua pro virgine: sed quod verum est miles ex virgine. At etiam audieram, & non credideram, quòd aquam Christus in vina conuertit. Iam mutare cœpit sexus. Recedamus hinc, dum adhuc qui fuimus, sumus. Nunquid & ipse mutatus sum, qui aliud cerno quàm credo? Ad lupanar veni, cerno vadimonium. & tamẽ mutatus egrediar: pudicus exibo, qui adulter intraui. Iudicio rei, quia debebatur tanto corona victori, damnatus est pro virgine, qui pro virgine comprehensus est. Ita de lupanari nõ solùm virgo, sed etiam martyres exierunt.

Vide certamen pul. *Esa. 65.* *Ioan. 2.*

Fertur puella ad locũ supplicij cucurrisse, certasse ambos de nece, cũ ille diceret: Ego sum iussus occidi: te absoluit sententia, qñ me tenuit. At illa clamare: Non ego te mortis vadem elegi,

Certant inter se virgo & miles de nece.

elegi, sed prędam pudoris optaui. Si pudor quæritur manet nexus: si sanguis exposcitur, fideiussorem non desidero: habeo vnde dissoluam. In me lata est ista sententia, quæ pro me lata est. Certè si pecuniæ te fideiussorem dedissem, & absente me iudex tuum censum fœneratori adiudicasset, eadem me sententia conueniret, meo patrimonio soluere tuos nexus. Si recusarem, quis me indignam mortè censeret? Quanto maior est capitis huius vsura? Moriar innocens, nè moriar nocens. Nihil hic medium est: hodie aut rea ero tui sanguinis, aut martyr mei. Si citò redij, quis me audet excludere? Si moram feci, quis audet absoluere? Plus legibus debeo, rea non solùm fugæ meę, sed etiam cędis alienæ. Sufficiunt membra morti, quæ non sufficiebant iniuriæ. Est in virgine vulneri locus, qui non erat contumeliæ. Ego opprobrium declinaui, non martyrium tibi cessi. Vestē, non professionem mutaui. Quòd si mihi præripis mortem, non redemisti me, sed circumuenisti. Caue quæso contendas, caue cōtradicere audeas. Noli eripere beneficium, quod dedisti. Dum mihi hanc sententiam negas, illam restituis superiorem. Sententia enim, sententia posteriore mutatur. Si posterior me non tenet, tenet superior. Possumus vterq; satisfacere sententiæ, si me prius patiaris occidi. In te non habent aliam, quam exerceant, pœnam: in virgine obnoxius pudor est. Itaq; gloriosior eris, si videaris de adultera martyrem fecisse, quàm de martyre adulteram reddidisse.

Quid expectatis? Duo contenderunt, & ambo vicerunt: nec diuisa est corona, sed addita. Ita sancti martyres sibi inuicem beneficia conferentes, altera principium martyrio dedit, altera effectum. At etiam Philosophorum gymnasia Damonem, & Pythiam Pythagoreos in cœlum ferunt: quorum vnus cum esset morti adiudicatus, commendandorum suorum tēpus poposcit. Tyrannus autem astutissimus, quod reperiri non posse existimaret, petiuit, vt sponsorem daret, qui pro se feriretur, si ipse faceret moram. Quid de duobus præclarius, nescio. vtrumq; præclarum. Alter mortis vatem inuenit, alter se obtulit. Itaq; dum reus moram supplicio faceret, fideiussor vultu sereno mortem non recusauit. Cum duceretur, amicus reuertitur: ceruicem substituit, colla subiecit. Tunc admiratus tyrānus chariorem Philosophis amicitiā, quàm vitam fuisse, petiuit, vt ipse ab his, quos damnauerat, in amicitiam reciperetur. Tanta virtutis est gratia, vt & tyrannum inclinaret. Digna laude, sed minora nostris. Nam illic ambo viri: hic vna virgo quæ primò etiam sexum vinceret. Illi amici, isti incogniti. Illi tyranno vni se obtulerunt, isti pluribus, hoc etiam crudelioribus, quòd ille pepercit, isti occiderunt. Inter illos in vno obnoxia necessitas, in his amborum voluntas libera. Hoc quoq; isti prudentiores, quod illis studij sui finis, amicitiæ gratia: istis, corona martyrij. Illi enim certauerunt hominibus, isti Deo. *Vide Valerium Maximū lib. 4. cap. 4.*

VITA S. HVGONIS Quinti Abbatis Cluniacensis.

Ex ea quæ est per Hugonem monachum Cluniacensem, eius æqualem. Obijt autem vir sanctus anno Domini 1109.

HVGO in Burgundia ex illustri nobiliū prosapia oriundus, patrem habuit Dalmatiū principem egregium, ac Samurensi dominio in primis illustrem: matrem verò Erenburgem, cùm generis nobilitate, tum multò magis pietate, ac integritate vitæ præclaram. Puer autem Hugo optimis à natura informatus moribus, cū aulicorum intemperātiam, ac luxum horreret, totaq; mente pietatis esset studio deditus, inuitis parentibus, ad mo- *29. Aprilis.* *S. Hugonis parentes.* *Confert se*

ad monasterium. ad monasterium tanquam tranquillum vitę portum confugit, sanctique Odilonis Cluniacensis Abbatis magisterio alacriter se subiecit. Itaque ad monasticæ vitę disciplinam benignè admissus, tantis mox virtutibus florere cœpit, vt paulò post ad Prioris officium assumptus fuerit, ac deinde, sublato ex hac vita beato Odilone, Abbatis munere, ac honore decoratus. *Fit prior. Itē Abbas.*

Hanc verò muneris dignitatem quā eximia cum pietatis, ac sanctitatis laude administrauerit;& quantis miraculorum virtutibus ornauerit quis verbis consequi poterit? Dęmones hominibus moribundis infesti ad eius conspectum trepidabant, relictisque ægris, quos in extremo spiritu acrius impugnare solent, ad eius aduentum recedebant. Nouit hoc Stephanus Papa, qui apud Florentiam vi morbi oppressus decumbebat, ac dæmonis infestatione in angustias redactus, huius viri sancti aduentu ita recreatus fuit: vt planè fateretur importunum dæmonem eius accessu in fugam conuersum, seque à maximis animi angoribus mirificè liberatum esse. Nec mirum sanè quòd dęmones adeo eum reueriti sint, qui tanta, & corporis, & mentis castitate vigebat, vt mirabili quodam acumine intimos animorum recessus, abditaque ibidem peccata perspiceret. Cum tempore quodam cum viris auctoritate præcipuis in campum venatorium conciliandæ pacis venisset, inter alios adfuit quidam pessimo fœdatus crimine. Quem vir sanctus eminus intuens ad se vocauit, aitque: Quomodo tu, qui nefario infectus crimine dęmonis te voluntati subdidisti, huc venire pręsumis? Illo autem admirante pariterque indignante, quòd crimen occultum esse existimaret, Hugo confestim sceleris fœditatem ei aperuit. Qui cum illud inficias ire non posset obstupuit, aliosque omnes in magnā Hugonis admirationem pertraxit: prorsus, vt deinceps alij occulta peccati alicuius contagione fœdati eius subire vultum trepidarent, veriti nè abditas flagitiorum labes proderet, eosq; officij sui admoneret.

Stephanus Papa in extremis à dęmonis impugnatione ad nŭtu S. Hugonis defenditur.

Occulta vitia nouit S. Hugo.

Insigni quoq; prophetiæ dono clarus admodum fuit, vtpotè qui repentinum Guilielmi regis Angliæ interitum multo ante cognouit, & B. Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo fœlicem ad suam sedem reditum prædixit. Venit quandoque beatus Pater Turones, vt Abbatiam maioris monasterij, quam violenta manu Comes Andegauensis Gaufridus oppresserat, in pristinam libertatem vindicaret. Cumque omni humilitate precibusque contra vim, ac potentiam pugnaret, & Comitis etiam aduolutus pedibus sacrum domicilium tutari conaretur, nec quicquam proficeret: sed hominem ab omni humanitate alienum, imò saxo quouis duriorē sentiret, propherica voce exclamauit: Scissum est à te regnum hodie. Illo autem abeunte, ac viri Dei vaticiniū parui pendente, ecce paulò post adest Fulco frater eius, qui iniectis ei vinculis in carcerem eum coniecit: vbi mortis oppressus doloribus, pęnas tā to scelere dignas pependit. *Prophetia S. viri.*

Per Vasconiam iter facturus, vidit in via hominem quendam in vili tugurio fœdis elephantiaci morbi vulneribus saucium, eaq; de causa, quāquam diuitijs, ac generis dignitate inclytus, à suis tamen relictum ac contemptui miserè habitum. Huius miserias vir sanctus miseratus, accessit, fusaque pro eius salute ad Deum oratione, pellicea eum veste induit, ac integræ protinus sanitati pristinoque decori restituit. O admirandam viri sancti orationis efficaciam, qua illum non modò, sed alios plurimos varijs morbis, ac calamitatibus implicitos liberauit. Aldephonsus Hispaniæ rex fratris sui Sanctij scelere, regno priuatus fuerat, catenisque vinctus incarcerem missus. Hugo autem audita regis captiuitate vehementer indoluit, statimque precibus suis opem ei ferre maturauit. Nec mora. Petri Apostoli confisus meritis, vota precesque die *Leprosum sanat.* *Aldephonsum regē li*

berat è car cere. die noctéque Domino nuncupauit: & ecce nocte quadam Apostolus fratri cuidam in Cluniaco apparens exauditas esse Hugonis preces reuelauit: simulque Sanctio in somnis graui cõminatione pręcepit, vt fratrem in amissas opes, ac regnum restitueret. Sanctius autem ingenti terrore correptus Aldephonsum vinculis protinus exemptum restituit; Hugonemque non mediocriter reueritus est.

Precib⁹ suis ad Deũ fusis cõpescit Berardum. Eadem ratione beatus Pater Berardum Canariacum Cluniacensi iuri subiectum, iniustis exactionibus per fas perque nefas opprimentem, nullisque monitis, vel consilijs acquiescentem edomuit. Cum enim pius Pater, pro oppressis pias Domino preces offerret, oppressor subitò membrorum incolumitate destitutus ad mentem redijt, positaque contumacia pœnitentiam assumpsit: Hugoniq; supplex factus oppressos liberauit.

Visio eius. Cum aliquando ad S Iohannem de Angeliaco venisset, vidit nocte in somnis Cluniacense auditorium ruẽte de cęlo, impetu quodam, fulgure discindi. Miratus ea visione vir sanctus, ptinus in spiritu intellexit, grauissimam eius loci iacturam, ni matu raret reditum, consecuturam. Cęptis igitur negocijs intermissis Cluniacũ festinus redit, & conuocatis in Capitulum fratribus, omnes diligenter circumspicit. Mira res. Spiritu reuelante, occultum inter alios reum illicò deprehendit, arguit, conuincit. Confitentem pius iudex digna castigatione emendatum, misericorditer sanat. His visis, cęteri actus moresq; externos ad omnem non modò honestatem componebant, sed intimos etiam animi recessus diligenti excutiebant examine, nè quid esset quod spiritualis patris oculus animaduerteret.

Duranus Tolosanus antistes cum plus nimium facetæ dicacitati assueuisset, neque vllis Hugonis monitis à praua consuetudine sibi temperaret, vir sanctus prędixit fore, vt post mortem tumentibus labris, & spumoso ore appareret, Episcopus autem cum nec ea comminatione quicquã ab immodicis facetijs remitteret, morte oppressus discessit. Ecce verò defunctus Signino sacerdoti cuidam apparẽs, vlcerosis tumida labijs ora præferebat: totusque lachrymis infusis, eius auxilium, quem in vita audire noluerat, humiliter petebat. Abbas autem pęnarum eius misertus, excessum oris septem fratrum septem dierũ silentio sanare festinauit. Interim vno ex illis mandatum transgrediente, iterum defunctus antistes redijt, ac voce lachrymabili dilatam oris sanitatem propter septimi inobedientiam cõqueritur. Abbas igitur reperto trãsgressore, alium septenarium silentio dedicauit. Quo completo, tertiò Pręsul apparuit, & gratias Abbati agens, os sanatum ostendit. *Episcopi facetijs deditі pœna. Eã S. Hugo vt abeleuerit.*

His alijsque signorum titulis celebris effectus Hugo, apud omnes Pontifices magnus habebatur: illum Imperatores, illum reges venerabantur. Italis, Gallis, Hispanis, Anglis innotuit, passimque apud omnes monastéria vtriq; sexui aptissima fundabat: antiqua verò ita restaurabat, vt virtutibus non minus quàm structuræ elegantia florerent. Sed tot, ac tãtę sunt Patris huius sanctissimi miracula, vt cuncta verbis explicari nequeant. quare magis attendendæ virtutes, quarum imitatione ad parem gloriã peruenire licet. Habitus eius, eximiã quandam religionis formam præ se ferebat: vita optimam viuendi disciplinam præscribebat. Ocium & torporem mortis instar oderat, & cùm ab omnibus vitijs, tum à mendacio ac simulatione abhorrebat penitus. Pauperes opulenta manu pascebat, infirmos & afflictos plusquam paterna cura, ac studio fouebat consolabaturque: pupillos verò & uiduas quanta uigilantia, ac solicitudine tutatus sit quis pro dignitate explicare ualeat? *Multa condit monasteria. Catalogus virtutũ ei⁹*

Fertur eo tempore quo vir sanctus cœlestibus in cœlo præmijs coronandus esset, Fulgẽtium Abbatem uirum & doctrina & sanctitate uenerabilem duos uidisse angelos mirabili ornatu *visio Fulgẽtij Abbatis.*

K 2 deco-

decoros, lectulos ad cœlum duos cum hymnis, & canticis deferentes, quos Anselmo Cantuariensi Antistiti, & Hugoni pro vitę meritis in cœlis prę parari dicebant. Nec vana ea visio existimanda est, quippè quam paucis post diebus veritas confirmauit Nam vterq; bonorum operum, ac virtutũ omnium diues in Domino quieuit, pariterq; ad cælestia regna vnus post alterum commigrauit.

VITA S. ROBERTI PRIMI Abbatis Molismensis, itemq; Cistertiensis.

Ex ea quæ est per Odonem Abbatem Molismensem. Obijt vir sanctus anno Domini 1098. Cui successit Albericus, & Alberico subrogatus est Stephanus.

29. Aprilis.

BEATVS Robertus Cãpaniæ partibus oriundus, vtriusque parentis genere clarus, pari etiã vitæ, ac morum splendore enituit, prorsus, vt ingenitam nobilitatem miris virtutibus amplificauerit. Cum mater eius Ermgardis ex marito Theodorico grauida esset, fertur gloriosa virgo in somnis ei apparuisse, & oblato benignè annulo, filium, quem vtero gestabat sibi desponsasse. Expletis igitur diebus, filiũ enixa, Robertum eũ appellauit, tantoque maiore cura, & studio nutriuit, quanto firmiorem de nocturna visione spem conceperat. Traditus igitur puer literarum disciplinis, tam eximios in ijs breui tempore progressus fecit, vt plurimos, suorum honestate morum, ac decore virtutis, qui ex vultu, & sermone mirificè relucebat, ad sui imitationem inuitaret.

S. Roberti parentes.

Visio matris eius.

Discit literas.

Cum annum ætatis quintumdecimum attigisset, calcata mundi vanitate ad monasticæ vitæ statum apud sanctum Petrum de cella tanquã portum placidissimum confugit: & in eo tanta virtutum omnium incrementa cœpit, vt aliorum regimini in Prioratus officio suffectus fuerit: nec multò post à monachis sancti Michaelis Tornodorensis in Abbatem electus est. Eodem tempore degebat in remotis nemorum latebris eremita quidã haud vulgari virtutum splendore illustris; cumq; duo fratres militari gloria insignes per nemus illud iter haberent, inuidiæ veneno miserabiliter tabescentes alter de alterius nece tacitus cogitare cœpit: sed vbi ad locum sceleri destinatum peruenissent (is erat eremitæ tugurio vicinus) statim de concepto facinore intra seipsos turbati ad serui Dei domicilium declinarunt, ibiq; virus pestiferum quod in eorum cordibus latuerat per confessionem euomuerunt; ac spreta sęculi pompa ceruices suas suauissimo Christi iugo subdiderunt. Pauco autem tẽpore in eremo exacta, cum propter disciplinæ ignorantiam in varios sæpè errores impingerent, & multa interim de Roberti fama audirent, auidè ad eius disciplinam aspirarunt: & summis infimisque precibus ab eo in Christi recipi militiam postularunt. Nec abnuit vir sanctus imò incredibili cum gaudio strenuos milites ad sua castra admittere ardebat. Tum verò Præpositus, ac cæteri fratres inuidiæ mucrone confessi, pijs eius conatibus obsistere totisq; viribus anniti cœperunt, nè noui Christi tyrones ad mitterentur: quorum offensus scelere Abbas, ad Celiense monasterium, vnde euocatus fuerat, regressus est: & desideratam diu Rachelem iterũ suauissimè amplexatus. Sed illis amplexibus diu frui nõ licuit: nam duo illi eremi cultores cælestis vitæ amore inflammati, duos ex fratribus suis (alij enim quinq; se eis in eremo sociauerant) ad Summum Pontificem direxerunt, qui eis Robertum Abbatem deposcerent. Nec reiecit postulata Pontifex, sed Abbati de Cella mandauit, vt eorum petitioni in omnibus faceret satis.

Fit monachus.

Item Prior & Abbas.

Duo nobiles fiunt eremitæ.

S. Robertus deserit monachos dissolutos.

Eremitæ expetũt illum in Abbatẽ.

Igitur Robertus ad curam pastoralis officij, vel inuitus tractus, strenuè

virili-

viriliterq; sacram illam societatem gubernandam suscepit, tanta fide, ac pietate, vt indies accessu nouorũ multiplicaretur. Hinc cum iam considerata loci importunitate, commodiorem diuino seruitio locum exquirere cogeretur, nemus quoddam (cui Molismus nomen) petiuit; vbi proprio labore amputatis de arboribus ramis tuguriola construxit; ac in summa rerum inopia, alacri tamen mente, cum fratribus suis Deo famulatus est.

Multi se eius in disciplinam tradunt.

Molismus extruitur.

Sed cum paulatim ex piorum hominum oblatione maior rerum copia illis accresceret, omnis illa pietas, & infinitis laboribus, ac ieiunijs congesta virtus repente concidit. prorsus, vt moribus profligatis in omnem vitiorum licentiam ruerent. Cumque Robertus totis viribus sceleribus eorum obuiam iret, frustraque ab instituta perditionis via reuocare contenderet, nè animæ suę detrimentum faceret, ijs relictis, ad alios quosdam fratres optimis sanctissimisque disciplinis in loco, quem Aurum vocant, florentes abijt, eisque se humilem disciplinæ socium adiunxit. Ibi cum vigilijs, & orationibus instanter insisteret, & cunctos sanctitate vitæ excelleret, & tamen omnibus miro humilitatis studio inseruiret, nõ multo post ab eis in Abbatem electus est.

Ex rerũ copia quidam insolescunt.

Relictis Molismensibus fit alibi Abbas.

Interea Molismenses pœnitentia ducti ruinam suam tam in moribus quàm possessionibus anxiè deplorare cœperunt, omnemque mouere lapidem, quo virum sanctum reuocarent. Nec renuit Robertus, sed protinus accurrens breui collapsa pietatis fundamenta restaurauit, ac locum nimia licentia fœdatum cunctis virtutibus mirificè florentem restituit.

Reuocatur Molismum

Erant autem inter illos viri quatuor Albericus nimirum, & Stephanus cũ alijs duobus, qui post cœnobiticæ exercitationis rudimenta ad singulare eremi certamen suspirabant. Egressi ergo de cœnobio Molismensi venerũt ad locum quendam, cui nomen Vinicus, quem cum aliquanto tempore incoluissent, coacti sunt locetanni Lingonensis antistitis mandato Molismũ repetere. Compulsi ergo eum deserere locum, ad syluam quandam ab incolis Cistertium nuncupatam, deflexerunt: vbi constructo in honorem beatæ Virginis oratorio, tanta vitæ innocentia, ac morum integritate die ac nocte Domino seruierunt, vt Robertus fama eorum excitus assumptis secum viginti, & duobus fratribus ad eos perrexerit, seque eorum propositi consortem fecerit Sed Molismenses ægrè ferentes se tanto pasto re destitui, importunis à Summo Pontifice precibus reditum eius impetrarunt. Coactus igitur Molismum repetere, Alberico Cistertiensibus in Abbatem præfecto, ad pristinum locũ remeauit: quo post biennium defuncto ad sacra loci illius gubernacula Stephanus accessit.

Cistertium à quib. primò habitatum.

S. Robertus praest Cistertiẽsibus

Redit Molismum.

Sub hoc Stephano S. Bernardus monachum professus est

Robertus autem cum esset vtriusque plantationis institutor, & cura in eum omnis incumberet, num existimandum est de cibo potuque alijsque vitæ huic caducę rebus necessarijs solicitum fuisse? Num putandum, congregandis cumulandisq; diuitijs eum vehementer fuisse intentum? Imò certe adeo fuit rerum humanarum, ac prętерlabẽtium contẽptor eximius, vt nihil de crastino solicitus, quidquid haberet in pauperum subleuanda inopia liberaliter exprомeret, ac totus ex Deo incredibili quadam fiducia penderet. Die quadam viri duo sacris initiati sed rerum omnium indigi præ foribus monasterij viri Dei benignitatem præstolabantur: quorum inopiam subleuare cupiens, statim cuidam ex fratribus, vt benignè eis faceret, mandauit. Illo autem respondente, panes in monasterio prorsus haberi nullos: vir Dei, vnde igitur, inquit, reficiendi sunt fratres? ait ille se nescire. Interim peractis Missarum solẽnijs, fratres, œconomo cymbali sonitu eos conuocante, ad mensam accedere cęperunt. Tum Abbas sciscitari, vnde panes haberet, quos fratribus corpora refecturis ap-

futurus esset. Et ille: Paucos, inquit, reseruaui, in eam curam intentus, nè fratribus hora refectionis cibus deesset. His auditis Robertus zelo inflāmatus, panes mensis appositos in sportas coniecit, eisq; nullo modo fratribus vesci permisit, nè diffidentiæ crimen paulatim serperet, ac tandem intimis animorum medullis penitus hęreret. Volebat enim, vt tota fide, ac spe ex omnipotentis Dei benignitate penderent; atque ita se totos illi consecrarent, instar pueri, qui matris vberibus lactatur, quiq; tam in prosperis quàm aduersis tutissimum ad matris sinum habet refugium.

Insignis ei⁹ in Deum fiducia.

Cum autem vir beatus iam planè præsentis vitæ pertæsus, ardenti desiderio ad Christum anhelaret, obitus sui diem paucis ante mortem diebus cognouit, quem fratribus indicauit, eodemque die ætatis suę octogesimotertio soluto mortalitatis ergastulo lætus ad Christum migrauit. Corpus fuit cum multis suorum lachrymis in ecclesia D. Virgini sacra, & ab illo cōstructa honorificè tumulatum. Deus autem omnipotens, vt post carnis depositionem famulum suū Robertum viuere comprobaret, multorum eum miraculorum gloria decorauit. Et ipse vir sanctus, vt ostenderet etiā post funera se suorum filiorum curam gerere, fratres ad preces nocturnas interdum desides excitabat: inertes corripiens; deuotos verò ad meliora hortans.

Prędicit obitum suū, et moritur feliciter.

Etiā defunctus curam gerit Molisimensium.

Interea diuinæ dispensationis gratia in omnem terram diuulgante miracula, cœpit vndique ad ecclesiam Molismensem gentium confluere multitudo. In ijs mulier quædam morbo caduco valde misera, assumptis secum duobus puerulis iter Molismum versus ingressa, cum in via sub dio in nemore quodam pernoctare cogeretur, & excitato ex sopitis cineribus ibidem fortè inuentis igne frigoris iniuriam propulsaret, ecce ab altera parte lupus arrepto ex infantulis minimo aufugit: Interea mulier vi morbo oppressa concidit, ac multo tēpore omni sensu destituta permansit. Tandem cum remittente se morbo vires mentemque recepisset, incredibili dolore saucia, miserando valde eiulatu infantis sui calamitatem deplorare cępit. Neque tamen recuperandi filij spem penitus abiecit, sed concepta de sanctissima Virgine, & patre Roberto fiducia, illos constanter inuocando vim doloris sui exprimebat. Ecce autem immanis bellua suæ ferocitatis oblita de sylua procedens, & innoxio ore puerum deferens, matri eum incolumem restituit.

Insigni miraculo lupus reddit infantem.

At verò si vniuersa quæ per seruū suū Dominus operatur miracula scribere velimus, citius nos tēpus quàm rerum copia deficeret. Nam quotidie in ecclesia Molismensi beati Roberti auxilium implorantibus adest redemptoris nostri misericordia. Eius interuentu cæci illuminantur, debiles gressum recipiunt, ęgri sanantur, maligni spiritus eius pręsentiam nō ferentes ab obsessis corporibus expelluntur.

Multa fiūt miracula ad eius tumulum.

VITA S. PETRI MARTYR. Ordinis Prædicatorum.

Ex ea quam Thomas Lentinus Patriarcha Hierosolymitanus eius contemporaneus scriptam reliquit. Subijt martyrium anno Domini 1252. Sequenti verò anno relatus est in numerum Sanctorum ab Innocentio Papa Quarto.

BEATVS Petrus Martyr, Prędicatorum decus, Italiæ speculum, & fidei pugil, ac propugnator egregi⁹, in Gallia Cisalpina, quā Longobardiam vocant, ciuitate * Veronensi ex parentibus hæresi deprauatis traxit originem: vt tanquam lux è tenebris, rosa de spinis, flos è sentibus ortus, tantò amplius reluceret in mundo, redoleret in cœnobio, rutilaret in cœlo, quòd è parentibus errore occęcatis, mente fauciatis atque corruptis, decus virgineum, atque è spinis, & sentibus æterno incendio addi-

29. Aprilis.

** quidā habēt Cumās*

S. Petrus martyr natus parentibus hæreticis.

addictis, martyr inclytus esset profectus. Nam tametsi parentes habuit hęreticos, quorum, vt institutione erudiretur, & filium vera ratio admonebat, & puerum necessitudo compellebat: at nihilominus ita se mundum ab illorum seruauit erroribus, vt neque blandis parentum dolis, neque multa verborum frequentia, ad hæreticorum siue colloquia, siue consortia, vel induci potuerit, vel cõpelli. Quod enim à natura videmus homini, & cæteris animantibus artributum, vt homo serpentis, agnus lupi conspectum horreat, & inditam hosti sæuitiam sentiat: hoc puerum bonæ indolis vnctio cæleltis edocuit, vt venenatorum serpentum consortia fugeret, & lupos rapaces pellibus ouinis rectos inimicos intelligeret, atq; eorum commercia vitaret.

Itaque pius puer annos natus plus minus septem cũ die quodam à scholis rediens in patruum hæreticũ magnum diaboli laqueum incidisset, & lectionis suæ pensum reddere ei cogeretur: Christianæ fidei symbolum illicò recitauit dicens, Credo in Deũ Patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ, & reliqua. At patruus, qui strenuus Manichæorum perfidię patronus erat, cum ab eius fidei professione puerum tanquam rudem quendam tyrunculum auertere niteretur, ac depromptis ex sacris literis ad errorem confirmandum argumentis persuadere vellet, non Deum, sed diabolum potius esse visibilium conditorem, puer nullo modo cedere voluit, constanter, ac pręcisè Deũ vniuersorum esse conditorem asserens. Quod ille satanæ venator, ac minister, cum accuratè cum mẽte sua perpenderet, omnibus modis patri pueri persuadere conatus est, vt Petrum à scholis remoueret; veritus, pręsagio minimè dubio, id quod res erat, nè puer adultus sua eruditione, ac pietate ingentem Manichæorum perfidiæ stragem inferret. Sed pater diuino planè nutu ab ea mente abhorrens patrui monita reiecit: sperans

Error Manichæorum.

filium postquam prima rudimenta deuorasset, per hæresiarcham aliquem ad suam sectam nullo negotio pertrahendum.

Itaque Petrus exactis domi pueritiæ annis, cum hęreticos in ipsa penè infanria superasset, Bononiam missus est, vt animum ad omnem disciplinam, & maximarum artium cognitionem erudiret. Ibi verò quanquam ab hæreticorum infestatione remotus, alia tamen certamina subire coactus est, quæ pudicitiæ florem ei eripere nitebantur: adeo, vt inter lasciua, & lubrica sodalium contubernia se mentis, & corporis integritatem seruare potuisse postea miraretur, & stupens, ac gaudens diuinæ prorsus bonitati, ac miraculo ascriberet, q inuiolarus castitatis dispendia euitasset. Aduertens igitur sanctus puer periculi magnitudinem, velut alter Ioseph pallium reliquit in manu Aegyptiæ ipsius pudori insidiantis, & ad religionis portum tanquam arcem tutissimam confugere deliberans, mũdo, & parentibus cum errore perimente relictis, frarrum Prędicatorũ institutum complexus est: vbi in ipso adhuc nouitiatu tantis se ieiunijs, vigilijs, ac precibus macerauit, vt mensuram propriæ fragilitatis excedens, dum hostem vellet opprimere ciuem propemodum perdidisset.

Petr⁹ it Bononiam studiorũ ergò.

S. Petrus fit Dominicanus.

Inerat ei ardens quoddam discendi desiderium, tantusque amor sapientiæ, vt cum illo Eunucho Aethiope etiam in ministerio quotidiano positus sacras per opportunitatem literas lectitaret, vel lectas incredibili quadam mentis attentione reuolueret. Erat ei cor docile, & tenax memoria cum lingua pręclarè erudita, quæ mirabili quadam suauitate, & virtute recondita alijs dispensabat. Porrò ad eius conciones tãta populi confluebat multitudo; vt ex vrbibus, & castris cũ vexillis, & tubis sonantibus erumperent, obuiamq; ei procederent: recedentem verò tam multi sequebantur, vt vix ab eo se auelli paterentur. Hinc Mediolanenses, insigni

Quàm ardens Amor sapiẽtia in eo fuerit.

Est insignis cõcionator.

erga virum sanctum deuotionis argumento, gestatoria sella eum excipiebant, suisque humeris, nè ab importuna multitudine opprimeretur, ad locum concionibus habendis aptum deferebant. Iam verò quàm vberes suis sermonibus protulerit fructus quis verbis consequi poterit? Multi nefarias abiurabant hęreses: plures longis discordijs, & simultatibus finem imponebant, & illatas iniurias benignè remittebant: plurimi verò expiatis per confessioné peccatis, se totos ad agendam pœnitentiam comparabant.

Fructus cõcionũ eius.

Nec defuit ad hæreticorum perfidiam ad internecionem vsque delendam miraculorum virtus: Nam cum die quodam præ foribus B. Eustorgij de rebus diuinis ad populum verba faceret, fuit adductus adolescens quidam, annis decem linguę officio priuatus Huic vir sanctus immisso in os eius digito conficiendo Christi corpori cõsecrato, protinus linguæ eius vinculum ita soluit; vt interrogatus quid in ore habuisset, responderet; digitum tuum. simulque coram omnibus laxatis linguę fibris in vberes gratiarum actiones prorumpens, recens apertorum Christo reddidit labiorum vitulos. Et si autem hoc miraculo meritò hęreticorum ora iniqua loquentium obstrui debuissent: nihilominus illi scelerum suorum, ac perfidiæ tenebris occæcati alia, atque alia in virum sanctum maledicta euomebant.

Miraculis coruscat.

Erat apud Mediolanum episcopus quidam Manichęorum, sancto viro oblatus excutiendus, multis episcopis, & religiosis atque bona ciuitatis parte ad hoc spectaculum congregatis. Cumque ingens Solis æstus cunctos affligeret, hęresiarcha opportunum, vt putabat, subsannãdi tempus nactus coram omnibus exclamauit: O peruerse Petre, si tu ex vitæ innocentia, ac sanctitate prçditus es, qua rudis ac miser populus te fulgere affirmat, cur illum pateris tanto Solis ardore cruciari? cur precibus tuis nubem à Domino non impetras, quæ se mediũ interponat, nè stultus hic populus nimio æstu conficiatur? Cui cũ athleta fidei fidenter respondisset, se ita, vt dixerat ipse facturum, si vicissim promitteret, se abiurata hęresi fidem sanam complexurum: multi Catholicorum tristitia affici cœperunt, extremam fidei suæ ignominiam pertimescentes: Hęretici verò inani lætitia exultãtes episcopum illũ suum, infestis clamoribus hortabantur, vt incunctanter promitteret haud dubiam sibi victoriam pollicentes: maximè quòd toto cęlo ne exigua quidem nubecula appareret. Sed cum hac ratione hęretici pertinacia neq; frangi; neq; emolliri posset: Petrus de Christi potentia, ac bonitate egregiè confisus: Vt, inquit, appareat, Deum omnium visibilium creatoré, & opificem esse, ego illum rogo, vt ad consolationem in se credentium aliquam nobis nubeculam creare dignetur, quæ inter Solem, & populũ interposita, nos tueri posset ab hoc ęstu. Quod vbi ab illo ex pulpito quodã eminenti, præmisso Crucis signo, dictũ fuit, mox Dominus nubem tentorij instar effecit, quæ multo temporis spatio populum omnem sua vmbra protexit, causamque lętandi, & hæreticis insultandi auxit Catholicis.

Episcopum Manichæorum examinat.

Nubecula ad eius preces diuinitus creatur.

Alio item die ab hæreticorum multitudine ad certamen prouocatus, cũ quidam inter eos fidei pugilem multiloquio obruere contenderet, & pedibus eius fraudulentas verborum tendiculas apponeret, quo incautum in ruinam impelleret, vir Dei omissa contentione totum se ad Dominum precandum contulit, vt hostes, vel inuiti tanquam impij obmutescerét, vel pro sua clementia solem iustitiæ eorum mentibus oriri iuberet. Nec mora: alterum è duobus impetrauit. Cum enim fidei propugnator aduersus veritatis inimicum fidenter insisteret, vrgeretque, vt rursus suam illæ quæstionem proponeret: ille, qui paulò ante linguam suam nimia garrulitate laxauerat, ita repente elin-

Hæretic⁹ loquacissim⁹ obmutescit.

elinguis effectus est, vt neque ad quę rendum, neque ad respondendum os vel tenuiter aperire potuerit.

Meritis etiam viri sancti mulier quædam mantuana deploratæ salutis, veniam peccatorũ & sperare potuit & impetrare. In mortis enim discrimine constituta, cum ante sua flagitia oris confessione expiare recusasset, & tandem linguę officio destituta non posset: sicque in sempiternã animæ perniciem tendere videretur, rogatus vir sanctus eam suo accessu nõ modò à certo animę interitu, sed etiam à corporis infirmitate ita liberauit, vt alta claraque voce, congesta per multos annos in intimos animę sinus peccata enormia, cum lachrymis & singultu exprimeret. Neque id mirum, quãdo hæc & alia plura, dum adhuc viueret, Dominus operari dignatus est. Complures enim dæmoniacos, diuersisque vexatos morbis solo contactu vel Crucis signo curauit, sicut multorum fide dignorum testimonijs comprobatũ est.

Mulier desperata, in vtroque homini curatur.

Verùm cum pestis hæretica plurimas interea vrbes sua contagione inficeret, Innocentius Pontifex eius nominis quartus strenuum fidei pugilem & indefessum Domini bellatorem Mediolani & in Comitatu, eum hæreticę prauitatis Inquisitorem instituit. Ille verò demandatum sibi munus diligenter obiens, Sampsonis vulpeculas accuratè perquirebat: eas que vbique ita dissipabat, vt congressum eius vehementer formidarent.

Fit Inquisitor in ditione Mediolanensi.

Vt autem animas diaboli astutia in hæresim protractas aliquando liberaret, sæpius sese hæreticis ad flammas vltro subeundas, pro asserenda fidei Catholicæ veritate, paratum obtulit; si illi pariter ignis certamen experiri vellent. Denique pro ea fide vitam suam nõ modò periculis, sed morti etiam obijcere valde appetebat.

Offert se ad ignis certamen pro veritate fidei cõfirmãda.

Et sanè prophetico eum spiritu clarum fuisse dubium non est, cum de fęlici suo martyrio ac sepulturæ loco certus, fratribus prædiceret, & hęreticorum se manibus perimendum & Mediolani sepeliendum esse. Prævidens autem vir sanctus, è propinquo passionis suæ diem adesse, tantò constantius hæreticorum perfidiæ obuiã iuit, quantò propius iustitiæ coronã sibi repositam cernebat.

Mortem sui prædicit & sepulturæ locum.

Videntes verò hæretici eius animi magnitudinem & constantiam in opprimenda perfidia admirandam, serio de nece illi inferẽda cum suis fautoribus tractare cœperunt. Nec latuere virum sanctum illorum machinationes, quas inuicto & intrepido planè animo, vtpote ardenti martyrij desiderio iampridem inflammatus præstolabatur. Itaque Dominica illa, qua Palmarum festiuitate Christo Domino consecrata est, beati martyrij pręscius, Mediolani palam è suggestu dixit se minimè ignorare pecuniam suo interfectori numerandam alicubi depositam esse: sed illos sua morte non modò contra synceram & orthodoxam fidem non præualituros, sed etiam ex ea maiora perfidiæ suæ detrimenta sensuros. Assignato autem quibusdam hæreticorum fauoribus termino peremptorio ad octauum Paschatis diem, vt mandatis Ecclesiæ omnino parerent, prędicens se ad illum terminum reuersurum, ad Cumanam ciuitatem, vbi Prioris inter fratres suos officio fungebatur, profectus est.

Hæretici de eius nece tractant.

Porrò fortissimus Christi athleta vt præfixum terminũ pręueniret Sabbati illius, quod in Albis appellatur, de suo cœnobio Mediolanum ad fidei certamen contendit. Cumque iter medium carperet, quidam funestus hæreticus & cruentus satelles, quadraginta librarum precio conductus, in beatum virum, iter salutaris propositi persequentem, furibundus ausu sacrilego irruit, sacrumque illius caput cruento ense feriens, dira illi semel atque iterum repetitis ictibus, vulnera imprimit. Deinde illo seminece relicto ad fratrem Dominicum sancti viri comitem mox cruentus carnifex conuersus, quatuor illi, vi magna, letalia vulnera inflixit.

Crudeliter ceditur à sicario ad id conducto.

Item F. Dominicus.

In-

Interea B. Petrus alia in parte se Domino commendans: In manus tuas Domine, inquit, commendo spiritum meum: simulque symbolum fidei, quod propter patria blandimenta puer abnegare noluit, in ipsis mortis angoribus, egregius fidei propugnator recitauit. Cum autem adhuc palpitaret & cum extremis mortis doloribus Instaretur, homo ille sanguinarius cultrum capulo tenus per eius latera adegit, eoq; confosso beatum illius martyrium absoluit. Atq; ita expleta huius peregrinationis Septuagesima fœlix viator cœlestem peruenit ad patriã: ita stolam suam martyr & virgo dealbauit in Albis: ita denique ad æternum celebrandum Sabbatum, ex Sabbato temporario migrauit.

Vt primùm fama necis illius Mediolanum peruenit, tantus inopinatæ perturbationis metus ciuitatem vniuersam concussit, vt populus, magistratu nequicquam prohibente, effractis vrbis portis sacro funeri obuiam rueret, adeo vt ad Archiepiscopum cũ Clero ad id officium properanti vix locus pateret. Attulit sanè mors illa viri sanctissimi Mediolanensibus insignem luctum cum multis lachrymis coniunctum: quanquam maiora etiã post obitũ quàm in vita ciuibus istis & ecclesiæ denique vniuersæ beneficia præstiterit. Nam licèt viua voce & prædicationis virtute pestifera hæreticorum dogmata egregiè extirpasset: attamen crebris à morte miraculis, adeo ea profligauit, vt plurimi relictis erroribus ad sanctæ matris Ecclesiæ gremium conuolarint: & multi etiam hæresiarchæ insignes & magni nominis S. Dominici institutum complexi, ijdemque mirabili feruore hæreticos eorumque fautores persecuti sint. Ita nimirum Sampson plures occidit Philistæos moriens quàm occiderat viuens.

Multi hæretici conuertuntur, visis defuncti miraculis.

Cęterùm post gloriosum viri sancti triumphum, Dominus qui suorũ gloriam tenebris inuolui non patitur, cœlestibus miraculis martyrem suum egregiè illustrauit. Eodem die quo martyrio occubuit, mulier quædam Iacoba nomine cum frustra in morbi curatione, quo laborabat, omnes suas facultates in medicos expendisset, ægrè tandem per confertam turbam in ecclesiam S. Simpliciani, vbi corpus martyris iacebat, introducta, super caput suum ex quo fistulæ morbo iam aliquot ossa perdiderat, manu martyris signum Crucis expressit, & integræ sanitatis beneficiũ obtinuit.

Insigne miraculum.

Super locum passionis eius non rarò luminaria quædam è cœlo descendentia & ad cœlum redeuntia permulti religiosi aliique conspexere. Lampades quoq; ad sepulchrum martyris in ecclesia beati Eustorgij pendentes cœlitus absque omni humano studio & opera accensæ sunt. Hæc aliaque quæ prolixitatis vitandæ causa prætermissa sunt, Pontifex vt intellexit, & postea re diligentius explorata perspicuè didicit famam rerum magnitudine ac veritate vinci, anno nondum à martyrio exacto, sanctorum martyrum catalogo vniuersis mirificè exultantibus, eum ascripsit. Postquam autem solenni ritu ac celebritate in Sanctorum album relatus est, Catholicorum piæ deuotioni dignum planè visum est, vt sacrum eius corpus, quod vltra annum in viscera terræ reconditum fuerat, ad locum sublimiorem transferretur. Cuius rei causa fratres Dominicani cum Mediolani conuenissent, ita illud sanum & integrum, & ab omni denique putore alienum inuenerunt, ac si eodem die tumulatum fuisset.

Lãpades diuinitus accenduntur.

Refertur in numerum Sanctorũ.

Corpus eius post annum inuẽitur incorruptum.

VITA

VITA SANCTISSIMÆ Virginis Catharinæ Senensis, sanè admirabilis.

Ex ea quam copiosè R. P. Raimundus Capuanus Ordinis Prædicatorum Magister generalis scripturam reliquit. Scripsit etiam nonnulla de huius Virginis virtutibus R. P. Stephanus Senensis, Prior Carthusiæ Ticinensis, qui ante susceptum vitæ istius institutum virgini non modò familiaris admodum sed & amanuensis & indiuiduus omnium itinerum eius comes fuit. Qui solenni iuramento eorum quæ scribit, quorumque oculatus testis extitit, fidem facit. Insuper omnia quæ de ea in eius vita referuntur, Pij Pontificis Max. auctoritate confirmata sunt. Obijt autem sacra Virgo anno à Christo Domino 1380. quam Papa Pius Secundus anno 1461. in Diuorum numero asscripsit.

29. Aprilis.

Patria & parentes Virginis.

APud Senas præclarā Italiæ vrbem, fuit Iacobus quidā insigni pietate, ac modestia vir, qui ductā in matrimonium Lapa æque eximię pietatis fœmina, geminas, post alias proles, ex ea suscepit filias Iohannam & Catharinam quarum omnium Catharinam cæteris longè chariorem habuerunt Parentes enim cū essent rerum diuinarum studio vehementer dediti, prolesque suas ad omnem morum honestatem & virtutem erudirent, vnicè in Catharina optimę ac religiosę mentis indicia diligebāt: quę in ipsis cunabulis mirificè in ea relucebant: adeo vt cognati & vicini certatim eius aspectu suauissimoque alloquio frui desiderarent. Tantum enim ex eius pręsentia gaudium lætitiamque hauriebant, vt eā propter morum suauitatem animique candorem non Catharinam sed Euphrosynam appellandam dicerent. Cum annos nata plus minus quinque verba iam perfectè sonaret, salutationem edocta angelicam, crebro illam in ore habebat; prorsus vt cœlitus permota per singulos scalarum gradus tum ascendendo tum descendendo, singulas flexis geniculis Virgini matri salutationes promeret.

Amabilitas S. Catharinę infantis.

Anno ętatis sexto nondum expleto, facibus diuini amoris mirabiliter incensa, ad seruandam virgineam puritatem vehementer aspirare cœpit, quo tempore, Deo reuelante, cognouit beatissimam Dei genitricem omnium primum perpetuum virginitatis votum nuncupasse. Itaque anno maior non vt septennis puella, sed vt planè mente grandeua, matura diu de voto pręstando deliberatione habita, virginitatem suam Christo consecrauit, quem mirabili visione in sua maiestate sedentem contemplata est, & arcana cœlestis aulę vidit, quę non potest effari lingua mortalis. Tum verò omnes mundi delicias à se abdicauit, totamque se orationi ac diuinarum rerum studio tradens corpusculum suum ieiuniis ac verberibus afflixit, & coęquales puellas, vt idem facerent, & docuit & persuasit. Hinc ardentiori indies Domini amore magis magisque incensa, cum varia cum animo suo consilia agitaret, quo modo se totam vni illi tradere posset, vrbe egressa eremum petiit, & in cauerna quadam, loco solitario, aliquandiu delituit: donec iubente spiritu paululum illic demorata domum rediit: verita nè inimici insidijs in cęcos errorum scopulos impelleretur, suique propositi naufragium faceret.

Septennis vouit virginitatē.

Petit solitudinem.

Vt autem virginei pudoris florem melius illibatum seruaret, acerbissimū inprimis tenero corpusculo bellum indixit. Primùm enim cuiusuis generis cibos coctos, excepto pane, sibi interdixit: eoque breui temporis spatio peruenit, vt pane & crudis herbis contenta nihil de corporis necessitatibus cogitaret. Anno autem ętatis vicesimo etiam pane abstinuit, prorsus vt medici totam eius vitam magnum miraculum esse faterentur. Lectum ex tabulis ligneis sibi parauerat, nihil quicquam alterius rei ad-

Admirāda vitæ illius austeritas.

addens, inque eo vel ſedens meditabatur, vel proſtrata orabat, ſuoque tẽpore, nullis detractis veſtibus ſomnum capiebat. Exemplo verò ſancti Dominici inuitata, multo tempore quotidie ter ſe ferrea catena ſingulis vicibus ſeſquihora cędebat, ſanguine ab humeris in pedes manante, vt ſanguinem pro ſanguine ſuo Redemptori redderet. At Lapa mater eius has carnis macerationes indignè ferens, vi eam ad lectum ſuum pertrahebat: & miſerandis valde eiulatibus vicinos omnes nõ rarò ad filię ſuę ſpectaculum flagris & verberibus propter Chriſti amorem deformatę excitabat.

...ato a ſe ...ti ſimè flagellat.

Poſtquam autẽ ad nubiles peruenit annos, ſciſſis crinibus mortale coniugium recuſauit; prorſus vt nullis vel dęmonum vel hominum tentationibus cederet: ſed ſpretis cõuicijs & maledictis, quę parentes & cognati ad labefactandum virginitatis propoſitum, in eam congerebant, ne latum quidem vnguem à caſta mente recedere voluit.

Capillos ſibi ipſa amputat.

Mater verò vt hanc animi eius conſtantiam tandem aliquando frangeret, amota ancilla, ſordidiſſima quæq; domus miniſteria ei demandauit, modisq; omnibus vt eam a tanta cœleſtium rerum ac pręcipuè perpetuæ virginitatis amore auelleret, laborauit. Sed virgo nihil his permota, mirabili ratione ac virtute oppugnationes has ſuſtinuit, ac omnes inimicorum machinationes pręclarè deuicit. Nam cum cerneret ſibi externa ſecretæ orationis loca eſſe interdicta, intra ſeipſam conclaue fabricata eſt, vnde nunquam cuiuſcunque rei cauſa egrediebatur.

Mater eam à virginitatis propoſito auellere nititur.

Imaginabatur patrem ſuum Chriſti, matrem verò ſanctiſſimę Dei genitricis pręſentiam ſibi exhibere: cęteros verò de familia haud aliter quam Saluatoris Apoſtolos & diſcipulos contẽplabatur. Hac imaginatione fortiter concepta id aſſecuta eſt, vt omnibus illis, cum omnium admiratione, hilari & officioſo animo inſeruiret: tum etiam vt illis ſeruiendo Chriſti memoriam continuam reſeruaret, cui omnia officia ſe præſtare credebat.

Pijſſima imaginatione vincit omnes diaboli machinas.

Flagrabat incredibili deſiderio Dominici habitus; cum ecce nocte quadam in ſomnis multos monaſticorũ Ordinum inſtitutores, ad ſe venientes vidit, qui eam, vt aliquod vitæ inſtitutum deligeret, hortabantur. Tum illa concito gradu ad S Dominicum perrexit: qui mox ei habitu occurrens, bono eam animo eſſe iuſſit, aſſerens fore vt breui voti cõpos fieret. Illa cum largo lachrymarum imbre gratias agens, in ipſis lachrymis à ſomno excitata, ea viſione adeo cõfirmata eſt; vt die eodem conuocatis parentibus fratribusq; animi ſui propoſitum fidenter eis expoſuerit; & cõſtanter omnes ac pręcisè monuerit, vt ſe Deo & mente & corpore conſecratam, ad mortale coniugium prouocare ceſſarent. Hęc cum dixiſſet, protinus tantæ omnibus obortę ſunt lachrymę, vt cũ reſponſum dare vellẽt, interclusõ crebris ſingultibus ſpiritu minimè poſſent. Cum igitur inſuperabilem animi eius conſtantiam cernerent, veriti nè diutius eius deſiderio reluctando grauem aliquam diuini numinis offenſionem in ſe concitarent, liberam ei, vni ſoliq; Deo vacandi poteſtatem fecerunt. Qua accepta, dictu mirum, quanto ſtudio & ardore aſſiduę cęleſtium rerum meditationi incubuerit. Quotidie gemitus, quotidie lachrymę, quotidie preces ad Dominum Ieſum, vt habitum diu deſideratum & à S Dominico tũc promiſſum cõſequi mereretur. Quãdiu enim intra domeſticos verſabatur parietes, oĩa ſuſpecta habebat, neque pręclaram aliquam ſibi de inimicis victoriam promittere poterat, niſi ab inteſtinis domeſticisq; inimicis ſe fuga ſalutari proripuiſſet.

Valde aſpirat ad habitum religioſum.

Monet ſuos nè eam porgãt ad coniugium prouocare.

Sed tandem exauditis eius precibus ac lõgis ſuſpirijs, deſiderium animę eius tribuit ei Dominus, nec voluntate labiorum eius fraudauit eã. Poſtquam igitur nouæ militiæ vel profeſſionis genus complexa eſt, dicebat ſibi ipſi: Ecce iam religioſum vitę inſtitutum ſuſcepiſti, ad eius

præ-

præscriptum viuas oportet, & quidem multo aliter quàm feceris hactenus. Habitus tuus ater & candidus te admonet vt mundo mortua Deo viuas, & summæ puritati studeas. Itaq; vt vitam ab omni labis cōtagione puriorem duceret, tam strictum sibi silentium indixit, vt toto triennio ne verbulum quidem, sola peccatorum confessione excepta, loqueretur. Tam sedulo autem pietatis studio & silentio, tantam diuinę gratiæ abundantiam & cum Christo familiaritatem consecuta est, vt ab ipso Domino veræ salutis viam, & cætera quæ ad omnem animę labē prudenter fugiendam spectarent, (quemadmodum in cōfessione patri suo spirituali affirmabat) didicerit Sanè hoc constat tantam fuisse inter Christum & sacram hanc virginem familiaritatem, vt maior inter duos homines arctissimo amoris vinculo sociatos esse non posset. Siue enim orationi, siue lectioni, siue externis occupationibus vel etiam corporis necessitatibus intenta esset, vt plurimum iucundissima Christi visione recreabatur, ita vt cum ore hominibus, mente tamen semper Christo loqueretur.

Accepto habitu S. Dominici maiori se dat seueritati.

Mira Christi ad eā familiaritas.

Hæc sanè vt erant valde admiranda, ita Patri Raimundo, qui ei à confessionibus erat, frequenter sollicitū & anxium reddebant, vtpote qui meras dęmonis fraudes & illusiones esse suspicabatur. Vt autem aliquid explorati de virginis sanctitate cognosceret, post multas preces & lachrymas Deo oblatas, petijt à virgine vt sibi omnium peccatorum veniam à Domino impetraret, atque vt eius remissionis certum aliquod indiciū habere posset, addidit, vt insolitam quādam animi contritionem & intensissimum de peccatis dolorem sibi obtineret. Tum virgo (quam Raimundi patris cogitationes non latebant) fidem dedit se id facturam. Abiit deinde vterque domum suam. Insequenti verò luce pater Raimundus morbo correptus decubuit, quo tempore sancta virgo febribus & aliis ęgritudinibus etiam afflicta decumbebat. Sed vt petitioni patris Raimundi faceret satis, quamuis vacillāte corpusculo, ad eum pręter morem abiit. Ibi verò cum solita cōsuetudine de Deo & nostra ingratitudine verba faceret, oblata est menti Raimundi quędā insolita peccatorum consideratio, adeo vt pręnimio cordis dolore tantam vim lachrymarum effunderet, in eumq; rugitū prorumperet, vt timeret cor & pectus diruptum iri. Id cōspicata virgo sacra cōticuit, vt vbertim fletui & singultibus indulgeret. Interim Raimundus memor suę petitionis & promissionis virginis: Hęccinnè est, inquit, bulla quam heri petiui? (Bullam enim vocauerat certū obtentę venię signum.) Illa respōdit: Ipsa est, addensq;, vt memor esset gratię Dei, abscessit, illo iterim exultāte & virginis virtutes sine fine mirāte.

Dubitatio initio de illa Raimūdus cōfessarius eius.

Mirabilis contritio præstatur Raimūdo.

Iam ad cęlestis sponsi magisteria veniamus, quibus erudita virgo, tantò clarius diuinæ lucis radios in animæ suæ speculo excepit, quantò ipsum desęcatius, atque ab omni terrena fęce purius erat. Itaque cum sapientissimus ille architectus virtutū atque cœlestium donorū fabricam in virginis mente erigere decreuerat, firmissima prius humilitatis fundamēta iecit, nè miraculorum atque reuelationum cęlestium magnitudine, humanum aliquid virginis animus pateretur, tantoque periculosius rueret, quantò altius ascendisset. In ipso igitur diuinarum visionum initio Christus Dominus oranti apparuit, dixitque: Si nosti filia quis ego sum, & quæ tu sis, beata eris. Ego enim sum, qui sum, tu es, quę non es. Hac cognitione freta, facilè omnes conteres laqueos inimici: & gratiam meam nullo negocio obtinebis. Hac igitur doctrina sancta virgo erudita, modis omnibus se demittere, & velut in quandam humilitatis abyssum mergere nitebatur.

Christi præclara institutio.

Aliud quoque singulare documentum ab eodem cęlesti Doctore accepit. Oranti enim illi apparens, dixit: Filia,

Item alia. Filia, cogita de me, & ego continenter cogitabo de te. Ex hac autem saluberrima institutione sacra virgo so lebat hoc modo philosophari: Quandoquidem per sacrum baptisma Deo dicati sumus, nulla in re nos solicitos esse debere de nobis, sed solicitudinem omnem eò conferre, vt placeamus ei, cui nos dicauimus. Itaque si vidisset suos ob imminens aliquod periculum anxios trepidare, dicebat illis: Quid ita vos de vobis estis soliciti. Permittite vos diuinæ prouidentiæ, quæ semper habet in vos defixos oculos, perpetuamque salutis vestræ curam gerit. Et de hac quidem Dei prouidentia tantam virgo sacra fiduciam conceperat, vt nunquam satiari posset, de ea loquendo. Ex hac itē fiducia illud etiam euenit; vt quicquid à Deo postularet, dicto citius obtineret: prorsus vt fusis ad sponsum suum precibus quicquid vellet impetraret.

Itē tertia. Tertium quoq; documentum duobus his Magister cœlestis adiunxit. Cum enim antiquus hostis virginē, quotidiè proficientem cerneret, machinis omnibus adhibitis labefactare niteretur, contra verò ipsa à sponso suo vires & robur inuictum assiduè postularet; ille ei apparens: Si velis, inquit, vincere hostem, crucem pro refrigerio accipe, & amara pro dulcibus sume. At illa nequaquam surda aure eam Christi doctrinam accepit, sed vsque adeo statuit apud se afflictionibus delectari, vt nihil in hac vita tantum ei refrigerij & solatij afferret, quantum afflictiones & cruces; sine quibus (vt ipsa aiebat) vita hæc ei fuisset molestissima: propter eas autem libenter ferebat beatitudinis dilationem, non ignorans, illam afflictionibus non parum augeri. Sed vbi satis eā Christus communierat, dæmonibus eam tentandam permisit, vt, si quid possent, ab illa obtinerent. Adeste nunc animis fratres mirandū certamen spectaturi: Videbitis enim totam inferorum & dæmonum potentiam omnibus & machinis & viribus

Sitit cruces & afflictiones.

Christ⁹ eā permittit tentari.

aduersus tenerrimam puellam dimicantem, ipsamque ope Christi subnixam, de tota dęmonum caterua noua arte gloriosè triumphantem.

Primum igitur scelerum ministri à rebus venereis virgini suggerendis capiunt initium. Immittunt turpes cogitationes, castissimo pectori adhibent illusiones & phantasmata dormienti, imo etiam corpora ex aere sumpta, oculis & auribus vigilantis ingerunt, faciuntque multa, quæ sine horrore dici non queant. Illa è diuerso catena ferrea flagellat corpus suum, fundit sanguinem, adiicit permultum ad priores vigilias, ita vt somno penè omni renunciasse videretur. Non cessant autem hostes, cum ingenti multitudine apparent; primò quasi blandè adulantur, hortantur nè seipsam interficiat tanta vitæ asperitate. Iuuenis es, inquiunt, fac quod aliæ faciunt fœminæ: nubas viro & augeas humanum genus. Proponunt exempla Saræ, Rebeccę, Liæ, Rachelis. Nè facilè credamus hæreticis, quando ip si nobis scripturas diuinas ad confirmandam impietatem suam proferunt: faciunt enim hoc etiam dæmones. Quid (aiunt ipsi virgini) hæc sibi vult vita singularis, in qua tamen perseuerare non poteris? At quicquid illi blaterarent sancta virgo nihil penitus respondens, orabat. Cum autem perseuerantiæ desperationem ei vellent inijcere, hoc respondit procacibus illis, Ego non meis, sed Domini nostri Iesu Christi viribus nitor, nec vllum aliud ab ea verbum extorquere potuerunt. Solebatque ea familiaribus suis inculcare, nè tentati in disputationem cū dæmonibus ingrederentur. Cum enim, inquit, sint versuti & longa fallendi exercitatione instructissimi, facilè sibi victoriam promittunt, si possint cum homine miscere sermonem. Itaque haud secus casta anima se ab illis mox debet auertere, & ad Christum sponsum confugere, quàm solet ab adultero pudica matrona. Vbi autem sensit dæmon hac via nihil se

Tētat eam Satanas rerum turpiū suggestione.

In tentationibus cum dæmone nō esse disputandum.

posse

posse proficere, alia aggressus est. Repręsentabat ei formas virorum & mulierum turpissimè inter se concubantium, & nefandos sermones iactātium, ipsamque ad eandem turpitudinem inuitantium: cogebaturque hæc etiam oculis & auribus clausis videre & audire. Accedebat ad cumulum miseriæ, piissimi sponsi absentia (vt ipsi videbatur) ita vt nullam omnino opem aut cōsolationem ab eo perciperet. At illa nihilominus sine intermissione & carnem affligebat, & precibus tota incumbebat. Atque in hoc præclarum de se omnibus diuinæ gratię sensibili suauitate destitutis exemplum prębuit, nè solita sua exercitia propterea remittant, sed potius augeant. Dicebat autem virgo sancta sibiipsi: Tune vilissima vllis te consolationibus dignam putas? Itane iam oblita es tuorum peccatorum? An non satis est tibi, si possis vel æternam euadere damnationem, etiamsi has tenebras & molestias ad supremum vsque vitæ diem perferre oporteat? An verò Christo propter eius consolationes seruire voluisti, & non eo potius vt in ęternum illo fruaris? Nihil igitur de solitis remittas studiis, quin potiꝰ semper aliquid addas. His sanctę humilitatis telis superbum illum Goliath prosternebat Christi virgo. Durante hac tentatione plus solito in Ecclesia hęrebat: nam illis quamuis etiam infestaretur, non tamen perinde atque in cellula sua, quam quoties esset ingressa miram illic vidit dęmonum multitudinem, & turpissimis sermonibus & fœdis actibus ad libidinem eam prouocantium. Non cessabat autem ad Dominum clamare, donec cessante tempestate optata rediret tranquillitas. Iam multos dies isthęc durauerat infestatio, & ecce quodā die illustrata diuinitus, cœpit hilariter sanè se totam ad execrādas illas vexationes perferendas prōptam paratamque offerre, quamdiu ipsi visum esset. Tum verò dęmon quidam improba procacitate ad eam ait:

Abscōdit se ab illa Christus vt virtus virginis illustrior appareat.

In tēplo minus infesta tur.

Non prius ab hac infestatione cessabimus, quàm voluntati nostrę consen sum prębeas. Cui mox virgo magna securitate respondit: Mihi non solū has, sed alias quasuis molestias pro nomine Saluatoris perpeti iucundū & delectabile est; quatenus quidem eius visum erit Maiestati. His dictis totus ille dęmonum cœtus instar fumi pudefactus euanuit, & ingens lux cęlitus illapsa est cubiculo, & in luce Christus vulnerū stigmatibus insignitus apparuit, dicens: Filia mea Catharina, vides quę & quanta ego tua causa perpessus sim: ne igitur dubites aliquid etiam propter me perpeti.

Christus ei apparet crucifixus.

Deinde alia sub specie magis propinquans blandis admodum verbis de obtento iam triumpho ei gratulabatur. At illa: Vbi, inquit, fuisti mi Domine, cum esset cor meum tot spurcitijs diuexatum? Et ille: In corde, inquit, tuo. Rursus Virgo: Et quì fieri potuit bone Iesu, vt tu in illo meo esses corde, quod tot obrutum erat impurissimis cogitationibus? Respondit Dominus: Cogitationes illę quid in tuo efficiebant animo? gaudiumne an mœrorē? Imo verò, inquit illa, non nisi summum dolorem. Hoc igitur, Christus ait, ego mea pręsentia efficiebam; quasi tu destituta fuisses, illas spurcitias in voluptatē traxisses. Vt enim lucis meę radio illustrata teipsam sponte ad tolerandas eas infestationes obtulisti, mox eas abscedere iussi: neque enim pœnis, sed voluntate pœnas fortiter perferentis ego delector. Tu autem filia mea, quādo non tua, sed mea virtute certasti viriliter, maiorem à me gratiam consequeris. His dictis, visio disparuit, relicta in animo virginis suauitate incredibili, maxime quòd eam Christus filiam suam vocasset. Clarissima quidem hęc cū principibus tenebrarū fuere certamina: sequuntur tamen alia non minora, quę cum iis hominibus suscepit, qui sacram virginē partim quidem irridebant, partim etiam priuatim ac publicè infamabant: in quibus illa vincens in bono malum cla-

Voluntas prompta ad perferendas cruces Deo gratissima.

Virgo irridetur ab alys.

clarissima nobis dilectionis erga inimicos exempla reliquit. Frater Gabriel Ordinis Minorum, eiusdemq; Ordinis Prouincialis, sacræ Theologiæ Doctor celeberrimus, simul & frater Ioannes Senensis ex eorum numero qui D. Augustini institutum sequuntur, Theologiæ Professor, communi consilio ad virginem venientes, eã, propositis difficillimis Theologiæ quæstionibus in derisum & pudorem adducere decreuerunt. His ergo propositis sacra virgo, magna cũ reuerentia respondit, tantaq; dicendi vi & gratia apud illos de mundi contemptu disseruit, vt ipsi contra ingenti pudore suffusi, ad Dominum conuersi fuerint: omnibusque, quæ sanè haud exigui pretij bona possidebant, pauperibus distributis, paupertatis & abiectionis studium iterum tota virtute amplexati sint. Sic etiam frater Lazarinus Pisanus, qui doctrina & dicendi artificio præ cæteris insignis erat, adeo huic virgini infensus erat, vt non modò priuatim, sed publicis etiam concionibus illi acerbè detraheret. Quid multis? Huius virginis precibus atq; doctrina, relictis omnibus quæ habebat, in nouum hominem mutatus est, multorumque animas virtutis suæ exemplo & doctrina lucrifecit; sanctissimeq; vitam finiuit: quamuis multas fratrum suorum irrisiones perpessus fuerit, qui eum contumeliæ causa Catharinatona appellabant.

Veniamus nunc ad certamina quæ cũ Deo ipso sacra virgo habuit: quippe quæ vt homines salutaris doctrinæ monitis & exemplis vicit, ita omnipotentem Deum feruētissimis precibus superauit. Cum Lapa virginis mater letali correpta morbo, subitò sine Confessionis sacramento è vita excessisset, Catharina cum lachrymis oculos ad cœlum leuans, dixit Domino, se ab eo loco non prius discessuram, quàm matrem ei viuam restitueret. Orabat igitur feruentissimè multis cum lachrymis, donec defunctam matrem ad vitam reuocauit: quæ etiã in vita diutissimè post hoc mansit. Magna profectò orationis virtus, quæ impœnitentem animam ab ipsis inferorum faucibus in hanc lucem reuocare potuit. Non dissimile admodum de patre legitur: qui cum appropinquante mortis termino filię se precibus obnixè commendaret, illa pro patris salute Deum deprecans, cum intelligeret eum salua diuina iustitia nullo modo sine purgatorij pœnis ad beatorum gaudia peruenire posse, obnixius Deum orauit, tandemq; peruicit, vt sine vllis cruciatibus rectà in cęlum reciperetur: ita tamen vt pœnas parentis ipsa in se reciperet. Vt autem certò constaret eum rectà in cœlum migrasse, eodem tẽporis puncto quo anima mortalitatis ergastulo soluta fuit, virginem sanctam iliaci dolores inuaserunt, ijsque ad supremum vsque vitę diem sine intermissione laborauit. Verùm illa non hos dumtaxat, sed etiam quoscunque alios cruciatus & molestias non modò patienter, sed etiam hilariter ferebat.

Orationum eius efficacia.

Matrem defunctã ad vitam reuocauit.

Patrem à Purgatorij pœnis liberat.

Magna quidem duo hæc cum Deo certamina extitere. Adijciam aliud quod partim cum Deo, partim cum hominibus susceptum est. Fuit Senis soror quadam de Pœnitentia S. Dominici, Palmerina nomine: hac incredibili odio & inuidia stimulata, nec nomen sanctæ virginis audire quidem sustinebat. Obtrectabat ei priuatim & publicè, nec vllis obtrectationibus & maledictis satiari poterat. Cernens id sacra virgo, humilitate & mansuetudine eius animum placare nitebatur, sed frustra. Confugiens igitur ad Dominum, singulares pro illa misera preces obtulit. Audiuit autem preces eius Dominus, sed prius iudicium exercuit, percussitque graui morbo Palmerinã. At illa nihilo melior effecta, sed exacerbata magis, infensiorem se virgini ostendit. Rursus ergo nouis humilitatis officijs eam emollire studuit. Seruiebat illi omnibus quibuscunque poterat modis, blandisque verbis & obse-

Palmerina odium in Virginẽ.

Mira virginis charitas.

obsequiis consolabatur. Sed saxo durior nihil mouebatur tanta humanitate & beneuolétia, imo verò ex suis eam ædibus furibunda expelli iussit. At iustus iudex tantum odium cernens, ita eam percussit, vt repente viribus omnibus destitura ad inferos properare videretur. Quod vbi cognouit sancta virgo, mox clauso cubiculo instantissimè Dominum rogare cœpit, nè sui occasione illa anima periret. Ostendit autem illi Dominus miseriam & periculum infœlicis animę; dixitq; iustitiam suam ferre non posse, quin tam pertinax odium puniretur. Tum virgo mente & corpore humi prostrata, dixit ad Dominum se nullo pacto de eo loco surrecturam, donec Palmerimæ misereretur. Iam tres dies & noctes misera illa in agone constituta supremum trahebat spiritum: quo tpe Catharina in precibus perseuerabat, & tandem lachrymis inuictum & insuperabilem expugnauit, ita vt adamantino illi pectori gratiam suam inspiraret, qua peccati sui fœditate agnita, indoleret: perceptisq; sacramentis magna cum cordis contritione è corpore migraret. Cuius animam vidit sancta virgo in tanto decore & pulchritudine, quamuis nondum in gloria diuinæ visionis esset, vt nullis posset verbis exprimi. Quis hanc virginis patientiam, quis flagrantissimum charitatis ardorem non miretur? Sed ad alia charitatis illius opera veniamus.

Impetrat Palmerina gratiã diuinam.

Senis fuit mulier quædam inops & ægrota Theca nomine, quæ ingenti paupertatis malo coacta nosocomiũ petijt, sed adeò tenue vt vix necessaria suppeditaret. Accedebat ad cumulum miserię lepra, q̃ totum corpus occupauerat, prorsus vt ab omnibus relicta, propter contagionis periculum vrbe eijcienda erat. Quod vbi præsensit virgo mirabili feruore accensa ad eam properauit, & nõ modò res necessarias, sed suum quoq; obsequium ad vsq; obitum eius obtulir. Itaque quotidie mane & vesperi illam visitabat, Christumq́ue in ea contemplans accuratè & reuerenter ei inseruiebat. Ex ipsis autẽ sacræ virginis beneficiis, mulier illa superbiæ & ingratitudinis pestem contraxit, cœpitq́ue pro debito exigere quod sacra virgo pro solo Christi amore faciebat prorsus vt si non statim ad vota omnia fecisset, conuicia in eam & contumelias iactaret. Sed ijs nihil irritata virgo, studebat iracundiam blandis verbis & sedulis officiis delinire haud aliter quàm si propriam parentem tractaret, ita vt etiam improba mulier admiraretur. Ecce autẽ vt ex hoste gloriosius triumpharet, manus sanctę virginis lepra inuasit. Quod illa nihil morata, malebat totum corpus fœda contagione infici, quàm cœptum charitatis officium deserere. Paulò post excessit è viuis mulier leprosa, virgine illi in extremis astante, & eam efficacissimè confirmante. Eius corpus horridum factũ sanè sancta virgo diligentissimè abluit, induit & suis manibus sepeliuit. Post sepulturam autem ita omnis lepra à virginis manib⁹ euanuit, vt etiam elegantiores quàm anteà viderentur.

Seruit leprosę fœminæ.

Sed ad aliud multo mirabilius misericordiæ opus veniamus. Quædam S. Dominici soror (quam Andream vocabant) cancri morbo in pectore laborabat. Tantus autem ex eo vulnere fœtor exhalabat, vt vix vlla inueniretur fœmina quę miseræ illi opitulari vellet. Audiẽs hoc virgo Christi, intelligensq; eam sibi derelictã, mox eã adiit, & iucunda facie suum ei seruitiũ, donec curaretur, obtulit. Non potuit nõ hoc miserę valde gratum accidere, vt pote quæ se omni penè ope destitutam cerneret. Seruiuit igitur iuuencula seni viduæ, & licèt increscerer fœtor abominabilis pari tamen alacritate omnia charitatis officia illi impendebat, adeo vt ipsa ægrota obstupesceret ad tantam iuuenculæ charitatem & constantiam. Videbat hæc & inuidebat tortuosus coluber, & summam operam, vt impediret, nauauit.

Inseruit alteri omniũ ope destitutę.

Eius charitati inuidet diabolus.

uauit. Adesto quæso animis mirabile certamen inter humani generis hostem & teneram puellam spectaturi. Cùm voluntatem tantæ virginis (vt potè in Christo fundatam) mouere non posset, quodam die, eadem vulnus detegente, fœtore intolerabili stomachum eius propè euertit; ita vt ad vomitum propenderet. At sancta virgo sibi irata sic corpus suũ alloquebatur: Itane abominaris tu sororem tuam Christi sanguine redemptam, cùm possis in eundem vel etiam deteriorem morbũ incidere? Viuit Dñs non feres hoc impunè: simulq; faciem in pectus ægrotæ inclinans, os & nares horrendo illi vulneri applicuit, donec recalcitrãtem spiritui carnem subdidisset, illamq; nauseam extinxisset. Videns autem hoc ægrota exclamauit: Cessa, cessa charissima filia, noli teipsam tam immani putore corrumpere. Victus ergo dæmon abscessit quidem, sed alias omnes vias tentauit, vt tandem aliquando tam eximium charitatis officium in virgine impediret. Ad ægram igitur conuersus, primò tædium erga virginis ministeria, deinde verò etiam odium excitauit. Immisit autem in animam eius nefarias suspiciones, vt putaret castissimam virginem, quoties ipsi non adesset, obscenis actibus alicubi occupari: eoque ægrotam perduxit, vt in apertam virginis infamiam prorumperet. Is rumor vt primùm ad aures reliquarum Sororum peruenit, adeo oẽs concitauit, vt scelus innocentissimæ virgini exprobrarent. At illa, nihil prorsus calumniatricis illius mendacijs permota, respondit: Verę dominæ & sorores meæ, ego gratia Iesu Christi virgo sum, idque sæpius repetens nihil amplius addebat. Interim nihil de pristinis officijs intermittens, seruiebat miserę illę nocte dieque accuratissimè. Postea verò mota nonnihil dolore infamiæ, rem totã cum multis lachrymis ad Christũ sponsum suum retulit, qui ei apparens, dextera manu coronam

En quãtã sibiipsi vim affert.

Infamatur S. virgo.

En modestiã virginis.

Christus ei at- -er.

auream, sinistra verò spineam offerens dixit vt alteram earum in hac vita eligeret. At illa è sinistra Saluatoris spineam coronam arripiens, vi multa in caput suũ impressit dicens: Domine ego in hac vita passioni tuæ conformari cupiẽs, libens pœnas omnes refrigerij loco amplector: atque post eam visionẽ assiduis capitis doloribus vexata fuit. Tum verò Dominus ad cõstantiam eam adhortãs, promisit se maligni dæmonis calumnias in caput illius retorsurum, plenamque ei de illo victoriam præbiturum. Fuit ea non parua sanctæ virginis consolatio. At Lapa mater eius, vbi percepit sinistras illas de virgine suspiciones, quamuis de eius esset puritate certissima, vehementer tamen aduersus Andream illam commota, acerbe nimium ad filiam ait: An non sępius prohibui ne illi vetulæ seruires. En qualem tibi refundit mercedem? Fiebat hoc quoque Satanæ artificio, vt sanctum illud ministerium impediret. At sancta virgo flexis coram matre genibus eam optimis rationibus leniuit: deinde ad ægram se conferens, tanta ei alacritate seruiuit, vt illa planè iam superata in seipsam descenderet, agnitoque facinore suo, animo valde cõpungeretur. Interim visionem sanè admirandam vidit. Cùm aliquando eius cubiculũ virgo sancta intraret, vidit repente circa lectum suum lucem inæstimabilis amœnitatis diffundi, adeo vt omnium suarum miseriarum oblita, sanctæ virginis aspectu angelicam quandam præ se maiestatem ferentis satiari non posset. Inde cũ in aĩo eius dolor cresceret, qđ tã excellentem virginem spurco ore cõtaminasset, veniam ab ea perijt. quã illa non modò concessit, sed insuper blandissimè ægram amplexata, culpã omnẽ in tartareum dæmonem transtulit. Porrò sicut antea sceleratè detraxerat sacræ virgini, ita postea mirificè eã etiã multis cum lachrymis prædicauit, & præclarum sanctitatis eius testimonium dixit: prorsus vt

Vincit officijs roterrimã calumniatricem.

ser-

serpens inuidus, crescente inde virginis sanctissimæ fama, omni suo conatu frustraretur. Sed iterum rediit ad faciendum periculum si eam stomachi euersione frangere posset. Nã cùm virgo abominabile illud vulnus aperuisset vt ablueret, intolerabilis fœtor, dæmone id efficiente, immodicam eius stomacho nauseam attulit. Sed illa in suum corpus sancta quadam iracundia incitata, Viuit, inquit altissimus, quia hoc ipsum quod vsque adeo perhorrescis, intra tua viscera condetur: statimq; illius horrendi vulneris ablutionem seorsum abscedens totam ebibit, nauseæque tentationem ita sopiuit, vt ipsa postea patri Raimundo fateretur, nunquam se tam suauem cibum aut potũ in omni vita hausisse. Apparuit aũt ei Christus nocte sequenti, eáq; ad sacratissimum lateris sui vulnus admouens ineffabili potu admirabiliter refecit: vnde tanta gratiæ abundantia in eius mente diffusa est, vt etiam in corpus redundarit, nec deinceps vnquam more solito cibum acceperit: quod certissimo fuit argumẽto eam visionem minime dubiã fuisse. Tanto autem sacræ communionis ardebat desiderio, vt nisi ea frueretur, animi deliquio præ amore oppressa concideret. Ex ipsa autem Eucharistia tanta cœlestium consolationum copia in eius mentẽ dimanabat, vt alimentum omne stomachus planè reijceret, & si quid per vim ingestum esset rursus violẽter per os reijceret. Sed pergamus reliqua ei⁹ charitatis officia sanè admirãda ꝑtexere.

Iterũ dæmõ ab officio charitatis auertere nititur.

Vide exemplũ eximiæ charitatis.

Iterum ei Christus apparet.

Mirabile sacræ cõmunionis desiderium & effectus mirabilior.

Prima ei & præcipua semper in vita cura fuit pauperes oẽs beneficijs quãplurimis demereri. Orabat qñq; in templo Dominicanorum, cũ quidam mendicus ad eam accedens infimis precibus opem petijt. Illa cũ nihil qđ largiretur, ad manus haberet, rogauit vt tantisper expectaret, donec domũ reuersa afferret, quo eius inopię benignè consulere posset. At illo dicente, se moras tamdiù nectere non posse, sancta virgo eius nõ ferens afflictionem, dum anxiè cogitaret, quidnam illi mendico dare posset, argenteam crucem, quam tunc fortè in sinu fouebat, prompsit, eamque misero illi tribuit. Qua accepta lætus ille abscessit. Proxima verò nocte Christus virgini oranti apparens, eam crucem multis gemmis egregiè ornatam protulit, eamque in extremo iudicij die se in angelorum & hominum conspectu ostensurum promisit. Alio tempore sacræ virgini ex eodem templo domum redire volenti Christus in specie pauperis & peregrini occurrens vestem ab ea petiuit. Illa festinanter ad sacellum rediens, tunicam non manicatã cautè sibi detraxit, pauperiq́ue nesciens esse Christum tribuit. At ille etiam lineum vestimentum petijt. Tum illa eum se sequi ad ædes iubẽs & subuculam & subligaculum ei dedit. Verùm ille, qui virginis animum probare volebat, plura mendicare nõ destitit, afferens se tunica, quod manicis careret, commodè vti non posse. Illa perlustrans domũ suspensam à pertica nouam ancillæ tunicã arripuit, ablatasq; ab ea manicas pauperi dedit. Rursus ille etiam socium se in domo hospitali habere dixit, qui extrema constrictus inopia eiusmodi charitatis officio valde indigeret. Tũ verò sancta virgo nihil sibi prorsus superesse cernens, respondit pauperi: Reuera charissime, libenter si qua ratione possem socij tui inopiæ consulerẽ; sed planè vnde succurrã reliẽtum est nihil. Ille verò subridẽs: Video, inquit, promptum tuum benigne faciendi studium, sed iam bene suauiterq; vale. His dictis ex oculis eius euanuit. Nocte verò sequenti Dominus ei oranti manifestè se in illius pauperis effigie visendum præbuit, in manu ferens tunicã quã ipsi virgo dederat, margaritis iam & coruscantib. gẽmis cõspicuã, aitq; se illi daturum vestẽ, quæ ab ea noxium vtriusq; hominis arceret frigus. Qđ certè etiam reipsa præstitit adeo vt iisdem semper tam hyeme quã æsta-

Benignitas eius in pauperes.

Miro eius charitatem probat Christus sub pauperis specie.

te contenta vestibus, nullam aeris in iuriam vnquam senserit.

Magnæ sanè hoc misericordiæ opus extitit, sed longe tñ maius ac mirabilius est, quod modò subijciem^9, quodq; singularem huius virtutis laudem cōtinet, eamq; nobis omnib. mirificè cōmēdat. Alexia vidua adeo feruenter amabat sacram virginem, vt eius conuictu ægrè carere posset. Accidit autem anno quodā vt magna esset tritici apud Senenses inopia, prorsus vt non nisi vile & malè olens venderetur, cuius partem Alexia, nè omnino pane careret, emere coacta fuit. Antequam aūt putridum illud triticum absumeretur, nouum idque purum in foro prostrabat. Itaq; cū Alexia id quod reliquum erat corrupti tritici, abijcere & nouum emere cogitaret, prius virgini mentem suā aperuit. Illa verò respondit: Itane tu abiicere vis, quod Dñs voluit esse hominum alimentum? Quòd si tibi nō libet illo vesci, da pauperibus, quibus aliud quod edant est nihil. Alexia rursus dicente non posse se tranquilla conscientia tam putētem pauperibus offerre panem, virgo sancta ait: Para aquam, & corruptam illam farinam ad me afferto, ego ipsa panes inde in vsus pauperum conficiā. Alexia facit vt iussa erat, & sancta virgo ex modica farina celerrimè tā multos effecit panes, vt multis hebdomadibus præter omnium expectationem sufficerent, nec in his vllis sentiebatur putor: imo qui illis vescebantur, dicebant se nūquam tam grati soporis panes degustasse. Postea aūt sancta virgo secretè patri Raimū do rem certè admiratione dignissimam retulit, & quæ apud eos solùm fidem habere poterit, qui beatissimę virginis matris miserationes sunt experti. Dixit igitur illi secū magno charitatis & misericordiæ affectu ad illam accessisse farinam, mox verò beatissimam Mariam Virginem ipsi sanctis Angelis sociatam apparuisse, suisque sacratissimis manibus cum ipsa panes composuisse, atque inde sic auctos fuisse.

Cæterū hæc misericordię opera ad corporis præcipuè obsequiū spectant. Ad maiora veniamus, q̄ ad aīę salutem pertinent, quæ tantò sunt p̄stantiora, quanto aīa mortalı corporis natura præstantior est. Principio igitur eū hæc sancta virgo in puellari adhuc ætate cōstituta, incredibili salutis aīarum desiderio flagraret illos peculiariter amabat sanctos, qui lucrandis aīabus operam nauassent, intellexitq; diuinitus beatissimum Patrem Dominicum zelo fidei & salutis animarū incensum, Ordinē Fratrum Pr̨dicatorum instituisse. Quę res in eius animo tantam erga illum Ordinē reuerentiam excitauit; vt si quos vidisset fratres S.Dominici suas ædes trāseuntes, illorum obseruaret vestigia, eaq; illis abscedentibus, humiliter ac deuotè exoscularetur. Porrò creuit in eius pectore ingens desideriū illius instituti cōplectendi, vt posset cū fratribus saluti aīarum incumbere: sed sexu id non permittente cogitabat sanctam Euphrosynā hac in parte imitari, & instar illius fingere se masculum, atq; procul in regionib ignotis fratribus se Dominicanis adiungere. Hoc autē fraternæ salutis desiderium in matura iam ætate auxit animarum sanctarum pulchritudine mirabiliter ei ostensa. Orante n. sancta virgine vt dignaretur sibi Dñs hanc præstare gratiā, vt posset videre elegantiam aīarū oīum cū ipsa versantiū & ad ipsā venientiū, vt tanto magis ad curandam earum salutem accenderetur; Dominus eam exaudiuit: atq; ex eo tempore, quoties aliqui ad eam venissent, magis ad eorum animas, quàm ad corpora intenta erat, ita vt sæpe non aduerteret corpora: nec quisquam ferè ad eam postea accessisset, cuius animæ statum non peruideret; dicebatque patri Raimundo: O pater mi, si vidisses animæ pulchritudinem, nō dubito quin pro illius salute libens centies mortem oppeteres.

Virgo Catharina flagrat incredibili desiderio salutis animarum.

Animæ pulchritudo quanta sit.

Addam his aliud lōgè mirabilius,

eius

eius dono concessum qui in cunctis operibus suis est mirabilis. In maturiori ætate ex multa gratiarum affluentia, itá cor virginis diuino est amore inflammatum, vt planè lecto affixa decûberet, nec posset è lecto surgere. Is languor cùm ab amore proficisceretur, eam acriter stimulabat, vt ardentissimis à Domino precibus peteret, quò eam dignaretur ex hac vita tollere. Sed cũ sentiret Dñi volũtaté his precib. aduersari, rogauit vt quamdiu in corpore eam permanere velet, dolorum quos ipse in hac vita pertulisset, participem facere dignaretur. Id verò præstitit ei Deus, eamque, vt charissimos filios solet, egregiè afflixit. Porrò cũ incremento afflictionum multis modis Christi etiam amor auctus est: cuius tanta demũ vis fuit, vt cor virginis á summo vsq; deorsũ crepuerit, ruptisq; vitalibus venis, sola ei diuini amoris, spiritum reddiderit. Huius autem rei complures fuere testes qui ibidem affuere: idemque ipsa virgo testata est, animã videlicet à corpore disiunctam fuisse, vidisseq; secreta Dei, quæ nullis possint verbis enarrari: vidisse gloriam Sanctorum & pœnas peccatorum, tam apud inferos, quàm in locis Purgatorijs, prorsus inexplicabiles: quarum minima tanta sit, vt si ea hominibus cognita foret, millies potius mortem oppetituri essent, quàm illam vel vno die sustinere. Durauit aũt hæc aiç à corpore separatio ad horas quatuor, tandemq; nõ absq; summo dolore vitæ reddita, tribus diebus & noctibus fleuit cõtinẽter. Et nè quis putet res vanas nos referre, nouerit, eo tpe, quo sancta virgo aiam efflauit, quatuor ei adfuisse fratres Dominicanos, ex quibus vnus Ioannes nomine, tantos ex eius morte dolores hausit, vt in fletus & eiulatus prorumpens, rupta arteria, multum sanguinis vomeret: prorsus vt eius vita in desperationem ex eo veniret. Tum frater Thomas, qui virgini à confessionibus fuerat, cum ingenti fide fratrẽ Ioannem monuit, vt sacras virginis manus horrendo suo vulneri admoueret, & sanitatem minimè dubiã reciperet. Fecit hoc ille cum omnib. & sanitatem repẽtè adeptus est. Hoc igitur diuino lumine sancta virgo irradiata, tanto ardore animarum salutem sitiebat, vt instar Apostoli Pauli anathema pro fratribus fieri optaret. Sic enim quidam eam in ecstasi positam ad Dominum orantem audierunt: Mi Domine, quonam modo ferre potero, vt qui ad imaginẽ tuam formati sunt, in æternum pereant? An nõ in maiorem gloriæ tuæ cumulũ cederet, vt salua charitate, ego sola perirem corporisq; mei obiectu aditum ad inferos obstruerẽ, omniaq; gehennæ tormenta perferrem, quàm vt tot animarum millia à beatitudinis tuæ consortio excluderentur? Huic aũt petitioni Dñs respondit, nullo modo fieri posse, vt charitati locus apud inferos esset. Tantã .n. charitatis vim atque potentiã esse, vt magis ipsa gehennæ flãmas extingueret, quã ab eis ipsa lædi posset.

Amor virginis incredibilis penè

Videt gloriam & pœnas æternas

Oratio eius ad Dominũ pro salute peccatorũ.

Quantus aũt animarũ fructus inde fuerit consecutus, eius vitæ scriptor Raimundus exponit his verbis: Quis narrare sufficiat, quot sceleratos homines ab ipsis inferorum faucibus extraxerit: quos obstinatos ad sui cognitionẽ adduxerit, quot mundo huic deditos, ad eius contemptũ induxerit; quot varijs diuexatos tentationibus, è Satanæ laqueis liberauerit, quot cœlitus vocatos per virtutis iter deduxerit? Vidi ego nonnunquam vel mille, & eò amplius vtriusque sexus homines ad eam videndam & audiendam confluere, soloque eius aspectu ita ob sua maleficia animo compunctos, vt lugentes properarent ad confessarios (de quorum numero ipse eram) qui cum ingenti cõtritione peccata sua confessi sunt. Quã ob causam Gregorius, eius nois XI. Rom. Põtifex mihi & duob: socijs eã, qua Episcopi pollent, absoluendi potestatem dedit. Et certè multi venerunt ad nos immanibus im-

Fructus animarũ sane admirabilis.

implicati facinoribus qui nunquam ritè Pœnitentiæ sacramento vsi fuerant. Itaque non rarò ad vespertinas vsque preces ieiuni permansimus, nec tamen omnes audire potuimus confiteri volentes, sed virgo sancta sine intermissione orabat, & ita victrix, capta prædi, exultabat in Domino.

Petit assiduè à Domino augmētū fidei. Post hęc virgo sancta incredibili desiderio ad perfectum fidei gradū perueniendi flagrare cœpit, adeo vt dies noctesque cum Apostolis Dominum oraret, vt fidem illi adaugeret, eāq; ita perficeret, vt nulla aduersantium hostium vi concuti vel prosterni posset. Cumq; sæpe oranti illi, sæpe etiā responderet Dominus, Desponsabo te mihi in fide: tandem pridie illius diei, quo solēt ieiunium quadragesimæ inchoatur (quo tempore sęculi homines ventri & gulæ se totos addicunt, atq; omnes intemperantiæ habenas laxant) illa clauso cubiculo, ardentissimè eam, quam diximus, fidei perfectionem à Domino postulabat. Et quia verissimè à Propheta dictum est, Delectare in Domino & dabit tibi petitiones cordis tui: tandē oranti illi, & promissa à Domino fidei sponsalia suppliciter postulanti, ecce fidelis in promissis suis Christus Dominus sanctissima matre & beatis Apostolis Ioanne & Paulo cū Patre Dominico stipatus ad virginē venit, eamque ineffabili quadā ratione sibi desponsauit, quæ nulla humana facundia pro dignitate explicari potest. *Christus eā sibi desponsat in fide.* Post hæc Christus Dñs tā familiariter cœpit cum ea versari, tamque frequenter illi apparere, vt propè fidem vincere videatur, præcipuè illorum qui nunquam quàm suauis & benignus sit Dominus degustarunt. Manebat cum ea solito diutius, & amicissimè sermones miscebat, idque adeo, vt non rarò huc atque illuc in cellula ambulans pariter cum ea Psalmos diceret. Hæc sanè quibusdam incredibilia videbantur, sed meminerint quàm familiariter idem ipse Dominus olim in terris triginta & amplius annos etiam cum impijs & peccatoribus vixerit: meminerint quæ ex eius persona dicantur in Prouerbijs Salomonis: Deliciæ meę, esse cum filijs hominum: quanquam negari non potest magnā hanc fuisse virginis dignitatē & planè admirabilem bonitatis diuinæ gratiam. Sed sequitur alia huic contentanea & minimè inferior.

Die quadam vehementissimi amoris vulnere virgo sauciata, instanter à Domino petebat, vt à se cor suum & propriam voluntatem radicitus euelleret, quò omnibus in rebus sine vlla tergiuersatione se illi obsequentem atque morigeram præberet. *Petit à Domino perfectā obedientiam.* Videbatur autem illi sic oranti in visione venire Christus, & latus sinistrū aperire, ablatoque corde recedere. Et reuera non poterat illa aliud sentire quā se corde destitutam. Cùm id autem suo diceret confessario, ille non sine risu atque ludibrio eam audire poterat. Aliquot dies Confessarius in eo perseuerabat, quòd eam parùm sanę mentis esse crederet: & ecce illa quodam die è sacello ecclesiæ exire volente, cum multa luce Christus ei apparuit, in manu ferens cor quoddam rubicundum & illustre, propiusque accedens, illud in sinistrum virginis latus imposuit, dicens: Ecce filia mea habes pro corde tuo, cor meum, clausoque latere recessit. Sed nè putaretur hoc inane phantasma, illo in loco cicatrix permansit, quę à socijs eius frequenter visa est. Quid autem ex hac adeo stupenda cordis mutatione fuerit consecutum, facilè quisq; poterit diuinare. Non enim rerum omnium conditor hac mirabili ratione tamdiu apud se cor illius retinere voluit, nisi vt illud ardentissimo amore, & gratiarum omnium affluentia repleret. Cuius rei eadem sancta virgo certissima testis est, quæ incredibilem charitatis ardorem in corde suo sentiebat: prorsus vt diceret tantam in anima sua puritatis & humilitatis renouationem existere, vt ad ætatem quatuor vel quinque annorum

rum se redijsse putaret.

Quamuis autem hęc que diximus summa admiratione digna sint, mirabilius tamen est quod sequitur. Cùm Pisis in ecclesia Christinæ virgini sacra pater Raimundus virgini sacra communionem præbuisset, eáque sumpta, illa more suo oppressis sensibus concidisset, subitò corpusculum eius, quod iacebat prostratum, se paulisper in genua erexit, brachijsque extensis & facie rutilante diù ita permãsit, sed adeo rigidum, vt nihil à mortis simulacro distare videretur: tandem quasi lethali confectum vulnere repentè decidit, & paulò post in pristinum statum restitutum est. Deinde virgo secreto patri Raimundo indicauit se, sub illo raptu quinque vulnerum stigmatibus Christi insignitam fuisse, prorsus vt tantos illis in locis corporis sui dolores sentiret, vt non nisi magno Dei miraculo in vita permanere posset. His dictis, sancta virgo domum delata, ad extremum spiritum deduci videbatur. Raimundus igitur & socij eius eandem vt mortuam lamentantes, amarissimis lachrymis se piissima matre atque magistra orbatos deplorabant. Paulò autem post ad se reuersa est, sed adeo tenuẽ vitæ spem ostendit, vt ea ipsa acerbiores etiam lachrymas commoueret. Cumque omnes magna vi precum diuinæ misericordiæ viscera pulsarent, victus tandem misericordiæ parens non solùm acerbissimos, quos sacra virgo patiebatur dolores sustulit, sed eos contra in iucundissimam lętitiam cõmutauit. Nemo autem molestè ferat, quòd huic sanctissimæ virgini sacra Domini stigmata concedamus, cùm hoc ipsum Pius Papa II. in hymno testetur his verbis: *Quo nequit dici sanctius per orbem, Vulnerum formam miserata Christi, Exprimis ipsa.*

Christus ei vulnera sua impressit.

Sunt hęc admiranda pręter vsitatum ordinem cursumque diuinę gratiæ priuilegia, quæ nisi in eo diplomate, quo sancta virgo in Diuos relata est, continerentur, referre fortasse dubitarem. Sed audite maiora. Ab initio Quadragesimæ ad festum vsque Pentecostes, solo sacratissimæ Eucharistiæ cibo victitauit. Quòd si hoc mirum videtur addam aliud longè mirabilius, nempè quòd octo annorum spatio simili modo sine vllo terreno cibo permanserit, nisi quòd propter vitandam humorum offensionem succum herbarum coctarum deuoraret, quem tamen protinus vomitu, non sine graui dolore eijciebat, stomacho nullam prorsus concoquendi vim retinente. Cumque ab alijs interrogata, cur non instar aliorum cibo vesceretur; mirabili humilitate eximiam Dei gratiam, quasi vltionem peccatorum suorum interpretari solebat, ita respondens: Deus propter peccata mea rarò quodam morbo me percussit, ita vt quamuis libentissimè vellem, nullo tamẽ modo cibos admittere possum. Quæso illum pro me exorate, vt det veniam peccatis meis, quę sunt causa malorum omnium quæ patior. Ecce vnde suppetebat non vulgaris sese efferendi materia, inde sancta virgo de se vilius sentiendi occasionem cępit.

Mirabilis abstinentia

Insignis eius humilitas.

Fuit sanè tota eius vita perpetua quædam oratio, prorsus vt præ amoris & gaudij magnitudine omnem nõ modò sentiendi vim amiserat, sed interdum etiam vi spiritus sacrum eius corpus à terra eleuatum in aere pendulum maneret. Quam rem nõ vulgari aliquo testimonio, sed ipsius diplomatis, quo virgo in Diuos relata est, constat: sic enim in eo legimus: Rapiebatur sępe sancta virgo à spiritu, & in aera suspensa diuinis contemplationibus pascebatur: adeo extra se acta, vt expuncta percussaque nihil omnino sentiret, idque frequentissimè illi cõtingebat cùm diuina reficeretur Eucharistia. Quãta verò luce, quo spiritus gaudio quo charitatis ardore sanctæ virginis mens compleretur, cùm sacram sumeret Eucharistiam, cœlestique sponso per huius sacramenti virtu-

Festases eius.

tem coniungeretur illud argumento est, quòd statim ab ea sumpta ecstasim mentis duabus & interdũ tribus horis patiebatur. Quia verò animales homines quę sunt spiritus Dei non assequuntur, variis modis (dum sic raperetur) eam affligebant. Inter alios homo quidam sceleratus, impressis in virginem calcibus, dum ecstasim pateretur, atrociter in eam desæuiebat, qui tamen hoc non impunè tulit. Paucis enim post diebus miserrimus homo laqueo sibi vitam eripuit.

Puritas & innocentia S.Virginis. Ex hac autem virginis charitate, tanta vitæ puritas & innocentia in ea orta est, vt Stephanus Carthusiensis Prior, qui virginis amanuensis extitit, & longo tempore cum ea versatus fuit post alia clarissima ei⁹ preconia, iureiurando confirmet, se nullum otiosum verbum tam longo temporis spatio ab ea prolatum audiuisse. Sed quoniam sine aliquo leui lapsu hęc tam periculosæ vitæ spatia (quæ tota tentatio esse dicitur) transigi non possunt, quib. gemitibus ac lamentis, quo doloris aculeo virgo sauciata fuerit, si quid tale ei obtigisset, hoc exemplo intelligi poterit. Quodam die festo Conuersionis sancti Pauli, tam sublimiter spiritus eius in Deũ raptus fuit, vt tres dies integros & noctes immota manserit, nullisque corporis sensibus vsa fuerit. Tandem reddita sibi dormitare visa est, adeo ęgrè spiritus ab illa cęlesti visione ad hanc vitam redibat. Interea venerunt ad illam duo patres Dominicani sciscitantes, num vellet se comitem præbere ad inuisendum insignem quendam virum in eremo degentem. Illa respondit quasi dormitans se velle. Sed simulatque id protulit, tanta ei iniecta religio est, tamque acerbus *Nota admirandũ dolorem de peccato leuissimo.* conscientiæ dolor (quòd non ex animo, sed quasi per iocum locuta esset) vt præ dolore animi tres dies atque noctes sine intermissione tenuissimã illam culpam luxerit, in quam Deus eam ruere permisit, nè reuelationis illius magnitudine extolleretur. Nã reuerà sub hac triduana ecstasi ea viderat, quæ nullis possent verbis explicari.

Ex eodem aũt charitatis fonte & familiari cũ Deo amicitia, diuinorum secretorum communioné oriri Saluator in Euangelio docet, cũ ait: Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia oĩa q̃cunque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Hanc aũt gratiam tanta plenitudine huic virgini puritatis amator Dñs contulit, vt cogitationũ arcana & secreta diuina & futura multa (quæ tum ad priuatas personas, tum ad totam Ecclesiam pertinebãt) cum ea velut amicus cũ amico, quo familiariter vtitur, communicare soleret. Cuius cùm multa afferri exépla possent, vnum solummodo proferam, quod in Pij Papæ II. diplomate continetur his verbis: Pro pace Florentinorum, qui cum Ecclesia dissidebant, & interdicto suppositi erant Ecclesiastico, Apenninum & Alpes transire, atque ad Auinionem vsque ad Gregorium XI. Pont. Max antecessorem nostrum proficisci non dubitauit. Cui votum suum de petenda vrbe Roma in occulto factum sibi soli ac Deo notum, sese diuinitus cognouisse monstrauit. Fuit enim in ea spiritus prophetiæ: multa prædixit antequàm fierent & occultissima reuelauit. Quid verò illud quod ab hoc cœlesti præceptore erudita, non modò futura prędixit, & occulta cordium patefecit, sed mirabili etiam sapientia donata fuit; qua & libros & epistolas mirabili doctrina refertas composuit: quodque omnem superat admirationem mulier omnis generis disciplinarum ignara, sępe duobus, sæpe tribus, interdum etiã quatuor scriptoribus epistolas sine vlla cunctatione dictabat. *Claruit prophetia spiritu.*

Sed quoniam inter singularia Sanctorũ priuilegia vis & efficacia orationum principem sibi locum vendicat, de hac (cæteris omissis nè longiores

Orationum eius efficacia.

giores simus) breuiter nonnihil perstringamus. Anno salutis millesimo trecētesim o septuagesimoquarto plus minus cùm pestis inguinaria Senas vastaret, accidit vt virum venerabilem Matthęum nomine, qui domui S. Marię de misericordia pręerat ea pestis corriperet. Id vt primū ad sanctam virginem perlatum est, festina ad illum accessit, & prius quā ad eum appropinquaret eminus clamare cœpit: Surge domine Matthęe, surge, non est iam tempus in lecto molliter cubandi. Vix illa verba cōpleuerat & momento temporis, pestis & apostema, doloréque omnis ita euanuere, vt ijs nunquam Matthæus laborasse videretur: lætusque & alacer è lecto consurgens, paulò post cum patre Raimundo non ægrotorum, sed fortium hominum solidos cibos ederet. Cuius pręclari miraculi per multi testes fuere.

Pater Raimundus peste infectus à virgine curatur.

Per id tempus quo illa pestis grassabatur Senis, pater Raimundus, cū fidissimam quibuscunque adesse poterat nauaret operam, accidit vt & ipse cōtagione pestifera inficeretur. Tum verò vt potuit cū socio ad ędes sacrę virginis se contulit. Illa verò manus suas Raimundi capiti admouens, flexis genibus pro salute eius orabat Dominum. Inter orandum autem vt sępe aliàs in mentis excessum rapta fuit. Cumque ad dimidiā ferè horam ita permansisset, Raimundus sensim sanitatē recepit, prorsus, vt ante quàm illa sibi restituta esset planè curatum se sentiret: ciboque sumpto incolumis ad pristinos labores rediret. Frater Bartholomeus patris Raimundi socius eadem peste & acrius & diutius oppressus, sanctę virginis precibus itidem restitutus est. Sunt huius generis penè infinita à virgine patrata miracula: quę si ex ordine referre vellem, vix iusto cūcta volumine comprehendi possent. Vnum adhuc ex omnibus subijciem, ex quo clarissimè virginis sanctitas dignosci poterit.

Duo flagitiosi in terribiliter obdurati à virgine mirabiliter conuertuntur.

Senis duo flagitiosi latrones capti, propter facinorum immanitatem atrocissimis sunt supplicijs addicti. Iamque ducebantur ad mortē & curribus impositi ignitis fuscinulis discerpebantur. Nemo autem eos adducere poterat, vt saluti suæ Confessionis sacramento consulerent: quin potius, (quod dictu quoque horribile est) vocis in Deum blasphemas palā iactabant. Eo autem tempore erat sancta virgo apud Alexiam sociam & discipulam suam, cuius ædes miserrimi illi prateribant. Vbi id autem sensit Alexia, celeriter indicant sanctæ virgini: illa se totam confert ad deprecandam clementiam Saluatoris pro salute desperatorum: cumque vidisset per fenestram ingentem turbam dæmonum qui obstinatos illos miserè exagitabant, impetrat à Domino vt possit spiritu se illis adiungere, & cum eis ad portam vsque proficisci. Vt autem eam viderunt dęmones palàm clamitabant, Si non cessaueris, dæmoniacam te efficiemus. Illa spretis procacium minis, in precibus perstitit. Vbi ad portam vrbis ventum est, ecce clementissimus Saluator apparet obstinatis illis totus vulneribus confectus & sanguine madidus, inuitat ad pœnitentiam, promittit veniam. Illi mox mutati instanter petunt sacerdotem, peccata sua confitentur: facta confessione blasphemiæ mutantur in laudes Dei, dignos se etiam maioribus tormentis fatentur. Stupent omnes repentinam illam confessionem: carnifices quoque mitescunt, nec audent noua inferre supplicia, dum vident tantam eorum pietatem ac religionem. Denique illi ad mortem haud secus atque ad epulas festinant, spe bona freti, se per supplicia momentanea citius ad gaudia venturos sempiterna. Quod multò etiam magis mirandum est, quàm si horum extincta corpora ad vitam essent reuocata. Plura eximiæ sanctitatis eius opera referre negligimus, nè pium lectorem nimia prolixitate tædio afficiamus.

Cùm

Migrat è vita anno ætatis 33. Cum annũ ætatis plus minus 33. attigisset, incredili Christi desiderio inflammata, assiduis precibus à Domino postulauit vt huius mortalitatis ergastulo solueretur, quò desiderato diù eius aspectu frui posset. Non cessabat multiplicatis precib. Dominum exorare, vt potè quæ rerum terrenarum nimium pertæsa dissolui cupiebat & esse cum Christo, cùm ecce corporis infirmitate, qua detinebatur, indies magis magisque crescente, terminũ adesse vidit, quẽ toto vitę tempore desiderauerat.

Vide humilitatem S. virginis. Ibi verò tanquam grauissimorũ peccatorum rea ab omnibus humiliter veniam petijt, omnibusque Ecclesiæ sacramentis se communiuit, & plenariam peccatorum omnium remissionem auctoritate Gregorij XI. & Vrbani VI. Romanorum Pontificum impertiri curauit. Tum verò mortis angoribus repentè correpta, cum teterrimis dæmonibus in singulare certamen ingressa est. Quod sanè tã ex dictis quàm factis eius facilè animaduerri potuit. *In agone à dæmonibus acriter expugnatur.* Dæmones enim cũ instarent vrgerentque vt eam vel meritorum excellentia in superbiæ crimen extolleret nonnunquam tacebat, nonnunquam verò respondebat, interdum leniter subridens, obiecta crimina contemnebat. Semel autem quasi attonitis auribus arrecta cùm parumper conticuisset, læto vultu respondit in hæc verba: Vanã gloriam nunquam, sed veram vtiq; gloriam & laudem præpotentis Dei. His dictis cùm aliquamdiu viribus iam destituta silentium tenuisset, tandem exclamauit: Domine in manus tuas commendo spiritum meum: simulque animam tot tantisque virtutibus exornatam in manus Creatoris efflauit.

Funus fuit multis ciuium omniũ lachrymis curatũ, & in Dominicano rum ecclesiam deportatum, vbi mox insignia valde & præclara diuinitus *Miracula ad funus eius.* edita sunt miracula: adeo vt ea propter toto triduo inhumatum permãserit. Postquam verò honorificè sepulturæ traditum fuit, eadem ipsa non mõ nõ extincta, sed etiam pręclarius aucta sunt: prorsus vt eximiam virginis sanctitatem omnibus eò cõfluentibus notissimam facerent.

MARTYRIVM SS. MARIANI Lectoris, & Iacobi Diaconi.

Conscriptum ab eo qui se interfuisse testatur. ex quo Vsuardus etiam quędam in suo Martyrologio descripsit.

CVM pari socioque comitatu viã Numidiã versus ingressi essemus, & ad locum, qui appellatur Muguas, cui Cirthensis Coloniæ suburbana est vicinitas, venissemus, vt diaboli rabies ad tentandã iustorum fidem acriter sæuiebat, Marianus & Iacobus beatissimi martyres ad ipsum coronæ locum inrrepide vestigia direxerunt. *30. Aprilis. Colonia Cirthensis.* Cruenti & cæcati Præsidis furor per militares manus omnes Christo dilectos requirebat: & incredibili quadã crudelitatis insania mulctatos iã ante exilio retrahebat, eorũq; vt se sanguine inebriaret auidis faucib. anhelabat.

In his Agapius & Secundinus antistites ambo, firmissimo inter se ac indiuiduo planè societatis vinculo coniuncti, alter etiam carnalis continentiæ sanctitate eximius à certamine ad certamẽ aliud euocati sunt: vt qui captiuos à sęculi pompis in obtinendo Christi nomine subegissent, etiam mortis aculeos consummatæ fidei virtute calcarent. *Agapius & Secundinus Episcopi, quos Martyrologia habent 29. Aprilis.* Contigit autem vt fratres Agapius & Secundinus ex illustri sacerdotio martyres gloriosi, in eo transitu, quo ad beatum passionis suæ prælium, Præsidis quidem temporanea potestate, sed Christi electione pergebant, nostrum interim dignarentur hospitiũ. Quibus tantus inerat gratiæ & viuificationis spiritus, vt tam sanctis & præclaris Dei testibus parum iam esset, quòd ipsi martyrio preciosum

san-

ſanguinem deſtinaſſent, niſi etiam alios martyres fidei ſuæ inſpirarione feciſſent. Horum tanta fuit charitas, tantaque dilectio, vt licèt ceteris inſtire virtutis exemplis fratrũ fidem ſatis ſuperque extruerẽt, tamen paucis illis diebus, quibus nobiſcum degebant, adeo noſtrum omnium mentes diuinis ſermonibus inflammarunt, vt Mariannm & Iacobum exemplo & magiſterio ſuo diſpoſitos, incredibili quodam martyrii amore ebrios relinquerent. Cùm enim biduum ab eorum certamine ſanè glorioſo fluxiſſet, nos qui in villa relicti recentiſſima gloriæ veſtigia ingredi paramus, violenta manu ad idem certamen requiſiti ſumus.

Et quidem cùm à Muguis in Cirthenſem Coloniam traheremur, Marianus & Iacobus penè ſequentes, cũ nos exultantius ad conſtantiam hortarentur, ſe quoque Chriſtianos eſſe liberiori gaudio prodiderunt. Mox igitur interrogati, cùm in fortiſſima Chriſti confeſſione perſtarent, deducuntur in carcerem. Tunc attentantur numeroſis duriſq; cruciatib. per ſtationarium militem, iuſtorũ piorumque carnificem, adhibitis in auxilium crudelitatis eius centurionũ & Cirthenſium magiſtratibus tanquàm fides eorum, quibus corporis cura vilis erat, membrorum laceratione frangeretur. Et quidem Iacobus, qui in virtute fidei magno excelſoque animo præditus erat, & iam ante infeſtinationes variæ perſecutionis euicerat, ſe non modò Chriſtianum, ſed Diaconum quoque eſſe confeſſus eſt: quem protinus pari virtute ſecutus Marianus, ſe Lectorem eſſe exclamauit. Hinc furor carnificum vehementius incenſus noua atrocioraque exquiſiuit ſupplicia. Et quidem Marianum extremis pollicum apicibus ſuſpenderunt, addita pedibus immani ponderum mole, vt diſcordantibus pœnis totius corporis compago ſolueretur. Sed Marianus quanquam concuſſis lateribus, diuulſis viſceribus, & compage planè reſoluta, immania pateretur, mente tamẽ imperterritus cõſtitit, prorſus vt victa torquentium ſeritate, nouo triumpho exulians ad carcerẽ reduceretur; vbi cũ Iacobo & reliquis fratribus gaudium victoriæ Dominicæ frequenti oratione celebrauit.

Marianus & Iaco. ducuntur in carcerẽ & dirè torquẽtur.

In carcere autem non ſine mirificis viſionibus commorati, tãdem in publicum protracti ſunt, vt eos Cirthenſium magiſtratus eulogio confeſſionis ſuę honoratos, traſmitteret cum parte damnationis ad Præſidẽ. Et ecce vnus è circunſtantibus noſtris omnium in ſe gentilium conuertit oculos, quòd iam per gratiã proximæ confeſſionis, Chriſtus in ore eius & facie relucebat. Cumq; ex eo turbulentis & feruentibus animis quæreretur, an eiuſdem & ipſe eſſet religionis & nominis, rapuit tam dulcem promptiſſima confeſſione comitatum. Sic eulogijs ſuis beati martyres, plures Dei teſtes, dum ipſi ad martyrium parantur, acquirunt: & iam tranſmiſſi ad Præſidem negocio ſum ac difficile iter cum voluntate properauerunt. Tunc eos Præſidi admotos, iterum Lambeſitanus carcer accepit. Hæc enim ſola apud Gẽtiles hoſpitia iuſtorum. Interim per dies plurimos rabies inſanientis Pręſidis tam multis laicorum occupabatur vulneribus; quòd ad Iacobum & Marianum clericorumque victimam peruenire non poterat. Nam ita inter ſe noſtræ religionis gradus artifex ſęuitia deuiſerat, vt laicos à clericis ſeparatos, tentationibus ſęculi & terrorib. ſuis putaret eſſe ceſſuros.

Hoſpitia Chriſtianorum carceres.

Nota multam cadem Chriſtianorum.

Ergo chariſſimi noſtri & fideliſſimi Chriſti milites cæterique de Clero contriſtari aliquantulum cœperunt, quod laicis certaminis ſui laude perſunctis, ſeruaretur ſibi tam lẽta & ſera victoria. Tunc Agapius, q iamdudum martyrio ſuo conſummatæ fidei ſacramenta perfecerat, qui & ipſe, cùm pro puellis duabus Tertulla & Antonia, quas ſibi chariſſimas ad vicem pignorum diligebat, repetitis frequenter precibus oraret,

Agapius martyr.

ret,

ret, vt secum & illæ Dei dignatione martyres fierent, retulerat meritorũ suorum tali reuelatione fiduciam: Quid assiduè petis, quod vna oratio ne meruisti? Is ergo Agapius agenti Iacobo in carcere secundum quietis tempus apparuit. Nam ipsa, inquit, nocte Agapium nostrum videbam inter omnes alios lætioré, quos vnà nobiscum Cirthensis carcer incluserat, solenne quoddam & lætitię plenum celebrare conuiuium. Quo cùm ego & Marianus quasi ad Agapem spiritu dilectionis & charitatis raperemur, accurrit obuius nobis puer, quem constabat esse alterũ ex geminis ante triduum cũ matre passis, corona rosea collo circundatus, & manu dextra palmam viridissimam præferens. Et, quò properatis inquit? Gaudete, & exultate, cras enim & ipsi nobiscum cœnabitis. O Dei magna in suos & præclara dignatio. O verè paterna pietas in Christo IESV Domino nostro, qui dilectis suis & indulget tam larga beneficia, & clementiæ suę munera prę staturus ante declarat.

Agapius apparet Iacobo in carcere.

Gemini cũ matre passi.

Dies à visione primus illuxerat, & iam promissis Dei sententia Præsidis seruiebat: quæ Marianum & Iacobum & cæteros clericos, tandem patriarchis cum gloria redditos, è pressuris sęculi sententia animaduersionis emisit. Et perducti sunt ad coronę locum, qui riparum collibus hinc inde sublimis, media fluminis conualle subsederat, & spectaculo erat celsa vtrinque altitudo aggeris. Alueus ipse medio sinu florem beati sanguinis hauriebat. Nec deerat vtriusque sacramenti genus, cùm & baptizarentur suo sanguine, & lauarentur in flumine.

Baptismus sanguinis & fluminis.

Mira tunc ibi cernere posses & exquisita compendia sequendi. Nam cùm manum carnificis gladiumque ipsum tot ceruicibus debitum, numerosus iustorum populus vrgeret, artificis feritas dispositas agminũ series in ordinem dirigebat, scilicet vt sacrilegi percussoris ictus velut impetu quodam furoris pia colla percurreret. Deinde, vt nè expectabile fieret cruentum illud & barbarũ ministerium, hanc sibi expeditioné sceleris inuenit. Nàm si vno in loco percussurus ipse consisteret, immensam struem corporum cumulus aceruaret, & ipsum denique spatium tanta strage completus alueus denegaret. Tunc oculis sub ictu ferri de more velatis, nullę tamé aciem liberę mé tis clausere tenebræ, sed largus atq; inestimabilis splendor immensæ lucis adfuit. Nam plerique cum proximis atque assistentibus sibi fratrib. quamuis in visum carnalis aciei pars non pateret, videre se tamen & mira quædam loquebantur, quòd sibi apparerent equi desuper, niueo colore candentes, quibus veherentur iuuenes candidati. Nec defuere ex eodé martyrum numero collegarum quidam, qui reuelationem attestarentur auribus, & ex auditu equorũ fremitus ac sonos recognoscerent. Ibi & Marianus prophetico spiritu iam repletus, fidenter ac fortiter prædicabat proximam iusti sanguinis vltionem, variasque sęculo plagas, vel de cœli iam culmine minabatur lué, captiuitatem, famem, terrasque motus, cynomię venena cruciantia. Qua prædicatione non tantùm Gentilib. insultabat fides martyris, sed etiam fratribus vigorem æmulandæ virtutis, & quasi classicum præcinebat, vt inter tantas sęculi plagas iustis Dei tam bonæ atque pię mortis raperetur occasio. His peractis Machabæico gaudio Mariani mater exultans, & passione perfecta iam secura de filio, non illi tantum cœperat, sed & sibi, quæ tale pignus ediderat, gratulari. Complectebatur in filij corpore suorum viscerum gloriam, & in ipsa ceruicis vulnera frequens osculum pietas religiosa figebat. O te merito Mariaui, ò te beatam & filio tuo matrem & nomine. Quis in ea tanti vocabuli fœlicitatem credat errasse, quam sic vteri sui fętus ornauit? Inæstimabilis verò Dei omnipotétis & Chri-

Mariani prophetia.

Matris Mariani viri lis animus.

& Christi eius in suos misericordia, qui fidentes in suum nomen, non solùm gratiæ dignatione confortat, sed & sanguinis sui redemptione viuificat. Nam quis digna æstimatione possit eius beneficia metiri, qui in hoc paterna indulgentia semper operatur, vt nos, & hoc ipsum quo Dei nostri sanguine rependi credimus, conferatur. Cui gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

MARTYRIVM SANCTI Maximi.

Ex actis, vt putatur publicis, quæ consularia dicebantur, desumptum.

30. Aprilis.

DEcius Imperator volens profligare Christianorũ legem, promulgatis per orbem vniuersum decretis statuit, vt Christiani omnes, relicto Deo viuo & vero, dæmonijs sacrificarent: qui verò id recusarent suppliciorum atrocitate necarentur. Quo tempore Maximus homo quidem plebeius sed eximia pietate prædıtus, palam se Christianum confessus, optimo Proconsuli apud Asiam oblatus est. Et quidẽ Proconsuli de nomine & conditione eius interroganti martyr respondit: Maximus mihi nomẽ est, conditione quidem ingenuus, sed seruus Christi Iesu, etsi peccator. Tunc Proconsul: Nostine, inquit, inuictissimorũ principum decreta, quæ Christianis omnibus relicta superstitione, deorum cultum præscribunt, & verum principem, cui omnia subiacent, cognoscere iubent? Cui Maximus: Iniquã huius principis sententiam cognoui, ideoque me palam ostendi. Ego autem non sacrifico, nisi soli Deo, cui me ab ineunte ætate sacrificasse gratulor. Cui rursus Proconsul: Sacrifica, inquir, nè te varijs affectum tormentis, extremo supplicio subijcere cogar. Et Maximus: Hoc est inquit, qđ semp in votis habui, vt huius corporalis ergastuli vinculis solutus, ad sempiternam vitam migrare valeam. Tunc Proconsul fustibus eum cædi iubens, inter cædendum dixit: Eripe te, ò Maxime, maturo sacrificio ab his supplicijs. At martyr in consideratione suppliciorum suorũ exultans: Ego, inquit, hæc quæ pro nomine Domini nostri Iesu Christi patior, nullo modo tormenta reputo, sed tum demum in vera & sempiterna tormenta incidam, si fluxæ huius ac perituræ vitæ amore perfidè à Christi confessione defecero. Tunc Proconsul ira inflammatus in eculeo eum suspensum torqueri iussit, dicens: Iam tãdem agnita stultitia tua sacrifica, vt vitam, mortis supplicio penè circumuentam, lucreris. At Maximus: Lucrabor planè, inquit, vitam, si neglectis spretisque olidis hisce membris non sacrificauero. Mihi verò nec fustes, nec vngulę, nec ignes tui vllum dolorem adferunt, quia in me manet gratia Christi. Tunc Proconsul lata sententia lapidibus eum obruendum tradidit. Raptus est eon festim à ministris diaboli athleta Christi gratias sine fine Deo agens, quòd eum tanta gloria dignum faceret, & triumphũ de diabolo, cui nulla in terris potestas comparari potest, adeo gloriosum concederet.

Decreta Decij Imperatoris.

Maximus Consuli ob latus præclarè respondet.

Perductus igitur extra muros martyr, lapidibus cæsus, beatam animam Christo tradidit: cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

MAIVS.

RES GESTAE ET MARTYRIVM S. APOSTOLI PHILIPPI.

Ex ijs quæ sunt apud Metaphrasten.

1. Maij.

HILIPPVS Christi Iesu Apostolus, Bethsaida ciuitate oriundus à parentibus optimè institutus atq; imbutus, postquã Mosaicæ legis cognitione haud mediocriter animũ erudijsset, in Galilæam se recepit, quò altiorib. adhuc disciplinis mẽtem excoleret, atque ad perfectissimam cœlestiũ rerũ cognitionem, quarum desiderio vehementer flagrabat, tandem aliquando perueniret. Ibi verò cũ Christus Dñs diuini verbi semina tunc spargeret, & hunc æternæ salutis amore flagrantem cerneret, eum se sequi iussit. Qui protinus diuino splẽdore mirificè illustratus veræ salutis authorem agnouit, cuius aduẽtum in terris Prophetarum omnium vocibus promissum iam ante legerat, eumq́ue secutus est. Itaq; Christo tota mẽte & corpore adhærens, tãta ex eius cõsuetudine ac stupendis rerũ factis admiratione cum eximia voluptate cõiuncta affectus est, vt alios similiter primæ notę amicos & familiares vehementer alliceret. Inter quos Nathanaelem virum mira simplicitate preditum & oĩs doli ac fraudis ignarũ ad Christũ adduxit Quo adducto Philippus in cõsideratione bonitatis Christi exultans: Magister, inquit, tu verè Rex es Israelis. Christus aũt ea hominis pietate ac fide delectatus diuinorũ arcanorum myſtã eũ futurum esse pronunciauit verbisq; clarissimis se vnicum patris filiũ ad humani generis faluté in terras missũ ostẽdit.

Philippus vocatur à Christo.

Philippus alios ad Christũ adducit.

Ab illo ergo tpe Philippus indiuiduus Christi discipulus factus quotidiana Christi miracula spectabat, animumq́; ad cęlestium rerũ amorẽ ardentius excitabat: & alios praua opinione imbutos mirabili charitatis studio veritatis luce illustrare conabatur Hinc quidã ex ijs, qui falsa gentiliũ religione miserè conflictabantur, cũ Hierosolymã summã Iudæorũ festiuitatẽ contemplaturi venissent, fama rerũ admirandarũ quas Christus gerebat prouocati, ad Philippũ accesserũt, seseq́; visendi Christum vehemẽter cupidos dixerunt. Philippus aũt salutis miseræ gentis auidus, re cũ Andrea prius cõmunicata, Iesu eos p̃sentauit: qui protinus de imminente passionis suę ignominia & gloria eius differens luculẽtis verbis ostendit, similitudine ex grano in terrã misso sumpta, se crucis & mortis supplicio omnibus sempiternam selutem & gloriã allaturum.

Postquã verò mundi totius salute egregie cõstituta victor Christus Iesus glorioso triũpho cœlos cõscẽdit: protinus Apostoli in opus sedulò incumbentes, oẽs mundi partes euangelij face illustrandas susceperũt. Cũq; alij Oriẽtales, alij Occidẽtales sorti rentur, admirabili huic Apostolo Asia obtigisse fertur. Quã quidẽ tanta virtute peragrauit, vt innumerabilẽ hoĩum multitudinẽ euãgelio genuerit, ac salutaribus aquis expiatos regni cęlestis cõsortes fecerit. Et quidẽ cũ mentes in scelere penitus obduratas nulla verborum virtute emollire posset, facta admiranda adhibebat, prorsus vt oĩa morborũ genera solo

Philippus in Asiã mittitur.

ver-

verbo vel sacræ manus suæ contactu fugaret, dæmonesq; ex obsessis corporibus, non sine ingenti astantium stupore expelleret. His rebus fidei pietatisq; fundamenta egregiè collocabat: & aduersarios liuore & inuidia inflammatos confundebat: adeo vt vel inuiti diuinæ virtutis testimoniũ Philippo præbere cogerẽtur.

Huic Apostolus demolitis dæmonum aris sacra Christo altaria erexit & viros eo munere dignos constituit, qui sacra ibidem mysteria peragerent. Iamq; maior indies credentiũ numerus fiebat, certatimq; quilibet suum Christo nomen dare ardebat, cùm Philippus cœlesti pro meritis gloria coronandus ex hac vita à Dño vocabatur. Est ciuitas in Phrygia rerum omnium opulentia & ędiũ magnificentia insignis Hierapolis dicta: quam Apostolus vt intellexit simulacris deditam, & nefaria superstitione, qua viperæ cuidam prodigiosæ diuinum cultum tribuebant, miserrimè conflictatam, protinus diuino spiritu concitatus gressus eò direxit, vnoq; Christi nomine fidenter inuocato, eam internecione deleuit. Deinde aduocata concione luculenter admodùm de vnius & sempiterni Dei oĩpotentia eis disseruit & Christi in terris aduẽtum meridiana luce clarius exposuit; omnesq; in cõmuni hortatus est, vt relictis dæmonũ præstigijs eũ agnoscerent, qui pro salute oĩum p̃ciosum sanguinẽ fundere minimè dubitasset, & acerbissimis supplicijs sponte susceptis nos à sempiternis cruciatibus sceleribus nostris debitis eripere voluisset.

Hierapolim petit.

Hæc aliaque non sine fructu Apostolum disserentem quidam diaboli inuidia concitati nefarij corripiunt, vinculisq; iniectis in carcerẽ detrudunt. Inde verò maiori furore agitati flagris verberibusq; eũ concidunt ac postremò è talis funib. vinctum in sublime suspendunt. Eodem tp̃e Bartholomeus eiusdem periculi cũ Philippo consors Hierapoli versabatur, qui cùm gentem nefario dæmoniorũ cultui deditam ad veritatis agnitionem instantius adducere conaretur, crucis supplicio reus iudicatus est. Porrò Mariamna insigni pudicitia virgo Philippi soror cũ fratri immanes cruciatus patiẽti adesset incredibili dolore cõflictabatur, q̃ nullas p̃ voluntate suppetias ei ferre posset. Interim verò dum hęc fierent, terra subito motu agitata ingẽtem omnibus formidinem incussit, & horrendo quodam hiatu pręsentem omnib. mortem extremumq; excidium minitabatur. Itaq; periculi magnitudine perculsi cũ ipsa elementa illati Philippo supplicij pœnas exposcere viderentur, eum circũsistentes saluatoris nomen inuocabant, & supplicibus animis scelerum suorum veniam postulabant. Ijs hoc mõ supplicãtib. & inpreces votaque non sine multis lachrymis incũbenribus optata protinus tranquillitas redijt: & ipsi ab imminẽtib. periculis liberati vinctos adhuc Christi discipulos à vinculis eripere magno studio contenderunt.

Apostolus capitur & dirè cruciatur.

S. Bartholomæus socius periculorũ Philippi.

Mariamna soror Philippi.

Terræmotus horribilis.

Et quidem Bartholomeo soluto, Philippus nè desiderata diu martyrij gloria fraudaretur, conatus eorum repressit, ac toto die in supplicijs istis constitutus Christum illis instanter prædicauit, & supplices etiã ad Deum preces adhibuit vt gentem multis errorum tenebris adhuc occæcatam clarissima nominis sui cognitione illustrare dignaretur.

Fertur Ebionitanorum sectam, qui Dei filium veram hominis naturam ex Maria Virgine sumpsisse negabãt, huius Apostoli virtute ac prædicatione Hierapolis euersam & sublatam fuisse, qui ea propter inuidia & scelere concitati Apostolum in crucem actum lapidibus obtuerunt: eoque fine desideratissimam martyrij palmam contulerunt.

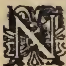
Apostolus Philippus in cruce suspensus lapidib. obruitur.

RES

RES GESTÆ S. IACOBI Apostoli fratris Domini.

Ex ijs quæ sunt apud Metaphrastem.

1. Maij.

Nihil sanè est viro bono & virtutis amanti æq; iucundum atq; viri iusti memoria. Ea enim præterquam quòd animos ad inæstimabilem quandam lætitiæ magnitudinem excitat, tantam etiam vtilitatẽ adfert, quantam res alia in terris potest nulla. Aemula namq; virtus ad res pręclarè & fortiter gerẽdas stimulos addit, nec patitur animum cupiditate laudis incensum otio vel torpore lãguescere. Agedum igitur nos quoq; magnum illum Iacobum in medium adducentes, qui eximia quadam virtute Iusti nomen assecutus est, communem ex rebus illius vtilitatem cũ non mediocri voluptate cõiunctam capiamus.

Patria & parentes Iacobi. Et quidem patria Iudęa oriundus Alphæum patrem, matrem verò Mariam (quæ in sanctis Scripturis Maria Iacobi, interdum Ioseph mater, interdum etiam Maria Cleophę scilicet filia dicitur) habuit. Hic quidẽ propter insignem virtutem & motũ integritatẽ & eximium iustitiæ splẽdorẽ quo mirificè relucebat, Iustus appellatus est. Erat enim cùm externo tum interno mentis habitu adeo ad omnem modestiam lenitatem ac sanctitatem denique compositus, vt cũcti ex eius aspectu intimum quoddam cordis gaudium haurirent. Omnia corporis membra certatim virtuti studebant. Oculi ad cęli sydera cũ pietate erecti admiranda Dei opera sine fine contemplabantur. Aures diuinis verbis & secretis eius inspirationibus semper patebant. Os perpetuum quoddam diuinæ legis promptuarium mirificam quandam consolationem afflictis eructabat. Manus à benefaciendi studio cessabant nunquam. Venter non modò vitę huius delicias respuebat, sed tanta se inedia affligebat, vt aquam potum suauissimũ, panem verò siccum delicias suas existimaret. Vini vsus planè ei incognitus fuit. Genua ei⁹ ex assidua precatione ita obduruerãt, vt pellis cameli instar callum obduxerit. Vestimenta insuper sua asperitate fractam lõgis ieiunijs carnem acrius atterebant. Vestibus lineis non nisi ad sacra peragenda vtebatur. Nullũ ei noctis & diei discrimen fuit, prorsus vt pari alacritate diuino semper operi incũberet, ac perpetua quadã virtutis exercitatione omnium sibi animos icredibili amoris vinculo deuinciret. Tãta namq; fuit viri illius sanctissimi apud omnes opinio, vt etiam ij, qui à Christianæ religionis sacris abhorrebant constanter assererent, non aliam ciuitati Hierosolymitanę excidij causam ascribendam, quàm quòd virum hunc Iustum & maxima sanctitatis laude florentem per summum scelus morte affecissent.

Sed quomodo alias eius virtutes pro dignitate explicare poterimus? Postquam peractis nostrę redemptionis mysterijs Christus cęlos conscendisset, & Apostoli in varias orbis terrarum partes ad omnium salutem rite constituendam dispersi fuissent, Iacobus hic à S. Petro ad clauum Hierosolymitanę ecclesię gubernandum missus fuit: quem sanè quanta animi prudentia & vitæ sanctitate administrauerit ex epistolis eius luce clarius intelligi potest. *Iacobus à Petro Episcopus Hierosolymitanus constituitur.* Iam verò quanta eius fuerit non modò apud plebeios, sed apud Apostolos & apud ipsum gentium doctorem auctoritas & dicendi facultas vel ex eo abundè constat: quòd cum aliquando quæstio Antiochiæ orta fuisset, an oporteret eos, qui ex gentibus ad verbũ veritatis accedebant, more Mosaico deinceps circũcidere, Iacob⁹ tãta auctoritate ac gratia disseruit: vt cunctis illius sententiam tanquã certissimũ Dei oraculũ amplecterẽt. Ego, dicebat, fratres Iudico non esse molestia afficiendos eos, qui ex gẽtibus ad Deum cõuertuntur, sed suadendũ tan-

tantū vt ab impio simulacrorū cultu & fornicatione alijsq; operibus impudicis abstinentes pura mente Deo deseruiant. Hæc Iacobi sententia tanta apud Apostolos auctoritate firmata est, vt toti deinde ecclesiæ pro optima viuendi forma tradita fuerit.

Galat. 1. Sed licet etiam audire, quidnam de eo scribat ad Galatas Paulus: Ascédi, inquit, Hierosolymam ad videndum Petrum. Alium autem Apostolū non vidi, nisi Iacobum fratrem Domini. Res sanè magna & digna quę literarum monumentis consignaretur videre Iacobum. Nec immeritò in eo gloriatur doctor gētium quòd tanti viri conspectu frui meruerit, vtpote quem admiranda vitæ sanctitate decoratum nouerat. Huic etiam illud vas electionis se ei subiecit, illiusq; monitiones tanquam à Deo profectas *Actor. 21.* accepit. Nam cum Hierosolymam ingressus ad Iacobum diuertisset, eumque in consessu presbyterorum honorificè salutasset, statim singulatim per ordinem exposuit quanta per suū ministerium in gentibus Deus operatus esset. Illi autem auditis quæ à Paulo narrabantur magno exultantes gaudio communem Dominū glorificarunt: ac Paulo persuaserunt, vt gentem Iudæorum, quæ eum defectionem à Mose docere acceperat, arctiori vinculo fidei Christo constringeret. Quod vt faciliori negotio fieret, viros ei quatuor voto obligatos adduxerunt, vt se cum illis ritu communi sanctificaret ac capita eorum raderet: quo prauam opinionem, quā de eius doctrina conceperant, hoc modo deponerent. Et quidem existimandum est omnino hæc Iacobum, vtpote ecclesię illius principem, Paulo persuasisse, suaque auctoritate tantum apud doctorem illum vnum omnium præstantissimum valuisse, vt se eius dicto libenter audientem præbuerit.

Hæc Hegesippus lib. 5. Hic ergo magnus & diuinus Iacobus præclara sanctimoniæ gratia ex vtero matris suę à Deo insignitus, Pontificiam Hierosolymitanæ ecclesiæ dignitatem primus à Deo adipisci meruit, quam tanta opinione virtutis ac sanctitatis administrauit, vt solus in sancta Sanctorum perpetuò ingrederetur. Non enim semel, sicut ijs, qui legi & vmbrę cœlestium seruiebant, concedebatur ingressus, sed propter puritatem eximiam sacra illa limina vni illi & soli perpetuò patebant: vbi sanè tanta orādi assiduitate iratum patrem placare nitebatur, vt camelorum instar genua eius obduruisse feratur. Nunquam vino vel alia potione quæ ebrios reddit vsus est, nec animalium carnibus vesci voluit, ferro & nouacula nunquàm caput eius rasum est, oleo corpus nunquam vnxit.

Cæterùm quidam ex hæreticorum numero, quorum dux erat Anauus, cum spe insidiarum, quas Paulo struxerant, frustrati essent, conceptum animi furorem in Iacobum quouis modo expromere decreuerunt. Itaque coram vniuersa plebe fidei rationē ab eo postularunt, vt quid de Christo sentiret liberè pronunciaret. Qui cum antea semper, tū verò multò ardentius Iesum Christum Dei filium viuorum ac mortuorum iudicem à Deo constitutum esse confessus est. Hinc cum hæreticorum fraude & turbulentis sermonibus alij in alias atque alias opiniones miserè distraherentur, Iudęorum principes seditionem periculosam verentes, Iacobum aduocarunt: rati se virum iustum blāda assentione in suas partes pertrahere posse. Itaque tanquam pacis & vnitatis ac communis denique salutis vehementer cupidi, talem ad eum orationem instituisse feruntur: Cum populum errore religionum furentem in pestem ac perniciem sempiternam ruere cernamus, te, quantum possumus rogamus, vt eum cohibeas, & ab instituta insania ac præcipiti furore ad saniorem mentem reducas. Nosti enim quantum tibi ab vniuerso populo deferatur, & quanto in honore apud nos propter iustitię opinionē sępe fueris. Hāc igitur *Blāda Iudęorū oratio ad S. Iacobum.*

nobis vicem repende, vt errorem, quẽ de Iesu quidam ex nostris conceperunt, ex intimis eorum animis euellas: nè falsa religione cum certissimo ciuitatis totius periculo atq; interitu, diutius conflictetur. Ascende ergo pinnam templi, & clarissima voce enuncia ac testificare frustra in Iesu salutis spem constituendam esse.

Praeclara S. Iacobi confessio. Iacobus his auditis templi quidẽ pinnam conscendit, magnoque principum honoratus consessu, (qui aduocata ciuitate ferè vniuersa verbis honorificis insigne iustitiæ testimoniũ iterum illi deferebant) ita sermonem exorsus est: Quid me, viri principes, interrogatis de Iesu? Quid animas ipsius precioso sanguine redemptas in damnationis sempiternæ miseriam præcipitare conamini? Ipse est, qui de cœlo ad omnium gentium salutem in terras missus, nunc ad dexteram virtutis patris sui in cœlo residet, venturus posthac cum potestate magna in nubibus cœli, vt vnicuique digna factis suis præmia in iudicio retribuat. His dictis fideles sublatis cum ingenti lætitia vocibus exclamarunt: Osanna filio Dauid. Scribæ verò & Pharisæi cum tale præter omnem expectationem de Iesu testimonium audiuissent, pœnitudine ducti quòd tanto Iacobum honore dignati essent, contra voce magna clamarunt: ò, Iustus quoque errauit. Et quidem *S. Iacobus præcipitatur de templo.* vt populum à Christianæ fidei religione deterrerent, & metu in effusam fugam converterent, sanctissimum Apostolum de pinna templi præcipitem dederunt: ac lapidibus obruere contenderunt. Ipse verò insita pietate ad Deum conuersus, quamuis confractis cruribus fixis tamen humi genibus: Domine Deus, inquit, ne queso hãc noxam eis statuas, neq; enim, *Iacob⁹ orat pro inimicis suis.* errore excæcati, quid faciant, sciũt. Hæc aliaque virum sanctissimum pro nefaria gente precantem cum lapidibus appeterẽt, vnus ex sacerdotibus, qui erãt filij Recham, filij Rechabim, clamauit, dicens: Cessate, quid tanto furore in virum Iustum sæuitis? An non attenditis quanta pietate pro nobis ad Deũ preces fundat? Hęc eo dicente & nefariũ facinus detestante, quidã fullonis fuste armatus ex officina prosiliẽs, valido ictu capiti eius *Percutitur fullonis fuste.* immisso, sacrosanctã illam animã excussit, & martyrij corona ornatam ad cęlos transmisit. Funus fuit non sine multorũ lachrymis & multorũ gemitu haud procul à templo sepultũ. Et quidẽ viro sanctissimo hoc modo defuncto extrema mala cõtinuò ciuitatem illam inuaserunt: prorsus vt causam miserãdi valde excidij, quod deinde consecutum est, neci huius Apostoli asscribere non vererentur: tanta namque apud omnes de insigni illius iustitia ac sanctitate opinio erat.

VITA SS. EREMITARVM Zoerardi Confessoris & Benedicti martyris.

Auctore beato Mauro Quinqueeclesiensi Episcopo.

I. Maij.

Qvo tempore sub Christianissimi Stephani regis moderamine rudis adhuc religionis cultus in Pannonia pullulabat, multi ex terris alijs *Stephanus Christianissimus Rex Pannoniæ.* verę pietatis ac religionis amantes, audita fama boni rectoris, ad ipsum tanquã ad patrem confluebant: vt solutis ab omni bellico tumultu & persecutionis metu animis, pietati vacarent. Inter quos Zoerardus quidã ru*Zoerardi genus.*stícano quidẽ sed pio admodũ stemmate natus, de Polonorũ terra in hãc patriam venit: vbi à Philippo Abbate, qui monasterio Zobor, in Nitriensi territorio ad honorem sancti Hippolyti martyris sito, cum laude pręerat benignè acceptus est. A quo optimis disciplinis ad arduum spiritualis vitæ certamen strenuè viriliterq; aggrediendũ instructus & habitu donatus Andreas nominatus est. Itaq; *Vocatur Andreas.* eremum ingressus, primùm assiduis ieiunijs vigilijsq; carnem domauit, tanta constantia ac virtute, vt post triduũ exhausta ieiuniis membra perte*Mira abstinentia.*nui cibo reficeret: & sacro quadragesi

malt

mali tempore solis quadraginta nucibus ad exemplum Zozimæ victitaret. Et quidem in tanta ciborum parcitate nûquam à labore cessauit; sed accepta securi quendam solitariū syluæ locum intrabat, ibidemq; in opere persistebat, quoad nimia fatigatione oppress' humi laberetur: adeo vir sanctus otium omnium vitiorum originem detestabatur. Accidit autē vt die quodam humi instar mortui stratus iaceret, cumque dubio procul, omni solatio humano destitutus, vltimo mortis aculeo oppressus fuisset, ecce iuuenis candore eximio adueniens eum vehiculo impositū ad cellam adduxit, ac protinus euanuit.

Otium detestatur.

Tum Andreas resumptis viribus, vt cognouit admirabili Dei misericordia ex præsenti se mortis periculo ereptum exultare, & gratias agere cœpit; & Benedictum (is erat viri sancti discipulus) iuramento constrinxit nè ante diem obitus sui rem admirandam propalaret.

Liberatur à mortis periculo per Angelum.

Post diurnos autem labores huiusmodi fesso corpusculo nocturnā quietem adhibebat: si tamen quies dicenda est, quæ magis nouos doloris stimulos, quàm dulcem somnum conciliabat. Planatum truncum quercinū sæpe circundederat, & per ipsam sepem arūdines præacutas ex omni parte infixerat Ipse verò membra quieti daturus ita in trūco sedebat vt si forte corpus sopore grauatum qualemcunque in partem se flecteret, arundinum acie grauiter sauciatum euigilaret. Insuper & ex ligno coronam in quatuor partibus totidem lapidibus armatam capiti suo circumponebat, vt si caput sopitum quocunque inclinaret, lapide percuteretur. O inauditum genus confessionis quod preciosius facit regnum promissionis.

Nota rigorē vitę sanctissimi viri.

O beati viri Andreæ merces, & corona æternæ vitæ præmijs centies ornata, quæ in cœlo multiplicato fęnore restituit, quod in terris grauiter emptum fuerat. Non cibus, non requies vana potuit dulcedinē auferre, quod Christus Dominus semel in animum serui sui immiserat. Hæc, quæ iam dicta sunt, discipulo eius Benedicto referente cognoui, qui & ipse, patre suo defuncto, locum eundē inhabitare decreuit.

Cumque per annos tres exemplo magistri sui districtè vitam ageret, latrones erroris opinione ducti, quòd ingentem pecunię vim apud eum reconditam existimarent, in eum irruerunt, raptumque ad ripam fluminis VVag crudeliter interimerūt, & corpus in ipsam aquam demerserunt. Diu verò corpore eius quæsito, & nō inuento, visa est aquila per annum integrum ipsam fluminis ripam quasi quippiam venans studiosè circumuolare; quæ res corporis ibidem demersi pręsagio fuit. Nec mora. Quidam natandi peritus se mergit: & corpus sic integrum, quasi recens defunctū, inuenit. Conditus fuit sanctus martyr in basilica B. Emmerammi, in eodem monumento, quo ossa B. Andreę eius patris sanctissimi iampridem asseruabantur. Iam quę sequuntur, Philippus Abbas mihi Abbati constituto narrare consueuit.

Benedictus, Zoerardi discipulus à latronib⁹ iugulatur.

Cum tempus, quo ad beatam immortalitatē vocabatur, instaret, circunstantibus pręcepit, nè quid vestimentorum quibus opertus erat, auferret, donec ipse Abbas Philippus, qui accersitus expectabatur, adesset. Et quidem Abbas, defuncto iā patre, adueniens, vt primùm sacrum corpus de more lauandum attigit, catenam ęneam ipsis visceribus penitus infixam, inuenit: prorsus vt hoc martyrii genus occultum mansisset, nisi ad vmbelicum ligati nodus apparuisset metalli. Soluta verò catena dum ex corpore trahebatur, sonus costarum elisarum omnium aures cum horrore replebat. Cuius catenę partem mediam ab eodem patre impetraui, & nunc vsq; custoditam, petitioni Ducis Christianissimi Geisę, cum desiderio mihi pro ea instanti negare nequiui. Sepulto quoque beati viri corpore, quę ex Abbate Philippo cognoui, & cognitu digna esse videbantur,

Catena ænea carni penitus infixa.

tur, memoria notaui.

Tempore quodam latrones, quorũ collegia maxima ex parte solitudinẽ inhabitant, in sylua congressi sunt. Quibus confligentibus, vnus ex eis multum sauciatus est. Conflictu dirempto, cum hunc socij vulneratum nequaquam in sylua dimittere vellent, consilio inito ad cellam B. Andreæ, cuius fama ad omnes iam circumquaque diffundebatur, eum deferre statuerunt. Sed cum longo interuallo adhuc abessent, latro in via defunctus est. Corpore verò eius ad cellam deportato, media iam nocte cum ossa humo commendare vellent, subitò defunctus resurgere cœpit. Illis autem nimio pauore oppressis & in fugam conuersis, resuscitatus magna voce clamare cœpit: Nolite fratres formidare, nolite fugere. S. enim Zoerardus suis me precibus vitæ restituit. Illis autem stupentibus & præ gaudio plorantibus, & vt cum eis discederet rogantibus, dixit se nunquam ab ea cella discessurum, sed quod reliquum esset vitæ in Dei laudibus ibidem exacturum. Quod sanè ad supremum vitæ diem præstitit egregiè.

Latro defũctus redit ad vitam.

Aliud quoque eius miraculum, quod eodem Philippo Abbate narrãte cognoui, nequaquam silentio prætere volui. Nitria quidam reus suspendio adiudicatus est. Qui post mirabili Dei misericordia solutus ad Abbatem Philippum veniens, eidem qualiter meritis B. Andreæ liberatus esset, indicauit. Dixit enim quòd cum iam damnationis sententia in eũ lata esset, nomen ipsius fine fine implorasset, cumque in patibulum sublatus, conceptam de Zoerardi auxilio spem æquè constanter retineret, statim suis manibus vir sanctus eum sustentauerit. At illi, cum eum iam expirasse certo certius existimarent, eoq; relicto, domum abirent, Andreas eum manu sua solutum abire permisit.

Suspẽsus à patibulo soluitur.

VITA S. AMATORIS Episcopi Antisiodorensis.

Ex ea quæ est apud Surium. Vixit temporibus Honorij Imperatoris. Sedit annos triginta. Obijt anno Domini 421. Numeratur sextus eius ciuitatis Epis.

Anctus Amator literis non mediocriter institutus tandem coactus est à parentibus virginem quãdam in matrimonium ducere. Cum autem iam tempus adesset, quo inter se coniungi deberent, mutuis exhortationibus ad nuncupandum virginitatis votum se permouerunt. Adfuit autem Angelus Domini qui duabus coronis mirifico splendore ornatis, laudato proposito ad perseuerantiã eos incitauit. Itaq; puella hilari animo virginum se sodalitati adiunxit: Amator autem in clerum allectus tot fuit virtutum ornamentis illustris, vt post decessum S. Eladij ei in Antisiodorẽsi Episcopatu substitutus sit. Porrò iam factus Pontifex multis admodum claruit miraculis: cęcis restituit visum, curauit paralyticos, mortuos ad vitam reuocauit. Cumq; multos ab Ethnicismo cõuertisset ad Dominum, tum perpetrandis miraculis, tũ instanter concionando, terneretq; ecclesiã suam angustiorẽ quàm vt ingentẽ Christianorũ multitudinẽ capere posset, à Ruptilio ciue Antisiodorẽsi amplã & excelsam quandã domum intra vrbis mœnia sitã petijt. Ille verò cum primò petenti assentiri nollet, non multo post grauissimo correptus morbo precibus eius cessit. Tũ vir Dei condita illic basilica eã protomartyri Stephano dedicauit, quæ miro fidelium studio deinde frequentari cœpit.

I. Maij.

S. Amator & eius coniunx vouẽt uirginitatem.

Fit Episcopus & facit multa miracula.

Condit amplorem Ecclesiam.

Porrò eodem tempore Germanus Antisiodorẽsis vrbis gubernacula tractabat, qui venationis studio plus nimio deditus, ferarum capita ex arbore quadam piro in medio ciuitatis ad aspectum gratissima, suspendebat,

S. German' gubernator vrbis Antisiodorensis.

debat, vt eo spectaculo industriæ suę tandem captaret. Quem Amator antistes frequenter suis compellabat eloquijs, docens & monens ea re Christianorum animos haud mediocriter offendi, paganorū verò ad idololatrię cultum vehementius incitari. Huic vir sanctus acrius quotidie instare vt relicta consuetudine praua, arborem ipsam radicitus extirparet: sed Germanus plus laudis humanę quā religionis pensi habens, nullo modo acquiescere voluit. Tum Amator quodam die, absente Germano, sacrilegam arborem excidit, eamque, ne qua incredulis memoria eius extaret, Vulcano deuorandam obiecit. Quæ res vt protinus ad aures Germani peruenit, ira vehementer inflammatus mortem viro sanctissimo minitatus est. Itaque sanctę religionis oblitus, cuius iam munere insignitus fuerat, militum suorum stipatus manu, ad vrbem properauit. Cuius aduentus certior factus Amator, ex vrbe protinus Heduū discessit: non quod martyrii palmam subterfugeret, sed quia diuina reuelatione & mortis suę tempus & Germanū sibi successorem futurū pręuiderat.

Germanus mortem minitatur S. Amatori.

Heduam igitur delatus, fuit à Simplicio vrbis illius Episcopo summis beneuolentię & honoris indicijs exceptus: Sed & ipse Iulius reipublicę rector & Gallię gubernator, viro sancto honorifico comitatu obuiam ire non neglexit. Insequenti autem luce Amator Iulij prętorium ingressus tot tantisque iterum exceptus fuit honoribus, & obsequiis, quanta eo tempore Dei cultorē decebant: prorsus vt ipse Præfectus suppliciter eius benedictionem postularet. Deinde beatus Antistes verba ad Iulium pręfectum instituens: Quandoquidem, inquit, pręfectum mihi à Domino vitę terminum instare, & illustrissimū Germanum in sacro munere successorem mihi designatum cognoui, peto vt per te liceat eundem tonsura insignire. Cui pręfectus, quanquam Germanum in reipublicæ moderamine commodum valde & perutilem haberet, benignè annuit, & antistitem voti compotem fecit.

Vide quāti olim fiebāt Episcopi.

Tunc Amator cum gaudio non mediocri ciuitatem suam repetens, conuocata concione obitus sui diem instare dixit; monuitque vniuersos vt aliquem ex toto cœtu eligerent, qui sacro muneri pręficeretur. Illis autē conticenribus, Amator gressus ad ecclesiam direxit: cumque populus armis instructus simul cum eo sacra limina calcare vellet, antistes vniuersos prohibuit, voluitque vt inermes domum Dei ingrederentur. Illi autem dicto citius, depositis præ foribus armis, subsecuti sunt. Tum vir sanctus, clausis primò arctissimè ecclesię ianuis, inuocato Dei nomine Germanum apprehendit, detractaque capitis cęsarie, & militaribus ornamentis reiectis, religionis eum habitu induit, hortans vt honorem à Deo sibi commissum incontaminatum seruaret: quia, inquit, me decedente, tibi ab Omnipotente Episcopalis dignitas designata est.

Prædicit obitum suum S. Amator.

Nō patitur armatos tēplū ingredi.

Designat Germanū sibi successorem.

His peractis Amator morbi cępit infestatione fatigari, populoque luctu ac lachrymis discessum eius deploranti Germanum commendauit. Nulla erat ętas, nullus sexus, nullus denique ordo, qui non, insigni luctus deformatus, patris obitum defleret. Sed is suauissimis verbis à luctu ad gaudium eos reuocans, ad templū in quo die ac nocte diuinis rebus inseruierat, suorum se manibus deportari fecit. Ibi verò pontificiam cathedram conscendens, inter crebros singultus & lamentationes populi hora ferè diei tertia spiritum tradidit. Et continuò Sanctorū chorus, dictu mirabile, cum hymnis & cāticis spiritū eius excepit & ad Dei thronum adduxit. Corpus fuit ad locum, qui Autricus appellatur, inductum: & sepultura tali Pontifice digna decoratum. Ecce autem homo quidam triginta annis paralysi detentus, hominū ceruicibus baiulabatur, vt ex sacro funere aliquod tanti mali remediū per cipe-

Moritur vir sanctus in templo.

ciperet. Cumque humo iam opertum corpus intelligeret, orare & obsecrare miser cœpit, vt vel aquæ paululũ, qua lotum fuerat, tribuere dignarentur. Eam hominis fidem Germanus sanè admirans, iussit languidi membra perfundi. Qua perfusus, illico fugato languore, paralyticus conualuit, neruisque vigentibus sanus & incolumis substitit.

Sanatur paralyticus.

PASSIO VITÆ SANCTI Sigismundi regis Burgundiorum.

Ex ea quæ est per Gregorium Turonensem Episcopum lib. 3. cap. 5. & 6. & Aimonium lib. 2. hist. Francor. cap. 4. Passus est anno Christi 512.

1. Maij.

GVnebaldo Burgundiorũ rege è viuis sublato Sigismundus eius filius regnum obtinuit, qui ductus pietatis studio Agaunense monasteriũ solerti cura cum domibus basilicisq; ædificauit. Cum autem priore coniuge defuncta filia Theodorici Italici, ex qua filium Sigericum susceperat, aliam duxisset, illa nouercarũ more filiũ prioris coniugis tota mente auersari cœpit. Vnde puero odio similiter in eam concepto, vna solennitatum, cum eam defunctæ matris vestibus ornatam cerneret, commotus ait: Tu profectò minime digna eras, vt hæc indumenta, tua terga contingerent, quæ dominæ tuæ matris meæ fuisse noscuntur. At illa his verbis furore succensa, vindicta quauis animum sanare die nocteque meditabatur. Tandem dæmonis fraude egregiè instructa maritum adiit, eique persuasit Sigericum filium eius regnandi cupidum nefaria de nece illi inferenda consilia tractare. His ille incitatus verbis, iniquę vxoris consilio vsus, iniquo se parricidio contaminauit. Nam sopitum vino post meridiem filium, membra quieti tradere iussit: cui alto iam sopore oppresso lorũ sub collo iniecit, quo, duobus pueris id ad se inuicem trahẽtibus, suffocatus est. Quo scelere vixdum patrato, pater sera ductus pœnitentia super cadauer exanime ruens, amarissimis illud lachrymis rigauit. Quo plorãte & lugubri eiulatu locum implente, senex quidã superuenit, qui dixisse fertur: Te, inquit, plange amodò, qui per cõsilium nequam factus es parricida sæuissimus: nam hunc qui innocens iugulatus est, necessarium non est plangi. Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens multis diebus in fletu & ieiunijs perseuerauit, veniam patrati sceleris à Deo obtinere contendens: & sanctorum interuẽtu assiduò flagitans, vt iustus iudex in hoc potius sęculo quàm in futuro puniret examine. Quam petitionem clemens & misericors Dominus benignè admittens Clodomirum Francorum regem excitauit vt bello eum lacesseret. Itaque Sigismundus audito Francorum aduentu, instructa manu obuiam eis ire decreuit. Sed factum est vt commisso iam prælio Burgundiones fugæ præsidio salutem quærere cogerentur. Sigismundus verò cum tutelam sanctorum Agaunensiũ martyrum citato expeteret cursu, à Clodomiro captus atque Aurelianis perductus cum vxore & liberis carceri est mancipatus.

Sigismũdus cõstruit Agaunẽse monasterium.

Sigismũdus necat filiũ suum.

Facit pœnitentiam.

Sigismũdus à Clodomiro Francorum rege capitur.

Tunc beatus Auitus, qui in territorio eiusdem vrbis Abbatis fungebatur officio, rogare Clodomirum cœpit, nè tam excellentis nobilitatis, insignisq; bonitatis virũ neci traderet. Si, inquiẽs, eorũ te sanguine nõ cruẽtaueris, pręclarã de hostibus victoriã obtinebis. Sin, spreto hoc meo consilio, eos occideris, eu similiter inimicorũ tuorũ confossus gladio, cũ vxore & liberis turpiter occumbes. Quod ille consilium reijciens, Sigismundũ vnà cum coniuge & filijs, in villa cui Calumpina nomen est, capite cæsum in puteum proijci iussit: de quo postmodum sublatus atque ad basilicam sanctorum Agaunensium deuectus, digno cum honore sepultus est. Nec ea res impunè cecidit Clodomiro vepote

Sigismũdus capite plectitur et in puteum cum coniuge & liberis demergitur.

pote qui Godomari Sigiſmundi fratris gladio interfectus eundem vitæ exitum, iuxta Auiti Nutiacenſis Abbatis vaticinium, conſecutus eſt. Porrò Sigiſmũdus qui aſſiduo lacrymarum imbre paricidij crimé in vita delere conatus fuerat, ſanctorum conſortio poſt mortem dignus habitus eſt. Quod crebra eius miracula præclarè teſtantur. Febricitantes quiq; ſi ſalutare fideliter ſacrificium obtulerint, continuò ab infirmitatis ſuæ liberantur incómodo. Carolus Quartus Imperator amans patriæ S. Sigiſmundi exuuias Pragam multis prodigijs inclytas tranſuexit.

Miracula post obitum eius.

VITA S. VVALBVRGÆ Virginis.

Ex ea quæ apud Surium, optima fide. Claruit circa annum Domini 750.

I. Maij.

Vo tempore Anglorũ gens Gregorij Pontificis Maximi ſtudio & opera ad Chriſti fidé traducta fuit, multi eorum virtutis amore ducti in Franciæ regnum peruenerunt. In qui bus VVilliboldus & VVinniboldus cũ ſorore ſua Deo & hominibus chariſſima VValburga, cum in has regiones veniſſent, VVilliboldus à S. Bonifacio Primò Moguntinæ Sedis Antiſtite Eyſtetenſis Epiſcopus ordinatus eſt. VVinniboldus autem totus Chriſti amore inflammatus locum, quem Heydenheim vocant, ſibi incolendum ſumpſit: vbi monaſticæ vitæ profeſſionem ad ſupremum vitæ dié ſtrenuè admodũ proſecutus eſt, multoſq; ſuis exemplis ad bene viuendi ſtudium perduxit.

VVinnibolduset VVilliboldus fratres S. VValburgæ.

VVinniboldo autem è viuis ſublato, fœminei ſexus decus & ornamentum VValburga, omnibus ſe virtutis præbuit exemplũ. Erat enim virginum monaſterij Heydenheimenſis Præfecta ſodalitio & materfamilias egregia, quæ tota mente cœlo intenta precibus, quicquid petijſſet, à Deo impetrabat. Accidit aliquando vt reuertenti hora veſpertina ab eccleſia Gunmeradus cuſtos, lumen prębere nollet. Qua nihil mota iniuria cum ſe cęteris virginibus in cõmuni quietis loco recepiſſet, ecce tanta illic repente luminis claritas effulſit, vt omnes ſtupore propemodum oppreſſę ad VValburgam accurrerent, & immenſum lumen exultantibus animis ei indicarent. Illa autem ſubortis lachrymis, manus oculoſque ad cœlum tollens: Tibi, inquit, gratias ago Domine Ieſu Chriſte maximas, quòd me, ad excitandas ancillarum tuarũ mentes, hac luce indignam conſolari volueris.

VValburga Præfecta monaſterio.

Lumen cęli ius cubiculo immiſſum.

Cum ex recenti fratris ſui VVinniboldi morte immodico correpta dolore, ad animum à mœrore leuandum, monaſterio egreſſa eſſet, venit ad ædes hominis cuiuſdam opulenti, qui tanquam peregrinam & ignotã eam reſpiciẽs, à canibus ſuis diſcerpendam metuebat Illa verò nihil canum ſæuitia perterrita VValburgam ſe eſſe declarauit, ac domus limina ſubiens petiit noctis quietem in eo cubiculo exigere; in quo filia eius, mortis circumuenta doloribus grauiſſimè decumbebat. Tum illis prę nimio dolore eiulantibus in cubiculum virgo VValburga ingreſſa eſt, nocteque illa per ſalute puellæ Dominum deprecans, altera luce eam parentibus ſanam exhibuit: qui ſanè pro tanto miraculo immenſas Deo gratias agẽtes, munera virgini obtulere plurima, quæ illa recipere noluit, ſed vni Chriſto placere deſiderans, ad ſuum regreſſa monaſterium tantò arctiori ſe vitæ tradidit, quantò cumulatiorem in ſe Dei gratiam ſenſit. Tandem multis ornata virtutibus, victrix ex hac vita deceſſit, ſepulra honorificentiſſimè in monaſterio ſuo.

Puellam à morte liberat.

Porro Otgarius qui Eyſtetenſem Sedé defuncto VVilliboldo tunc adminiſtrabat, viſione minimè dubia admonitus ad Eyſtetenſe monaſterium illud tranſtulit Anno autem ſalutis 893. Arnulpho regni gubernacula tractante apertum eſt ſepulcrũ virginis

in quod per Otgarum Antistitem repositum fuerat. Ibi verò contigit tūc miraculum haud vulgari admiratione dignum, & euidentissimis multorum testimonijs comprobatum. Erat puella quædam Friderada nomine, quæ hero suo Ederanuo & coniugi illius sedulò famulabatur. Hæc subitò morbo quodam correpta intolerabili dolorum cruciatu agitabatur. Cumque ab immensa doloris vi nonnihil respirare cœpisset, ta uta eam ingluuies inuasit, vt nulla posset ciborum copia fames eius expleri. Neque interim pedibus insistere valebat, prorsus vt suis ipsa parentibus perpetuā lugendi materiam præberet. Tandem cum indies maior famis rabies eam infestaret, vltima desperatione adacta, ad ædem S. VValburgæ delata est, vbi triduanas multa instantia preces offerens, non sine magno parentum gaudio, pedum beneficium recepit. Quo audito herus & hera ocyus eò aduocantes perpetuæ eam VValburgæ seruituri addicunt: Abbatissæ munere tum illic fungebatur Hubila, quæ eam admittere nolens, paucis post diebus sanam eam dominis suis remisit Sed domum reuersa confestim extinctus iam ante morbus redijt, tantaque infestatione eam concussit, vt rursus monasterium petere cogeretur Et ecce optata sanitas iterum restituta est, sed inexhausta edē di libido mansit. Itaque multo ea causa affecta pudore, eius monasterij procuratrici Thieltildæ morbum suum aperuit, quæ vicem eius dolens, fragmen benedicti panis à sacerdote quodam, qui Mundus dicebatur, obtinuit. Quo gustato ita sensim illa ingluuies euanuit, vt dimidio ferè anno non nisi parum admodum casei edere & lactis bibere potuerit. Deinde vsqueadeo omnis appetendi vis in ea extincta est, vt si quid alimenti sumere vellet, mox rursus euomeret. Stupebant cuncti, & meritò fraudem aliquam subesse suspicabantur, prorsus vt vel inuitam communi hominum more vesci cogerentur. Tum illa nè alios omnes præ se contemnere videretur, aliquid vilioris sincerè sumpsit. Sed mox per nares & oculos tanta vi reiecit, vt oculorum lumine priuata sit. Ea re ad Episcopum delata, ipse vnà cum reliquis versutissimi dæmonis fraude eam delusam esse, & clam ei soli manenti, qualicunque arte aliquid alimenti subministrari dixit Vnde suis in consilium adhibitis, eam cuidam presbytero valde religioso custodiendam tradidit, pręcepitque vt diligentissimè exploraret, num fraude aliqua alijs illuderet! Sed reipsa compertum est nullam fraudem subesse, vtpote quæ toto triennio cibi omnis potusque expers iustum cum reliquis operis pensum persoluebat. Quoties autem cęlesti pane se reficiebat, nisi statim somno indulsisset, vomitu conflictabatur. Hæc autem ideo hic adscribere volui, vt non dubitemus facillimum esse diuinæ Maiestati, quod ingenii nostri captum excedit.

Ad sepulchrum eius morbida sanatur.

Nota rem miram.

Post hæc Erckenboldus Eystetensis Episcopus magno VValburgę desiderio tactꝰ, sacras eius reliquias effodi iussit: quę non modò integrę, sed tenui quodam humore aspersę videbantur; ex quo incredibilis odoris suauitas fragrabat. Sublata autem sacrarum reliquiarum portiuncula quadam, quę ad Monheymense monasterium deferebatur, puer epilepticus in via sanitatem consecutus est. Et alius item ab ipso ortu contractus, in somnis à VValburga templum adire iussus, statim membris omnibus ita solidatus est, vt tota reliqua vita robustus & incolumis in eadem ecclesia Deo seruierit.

Fragrant odore optimo VValburga reliquia.

Accidit sanè nuper res stupenda, & quæ, nisi multorum testimonijs fulciretur, apud paucos fidem inueniat. Cum plurimi ad S. VValburgę basilicam confluerent, quidam inter alios habitu peregrino in vota precesque incubuit, tanta cum animi attentione ac perseuerantia, vt cuncti in eius admirationem raperentur. Is verò rē

sanè

sanè admirandam; & quæ ad gloriam virginis haud parum facit, enarrabat. Anno namque superiori quo dira fames multis mortalibus necem adferebat, cum duo extrema inopia vexati vitandæ eius causa, peregrè profecti essent, tertius se comitem eis adiungere voluit. Illis autem interrogātibus quò iter intenderet, respondit se religionis ergò ad S. Vvalburgam proficisci. Tum illi: & nos, inquiunt, vt cō cepta pietatis vota eidem virgini persoluamus, eò gressus dirigimus. Itaq; vt iucundius, & minori cum periculo institutum iter peragerent eiusdē itineris socium admiserunt. Interea vrgente fame, & confecta ieiunijs membra reficerent pariter considerunt: ex pletoq; cibo, & potione vētre omnes se sopori tradiderunt. Tum duo illi, cum tertium altissimo sopore oppressum cernerent, ex insidijs surrexerūt, hominemque innoxium crudelissimè iugularunt. Sed cum anxios eos haberet, quid de cadauere facerent, tandem alter eo in humeros suos sublato, in locum aliquem auium illud proijcere cogitabat. Ecce autem dum suis ex humeris illud deponere conatur, sensit protinus circumplicatis brachijs tam tenaciter sibi adherere, vt nulla id vi à se auellere posset.

Stupendum sanè miraculum.

Quid faciat tūc miser homicida cum suum facinus celare non posset. Fit ei hinc illinc miserè vagāti quidam amicus obuius, qui conspecto cadauere cum admiratione vnde id esset sciscitabatur. Ille autem tanquàm amico fidens rem totam, vt se habebat, narrabat, orans vt suæ calamitatis misereri velit. Non cunctatur ille, districtoque ense, brachia cadaueris hominem artius complectentia etiam articulatim dissecare nititur, vt à tanta ignominia amicum liberet. Ibi tum nouum licuit, planeque stupendum videre miraculum. Nam simulatque manum suam cadaueris lacertos attigit, eos præcidere volens, etiam ipse cadaueri atque homini tenacissimè adiunctus est, ita vt se ab illis abstrahere non posset. Mox igitur pœnitentia ductus, & luctu ob admissa peccata deformatus, precibus se ad Dominum conuertit, vt vel S Vvalburgæ virginis intercessione sui misereretur. Cumque instantius Vvalburgæ patrocinium imploraret, illo horribili nexu absolutus est, ita vt liberam, quò vellet, abeundi facultatem haberet. Nec tamen deserebat miserum illum, sed ad Rheni vsque littus eum comitabatur. Quò vt ventum est, alter ille, & onere, & dedecore grauatus simul cum cadauere in Rhenum se præcipitem dedit. At verò Rhenus immanem homicidam non sustinens, quamprimùm hominem scelestum cum cadauere in littus euomuit. Qua re non mediocriter terrefactus alter, de sua quidem ereptione gratulans, ob illius verò calamitatem illachrymans ab eo recessit, & ad S. Vvalburgæ monasterium celeri cursu adueniens, quid gestum esset omnibus enarrauit. Porrò infœlix ille homicida, sæpè quidem sacra Vvalburgæ limina petere tentauit, sed nūquam eius ecclesiæ fines attingere potuit, vt vel inde omnes perspicuè possent intelligere, quàm immani se scelere obstrinxisset, qui tam procul à S Vvalburgæ ecclesia arceretur.

Nota rē ad mirandam.

Viderunt hanc multi fœda exanimis corporis onustum sarcina, vt ambigi non possit verum esse, quod multorū testimonio confirmatum est.

Ea quæ hactenus commemorauimus miracula diuinitus perpetrata post eleuationem corpusculi Beatæ Vvalbergæ virginis, multa sanè admiratione, & preconio digna sunt: at verò diuersis locis alijs toto Francorum regno, quæ eius reliquijs illustrantur, in dies plura celebrioraque fiunt: præstante Domino nostro Iesu Christo, qui viuit, & regnat in infinita sæcula. Amen.

VI-

VITA S. PATRIS ATHANASIJ Episcopi Alexandrini.

Ex ea qua est apud Metaphrasten. Migrauit ex hac vita anno Domini 371. Gratiano secundum, & Probo Conss. cum sedisset annos sex supra quadraginta. Corpus eius fertur Venetijs honorificentissimè asseruari.

2. Maij.

THANASIVS, quē Naziázenus post alias laudes, oculum orbis, sacerdotum Antistitē, vocem sublimem fidei columen, Christi lucernam, & secundum Præcursorem appellat, ex clarissima Aegypti ciuitate Alexandria oriundus, parētes habuit insigni pietate, & virtute præstantes, quorum ipse, & genus virtutem propria virtute & admiranda planè vitæ sanctitate illustriorem multò reddidit. Cuius generosum, & liberale ingenium, morumque probitas, & constantia in ipsa eius pueritia mirificè eluxit. Cum enim die quodam honestis cuperet lusibus (vt est ea ætas istiusmodi dedita) animum oblectare & cum æqualibus ad quoddam maris littus ludibundus peruenisset, eas ibidem res per ludos pueriles instituit, quæ futuram eius vitæ sanctitatem haud dubiè declararent. Pueri enim per ludum ea quæ à sacerdotibus peraguntur imitantes, Athanasium quidem impositis manibus Episcopū ordinarunt: Ipsi verò veluti in Presbyteros, & Diaconos electi, alios ad eū pueros ducebant: quorum animi sacra baptismatis vnda nondum expiati erant, vt ab ipso per lauacrum regenerationis Christi gratiam consequerentur. Res mira. ipse puer omnia, cum rara quadam animi, & corporis reuerentia, de more peragens, aqua marina pueros tingebat, & graui quadam oratione luculēter ad perceptam gratiam ad extremum vitæ spiritum seruandam hortari videbatur.

Patria, & parētes ei⁹.

Vide ludū puerilem.

Alexander

Præerat id temporis Alexandrinæ ecclesiæ Alexander, qui illam sedem moribus egregijs, & diuinis planè virtutibus adornabat. Is cum à grauioribus vacaret negocijs, cuperetq; iucundissimo maris spectaculo oculos animumq; pascere, fortè in hunc puerilem incidens ludum, quæ ab Athanasio gerebantur sedulò contemplabatur. Stupebat antistes modum, & ordinem quem diuinus puer in tingendo seruabat, prorsus, vt baptisma illud à puero peractum ratum haberet, & prompta alacrique manu ipse quod sacris ceremonijs deerat, suppleret. Ipsum autem Athanasium amplissimis verbis parentibus commendauit, eosq; hortatus est, vt puerum omnibus maximarum artium disciplinis imbuēdum curarent, vtpotè egregium Catholicæ fidei propugnatorē, & rarum quoddam mundi lumen futurum. Parentes eo antistitis testimonio gauisi, filium optimè instituēdum curarunt, institutumq; Athanasio obtulerunt. Is magno cum gaudio acceptum in clerum coopratuit, & sacerdotali dignitate decoratum, hostibus Ecclesiæ obiecit.

Episcopus Alexandrinus.

Atque erant quidem in Athanasio multa, & in moribus eximia, in doctrinaque, & dicendi facultate sanè præclara: ex quibus nihil hominem æquè illustrem reddidit, atq; pro rectis dogmatibus suscepta certamina; quæ nos libabimus potius, quàm referemus: quandoquidem tot, ac tanta sint, vt vix vllis verbis dignè explicari queant Insanus Arrius incredibili quadam rabie in Ecclesiam sæuiebat, eamq; sceleratis dogmatibus non modò labefactare sed planè conuellere nitebatur. Iamque ipsum terrarum orbem vniuersum sua improbitate ita infecerat, vt cuncti illum haud aliter quàm virum diuino spiritu plenum intuerentur. Damnatus exilio, & ab Ecclesiæ cōmunione abdicatus, sua astutia, ac fraudulenta persuasione apud Magnum illū Constantinum effecit, vt non modò ab exilio reuocaretur, sed in gradum pristinum nouis etiam ab Imperatore au-

Arrij furor Ecclesiam exagitat.

ctus honoribus restitueretur. Itaque Alexandriam rediens, cum in manifestum Catholicæ Ecclesiæ exitium incumberet, neque vllus, qui sceleri illius obuiam iret satis idoneus inueniretur, vnus Athanasius totis se viribus illius furori obiecit, ipsumque Pontificem Alexandrum ad rem strenuè gerendam excitare non destitit. Non cessabat cùm lingua tum manu immanem belluam submouere, eiusq; diabolicas fraudes opprimere. Contra verò Arrius indissolubili nexu ipsum Imperatorem sibi coniungere studebat, quem ita ad suam plerunque voluntatem ducebat, vt acriter interdū, & Alexandro, & Athanasio minaretur, si non iuxta latam à se sententiam Arrium amplecterentur. Erat Eusebius Nicomediensis qui animum Imperatoris odio in Athanasium inflammare non cessabat. Interea Alexander aduersa correptus valetudine honesto fine vitam conclusit; cū ecce Athanasius communi totius populi suffragio ad illud honoris dignitatisque fastigium euocatur. Hoc virtutis præmio ornatus placidè Alexandrinā Sedem occupauit, impietatis ministris rem licèt ægrè ferentibus: turbulentos tamē impetus nullos omnino mouentibus. Sed cū parturiens animus, conceptam inuidiæ flammam diutius occultare non posset, structis vndiq; insidijs, non modò Sede, sed ipsa etiā ciuitate expellere conati sunt. Has primùm cœpit moliri insidias Eusebius, totius impietatis instrumētum. Vt autem facilius quod volebant assequerentur, homines quosdam hęretica prauitate imbutos, & ad omnem improbitatem egregiè instructos conduxerunt, Isidonem, Eudęmonem, & Callinicum: qui fictis criminibus Athanasium accusarent: Primum quòd Aegyptios ecclesię Alexandrinæ vestem lineam pendere coegisset. Secundum quòd literis Imperatoris insidias parasset. Tertium quòd auaritiā cęcus, arcam quandam auro plenam cuidam amicorum suorum transmisisset. His accedebat quartum Ischyras quidam homo versutus, & vafer moribus, qui grauissimorum criminum reus mira calliditate, obiecta in accusatores retorquere nouerat. Is, cum arrogato sibi per summum scelus sacerdotij honore, diuina mysteria pollutis manibus tractare nō vereretur: Athanasius, misso eam in rem ad Marcoten (quo in loco Ischyras versabatur) Macario Presbytero eum compescuit, & sacram ei functionem interdixit. Qua re commotus grauiter Ischyras Nicomediam ad Eusebium confugit impudenter aduersus Athanasium vociferans, plurimaq; in eum maledicta congerens. Quibus gauisus Eusebius hominem sua sponte iā plus satis concitatum multis magnisque pollicitationibus, & Episcopali etiam dignitate proposita, eò permouit, vt aliquam accusationē institueret qua per fas perque nefas Athanasium ex illo honoris gradu deturbaret. Is igitur in ipsum Athanasium crimen intendit, quòd scilicet illius voluntate presbyter Macarius ecclesiam instar prędonis inuadens ipsum magno furore ab altari detraxisset, sacramque mysteriorum mensam euertisset, & codices sacros flammis exussisset, alia que insuper, vel homine etiam ethnico indigna perpetrasset.

Athanasius se opponit Arrio.

Eusebius Nicomediensis.

Athanasius creatur Episcopus Alexandrinus.

Accusatores in Athanasium.

Accusatio Ischyræ in Athanasium.

Hæc cum ad Imperatorem de Athanasio allata essent, primùm nonnihil commotus est: deinde re maturè considerata cū virtus Athanasij tanti sceleris suspicionem vinceret, eum nec condemnauit, nec absoluit, sed indicto Tyri concilio accusationem iusto iudicio discuti iussit. Erat hic annus imperij Constantini tricesimus cum episcopis ex diuersis locis Tyri congregatis vinctus Macarius Presbyter adducitur, vt & ab Episcopis, & Præside, qui etiam cum toto magistratu aderat, damnaretur. Ibi calumniatores cum pręfata crimina intentarent, & modis omnibus in eo pugnarent, vt Athanasium sua dignitate deiectum perpetuo exilio mulctarent, nihil nō modò effecerunt, sed iisdem criminibus recouditam viri sancti virtutem

Macarius presbyter vinctus Tyrum adducitur.

multo.

multo quàm ante illustriorem reddiderunt.

Cæterùm nè sic quidem desistétes ab insania, ad alios atque alios conuersi sunt cuniculos, vt quauis tádem via modoq; Athanasium subuerterét. Et quidem adductus accusator Ischyras cum testibus Eusebianis, quos cũ Athanasius à ferendo in se testimonio reijceret, diceretque Ischyræ sacerdotij sui probationem ante omnia incumbere, si vellet contra Christi Sacerdotes accusationem instituere, nihil ea exceptione proficiens tandem absens damnatus, & sacra dignitate per summam iniustitiam priuatus est. His peractis tectâ Hierosolymam ad Arrium contenderunt, fictéque in Nicena Synodo Homousio subscripsere. Sed cum alij, qui mordicus adhuc puritatem fidei Catholicæ tuebantur, instarent vrgerentque, vt Arrius Alexandrinæ Synodus examen subiret, latentem sub multis verborum, & sententiarum velamétis fraudem illam deprehenderunt. Interea dum hæc fiunt, missæ ab Imperatore literæ tam Athanasium quàm Eusebianos adesse iubent. Hę magnum Synodo timorem incusserunt, adeo vt singulis ferè ad sua dilapsis, Eusebius, & Theognes eum conuentum formidantes per literas Imperatori responderent.

Athanasi⁹ absens damnatur.

Arrij fraus in religionis negocio deprehéditur.

Dum hæc geruntur Athanasius Nicomediæ in conspectum Imperatoris se sistens, obiecta sibi crimina tam luculenter diluit, vt protinus ab ipso Imperatore in erep ũ dignitatis gradum restitueretur. Ibi Arriani facta inter se conspiratione nefaria, populum concitarunt, clamantes indignũ esse ea iudicio retractari, quæ iam ante à tot Episcopis pietate, & eruditione eximijs probata fuerant. Ea remotus Athanasius cum non modò Alexádriam sed totam ferè Aegyptum labefactatam cerneret, Imperatori discrimen, in quo Respubl. versabatur significat, monetq; si eam saluam cuperet, vt debitas de Arrio intemperantis animi, & linguę pœnas expeteret. Citatur ab Imperatore Arrius. Is vocatis in concilium scelerum suorũ socijs, nec Deo, nec Athanasio parcere statuit. Fraudibus igitur, & dolis omnibus instructi Imperatori se stiterunt, interrogatique de ijs quæ in Synodo gesta erant, fraudulẽta sanè modestia responderunt: De alijs quidẽ, ò Imperator, non adeo, inquiunt, laboramus: quòd verò sacram mensam euerterit, calicemq; mysticum confregerit, & minutas in partes diuiserit, & sacra deniq; omnia prophana duxerit: quòd frumentum ex Alexandria ad vrbem mitti solitum se prohibiturum minatus sit: quem hęc non excrucient, quem non mordeant, cuius denique animum, vel adamantinum nõ pungant, moueantque? Horum testes sunt Adamantinus, Anubion, Arbestion, & Petrus, Episcopi omnes: à quibus de his omnibus conuictus, iustum quidem effugit supplicium; effugere tamen non potuit, quò minus ab vniuersa Synodo, vt impiorum nefariorumq; eiusmodi facinorum perpetrator, Episcopatu abdicaretur.

Athanasi⁹ se Imperatori sistit, & restituitur.

Arrianorũ accusatio de Athanasio apud Imperatorem.

Hæc aliaque simulato quodam animi dolore dicétibus, Imperator cum attentas nimium aures præberet, in iram erupit, & virum iustum exilio in Galliam condemnauit: quàuis alij accuratius fortasse eius rei scopũ perpendentes, hoc exilium in Athanasiũ, non propter cõdemnationem aliquã, sed potius ad tempestatem sedãdam, & vnionem, ac concordiam ecclesiarum conseruandam statutum esse existiment: præsertim cum morti iam proximus Alexandriam eum reuocari ab exilio, Eusebio alijsque qui ei aduersabantur præsentibus, iusserit.

Damnatur exilio ab Imp. Athanasius.

Cæterùm Imperator in his vita excessit, tricesimo secundo quidem imperij sui anno, ætatis autem sexagesimoquinto, filijs relictis imperij successoribus, eoque inter ipsos diuiso. Nam Constantino quidem maiori ex filijs, maiore relicto imperio, testamẽtum apud presbyterum deposuit, quẽ Arij laudatorem Constantia soror eius, eademque Licinij coniunx moriens

Mors Constantini.

tiens ei, vt virum bonum commendauerat. Eo vita functo, qui pestilenti hæresis contagione in cordis recessu infecti erant, eamq; mira versutia oc cultauerant, confestim alicunde progressi, clandestinis colloquijs posthabitis, nudo (vt dicitur) capite cũ omnibus congredientes, Arij maximè opinionem obtinere laborabant. Facilius autem consilium suum ad optatũ exitum perducturos sperabant, si Athanasij in vrbem Alexandrinam reditum impedirent. Ad eam verò rem veluti manu dextera vsi sunt illo presbytero, qui à Constantino moriente, iuramento interposito, testamentum Constantio filio, quum ex Oriente rediret, tradendum acceperat. Is quòd apud Constantinum non modò, sed etiam Constantium res plerasque ex eorum voluntate peregisset, nomen aliquod, & auctoritatem obtinebat; eoq; facilius imo nullo ferè negocio plurimos in aula Imperiali celeriter in suam ipse sententiam adduxit. Cũque malum hoc per omnem iam aulam serperet, ad ipsum quoq; Imperatorem transijt, ac tandem vrbem totã infecit. Itaq; Eusebius, & Theognes, vt Alexandrinæ ecclesiæ Hierarcham aliquem, qui eorum esset opinionis, præficerent, totis viribus laborabant. Atque vt tandem aliquando voti sui compotes fierent, Arrium magna cum auctoritate Constantinopolim introducunt, vt ibidem suam de diuino numine opinionem Nicænis decretis cõsentaneam declararet. Cumq; is dolosa adhibita fallacia, & Imperatorem, & Magistratum elusisset, & ab eis testimonium optimum consequutus esset, Eusebianorum fretus auxilio petulanter admodum se gessit: prorsus, vt iam deuicto, & planè subacto Athanasio palmam victoriæ se manibus gestare putaret. Ex Imperatoris palatio à quibusdam Eusebij satellitibus deductus per forum insolenter gradiebatur, perque mediam vrbem venditans se inferebat. Postquam verò ad Constantini forum ventum est, vbi ingens illa Porphyretica Constantini ipsius columna magnificè in altũ excurrit, de repentè timor ei ex consciẽtiæ vulnere incessit, & alui eum laxitas consequuta est. Eo casu maximè vrgente, cum secessum publicum, qui in propinquo erat, petere cogeretur, ibi animi deliquio miserabiliter oppressus crepuit medius, & intestina omnia multo cum sanguine effudit.

Presbyter Arrianus multos in aula ificit.

Arrius Cõstantinopolim introducitur.

Arrÿ insolentia.

Arrÿ mors horribilis.

Eo autem hoc modo vita priuato, Eusebius, & eius asseclæ totum bellũ, & pugnam aduersus Athanasium susceperunt: sed consilium eorũ reuersus ab Occidente Athanasius impediuit: vnius Augustorum, iunioris videlicet Constantini, qui Occidentalibus Gallis imperabat, literis fretus. Is namq; vbi cognouit patrem Athanasij exilium testamento abrogasse, reditu concesso, vt Alexandriam is reuerteretur curauit. Athanasius itaq; Constantini iunioris literis munitus Alexandriam venit, vbi ab orthodoxis quidem summa cum gratulatione acceptus est: sed Arrianæ factionis homines nouas rursus insidias compararunt. Fingebant scelerati planeque perditi, & corrupti præstigiatores eũ manum cuiusdam Arsenij ciuis Alexandrini, nescio qua arte amputasse. Hic Arsenius in numerum lectorum ascitus fuerat, & grauiore aliquo delicto se cõtaminauerat, propter quod fuga sibi salutem quærere coactus fuerat. Eam occasionem nacti Arriani cum suspicarentur hominem nullo vnquam tempore rediturum, vtpotè quem extinctum credebant, hoc in Athanasium crimen finxere, & tragico quodam actu, nefarium illud facinus ab Athanasio perpetratum esse iactabant. At Arsenius quamuis nefando scelere pollutus iustum sibi supplicium ab Athanasio, & Ecclesia constitutum esse certò sciret, audita tamen fraude illa, quam in illum aduersarij struebant, contempto omni periculo, ad Athanasium venit, vt eum à falsi criminis suspicione liberaret: quem Athanasius latitare iussit, donec constituto iudicio damnãdus esset. Interea aduersarij maiore inuidię flam-

Redit Alexandriam Athanasius.

Noua insidiæ in Athanasium

Arsenius se periculo offert ad Athanasiũ liberandum.

flamma concitati nouorum criminum virum sanctum accusare non desistebant. Producunt in iudicio muliereulam vultu mirè impudenté, & in scho patijs præclarè exercitatam. Hæc ingenti pecuniæ vi corrupta dicebat se domi suæ piatatis & virtutis ergò Athanasium accepisse, ab eoque hanc pro mercede gratiam retulisse, quòd eam media nocte per vim oppressisset. Hęc cum referret accusatrix, Athanasius vnà cum presbytero Timotheo ante portam foris stabant. Ibi tum Timotheus callide sanè, & præclarè, simulata persona Athanasij, repentè irruens: Mulier, inquit, egon tibi noctu vim intuli, vt ipsa dicis, egone? Illa verò valde impudenter ad iudices cõuersa: Hic, inquit, est qui mihi vitiũ attulit, hic est qui insidiatus est meæ pudicitiæ. Illa ergo impudica proprijs verbis conuicta, cum nec ipsum quidem nosset, quem tanti sceleris reum faciebat, iudices qui & testes, & accusatores erant, cũ quid agerent planè nescirent, quieto, ac sereno vultu subriserunt; vt hoc modo figmentum illud diluerent. Quocirca omissa sententia, lege in calumniatores constituta, ad crimen maleficij conuersi sunt, vt priori dedecori aliquod remedium inuenirent. Producunt itaq; manum, scelus quod misericordes oculi, ne intueri quidem poterãt Hanc illi, immaniter, & impudenter viro sancto conquassantes: Hæc, inquiunt, Athanasi te vel tacens accusat. Hæc te ineuitabiliter, & acriter persequitur. Hanc non verbis, non arte, non alia aliqua ratione poteris effugere. Sciunt omnes Arsenium cuius tu, ò iniuste, & impiè, hanc manum execuisti. Dicas nunc qua de causa eam execueris, & ad quid ea vsus sis? Ille autem leni voce, & tali viro digna respondens: Quis est ergo ex vobis, inquit, qui Arseniũ nouit, & quis hanc eius esse dexteram testatur? Cum autem non pauci ad hæc è cathedra surrexissent, & Arsenium ipsum, & manum, & omnia apertè se nosse affirmarent, Athanasius Arsenium, occultatis sub pallio manibus, introducendũ curauit. Postquàm verò viuus, & sanus astaret, vir sanctus acrius eos intuens: Non est hic, inquit, Arsenius? Nõne hic est ciuis ille Alexandrinus, cuius vos manum per me amputatam esse calumniamini? Hæc dicens Arsenium in medium protraxit, & primũ dextera, deinde sinistra exhibita: Arsenius, inquit, duas manus habere cernitur: locum autem vnde tertia amputata sit accusatores nobis quæso commonstrent.

Crimen adulterij ipsi obiectũ mira arte diluit.

Accusatur Athanasi' quod Arsenio manum amputasset

Crimen diluit.

His rebus hoc modo de Arsenio cõfectis, qui dolum contexuerant, cum non haberent, quò se verterent, pudore, & mœstitia repleti, relicta cathedra, vnà cum lictoribus recesserunt. Cum autem populus, qui Arriana cõtagione iam plus satis infectus erat, eos valdè perturbatos, & cùm fremitu quodam iudicio excedentes vidisset, vt Episcopis, & Imperatori placerent, multis conuitijs aggressi Athanasium, malè eum perdendum clamabãt. quin etiã ipsos iudices maledictis insectabantur, quòd non potius pęnis, & supplicijs, quàm iustis probationibus calculum submisissent. Ingens populi furor, excitata seditione, per omnia volitabat, & iam iamq; se necé Athanasio illaturos iurabant. Et certè actum proculdubio de sanctissimi viri vita fuisset, nisi Archelaus Præses iudicij blandis verbis tumultuantem populum sedasset, ipsumq; Athanasium è medijs populi manibus rapuisset, & clanculum subduxisset. Vix autem Athanasio ciuitate egresso, ecce scelerati iudices, inito consilio, virum sanctissimum iniqua sententia cõdemnant, reumq; criminum omnium, quorum accusatus fuerat, impudentissimè pronunciant, actaque conscribunt, quibus in omnes terrarum partes missis, & ciuitate, & regione, & ecclesia denique ei interdicunt.

Seditio in Athanasiũ

Archelaus liberat Athanasiũ è seditione.

Damnatur absens vir sanctus.

Atque, vt tandem virum iustũ opprimerent, ipsum Imperatorem adeò vehementer in eum incitant, vt eorũ accusationibus persuasus, præmium hono-

honoris, & diuitiarũ ijs proponeret, qui Athanasiũ vita quoque modò priuarent. Is verò perinde, ac si non à finibus Romani imperij, sed etiã extra ipsum orbem terrarum esset damnatus exilio, sex quidem annis in sicca quadam cisterna, & aqua penitus vacua de ituit. Cum autem nec sic quidem perpetuò latere posset, sed futurum erat, vt die altero, caperetur, diuina quadam prouidentia vesperi è cisterna egressus aliò commigrauit.

Sex annis in cisterna latitat Athanasius.

Deinde ex alia atque alia fugiens pericula, ab Oriente ad Occidentem transiuit. Et tunc imperabat Cõstans Constantij frater cui causam suam exposuit, & ad Iulium Romanum Episcopum Romam profectus, quantis in periculis orthodoxa fides versaretur, declarauit. Paulò post cum certior fieret Gregorium quendam, Arriana rabie refertum, in Antiochena Synodo ad suum interitum congregata, in Alexandrinam Sedem trudendum esse, mox datis ad clerum Aegypti literis, eam electionem vtpotè iniustam, & nefariam impedire conatus est. Sed Eusebiani adeo arctè Constantij Imperatoris animum obsidebant, vt planè neq; nomen quidem Athanasij ferre posset. Cum verò omnia jam ex animi eorum sententia fluerent, suaq; dogmata magna libertate inferrent, tum Eusebius strenuᵘ impietatis propugnator, legatos etiam ad Iulium Pontificem destinauit, qui eum Athanasij, & iudicem, & punitorem exposcerent. Sed Iulius lectis attentè Eusebij literis, cum meras calumnias esse deprehenderet, Athanasium literis egregiè munitum Alexandriam remisit: aduersarios verò acri verborum castigatione insectatus est. Eius reditu tota ciuitas commota est: prorsus, vt certatim in necem eius conspirasse viderentur. Venienti Athanasio obsistebat Imperator, missoque Syriano duce exercitus, qui Gregoriũ Alexandriam ad Sedem Episcopalem honorificè ducebat, necem illi inferre praeceperat.

Romam venit ad Iulium Pontificem.

Gregorium quendã Arrianũ in Athanasij Sedem intrudere conantur.

Iulius Pontifex remittit Athanasiũ Alexandriam.

Sol iam ad occasum praecipitabat, & ciuitas festos agebat dies cum dux exercitus ordinata acie, ciuitatem ingreditur: & Athanasius curis plenus de salute non tam sua quàm ecclesiæ sollicitus in omnem euentum intentus erat. Cumque ingenti clamore, & tumultu concitato omnium mucrones in caput suum strictos cerneret, suis abeundi facultatem fecit Et illis quidem nulla vis à furenti populo illata est, sed omnes omnium oculi ad solum respiciebant Athanasium, vt si eum vidissent de medio tollerent. Is autem cum pars populi factus esset, tanquam vnus ex multis, militũ oculos fefellit, & per medium tumultum periculum euasit, Romamque iterum confugit. Eodem tempore Paulus Cõstantinopolitanę Sedis Antistes sua quoque dignitate deiectus Romã venit, factusq; Athanasij pietatis, & periculorum socius, vnà cum illo Constantem, & Iulium adijt, quantoq; in discrimine res ecclesiæ constitutę essent, pręclarè edocuit. Et quidem Cõstans missis ad Constantium fratrem literis nihil non fecit, vt suis sedibus sacri antistites restituerentur: sed cum operam omnem perderet, Athanasius, & Paulus, vt Synodus alia vtrique parti communis indiceretur, obtinuerunt.

Athaᵒnasij Romã confugit.

Itaque vtriusque Imperatoris sententia Oecumenica Synodus Sardicæ congregata est, in qua Occidentaliũ Episcopi plusquam trecenti conuenerunt: Orientalium autem soli septuaginta, inter quos etiam Ischyras Marcotæ Episcopus annumeratus est. Et qui ex Asia quidem confluxerant, ne in Occidentalium quidem conspectũ venire sustinuerunt, affirmantes se non aliter cum eis esse sermonem collaturos, nisi prius Paulum, & Athanasium conuentu expellerent. Cum autem Occidentales ad aures quidem hunc sermonem admitterent, illi reuersi sunt: & Philippis Thraciæ priuatum fecere conciliabulum: in quo mordicus sententiam illam confirmarunt, qua iam ante filium diuersæ à patre essentiæ professi fuerant.

Synodus Sardicẽsis.

Cõciliabulum hereticorum Philippis.

His

His auditis, qui erant Sardinicæ omnes illos manifestę impietatis damnarunt, suisque gradibus Athanasij accusatores exturbarunt. Quæ, vt primùm Constans Imperator intellexit, iterum Constantium fratrem per literas aggressus est, vt Athanasium, & Paulum suis sedibus restitueret: ni faceret se, vel eo inuito vtrumque restituturum.

Constãtius reuocat Athanasium

Constantius igitur fratris minis exterritus, suis protinus literis Athanasium reuocauit: sed Athanasio fraudem, & dolum suspicante, ideoq; venire renuente, secundis, & etiam tertijs humanitate, & beneuolentia plenis metum illi ademit. His de causis Constans, & Iulius, & vniuersa denique regio, quæ Romano subiacet imperio, incredibili gaudio perfusa festum diem instituit, quo Athanasij ad sedem suam reditum celebrabat. Et quidem fuit cum non vulgaribus beneuolentiæ indicijs à Constantio in vrbe regia exceptus Athanasius. Cũque Imperator comiter ei periculũ, quod fuga euaserat, exprobaret, & amicè calliditatis insimularet, tandem ait: Pro his omnibus, ô Athanasi, hanc vnam à te gratiam reposco, vt vnicam saltem Alexandriæ Arrij sectatoribus concedas ecclesiam. Quò annuente, sed ea tamen cōditione, vt & ipse vicissim orthodoxis Constantinopoli aliam tribueret, libens etiã assensus est Imperator: quamuis frementibus aduersariis, qui totis viribus reluctabantur. Fertur tunc Imperator admirans cum stupore dixisse: Non abs re Arriani aduersus virum talem omnes mouere machinas. Sic ergo eius admiratus prudentiam Cõstantius humanissimè eum deduxit, & scriptis ad populum Alexandrinum, & Episcopos, ac Magistratus Aegypti literis mandauit, vt quanto posset fieri honore maximo, ac beneuolentia reciperetur.

Constantij dictum de Athanasio

Tertiò redit ad Sedē suã Athan.

Cum sic ergo tertiò, & cum tanto honore, ac celebritate ad Sedē suam rediyſſet, & innumerabilibus fluctibus, & laboribus perfunctus in portu nauigare videretur, tunc vel maximè mare tempestatis in eum surrexit. Nam cum Magnentius Constanti vitæ finem intulisset, sopitæ nõnihil insidiæ rursus ab Arrianis in Athanasium excitatæ, & nouæ apud Imperatorem calumnię delatę sunt. Ibi tum rursus noua edicta, rursus minæ, exilia, terrores, per mare perque terram inquisitio instituta. Quantas tũ Georgius ille nefarius in ecclesia Alexandrina persecutiones excitauerit existimo nullis planè verbis explicari posse. Nihil erat tutum, nihil sanctũ, sacra non modò profanis miscebantur, sed ij, qui vel verbulo fidei sinceritatem spirabant, ad exilia, ad carceres, ad flagella, ad ignes deniq; trahebantur. Nec erat qui grassanti impietati obuiam iret, præsertim cum è viuis sublato Constante, Imperator Cõstantius apertè ipsum impietatis patrocinium suscepisse videbatur. Cumque totum Orientem Arriana hæresi repleuisset, Occidentem etiam corrumpere aggressus est. Ea ratione Occidentis Episcopos ad dogmatum Arriani communionem magno studio euocauit: ac Mediolani indicta Synodo multos ex fortissimis partim blanditijs, partim minis, donis etiam, ac muneribus alijsq, fraudibus ad suam voluntatem deduxit.

Magnētius auctor mortis Cõstan tis.

Rursus eijcitur Atha.

Constãtius impietatis defensor.

Synodus Mediolanensis.

Athanasius autem cum insidias Imperatoris explorasset, & iam iamque Præfectorum satellites ad vincula ei inijcienda aduentare cognosceret, rursus diuina visione admonitus id quoque periculum euasit. Erat Alexandriæ virgo quædam incredibili pulchritudine prædita, qua cum viri nõ absque libidinis suspicione habitare poterant. Ad hanc vir sanctus cum periculi magnitudine vrgeretur, media nocte confugit. Ea verò rei nouitate stupefacta, causam quærebat. Cumq; episcopus eam protinus reddetet, virgo remota ex animo suspicione, supinis, vt dicitur, manibus Athanasium excepit: & benignè aliquandiu apud se habuit. Nam quòd sex annis cum ibidem latitasse, & virginis mini-

De virgine apud quã Athanasiũ delituisse ferunt.

Vide Barõ.

8. Tho. Annalium. ministerio recreatum fuisse quidam existimant, videtur planè à vero abesse: præsertim cum illud sexennij tempus quo apud virginem delituit, in iusta annorum supputatione, ne inueniri quidem possit.

Gregorij furor, & persecutio in Ecclesiam. Interea Gregorius Alexandrorum, vt ita dicam, Erinnys, maiori impetu, ac furore in rectam fidem ferebatur. Iamque improbitas, & inuidia, quæ ecclesiam omni ex parte conturbarat, confuderatque, ad reipublicę quoq; excidium serpere incipiebat. Constantius, omnibus iam Catholicę Ecclesiæ propugnatoribus amotis, Iulianum Gallijs cũ potestate summa præfecerat. *Iulianus Galliæ Præfectus.* Is rerum omnium potiundi motus desiderio, cum in Gallijs magnam sibi manum conciliasset, induit se purpura, & ab exercitu Augustus acclamatus, bellum aduersus Constantium mouit. Cum autem Imperator perfidum iusto coacto exercitu delere constituisset, inter Cappadoces, & Cilices in loco, qui Mopsi fontes dicitur, subitò membrorum omnium stupore oppressus, vnà cum imperio vitam abrupit: diuina proculdubio iustitia vrgente, quæ iustam de eo vindictam expetebat. *Constantij mors.*

Georgij mors. Eadem vindicta sceleratum quoque Georgium persecuta est: vtpotè qui à Gentilibus ex ecclesia eductus, & camelo alligatus, in communi theatro viuus flammis vnà cum pecude exustus est.

Imperatore autem defuncto Iulianus cum iam imperium assecutus esset, simulato Christianę religionis studio, statuit eos, qui erant in exilio reuocare. Quod quidem cum rescicuisset Athanasius, vt Iulianũ prius in ecclesiam introduceret, eoque obsequio Arrianos præueniret, nocte concubia, in medio ciuitatis Alexandrinæ inuentus est. *Athanasij ad Alexandriam reditus.* Ibi clerus, præcipua ciuitatis pars viso Athanasio mirè exultare, & vocibus manibusque in cęlum sublatis de reditu gratulari cœpit: ac confestim expulsis Arrianis se totos Athanasio tradiderunt. Sed non potuit ea gratulatio, & pax, quæ simulata Iuliani pietate Ecclesiæ obuenerat, esse diuturna. Nam is cum totus dęmoniorum cultui addictus esset, protinus sacra Christianorum templa fumo, nidore, alijsque nefarijs animalium sacrificijs contaminauit. *Iuliani impietas.* Vt verò omnes Christianæ pietatis cultores eadem contagione perfidiæ inficeret, atque in suam sententiam pertraheret, vndique aruspices, pręstigiatores, & vates coegit: quorum omnium ea erat mens, & sententia Athanasium procul amandum esse. Nam si auulsum, dicebant, fuerit fundamentum, reliquæ quoque illorum fidei partes facilè diruentur. Rursus ergò Athanasius ad necem inquiritur. *Athanasius à Iuliano ad necem quæritur.* Circumdederat ecclesiam Alexandrinam exercitus, nè qua via antistes elaberetur, cum ecce superno protectus auxilio per medios hostium cuneos ignotus graditur. Nocte autem illa, conscensa naui cum Thebaidem magna contentione pergeret, eumque satrapa quidam à tergo vrgeret, & remiges viso procul persecutore, accelerarent: Athanasius paululum subsistens, quasi cęlesti monitus oraculo, iubet protinus remiges proram obuertere, & cursum Alexandriam dirigere. *Vide mirã Dei prouidentiam.* At illi, vt par est, conturbati, veritique in satrapam nè inciderent, cum animis hęrerent, vir sanctus illos, vt strenuè pergerent, hortatus est. Itaque Athanasij parentes imperio, conuersa antemia recta Alexandriam nauigant. Cum autem iam satrapæ appropinquarent, barbari veluti quadam caligine eorum oculis offusa, tanquam neminem videntes præternauigabant. Athanasius autem instar Elisæi eis acclamans: Et quemnam, inquit, tanta remigum contentione quęritis? Cumque illi Athanasium se quęrere responderent: Is, inquit, veluti fugiens quosdam, parùm vos præcedit. Sic decepti quem persequebantur, non sentiebant se in manibus habere.

At Athanasius prospero cursu Alexandriam delatus, ecclesiam impij Iuliani furore grauiter quassatam mirificè

rificè suo aduentu recreauit: ac prudenter quieti, & silentio studens, iustam de cęlo in Iulianum vindictam expectabat. Et quidem is cum omnibus se præstigijs, maleficijs, & magorum artibus contaminasset, iamq; de ampliandis imperij finibus, & summis honoribus cogitaret, iaculo in brachium dexterum percussus vitam simul cum imperio amisit.

Iuliani mors.

Eo post annũ imperij vnum, & menses octo hoc modo extincto, Valentianus assumpto in auxilium Valente fratre, in imperio successit. Et Valentem quidem in Orientem misit, qui neque de thesauris, neque pecunijs, neque exercitu quicquam solicitus, totis in eo viribus laborabat, quomodo Arrianorum res amplificaret. & orthodoxos opprimeret. Hoc enim solum ad nominis splendorem, & gloriam sibi præclarum ducebat, vt omnes monasticæ vitæ cultores q̃ maximis vexaret incommodis, & internecione deleret. Omnes itaque, qui Arrianę impietati subscribere recusabant, vel exilio, vel morte mulctaban tur. Iamque ad Athanasium quoque ventum erat, qui ciuitate rursus egressus, paternum subijt sepulcrum: in quo mẽses admodum quatuor belluinum furorem impetumque declinans delituit.

Valētian' cum Valē te succedit Iuliano.

Valētis persecutio.

Athanasi' diu latet in sepulcro.

Quoniam autem populus Alexandrinus, propter Athanasij desiderium, infenso, in eos, qui dominatum obtinebant, erat animo: ac propterea ad arma, & seditionem spectare videbatur, Valens eorum rebellionem audaciamque pertimescens, ecclesias orthodoxo populo restituere coact' est: cum ecce Athanasius post longos illos propter Christum sudores, post varia pro recta fide certamina, post gloriosa trophæa, quadragesimo sacerdotij sui anno. Gratiani, & Probi secundo consulatu, vita excedit: vtporè quòd iam satis superque functus laboribus præclarus, & diuinus agonotheta cælesti dignus corona haberetur.

VITA S. ANTONINI Archiepiscopi Florentini.

Ex ea quæ est iussu Clementis Septimi Rom. Pont. à F. Vincentio Mainerdo Ordinis Prædicatorum exactè conscripta. Migrauit ex hac vita anno Dom. 1459. Relatus autem in numerũ Sanctorum ab Hadr. VI. Papa ann. 1523.

NTONIVS, qui propter staturæ breuitatẽ Antoninus vocabatur, Florentiæ honestis parentibus, Nicolao, & Thomasio, anno 1389. Vrbano Sexto Pontifice, & Vvenceslao Cæsare natus est. Nicolaus pater vir probatis moribus, Tabellionatus cõllegio, qđ in vrbe Forentina haud contemnendo loco habetur, quater præfuit. Vt primùm infantiam excessit tanta cœpit morum integritate, ac præcipuo pietatis studio florere, vt potius penè ciuitatis ora in se conuerterit. Annos natus quindecim per fectioris vitæ desiderio inflammatus, ad Ioandominicum Florentinum admirandis virtutibus, & doctrina in primis clarum, qui ad radices Fesulanæ ciuitatis cœnobium Diui Dominici à fundamentis excitabat. profectus est: vt per eum ad idem vitæ institutum assumeretur. Sed Ioandominicus quamuis mirificè adolescentis indole, & acuto viuacique ingenio delectaretur, teneram tamen ætatem causatus, & gracile corpusculum miseratus, propositum eius distulit. Cumque ex eo num literarum studijs operam daret quæreret, audiretq; eum in Pontificis sanctionibus voluendis, (quas in vnum volumen digestas, Decretum vocitant) sedulum esse: Heus, inquit, fili reuertere ad paternos lares, mox inter nostros admittendus, cùm Decretum totum ità excusseris, vt planè imbibisse videaris. Putabat enim se ea ratione pueri ardorẽ tantisper temperasse, q; non tam properè tot canonum posset immensitatẽ, & volumina deuorare.

2. Maij.

Patria, & parētes S. Antonini.

Petit admitti in societatẽ Dominicanorum.

Sed

Sed Antoninus propositi sui tenax elapso statim anno Fæsulas reuersus, promptè, & alacriter ad omnia tanta facilitate respondit, vt iam nō exclusus, sed iniecto regulari habitu atton sus, annum agens sextumdecimum intra Prędicatorum Ordinem admissus sit. Cumq; Fęsulanum cœnobium nōdum absolutum esset, mox Cortonam regularibus imbuendus disciplinis missus est, vbi iam tum radios doctrinæ, ac sanctitatis emittere videbatur: quibus postea, quasi iubar splendidissimum tenebricosas hominū mentes illustrauit. Exacto anno iurauit in Prędicatorum instituta, Fęsulasque reuersus ocio perpetuum bellū indixit, prorsus, vt somni, ac cibi parcissimus, aut in orationibus pernoctaret, aut certè lectioni, & conscribendis, quos nobis tanta omnium ordinum atque adeo totius orbis vtilitate reliquit, libris incumberet. Ac mirum profectò est, vt tantulus homo grauissimis morbis ad mortem crebrò confectus, potuerit non dicam tot conscribere, sed vel perlegere: prę sertim cum prefecturis plerunq; fungeretur, quæ solum hominem, & curarum vacuum exigere videntur. Romæ, Neapoli, Florentię, Senis, Gaiettę, Cortonę, Fęsulis Priorem egit. Mox etiam Romanę prouinciæ, ac Neapolitanę Vicarium generalē, quod illi munus demandatum fuerat, vt collapsas à pietate domos in pristinum vitæ candorem reuocaret. Institutorum sui Ordinis erat seruātissimus. Cilicio, & zona interdum ferrea carnis cupiditates domabat. Humi accubans, aut tabulato illisus dormiebat: sed, & frequenter intorto semet funiculo verberabat. Vt sacerdotio initiatus est, quotidie, & ipse sacrificabat. & sacrificio etiam alteri deuotus adstabat. Eò humilitatis se abiecit, vt Pręfectus etiam cœnobijs, & prouincijs culinam adiret, cacabos, ollas, ahena mundaret, & infimæ sortis famulis seruiret. Quod ipsum dum Pontificem ageret, non omisit. Iam verò quo charitatis, & misericordiæ ardore flagrauerit, quis oratione consequi valeat? Cum aliquando puellam immanè lachrymantem, & querulas voces edentem conspicaretur, cognitaque eiulatus causa, quòd capisterium capiti cum linteis lotis impositum, casu repentino diffregisset, blandè illam affari, & vt domum ad matrem reuerteretur suadere cœpit Sed illa cum matris minas, & iurgia maximè timeret, Antonini non modò voces ad aures nō admisit, sed etiam fuga sibi consulere voluit. Tum ille misericordia motus, nè quid labis misella contraheret, & in apertum salutis discrimen conijceret, acceptas capisterij partes, cum Iesu nomen inuocasset, facto crucis signo ità coaugmētauit, vt nulla in eo fracturę indicia apparerent. Hęc illi ante initum Pontificatum prima virtutum tyrocinia fuere.

Induitur habitu S. Dominici.

Vigilia, studia, & preces eius.

Multis cœnobijs præfuit.

Vita austeritas.

Insignis ei⁹ humilitas.

Eius egregium miraculum.

Interea Bartholomęo Zarabella, qui Florentiæ Pontificiam dignitatē cum auctoritate tenebat humanis rebus exempto, Eugenius Quartus Romanæ Ecclesię Pontifex Antoninum Archiepiscopum Florentinum declarauit Quod vt vir sanctus primùm intellexit, fugam statim animo volutare cœpit, tantaque animi constantia, ac ferè pertinacia oblatę dignitati resistere, vt nisi diuina quędam vis intercessisset, nunquam expugnatus ad consentiendum fuisset. Cumque nullum omnino elabendi perfugium sibi reliquum cerneret, ad Prę sulatus molam ve ut ad pristinum se trahi passus est. Videre licebat virum sanctum toto in terram corpore prostratum, passisque manibus collachrymantem, pastoralem demum sarcinam in humeros reclinare. Ad Pontificatum autem euectus, qualem se pręstiterit, quantumque sui temporis Prę latos virtutum omnium splendore obscurauerit, non est nostrę facultatis exponere. Ita enim totos tredecim in Episcopatu exegit annos, vt in cæteris quoque Magnum Gregorium, qui tantundē Romanę Ecclesię pręsedit, sit visus imitari. Primum om-

Designatur Archiepiscop⁹ Florentinus.

Angusta sa

milia, & res familiaris. omnium in familia præ se tulit. Plures enim, quàm sex, eosque frugi, ac temperatos domi non habuit, qui vix obeundis negocijs præpositi possent sufficere, omni luxu tam in victu suo suorumque quàm in amictu resecato. Supellex, aut instrumentum aliquod quid esset, nesciuit. Vnicum tantum mulum eumque non coemptum, sed dono acceptum ad extremas necessitates aluit, quo tamen non nisi senecta, & occulta ægritudine confectus, cum aliquò proficiscendum esset, vehebatur. Familiam, quam crebro ad Dei cultum hortabatur, etsi non splẽdidè, non parcè tamen ali imperabat. Ipse parabili faciliq́ue cibo contentus, durum tantùm, & inexorabilem exactorem placare studebat. Noctu ad matutinas laudes vigilabat semper, quibus attentissima mente persolutis, quod reliquum erat temporis ad horam diei tertiam, aut lectioni sacræ, aut cudendis libris impendebat. Hora tertia sacrificium, quod rarò intermisit, offerebat. Peracto sacrificio, reliquum diei tempus in obeundo pastorali munere absume-bat. Nemo erat tam vulgaris, cui ad eum non pateret aditus. *Ingenium placidissimum.* Ingenio fuit humanissimo, vt nullum vnq̃ ne domesticos quidem, qui ob oculos quotidie versantur, quamuis ob culpam acerbiore verbo prosciderit, sic vt ne paululum quid commoueri, nè dicam excandescere, etiamsi id maximè vellet, posse videretur: denique facilius vidisses gelidum marmor, quàm mitissimum patrẽ incalescere. Omnes omnium causæ, non sacerdotum tantũ, sed prophanorum quoq; ad eum vertebantur. Aedes assiduo religiosorum vsu terebantur: qui frequentissimi, aut eleemosynas accepturi (cuncta enim in pauperes, pater pauperum erogabat) vel de rebus dubijs consulturi quasi ad cęleste oraculum confluebant. *Antonini Consilior sur fit dicti.* Tanta enim prudentia, & mentis acumine atque adeo consilio pollebat, vt cuncti eum etiam ante Pontificatum Antoninum Consiliorum appellarent.

Sicubi verò ab illis negociorum fluctibus esset feriatus, mirum quãto ardore ad literarum studia sacrarum, atque ad orationis ancoram recurrebat. Mitto nunc præter quotidianum horarum munus, priuatas preces, & orationes quas pro varijs ecclesiæ necessitatibus offerebat: illum mentis ascensum, qui nullo labiorum motu, nulla genuum flexura eget, quis (quæso) satis explicabit? Nulla fuit vnquam tanta negociorum moles, vt vel tantillum hominem Deo plenum retinere posset, quin in sublime totus speculatum cælestia raperetur, prorsus, vt ipsa corporis moles simul cum mente subleuata in aere pendula maneret. *Eius miræ ecstases.* Quod quidem contigisse constat, dum noctu ad imaginem crucifixi intra cubiculum abditus oraret. Accidit etiam cum die quodam ad orationis secreta se cõferret, vt ad sublimem Crucifixi imaginem raptus, dulciter illud amplexibus stringeret, & oscula lateri defosso figeret. *Rapitur sublimis ad crucifixi imaginem.* Hinc illa inter tot rerum fluctus animi tranquillitas: qua vsqueadeo præstabat, vt nulla vnquàm tanta posset perturbatione, ac mundi tricis irretiri, vt quoties vellet, non statim ad diuinarum rerum theoremata rediret, & interna quadam mẽtis dulcedine frueretur.

Seueritati summam humanitatem, & misericordiam semper copulauit: qua in primis in erratis sacerdotum vtebatur. Ita factum est, vt oleo clementiæ ad rigoris vinum adiecto, neque ad delicta prorsus conniueret, neque etiam ad viuum vulnera resecaret. Quo temperamento peritus artifex vsus, Clerum, quem in omne flagitiorum genus ferè prolapsum acceperat, resumpto quodam probitatis, ac modestiæ nitore, in meliorem formam restituit. Non frigora, non ęstus, non pluuiæ, non turbines, nulla deniq; pericula præsulem morabãtur, quò minus omnia sedulò, & statim obiret: ita vt robustissimos iuuenes in perferendis laboribus senex ipse, & tenui valetudine superaret. *Fortitudo animi eius in perferendis laboribus.* Trien-

nio

nio ferè, ante quàm mundo excederet, cum comperisset in maximo templo diuinas laudes confusius, quàm par esset, celebrari: statuit eò singulis noctibus, ad modestiam exemplo magis quàm edicto docendam, se conferre. In proposito perfistentem, nullis precibus, & hortatibus potuerũt duo ex domesticis sacerdotibus auocare, quin nocte quadam, quæ ventorum turbine, & pluuijs solito asperius inhorruerat, ad ecclesiam illam fidei, & charitatis igne feruidus properaret. Omnia sui Episcopatus templa, non per vicarios, sed ipse visitabat. Quas dum obiret signis numero non paucis, ac magnitudine præstantibus illustrauit.

Omnia Pōtificis munia per se obit.

Ad Mugellanam vallem cum venisset (ea Bononiam versus ad radices Apennini iacet) cognito plebanũ quẽdam graui ægritudine conflictari, accessit: lectulo innixus certis precibus cum intima pietate fusis sanauit.

Eius miracula.

Cum ruralibus ecclesijs adhuc operam daret Franciscus vir, & moribus, & literis cultissimus, eum ad villam Castilionem benignè inuitauit. Annuit vir mitissimus ibidemque nocte vna exacta cũ postridie se ad iter pararet, Franciscus paucis euanescentis iam nobilis familiæ calamitatem aperuit, quæ vnum Dantem (is germanus erat) reliquum haberet vxori sterili copulatum. Paternam itaque sufficiendæ proli benedictionem daret. Mariettæ (id enim vxori nomen erat) ad pedes procumbenti, impresso in fronte crucis signo, benedixit: ex illo fęcunda reddita. fęminam primò, deinde septem mares conspicua omnes forma, peperit.

Sterilẽ matronã impresso crucis signo efficit valdè fœcundam.

Florentiæ Elizabeth, tertium D. Dominici Ordinem professa, quæ ad sexennium morbo intercutis laborauerat, ad Antonini pedes prouoluta eius benedictionem flagitauit. Accepit, ac dubium, vtra prior in eam salus an benedictio descenderit. Benedicto Tempo Florentino Filius erat adhuc à maternis vberibus pendens: quo morbo cõflictaretur, ne ipsis quidem medicis satis compertum: vt cõplures sentiebant, quem striges compressum fascinauerant. Nunc enim è lectulo, nunc è cunis raptus, interdũ à nutricis complexibus auulsus, nudo in pauimento locabatur: quæ quis faceret, nullus vnquam potuit explorare. In hunc adusque ferè medullas arefactum cum frustrà medicorũ tentata remedia vidisset, Antonini curatoris optimi orationum præsidia mater implorauit. Ex eo cum acceptum sudariolum oratione fusa super cubantem filium iniecisset, statim restituta salute, omnes illæ dæmonum præstigiæ diffugerunt.

Vide rem miram.

Non contemnenda nobilitate sunt in Florentina vrbe Filicarij. Ex ijs cuidam filius erat, vt vnigenitus vnicè dilectus. Is, dubium quo morbi genere correptus, misellus tandem exspirauit. Pater paternis affectibus victus cum satis diu dolori, & lachrymis indulsisset, tandem armatus fide, relicto in cubiculo cadauere, ad Antoninum aduolat. (Is tunc in D. Marci cœnobio nondum Pontifex habitabat.) Vbi accessit interclusæ frequẽter singultibus voce interitum filij sui pientissimo patri detexit, atque vt eum sibi viuum restitueret, flagitauit. Antoninus quamuis sibi tantũ, vt iura naturæ solueret, non arrogaret, hominem tamen miserando eiulatu, & luctu deformatum miseratus, obortis lachrymis ad Deũ preces fudit: moxq; blandè patrem affatus: Ne te, ait, plangore amplius conficias, ne te maceres. I domum, & filium ad vitam iam reuocatum amplexare. Affuit dicto fides. Rediit; filiumq; vitæ restitutum inuenit.

Insigne miraculum.

A teneris vnguiculis mirificè cum Antonino creuit miseratio. Florentina ciuitas, tametsi multas Italiæ vrbes ingenijs, nobilitate, & opibus, vel æquet, vel superet, ob confertam tamen populi multitudinem agri angustia mirum in modum premitur. Hinc fit, vt qui mercaturę studio non iuuãtur (quæ pars est populi multo maxima) aut nullis omnino, aut exiguis

agrorum prouentibus fulti, possint pro splendore natalium vitam agere: præsertim si quæ fuerint filiæ iã maturæ viro, maritis collocandæ. Huic vrbis incommode Antoninus in primis occurrendum putauit. Itaque viros duodecim statuit, quos à S. Martini liberalitate D. Martini collegiũ appellauit. Ij quidquid ex ciuiũ collatione in opus piissimum coaceruare poterant, totum in hos pauperes, sine dolo, sine fraude sola necessitatis, nulla carnis, vel sanguinis habita ratione, diuidebant: in eos pręsertim, qui nobili prognati sanguine, emendicare stipem per vrbem erubescebãt. Hoc institutum, labentibus annis tantum coaluit, vt eo sexcentis familijs in totum, vel ex parte succurratur: in quod, & bonam prouentus sui partem ipse contulit, & magistratum aliosque tam ciues quàm exteros ad idem beneficium excitauit. Ipse præterea si quando aliquid in Christi nomine peteretur mira alacritate tribuebat: si domi non haberet, à proximis mutuo capiebat: qui si recusassent vestes, caligas, calceos, domesticam supellectilem erogabat.

Collegium S. Martini ab Antonino Florentia institutum.

Liberalitas eius in pauperes.

Accidit quandoque cum sub manu tonsoris sederet (is Petrus appellabatur) vt ciuis quidam præ foribus stare nunciaretur, qui infimis precibus panem vnum peteret: Antoninus vti petenti satisfieret imperauit. At minister cum tres tantùm panes domi esse referret, diceretque commodum non esse, vt alios pararet, vir sanctus nihilominus eum pauperi dari voluit. At illo abeunte mox alij duo superuenere, quibus pari largitate reliquos duos distribui iussit. Tum præfectus panariæ cellæ, bile actus, panes alios instanti prãdio parare recusauit. Cumque iam tonso antistite Petrus recedere vellet, Antoninus eũ ad prandium inuitauit. At ille, ecqd, inquit, me detinere vis, qui pane careas? Et Præsul: Ne quæso diffidas, inquit, nam qui iumentis opportuno tempore escam tribuit, is certè nos homines pascere non negliget. Mox igitur mensam sterni, & præfectum panem apponere iubet. At illo nè micam quidem panis in arca esse dicente: Pręsul, vade, inquit, & diligentius scrutare. Is accepta claue arcam adiens, dictu mirum, candido pane refertam reperit, quem angelico ministerio misericors Dominus ibidẽ collocarat. Præter quotidianas eleemosynas, nummos aureos centum in Paschalibus celebritatibus in subsidia pauperum, & pietatis vsus erogabat, vsque adeo cauens nè quid ad futuri temporis vsum in arculas reconditũ maneret, vt etiam eo vita functo, funeri sumptus necessarios defuisse certum sit.

Panes diuinitus dati.

Ac nè prodegisse fortunas Antoninum, sed pauperes recreasse cognoscamus, breuiter rem gestam enarrabo. Ambrosiana fortè via solenni die, de more iter faciens, in pauperis tecti culmine adesse Angelos contẽplatur. Rei admiratione perculsus cum domum introisset, viduam, ac tres vnà filias reperit, nudis omnes pedibus, & laceras quæ, vt paupertatis extremam iniuriam propulsarent lanificio, seu textrinæ (non enim habeo exploratum) certè operi nescio cui, honestæ virgines incumbebant. Antoninus qui totus misericordia redundabat, nè celebri die operam lanificio cogerentur dare, simul ex proximè commorãtibus edoctus, esse probis moribus, & ingenuis, statim iubet quantum sat esset, non modò ad inopiam fugandam, sed ad commodos quoque vsus erogari. Labente tempore cum illac rursus iter faceret, iã non angelos, sed dęmonem videt fastigio domus insidere: ac tum subesse mali aliquid suspicatus, quærit quid id esset, num lapsæ in scelus aliquod, florem virgineum delibassent. Cognito quòd refertæ eleemosynis, tam cũ inopia non pugnarent, quòd lanificio non intenderent, quòd multum à religioso illo viuendi more concidissent, quòd delicias demum in vestibus, tũ reliquos ornatus corporis adamarent: ingratitudinis maximę coarguit,

Obserua hic paupertatẽ multis causam æternæ salutis esse.

arguit, quòd in muliebres luxus quę ad fugandam inopiam dederat, conuertissent. Tum quòd angelos primū, mox dęmonē vidisset explicauit: malam esse rerum conuersionem factam: nempe quòd simplici cultu amico angelis antea vixissent: nunc insolentiores factæ ad luxus, & illecebras dęmoni aures præberent: redirent itaque ad se, antiqua viuendi instituta resumerent, & nullum ocio, nullum dæmoni locum darent.

Florentino ciui pauperi cōplures erant filiæ iam nubiles, & natu grandes. Is Antonini monitis, Annunciatæ templum non modò in ea ciuitate sed in tota penè Italia celebre petiturus opem filiabus à Deipara Virgine ante lucem plerunque properabat. Dumque in officio perseueraret, accidit, vt die quodam duos luminibus captos præ foribus templi stipem de more petere cerneret. Ij, cum se latere putarent, de quæstu plusquam maximo colloquentes, vter maiora lucra reportasset, inter se certabant. Cum verò alter in capitio assutos sibi esse ducentos aureos nummos, alter in galero trecentos affirmaret: bonus ille vir vtroque arrepto ad Antoninum statim conuolauit. Is illico aduocatos cæcos, vt mendaces, ac fures increpauit, quòd inopiam simulantes eas pecunias egentioribus abstulissent. Itaque sanctus Præsul vni quinque, & viginti, alteri triginta nummos aureos: quod reliquum erat pauperi ciui ad filiarum dotes fidelis dispensator assignauit.

Nota de mendicis fraudulentis.

Penè fugerat, quòd eius etiam nuda verba, diuina quadam liberalitate redundabant. Fiscellam pomis refertam sancto Antistiti vir fortè pauper spe amplioris muneris donauit. Antoninus hilari vultu, & verbis dulcibus gratias agens: Retribuat, inquit, tibi Deus. Ille autem tam angustus animo, q̃ fortunis tenuis, amisisse se, & oleum, & operam putans, mœrens, & querulus abijt; q nihil plus quàm verba reportasset. Id vbi Pręsuli renunciatum est, is reuocato ad se hoīe, papyrum, atramentū, & calamum, & præter hęc trutinā afferri iussit. Mirātibus cunctis quid ageret: tria illa verba papyro perexigua inscripsit: tum in altera lanciū papyrum, in altera poma oīa composuit: ac sublata trutina, statim papyrus, tanq̃ si feri massam adiecisses, descēdens, pomis in sublime volitantibus, ꝑponderauit: Nè me, inqt, ingratitudinis argue. Disce, vel serò, diuinatuis munera ꝑgrauare.

Nota rem miram.

Neq; verò inter tot miserantis dulcedines defuit animi magnitudo, vt cum res posceret, & ire obuiam magistratibus, & intrepidus iniqua consilia, & conatus euertere non auderet. In primis verò Ecclesiasticam libertatem adusque dignitatis, & vitæ pericula tutatus est. Octo uiri (is magistratus Florentiæ quanquàm non supremus, vitæ, & necis imperium habet) duos fortè sacerdotes in crimen depręhensos, ac noctu à satellitibus captos, primo diluculo ad pręsulem clangentibus tubis, deduci imperarunt: satis esse pœnarum sumptum rati, quòd publica eos ignominia affecissent. Antoninus ea re adeo offensus est, vt statim igne quodam iustitiæ inflammatus, ad supremi magistratus ædes profectus sit: eosque temeritatis grauissimè coarguens, anathemate illaqueatos esse pronunciauit, à quo non nisi Summi Pontificis potestate liberari possent. Discerent in posterum, aut nullo pacto, aut certè consideratius alienas causas tractare. Erant Octouiri, quanquā lapsi fuerant, non tamen ingenio perdito, & deplorato. Vbi antistitis constantiā cognouerunt, conscientia ducti supplices ad Pontificem literas dedere. At Pontifex iubet eos Antoninum cōuenire, vt vltrò supplices culpam fassi, pro canonum institutis, anathemate soluerentur. Antistes, qm̄ publicè deliquerant, zona collo indita, ad fores templi iussit procedere: atque ibi spectante populo, conuerberatos terga vinculo excommunicationis liberauit.

Fortiter tuetur Ecclesiasticā libertatem.

Vide genus pœnitentia.

Vt verò anathematis gladium in rebus

rebus maximè arduis distrinxit: sic ad leuissimos casus, cum excommunicatio sit pœnarum maxima, cōdebat, Vt autem pœnę illius magnitudinem alijs declararet, & tali exemplo vsus fuisse legitur. Candidus panis in medium allatus, cum in eum anathematis verba protulisset, statim in carbonis atredinem est conuersus Mox iterum. Heus, ait, isthoc nexu anathematis te libero, ac statim excussa atredine pristinum candorem recepit.

Pœna excōmunicationis quā horrenda.

Nullus fuit locus in quo se fortè, & intrepidum non ostenderet. E templis, in quibus maximè munditiam, & sanctitatem diligebat, non dico semel, sed sæpè fœminas impudico habitu, quasi instrumenta dęmonum ad perdendas, & in venerem alliciendas animas, effugauit. Iuuenes qui spectatum venerant, quantacunque nobilitate, ac gratia pollerēt, castigatos verbis acriter extrusit. Tum vrbem inambulans cruce præuia aleatores, vel solo aspectu perterritos ad fugam compulit. Nouum ludi genus, sortes, in vrbe tunc exortum, q̃ celeriter aduenit, tam properè explosit. Mille nummos aureos, qui ex eo ludi genere sacerdoti cuidam obuenerant, intercepit: quos pauperibus commodissimè erogauit. His nulla in re non vigil illa addidit: Iohannem Caninum medicum exterum quidem, sed Florentiæ commorantem, necromanticum, in Deiparam Virginem latrantem, tum hęreticis dogmatibus pertinaciter in quinatum, quamquam reclamantibus ciuibus, concremauit.

Egregiū facinus tanto pastore dignum.

Hæreticum comburit.

Egregium quiddam est, vitæ innocentiam, & morum integritatem in vita cursu retinere: sed si ad morū sanctimoniam fax literarum adiungatur quid, quæso, absolutius, quid consummatius omni ex parte potest cogitari? Præstitit vtrumq; Antoninus tam egregiè, vt omnes equauerit, multos etiā excesserit. Scripta eius, quæ omnibus ad manum sunt, fidem faciunt, quæ quoniam quotidiano vsu trita sunt per me, vt notiora fiant, nō laborabo. Hoc vnum maximè in homine mirandum, quòd, cum oīs genus doctrinarum adyta penetrarit, nullius tñ preceptis institutus fuerit: prorsus, vt superno lumine illustratu, plurima eum hausisse cęlitus dubium nō sit. Nec mirum sanè, qui etiam arcana soli Deo cognita penetrauit.

Prεclara eius eruditio & scripta.

Quidam eius amicus mercaturæ deditus, blandè ab illo monitus nè se tāta lucri cupiditate trahi pateretur, neuè tanto animi angore in parandis opibus vexaret, sed partis, quibus abundabat, diuitijs acquiesceret, si vellet ingens, quod imminebat, in aquis periculum euadere, eius admonitioni aures occludebat. Sed paulò post, subita procella, inter Venetias, & Patauium facto naufragio monita illa non contemnenda fuisse didicit, cumque iam pelago submergendus ferebatur, gemebundus Antonini præsidium implorauit; & ecce Antoninus adesse visus, capillis eductū ex aquis liberauit. Plurima sunt huius virtutis exempla, quæ nos breuitati consulentes prętérimus: hoc dixisse sufficiat, tātam apud omnes sanctitatis eius fuisse opinionem, vt trāseunti quacunq; flexo poplite mares, fęminę diuites, inopes, senes, paruuli ad benedictionem Pręsulis curuarentur.

Prædicit mercatori periculum.

Cum iam tempus appeteret, vt qđ in hoc vitæ curriculo in lachrymis seminarat, in exultatione ad cęlestē vitam translatus, tandem meteret: postquam annos tredecim, ac menses duos Florentinæ ecclesię pręfuisset, ad quam quinquagesimo, & septimo ętatis anno fuerat euectus, in morbum incidit: quo paulatim ingrauescente, sacro se Eucharistię, & extremę Vnctionis clypeo muniuit. Cumque iam ferè ad ipsum vitę limen processisset, ita vt nihil, nisi truncarum quidpiam eloqui posset, illud tamen moribundus vocibus crebrò repetebat: Seruire Deo, regnare est. Tum illud quoque frequenter iterabat: Sancta, & immaculata virginitas quibus te laudibus efferam nescio: incertum iam ad Deiparam Virginem conuersus, quę se luctantem cum morte visitas-

Corripitur morbo.

Verissima S. viri in extremis sententia.

sitasset, an hilaratus quod inuiolatum ad illum vsque diem virginitatis florem conseruasset.

Pius II. Ro. Pōt. S. Viri funus curat magnificè. Quo tempore sanctus Præsul animam efflauit, Pius Secundus Roman. Pont Florentiam appulerat, qui maximè Antoninum obseruans, quanto perè viuentem coluisset, officijs in defunctum magnifico apparatu & honore præstitis declarauit. Quo die in D. Marci templo exequiæ celebratæ sunt, fœmina inualido latere, & quo non vtebatur, sancti corpus attigit, & integrum lateris vsum, ante quàm templi limine pedem efferret, rediisse prædicauit. Simile quoque beneficiū in præmortuo brachio Matthæus Ciachus recepit.

Miracula post obitū. Postquam verò in sepulchrum illatus est, tot ac tantis miraculis splēdescere cœpit, vt cuncta recenseri nequeant. Fabrianum oppidum est in Piceno non ignobile. Hic feminę cuidam tota facies & caput adeo miserādum in modum intumuerat, vt oculorum orbes reconditi laterent: Accedebat totius corporis contractio, prorsus vt omnium membrorum officio destituta iaceret. Tota erat in ęrumnis & angoribus: non noctu, non interdiu somnum carpebat. Habebat hæc germanum Andream qui ex Prædicatorum Ordine apud beatum Præsulem diu adusque obitum perstiterat. Is sororē suam adeo miseram ad implorandum beati viri præsidium hortatus est: futurum vt ab eo aliquod calamitatis suę remedium perciperet Misera muliercula cum se vndique humano auxilio destitutā cerneret, fratris adhortatione incensa, Deum, vt se sancti meritis iuuaret, maximè precata est. Acceperat à fratre suo Antonini tunicam, quæ illi post mortem beati viri obtigerat. Hanc ad carnem induens, fide mirabiliter incalescens tota nocte gestauit: precibus interim & gemitibus diuinam opem implorans. Vbi diluxit non modò facies detumuerat, sed mēbris omnibus ac neruis tantus vigor redierat, vt quæ ante nec stare nec iacere poterat, ad flumen lotura lintea integra valetudine curreret.

Florentiæ in monasterio D Luciæ, vbi sub signis D. Dominici nobilis virginū cœtus militabat, virgo Charitas, Guidonis Tholosini filia, toto sexennio contracta, adeo vt os genibus iungeretur, frustra medicorum artes & remedia experta fuerat: quæ salutis desiderio ardens, cum in Antonino magnam spem collocasset, vt is à Deo optatam sibi sanitatem obtineret, nocte quadam diuinis in cubiculo meditationibus intenta, ab eodem quod desiderabat, obtinere meruit. Sed nè vastum mare miraculorū eius ingrediar calamum reprimo. Quomodo enim scribendorum miraculorum finis esse posset, qui à patrandis miraculis nunquam abstinuit; adeo vt sole quodam prodigiorum terras illustrare videatur.

DE INVENTIONE S Crucis.

Ex Historia Ecclesiastica Zozomeni lib. 11. cap. 1. Cui Socrates lib. 1. cap. 13. Theodoretus lib. 1. cap. 18. & Ruff. lib. 10. cap 7. & 8.

Iceno Concilio fœliciter ad exitum perducto, Imperator cum Ecclesiā vniuersam in doctrina fidei consentientem videret, *3. Maij.* mirificè exhilaratus, vt pro Episcoporum concordia, pro se, pro liberis, pro imperio denique, Deo gratias ageret, templum Hierosolymis, circiter locum qui Caluariæ dicitur, ad honorem Dei illustrandum, ædificare instituit. Per idem ferè tempus Helena Imperatoris mater Hierosolymam cùm precandi, tum sancta illa loca visendi causa venit. Quę quoniam religionis Christianæ amore & pietatis studio maximè incensa erat, operæ precium sibi factura visa est, si venerandæ Crucis lignum inuenire posset. Veteres enim Gentiles, qui omnibus opibus viribusque Eccle-

S. Helena in uisit Hierosolymā religionis ergò.

Ecclesiam persecuti fuerant locum il lum, qui Christi pro nobis in Crucé acti supplicio & sepulcro celebris est ingenti aceruo obruerant, & , quod dictu nefas est, Veneris fanum eodem in loco extruxerant, & simulacrũ impuræ meretricis ad eum finem erexerant, vt qui Christum eo in loco adoraturus veniret, ipsam Venerem colere videretur: eoq; modo Christianę religionis cultum omnino tollerent, proque eo nefandam superstitionem confirmarent.

Templũ Veneris in locum Caluariæ.

At verò tandem locus erutus est, & error, in quo stabiliendo tantoperè laboratum fuerat, manifestè deprehensus, iudicio, vti quidam memorant, Hebræ cuiusdam Orientem versus habitantis, qui à viro, quodam scripto admonitus, locum commonstrauit: sed quæ verior est opinio, mõstratione Dei Opt. Max. qui signis q. busdam & somnijs homines ad loci memoriam excitauit. Itaq; vt primũ locus ille Imperatoris mandato fuit perpurgatus in profundo quadam in parte illius antrum, vnde Christus resurrexit, emersit: in altera auté parte eiusdem loci tres inuētæ sunt cruces, & aliud lignum separatum, quod tabulæ gessit similitudinem, verbis & literis non Hebraicis solùm, verũ etiam Græcis & Latinis inscriptum, IESVS Nazarenus Rex Iudæorum. Cęterũ adhuc perdifficile erat, Crucem Dñi à reliquis duabus, quòd inscriptio ab ea diuulsa esset, internoscere: Accedebat præterea quòd tres illæ Cruces ita promiscuè proiectæ erant, vt nullo modo lignum Dominicæ Crucis se proderet. Quare cum hac de causa adhuc ignotũ esset, & diuiniore quodam, quàm quòd sit in humana positũ potestate egeret, indicio, eiusmodi quiddã accidisse cõstat.

Tres cruces inuentæ.

Nobilis quædam mulier Hierosolymis in morbum grauissimum, eũq; planè insanabilem fortè inciderat: ad quam in lecto decumbentem Macarius Episcopus Hierosolymorũ sibi Imperatoris matre & alijs, quos ipse circum se habebat, assumptis venit: atque vt primùm precatus est, de deratq; inspectantibus istud signum. nimirum eam esse Domini Crucem, quæ mulieri adhibita, morbo illam liberaret: singulas cruces allatas mulieri admouit. Verùm duabus illarũ appositis, factum quidem ineptum & planè ridiculum visum est: quippè mors nihilominus mulierem iam iã erat occupatura. Sed simul vt tertia itidem fuit adhibita, derepente aperuit oculos, & collectis viribus, exté plo è cubili sana exilijt. Fertur ité, mortuum Crucis virtute simili ratione ad vitam reuocatum. Huius aũt Crucis salutaris iam tantùm inuentæ maxima pars adhuc etiam Hierosolymis in capsa argétea custoditur: reliqua verò ab Imperatrice ad filiũ Constantinum deportata est. Quod ad clauos attinet, quib. corpus Christi confixum erat, memorant eos ab Helena quoque inuentos & Imperatori transmissos, ex quorum altero galeam, ex altero frœnos fieri præcepit, vt scriptum est à Zacharia Propheta, & à quo prædictum, quod in tempore isto, illud quod sit in frẽnũ equi (his enim ferè verbis vtitur Propheta) sanctum esset Domino Omnipotenti.

Macarius Episcopus Hierosoly.

Crux Domini sanat fœminam moribundam, itêque mortuum.

Zach. 14.

Ista quidem vt olim præcognita à sanctis Prophetis præuiasq; fuere, sic posteà factis planè admirabilibus tum confirmata, cũ Deo tépus visum est eiusmodi reb. opportunum. Neq; certè tantopere mirandũ, præsertim cùm ipsi Gentiles ingenuè fateantur hoc esse Sibyllæ carmen:

O, lignum fœlix, in quo Deus ipse pependit.

Carmen Sibyllæ de Cruce Christi.

Illud enim ita esse, nemo, etiam si acri studio contra pugnare voluerit, pernegabit. Quare & lignum Crucis & eius veneratio à Sibylla præsignificata est Testatur S. Paulinus stupendum planè ac perenne miraculum de ligno S Crucis toti orbi notissimum; nam cùm vndique è remotissimis etiam regionibus Hierosolymam religionis ergò Christiani confluere consueuissent, acciperentque de ligno Cru-

S. Paulin⁹.

Crucis particulam, illud, diuina quadam virtute operante, nullam sentiebat ex diminutione iacturam. Sãctus etiam Cyrillus affirmat totum terrarum orbem ligno S. Crucis Hierosolymis accepto esse locupletatum. Erat autem custodia Crucis demãdata vni ex sanctioribus cleri Hierosolymitani, quæ Paschatis tempore ex adytis templi populo adoranda producebatur.

S. Cyrillus Cath. 10.

Porrò illud hic obseruandum est, Græcos aliam etiam de S. Cruce celebrare cõsueuisse solennitatem ad 16. Kal. Iunij, qua recolitur memoria admirandæ illius apparitionis Crucis signi supra Hierosolymam meridie factæ; cuius rei gestæ historiam S. Cyrillus tunc eiusdem ecclesiæ Episcopus exactè describit post catecheses.

ILLVSTRE MARTYRIVM Alexandri Papæ & Euentij atq; Theoduli Presbyterorum. Item Quirini & alior.

Ex eo quod optima fide apud Surium extat. Passus est Alexander anno Domini 132. Hadriani Imp. 13 cum sedisset annos 10. menses 5 & dies 20.

3. Maij.

Lexander ętate quidem iuuenis, sed fide canus & sanctitate incomparabilis, qui quinto loco à B. Petro Romanæ vrbis Cathedram obtinuit, magnam Senatorum partem cõuertit ad Dominum, ipsumque vrbis præfectum Hermen cum vxore, sorore, & liberis lumine fidei illustrauit: eosque omnes cũ 1250. seruis eorumque coniugibus & filijs à veteris vitæ delictis sacro fonte expiauit Quę mox ad Hadrianum vt perlata sunt, is confestim misso è Seleucia Aurelia no vtriusque militiæ Comite, Christianos omnes crudeli internecione deleri iussit. Qui vrbem ingressus inuidiosis profanorum Pontificum criminationibus inflammatus, Hermen præfectum in vincula conijci Alexandrum verò in carcerem abduci iussit.

Hermes Pręfectus vrbis credit cum alijs multis.

Cum autem Hermes apud Quirinum tribunum in vnculis haberetur, tribunus Hermetis æquanimitatem admiratus: Ecquę, inquit, ratio, vir illustris, te ad hęc vincula, abdicato honore, suscipienda adigit? Cui Hermes: Non ego, inquit, honorem omnẽ prorsus à me abdicaui, sed potius mutaui, vtpote qui pro terreno cęlestẽ expecto. Cui rursus Quirinus: Equidem satis mirari nequeo te virũ prudentem, eò dementiæ nunc esse deuolutum, vt credas te extra hanc vitã, non dico honores, sed aliquid omnino adepturum: cum humana corpora vsque adeo in puluerem redigantur, vt ne ossa quidem post breue tempus supersint. Tum Hermes: Et ego ante hos annos nihil à vita hac expectandum credebam, sed iampridẽ ab Alexandro Episcopo aliter edoctus, indubitata fide teneo hominem in alium à Deo finem creatum esse, quàm vt pecudum instar fœdis se libidinibus in hac vita non dico oblectet, sed contaminet. At Quirinus, audito solo Alexandri nomine, Præfectum rogare & obsecrare institit, nè se in pestem ante oculos positam tanto mentis furore præcipitem daret: Alexandrum enim esse hominem scelestum, & qui propter maleficia flammis exurendus esset. Hermete autem in sententia perseuerante & Alexandrum multis iustitię & prudentię laudibus extollente, tandem ait Quirinus: Profectò si is est Alexander, quem tu mihi prędicas, & te, & se pariter ex hac captiuitate liberet: & tum demum vera te dicere credam. Et iam quidem tripli cia vtriq; vincula inijciam, nunciaboque Alexandro, si quidem Dei sui virtute quem colit ad te peruenire potest, ego quoque vestrę religioni accedam: sin minus pœnas certè suo maleficio dignas protinus pendet.

Cumque abiens Quirinus hęc Alexandro nunciasset sanctus Pontifex protinus in genua prouolutus, ardentes Christo preces obtulit, vt Quirinum è sempiternis tenebris ad veritatis

tatis suæ lumen transferre dignaretur. Ecce autem illo in vota precesque incumbenti astitit protinus Dei Angelus admirabili splendore coruscans, qui aperto ostio Alexandrum ad Hermen gaudentem perduxit. Nō multo post eò adueniens Quirinus cum vtrumq; extensis manibus simul orantes inueniret terrore correptus obstupuit. Tandem resumpto nonnihil animo: Certè, inquit, hoc artibus magicis effectum est. Tum Hermes animo in Christi amorem fidemque mirificè inflammato: Itane, inquit, tu magicis artibus tribuis, quòd Omnipotentis Dei virtute mirabiliter gestum est? Sed vt clarius cognoscas, ò Quirine, quanta Deus noster virtute polleat, quantisque fideles suos beneficijs afficere soleat, non grauabor ea quæ in me beneficia contulit, explicare. Cum vnicus mihi esset filius nimio languore oppressus, prorsus vt extremum vitæ periculum ei immineret, abij cum vxore in Capitolium dijs sacrificaturus: quò vitam ei obtinere possem. Sed postquam satis diu in sacrificijs offerendis muneribusque Pontificibus largiendis sudatum esset, filius nihilominus vitam cum morte mutauit. Aderat nutrix luminibus orbata, quæ magno animi dolore victa, & me & coniugem increpuit, asserens: si sumpta in Christum fide ad limina S. Petri eum perduxissem, certo certius filium à mortis periculo præseruassem. At ego ob hęc nutricis verba, stolida planè vt existimabam, bile correptus muliérculæ respondi: Tu cæcitate graui misera ab ea calamitate te liberare nequis: & quo pacto tu filio meo sanitatem & vitam promittere audes? Tu vade & prius per tuum illum Alexandrum luminibus tuis consulito, & tū demum credā eum aliquid opis filio meo exhibere potuisse. Vix hęc effatus erā, cum illa horā circa tertiā abijt, & hora diei sexta ad me sana reuersa est; imponensq; humeris filij caduer ad pedes Alexandri illud proiecit orans: vt tā admirabile Christi beneficiū potius in filiū meum, restituta ei vita, conferre dignaretur, mi seranda cęcitate in se redeūte. At Alexander: Sic, inquit, hūc Christus excitabit, vt semel tibi reformata non auferat lumina. Cūq; facta oratione extinctū filium ad vitam reuocasset eū mihi incolumē restituit. Hęc ego cū viderē an diutius obstinata mente tātę bonitati Dei resistere poteram? An non crederē eum vitę & necis potestatem habere qui mortuos viuificat & viuos vita spoliat? Certè credidi Christo, eiq; me totū cōsecraui, & in his etiam vinculis, illius amore libēter susceptis, exulto: neque perituri hominis offensionem reformido, certò sciens sempiterna mihi bona in cęlis constituta esse, cum iis, qui pro Christi nomine hic in terris supplicia subeunt.

Angelus S. Alexandrum è carcere eductum ad ædes Quirini.

Hermes Quirino miraculū narrat.

Filius Praefecti mortuus excitatur.

His auditis Quirinus: Est, inquit, mihi filia, quam viro tradere cupio, forma quidem eleganti sed struma in collo deformata, quam si sanare potestis ego vobiscum Christum confitebor. Cui Alexander: Eam, inquit, in carcerem ad me adducito, eiq; hęc vincula ferrea quę collum meum circundant, imponito & mane saluam eam inuenies. Abi autem festinus: nā is idem qui me huc adduxit, eò reducet, prius quàm tu ad carcerem venias. His dictis egressus Quirinus ad filiam abiit: Alexander autem duce angelo ad carcerem reuersus, custodibus qui ad portam vigiles excubabant nihil sentientibus, vincula resumpsit. Mox adueniens Quirinus apertoque ostio ad pedes Pontificis procidit, eiq; filiam suam sanandam obtulit. Tum Alexander: Prius, inquit, perquire nū inter vinctos tuos quispiam sit qui pro Christi nomine patiatur, eumque cum honore ad me adducito. Mox Quirinus Euentium Theodulumq; presbyteros adduxit, quibus visis vir sanctus vehementer gauisus vincula sua Balbinæ (hoc namque filię nomen erat) imposuit & ab omni deformitate colli, dicto citius, liberauit.

Angelus reducit Alexandrum in carcerē.

Eo

Eo miraculo motus Quirinus carcerem aperuit, & Alexandro liberam abeundi facultatem concessit. At Alexander Non hoc, inquit, sed aliud mihi à te beneficium exhiberi volo. Vinctos omnes huc adducito, eosq́; ut Christo nomina dedant, hortare. Tum Quirinus clara voce: Quisquis veram synceramq́ue Christi religionem amplecti voluerit, baptizatus libertate donabitur. Accurrerunt protinus omnes ad Alexandrum, qui eis Christum annuncians, tãto lumine fidei omnes illustrauit: vt nulla iam pro Christi nomine supplicia recusarent. Exultabant omnes, grauissimo dæmonis iugo à ceruicibus excusso, in Christi benignitate: prorsus vt carcer ipse in ecclesiam mutatus videretur.

Captiui omnes credunt in Christũ.

Hæc protinus ad aures delata sunt Aureliani, qui furore correptus, Quirinum constanter Christum confitentem in eculeo torqueri iussit. Cumque nullis Aureliani iniurijs, nullis tormentis cederet, tyrannus amputatis manibus pedibusq́; capite eum plecti, & corpus canibus proijci iussit: quòd à Christianis raptum, humatum est via Appia in cœmiterio Prætextati.

Quirinus torquetur.

Plectitur capite.

Filia autem eius Balbina in virginitatis proposito perseuerans, frequentes beati Alexandri vincula magno eum pietatis ardore exosculabatur. Quo se honore indignum reputans Alexander eam hortabatur vt desisteret, magisque ea vincula quæ Apostolorum principem Petrum constrinxerant exquireret, eumque illis honorem deferret. Balbina his auditis, multo studio ac desiderio ea quęsiuit: ijsque tandem inuentis tanta lętitia exultauit vt se à gratiarũ actione Domino referenda die noctuque continere nõ posset. Tradidit ea postea Theodoræ fœminæ religiosissimæ, sancti Hermetis sorori, cuius decollati ab Aureliano corpus illa collegerat, & via Salaria vetere non longè ab vrbe Roma 5. Kalend. Septembr. sepelierat.

Vincula S. Petri à Balbina inuenta.

Eodem tempore ira percitus Aurelianus, missis militibus omnes in carcere Christianos iam recens à sordibus peccatorum sacro latice expiatos, alligatis collo saxis, marinis fluctibus submergi iussit. Abijt cum iis Christi virgo Balbina, quę gloriosum pariter triumphum glorificans Deũ consequi meruit. Vnus restabat Alexander cum duobus egregia pietate presbyteris Euentio & Theodulo. Is igitur in medium productus, cum ab Aureliano Christianæ fidei ratioñe, qua in ita mordicus omnes tuerẽtur, reddere iussus esset, respondit: Sanctum dare canibus à Christo prohibemur. Ea responsione grauiter lacessitus iudex: Quid, inquit, num ego canis sum? Certè, inquit Alexander, etiam cane deterior. Post has autem aliasq́ue varias disceptationes vltro citroque habitas, tandem Aurelianus furore exandescens in eculeum eum leuari, vnguiis attractari, & lampadibus latera eius aduri iussit. Cumque carnifices in supplicijs inferendis persisterent, & vir sanctus nullam omnino vocem vel gemitum ederet, admirans iudex, tam alti silentii causam quæsiuit. Cui Pontifex: Orationis, inquit, tempore homo cũ Deo loquitur. Rursus Aurelianus: Capiat te quęso aliqua vel ętatis saltem tuæ miseratio, qui annos nondũ 30. excedens, pulcherrimum iuuentutis florem cæco furore perdere festinas. Imò, inquit Alexander, vtinam tu animam non perderes. Pendente autem in eculeo Alexandro, misit ad Aurelianum vxor eius Seuerina, vt virum iustum missum faceret: ni mallet & ipse mala morte perire, & eam viduam relinquere.

Christiani multi ĩ mare mergũtur.

S. Alexander dirè cruciatur.

Eo nuncio sinistra tactus suspicione iudex, quasi Alexandrũ valde charum haberet, ægrè paruit: depositum tamen ex eculeo mitius aliquantulum habuit. Eo autem soluto immanis tyrannus admouit Euentium, quem ante omnia de nomine, & tempore quo Christo nomẽ dedisset, percũctatus est. Et Euẽtius forti viriliq́; ani-

Euentius grãdæuus.

animo: Equidem Euentius, inquit, vocor: Christiana autem sacra ante annos septuaginta suscepi, vndecimo ætatis anno baptizatus, vicesimo verò ad presbyterij honorem indignus promotus sum. Secundum annum in carcerem ago, ætatem vniuersam annum octogesimum dignam his vinculis & certamine tali quo nunquam mihi in hac vita gratius, nunquam iucundius quidquam accidit. Cui iudex: Consule quæso senectuti tuę, & abiurato Christo nobis adhære, vt locum & honores inter primos consequaris. Respondit Euentius: O te miserum & amentem, nunquam te mortalem esse recordaberis? Tu potius Christo Dei filio adhære, vt illius misericordiam consequaris.

Theodulus. Tum Aurelianus, amoto Euentio; Et tu, inquit, Theodule, pari furore iussa nostra pro nihilo ducis? Cui Theodulus: Imo, inquit, teipsum pendo nihili, qui Sanctos Dei varijs affi cis supplicijs. Aurelianus eo martyris responso in rabiem conuersus præcepit accendi furnum, & Alexandrum cum Euentio ad dorsum pariter colligatos in ardentes conijci flammas: Theodulum verò ad furnum sisti vt fractus eorum cruciatu in dęmonum sacrificia consentiret. Porrò Alexander eũ inclamãs: Frater, inquit, Theodule, festinans veni huc & esto nobiscum. Nam quartus ille, qui inter tres Hebræos pueros apparuit, etiam nobis adest. Exiliẽs ergo in furnũ Theodolus illud Psalmistæ ceeinit: Igne nos examinasti, & non est inuenta in nobis iniquitas. Tùm Aurelianus dolore pariter & furore tabescens Euentium & Theodulum capite plecti iussit. Alexandrum verò per tota membra creberrimis punctis confodi donec spiritum exhalaret. Cumq; tyrannus defunctis iam martyribus tanquã victor insultaret, repente vox de cœlo ad eum facta, Aureliane, inquit, his, quibus tu insultas paradysus apertus est, tibi verò tartarus. His auditis Aurelianus tremore correptus ad Seuerinam vxorem suam confugit, eamque obnixè vt precibus suis omnipotentem Deum placare & constituta sibi tormenta auertere digna retur, rogauit: Nam, dicebat, ex quo hęc vox auribus meis insonuit totus intremui & in febres incidi. Seuerina autem, vt erat præstanti pietate fęmina: Ego verò, respondit, abibo, Christique martyres meis ipsa manibus sepeliam: nè eadem clades in me deſæuiat. Itaque abiens septimo ab vrbe milliario, via Numentana Alexandrum & Euentium in monumento prædij sui condidit: Theodulum verò alibi sepeliuit. Inde domum festinans Aurelianum alienata prorsus mente febribus æstuantem & mala omnia sibi imputantem inuenit. Illa autem marito ijs in supplicijs tandem defuncto, cilicio se induens, ad sanctorum limina abiens, debitis eorum certamina laudibus celebrauit: donec ab Oriente S. Sixtus Episcopus venisset: qui ad eius petitionem, relicto ibidem sacerdote, sacrosanctum Missæ sacrificium omni die offerri constituit.

Alexander & Euentius mittuntur in furnum.

Psalm. 16.

Occidũtur.

Aurelian' malè perit.

MARTYRIVM SS. ALEXANDRI, & Antoninæ virginis.

Ex eo quod est apud Metaph.

CVm esset temporibus illis ingens persecutio, inter alios oblata est Festo Prę sidi homini omnis misericordiæ experti, virgo quædam cùm forma, tum pietate inprimis insigni Antonina nomine: quæ in perferendis pro pietate certaminibus, admirandam fortitudinis & constantiæ significationem dedit. Nam Festus vt eam in suam sententiã perpelleret, & donis muneribusq; amplissimis, & minis horribilibus expugnare conabatur. At virgo eius non modò munera reiecit, minasque contempsit, sed etiã constanter deos eius dęmones esse dixit. Quo verbo commotus Præses, primò maxillas eius alapis cædi, deinde in carcerem

3. Maij.

Antonina maxillę cæduntur.

cerem à quatuor militibus abduci iussit. Illa autem læto animo & hilari vultu in carcerem abijt, ac statim positis humi genibus nocte & die precibus Deum sibi in auxilium poposcit. Cum verò tres dies in eo pietatis studio constanter exegisset; repente horribili de cęlo tonitru claustra ipsius carceris perfracta sunt, & ingens lumen obscuros carceris angulos illustrauit: virginemq; vox de cœlo cibum potumque sumere hortata est: vt inuicto animo cum tyranno altera die congredi posset. Fecit illa vt cælitus monita erat, ac placidè se somno tradidit.

Abit in carcerem.

Insequenti luce Præses pro tribunali sedens eam adduci iussit. Illa autem protinus adducta, sublatis cum intima pietate in cœlum oculis, iterum Christum inuocauit: cumque Festum in tribunali suo superbientem cerneret, leniter subrisit. Tū Festus: Ecquę, inquit, tibi ridendi causa est? Cui virgo: Dicam equidem: Prȩuideo istud tuum solium euertendum, ideoque inanem tuam gloriam risi. Sensit Præses virginis contumeliam, iussitque illam flagellis verberari. Quæ iterum oculis ad cœlum sublatis: Gratias, inquit, ago tibi Domine Deus meus, quòd me miseram & peccatricem famulam tuam Sanctorum, tuorum honore dignatus sis.

Ridet Prǽsidem & flagellatur.

His auditis Præses magis turbatus cum se contumelijs peti existimaret, iussit eam ad lupanar abduci, vt omnium exposita libidini vexaretur. Sed Deus, qui suorum curam paterna prouidentia gerit, per angelum suum, quendam ex militibus annos natū tres & viginti excitauit vt virgini in tantis periculis constitutę maturè opem ferret. Is in eam cellam, in qua virgo erat, ingressus, se ad eius pedes abiecit: & quomodo per Angelum admonitus eò venisset exposuit. Dum hæc fierent repente lux magna vtrumque circumfulsit, & vox cęlitus demissa Antoninæ, quæ insidias suspicabatur, metum omnem ademit. Tum Antonina induta militis chlamyde vultu in terram demisso istinc egressa est, & tanquam damma quædam è laqueis liberata, corporis pollutionem euasit.

Antonina habitu mutato exijt è carcere.

Præses verò cum existimaret Alexandrum esse, qui iam libidinem suā cum ea explesset, missis cōfestim quatuor militibus eam adduci iussit, vt quibuscunque posset ignominijs afficeret. At milites cum locum ingressi Alexandrum inuenirent, perculsi manu eum apprehensum ad Præsidē duxerunt. Quo viso præses maiore oppressus admiratione: Video, inquit, quid sit. Tu nefariam illam à te vitiatam chlamyde tua contectam dimisisti, quam te vxorem ductură promisisti. Sed meas nequaquam manus effugies. Et conuersus ad milites iussit eum suspendi & flagellis acriter verberari. Cumque tormentis fatigaretur, neque tamen vocem vllam, vt genre nequicquam Præside, ederet: ecce Antonina diuinitus mota, forti virilique animo ad Præsidem venit: qua visa Festus mente sanè confusa ac perturbata, militibus, vt eam quæstionibus subijcerent, imperauit. Ardebat enim scire Prȩses num ab Alexandro vitium passa esset. Cumque multis eam cruciatibus vrgerent, vt quid cum Alexandro egisset, proderet, tandem ait: Scelerate & crudelissime Prȩses, nos neq; tuę crudelitatis neq; libidinis participes sumus: nam Deus ipse, cui seruimus, me sua misericordia incorruptam seruauit.

Alexander flagellatur.

Antonina cruciatur.

Festus hoc responsum admiratus, cum nullo modo eos, vt diis sacrificarent, impellere posset amborum manus abscindi iussit. Illi verò, prolata sententia, mox manus extendentes amputandas obtulerunt. Eo affecti supplicio, cū generosi Christi milites eandem animi fortitudinem cōstantiamque reseruarent, Festus in furorem rabiemque conuersus ingentem in quadam fouea pyram excitari iussit, inque eam arida pice vehementer flagrantem martyres coniici, nè vlla ipsorum memoria, ossis etiam in cinerem redactis, deinceps extaret.

Prǽcidūtur martyrum manus.

In ignē coniiciuntur.

Cum-

oratione baptismate eam lauare instituit. Cumque rursus attonito similis hæreret, secumque reputaret nõ tam leniter expianda messe: ecce virgo Pelagia vidit duos eximio splendore milites supra fontem stantes,ac linteum niuei candoris in manibus gestantes. Tum verò exclamans: Pater mi, inquit, quid dubitas, quid vereris me Christi ancillam à diaboli nexibus liberare? Vix hæc effata erat, cùm Clino eosdem milites, Dei vtique angelos contemplatus est. Tùm omni cunctatione posthabita non sine tremore virginem illam in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti illuminauit: & sacrosanctæ communionis participẽ factam à se dimisit.

Visio S. Pelagia.

Baptizatur Pelagia

Pelagia verò ante quàm se in viam daret in percepta Christi gratia mirificè exultans,deposita regali purpura ad episcopum accessit,& ait:Quandoquidem virorũ sanctissime à tuis manibus illam Domini & æterni Regis purpuram percipere merui, existimo indecorum esse posthac fragilem hãc terrenamque vestem, & reliqua hæc mundi ludibria gestare. Quare te, quantum possum, oro, vt hæc accipere ac diuendere velis,eorumque precia indigentibus distribuere: ex hoc enim tempore hæc eadem mihi sunt execrabilia. His dictis cœptum iter ad nutricem suam profecuta est: quæ cùm more consueto illi obuiam procederet,vidit Pelagiæ vultum multò quàm ante lętiorem pulchrioremq;. Vidit etiam in ea mutata omnia. Nã quę ante elato admodum animo incesserat,tunc valde submisso humilique se gerebat. Quæ pomposis antea vestibus ornabatur, tunc abiecto viliq; habitu contenta nihil præ se magnificum,nihil sumptuosum ferebat. Quę antea delicijs affluebat, & exquisito ciborum apparatu mensam instructã habebat,tunc macie & squalore confecta,ieiunia & preces adamabat. Ex quibus omnibus nutrix facilè eã Christianam factam esse cognoscens,in domum suam admittere ausa non fuit: ac simul cum illa ad carceres suppliciaque raperetur. Itaque relicta nutrice ad matrem redijt: quæ vt filiam mutata veste venientem vidit,statim animi deliquium passa concidit, ac mortuæ similis diu resupina iacuit.

Hæc mutatio dexterę excelsi.

Interea Pelagia transmisso cum virginibus quibusdam, quæ se ad Christũ etiam aggregauerant, flumine, precibus ac ieiunijs multo instantius ad futura se certamina præparabat: cùm mater resumptis viribus filiam requirebat,qua non inuenta,confestim milites in omnes vias & semitas misit, vt virginem adducerent. Sed illi loca omnia, ad quadraginta vsque milliaria, nequicquàm perscrutantes re infecta tandem redierunt.

Post hæc Pelagia cœlesti virtute egregiè munita vltrò se in matris conspectum dedit, eamque modestis verbis redarguit, quòd tanta insania ac rabie bellum cum ipso Deo, cui omnia famulantur, suscipere præsumeret. Mater autem cùm ex filiæ verbis quid futurum esset vel luce meridiana clarius,perspiceret, confestim Diocletiani filio significauit sponsam illius Christianorum Deo coniugatã esse. Quo audito ille paulatim mœrore contabuit cùm indies reputaret animo quanta solicitudine eius nuptias ambijsset. Cumque nullam spem eius potiundi amplexibus reliquam videret,neque tamen vehementem amoris ignem, qui medullas depascebat, extinguere posset furore illius tandem superatus inuisam lucem ꝓprio mucrone, in seipsum crudelis, miserrimè abrupit.

Magna fortitudo illustris puellæ.

Amoris insania perdit Imperatoris filium.

Pelagiæ verò mater cùm filiæ sponsum manus sibi violentas intulisse audisset, extremum familiæ suæ excidium ab Imperatore pertimescens apprehensam filiam ad Diocletianum perduxit, vt quaslibet de ea pœnas expeteret. Diocletianus autem quanquam furore incredibili percitus vix sibi ipsi à manibus temperaret, tamen visa Pelagia, ita illius furor quieuit, vt non iam de filij nece vlciscenda sed potius de amore virginis cogitaret. Erat enim

O tanta

Pulchritudo Pelagia eximia. tanta illius pulchritudo quantã nulla orationis vis pro dignitate explicare potest. Statim igitur, vt eam à Christi cultu auerteret, allata ingenti auri vi, bláditijs eam aggressus est: matremq; centum auri talentis donatam domum remisit. Pelagiam verò honorifica militum manu deductam stabili sibi matrimonio iungere cogitabat. Itaq; coram vniuerso exercitu sic illam affatus est: Vnum est quod à te peto, vt abnegato Christo mecum matrimonio copuleris & amplissimis Imperij mei finibus potiaris. *Diocletianus Pelagiã cupit coniugem.* Ad quæ Pelagia: Insaniens tu quidem temerè ista locutus es, ego enim nulla tibi ratione copulabor: sed Christo sponso meo ad extremum vitæ spiritum fidelis adhærebo.

Supplicium bouis ænei candentis. His auditis Diocletianus bouem æneum, ligna bitumen. picem & adypem afferri præcepit: subiectoq; igne, bouem illum tam vehementer incédi iussit vt totus igneus longissimè relu ceret Tum verò adducta in mediũ adolescentula: Exue, inquit, vestes quib. induta es. Pelagia cũ vidisset paratos esse qui illam exuerent, magna voce atq; clamore Imperatorem appellãs: Recordare, inquit, vxores pellicesq; tuas eadem, qua ego, carne indutas esse. Cumq; Imperator præ amoris insania multò magis eam vestibus spoliari iuberet, illa prompta & alacri manu eas in conspectu Imperatoris abiecit, & nuda ad ardentem machinam *Vide quid possit Christi gratia.* properauit; seque in os bouis, virili planè cõstãtia, iniecit Corpus illius fuit breui tempore ardoris vehementia absumptum: ex quo tanta odoris suauitas per totam vrbem emanauit: vt duo milites (quorum vni Theonicus, alteri Iulianus nomen erat) qui iam antè pietatem taciti in corde fouebant, se diutius continere non possent, quin in apertam confessionis laudem erumperent: ac Imperatori tyrãnidem exprobrarent. Et illis quidem fuere continuò vincula iniecta: virginis verò reliquiæ, nè à Christianis honore sepulcri exciperentur, in montem Linatum nomine, proiectæ.

At Clino Episcopus cœlesti monitus oraculo eò protinus se contulit & in montis vertice, exstructo quodam sacello, honorificè collocauit: ac monti deinceps, hunc titulum indidit: *Mons congregationis*, in quo virgo Pelagia, quæ seipsam Deo obtulit, & pro veritate certauit, requiescit. *Mons congregationis.*

DE S. SYLVANO GAZAE Episcopo, & alijs quibusdam præclaris Martyribus.

Ex Ecclesiastica historia Eusebij Cæsariensis lib. 8. cap. 22.

CVM septimus intentatæ contra nos persecutionis iam propè confectus esset, annus & res nostrę sensim & quasi tacito gressu ad quandam trãquillitatem securitatemq; prolaberétur, & ad octauum annum deflecterét *4. Maij. quod ad Syluanũ & alios quosdã attinet.* in quo non exigua confessorum multitudo apud metalla in Palæstina cogebatur, qui magna iam in ritibus religionis perfungendis libertate vtebantur, adeò vt domos in ecclesias ædificarent: Præfectus prouincię vir sęuus & improbus, qualem scelera eius, in martyres Christi admissa ipsum planè cõmostrabant, eò statim profectus, simulatq; facta & vitæ institutionem eorum, qui ibi digebant, audiuerat, Imperatorẽ facit per literas certiorẽ: & in ijsdem ea, quæ ad eorum famam violandam maximè valere putabat, ad eum perscribit Vnde qui metallorum venis pręerat eò accessit, & tanquã ex Imperatoris mãdato cõfessorũ segregauit multitudinem, sicque distribuit, vt deinceps alij Cyprũ, alij Libanum incolerent: alios etiam in alia Palæstinæ loca dispertiens, omnes varijs laborum molestijs vexari conterique præcepit. Deinde quatuor ex eorum numero eximens, qui principem locum inter eos tenere videbantur, ad magistrum equitũ mittit: quorum duo Petrus & Nilus appellabantur Aegyptiorum episcopi: tertius presbyter fuit. His etiam quartus ac-

cessit Patermythius vir propter singulare erga omnes pietatis studium facilè clarissimus. Ex quibus magister equitum religionis & fidei in Christũ initiationem postulat: atque haud compos voti factus, eos ignis incẽdijs cremandos tradit.

Horũ martyrium incidit in 19. Septẽbris diẽ.

Alij rursus ex Confessoribus, qui aut propter ingrauescentem ætatem, aut membra inutilia, aut alias corporis infirmitates erant illo operum ministerio soluti, ibi in locum separatũ ad incolendum amandati. Quorũ primas tulit Syluanus Episcopus Gazæ, qui pium virtutis specimen & egregium exemplar Christianismi omnibus ostendit. Iste à primo die persecutionis (propè dixerim) ad extremum vsque, per totum temporis spatium, varijs certaminibus pro crebra fidei confessione decursis nobilitatus, ad illum temporis articulum reseruabatur: vt omnia certamina martyrum in Palæstina interfectorum, postremus quasi sigillo cruoris obsignaret. Cum eo coniuncti erant ex Aegypto cõplures: inter quos erat Iohannes, qui memoriæ bonitate facile omnes nostri tẽporis superauit: & quanquàm anteà luminibus orbatus erat, tamen tortores adeò sæui, truculenti, crudeles, & immanes fuerunt, vt propter egregiã in Christi nomine confitendo constantiam, qua magnoperè excellebat, tum ignitis cauterijs eius pedem pari ratione cum alijs prorsus labefactarẽt, tum pupillam oculi, quæ visum amiserat, candente ferro exurerent. Eum autem ob morum probitatem & piã viuendi rationem, præsertim cùm cæcus esset, non est quod quisquam tantoperè admiretur: quandoquidẽ illud non tantùm habet admirationis quantum memoriæ vis, qua quidem integros sacrarum Scripturarum libros, non in talibus lapideis, vt ait Diuus Apostolus, neque in animalium pellibus, membranis, aut chartis, quæ vel tineæ conficiunt, vel temporis consumit diuturnitas: sed in tabulis reuerà cordis carneis, id est, in animo solerti & syncera mentis intelligentia tanquã scriptos habuit: adeò vt quãdo visum erat, interdum legis & Prophetarum testimonia sæpe historias, nonnunquàm euangelia aut Apostolorum scripta memoriter ex animi domicilio, tanquàm ex quodam literarum thesauro, proferre potuerit.

S. Syluanus egregiꝰ martyr.

Iohannis martyr excæcati mira memoria.

2. Cor. 3.

Illis autem quos diximus in loco separato commorantibus, & consueta ipsorũ vitæ instituta in orationibus, in ieiunijs, in reliquis exercitationibus exequentibus Deus ipse dexterã benignam & propitiam porrigens, largitus est, vt per martyrium salutarẽ vitæ exitum consequerentur. Hostis namque & aduersarius noster diabolus eos quidem, vtpotè precibus attẽtissimè ad Deum fusis contra ipsum armatos non amplius ferre poterat: sed sicuti putabat molestiam ipsi exhibẽtes trucidare, & è terra tollere instituit quippè Deus illi hoc agere molienti potestatem cõcessit, vt pariter nec ipse ab improbitate quam dedita opera decreuisset, vlla ex parte arceretur: & hi præclara pro multis suis ac varijs certaminibus præmia iam tandem acciperent. Ea de causa ex scelestissimi Maximiani Imperatoris mãdato, vno die vnde quadraginta martyres capitis pœna mulctantur.

Vide priscorum Christianorum exercitia.

Martyrẽ 39.

MARTYRIVM SANCTI Floriani.

Ex eo quod est apud Surium optima fide.

IN diebus Diocletiani & Maximiani cùm diuersis agonibus aduersus impia Imperatorum edicta Christiani certarent, Aquilinus Præses in castro Laureacensium non minus quadraginta egregia pietate viros comprehendit, ac multis supplicijs maceratos in carcerem misit. Ad quorum confessionem beatus Florianus exardescens Laureacum abijt vt illorum

4. Maij.

Laureacũ.

supplicioium pro Christi nomine particeps fieret. Vt autem eò peruenit, fortè ex commilitonibus, quibuscum antea militauerat, audiuit Christianos ad idolorum sacrificia perquiri. Tum ille inflammato animo; quem alium, inquit, quæritis? Ecce ego quoque Christianus sum: ite, nunciate Præsidi hic me adesse. Præses Aquilinus his auditis eum ad se vocauit. & dijs sacrificare iussit. Cumque ille constanter ac præcisè negaret se facturum, fustibus grauiter cæsus est: deinde cum nihil de animi magnitudine remitteret, Præses scapulas eius acutis ferreis confringi iussit. Sed neque eo supplicio quidquam motus Deum glorificabat: & iniquũ Præsidem superatum esse declarabat.

Egregia fortitudo sancti Floriani.

Cæditur fustibus.

Iactatur in fluuium.

Tum Præses ignominiam non ferens, lata in eum sententia in Anisum fluuium de ponte præcipitari iussit. Adfuit prorinus iuuenis quidam sæuus & crudelis: qui ligato ad collum eius ingenti saxo de ponte eum in fluuium præcipitem dedit, cuius oculi mox crepuerunt. Fluuius autem suscipiens martyrem, eleuatis vndis corpus eius in quoddam eminentius saxum exposuit; quod aquila nutu Dei cò aduolans expansis alis protegebat.

Apparuit autem in visione beatus Florianus cuidam matronæ religione ac pietate eximię, indicauitque ei, quo loco corpus eius humo contegeret. Illa visione hac admonita mox ad fluuium abijt, corpusque præ Gẽtilium metu virgultis inuolutum ad locum sepulturę destinatum perduxit. Cùm autem inter eundum, iumenta quę sacras reliquias vehebãt, nimia lassitudine oppressa oneri succumberent, matrona tiemens Dominum rogauit, vt ipse opem ferre dignaretur: statimque fons illic erupit, cuius aqua iumenta recreata susceptum iter cum sacro pignore confecerunt. Eo autem in loco vbi martyr sepultus iacet pręclara de cœlo miracula exhibentur, multaque beneficia ijs, qui rebus in aduersis inuicti athletæ auxilium implorant, diuinitus præstantur.

Miraculũ preclarum.

VITA S. MONICÆ matris S. Augustini.

Desumpta ex libris Confessionum eiusdē. Migrauit ad Dominum anno 389. secundùm fastos Onufrij, ætatis suæ ann. 56.

AT misisti manum tuam ex alto Domine Deus & de hac profunda caligine erroris Manichæorum eruisti animam meam, cũ pro me ploraret ad te mater mea, fidelis tua, amplius quã flent matres corporea funera. Videbat enim illa mortem meam ex fide & spiritu, quem ex te habebat, & exaudisti eam Domine. Exaudisti eam, nec despexisti lachrymas eius, cùm profluentes rigarẽt terram sub oculis eius, in omni loco orationis eius, & exaudisti eam. Nam vnde illud somnium, quo eam consolatus es, vt viuere me secũ crederet, & habere secum eandem mensam in domo, quod nolle cœpeiat, auersans & detestans blasphemias erroris mei? Vidit enim stantem se in quadam regula linea, & aduenientem ad se iuuenem splendidum hilarem atque arridentem sibi, cùm illa esset mœrens & mœrore confecta. Qui cùm causas quæsisset ab ea męstitiæ suæ quotidianarumque lachrymarum, docendi, vt assolet, non discendi gratia, atque illa respondisset, perditionẽ meã se plangere, iussisse illum, quò secura esset atque admonuisse vt attenderet & videret, vbi esset illa, ibi esse & me. Quod illa vbi attendit, vidit me iuxta se in eadem regula stantem. Vndè hoc, nisi quia erant aures tuæ ad cor eius? O tu bone Omnipotens qui sic curas vnumquemque nostrum, tanquam solum cures: & sic omnes tanquam singulos. Vnde illud etiam, quod cùm mihi narrasset ipsum visum, & ego ad id trahere conarer,

4. Maij. Ex Confess. Augustini lib. 3. cap. 11. & 12.

Visio S. Monicæ.

narer, vt illa se potius non desperaret futuram esse, quod eram: continuo sine aliqua hæsitatione, Non, inquit, nō.n. mihi dictū est, Vbi ille ibi & tu: sed, Vbi tu & ille. Nouē fermè anni sequuti sunt, quib. in illo limo ꝓfundi ac tenebris falsitatis, cū sæpe surgere conarer, & grauius alliderer, volutatus sum: cum tamē illa vidua casta, pia, & sobria, quales amas, iam quidem sæpe alacrior, sed fletu & gemitu non segnior, non desineret omnibus horis orationum suarū de me plangere ad te: & intrabant in conspectum tuum preces eius, & me tamen dimittebas adhuc volui & inuo lui in illa caligine.

S. Augusti. Manichæus.

Et dedisti alterum responsum per sacerdotem tuum quendam episcopū nutritum in ecclesia & exercitatum in libris tuis. Quem cùm illa fœmina rogasset, vt dignaretur mecum colloqui, & refellere errores meos, & dedocere me mala, ac docere bona (faciebat enim hoc si quos fortè idoneos inuenisset) noluit ille, prudenter sanè, quantum sensi postea. Respōdit enim, me adhuc esse indocilem, eò quod inflatus essem nouitate hæresis illius, & nonnullis quæstiunculis iā multos imperitos exagitassem sicut indicauerat ei Sed sine, inquit, illum ibi, & tantum roga pro eo Dominum: ipse legendo reperiet, quis ille sit error, & quanta impietas. Simul etiam narrauit, se quoque paruulum à seducta matre sua datū fuisse Manichæis, & omnes penè non legisse tantùm, verumetiam scriptitasse libros eorum, sibique apparuisse, nullo contra disputante, & conuincente, quòd esset illa secta fugienda: itaque fugisse. Quæ cùm ille dixisset, atque illa nolet acquiescere, sed instaret, magis deprecando, & vbertim flendo, vt me videret, & mecum dissereret, illo iam substomachans tædio: Vade, inquit, à me ita viuas: fieri enim non potest, vt filius istarum lachrymarum pereat. Quod illa ita se accepisse inter colloquia mecū recordabatur, ac si de cœlo sonuisset.

S. Augustinus lachrymarum filius.

Egisti etiam mecum Domine, vt mihi persuaderetur Romā pergere, & potius ibi docere, quod docebam Carthagine. Sed quare hinc abirem, & illuc irem, tu sciebas Deus, nec indicabas mihi nec matri, quæ me profectum atrociter planxit, & vsque ad mare sequuta est: sed fefelli eam violenter me tenentem, vt aut reuocaret, aut mecum pergeret: & finxi me amicū nolle deserere, donec vento facto nauigaret, Et mētitus sum matri, & illi matri & euasi. Quia & hoc tu dimisisti mihi misericorditer, seruās me ab aquis maris, plenum execrandis sordibus vsque ad aquam gratiæ tuæ, qua me abluto, siccarentur flumina maternorum oculorum, quibus pro me quotidie tibi rigabat terram sub vultu suo: & tamen recusanti sine me redire, vix persuasi, vt in loco qui proximus nostræ naui erat memoria beati Cypriani, maneret ea nocte. Sed in ea nocte clanculè ego profectus sum: illa autem remansit, orando & flendo. Et quid à te petebat De⁹ meus tantis lachrymis, nisi vt nauigare me non sineres? Sed tu altè consulens & exaudiens cardinem desiderii eius, non curasti quod tunc petebat, vt in me faceres, quod semper petebat. Flauit ventus & impleuit vela nostra, & littus subtraxit aspectibus nostris. In quo mane illa insaniebat dolore, & querelis ac gemitu implebat aures tuas, contemnentes ista: cùm & me cupiditatibus meis raperes ad finiendas ipsas cupiditates, & illius carnale desiderium iusto dolorum flagello vapularet. Amabat enim secum præsentiam meam more matrum, sed multis multo amplius, & nesciebat, quid tu illi gaudiorum facturus esses de absentia mea. Nesciebat ideo flebat & eiulabat, atque illis cruciatibus arguebatur rea reliquiarum Euæ cum gemitu quærens quod cum gemitu pepererat. Et tamē post accusationem fallaciarum & crudelitatis meæ conuersa rursus ad deprecandum te pro me, abijt ad solita & ego Romam.

Et ecce excipior ibi flagello ægritudinis corporalis,& ibam iam ad inferos, portans omnia mala quæ commiseram & in te,& in me,& in alios, multa & grauia super originalis peccati vinculum, quo omnes in Adam morimur. Non enim quicquam eorum mihi donaueras in Christo, nec soluerat ille in carne sua inimicitias quas tecum contraxeram peccatis meis. Quomodo enim eas solueret in cruce phantasmatis, quod de illo credideram? Quàm ergo falsa mihi videbatur mors carnis eius, tam vera erat animæ meæ: & quàm vera erat mors carnis eius, tam falsa vita animæ meæ, quæ id non credebat.

Et ingrauescentib febribus iam ibã & peribam. Quò enim irem si tunc abirem hinc,nisi in ignem atque tormenta digna factis meis, in veritate ordinis tui? Et illa hoc nesciebat, & tamen pro me orabar absens. Tu autem vbique præsens,vbi erat exaudiebas eam, & vbi eram miserebaris mei,vt recuperarem salutem corporis mei adhuc insanus corde sacrilego. Neque enim desiderabam in illo tanto periculo baptismum tuum, & melior eram puer, quando illum de materna pietate flagitaui, sicut iam recordatus atque confessus sum: sed iam in dedecus meum creueram, & consilia medicinæ tuæ demens irridebam, qui me non siuisti talem bis mori. Quo vulnere si feriretur cor matris, nunquam sanaretur. Non enim satis eloquor quod erga me habebat animi,& quanto maiore solicitudine parturiebar me spiritu,quã carne pepererat. Non itaque video quomodo sanaretur, si mea talis illa mors transuerberasset viscera dilectionis eius. Et vbi essent tantæ preces,&tam crebræ sine intermissione? Nusquam nisi ad te. An verò tu Deus misericordiarũ sperneres cor contritum & humiliatum viduæ castæ ac sobriæ, frequentantis eleemosynas, obsequentis atque seruientis Sanctis tuis:nullum diem prætermitrentis oblationem ad altare tuum,nõ ad vanas fabulas &aniles loquacitates, sed vt te audiret in tuis sermonibus, & tu illam in suis orationibus? Huiusne tu lachrymas, quibus non à te aurum & argentum petebat,nec aliquod mutabile aut volubile bonum, sed salutem animæ filij sui, tu cuius munere talis erat,contemneres,& repelleres ab auxilio tuo?Nequaquam Domine, imò verò aderas & faciebas ordine, quo prædestinaueras esse faciendum. Absit, vt tu falleres eã in illis visionibus & responsis tuis,quę iam commemoraui & quæ non memoraui, quæ illa fideli pectore petebat,& semper orans;tanquam chyrographa tua ingerebat tibi. Dignaris enim,quoniam in sęculum misericordia tua,eis, quibus omnia debita dimittis,etiam promissionibus tuis debitor fieri. Recreasti me ab illa ægritudine, & saluum fecisti filium ancillæ tuæ, tunc interim corpore, vt esset,cui salutem melioré atque certiorem dares. Spes mea à iuuentute mea,vbi mihi eras, & quò recesseras? An verò nõ tu feceras me,& discreueras me à quadrupedibus & volatilibus cœli? Sapientiorem me feceras, & ambulabam per tenebras & lubricum,& quęrebam te foris à me,& nõ inueniebam Deum cordis mei, & veneram in profundum maris, & diffidebam & desperabam de inuentione veri. Iam venerat ad me marer pietate fortis,terra marique me sequẽs, & in periculis omnibus de te secura. Nam & per marina discrimina ipsos nautas consolabatur, à quibus rudes abyssi viatores, cùm perturbantur, consolari solent, pollicens eis peruẽtionem cum salute: quia hoc ei tu ꝑ visum pollicitus eras. Et inuenit me periclitantem quidem grauiter desperatione indagandę veritatis. Sed tamen ei cùm indicassem, nõ me quidem iam esse Manichæum, sed neque Catholicum Christianum,non quasi inopinatum aliquid audierit, exiliuit lætitia, cùm iam secura fieret ex ea parte miseriæ meæ, in qua me tãquàm mortuum, sed resuscitandum tibi,

S. Monicæ virtutes.

Ex lib. 6. Confess. ca. 1. & 2.

S. Monica venit Romã ad S. Augustinum.

tibi, flebat, & feretro cogitationis efferebat, vt diceres filio viduæ: Iuuenis, tibi dico surge, & reuiuisceret, & inciperet loqui, & redderes eũ matri suæ. Nulla ergo turbulenta exultatione exultauit cor eius, cùm audisset ex tanta parte iam factũ, quod tibi quotidie plangebat, vt fieret veritatem me nondum adeptum, sed falsitati iam ereptum: imò verò quia certa erat, & quod restabat te daturum, quod totum promiseras, placidissimè & pectore pleno fiducię respõdit mihi, credere se in Christum, quòd prius quàm de hac vita emigraret, me visura esset fidelem Catholicum: & hoc quidem mihi, tibi autem fons misericordiarum preces & lachrymas densiores, vt accelerares adiutorium tuum, & illuminares tenebras meas, & studiosius ad ecclesiam currerem, & in Ambrosij ora suspenderer ad fontem salientis aquæ in vitã æternam. Diligebat autem illum virum sicut Angelum Dei, quòd per illum cognouerat me interim ad illam ancipitem fluctuationem iam esse perductum, per quam transiturum me ab ęgritudine ad sanitatem, intercurrente acriore periculo quasi per accessionem, quam criticam medici vocant, certa præsumebat.

S. Monica cur amarit S. Ambrosium.

Itaque cùm ad memorias Sanctorum sicut in Aphrica solebat, pultes & panem & merum attulisset, atque ab ostiario prohiberetur, vbi hoc episcopum vetuisse cognouit, tam piè atque obedienter amplexa est, vt ipse mirarer qui tam facile accusatrix potius consuetudinis suæ, quàm disceptatrix illius prohibitionis effecta sit. Non enim obsidebat spiritum eius vinolentia, eamq; stimulabat in odium veri amor vini, sicut plerosq; mares & fœminas, qui ad canticum sobrietatis, sicut ad potionem aquatam madidi, nauseant. Sed illa cũ attulisset canistrum cum solennibus epulis prægustandis atque largiendis, plus etiam quã vnum pocillum pro suo palato satis sobriè temperatum vnde dignationem sumeret, non ponebat. Et si multę essent, quæ illo modo videbatur honorandæ memoriæ defunctorum, idemipsum vnũ quod vbiq; poneret, circumferebat, quo iã nõ solum aquatissimo, sed etiam tepidissimo cum suis præsentibus per sorbitiones exiguas partiretur: quia pietatem ibi quærebat non voluptatem. Itaque vbi comperit à præclaro prædicatore atque antistite pietatis præceptum esse, ista non fieri, nec ab eis qui sobriè facerent, nè vlla occasio se ingurgitandi daretur ebriosis, & quia illa quasi parentalia superstitioni gentilium essent simillima, abstinuit se libentissimè, & pro canistro pleno terrenis fructib. plenum purgatioribus votis pectus ad memorias martyrum afferre didicerat, vt & quod posset, daret egentibus, & si communicatio Dominici corporis illic celebraretur, cuius passionis imitatione immolati sunt martyres. Sed tamen videtur mihi Domine Deus meus, & ita est in conspectu tuo de hac re cor meum, non facile fortassè de hac amputanda consuetudine matrem meam fuisse cessurã, si ab alio prohiberetur, quem non sicut Ambrosium diligebat, quem propter salutem meam maximè diligebat: eam verò ille propter eius religiosissimam conuersationem, qua in bonis operibus tam feruens spiritu frequentabat ecclesiam, ita vt sæpe erumperet, cùm me videret in eius prædicatione, gratulans mihi, quòd talem matrem haberẽ, nesciens qualem illa me filium, qui dubitabã de illis omnibus, & inueniri posse viam vitæ minimè putabam.

Atque interea mater ingressa est, quæsiuitque à nobis, quid promouissemus. nam & ei quæstio nota erat. Cuius & ingressum & rogationẽ cùm scribi nostro more iussissem: Quid agitis, inquit, nunquid in illis, quos legitis libris, etiam fœminas vnquam audiui in hoc genus disputationis introductas? Cui ego: Non valde curo, inquam, superborum imperitorũque iudicia, qui similiter in legẽdos

Ex l.b. 1. de Ordine cap. 11.

libros, atque in salutandos homines irruunt. Non enim cogitant, quales ipsi, sed qualibus induti vestibus sint quanta pompa rerum fortunæq; præfulgeant, &c. Mei autem libri, si quorum fortè manus tetigerint, lectoque meo nomine non dixerint, Iste quis est? codicemque proiecerint: sed vel curiosi vel nimium studiosi, contempta vilitate liminis intrare perrexerint: me tecum philosophantē nō molestè ferēt, nec quenquam istorū, quorum meis literis sermo miscetur, fortasse contemnenr. Nec deerit, mihi crede, tale hominum genus, cui plus placeat hoc ipsum, quia mecū philosopharis, quā si quid hic aliud aut iucunditatis aut grauitatis inuenerit. Nam & fœminę sunt apud veteres philosophatæ, & philosophia tua mihi plurimum placet. Nam ne quid mater ignores, hoc Gręcum verbum, quod philosophia nominatur, Latinè amor sapientię dicitur. Vnde etiam diuinæ Scripturæ, quas vehementer amplecteris, non omnino philosophos, sed philosophos huius mūdi euitandos atque irridendos esse præcipiunt. Nam quisquis omnē philosophiam fugiendam putat, nihil nos vult aliud, quàm non amare sapientiam. Contemnerem te igitur in his literis meis, si sapientiam non amares: non autem contemnerē, si eam mediocriter amares multo minus, si tantum, quantum me, amares sapientiam. Nunc cùm eam multò plus quā meipsum diligas, & nouerim quantū me diligas, cumque in ea tantum profeceris, vt iam nec cuiusuis commodi fortuiti, nec ipsius mortis, quod viris doctissimis difficillimū est, horrore deterrearis, quam summam philosophiæ arcem oēs esse confitentur, ego nè me non libenter tibi etiam discipulum dabo? Hic illa cum blandè ac religiosè nunquam me tantùm mētitum esse dixisset, & viderem tā multa nos verba fudisse, vt neq; scribenda non essent, & iam libri modus esset, neq; tabulæ reliquæ forent, placuit quæstionem differri: simul vt meo stomacho parcerem.

Philosophia

Philosophi quinam in scripturis vetiti.

Annus erat, aut nō multo amplius, cùm Iustina Valentiniani regis pueri mater hominem tuum Ambrosiū persequeretur hęresis suę causa, qua fuerat seducta ab Arrianis. Excubabat pia plebs in ecclesia, mori parata cū Episcopo suo, seruo tuo. Ibi mater mea, ancilla tua sollicitudinis & vigiliarum primas partes tenēs, orationibus viuebat. Nos adhuc frigidi à calore spiritus tui, excitabamur tamen ciuitate attonita atque turbata. Tunc hymni & psalmi vt canerentur secundùm morem Orientalium partium, nè populus mœroris tædio contabesceret, institutum est, & ex illo in hodiernum retentum, multis iam ac penè omnibus gregibus tuis, & per cętera orbis imitantibus. Tūc memorato antistiti tuo per visum aperuisti quo loco laterent martyrum corpora Protasij & Geruasij, quæ per tot annos incorrupta in thesauro secreti tui recondideras, vnde opportunè promeres ad coercendam rabiem fœmineam, sed regiā. Cùm enim propalata & effossa digno cum honore trans ferrentur ad Ambrosianam basilicā, non solùm quos immundi vexabant spiritus, confessis iisdem dęmonibus sanabantur: verumetiam quidam plures annos cęcus ciuis, ciuitatique notissimus, cùm populi tumultuantis lætitię causam quęsisset atque audisset exiliuit, eoq; se vt duceret suum ducem rogauit. Quò perductus, impetrauit admitti, vt sudario tangerer feretrum preciosę in conspectu tuo mortis Sanctorum tuorum. Quod vbi fecit atque admouit, oculi confestim aperti sunt. Inde fama discurrens, inde laudes tuę feruentes lucentes, inde illius inimicę animus, etsi ad credendi sanitatem non applicitus, à persequendi tamen furore compressus est. Gratias tibi Deus meus Et tamen tunc cùm ita fragraret odor vnguentorū tuorum, non currebamus post te: & ideo plus flebam inter cantica hymnorum tuorum, olim suspicans tibi, & tandem

Ex lib. 9. Confess.

Inuicta corpora integra SS. Geruasij & Protasij.

Cæcus sanatur ad SS. Geruasij & Protasij.

dem respirans, quantum patet aura in domo fœnea.

Cap. 8. Qui habitare facis vnanimes in domo, consociasti nobis & Enodium iuuenem ex nostro municipio. Qui cũ agens in rebus, militaret, prior nobis ad te conuersus est & baptizatus, & relicta militia sęculari, accinctus est in tua. Simul eramus, simul habitabamus placito sancto: quęrebamus, quisnam locus nos vtilius haberet seruientes tibi: pariter remeabamus in Aphricam. Et cùm ad ostia Tiberina essemus, mater defuncta est. Non prætereo quicquid mihi anima parturit de illa famula tua, q̃ me parturiuit: & carne, vt in hanc temporalem, & corde, vt in ęternam lucem nascerer. Non eius sed tua dicam dona in ea: neque enim seipsam fecerat, aut educauerat seipsam. Tu creasti eam, nec pater, nec mater sciebat, qualis ex eis fieret illa. Et erudiuit eam in timore tuo virga Christi tui, regimen vnici filij tui in domo fideli, bono membro Ecclesiæ tuę. Nec tantã erga suam disciplinam diligentiã matris prędicabat, quantam famulæ cuiusdam decrepitę, quę patrem eius infantem portauerat sicut dorso grãdiusculārum puellarum patuuli portari solent. Cuius rei gratia & propter senectam ac mores optimos in domo Christiana satis à dominis honorabatur. Vnde etiam curam Dominicarum filiarum commissam sibi diligenter gerebat, & erat in eis coercendis cùm opus esset, sancta seueritate vehemens, atque in docendis sobria prudentia. Nam eas, pręter illas horas, quibus ad mensam parentum moderatissimè alebantur, etiamsi exardescerent siti, nec aquam bibere sinebant, pręcauens consuetudinem malam & addens verbum sanum: Modò aquam bibitis, quia vinum in potestate non habetis: cum autẽ ad maritos veneritis, factę dñę apothecarum & cellariorum, aqua sordebit, sed mos potandi pręualebit. Hac ratione pręcipiendi & auctoritatem imperandi fręnabat auiditatem tenerioris ætatis, & ipsam puellarum sitim formabat ad honestum modũ, vt iam non liberet, qđ nec deceret. Et surrepserat tñ, sicut mihi filio famula tua narrabat, surrepserat ei vinolentia. Nam cum de more tanquam puella sobria iuberetur à parentibus de cuppa vinũ depromere, submisso poculo, qua desuper patet, priusquam in lagunculam funderet merum, primoribus labris sorbebat exiguum, quia non poterat amplius sensu recusante. Non enim vlla temulenta cupidine faciebat hoc, sed quibusdam superfluentibus ętatis excessibus, qui ludicris motibus ebulliunt & in puerilibus animis maiorum pondere premi solent. Itaq; ad illud modicum quotidiana modica addendo, quoniam qui modica spernit paulatim decidit, in eam consuetudinem lapsa erat, vt prope iam plenos mero caliculos inhianter hauriret. Vbi tunc sagax anus & vehemens illa prohibitio? Nunquid valebat aliquid aduersus latentem morbum, nisi tua medicina, Domine, vigilaret super nos? Absente patre & matre & nutritoribus, tu pręsens qui creasti, qui vocas, qui etiam per præpositos homines boni aliquid agis ad animarum salutem, quid tunc egisti Domine Deus meus? Vnde curasti? vnde sanasti? Nonne protulisti durum & acutum ex altera anima conuitium, tanquam medicinale ferrum, ex occultis prouisionibus tuis, & vno ictu putredinem illam pręcidisti? Ancilla enim cum qua solebat accedere ad cuppam, litigans cum domina minore, vt fit, sola cum sola, obiecit hoc crimen amarissima insultatione vocans meribibulam. Quo illa stimulo percussa respexit fœditatem suam, confestimque damnauit atque exuit. Sicut amici adulantes peruertunt, sic inimici litigantes plerunque corrigunt. Nec tu quod per eos agis, sed quod ipsi voluerunt retribuis eis.

Mala consuetudo in minimis, nisi mox reprimatur ad peiora adducit.

Nota.

Cap. 9. Educata itaq; pudicè ac sobriè potius-

S. Monica ut in matrimonio se gesserit.

tiusque à te subdita parentibus, quã à parentibus tibi, vbi plenis annis nubilis facta est, tradita viro seruiuit veluti Domino & sategit eum lucrari tibi, loquens te illi moribus suis quibus eam pulchram faciebas & reuerenter amabilem atque mirabilẽ viro. Ita autem tolerauit cubilis iniurias, vt nullam de hac re cum marito haberet vnquam simultatem. Expectabat enim misericordiam tuã super eum, vt in te credens castificaretur. Erat verò ille sicut beneuolentia præcipuus, ita ira feruidus. Sed nouerat hæc non resistere irato viro, non tantũ facto sed ne verbo quidem: Iam verò refracto & quieto, cũ opportunum videret, rationem facti sui reddebat, si fortè ille inconsideratius motus fuerat. Denique cum matronæ multæ, quarum viri mansuetiores erant, plagarum vestigia etiã dehonestata facie gererent, inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vitam: hæc earum linguam, veluti per iocum grauiter admonens, ex quo illas tabulas, quę matrimoniales vocantur, recitari audissent, tanquam instrumenta, quibus ancillæ factæ essent, deputare debuissent: proinde memores conditionis, superbire aduersus dominos non oportere. Cumque mirarentur illæ, scientes quàm ferocem coniugem sustineret, nunquam fuisse auditum, aut aliquo indicio claruisse, quòd Patritius ceciderit vxorem, aut quòd à se inuicem vel vnum diem domestica lite dissenserint, & causam familiariter quærerent, docebat illa institutum suum quod supra memoraui. Quę obseruabant expertę gratulabantur: quę non obseruabant, subiectæ vexabantur. Socrum etiam suam primò susurris malarum ancillarum aduersus se irritatam, sic vicit obsequiis perseuerãs tolerantia & mansuetudine, vt illa vltrò filio suo medias linguas famularum proderet, quibus inter se & nurum pax domestica turbabatur, expeteretque vindictam. Itaque posteaquam ille & matri optemperans, & curans familię disciplinam, concordiæ suorum consulens, proditas ad prodentis arbitrium verberibus coercuit, promisit illa talia de se pręmia sperare debere, quęcunq; de sua nuru sibi, quo placeret, mali aliquid loqueretur: nullaq; iam audente memorabili inter se beneuolentię suauitate vixerunt. Hoc quoque illi bono mancipio tuo, in cuius vtero me creasti, Deus meus, munus grande donaueras, quòd inter dissidentes atq; discordes quaslibet animas, vbi poterat tam se prębebat pacificam, vt cũ ab utraque multa de inuicem audiret amarissima, qualia solet eructare turgens atq; indigesta discordia, quã do pręsenti amicę de absenti inimica per acida colloquia crudelitas exhalatur odiorum, nihil tamen alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Denique etiam virum suum iam in extrema vita tẽporali eius, lucrata est tibi, nec in eo iam fideli planxit, quod in nondum fideli tolerauerat. Erat enim serua seruorum tuorum. Quisquis enim eorum nouerat eam, multum in ea laudabat, & honorabat & diligebat te: quia sentiebat pręsentiam tuam in corde eius, sanctę conuersationis fructibus testibus. Fuerat enim vnius viri vxor, mutuam vicem parentibus reddiderat, domum suam piè tractauerat, in operibus bonis testimoniũ habebat. Nutrierat filios toties eos parturiẽs, quoties abs te deuiare cernebat. Postremò nobis Domine omnibus, qui ex munere tuo finis loqui seruis tuis, qui ante dormitionẽ eius in te iam consociati viuebamus, percepta gratia baptismi tui, ita curam gessit, quasi omnes genuisset: ita seruiuit, quasi ab omnibus genita fuisset.

Inter discordes vt pacificatrix solita sit tã cilsare.

Patritiũ S. Monicæ opera credit in Christum.

Cap. 10.

Imminente autem die, quo ex hac vita erat exitura, quem diem tu noueras, ignorantibus nobis, prouenerat, vt credo, procurante te occultis tuis modis, vt ego & ipsa soli staremus incumbẽtes ad quandã fenestrã, vnde ortus intra domũ, quę nos habebat, prospectabatur, illic apud ostia Tibe-

Tiberina, vbi remoti à turbis, post lõgi itineris laborẽ, instaurabam* nos nauigationi. Colloquebamur ergo soli valde dulciter, & præterita obliuiscentes, in ea, quæ ante sunt extenti, quærebamus inter nos apud præsentem veritatem, quo tu es, qualis futura esset vita æterna Sanctorũ, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit.

Sed inhiabamus ore cordis in superna fluenta fontis tui, fontis vitæ, qui est apud te, vt inde pro captu nostro aspersi, quoquo modo rem tantam cogitaremus. Cumque ad eum finem sermo perduceretur, vt carnaliũ sensuum delectatio quantalibet, in quantalibet luce corporea præ illius vitæ iucunditate non comparatione, sed ne commemoratione quidem digna videretur: erigentes nos ardentiore affectu in idipsum, perambulauimus gradatim cuncta corporalia, ipsum cœlum vnde Sol & Luna & stellæ lucent super terram, &c. Dicebamus talia, etsi non isto modo & his verbis, tamen Domine, tu scis, quòd illo die, cùm talia loqueremur, & mundus iste nobis inter verba vilesceret cum omnibus delectationibus suis, tunc ait illa: Fili, quantum ad me attinet, nulla re iam delector in hac vita. Quid hic faciam adhuc, & cur hic sim nescio, iam consumpta spe huius sæculi. Vnum erat propter quod in hac vita aliquantulum immorari cupiebam, vt te Catholicum Christianum viderem, priusquam morerer: cumulatius hoc mihi Deus meus præstitit, vt te contempta etiam fęlicitate terrena, seruum eius videã. Quid hic facio?

Cap. 11. Ad hæc ei quid responderim non satis recolo. Tum interea vix intra quinque dies, aut nõ multo amplius decubuit febribus. Et cùm ægrotaret quodam die defectum animæ passa est, & paulùlum subtracta à pręsentibus, nos concurrimus, sed citò reddita est sensui, & adspexit adstantes me & fratrem meum & ait nobis quasi quærenti similis: Vbi eram? Deinde nos intuens mœrore attonitos: Poneti s hic, inquit, matrem vestram? Ego silebam & fletum frenabam. Frater autem meus quiddã locutus est, quo eam non peregrè, sed in patria defungi tanquam fęlicius optaret. Quo audito, illa vultu anxio reuerberans eum oculis, quòd talia saperet, atque inde me intuens: Vide, ait, quid dicit. Et mox ambobus: Ponite, inquit, hoc corpus vbicunque: nihil vos eius cura conturbet. Tantum illud uos rogo, vt ad Domini altare memineritis mei, vbi fueritis. Cumque hanc sententiam verbis, quibus poterat explicasset, conticuit, & ingrauescente morbo, exercebatur. *Memoria defunctorũ in Missa.*

Ego verò cogitans dona tua Deus meus inuisibilis, quę immittis in corda fidelium tuorum, & proueniunt inde fruges admirabiles, gaudebam & gratias agebam tibi, recolens, quod noueram quanta cura semper æstuasset de sepulcro, quod sibi pręuiderat & prouiderat iuxta corpus viri sui. Quia enim valde concorditer vixerant, id etiam volebat, vt est animus humanus minus capax diuinorum, adiungi ad illam fęlicitatem, & commemorari ab hominibus, concessum sibi esse post transmarinam peregrinationem, vt cõiuncta terra amborũ coniugum terra tegeretur. Quando autem ista inanitas plenitudine bonitatis tuæ cœperat in eius corde nõ esse, nesciebam & lętabar admirans quod sic mihi apparuisset: quanquã & illo sermone nostro ad fenestram, cùm dixit: Iam quid hic facio? non apparuit desiderare in patria mori. Audiui etiam postea quòd iam, cùm Ostijs essemus, cum quibusdam amicis meis materna fiducia colloquebatur quodã die de contemptu vitę huius & bono mortis, vbi ipse non aderam: illisque stupentibus virtutem fœminę, quam tu dederas ei, quærentibusque vtrum non formidaret tam longe à sua ciuitate corpus relinquere: Nihil, inquit, longe est Deo: neque timendum est, nè ille non agnoscat in fine sæculi, vnde me resuscitet. Ergo *Obitus S. Monicæ.*

die

die nono ægritudinis suæ, quinquagesimo & sexto anno ætatis suæ, trigesimo & tertio ætatis meæ, anima illa religiosa & pia corpore soluta est.

Premebam oculos eius, & confluebat in præcordia mea mœstitudo ingens, & transfluebat in lachrymas, ibidemque oculi mei violento animi imperio resorbebant fontem suum vsque ad siccitatem, & in tali luctamine valde male mihi erat. Tum verò vbi efflauit extremum spiritum, puer Adeodatus exclamauit in planctum, atque ab omnibus nobis coercitus tacuit. Hoc modo etiam meum quiddam puerile, quod labebatur in fletus, iuuenili voce cordis coercebatur & tacebat. Neque enim decere arbitrabamur funus illud questubus lachrymosis, gemitibusque celebrare: quia his plerunque solet deplorari quædam miseria morientium, aut quasi omnimoda extinctio. At illa nec miserè moriebatur, nec omnino moriebatur. Hoc & documentis morum eius & fide non ficta, rationibusque certis tenebamus.

VITA S. IOHANNIS Damasceni.

Ex ea quæ est à Iohãne Patriacha Hierosolymitano conscripta. Floruit Damascenus sub Leone Isaurico, & non sub Theodosio Seniore, quemadmodum Volaterranus, Vincentius Valuacensis, & D. Antoninus existimarunt, quod planè refutatur, non solùm Ioannis Hierosolymitani, sed ipsius quoq; Damasceni testimonio Trithemius quoque putauit duos fuisse Damascenos, alterum sub Theodosio qui libros de Theologia composuerit, alterum sub Leone, qui pro Imaginibus disputarit. Sed ille quoque erroris conuincitur, cùm liquidò cõstet Damascenum hunc aduersus iconomachos disputasse. Lib. 4. cap. 17. Et in lib. 3. De Orth. fide cap. 1 o. & lib. de Trigasio, qui in quinta Synodo sub Iustiniano damnatus est.

INter eos Sanctos qui mẽtem ab ignorãtia & obliuione, animam verò à perturbationibus motibusque omnibus vindicarunt, qui mundum lucubrationibus suis adornarunt, mentesque omnium veritatis lumine illustrarunt haud postremas obtinet ꝑ celebris ille Iohães, cui cognomen à Damasco ciuitate patria inditum est. *6. Maij.* Fuerunt autem illi & progenitores admodum pij, quiq; in medio spinarum pietatis florem Christianæque scientiæ fragrantiam custodiebant vnicè. *Parentes Iohãnis Damasceni.* Ab eo enim tempore, quo in Agarenorum manus ciuitas venit, soli ipsi Christianum nomen vt præclaram inuiolabilemque hæreditaté asseruabant, rectitudinem fidei nulla ex parte corrumpentes. Enimuerò sicut signa in colle, imò sicut lumen in nocte, & sicut semen Israel, & sicut scintilla in cinere, ita genus progenitorum Iohãnis in Damasco relictum est, quod præclaram hanc facẽ totum orbem olim illustraturã, proferret. Et tale quidem inclyto illi progenitorum stemma fuit.

Pater eius vir cum primis pius atque humanitate singulari præditus dignitate facile princeps, cum amplissimas possideret opes, eas non in comessationes aut sumptus intempestiuos effundebat, sed in redimẽdis Christianis captiuis impendebat. *Patris eius virtutes eximiæ.* Reliqua autem bona immobilia (quæ in Iudæa & Palæstina habebat plurima) redemptis Christianis ad refocillationem, vitæque, quantum satis erat, subsidium impartiebat. Et sanè tanta vir ille humanitate & virtute pollebat, vt cùm multa haberet, ipsa non tam sibi quàm alijs possidere videbatur. Hac itaque non dicam hospitalitate, vt Abraham, sed humanitate præditus cùm esset, partum sanè admirãndum præmij loco à Deo accipere meruit.

Nascitur igitur ei puellus ille pręclarus, quem tenero adhuc corpusculo, filium lucis fecit: ac viro cuidam om- *Damasceni ortus ac baptismus.*

omnigenis disciplinis exercitato maximarũ artium alimentis nutriendũ tradidit Quo autem modo virũ hunc nactus fuerit non erit abs re explicare. Barbari Damascenorum excursione in maritima loca facta Christianos complures in prædam abegerât, quos partim venales emptorib. pponebât, partim gladio ad exitium petebant. In horum sorte fuit vir quidam ab Italia abactus (cui Cosmę nomê erat) qui internam mentis conditionem sanè d uinam rum honestate vultus tũ habitu (profitebatur namque disciplinam monasticam) referebat. Huic certatim omnes, qui ad mortem rapiebantur, demisso corporis habitu supplicabât, vt sua intercessione Deũ sibi conciliaret Id vbi animaduerterunt Barbari, destinatos morte suppli care viro tam benè honesteq; morato, accesserunt, & cuius apud Christianos auctoritatis esset, interrogarunt. Quibus ille: Non sum, inquit, sacerdotio initiatus neque aliqua dignitate functus, sed inutilis monachus ac philosophię professor, non nostrę tantùm qua in Dei cognitionem amoreq; perducimur, sed eius etiam quę ab exteris sapiêtibus tradita summo apud mundi huius sapientes in honore est. Hęc vt loquutus est, vim lachrymarum effudit.

Cosmas monachus Iohannis pręceptor.

Non procul stabat Iohannis pater, qui viso viro sic lachrymante calami tosum consolaturus accessit, & ait: Homo Dei, quid est quòd huius mundi amissionem tantis lachrymis prosequeris, cui iampridem, quantùm ex habitu coniectare licet, renunciasti? At monachus: Non huius, inquit, vitę amissionem deploro, sum enim, vt dixisti, mundo mortuus: sed hoc vnũ me affligit maximè, quòd cùm omniũ artium disciplinis imbutus sim, & instructissimam eruditionis suppellectilem multis mihi sudoribus comparauerim, hactenus mihi denegatum sit, vt per philosophiam filium mihi similem generem, quo aurea illa philosophorum progenies semper in mundo conseruetur. His auditis Iohannis pater, qui talem thesaurum magna auiditate desiderabat, concito gradu ad Saracenorum principem cucurrit, eiusque prouolutus pedibus Cosmam illum αἰχμὸν & ornatum expetijt: statimque voti compos factus virum illum domum suam reduxit, tantaque beneuolentia recreauit vt maiori non posset. Cumque illum rerum omnium suarum partici pem fecisset, petijt ab eo, vt filij sui curam susciperet, & omnium discipli narum cognitione diligenter instrueret. Erat illi præterea alius quidam egregia indole adolescês quem tenello adhuc corpore pupillum, Cosmam nomine, Hierosolymis pulsum in filium adoptauerat, qui communi & mensa & præceptore cum Iohanne fruebatur.

Cosmas Hierosolymitanus.

Itaque monachus is tanquam alter Midas ingentibus potitus thesauris alacritate incredibili ad opus ferebatur, & vtrumque breui temporis spatio tam exactè omnibus disciplinis imbuit: vt ferè nihil quod ad cuiusuis scientiæ perfectionem requiritur, in ijs desiderari posset. Nam cùm ingenij fęlicitate studijque pertinacia quidquid in grammaticis dialecticisque difficile est, superassent: protinus moralem philosophiam ita complexi sunt, vt omnibus animi perturbationibus sedatis, admirabilem quendam de se mentis splendorem pręberent. Inde in naturę cando rem aliorum oculis vix tolerabilem, tanquam perspicaces aquilæ intenderunt. Arimethicas autem proportiones non minus fęliciter quàm Pythagoras vel Diophantes ipse assecuti sunt. Geometricem ita edocti sunt vt Euclidi non cederent. Musicam item quanto calluerint artificio, carmina eorum & hymni liquidò testantur. Denique quantum Iohannes in syderum scientia valuerit, ex his quę scripsit luce meridiana clarius apparet.

Iam verò quis non iure illius in diuinis literis studium admiretur? quis pro dignitate diligentiam, quis eru-

eruditionem commendare poterit?

Damasceni humilitas. Sed illa quamuis magna sint admiratione digna, mirabilius tamen est, quod tanta scientiæ magnitudine nó modo inflatus non fuerit, sed potius animú tanto submissius depresserit, quanto altius mente ac cogitatione in sublime tendebat. Etenim cùm quadam animi in mundum propensione non secus atque cum nauigio aliquo adhuc ipse innataret, cupiebat hanc quoque mundi nauem abijcere, corporeæque affectionis vestes omninò exuere, sicque nuda mente in pelagus se conijcere, atque in fundum ipsum vsque penetrare, vt ingentis pretij margaritú illic recóditum inueniret. Hac igitur cupiditate flagrans, ad imum vsq; gurgitem se dimittebat, nec eruditionis nomine tumorem vllum cótrahebat, verùm per arcanæ sapientiæ amorem sese deprimebat.

His itaque disciplinis cùm Iohãne tùm Cosma imbutis, magister ad pueri patrem accessit, atque: En quod tãta auiditate cupiebas planè consecutus es. Pueri enim & ingenij magnitudine & improbis laboribus eò eruditionis euecti sunt, vt iam me antecellere videantur. Quocirca cùm nulli iã ipsis deinceps vsui esse queam, superest vt mihi mercedem persoluas, hoc est, vt per te mihi in monachorum cœnobium abire atque illic supremam sapientiam scitè inuestigare liceat.

Hanc Philosophi orationem pater Iohannis quamuis illibenter in aures admitteret, nè tamen malam pro tam præclara opera mercedem repéderet, amplissimo instructú viatico in pace dimisit. Ille autem ad Lauram, quæ in Sabæ solitudine sita est, profectus, illicque ad supremum vitæ diem commoratus ad ipsamet sapientiam, hoc est, ad Deum migrauit. Simul etiam è viuis excessit Iohannis pater. At verò Saracenorum princeps Iohannem accersens primarij consiliarij dignitate inuitum & diu multumque reluctantem coronauit. Gubernabat id temporis Romanum imperium Leo Isauricus, qui plusquam belluino furore cùm in Christianæ pietatis cultores, tum verò in venerandas imagines sæuiebat, & tyrannica impietate Ecclesiæ cœtum tanquam leo rapiens & rugiens laniabat. Ibi tum Iohãnes audita Leonis insania omnia eruditionis pietatisque instrumenta expediuit: atque Dei verbum, velut Spiritus gladium incidédi facultate præditum, ad ferinæ illius mentis dogma tanquàm caput amputandum, obiecit. Ad orthodoxos itaque libellos epistolares insigni eruditione refertos pro venerandarum imaginum honore destinauit: omnique ratione ac studio nouus veritatis pugil in id incubuit vt antiquissimam Patrum traditionem per totum terrarum orbem sartam tectam conseruaret.

Iohannes à Saracenorũ principe dignitate ornatur.

Leonis Iconomachi furor.

Quod vt ab Imperatore Leone cópertum est, accersitis continuò nonnullis, qui eadem secum mentis insania laborabant, id negotij ipsis dedit, vt quauis tandem ratione epistolam aliquam Iohannis manu exaratã nanciscerentur. Factum est haud oscitanter à quibusdam scelerum propugnatoribus, quod imperatum fuerat; & epistola Imperatori tradita. Qua accepta Leo accitis ex toto regno notarijs scribendis peritissimis, iussit vt omnes ingenij vires intenderent, quò singulari artificio ipsius Iohãnis characteres exprimerent imitarẽturque, ne vlla omninò literarum differentia inueniri posset. Cum igitur multos scribendi peritissimos nactus esset, tum denique iussit, vt epistolam tanquàm ex Iohannis persona ad ipsum impium Imperatorem scriptam exararent, cuius hæc esset sententia: Salue Imperator, Maiestati tuæ hoc nomine gratulor, quòd eandem nobiscum fidem teneas, tuæque Celsitudini honorem, quem debeo, tribuo: eaque de causa illud tibi significo, vrbem hanc nostram exiguo Agarenorum præsidio munitam nullo ferè negotio obtineri posse. Quarè per Deum te obtestor, vt tam præclaram occasionem non negligas, sed ingenti strenuaque manu huc quamprimùm aduoles.

Leonis fraus.

Imperatoris Leonis falsa & fraudulenta Epistola ad Damascenorum principem.

Ad

Ad id enim ipse quoque non medio- crem tibi opem afferam, quandoquidem & vrbs, & regio vniuersa in mea penè potestate sita est. Hac epistola conscripta, ex eadem animi peruersitate, impius ille alteram ad Damascenorum principē hoc exemplo confecit. Cùm nihil sanè pace, atque amicitia stabili in hac vita fortunatius excogitari possit, tum nihil antiquius duco quàm ictum semel amicitię fœdus ad extremum vitæ spiritum firmum inuiolatumque conseruare. Quare cum homo quidam sub tua ditione Christianus crebris me literis incitare non desinat, vt violato pacis fœdere per summum scelus vrbem tuam (ad quæ præsentem opem suam pollicetur) in potestatem meam redigam, nolui tantam perfidiam te celare nè fortassis fides apud me parùm sancta videatur. Mitto itaque vnam ex ipsius ad me datis epistolis, ex qua improbitatem ac fraudem eius optimè perspectam habere poteris.

Item altera eiusdem.

His literis acceptis Barbarus Iohannem accersit, fraudulentamque ei epistolam ostendit. Qua perlecta Iohannes characteres suis quidem similes esse confessus est, se tamen literarum argumentum ignorare, imò huiusmodi quicquam ne in mentem quidem vnquam sibi venisse testatus est. Verùm ille Christi inimicus princeps nullam Iohannis excusationem admittens iniquum facinus imperauit. Nam nulla mora interposita dexteram Iohanni amputari iussit. Cumque ille breue aliquod tempus purgandi sui causa multis ab eo precibus peteret, Barbarus furore ebrius postulata reiecit, & dexteram illam, quæ aliquoties Imperatoris impietatem profligarat, excindi iussit, excisamque in foro ad terrorem suspendi iussit.

Amputatur S. Ioãni dextera.

Suspēditur dextera in foro.

Cùm autem dies in occasum tēderet, ac Iohannes tyranni indignationem sedatam, atque compressam esse coniiceret, supplicibus ab eo precibus per alios petijt, vt suspensam in aere manum sibi donaret, quòd doloris acrimoniam, & acerbitatis aculeos, quos ob id ipsum vehementiores esse dicebat, nonnihil leuare posset. His precibus cessit barbarus, manumq; viro iusto restitui iussit. Qua accepta ille oratorium, quod domi habebat, ingressus, prono corpore ante imaginē quę Dei genitricis effigiem gerebat, prouolutus excisam manum pristinę suę commissuræ admouit: & intimo pectore ingemiscens propensissimam illam ad misericordiam Dominam exorare cœpit, vt manum, quæ pro Dei, & Sanctorum honore strenuè certauerat, restitueret. Cumque vir sanctus prolixis precibus non sine lachrymis oraret, tandem lassitudine oppressus in somnum incidit. Ecce autem in somnis cōstitutus vidit genitricis imaginem placidis lætisque oculis ipsum intuentem, dicentemque: Ecce sanitati manus tua restituta est: nunc igitur sine mora eā alacriter aduersus grassantem vbique impietatem exerce.

Restituitur ei manus diuinitus.

Expergefactus igitur vir sanctus, cùm excisam manum sanatam cōtemplaretur, incredibili gaudio exultans manus in altum extulit, totamque illam noctem ad grati animi significationem cum vniuersa familia in precibus, & canticis, & hymnis exegit. Hęc autem tanta animorū exultatio, & concinna iubilatio cùm ad vicinos & qui in orbem habitabāt, sese diffunderet, factum est, vt quidam ex Christi inimicis Saracenis principem suū adirent, & Iohanni minimè dexteram amputatam, sed seruorum alicui, qui beneuolentia erga eum ductus seipsum domini loco huic supplicio exposuisset dicerent: eos autem, quibus huiusmodi exectio imperata fuisset, pecunijs corruptos pœnam in alium transtulisse. En enim, dicebant, Iohannes domi desidens tanto se iubilo oblectat, ac si nuptiale festum celebraret.

Hoc nuncio allato statim Ioannes accersitur, qui exectam dexteram exhi-

exhibere iussus, eam certo Dei matris consilio ac prouidentia sibi restitutam esse, linea quadam excisionis in ea clarissimè elucente, demonstrauit. Tum Barbarus miraculo rei stupefactus: Quisnam, inquit, te in sanitatem asseruit: & quænam quæso medicamenta imposuit? Et Iohannes clara & ingenti voce miraculum prædicans: Dominus meus, inquit, Iesus omnipotens medicus, in sanitatem me vindicauit. Ad hæc Barbarus: Quantum coniectura assequor, ô homo, insons hoc supplicium passus es: ac propterea id nobis ignoscas velim, quòd præcipiti atque inconsiderata sententia tibi intulimus. Tu verò pristinum munus administrabis, principemque inter consiliarios nostros locum obtinebis. At Iohannes mox humi prostratus, pronusque perdiu iacens, vt aliam sibi viam multo iucundiorem optabilioremque ingredi permitteret instanter rogauit. Contra vero Barbarus hanc ei potestatem præcise negabat. Eratque cernere tanquàm gladiatores quosdam, Barbarum & virum iustum pugnantes. Ille enim multis mundi vinculis Iohannem coercere contendebat: hic contra magnam vim ac studium adhibebat, vt ea perrumperet, atque angelicis in sublime pennis volaret. At verò luculento tandem cum preconio vincit gladiator noster, omnesque aduersarij illecebras tanquã paruulorum sagittas ducit, victorq; discedit.

Damascenorum princeps viso miraculo resti tuta manu sibi ignosci petit.

Iohannes omnia sua pauperibus attribuit, & monasticam vitam petit.

Tum verò nouo perfusus gaudio confestim bonis omnibus in pauperes, captiuos seruos suos (quos etiã libertate donauerat) & cognatos distriburis quemadmodum ex matris suæ vtero nudus exiuerat, sic etiam, necessarijs indumentis exceptis, nudus è mundo excessit. Et quidem Hierosolymam profectus cùm in his venerandis locis adorationis munere, vt par erat, perfunctus fuisset, tanquam ceruus diuina siti flagrans in solitudinem contendit, comitem ac socium non itineris dumtaxat, sed instituti etiam Cosmam habens, qui eandem cum ipso educationem ac disciplinam habuerat. Iraque Iohannes Sabæ Lauram diuinum planè monasterium ingressus, ad pastoris pedes sese abiecit, maiorem in modum obsecrans vt se in ouium earum, quæ illic versabanrur numerum adscriberet. Qua quidem re ouilis præfectus mirificè exhilaratus, eum suscepit & tanta à Domino gratia præuentũ beatum prædicauit. Cumque propter vitæ splendorem doctrinæque præstantiã nouitium illum vni ex magnis senibus, cuius ductu ac magisterio per Dei viam sine vllo errore incederet, committere conaretur, ille quamuis omni virtutum genere maximè insignis, regendo tanto viro, tantaque eruditionis gloria prędito imparem se esse affirmauit. Hoc igitur prætermisso, antistes alterum & tertium ad se vocauit: sed omnes ad vnum Iohannis instiruendi curam deprecari sunt: atque à se reiecerunt. Tandem post multos senex quidam morum grauitate, ac doctrina pracipuus prompto alacrique animo promptum & alacrem Iohannem suscepit: & diuturno temporis spatio per omne tentationis & experimenti genus egregiè perduxit Iohannes verò nequaquàm se indocilem, nequaquam rebellem, præbebat, sed quidquid imperatum esset sine vlla recusatione, aut murmure obibat.

Suscipitur in monasterio.

Atque vt senex pugilem suum maioribus obedientiæ certaminibus assuefaceret, quid comminiscitur? Permultis sportis, quas pro opere habebant, in vnum collectis hoc prętextu vtitur Iohannem sic alloquens: Audiui, fili, sportas Damasci carius, quàm in Palæstinæ partibus vendi. Multis porrò, vt nosti, rebus indigemus. His itaque acceptis, illuc, quàm celerrimè poteris proficiscere, neq; vel obelo quidem minoris eas vende, quàm tibi impero.

Egregia Iohannis obedientia & humilitas.

Præ-

Pretium portò duplo quàm par erat, maius ipsi constituebat. Huic imperio minimè aduersatus est, nec imperantis sermonem sibi discutiendum putauit: sed obedientia tanquam alis quibusdam instructus, huiusmodi fascem in humeros tollit ac Damascum petit. Qua in vrbe qui prius insignis & clarus erat, laceris indutus vestibus & squalore obsitus forum peragrabat vt sportas suas venderet. Cũ igitur nimium eas æstimaret omniũ probris & contumelijs exagitatus nihil præter sui risum accipiebat.

Egregia tāti viri obedientia.

Vnus autem ex ijs, qui quondam illi adhuc in dignitate constituto seruiuerat, in cognitionem eius veniens grauissimo sanè dolore saucius quòd virum tanta aliquando claritate & honore conspicuum extrema macie & squalore horrido confectum cerneret, tanquam ignotus accedens sportas emit persolutoque, quod ab illo postulatum erat, pretio eum dimisit. Quo accepto generosus ille vir victoris cuiusdam instar, humi prostrato aduersario, hoc est, inanis gloriæ ac superbię tentatione deuicta reuertitur.

Enim verò Iohanni monachus quidam vicinus erat qui terrestrem peregrinationem cum cęlesti domicilio commutarat. Is autem carnalem fratrem reliquerat; qui huiusmodi calamitate profligatus fraternam mortem impatientissimo animo ferebat. Cumque Iohannes illum consolaretur & sermonibus varijs à mœrore & nimio luctu reuocare contenderet, is qui in luctu versabatur, summis infimisque ab eo precibus petere cœpit, vt aliquod sibi carmen recreandi animi causa conderet. Cum autem Iohannes senis mandatum pertimesceret, nullo modo eius petitioni morem gerere voluit. Tandem verò importunis precibus expugnatus præcipuè ꝙ rem istam se arcanam habiturum promitteret, Iohannes carmen modulari cœpit, quod ad hunc vsque diem omnium cantu celebrabatur, nimirum *Vanitas omnia humana*. Aberat autem tunc quidem à cella senex, sed postea superueniens cũ modulatum illum carminis sonum foris audiret, ingenti cum iracundia irrumpens: Siccine, ait, veterum tuarũ pollicitationũ oblitus, pro eo quòd in luctu & mœstitia versari debebas, diffusus gaudio sedes, & delicias ex cantu captas? Hæc dicens simulque excusationem omnem, quam Iohannes adferebat, reiiciens, statim eum è cella exturbauit. Tum verò vir sanctus grauiori quàm is qui fratrem amiserat, luctu oppressus, animum in omnes partes versabat quomodo senem sibi cõciliaret. Tandem ad alios quos reliquas virtutes superiores esse notat accedit, eosque ad inflectendum senis illius animum deprecatores adhibet. Abierunt illi sed senem illum inexorabilem inueniunt. Cũque quisquam ex illis diceret: Licet tibi quidem aliud ei, qui peccauit, obedientiæ mandatum iniungere, nullo tamen modo à tuo cõtubernio remouere, ille respondit: Hoc mandatum Iohanni, siquidem inobedientię veniam dari sibi cupit, constituo, vt Lauræ ambitum peragrãs suapte manu monasticarum cellarum sordes atque excrementa purget. Hæc illi vt audierunt pudore suffusi ac tristes recesserunt, senis illius rigiditatem ac duritiam ad stuporem vsq; mirãtes. Quibus cum Iohannes occurrisset, patris de se sentẽtiam sciscitatus est. Illi autem tantam senis acerbitatem esse respondebant, vt ea ipsis stuporem commoueret, seque, nè ipsius sententiam exponerent, pudore quodam prohiberi. At ille etiam atque etiam, vt eam aperirent, petebat. Cuius precibus commoti turpem illam repurgationem commemorant. Qua audita, pręter omnem eorum expectationem, maximopere delectatus, hoc sibi facile ac perquam iucundum esse asseruit. Confestim itaque conquisitis instrumentis ad repurgandas fæces accommodatis, ad illius cellam, cui seni vicinus erat, accedit, eamq; ingressus, manus illas, quas prius mul-

En vt vir sanctus à sene exercetur.

Vide mirabilem tanti viri humilitatem.

P

multis suauibus vnguentis perfuderat, contaminare cœpit, dexteramq; illam à Deo curatam (ô singularem viri humilitatem) cœno ac stercore conspergit. At senex comperta Iohannis ingenti obsequendi promptitudine, mox aduolans ipsum amplexus est, atque de ipsius collo pendens, manusque & oculos atque humeros exosculans, ait: O quantum beatæ obedientiæ, quantæ humilitatis pugilem in Christo genui. Iohannes autem ex senis verbis rubore affectus pronus cadebat, pauimentumque lachrymis rigabat. Non enim parentis sermonibus inflabatur, nec ad senis encomia intumescebat, sed amplius depressus animum suum quàm maxime conterebat.

Beata virgo apparet seni in somnis.

Non multum temporis intercessit, cum seni in somnis illa omnium laude celebratissima & purissima virgo apparet, atque ad eum: Ecquid fontem eum obstruxisti, qui tam suauem tamque limpidum ac copiosum & nectareum laticem profundere potest? Fontem fluere fine. Fluet enim vberrimè: atque vniuersum terrarum orbem peragrabit, hæresumque maria operiet, eaque in admirandam dulcedinem conuertet. Mane itaque is qui hoc arcanum acceperat Iohannem accersens, quæ à gloriosa Dei genitrice audiuerat, ei exposuit, atq; vt ingentem prudentiæ meditationem quam corde perceperat, salubriter eructaret, hortatus est: sibique ignosci petebat, quòd pro sua (vt dicebat) rusticitate illi impedimento fuisset.

Iohãnes nauat operam conscribendis libris.

Ab eo itaque tempore Iohannes diuinos cantus auspicatus, eos omni eruditione ac pietate refertos edidit libros, qui tantæ omnibus admirationi sunt. Porrò ad huiusmodi labores hortatorem & extimulatorem egregium habebat Cosmam, qui propter singularem eruditionem ac prudentiam à Hierosolymitano Patriarcha ad Maiumæ Episcopatum vi adactus est.

Iohãnes ordinatur Presbyt.

Iohannes verò ab eodem Hierosolymitanæ ecclesiæ gubernatore ad Presbyterij dignitatem vocatus quia sapientiæ amore incredibili ardebat, gratissima illi solitudinis requie concessa, permissum, vt quos iã ante magno studio ac labore codices elaborauerat, ad incudem reuocaret. Et sanè quisquis in ipsius lucubrationes cum iudicio incubuerit, speculationum altitudiem ac dictionis elegantiam cũ admirabili grauitate coniunctam facilè perspiciet. Iam verò ipsius pro pietate zelum, quis non ex ipsius monumentis contemplabitur, quonamque pacto sapientiæ diuitias cunctis distribuerit? Ipsum namq; diuinus zelus eò impulit, vt supra leges diuinas pugnãs, è Damasco pri°, ac postea è Palæstina, eos, qui diuinas imagines in vrbe Constantinopolitana euertebant, contumelijs; afficiebant, impeteret. Quo quidẽ nomine ille quoq; magnæ vrbis alumnus, qui idem cum primo martyre nomẽ habebat, saxisq;, vt ille pro Christo, sic pro ipsius imagine, obrutus in cœlum ascendit, diuinum virsi ac diuini tus afflatũ appellat. *Is fuit Stephanus iunior.* Quamuis autem summo sacerdotio initiatus non fuerit, martyrij tamen corona cinctum perspicere licet, vtpote qui propter pietatis & religionis defensionẽ dextera manu priuatus fuit. Cum igitur ad hunc modicũ religiosæ vitæ curriculũ confecisset, tandẽ vinculis mortalitatis solutus ad Christum migrauit, quẽ nunc non in effigie, sed facie ad faciẽ æternum beatus contẽplatur.

VITA IOHANNIS HAGVstaldensis Ecclesiæ primùm, deinde Eboracensis Episcopi.

Ex ea quæ est per Venerab. Bedam Eccles. hist. historia Anglorum lib. 5. cap. 2. Migrauit ex hac vita an. Dom. 721.

Rincipio regni Alfridi, qui post fratrem suũ Ecfridũ genti Nordanhimbrorum præfuit, defuncto Eata episcopo, Iohannes vir sanctus Hagustaldensis ecclesiæ Præsulatum suscepit: qui eximie *7. Maij.*

sanè

sanè vitæ sanctitate & miraculorum virtute clarus fuit. Est locus quidam non longè ab Hagustaldensis ecclesię diœcesi, interfluente Thino amne separatus, in quo vir sanctus capta opportunitate tẽporis, maximè in Quadragesima, cum paucis orationi & lectioni operam dare consueuerat. Cumque tempore quodam ibidem mansurus aduenirer, iussit suos pauperem aliquem maiore infirmitate vel inopia grauatum inquirere, vt eum secum diebus illis (hoc namque ei solitum erat) haberet. Fuit continuò adolescens quidam ex villa non multum remota adductus, qui præter alias calamitates mutus erat, & tanta capitis scabie laborabat vt coma destitutus, horridos tantum in circuitu crines gestaret. Hunc igitur Episcopus ad se adductum in paruo quodam tugurio apud se manere voluit, vt quotidianam ab eo stipem acciperet. Secunda autem Quadragesimæ hebdomada ingressus tugurij locum mutum linguam proferre iussit. Protulit ille, & episcopus impressa in eam Crucis figura, pręcepit ei vt verba proferret. Res mira. Mutus ille statim soluto vinculo linguæ articulatim ac distinctè fari cœpit. Antistes ea Domini misericordia vehementer gauisus, & ampliora Dei beneficia nequaquam desperans, præcepit medico vt sanãdę scabredini capitis eius curam adhiberet. Fecit ille vt iusserat, & iuuante Præsulis benedictione, nata est cum sanitate cutis venusta species capillorum: factusque est iuuenis vultu limpidus, & loquela promptus, capillis pulcherrimè crispis, qui ante fuerat deformis, pauper, & mutus.

Sanat mutũ impresso Crucis signo.

Cum defuncto Bosa eximiæ sanctitatis & humilitatis viro Iohãnes pro eo Eboraci substitutus esset, venit ad quoddam Virginum monasterium, vbi virgo quædam repentini doloris infirmitate tacta, grauissimo languore decumbebat. Brachium namque ex incisione venæ parum considerata tumorem quendam contraxerat, qui duabus vix manibus circumplecti poterat. Itaque cum lecto affixa vltimum spiritum trahere videretur, Abbatissa Episcopum, vt eam sua benedictione munire dignaretur, rogauit. Paruit ille libens virginis calamitatem miseratus. Cumq; fusis cum pietate magna ad Deum precibus benedictionem tribuisset, continuò fugatum dolorem, fuga quoque tumoris horrendi sanitasque secuta est: & erepta morti ac doloribus virgo laudes Domino Saluatori vnà cum cæteris seruis illius retulit.

Sanat virginem valde ægrotam.

Aliud quoque huic non multum dissimile miraculũ Abbas Berechtus quondam eius diaconus narrare solebat. Villa erat Comitis cuiusdam, cui Huch nomen erat, cuius coniunx quadraginta diebus acerbissimo languore detenta pedem foras efferre nõ poterat. Contigit autem eodem tempore virum Dei illò ad dedicandam ecclesiam ab eodem Comite vocari. Dedicata autem ecclesia cum ægrè tãdem ab Antistite, vt secum pranderet, obtinuisset, misit vir sanctus languenti mulieri, aquam benedictam, quàm in dedicatione ecclesiæ consecrauerat, præcipiens vt eam gustaret, & dolori applicaret. Quod vt factũ est, mulier collapsas planè vires mirabiliter recuperauit, adeo vt lecto exiliẽs sancto Antistiti cæterisq; ad mensam ministraret. Alio item tẽpore vocatus ad dedicandam ecclesiã Comitis cui Addi nomen erat, expleto ministerio, filium quendam eius acerrima ægritudine pressum, & in ipsis mortis faucibus constitutum, benedictione sua & precibus liberauit & integræ sanitati restituit.

Nota vim aquæ benedictæ.

Sanatur puer ad orationẽ Episc.

Neque hoc silentio prætereundũ quòd famulus Christi Herebaldus in seipso ab eo factum solet narrare miraculum. Vitam, inquit, illius per omnia episcopo dignam esse cognoui. Sed & cuius apud internum iudicem habitus sit meriti, & in multis alijs & in meipso maximè expertus sum, quippè quem ab ipso (vt ita dicam) mortis limite reuocans, ad viam vi-

tæ sua oratione ac benedictione reduxit. Mansit autem in Episcopatu annis triginta tribus,& sic cœlestia regna conscendens, sepultus est in porticu S. Petri, in monasterio suo quod dicitur, in Sylua Deirorum, anno ab Incarnatione Domini septingentesimo vigesimo. Nam cum pro maiori senectute minus episcopatui administrando sufficeret, ordinato in episcopatum Eboracensis ecclesiæ VVilfrido presbytero suo, secessit ad monasterium præfatum, ibiq; vitam Deo digna conuersatione compleuit.

MARTY. S. ACATHII Centurionis.

Ex eo quod est apud Metaphr.

8. Maij.

Acathius Cappadox Centurio.

Cum Maximianus Diocletiani gener in Christianum nomen satanica rabie desæuiret, Acathius genere Cappadox & conditione miles, proposito verò & voluntate Christi athleta, egregia fortitudine & genus suum & ordinis dignitatem exornauit. Cum enim sub Firmo quodam militaris ordinis Tribuno Centurionis officio fungeretur: & Tribunus omnium militũ animos partim assentationibus partim minis ad idolorũ cultum ac superstitionem nefariam alliceret, Acathius Christi amore acriter inflammatus in medium prosiliens constanter ac viriliter se Christianum esse confessus est: paratum etiam pro ipsius nomine quoslibet cruciatus subire. Firmus eam hominis alacritatem & constantiam admiratus primò quidem ingentibus promissis, mox terribilibus minis eximiam viri fortitudinem debilitare conatus est. Sed cum ille immobilis in Christo confessione perseuctaret, Tribunus edicto regio coactus virũ sanctum vinculis adstrictum ad Bibianum misit, qui totius exercitus imperium cum potestate summa administrabat.

Constantia eius.

Acathius verò vt primùm Bibiano oblatus fuit spe futurorum bonorum exultans subrisit & à iudice de patria ac nomine interrogatus constanter respondit, nomen sibi à Christo deriuatum esse: illud verò quo humano vsu appellatur, Acathius esse: genere Achiuum, in Cappadocia natum, quo loco cum parentes habitarent, ad exercitum venisse, & commilitonum suorum certaminibus inflammatum vt in Christi confessione cum sempiterna gloria sanguinem profunderet. Illos igitur se malle sequi, quàm humanis legibus summa iniquitate in Deum latis obtemperare. Ad quæ iudex: Abijce, inquit, ò Acathi istas mentis tuæ cogitationes inanes, quæ duros tibi cruciatus pariunt:& noli in homine propter scelera sua in crucem acto spes tuas collocare:nam is tibi opem omnino nullam in rebus afflictis præstare potest. Quid enim? Si is tanta in cœlo potentia dominatur quemadmodum vos affirmatis vt vniuersam hanc mundi machinam gubernet, quid est quòd Imperatores nostros ipsius voluntati repugnãtes nõ puniat? Cui Acathius: Profectò, inquit, ex hoc ipso, si aliqua tamen sapientiæ scintilla in vobis relucet, ipsius bonitatem potentiamque colligere potestis. Nam si statim à peccato vindictam expeteret, ecquis in hoc mũdo superesset?& quo modo dignis laudibus eius gloriosum vbiq; nomẽ extolli posset, nisi diuturna in vestris sceleribus puniendis patientia vteretur? Præterea ipsius gloria in illis hominibus manifestior relucebit, qui bonitate ipsius ad scelerum suorum cognitionem adducti ad meliorem se frugem receperunt. Postremò quis optimum iustissimumque iudicem ex candescere poterit, eum videat tanta Dei patientia & longanimitate scelerum suorum vindictam differri, vt hominem omnibus suppliciis dignũ à peste & exitio potius eripiat, quàm celeri iudicio quamuis iustissimo cõdemnet.

Sistitur corã Bibiano Duce.

Cur Christus permiserit tyrannos diu impunè sæuire in Christianos.

His

His auditis, Bibianus: disertè quidem, inquit, tu respondes; sed omissis argumentis, volo vt protinus Imperatorum edicta exequaris legibusque obtemperes, ni malis omnibus pœnis ac supplicijs dirè excarnificari. Cui Acathius: Sæpe iam Christianum me esse confessus sum, neque vllo modo impuris dæmonibus sacrificare velle dixi. Et iudex: Certè, inquit, nisi istā ætatem tuam (video enim te vix quintum & vigesimum annum superasse) misericordia prosequerer, & militarem dignitatem reuererer iā statim te tormentis subijcerem. Cui Acathius: En, inquit, habes corpus meum ad flagella excipienda paratissimum: vtere illo vt libet: mentem certè & animi propositum, neque tu, neque Imperator tuus, neque omnis denique dæmonum malitia peruertere & in tantum scelus impellere potuerunt. Tunc Præses furore percitus & cohortem affatus: Figite, inquit, vectes quatuor, & Acathium in illis suspensum crudis neruis verberate, vt discat tandem effrenem linguam compescere: & tunc apparebit quàm inane à Deo suo auxilium expectet.

Aetas Acathij.

His dictis Acathius vectibus alligatus & crudelem in modum cæsus est. At martyr Christi opem inter tormenta implorās assiduò exclamabat: Domine Deus ne me derelinquas. Cum verò sex carnifices alternis vicibus instarent, & profluentes ex lacero corpore sanguinis riuos acrius elicerent, & ipse iudex tanquam victor martyri insultaret, Acathius ad iudicem conuersus: Hactenus, inquit, tormentorum tuorum expectatio cogitationes meas aliqua ex parte perturbabat; at nunc illata vi Christi Iesu potentiam manifestius expertus sum: prorsus vt eiusdem gratia confisus intrepidè alios quosuis cruciatus excipere paratus sim. His auditis iudex commotus plumbeis laminis maxillas eius contundi iussit: ac tandem martyrem in eadem constantia perseuerantem in interiorem carcerē grauissimis catenis oneratum conijci.

Crudelissimè verberatur.

Maxillæ eius conteruntur.

Ductus igitur in carcerē Acathius tum præterita confessione, tum futuris bonis, quæ firmissima à Deo fide expectabat, lætus squalorem subijt: & diebus admodum septem in vrbe Perintho in carcere mansit. Interea Bibianus Flaccini literis Byzantium vocatus vinctos omnes se sequi iussit. Ibi tum Christi martyr & vulnerum tumore & corporis labore afflictus, & ferreis catenis grauatus, & militum in via vrgentium, & itineris lassitudine oppressus, & extrema inedia exhaustus, & amicorum omnium solatio destitutus cum iam collapsis planè viribus in vltimum vitæ discrimen venisset petiit à carnificibus vt sibi orandi Deum potestatem facerent. Quæ ægrè tandem obtenta prouolutus ad genua primò quidem immensas Deo gratias egit quod illum in sortem martyrum vocasset: Sed tu Domine, inquit, qui carnis nostræ infirmitatem nouisti, & in hanc horam vsque virtute tua ex alto corroborasti, & nunc tot ac tantis malis vndique me oppressum vides, mitte quæso angelum tuum qui me ab his angustijs eripiat, & martyrii gloria coronatum ad te perducat. Cum in hunc modum Deum oraret vox è nube demissa horrifico terrore astantium aures compleuit: Acathi esto fortis. Hac voce attoniti carnifices: Ecquid dicebant, est hoc? Nū quid & nubes vocem edunt? Nunquā rē tanta admiratione dignam audiuimus. Et hæc quidē illi. Alij verò qui eadem vinculorum miseria cum Acathio premebantur fidei lumine illustrati ad martyris se pedes abijciebant, supplicesq́; vt Christianæ fidei doctrinam ipsis exponeret, rogabant.

Ducitur in carcerem.

Orat Deum extrema lassitudine cō fectus.

Cœlitus consolatur.

Tunc martyr luculenta sane oratione ab ipso humani generis parēte exorsus, & Adami lapsum & Christi in terras aduentum exposuit, multosque à tenebris ac diaboli captiuitate in libertatem Christi vindicauit. Postridie verò noctis tempore, ii qui ad Christi fidem recenter cōuersi fuerāt, viderunt quosdā splendida veste

Multos ad ducis ad Christū.

indutos & militari habitu ornatos cum Acathio non modò loquentes, sed & vulnera aqua feruenti abluentes, eumq; ita curantes, vt altera luce ex multis plagis ne cicatrix quidē appareret. Insequenti verò die martyr in carcerem interiorem cōiectus & iudicis iussu ferreis vinculis constrictus, fuit simili angelorum obsequio recreatus: nam qui eodem in carcere vincti tenebantur viros alios angelico splendore coruscantes viderunt, qui martyrem & vinculis soluebant, & cibum potumque benigne offerebant.

Angeli martyrē in carcere visitant.

Septimo verò die à quo Byzantiū Præses venerat, Acathium sibi offerri præcepit: qui vultu hilari & angelico planè aspectu comparens tanta Præsidem admiratione concussit, vt existimaret eum à militibus lautè ac genialiter habitum vitam Epicureā duxisse. Quare Præses furore rabieq; exardescens, asperis verbis in carceris custodem inuectus, qua audacia hoc facinus contra mandatum perpetrasset, quæsiuit. Cumque Antoninus scriba carceris custodem purgare niteretur, Acathius Christi amore inflammatus: Mea, inquit, pugnandi virtus è cęlo est: Hanc enim quam vides corporis pulchritudinem nō carnales epulę, quemadmodum tu existimas, sed Christus IESVS mihi suppeditauit, qui solo verbo seruos suos curare consueuit. At iudex ea martyris interpellatione offensus: Dentes eius, inquit, confringite, vt sciat non nisi ad interrogata sibi respondendū esse. Et cōuersus ad custodem: Quidnam, inquit, sceleratissime respondes? Ad quæ Cassius (sic namque custos vocabatur:) Per tuam amplitudinem iuro, inquit, me, quæcuuque iussisti fideliter executū fuisse: sed vidimus sæpius milites quosdam Medis non absimiles splēdida veste ornatos vulnera eius curantes, & cibum potumque offerentes. Cumque ingressus carcerem viros illos examinare & allatos cibos excutere vellem, repente & illorum & cibariorum conspectu priuatus fui: huncque solum ligno alligatum inueni.

Dentes eius conterūtur.

Tum iudex furore percitus: Video, inquit, quid sit: tu pecunias ab Acathij consanguineis accepisti, & iudicium eludere constituisti, sed pœnas tanto scelere dignas pendes: statimque plumbeis virgis terga eius pulsari iussit. Qui cum cruciatus magnitudine victus lamentabiles admodū voces ederet, & veniam à iudice supppliciter deprecaretur, Acathius risu propè dissolutus, quamuis fractis maxillis: Profectò, inquit, nequeo satis stultitiam vestram admirari. At iudex furore percitus: Tunè, inquit, venisti, vt præstigiis ac veneficijs tuis confisus nos derideres? & mox quernis virgis terga ventremque eius à decem hominibus robore pręstantibus verberari iussit. Tum verò martyr sub pondere suppliciorum gemens semel iterumque exclamauit: Domine Christe Iesu adiuua seruum tuum Acathium. Hoc cum iterata voce sublatis ad cœlum oculis diceret, vox cœlitus demissa: Acathi, inquit, esto bono animo: nam breui præmiū nullo vnquam tempore interiturum recipies pro iis, quę nunc in terris perfers, supplicijs. Hac voce & carnifices timore oppressi conciderunt, & iudex ipse ingenti admiratione perculsus ab inferendis martyri supplicijs vocem compressit: eumque ad Flaccinū Thracię Proconsulē misit.

Crudelis iudex carceris custodē immerentem punit.

S. Acathius virgis quernis flagellatur.

Flaccinus verò qui vxorem Christianis sacris initiatam habebat, ab eaque, ne grauia Christi Confessoribus supplicia inferret, rogatus erat, Acathium in liberam custodiam dedit, & quinque post diebus recitatis actis eius capite plecti iussit. Postea verò quàm beatus Acathius mortis sententiam in se latam audiuit, incredibili gaudio exultans exclamauit: Quàm multis te linguis Christe dux vitæ laudare vellem, qui me infinitis peccatis obnoxium pro singulari tua in nos bonitate tali sorte dignatus fuisti. Cumque extra Byzantium ad locum certaminis à carnifici-

Sententia mortis in martyrē.

fici-

ficibus perductus esset, rursus orandi facultate concessa, genua summa cũ reuerentia humi fixit, & Deo pro tantis beneficiis, quibus se planè indignum profitebatur, sine fine gratias egit: ac tandem gladio percussus ad cœlos euolauit. Corpus eius fuit à viris religione ac pietate præclaris in locum, qui Sraurius appellatur, in ductum, & suous omni honore tanto martyre digno curatum. Postea verò ad Scyllacium littus diuinitus delatum, maiore ibidem honore asseruatum est.

Hac Baronius. Porrò arborem illam, in qua martyr Dei Acathius appensus tormentis excruciatus fuit (ficũ nucem fuisse dicunt) temporibus Arcadij Imperatoris adhuc superstitem fuisse scribit Nicephorus: licèt Socrate *Histor. lib. 13. ca. 38.* castaneam eam fuisse asserat. Quicquid id est, effecerunt sanè scriptores illi, vt arbor illa fœlicissima, sanguine tanti martyris irrigata adhuc virens in memoria hominum perseueret, & sit in posterum permansura longè beatior ficu Romulea, Athenarum olea, Deli palma, vel Mariana quercu, quam clarissimus orator scriptorum suorum monumentis perpetuitati consecrandam putauit. *Lib. 1. de legibus.*

MARTYR. S. VICTORIS Mauri, cuius meminit S. Ambros. in Lucam, lib. 7. cap. 13.

Ex eo, quod à Maximiano notario conscriptum est.

8. Maij.

QVo tempore Maximianus Imperator impius in Mediolanensi ciuitate atrocem in Christianos persecutionem excitabat, fuit illic miles quidam, natione Maurus, Victor nomine, egregia profectò in Deum pietate & fortitudine eximia: qui de religione Christiana apud Imperatorem accusatus, constanter fidei suæ professionem edidit. Cuius virtute constaotiaq; commotus Imperator & in furorem con- *Victor apud Imperatorem* uersus horrendas illi minas suppliciaque proposuit, nisi dijs sacrificia offerre proponeret. Cumq; contemptis minis atq; tormentis Victor iterata voce respoonderet, Christianus sum, & Christo, cuius spiritu nutrior, me totum ab ineunte ætate cõsecraui: & vnica mea salus & virtus Christus est: missus in carcerem sex diebus totidemque noctibus omni cibo potuque destitutus squalorẽ pertulit. Septimo uerò die tribunali oblatus cùm eadem, imò maiori animi constantia, impura deorum sacrificia execraretur, fustibus cæsus est, preco ne uoce maxima assiduò clamante: Sacrifica dijs: quibus Imperator & omnes diuinos meritò honores attribuunt. At martyr contra uocem exaltans clamabat: Iam dixi, iterumque dico me dæmonijs non sacrificare, sed uni Deo, cui meipsum sacrificium laudis offero. Tunc Imperator eum in carcerem abduci iussit: ubi toto triduo exacta iterum ad certamen uocatus est. Adfuit martyr alacritate incredibili, & sacrificare iussus respondit: Profectò existimo & sanctissimis Christianæ religionis sacris, quibus initiatus sum, & hac mea canitie indignum esse, vt à te homine corruptibili & nulli non calamitati obnoxio coactus collatam mihi à Christo gratiam deseram. Hoc dicto non segniter prouocatus Imperator iterum fustibus martyrem sanè atrociter mactari iussit. Sed martyr omnes plagas clypeo orationis excipiẽs tyrannum irridebat.

rem constanter se Christianum profitetur. *Mittitur in carcerem.* *Fustibus cæditur.* *Iterum fustibus caeditur.*

Ea contumelia fractus Imperator rursus eum carceribus mancipari iussit: & Anolino, qui ei à consiliis erat, mandauit, vt martyrem quoquo modo in suam sententiam pelliceret. Et ille quidem misit continuò homines dicendi fallendique satis peritos, qui multis blanditiis & promissis ingentibus, martyris animum pertentabant, sed nullo prorsus operæ precio. Tunc verò Imperator furore incensus omnia tormentorum genera expediri & in martyris conspectum

adduci præcepit. At Victor: Hæc tu quidem, inquit, ô Imperator, mihi tormenta minaris, sed longè tibi maiora, in iusto illo extremi iudicij die; à Deo parata sunt. Imperator non ferens hanc dicendi libertatem, simulque ratus se contumelia affici, iussit ferueti plumbo totum martyris corpus perfundi. Sed accidit vt orante martyre, plumbum instar aquæ è fonte manantis corpus eius refrigeraret, quæ res ingentem ipsi Imperatori admirationem commouit. Vindictæ tamen cupiditate inflammatus ad Vercellinam portam abduci mandauit, Milites autem cum ibidem Imperatoris sententiam in martyrem diutius expectarent, somno oppressi martyrem inde abeuntem non senserunt. Expergefacti verò eum insecuti sunt, atque in stabulo ante equorum ora precibus intentum inuenerunt.

Bulliente plumbo, perfunditur.

Tum verò varijs eum iniurijs afficientes foras eduxerunt: ac tandem Imperatoris sententia capitis damnatum, in sylua, quæ Dunlinus vocabatur, truncarunt. Cum autem ad supplicium raperetur conuersus ad carnifices: Dicite, inquit, Imperatori hoc anno illum è vita abiturum. Vt verò ad locum cædi destinatum ventum est, oculis manibusque ad cœlum sublatis, dixit: Gratias ago tibi Domine Iesu Christe quòd me à cinibus meis Nabore ac Fœlice Sanctis tuis non separaueris. Quo dicto intrepidè ceruicem gladio subiecit. Imperator autem vt martyris gloriam sempiterna obliuione inuolueret, corpus eius bestijs deuorandum obiecit. Sed illæ nullam non modò feritatem sacris reliquijs intulerunt, sed etiam intactum inuiolatumq; ab incursu sceleratorum hominum conseruarunt. Tunc Imperator tanta rei nouitate stupefactus, sepulturæ honorem martyri cócessit: quem Marinus Antistes non longè ab ea sylua, belluis & feris ei loco cedentibus, quã potuit reuerentia impendit. Ego Maximianus notarius, ab infantia Christianus, qui licèt paganismi iuramento me constrinxerim, tamen hoc martyris certamen, quod coram oculis inspexi, noctu ad luminaria in scriptis redegi, & fideli narratione ad posteritatem transmisi.

Tamen hi martyres etiã Afri id circo ciues suos vocat.

Porrò Gregorius Turonensis magnificam incluti huius martyris memoriam apud Mediolanensium vrbé esse testatur, quòd sæpius vinctos ab ergastulis dissoluat, captiuosque liberos abire permittat Et quidé Apollinaris cum interfecto apud vrbem Romam Victorio Duce, ab incolis loci illius, sine vlla vnquã redemptionis spe, in captiuitatem abriperetur exilioque mulctatus apud Mediolanum degeret, & adueniente S Victoris festiuitate vigilijs interesset, prostratusque coram sepulcro Sancti impensius oraret: audiuit duos quosdã pauperes familiari colloquio admirandas martyris virtutes prædicare, alterumque alteri certò affirmantem ea nocte quendam à miseranda captiuitate eiusdem martyris virtute absoluendum. His auditis Apollinaris quasi quodam auspicio ex Dei nutu admonitus iterum atque iterum ad martyris prouolutus tumulum orauit: vt saluus in patriam abscedere posset. Moxque vocato puero equum sterni præcepit, quo conscenso præsidio beati martyris euasit.

Turonensis de gloria martyrum lib. 1. c. 41.

Vigilia in ecclesijs in festis Sanctorum.

VITA S. STANISLAI Episcopi Cracouiensis & Marty.

Ex ea quę est prolixè per D. Iohãnẽ Longinum Canonicum Cracouiensem. Passus est anno Gregorij Septimi Romani Põtificis septimo, à quo rex impius eius interfector regno, solenni ritu priuatus est, regnũq; ipsum sacris est interdictũ.

Tanislaus apud Polonos in territorio Cracouiensi pago Sciepanouio, ex se quidem obscuro sed illius sanctitate illustri & celebri ortus, parentes habuit pietate non minus quàm generis nobilita-

8. Maij.

Patria, & parētes ei⁹. litate pręstantes. Patri eius Vvelislao, matri Bognę nomen fuit, quos non modò generis splendor, & rei militaris gloria, sed multò magis insignis religio cum raro quodam de omnibus benè merendi studio, coniuncta commendabat. Cum id temporis rara apud Polonos templa viscerentur, illi pro eximia sua ergò Mariam Magdalenā deuotione, sacram in honorem illius ędē exstruxerunt, quam non modò amplissimis prouentibus, aureis, & argenteis vasis, ac vestibus sacris, sed suis etiam precibus, & assiduo pietatis studio ita illustrarunt: *Pietas eorū eximia.* vt vita illorū non multū à monastica perfectione discrepare videretur.

Sed cum multę eis, & opes, & copiæ suppeterent, vno sterilitatis incō mudo ee obscurari videbantur: prorsus, vt ab omni spe prolis exclusę essent. Iamque trigesimum in matrimonio agebant annum, cum pręter omnem exspectationem grauidam se sentit; ac die quodam post lustratos meridie greges domum propinquans, *Nascitur Stanislaus.* haud procul ab ædibus absque vlla obstetricis opera idque sine vllo debilitatis, aut doloris sensu filium peperit, quem statim in fonte ablutum incolumis domum asportauit. Inde baptizatus puer in æde S. Marię Magdalenæ Stanislaus vocatus est anno Domini millesimo, & tricesimo, regnante apud Polonos Meicislao Primo, anno regni eius tertio.

Postquàm autem parentes eius tali se filio auctos viderunt, pari consensu perpetuam Domino continentiam vouerunt, eamq; ad extremum vitæ spiritum cum non mediocri san- *Indicia futura sancti tatis eius.* ctitatis laude conseruarunt. In ipso verò puero, teneriori infantia iam perfuncto, sæpè obseruatum est, illū molliori strato relicto, super nudam humum, aut paleas cubare. Hinc ab vtroque parente, egregiam pueri indolem admirante, nihil quòd ad concepta pietatis fomenta magis magisque promouenda vtile esset, prætermissum. Et quidem, vt primùm per ętatem licuit literis, & disciplinis liberalibus traditus est imbuendus, quas ille propter ingenii fęlicitatem, ac memoriæ tenacitatem mira est faci itate consecutus. Tanta illi grauitas, modestia, & pudor in sermone vultu, & actionibus inerat, tanta ad virtutem propensio: vt viri etiam grauissimi doctissimiq; in admirationē, & amorem eius prouocarētur. In puerili, & tenera ætate, tanta erat erga pauperes benignitate, vt quicq̄d bona parentum volūtate poterat, pauperibus elargiretur, facilè daturus oīa, ni præceptorum seueritate puer modestus, & pudibundus vetaretur.

Postquàm verò adolescentiam ea modestia, & morum sanctitate, & grauitate exegit, in ipso iuuentutis flore incredibili discendi studio flagrās *Proficiscitur Parisios studiorū gratia.* Lutetiam Parisiorum se contulit, vt ætatem suam altiore diuini pariter, & humani iuris cognitione exornaret: vbi cum vberrimos in vtraque facultate, & in sanctioribus etiam vitæ disciplinis fecisset progressus, cępit monasticæ vitę cupiditate flagrate: sed Dominus, qui ad maiora eum certamina reseruabat, id minimè permisit.

Septennio Lutetiæ in studijs consumpto, in Poloniam cum instructa bibliotheca reuersus est, & vtroque parente mortuo, cum se locupletem cerneret adire hæreditatem omnes o- *Distribuit sua pauperibus.* pes suas in pauperes insigni liberalitate distribuit, vt illis abiectis sarcinis expeditius Domino seruiret, necdum enim omnem monasticæ suscipiendæ vitæ cogitationem deposuerat: sed hęrebat animo, quam viuendi rationem potissimùm sectaretur, cum monastica quidem videretur tutior, & tranquillior, sed contra formi dabat abscondere credita sibi à Domino talenta. Ea tempestate ecclesiæ Cracouiensi pręerat Lambertus Zula, qui Aaroni successerat, nolensq;, de more, pallium à Pōtifice Maximo petere, id effecerat, vt ea sedes deinceps nō Archiepiscopos, sed Episcopos haberet. Is vbi cōperit Stanislaū fluctuare aio de vitæ instituto suscipiendo,

piendo, ad se accito persuadet, vt in Clerum se sinat coaptari, creatq; eũ Cracouiensis ecclesię Canonicum, ac deinde etiam auctor illi est, vt sacerdotio initietur. Quo in statu omnibus sui ordinis hominibus, optimis exemplis pręfuit. Porrò etiam cóciouandi munus obiens plurimos à corruptis moribus ad honestatis studiũ traduxit, & in Dei amorem incendit; eò magis faciliusque quò longius ab omni arrogantia eius doctrina aberat, eximia vitæ sanctitate, ac morũ integritate mirificè ornata.

Fit Canonicus & Sacerdos.

Hinc Lamberto Zula ex rebus humanis discedente anno Domini millesimo septuagesimo primo, mensis Nouemb. die quinto & vicesimo, omniũ suffragijs ad episcopalem cathedram euocatus est. Ille verò quamuis diebus non paucis resisteret, suosque humeros tanto ferẽdo oneri impares clamaret, precibus tamen, & lachrymis virorum ornatissimorum expugnatus tandem cessit, non absq; metu, & tremore, veritus nè diuinæ resisteret voluntati, quæ per tot ora, & suffragia ipsi innotesceret. Confirmatus igitur ab Alexandro XI. Pontifice Maximo eiusdemque iussu consecratus animũ ad ecclesię illius gubernacula ità adiecit, vt cunctis se virtutibus instructum declararet. Nihil sibi præclarius, & pręstabilius ducebat, quàm per omnem vitam Saluatoris insistere vestigijs: Et quidem ante omnia pauperum, pupillorum, ac viduarum cura illi assidua fuit, adeo vt domus illius ægris, & egenis plena semper videretur. Calamitosorum hominum, & iniuria oppressorum causas acriter tuendas suscipiebat. Habebat ad beati Syluestri Pontificis morem viduarum omnium suæ diœcesis nómina cõscripta, quibus pro facultatum ratione subueniebat; omnes episcopatus sui prouentus in pauperum, & viduarum solatia conferebat. Nec eo pietatis studio contentus frequẽter eis ad mensam sedentibus, exclusa famulorum turba, cibum potumq; ministrabat, ac pari charitatis officio sordidos

Succedit in episcopatu Lamberto Zula.

Benignitas eius in pauperes.

Humilitas egregia.

pedes nixus genibus abluebat. Ad condonandas autem tolerandasque iniurias fuit sanè promptissimus, adeo vt nunquam perturbati animi indicium dederit, sed quibuscunque potuit modis pro maleficio beneficium reddiderit.

At verò eo modo sanctissimo viro se comparante, & tum doctrina, tum vitæ sanctimonia omnibus prælucente, & in summa tranquillitate munus suum exercente, hostis antiquus ecclesiasticam pacem tam lætis crescere successibus, sanctiq; Præsulis virtutes, & studia absque liuore florere, diutius passus non est. Sedebat ea tempestate apud Polonos ad regni gubernacula Boleslaus eius nominis secundus, qui licèt multis rebus præclarè gestis, & militari quoque gloria non minus quàm pacis laudibus insignis esset, partam tamen eximia virtute gloriam effrẹnata quadam in venerẽ propensione obscurabat. Nam successorum fẹlicitate elatus, ad explẽdam carnis libidinem, sua minimè contentus vxore, virgines, & matronas ingenuas, primò quidem clam constuprabat, ac postea immensa malæ consuetudinis mole pressus perfricta planè fronte semper in deteriora prolabebatur. Ea res quanquam grauiter proceruin offenderet animos, nemo tamen regem obiurgare ausus fuit. Solus Stanislaus inani timore postposito, & mortis periculo contempto, omnibus exclusis arbitris regem adit, & constanter, in quantam sit prolapsus turpitudinem exponit, docetque, ni protinus effrẹnatam libidinem coerceat Deum pariter, & homines se infensos habiturum: ac sibi suoque regno extremam ignominiam cum certa pernicie imminere. Ostendit etiam quàtam non modò animæ, sed corpori etiam fœditatem vitium illud adferat, & quantam de eo vindictam cùm in alia, tum in hac vita Deus expetat. Rex etsi non mediocriter incandesceret, attamen nõ ignorans Stanislaum præcipuum iustitiæ cultorem, multaque virtute illustrem, nullis minis,

Boleslaus rex Poloniæ.

Stanislaus regem corripit.

rel

vel terroribus cessurum, interim se compressit: animique furorem ficta lenitatis specie dissimulauit. Verũ mox ab eius recessu conceptum animo furorem exprompere cœpit, & præcipuos aulæ suæ nobiles obtestari, nè tantã, vt ipse interpretabatur, iniuriã inultam paterentur: quorum pestiferis adulationibus incitatus, effrenatius ẽt quàm ante in fœdas libidines, posthabita salute, & existimatione sua, pro filijt: adeo, vt feruentis cupiditatis impetu victus Mecislai nobilis in Siradiensi regione viri vxorem nobilẽ æquè atque pudicam, missa militum manu, abripuerit, & frustra reclamãte, atque rei indignitatem queritante marito, ad suam libidinem fœde abusus fuerit

Immane flagitium regis.

Hæc aliaque cum per summam indignitatem rex nefarius patraret, & omnes regni proceres iniquis facinoribus in grauissimum sui odium prouocaret, nemo tamen, vel episcoporũ, vel procerum inuentus fuit, qui regem pijs monitis ab instituta perditionis via reuocare, vel sui cum officij commonere auderet. Solus Stanislaus animo ad martyrij certamen parato, contra multiplicem impietatis rationem pugnabat, regemque interpidus secundò, adiunctis sibi vtriusque ordinis viris adijt, atque, ni protinus resipiscetet, fulmen excommunicationis ei interminarus est. Tum verò rex in furorem rabiemque conuersus, contra pia monita horrendas minas cum terribili verborum tonitru eiaculatus est. Sed Stanislaus eiusmodi tempestate verborum nihil motus perstabat in admonendo, docens atque obsecrans, vt sanam paulisper mentem indueret, & imminentem diuini iudicij furorem dignis pœnitentiæ operibus à suo capite, ac toto denique regno auerteret. Hęc postrema Stanislai ad regem oratio quamuis à cæteris magnó cum vocis applausu exciperetur, eiusque prudentiam, & animi constantiam admirarentur omnes, regis tamen animum libidine occupatum nihil mouerunt: sed cum illius sancti viri tam sapienter eum incantantis voces amplius ferre nõ posset, præcipiti furore è solio exiliens immaniter se à Stanislao læsum vociferatus est, atque omnibus modis illatas sibi iniurias cum iureiurando vindicaturum protestatus.

Stanislaus secundò corripit regem & excõmunicationem minatur.

Nec mora, communicato cum proceribus, & aulicis quibusdam concilio, vindictę cupiditate acriter inflãmat, omnes vlciscendi modos inquisiuit, sed cum in virum inculpata vitæ, & morum integritate vallatum, nulla omnino ne tenuis quidem criminis suspicio caderet totus ad fraudes, & calumnias conuersus est nihilque non fecit, vt virum sanctissimũm per summam iniuriam atro carbone notaret: & apud populum vniuersum sempiterna ignominia afficeret. Emerat vir beatus in tractu Lublinẽsi pagum Petrauinum, à Petro quodam equite, vnico pagi eius hærede, quem Cracouiensi ecclesiæ, precio eius integrè persoluto, adiunxerat, eumque iam propè triennio absque vllius infestatione possederat. Et quia sacer Antistes ex sua fide, & ingenio aliorũ etiam fidem probitatemque metiebatur, neglectis actorum publicorum instrumentis, nudis testibus sibi cauerat. Id vbi comperit rex, vocatos ad se Petri nepotes, ad quos pagus ille iure hæreditario deuolutus esset, hortatur, vt episcopum de intereuersa hæreditate sua apud se deferant atq; in ius trahant. additque se facilè minis absterriturum testes, quorum fide maximè nitebatur Stanislaus, nè auderent pro illo testimonium dicere. Hac illi spe animati, & præda allecti negotium facessunt viro Dei, eique per summam audaciam, & iniustitiam apud regem litem intentant.

Boleslaus rex molitur fraudes in Episcopum.

Citatur itaque ad iudicium antistes, cui rex ipse, vt tum more receptum erat, pręsidebat, & ab aduersarijs accusatur, quòd pręter ius in eorum hęreditatem inuaserit. Respõdet vir sanctus se optimo iure eam sibi vẽdicare, pecunia Petro illorum patruo numerata. Negant id aduersarij. Prõmittit

Stanislaus ad iniquũ citatur iudicium.

mittit vir Dei se testes producturũ; nec id recusatur. Sed ecce cum est ab eis dicendum testimonium, illi præ formidine obmutescẽtes nè malè à rege mulctentur, virum sanctum per summum scelus destituunt. Iam dies ad occasum tendebat, & Episcopi res in periculo versabatur. Lętabatur rex, lętabantur aduersarij, qui optimam prędam iam spe magna deuorauerant. Anxius interim vir Dei, omni auxilio humano destitutus certam in Deo fiduciam repositam habebat. Tandem eius instinctu animatus, coram rege, & toto illo conuentu promittit se post triduum testem veritatis producturum, ipsum Petrum, licèt iam triennio vita fructum: quę res miraculi, & stuporis plena, apud posteros ob credentium imbecillitatẽ plus admirationis fortasse, quàm fidei habitura est. Ijs verò auditis, primò quidem stupent omnes, sed postea rei, vt ipsi putabant, impossibilitate melius pensata, in risum versi, sibilis, & sannis virum Dei tanquam parum mẽtis suæ compotem excipiunt.

Antistes cõfugit ad auxiliũ diuinũ huma no destitutus.

Interea Stanislaus veste indutus cilicina, triduano suis indicto ieiunio cum clericis, & paucis laicis in Petrauinum discedit pagum, & coram altari se prosternens multis cum lachrymis diuinam continenter opem implorauit. At verò vbi sponsionis illuxit dies, re diuina ex more peracta, pontificali indutus veste accedit ad Petri sepulcrum, amotaque per ministros humo, submittit se in genua, & fusis magna cum fiducia ad Deũ precibus, putrefactum manu cõtingit cadauer, iubetque illum Petrum in puluerem planè redactum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti à mortuis resurgere, vt veritati à filijs hominum prostitutæ, & deferrę testimonium prohibeat. Confestim reuiuiscit homo, & integro corpore è monumento tanquam à suaui excitatus somno, prodit. Tum Stanislaus apprehensa eius manu, chlamyde circundatum in præsentiam adducit regis, & ait: En Boleslae rex, hunc ego testem adduco venditionis, & emptionis, & persoluti precij, quod ille pro pago suo exegit. Magnus fiebat hominum concursus certatim rediuiuum intueri cupientium, omnesque rei nouitate attoniti, sublato ad cœlum clamore, diuinum miraculum collaudabant. Ecce verò Petrus ille in vitam restitutus, sic regem compellauit: Ego ad preces Stanislai iussus à Deo ad vos redire, ad tuum hic testis, & euictor assisto tribunal, palamque confirmo me pagum Petrauinum accepta pecunia vendidisse, neque istos meos nepotas quicquam in eo iuris habere, sed Stanislao ab illis dolo malo calumniã adhiberi. Et mox conuersus ad nepotes, & testes: Quis, inquit, vos furor huc adegit, vt alij calumniando, alij veritatem celando, tanto vos scelere obstringeretis? quod nisi digna pœnitentia dilutum fuerit, grauissima vos Dei vindicta, & in hac, & futura manet vita. Illi incredibili stupore oppressi obtumescebant. Rex verò tam euidenti miraculo compulsus, quamuis non absque multo animi felle, & molestia, pagum Stanislao adiudicauit.

S. Stanisla' excitat defunctum à mortuis.

Resuscitatus regem, & alios alloquitur.

His ita gestis beatus Antistes ad pagum Petrauinum abijt cũ Petro. Vtq; ad sepulcrum ventum est: Visnè, ait, Petre, vt gratitudinis ergò aliquot tibi annos vitæ à Domino impetremus? Cui Petrus, Ego, inquit, Pater sancte, vitam hanc, quam mortem potius appellandam cẽseo, nequaquam expeto: sed illam, in qua præsente Dei vultu frui possum. Nam tametsi iusto Dei iudicio hactenus Purgatorij pœnas perpessus sum, attamen spero breui me ad superos commigraturum. Tu quæso, mi pater, ora pro me, vt id citò fiat: aut si iustitia non permittit, aliquid de supplicij tempore minuatur. Promisit Stanislaus se curaturum quod petebat, & ille rediens in sepulcrum animam rursus expirauit.

Huius tam illustris, & pręclari miraculi fama, non solùm Stanislai nomen apud Polonos, & exteros celeberri-

berrimum reddidit; sed regis etiam furorem, & libidinis flammam nonnihil repressit: quamquam illa conuersio nullo pietatis fundamento stabilita non potuerit esse diuturna. nam cum postea nouam ex Russis victoriā adeptus fuisset, in fœdissimas rursus cum suis militibus libidines prolapsus est: & totus deinde ad ingenium, & pristinos mores reuersus, tyrannidem in suos exercere cœpit; eoq; impietatis prorupit, vt nullis se monitis, vel precibus ad sanitatem rēduci pateretur.

Iterum corripit, & monet regem Stanislaus.

Tum verò iustitiæ zelo inflammatus Stanislaus, omni prorsus formidine calcata ad regem, multa procerum, & militum stipatum caterua, reuertitur, & prolixa admodum oratione animum eius ad resipiscentiam flectere nititur: amplissima Dei, si se corrigat, promittens munera, sin verò in suscepto scelere, & dementia persistat temporarias simul, & æternas sibi suisq; à Deo pœnas cōstitutas esse docet. Sed rex praua scelerum consuetudine dementatus, omnem animi medicinam respuebat, & in ipsum medicum maiori iræ impotentia excandescens, contumelias, & minas iaciebat. Sed Stanislaus ijs contumelijs, & maledictis constantior effectus acrius contra furibundum regem precibus, & monitis pugnabat, & vltrices gehennæ flammas proponebat Sed rex omni saxo durior, cum sui similis permaneret vir sanctus ad extremū, fulmen ecclesiasticum ei interminatus est. Quod rex vsque adeo indignè tulit, vt cum fremitu quodam, & indignis verborum iniurijs repentinum ei interitum moliretur.

Rex ei mortem minatur.

At vir sanctissimus, qui iampridem magno martyrij desiderio flagrabat, tam præsenti mortis periculo nihil penitus permotus, multò etiam magis quàm ante ad procurandam regis salutem, & Polonicæ gentis libertatem tuendam accendebatur: adeo vt integras sæpè noctes in precibus, & lachrymis, & suspirijs exigeret: & mille modis impendentem Polonici regni ruinam auertere niteretur. Tādem verò cum cerneret regem per omnia flagitiorum genera indies impudentius vagari, neque vlla lenitate, & mansuetudine ad saniorem mentem reuocari posse, ab Ecclesiæ corpore eum separauit, & pręcidit, ac tāquàm dira contagione infectum ab ingressu templi exclusit. Ea res cum soleat medicinæ faciendę causa id genus deplo ratis hominibus adhiberi, crudeli, & libidinoso regi adeo furorem auxit, vt planè deliberarit crudelissimo supplicij genere sanctissimum virū è medio tollere. Auxit verò impietatem quòd etiam anathemate percussus nihilominus per summam impudentiā diuinis se officijs ingereret: & pa am, in odium, & contemptum Stanislai singularem quandam turpitudinem suam, quam humanæ aures ferre non sustineant, in oculos omnium patraret, non contentus infando, & nimis execrando flagitio priuatim se contaminare, nisi id etiam publicitus ostē taret. Vidit hoc, & indoluit Stanislaus, & contremuerunt renes eius, nec zelus illius tātam nequitiam dissimulare potuit. Iussit igitur, vt præsente rege, diuina in ecclesia cessarēt officia, & ipse pio furore secundùm iudicium legis Apostolicę accensus, iumento, quo ille impurus abutebatur, ornatum omnē suis ipse manibus detraxit, & nares ei auresque amputauit. Tum verò rex incredibili furore agitatus, viā omnem modumq; excogitare cępit, vt quamprimū animum suū acerrima vindictæ cupiditate exulceratū episcopi sanguine sanaret.

Stanislaus regem excōmunicat.

Zelus Stanislai ad mirandus.

Est haud procul Cracouia tēplum in editiori rupe diuo Michaeli Archangelo sacrum. In id sanctus Antistes diuinum peracturus sacrificiū, se receperat. Id Boleslaus, vt comperit ratus iam adesse opportunitatem patrandæ cędis celeri gradu, nè fuga elaberetur Stanislaus, suis stipatus satellitibus eò aduolauit, & armatos, qui sacrificantem interimerent, milites in adyta templi immisit. Illi quāuis audacia satis feroces, & amentia præ-

Templū S. Michaelis.

præcipites irruerent, mox tamen, dũ strictis ensibus nituntur ferire episcopum, immodico terrore correpti, resupini in terram cadunt, humiq; repentantes è templo se euoluunt. Rex illorum increpans ignauiam iubet eos ad facinus edendum redire: redeunt intro, sed rursus humi prosternũtur. Iterum exeuntes tertiò cogit rex templum ingredi, nec audent resistere: reuersi obrigescunt omnes, & maiori, quàm antea, impetu collabuntur. Tertiò egressi ad regem, indicant quid sibi acciderit, aiunt Stanislaum diuina virtute seruari. Bolrslaus furoris sui stimulis agitatus, & minacibus verbis milites suos ignauię insimulans, ipse stricto ense ferociter irruit, sanctumque Pręsulem altari assistentem, quanta potest vi maxima, gladio percutit, & palpitantem adhuc suis ipse manibus naso, genis, orisq; partibus, vt deformior appareret, nefariè spoliat. Deinde corpus exanime è tẽplo extractum militibus suis concidendũ tradit. Illi priorem ignauiæ, vt putabant, maculam expiaturi, certatim in sacrum illud corpus gladijs, & pugionibus sęuiunt: dexteram amputant, caput truncant, coronam capitis, quã raso capite referunt sacerdotes, gladijs excindunt, ac postremò reliquum corpus in sexcentas partes crudeliter dissecant. Nec tamen hac totius corporis dissectione crudeli cõtentus impius rex, iubet mẽbra secta in varias dispergi partes, vt à bestijs, & volucribus deuorentur: vetuitque scelerarus, graui proposita pœna, nè quis vllam doloris significationem in morte antistitis edere pręsumeret. Cumque ad iussa capessenda properarent milites, & iam longè lateq; sacros artus disijcerent, ecce digiti vnius articulus in flumen decidens à pisce deglutitur. Atque, vt celebritatem nominis eius, & sanctitatis famam aboleret penitus, aut saltem obscuraret, fictis criminibus omnia eius facta virtutesque pręclaras calumniando per uertere non est veritus: prorsus, vt vir ille in vniuerso regno sanctissimus omnibus passim ludibrio, & quidam mensarum ludus, ac vulgi fabula esset.

Boleslaus rex manu sua S. Stanislaũ crudeliter interficit.

Corpus S. Antistitis miserè laniatur.

Sed omnipotens Deus non passus est tam fœdè sanctissimi martyris sui existimationem lacerari. Nam altera ab eius cæde die, cum iam sacrũ corpus à feris, & auibus putaretur absumptum, ecce à quatuor mundi partibus totidem raræ formæ, & magnitudinis aduolarunt aquilæ, quæ magno studio loca omnia circumuolantes cõtra incursum, & vim ferarum sacra Præsulis membra tutatæ sunt. Viderunt etiam viri religiosi nocte, quæ necem eius secuta est, miri splendoris radios in omnes corporis dissecti partes cęlitus effundi, totidemq; singulis locis ardere lãpades, quot illic partes corporis haberentur. Hæc verò triduò non solùm rumore vulgata, sed crebrò etiam à fidelibus conspecta, quosdam ecclesiæ Cracouiensis Canonicos, & primores, nonnullos etiam fide integros, & constanriores laicos animarunt, vt contemptis regis minis, sacras partes illas accuratè colligerent, singulasque apto naturæ ordine inter se coniungerent. Ibi tum contigit miraculum omni admiratione dignissimum. Nam simulatq; id ità factum fuit, corpus diuina protinus virtute adeo integrum conspectum est, vt nulla in eo cicatricum vestigia apparerent. Tanta verò odoris suauitas inde prodijt, vt omnium nares ea mirificè complerentur. Auxit etiam miraculi magnitudinem vnicus ille digiti articulus, quem ante à pisce deglutitum diximus, qui lumine quodam piscem prodente, inuentus, & corpori postea adiunctus fuit. Fuit autem sacrum corpus hoc modo restitutum in ædem sancti Michaelis honorificè quidem, sed regis obstante furore, sine luctu, aut ceremonijs sepultum. Ipsum verò sepulcrum assiduis noctibus cœli luminaria illustrabant, & quotidiana miracula magis magisque sanctitatem viri testabantur.

Præclarum sanè miraculum.

Postquam verò rumor nefandi facinoris

noris ad Gregorij VII. Pontificis Maximi aures perlatus est, ipse Pôtifex, & Cardinales multo tempore in luctu, & mœrore ob immanem tam præclari viri necem versati sunt: & regē scelerisque ministros fulmine excommunicationis percussit, ac totum denique regnum interdicto subiecit, regioque honore spoliauit. At Boleslaus in instituto mentis furore, & pertinacia perseuerans Pontificis anathema toto triennio pro nihilo putauit, donec diuina perurgente vindicta, prosperi successus in diuersum mutati sunt. Etsi autem Pontificis anathema animum eius discruciaret plurimū, plus tamen rumore illo, qui de luminaribus, & lāpadibus cęlitus ad monumentum Stanislai submissis, ferebatur, torqueri visus est. Et quidem cum nullam rumoribus istis fidem adhiberet, vt certius aliquid cognosceret, ipse suis oculis è specula arcis Cracouiensis ea luminaria vidit, & lampades è cęlo supra sepulcrum descendentes contemplatus est. Tum verò ferocitas animi nonnihil compressa patrati sceleris grauitatem ei aperuit, & in summum suiipsius odium eum adduxit. Exagitabant eum die nocteque scelerum furiæ, adeo, vt nec cibum, nec somnum placidè capere poterat. Tandem cum diutius vrgentes conscientiæ stimulos ferre non posset, & à suis sibi metueret, cum Miescono filio, & quibusdam alijs fuga sibi salutem quęrens, in Hungariam ad Ladislaum regem se recepit: à quo sanè licèt honorificè exceptus, & humaniter aliquamdiu habitus, saluus tamen, diuina eum vltione persequente, diu consistere non potuit. Nam secundo exilij anno subito lāguore correptus, & amentia percussus, syluas, & loca auia petebat, vbi à proprijs canibus, cum repētina morte extinctus esset, fertur deuoratus. Ita, vt quod beato Stanislao ille struxerat, in suo cadauere stupendo Dei iudicio perpessus fit. Plexi sunt diuinitus varijs modis, qui ei in sancti viri nece socij fuere. Successit ei Vuladislaus frater eius, sed nequaquam cum regio munere regium sibi nomen vsurpare ausus fuit. Est autem hoc in primis memorabile quòd toto decennio ab interfectione beati viri singulis noctibus luminaria, & lampades cęlitus demissæ ardere visæ sunt.

Gregorius Pontifex VII. regem excōmunicat, & regnum interdicto subijcit.

Diuina vindicta in Boleslaum.

Decimo autem ab eius martyrij anno imperauit vir sanctus per visum nobili cuidam matronæ, vt sacrum ipsius corpus per Lambertum episcopum eius successorem in ædem primariam transferri curaret. Creditum est illi matronæ, quòd eius dicta alijs etiam testimonijs fulcirentur. Aperto igitur monumento mira odoris suauitas inde effusa est, & sacræ reliquię in summam ędem Cracouiensem Episcopi ipsius, & Canonicorum humeris importatæ sunt anno salutis millesimo octogesimo octauo, quinto Kalendas Octobris.

Translatio corporis eius.

Plurima deinde meritis beatissimi viri edita sunt miracula, quorum è multis vnum silentio pręterire non possumus. Cum diu multumque laboratum esset sub Innocentio IIII. Romano Pontifice, vt in Sanctos referretur, & Cardinale Ostiensi Rainaldo (qui postea Innocentio succedēs, Alexander dictus est) admodum repugnante res effectum obtinere nō posset, Cardinalis morbo correptus, à medicis in vitæ desperationem vocatus est. Hoc morbo ad dies aliquot laboranti, apparuit S. Stanislaus vigilanti, & decumbenti cum multo splēdore, & gloria, iubens, vt in signum sanctitatis suæ quamprimùm sanus è lecto surgeret, & etiam atque etiam videret nè deinceps pijs aliorum conatibus obsisteret. Hæc res adeo permouit Cardinalem illum, vt cunctis mirantibus repentinam eius sanitatem, mox ad Pontificem Innocentiū se conferret, eumque importunis etiā precibus vrgeret, vt sine hæsitatione in Sanctorum catalogo illum ascriberet. Itaque Pontifex in eam curam intentus cum iam coram infinita hominum frequentia Assisij, in hoc opere versaretur vidit iuuenis cuiusdam

Praclarum miraculū.

recenter

recenter defuncti cadauer in templũ inferri. Cumque tacitus adhuc apud se Stanislai sanctitatem in dubium vocaret, statim corã altari humi se prosternens supplex Dominum rogauit, vt pręsenti miraculo sparsam vbique de Stanislao sanctitatis famam cõfirmaret. Vix precandi finem fecerat, cum ecce defunctus ad vitam redit, & Pontifex gaudio perfusus, peracto sacrificio, Stanislaum Sanctorum catalogo dignum pronunciat, & festum ei diem octauo Maij celebrandum, quo martyrij palmam adeptus est, decernit. Incidit hæc res in annum Christi supra millesimum ducentesimum quinquagesimum, cum iam à cęde beatissimi viri fluxissent anni centum, & septuaginta quinque. Permulta inde secuta sunt miracula, quibus Deus sanctum cohonestauit martyrem suum ad laudem, & gloriam nominis sui, quod est benedictum in sęcula Amen.

Defunctus suscitatur

VITA S. PETRI ARCHIEpiscopi Tarentasij.

Ex ea qua iussu Lucij Romani Pontificis à Gaufrido Abbate Alta Tuba conscripta est. Migrauit ex hac vita anno Domini millesimo centesimo septuagesimo primo, cum sedisset annis triginta tribus.

8. Maij.

ENERABILIS hic Petrus in Viẽnensi dię cesi parentibus insigni pietate natus, paternæ fraternæq; virtutis æmulus in ambiguo adolescentiæ tempore mente minimè ambigua in cœnobio Bonæuallis Christianæ militię nomen dedit: vbi tanta tamque eximia contra infensos animarum hostes pugnauit, vt omnium oculis admirabilis, breui post ad Stamediensis cœnobij regimen cum Abbatis nomine, ac dignitate assumptus sit. Quod sanè honoris genus cũ horreret maximè, & inuitus admodum cum dignitatis titulum admitteret, tum in medio honorum omnium decursu ita se ab omni elatione, & voluptatum contagione illibatum seruauit, vt nihil eo humilius, nihil pauperius videretur. Vitam, vt plurimũ simplici pane, ac aqua profluente sustentabat, si quid verò obsonij esset idipsum pauperibus distribuere summæ illi voluptati erat. Hospites mensa illius pauperes, & peregrinos habebat, iisq; conuiuis adeo delectabatur, vt quò quis pauperior, vel infirmior eò gratior aduentaret.

Petr' ĩ monasterio Bonęuallis se Deo consecrat.

Victus eius

Benignitas eius in pauperes.

Ea tempestate Idrael quidam homo prauis opinionibus imbutus Tarentasi ecclesiæ pręsidebat, qui cum gregem sibi commissum in eandem secum pestem trahere conaretur maturè tanquàm arbor inutilis Apostolica falce pręcisus est: & in locum eius Petrus substitutus; qui licèt primò totis viribus illud honoris fastigium recusaret, tandem tamen Bernardi Claræuallensis Abbatis viri sanctitate, & eruditione præcipui auctoritate victus gradum illum conscendit: ita tamen, vt de suscepto vitæ rigore nihil minueret, sed potius indies aliquid adijceret: & summa contentione ad culmen non honoris, sed paupertatis, ac perfectionis aspiraret. Ante omnia verò nihil vir sanctus antiquius habuit quàm, vt pauperes, & calamitosos homines à graui paupertatis malo liberaret. Itaque domus illius non aula, sed verius xenodochium videbatur, ad quam ægri, & egeni vtriusq; sexus commeabant, opibusq; beati Antistitis adiuti tantam consolationem, vt maiorem non possent, inueniebant. Ipse verò quacunque pergeret tanta liberalitate, tanta affectione pauperum curam gerebat, vt cum nummis exhaustus esset sibi ipse vestimenta detraheret, eaq; nudis, & egenis largiretur.

Idrael Episcopus.

Petrus fit Episcopus.

Cum aliquandò per Alpem (quam quidam Columnam Iouis appellãt) iter haberet, & xenodochium nimis inops inueniret, statim propria impensa ędificia dilatauit, & prędiis atque animalibus egregiè locupletauit, vt op-

vt opportuna transeuntium necessitati subsidia ministraret. Simile beneficium in monte, qui Læsionis dicitur, (licet extra prouinciam suam constituto) pauperibus instituit. Et in Iurensibus so'is pari pietate, ac munificentia xenodochium ordinauit. In regione Prouinciæ in vili quodam tugurio secus viam, cum fœminam extremo paupertatis malo miserè oppressam inueniret, tâta erga illam misericordia motus est, vt præ nimio dolore vox ei, cum fari vellet, interciperetur vimque lachrymarum profunderet. Tandem neque sibi neque suis parcens, vestes alias, atque alias omnibus detraxit, easq; cum ingenti pecuniarum pondere fœminæ largitus est. Hinc cum eius benignitas misericordiaq; nullum sciret modum, vndique ad eum innumerabilis hominum multitudo confluere cœpit, alij corporum, alij animarum salutem queritantes: quam omnibus cū magna sanctitatis, ac miraculorum virtute impertiebatur. Cæcis visum, mutis loquelam, surdis auditū, claudis gressum, & incōmodis varijs laborātibus desiderata contulit remedia, tantisq; virtutum signis claruit, vt vix vlla orationis vi cuncta exprimi possint.

Vide eximiā charitatem.

Cum autem tam excellens in omni genere virtus summo honore, ac miro totius populi applausu exciperetur, vir sanctus salutari timore concussus, nè virtus tantis exaltata honoribus eum per vanam gloriam præcipitem daret: fuga salutem quæsiuit. Per vias igitur difficiles perque loca inuia noctis silentio vno comitatus socio ad cœnobium quoddam Ordinis sui Cistertiensis in Germaniam peruenit: vbi ignotus aliquandiu latitans diuturna pariterq; nocturna rerum diuinarum meditatione pascebat animum. Sed tādem à puero quodam, qui in eius familia nutritus fuerat, & illac tunc fortè iter habebat, agnitus à fuga illa retractus est: & maiori cum applausu atq; admiratione in pristinum honoris gradum restitutus. Tum verò necessitate compulsus reiectam sarcinam humeris iterū imposuit, & ad intermissa illa externæ pietatis opera reuersus, nouis beneficijs vniuersos sibi deuinxit. Incredibili charitate gregem suum prosequebatur, adeo vt sui etiam capitis periculo, illi si opus fuisset, consuluisset. Multa odia inueterata frequenter extinxit, bella admodum grauia cōpescuit, & diffidētia membra mutua beneuolentia conciliauit egregiè.

Vir sanctus mūdi fauores pertimescens fugit ad Germania cœnobium.

Iisdem diebus cum Romani Imperij prouincias schismatica rabies exagitaret Christi Ecclesias pestiferę hæreticorum opiniones occuparent, solus ipse eorum furori, ac prauitati se se opposuit, solus diuinis sermonibus improbos arguit, & pullulantem vbique opinionum diuersitatem constanter oppressit, oberrantes verò ouiculas ad Ecclesiæ gremium reuocabat, lapsos erigebat, & stantes confirmabat: hęreticos autem totis viribus irruere conantes radiantis, fidei armis egregiè protectus repellebat, tanta constantia, & virtute, vt quāquam ipse Imperator hæreticę prauitatis libidini faueret plurimum, & præcipuos bellatores defensoresq; Catholicæ fidei acerrimos submoueret: exilioque damnatos nefariè opprimeret, hunc tamen Petrum reuereretur: supplexque non rarò se eius suffragijs commendaret. Erat inter alios infames heresiarchas Heribertus ecclesię Chrysopolitanæ antistes, qui Imperatoris furorem contra virum sanctū iniquis suggestionibus acuere nitebatur: nullumque non mouebat lapidem, vt Petrus pari cum cæteris exilio mulctaretur. Sed vir sanctus, nec venenata inuidiæ tela, nec Imperatoris furorem pertimescens, ecclesiam tutabatur, miraque constantia varias inimicorum oppugnationes sustinebat: cumque Heribertus furijs totus armatus instaret, & vrgeret, & vim propè inferret, vt vir sanctus, deserto loco, oues suas lupo deuorandas traderet, ipse indicta supplicatione generali, diebus admodum quinq; precibus, & ieiunijs pro libertate Ecclesiæ

Imperator quanti Petrum fecerit.

Indicit supplicationem contra hæreticos.

Q contra

contra tyrannidem pugnauit: etiam atque etiam à Domino contendens, vt scelerato Heriberto saniorem mẽtem, & pœnitentiæ locum tempusq; tribueret, vel nefariam pestem citius de medio tolleret: nè ad totius corporis contagionem tandem permanaret. Ecce verò, vt oratio ad quintum diem protracta fuit, Heribertus diuina vrgente vindicta, miseram cũ schismate animam exhalauit.

Confirmat Catholicos per Italiam

Accersitus est deinde vir sanctus à Romano Põtifice Alexandro, eius nominis tertio, vt per Italiam Tusciamque Catholicos hęreticorum fraude oppressos consolaretur, hæresesq; nefandas deleret: quod sanè præstitit egregiè signis, & virtutibus admirandis, quos sermone non poterat, expugnans. Accidit eodem ferè tempore cum in cœnobio Longiuadi, altare in memoriam S Bernardi Abbatis dedicaret, vt quidam iniqua cupiditate stimulatus, argenteam ex eodem templo crucem furaretur. Quo cognito vir sanctus sacrilegũ anathemate percussit, pręcipiens nè prius pedem tẽplo efferret, quàm ablatam crucem restitueret. Res mira. Homo ille quãdiu scelere contaminatus erat, fines monasterij, quamquam instanter conatus, egredi non potuit. Perstitit nihilominus improbus in diem alteram, sperans post episcopi discessum illam exeundi facultatem sublatam iri. Sed nec tunc quidem libertatem consequi potuit, nisi prius per salutarem dolorem ipse se anathematis vinculo soluisset. Et hunc quidem pro scelere sic meritum constrinxit: alios verò innumeros varijs, & animæ, & corporis doloribus miserijsque oppressos soluit, & multos etiam diabolica tyrannide, & fraude vinctos in libertatem vindicauit Non possunt omnia, quæ per eum Dominus operari dignatus est miracula recenseri. Cum grauis inter Franciæ, & Anglię reges discordia exorta esset, quæ vtrique regno excidium minitare videretur, Põtifex tantum sibi de Petri auctoritate, & gratia polliceri ausus est, vt eũ ad vtriusque regis animum sanãdum nouoque fœdere conciliandum destinare minimè dubitauerit. Et sanè quã quam vtriusq; furor nullius auctoritate, vel precibus placari posse videretur, vir sanctus primo tamen congressu id effecit, vt ortam dissidij, & imminentis belli flammam non modò extinxerint, sed agminam etiam mansuetudinem induerint. Nec aliud sanè fuit quod potentissimorum regum ferociam ita subitò cõpescuit, quàm sanctitatis, & miraculorum eius celebritas, quæ longè lateq; cum ingenti admiratione vagabatur. Itaque cum annos triginta admodum, & tres in episcopali fũctione, & omni uirtute sanctitate expleuisset, ingenti sui desiderio relicto lætus ex corporis ergastulo ad cœlos migrauit.

Sacrilegus excõmunicatus fugere non potest.

Discordiã inter Franciã & Angliã regem exortam extinguit.

Moritur vir sanctus.

VITA S. GREGORII NAZIANZENI Episcopi, Patris celeberrimi atque doctissimi.

Ex ea quæ est per Gregorium Presbyterum conscripta.

9. Maij.

GREGORIVS qui propter excellẽtem rerum diuinarum cognitionem, cognomentum à Theologia cõsecutus est, patriam habuit secundam Cappadocum prouinciam vrbem Nazianzum, quę quidem per eũ adeo nobilitata est, vt apud extremos etiam orbis terrarum fines clara atq; illustris extiterit. Parentibus ortus est nobilibus, ac insigni iustitia præditis Et quidẽ pater eius Abrahę cuiuspiam instar, paterna terra, idolisq; relictis ad egregium pietatis cultum migrauit: excussaque Hypsistariorum nefaria superstitione atque impostura, sacris aquis à Leontio episcopo Cæsareæ Cappadociæ expiatus, tanta, virtute constantiaque perceptam Dei gratiam tutatus est, vt non multò post Nazianzenæ ecclesię gubernacula tractare meruerit. Mater autem quæ cum ipso lacte pietatẽ hauserat, cum

Patria, & parẽtes eius.

cum masculæ prolis cupiditate flagraret, supplicibus precibus ab huiusmo di beneficiorum auctore petebat, vt se voti compotem faceret, promittés *Votum matris eius.* se nasciturum filium Deo oblaturam. His precibus assiduò intenta per nocturnum visum nascituri filij vultum uomenq; cognouit: qui tandem in lu- *Nascitur Gregorius.* cem editus egregiam naturę indolem exhibuit: prorsus, vt ex moribus, quanquam puerilibus, & disciplina quā sectabatur, pręclarum iam tū futurę sanctitatis specimen pręberet.

Cum autem simul cum ętate incre dibilis in eo literarum amor crescere- *Discendi causa peregrè proficiscitur.* ret, primùm Cęsaream profectus est, vbi cum prestantissimis quibusq; con suetudine habita doctrinam haud exiguam collegit: inde in Palęstinam migrauit, vt optimam dicendi facultatem addisceret. Hinc Alexandriam, quę ad Pharum sita est, perrexit, vt multiplicem prudentiæ thesaurū ex varijs hominum moribus rebusq; colligeret. Qua in vrbe cum plurimum vtilitatis percepisset, doctissimas illas Athenas inuisere cupiés Aegenea *Athenas nauigās periclitatur naufragio.* vectus naui, Parthenio mari, alieno quāquam tempore atque ad nauigandum incommodo se commisit. Itaq; coorta repentè tempestate summū vitæ periculum vectores subierūt: prorsus, vt venti in apertam nauis perniciem conspirare viderentur. Ibi verò cum alij omnes corporis mortem deflerent, Gregorius de animę exitio atque internecione solicitus vestem lacerabat, tantisq; clamoribus, & querelis vectores omnes exterrebat, vt nemo esset, qui non, omni sui ipsius cura abiecta, illius luctui sese sociū adiungeret. Nondum enim sacris aquis à primi parentis delicto, quod in omnes deriuatur, expiatus erat. Itaque, vt præsens animę periculum euaderet post lachrymas, & preces multiplices ardenti pietate fusas, voto se obstrinxit fore, si saluus euaderet, & ad *Votum Athanasii.* regenerationis lauacrum perueniret, vt se perpetua seruitute Deo consecraret. Hoc votum protinus optata serenitas consecuta est, tantaq; trāquillitas, vt ipse non modò Gregorius per insperatam ex tempestate salutē Dei manifestè misericordiam, sed & ij, qui varijs multifidisq; erroribus tenebantur, vnius ac summi Dei potentiam intelligerent: seseque pari cum Gregorio alacritate ad Christi fidem cultumq; reciperent.

Postea verò quàm nobilem illam florentemque Athenarum vrbem atti- *Venit Athenas.* git, fuit magno doctorum omniū gaudio propter iugij pręstantiam exceptus: quò etiam non multò post Basilius Magnus Byzantio appulit cuius consuetudine statim mirificè delectari cœpit: adeo, vt mutua eorum coniunctione, & animorum cōcordia nihil copulatius videretur. Erant enim vna eademq; fide collustrati, parique virtutis amore flagrantes incredibiles in omni virtute, & sapientia progressus faciebant. Omnes namque artium disciplinas pręcipuas ita mente, & cogitatione assecuti sunt, vt in omni eruditione apud Athenarum præstantissimos facilè primas tenerent, philosophorumque opiniones, qui sese de sapientię magnitudine venditabant, egregiè labefactarét. Et quidem Basilius, postquam multis parasangis Atheniēsium philosophiā superasset, domum se recepit: Gregorius autem à candidata Atheniēsium iuuentute confectis, vt dici solet, ma- *Gregorius docet Athenis.* nibus retentus, docendi prouinciam subire, ac sophisticam ascendere cathedram coactus fuit. Verùm haud multo interiecto tempore tandé potestate in patriam remeandi obtenta, tricesimo iam anno in artium studijs fœliciter exacto, in patriā profectus est. Ac primùm diuino tinctus *Baptizatur* lauacro legem sibi indixit, nè vnquā iuramento labia sua contaminaret, quam ad extremum vitæ spiritum egregiè seruauit. Cumque parentes illi auctores essent, atque vrgerent vehementer, vt nominis celebritatem, ac rerum terrenarum splendorem amplitudinemque summo studio sectaretur, ipse promissionis suæ memor statim se Deo consecrare aggressus

est, ac mundi honore contempto die noctéque veritatis splendorem ex familiari sacrorum librorum lectione tota auiditate concupiuit. Et quidem dum hoc modo mente assidua in cęlestibus versaretur, sępè in sõnis Christum perspicuè intuitus est: tãta cum animi sui voluptate, vt mundo planè mortuus nihil præter diuina, in mente, ac cogitatione circumferret.

Videt Christum.

His alijsq; pietatis studijs operibusque sanctis cum iuuenilem ætatẽ exegisset, pater filium inuitum planè, ac repugnantem ad sacri muneris functionem presbyterijque dignitatem euexit: cumque præsulis etiam honore eum dignissimum iudicaret Gregorius, vt curas mentem humi deprimentes effugeret, in Pontum clàm ad Basilium abijt: vbi mutua virtutis æmulatione exstimulati præclaras monasticæ vitę leges pijs, & à mũdi societate disiunctis hominibus seri pſeiunt. At verò pater, & canitie, & curis grauis, & filij Cęsarij interitu mœstus, & luctu profligatus, ob orbitatem, & solitudinem suam ægerrimè ferret, eas ad Gregorium epistolas dedit, quibus à Ponto redire compulsus fuit. Cum autem Cæsarius ingentem pecuniarum vim, & possessiones amplissimas (pręter alias enim dignitates quęstoris etiam officio functus fuerat) suis reliquisset, multiq; execrabili quadã rapacitate per fas, & nefas defuncti facultatibus inhiarẽt, easq; spe magna deuorarẽt, Gregorius, vt parentem senectute, & morbo fractũ (nonaginta namq; vitæ annos expleuerat) iudiciorum turba molestiaque leuaret, totam illam curarum molem suis humeris sustinere coactus est.

Fit Sacerdos.

Gregorius cũ Basilio monasticos canones edit.

Eadem tempestate cum Ariana hęresis dira contagione per Ecclesiã grassaretur, multosq; insigni eruditione viros à vera fidei pietate abriperet, sentem etiam eius morum simplicitate deceptum eandem in fraudem impulit. Ex cuius prolapsu vir sanctus quantũ animi dolorem hauserit, quãtoq; in mœrore, & lepore versatus sit dici non potest. Vt autem nefariã hæresim extingueret, patremq; in gratiã matris Ecclesiæ reduceret, assiduis orationibus, & peruigilis Deum placare studuit, nec prius à pio labore studioq; quieuit, quã exortas Ecclesiæ tenebras noua veritatis luce fugarea, & obscuratas fideliũ mentes splendore orationis suę collustraret. Itaqs, & patrem in viã reduxit, & distracta, ac diuulsa mẽbra syncerę fidei glutino coniunxit, & hęresim nefariã profligauit. Nec dubitauit vir sanctus hęreticę prauitatis furori, ac libidini cõstanter sese opponere, ipsumq; caput Iulianũ Imperatorẽ infamẽ apostatã inuectiua oratione pscindere: ipsiusq; scelus occultamq; impietatem in oculis, & aspectu omnium proponere: palamque hortari omnes, vt subdolam Iuliani doctrinam externa pietatis specie tectam declinarent.

Arianã hæresim profligat.

Inuectiua Gregorij in Iulianum.

Porrò eum Athenis adhuc ageret, & ludi magistris cum Iuliano admodum adolescente necdum ad Imperiũ euecto, operam daret, fertur ex certis quibusdam animi indicijs, tanto ante amicis significasse, Iulianum ad omne scelus procliuem, nefarium atque impium bellum Catholicæ veritati indicturum: magnosq; in Ecclesia motus, ac grauem persecutionem concitaturum. Ac sceleratus quidem ille furorem rabiemq; suam in Ecclesia expromere non destitit: Gregorius verò totis viribus sese opponere, & coniurata hęreticorũ arma impetumque repellere non formidauit. Inierat aduersus hęreticos cum Basilio societatem belli sacri, vt coniunctis viribus in hęreticorum pręsidia arcesq; irrũpẽrent, & vinctas eorũ scelere, ac furore animas eriperent: totamque Ecclesiam miseranda seruitute oppressam in libertatem integrã vindicarẽt. Pręstitit idipsum vterq; egregiè, prorsus, vt duo illi tanquàm pręcipua Ecclesię luminaria in medijs tenebris relicta apparerent: horrendamq; caliginem quę multos indies inuoluebat, repellerene.

Gregorius quid de Iuliano prædixerit.

His rebus studijsq; cum nocte dieq; intenti

intenti essent, Cæsariẽsis ecclesię Antistes ad vitam meliorem migrauit, cui protinus Basilius successit: Gregorius verò ad Sasimorum regimen electus varijs modis artibusque eum honorem subterfugere conatus est. Cum enim animi tranquillitatem in vita præcipuè sectaretur, quò totam mentem in diuinarum rerum contemplationem defigeret, nullo modo huiusmodi negocijs se implicare volebat, eaq; non secus quàm acerrimum quẽdam philosophiæ hostem declinabat. Sed cum pater pro sua auctoritate eũ, vt filium cogeret, & vt sacerdoté obsecraret, nè tam sacri sanctiq; muneris functionem animo adeo pertinaci reijceret, tandem paternis, & precibus, & auctoritate expugnatus manus dedit, & Nazianzenæ ecclesiæ curam suscepit: ita tamen, vt defuncto patre, in cuius gratiam illud honoris pondus potissimùm subibat, palàm testaretur se ad pristinum philosophię, ac humilitatis studium redire velle. Itaque vtroq; parente fato perfuncto ex Ecclesia se proripuit, Seleuciamque profectus, in virgineo sanctissimę Teclę cœnobio commoratus est: vt videlicet eo absente alius Nazianzenę vrbi antistes prę ficeretur. At verò cum Nazianzum reuersus pastorẽ nullum subrogatum cerneret, tametsi plebs vniuersa multis lachrymis eum flectere niteretur, nulla tamen ratione adduci potuit, vt relicto arcanę sapientiæ studio, eum dignitatis gradũ denuo conscenderet: quin potius veræ paupertatis, ac simplicitatis amator, ita vni sibi vacabat, vt interim diuinæ gloriæ salutisque communis mirè studiosus nocte dieque pro omniũ vtilitate, ac profectu sudaret. Itaque intermissam aliquamdiu Basilij consuetudinem repetens, pium valde consilium, & ipsius in primis charitate dignum in medium protulit. Magnus erat calamitosorum hominum numerus, qui tetra lepræ contagione infecti alijs quidem horrorem Basilio verò, & Gregorio misericordiam commouebant. Quorum calamitati, vt cõsulerent, ædes cum primis amplissimas, & annuorum prouentuum diuites extruxerunt: quas pauperum gymnasia appellari volebant. In quibus Gregorius præclaram admodum operam studiumq; Dei magnificentia, & benignitate dignum collocabat.

S. Gregori⁹ Sasimis da tur Episcopus.

Relicto episcopatu abit Seleuciam Gregorius.

Domus hospitalis ægrorum, & pauperũ à Gregorio, et Basilio extructa.

Nec interim minori cura, ac vigilantia laboranti Ecclesiæ opem ferebat: nouasque subinde hereses pullulantes pietate, & eruditione reprimebat. Erant non pauci ex pestifera Ariani doctrina prognati, qui Filio æqualem quidẽ cum Patre substantiã, & gloriam cõcedebant, sed Spiritum sanctum nefariè aspernabantur. Horum blasphemias Gregorius, vt extingueret diuino spiritu impulsus Byzãtium abijt, atque ecclesiam planè oppressam, & grauissima hæreticorũ impietate ferè extinctam, sacrasque domos spoliatas, & per vim occupatas breui recuperauit: & splendore doctrinæ, ac pietatis suę, horrendam tenebrarum caliginem, quæ fidelium oculos mentesque inuoluerat, dispulit, optatissimamque veritatis lucem restituit. Nondum eam pestem integrè profligarat, cum Apollinarius Syrus nouam quandam heresim in lucẽ efferre conat⁹ est: qua astruebat Christum carne tantùm, anima verò rationis experte prę ditum fuisse. Ea opinio quanquam absurda, multos tamen discipulos inuenit, quos auctor, quia profana eruditione excellebat, multis verborum lenocinijs in fraudẽ induxerat. Rursus igitur difficili certamine constrictus Gregorius strenuè se opponebat, & firmis solidisque argumentis falsas opiniones specie quadam veritatis subnixas refutabat. Sed cum ea vulgi captum excederent, lupi fide, & auctoritate pręualentes, pium pastorẽm in suspicionem mendacij adducebant: & rudem plebem falsis sermonibus inflammabant, vt virum sanctum tanquàm seditiosum, & veritatis calumniatorẽ lapidibus obruerent: Verùm Deo militem suum, & veritatis defensorẽ tegente, frustrà in eum saxa conjecerũt.

Hæresis Macedonianorum.

Hæresis Apollinaris.

Impetitur lapidibus

Gregorius inde rapitur ad tribunal.

Tum verò correptum ipsum consulari iudici sistunt, vt de eo tanquam tumultuum, & seditionis auctore supplicium statuat. O stuporem admirandum: ò vim mendacij insignem, si Gregorius de his rebus dicendi libertatem obtinuisset: sed cum tot tantisque rerum acerbitatibus premeretur nihil proloquutus est aliud quàm hoc vnum: Propter nomen tuum Christe, etiamsi ambulauero in medio vmbræ mortis non timebo mala, quoniam tu mecū es. Atque à iudice sine verberibus, & tormētis dimissus martyr sine periculo vibicibusq; laureatus est.

Huiusmodi porrò certaminibus clarissimè perfunctus iam apud omnes cùm ob doctrinæ præstantiam tum ob virtutem totque exantlatos labores illustris admodum censebatur. Quò factum est, vt Petrus vrbis Alexandrinæ Antistes, egregiique illius Athanasij successor, à Gregorio Magno Constātinopolitanæ ecclesiæ præfecturam ei postulauerit: & inuitum pro Ecclesiæ fideique defensione eum dignitatis gradum subire compulerit.

Præficitur ecclesiæ Constantinopolitanæ.

Eodem tempore erat in ciuitate regia Maximus quidam genere Aegyptius, moribus barbarus, & nouus quispiam Iamnes pallio tenus philosophus, qui subdolam aduersus Gregorium aciem instruebat. Cum enim ficta pietatis specie episcopum cœpisse, ita vt eadem cum eo domo, eadémque mensa vteretur, & apud omnes ea ratione haud vulgarem grauitatis pietatisq; opinionem captasset, Byzantinæ Sedis dignitatem æmulari cœpit. Et quia ad huiusmodi gradum auro in primis opus esse nouerat, callida quadam circumuentione presbyterum quendam induxit, vt ingētem pecuniæ summam, quā ad marmoreas tabulas coemendas Byzantiūm attulerat, sibi traderet. Is autem cum nimia ingenij leuitate Maximo fidē adhiberet, eam tradidit: quam protinus alij quidā, sceleris sui adminiculum Alexandriam destinarūt, summa vi ac contentione Petri animum expugnantes, vt Maximum summæ auctoritatis, & sanctitatis (vt ipsi quidē asserebant) virum Byzantinæ vrbis Antistitem crearet. Hæc cum summa celeritate clanculum agerentur Petrū eò impulerunt, vt & literarum quas ad Gregorium antea dederat, & virtutis eius nominisq; splendoris oblitus Maximum, eiecto Gregorio, Byzantinum Episcopum declarauerit.

Petri, Alexādrini temeritas.

Verùm huius rei fama per vrbem sparsa, tanta repente animorū motus fracti sunt vt plebs vniuersa amici mixta, & inimici perditam i lam profligatamque Maximi ambitionem non modò execrati fuerint, sed ipsi etiam Gregorio vehementer succensuerint, quòd tanta beneuolentia, & familiaritate nefariū hominem complexus fuisset. Fuerat enim ante Grecorū superstitione contaminatus Maximus, & Herculem Deum coluerat: ac tandem simulata religionis specie baptismi gratiam à Gregorio petierat, obtinueratq; Itaque fideles Byzantini impietatem illam tanta fraude tectam detestantes, culpam in ipsum Gregorium transtulerunt, adeo, vt exulceratos plebis animos orationis medicamento lenire coactus fuerit:

Maximi fraus, et impietas.

Non enim, dicebat, ò viri, ideo culpæ obnoxius sum quòd malitiam non præsenserim, cum hoc solius Dei sit, qui intimos animorum recessus solus penetrare potēst. Nos enim futuros rerum euentus perspectos habere nō possumus, nisi Dei munere hoc nobis cōcessum fuerit. Itaq; si hominem paterno affectu, ac beneuolentia cōplexus fuerim, si ex legis præscripto viscera misericordiæ eī aperuerim, qui à nefaria Grecorum superstitione ad sanctissimæ religionis cultum se trāsferre volebat, certè crimini mihi dari non debet, præsertim cum ex Christi mandato nemini fores præcludendæ sint. Hac oratione multitudinis iracundiā repressit, maiorēque sibi beneuolentiam conciliauit.

Gregorij ad Constātinopolitanos oratio.

Interea Maximus cum in legibus sanctionibusque Ecclesiasticis nihil, quo se tueretur, haberet, imperatorio edicto sacerdotium sibi vendicare cogitabat: vt qui non sacerdotem, sed

sed tyrannum agere decreuisset. Itaque Aegyptiorum pręsulum agmine stipatus, Theodosium, qui tunc Thessalonicę erat, adijt, regiæque vrbis episcopatum ab eo petijt. Verùm Imperator postulatum non modò reiecit, sed ira etiam minisque vehementibus hominem insectatus est. Hac igitur spe deiectus Maximus Alexandriã profectus est, cumque ijsdem technis pręcipuos ferè Petri familiares auro pellexisset, ipsum quoque pari improbitate aggressus est, dicens: Aut mihi principis ciuitatis episcopatum assere, aut à tuo non abstinebo. Et quidé, in perspicuum malum audax hominis facinus desijsset, nisi Alexandriæ Præfectus seditionis, & cędum metu, Maximum vrbe exturbasset. Atq; ille quidem præmia t. meritate digna tulit: Gregorius autem cum depulsis periculis, optatam rebus quietem restituisset, reditum in patriam meditabatur, vt laborum multitudine, & curis fractus, quod reliquum erat vitæ totum in cælestium rerum meditatione exigeret. Sed plebs cognito pastoris sui discessu, concordi fletu orbitatem suam deplorans, discedendi cupiditatem repressit: propositisq; periculis, quæ sanctissimæ religioni ipsius discessu imminere dicebat, ab ea mente virum sanctum reuocauit.

Itaque vir Dei tantæ multitudinis salutem priuatis commodis proponens, iterum Ecclesiæ aruum excolere cœpit, tanta vigilantia animique solertia, vt omnibus impietatis spinis euulsis, & pestiferis hęreticorum doctrinis profligatis solũ orthodoxæ fidei lumen clarissimè fulgeret. Nec mirum sanè quippe, qui dogmatum sublimitate, ac Theologia adeo excellebat, vt quãuis permulti viri doctrinæ laude celebres, varijs sęculis diuinitatis doctrinã explicarunt, hic tamen solus post Iohannem Euangelistã Theologi nomine insignitus sit, atque hoc cognomentum ipsi velut proprium, & peculiare attributum.

Theologus dictus Gregorius solus post Iohannem.

Enimuerò quemadmodum alias omnes laudes atq; virtutes animi complexu tenebat, ita ne à Prophetiæ quidem gratia deserebat. Iam verò quot publicos conuentus suis orationibus exhilararit, quot hominum iracundias mitigarit, quis commemorare valeat? Ipse verò si qua ab alijs iniuria lacessitus fuisset, eam vltioné instanter expetebat, non vt graui aliqua pœna eos mulctaret, sed vt delicta agnoscerent, Dominique pedibus aduoluti impietatem proderent, & salutem denique consequerentur. Itaque, qui eum oderant beneficijs afficiebat, & in viam redeuntes incredibili beneuolentia, ac charitate amplectebatur. Huic plures multò lenitate sua, quàm seuera disciplina ad Deũ adduxit. Erat enim mirifica verbotũ suauitate prçditus, & non secus, ac prçstantissimus medicus ægrotãtium habitudinem explorans, congruenté cuiusque morbo medicinam adhibebat: prçclarè prudenterq; secum statuens non omnibus omnia conuenire. Huic non modò vulgus, sed ipse etiam Imperator Theodosius illum venerari, & sine fine admirari nõ desistit. Et quidem cum bello, cũ Orientalibus Barbaris ex animi sententia gesto, triumphis elatus ad imperatoriam vrbem reuerteretur, Põtificem Gregorium pro eo, ac laboribus illius dignum erat, honorificè accepit, prolixoriq; alloquio suam ergà eum beneuolentiam declarãs, postremò hęc ad eum verba habuit: O Pater, Deus tibi tuisq; sudoribus per me Ecclęsiam commitrit. En igitur sacrã ędem & thronum tibi trado. Ea re mirificè gauisus Gregorius, votis precibusq; Imperatorem remunerans pedé aula extulit. Ariani autem, qui ad hoc vsque tempus sacrosanctam domum tenuerant, sicariorum manu cõparata, cum Imperatore quidem precibus, cũ Gregorio verò armis contendere decernunt. Itaq; cum publicè armis instructi, tum priuatim subornato quodam, qui ad Pontificem accederet, eiusq; pectus ense traijceret, omnibus modis mortem intentabant. Atq; hæc quidem erat hostium conspiratio.

Eius prudentia in medendis subditis.

Theodosij Imperatoris erga eũ beneuolentia.

Arianimortẽ intentant Gregorio.

Postero autem die, cum prima luce populus cum pastore ad sacram ędem recipiendam pergerent nõ minus grauis, quàm si ciuitas hostili impetu expugnaretur, tumultus excitatus est, plerisque hominibus in vicis tectisque cum armis stantibus, mulieribusque, & pueris grauem eiulatũ permixtim edentibus. Ipse quoque Imperator templum vnà cum beato Gregorio ingressus est. Vt autem multa in rebus humanis casu euenire solẽt, nubibus Solis sub diluculum subeuntibus, tenebræ repentè coortæ sunt. Quæ res, vt à festo atque huiusmodi lætitia aliena, Arianos non parua lętitia afficiebat, perinde ac si Deus tẽpli translationem minus gratam haberet: pias contra animas intolerabili dolore cruciabat. verùm simulatque Episcopus, & Imperator sacras valuas ingressi sunt, atque omnes vnã eandemque laudationis vocem sustulerunt, manusque cum lachrymis extenderunt, confestim Dei prouidentia subducta nube, fulgentes Solis radij sacrosanctam domum splendore perfuderunt, aereque collustrato, homines animi mœrorem in lætitiã commutarunt, principemque obsecrare atque obtestari cœperunt, vt Episcopum in throno collocaret. At Gregorius cum ab illa sede abhorreret, nec præ vitæ continentia, & corporis infirmitate vocem in tanto hominũ numero mittere posset, per quẽdam his verbis multitudinem affatur: O filij, nunc tempus est, vt beneficium à Trinitate acceptum agnoscamus, gratiasque ipsi agamus. De throno aliàs agemus. Hęc audiens populus conticuit: Imperator verò hominis modestiam ad stuporem vsque admiratus, magis magisq; eius consuetudine delectari, ac parentis loco cũm colere cœpit. Verùm Gregorius Deo quàm Imperatori operam dare multo præclarius existimans frequenter ex vrbe in agros secedebat, vbi precationibus, & contemplationibus animũ externarum rerum curis oppressum recreabat: & ægrotis etiam recreandis inuisendisq; sedulò incumbebat.

Tandem amplissimæ ecclesiæ Præsul institutus, & nolens volens in Archiepiscopali Sede collocatus, ità inter opes versatus est, vt conscientiæ potius quàm rationum referendarum curam haberet. Ex omnibus verò ecclesiæ bonis nè vnica quidem drachma facultates suas auxit, cum tamen maximam talentorum copiam, si ita ipsius voluntas tulisset, colligere potuisset. Adeo namque diuinis rebus tota mente intentus erat, vt cauponum verius, quàm Ecclesiasticorum esse diceret, temporalium rerum administrationi incumbere.

S. Gregori⁹ creatus Archiep. Constantinop.

Mira eius inter tãtas opes continentia.

Tandem assiduis laboribus, & senio corporisque imbecillitate fractus in morbum incidit: cumque inualitudine oppressus lecto se committere cogeretur, protinus ingens populi cõcursus ad eum factus est, qui pro impensis in salutem omnium laboribus gratias agebat. Inter alios verò aderat tum fortè adolescens quidam, qui manibus suis beati viri pedes cõprimens cum lachrymis, & lamentationibus sceleris veniam supplex postulabat. Gregorio autem sciscitante, quid sibi hoc sermone vellet, nihil responsi dabat, sed tantùm lugebat, & veniam petebat. Tum quidam ex ijs qui astabant, ità locutus est: Hic est ille carnifex tuus, ô Pater, qui à nonnullis subornatus, ferrum tibi in præcordia defixurus erat, nisi Christus perspicuè tibi auxilio fuisset. Proindè nunc ad pedes tibi procumbens clamat, suscepti sceleris pœnitudine affectus. Confestim ille, vt Patrem æquum erat, adolescentem ita alloquitur: Propitius tibi Christus sit iuuenis charissime, tibique ipse agnoscat, qui me quoque seruauit. Hoc solũ ad facinoris excusationem à te peto, vt hæresim execreris, atq; ad Deum accedas, ipsiq; sinceram, & voluntariam seruitutem offeras. Hoc tam leue respõsum cum ad plebem permanasset, miro ardore omnium animos in Patrem tam benignum excitauit.

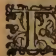
Facilè ignoscit sicario, qui necem illi molitus erat.

Sub id tempus Synodus centum, & quin-

Synodus Constantinopolitana. quinquaginta episcoporũ coacta est, tum vt pium Præsulem regiæ ciuitati præficerent, tum vt hæreses, quę interim, dum Arriani rerum potirentur, exortæ fuerant, œcumenici Concilij decreto ab Ecclesia eijcerent. Enimuerò quę ad hæreses profligandas pertinebant, multo ante Gregorius præstruxerat, atq; in ipsa etiam Synodo pari animi contentione cum alijs, vt insidiosas bestias ab Ecclesię ouili arceret, decertauit. In ea verò Synodo Gregorius Concilij decreto in Archiepiscopatu confirmatus est. Et quanquam animum ab ea dignitate planè alienum haberet, gregis tamen amore illo honoris titulo se decorari passus est. Sed paulò post cum Meletius Antiochensium pastor, vir fidei probitate insignis, & qui florentibus Arrianorum rebus, multis calamitatibus exhaustis, diuturno exilio mulctatus fuerat, extremo vitæ die Constantinopoli perfunctus esset, noua de throno contentio inter Episcopos excitata est: *Cõtentio de Sede Cõstãtinopolitana.* Alijs, quæ suffragijs statuta fuerant rata habentibus, alijs verò quæ iam decreta fuerant, rescindentibus. Tum vir beatus omnibus Episcopis in vnum coactis, cunctos ad concordiam hortatus est; seque non inuitum eum honoris ac dignitatis locum relicturum testatus est. Tandem post multa, discedendi potestate obtenta in Cappadociam perrecturus, cum clerum ac præstantissimum quemque popularis multitudine aduocasset, eosque ad fidei depositum seruandum admonuisset, maximo sui desiderio omnibus relicto, Arianzum profectus est, quem locum ex paterna hæreditate ad se deuolutum possidebat. Ibi verò postquam nonnihil temporis quietus egisset, vitamque philosophiæ opera purgasset, *S. viri obitus.* in extrema tandem senectute caducam hanc vitam cum meliori & pręstantiori rerum statu, cuius hic pertenues etiam species vix reperiri queant, permutauit.

MARTYR. S. GORDIANI Clarissimi viri.

Ex eo quod apud Suriũ extat. Passus est quidem sub Iuliano, sed sciendum est (quemadmodũ monet Baronius) carnificinas illas, quas Romæ in Christianos exerceri solitas ferunt, non ab ipso Iuliano, sed Aproniano vrbis Præfecto institutas fuisse.

Temporibus Iuliani cum Christianę pietatis fideique cultores à iudicibus vrbiumq; præfectis eiusdem scelerati Imperatoris edicto ad varias cruciatus suppliciaque raperentur, inter alios beatus Ianuarius veneranda senecta & presbyterij honore conspicuus à Gordiano in vincula coniectus est. *10. Maij. Vide Notas Baronij hac die in martyrium Gordiani.* *Ianuarius presbyter.* Qui cum sanctum Presbyterũ inter quæstionẽ ad deorũ sacrificia nefandamq; superstitionẽ impellere niteretur, Ianuarius: ô, inquit, si saperes toto corde ad Christum Saluatorem verum conuerteteris, & post tantas vitæ huius tẽpestates vel serò tãdem animæ tuæ requiem procurares. Gordianus cum surda aure hanc sancti viri admonitionẽ pertrãsiret, noctu è custodia eũ ad se accersens, voluit se eius sermonibus oblectare. At Ianuarius qui viri clarissimi, & si ingenium spectaret, minimi mali cæcitatem miserabatur: Fili, dicebat, noli vanis & inutilibus sermonibus tẽpus terere, sed potius considera impietatem tuam, qua in trucidandis Sanctorum corporibus nefariè te tuosque contaminasti. *Ianuarij admonitio ad Gordianũ.* Agnosce quęso scelus tuum atque ad fontem salutarem propera, nè post tot tantasq; huius vitæ miserias sempiterna te tormenta inuoluant.

His auditis Gordianus: Quid, inquit, si dictis tuis audiens fuero, nunquid tu mihi facinorum meorum omnium suppliciorumque veniam promittis? Imo verò, inquit presbyter, non modò veniam sed insolitum quędam iustitiæ splendorem insuper polliceor.

liceo; qui tãto te gaudio perfundet, vt facilè cognoscas nullam vitam esse, vna Christianorum præstantioré. Hęc audiens Gordianus protinus ita animo commotus est, vt ingenti lachrymarum vi ex oculis profluente ad vxorem Marinam nomine, se reciperet: eique Ianuarij monita panderet. Eadem itaq; noctis hora vxor arrepta manu viri sui, ad Ianuarium abijt, seque vna cum marito ad pedes viri sancti abiecit, orans atque obsecrans vt salutari lauacro vtrumque expiare dignaretur. At Ianuarius: Videte, inquit, num toto corde credatis, & eam quam decet conscientię puritatem circumferatis. Scio enim quàm arctè hominem constringant quamq; potenter vinciant huius mundi honores quibus vos Imperator affecit maximis. Maxima cum hæc proponentem audiret presbyterum, continuò eum in suum cubiculum adduxit, & Iouis simulacrum tripodemq; ei ostendit, vt eadem ad vsus quoscũque vellet destinaret. Sanctus autem accenso confestim igne ea conflauit & in cloacam proiecit, & ingenti cũ gaudio Gordianum virum clarissimum cum vxore Marina & promiscui sexus familia ad tres & quinquaginta sacris aquis expiauit.

Gordian⁹ cum vxore & 53. è familia sua baptizatur.

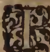
Eodem tempore post dies quatuor decim, Iulianus misso ad Gordianum Clementiano tribuno, scire voluit num Ianuarius ad deorum cultum animum appulisset: cumque tribunus familiari colloquio multa de viri sanctissimi constantia quæreret, Gordianus: ò Clementiane, inquit, profectò si veritatis lumen admittere & Christum verum æternumque Deum cognoscere velles, spretis hominum minis terroribusque, sempiternam vitã cum ineffabili gaudio contemplareris, quam ego mihi paratam intueor. Nam ad Presbyterum Ianuariũ quod attinet, tantum abest vt ego eum supplicio afficiam, quin potius magno me honore affectum putarem si vel pedes eius humi prostratus exoscularer merear. His auditis Clementianus concito gradu ad regiam properauit: multisque clamoribus cum eiulatu excitatis, Ianuarium presbyterum sępius magum appellauit, quòd magicis artibus Gordianum eiusque coniugem cum tota denique familia dementasset: & deos in massam redactos conflatosque, intolerandis contumelijs affecisset. Tum verò Iulianus iracundia inflammatus Gordianum catenis vinctum in custodiam dari, vxorem verò perpetuæ rusticorum serui tuti, in pago quodam quẽ, ad aquas Syluias vocant, mancipari iussit. Clementianus autem à Iuliano in Gordiani dignitatem subrogatus pro sua potestate virum clarissimum sanctissimumque multis iniurijs onerare & mortem acriter minitari cępit: nisi proiecta deorum sacrificia repeteret, solitumque ijs honorem deferret. Tandem cum præcisè constanterque nefarium dæmoniorum cultum execraretur, plumbatis cæsus capite plexus est: & corpus canibus, vt ab eis deuoraretur, obiectum. Sed illi tyranno ipso humaniores, lugubri admodum vlulatu mortem sanctissimi viri prosecuti sunt, illudq; ab incursu ferarum tamdiu tutati, donec è familia vnus fida Christianorum manu adiutus sancti martyris corpus in Cryptam, in via Latina vno ab vrbe milliario intulit: vbi iampridem S. Epimachus insigni virtute ac pietate vir sepultus fuerat. Quo in loco memoria eorum multis virtutibus ac miraculis clara, in hodiernum vsque diem celebratur.

Cęditur capite S. Gordianus.

S. Epimachus.

VITA S. IOB PROPHETÆ.

Per D. Isidorum Episcopum Hispalensem scripta.

IOb filius Zare de Bosra, Rex Idumæorum quartus, post Esau successor Bale filij Beor, homo gentilis, fidelis, stabilis, humilitate summus, hospitalitate præcipuus, in disciplina mansuetus, in eleemosynis largus, diues in censu, exemplum factus

10. Maij. S. Iob Rex Idumæorum.

ctus egenis, locuples in liberis.

Quibus repente orbatus tentationi traditur, sed contra tentationem fide religionis armatus, fit gloriosus in certamine, æquanimis in dolore: damna rerum pertulit, funera pignorum doluit, corporisque vulnera patienter excepit, & inter supplicia semper Deum glorificauit, mala sua sapienter sustinuit, coniugis verba & amicorum rationes superauit. Pro tãta virtute sapientiæ, duplici in fine subleuatur remuneratione, & post rerum casum, multiplici claritate donorum. Nam post noctis tristitiam diem genuit. Post fœtorem vlcerum, cassiæ odore flagrauit: sed & post abiectionem moerorum, inunctionem regni promeruit, & stibium in accersũ laudis assumpsit. Vixit autem post plagã centum septuaginta & octo annis & mortuus est, atque sepultus in regione sua. Hunc verò Hebræi asserunt nõ fuisse de genere Esau, sed de Nachor fratris Abrahæ descendisse stirpe, & fuisse eum temporibus Patriarcharũ. Nachor enim genuit Hus, de cuius stirpe Iob creditur generatus, secundùm quòd in exordio voluminis eius notatur, inquiens: Vir erat in terra Hus nomine Iob.

GESTA BEATI ANTHIMI Presbyteri, Sisinni Diaconi, & aliorum sanctorum Marty.

Ex ijs quæ apud Surium extant.

11. Maij.

Pinianus Asiæ proconsul.

Pinianus ducta in vxorem Lucina egregiâ nobilitate matrona, cum acceptis à Diocletiano & Maximiano Augustis codicillis, Asiæ proconsul declaratus esset, vt gratũ Imperatoribus obsequium exhiberet, acerrima persecutione Christianos exagitabat. Habebat autem à consilijs Chæremonem quendam hominẽ mente sacrilega & valde peruersum, qui cum multiuarijs tormentorum generibus Christianos interimeret, à malo dæmone arreptus, & per multa horarum spatia miserrimè vexatus, tandem Sanctos, quos interfecerat, inuocans expirauit. Quo viso Pinianus nimio terrore correptus in morbum incidit, qui nulla medicorũ arte curari poterat. Cernens autem Lucina non aliam huius morbi caussam esse, quàm quòd Christianorum cedibus pollutus, aditum in se inimico patefecisset, magno studio Christi Confessores perquisiuit, eosq; clam è vinculis liberatos ad se adduci curauit. In ijs Anthimus erat presbyterij honore insignis & Sisinnius diaconus, alijque religione præstãtes, Maximus, Bassus, Fabius, Diocletius & Florentius: quibus Lucina opes amplissimas, & liberam abscedendi facultatem proposuit, si maritum ab ea, qua tenebatur ægritudine, liberare possent. Ad quam Anthimus: Si, inquit, maritum tuum saluum & incolumem vis, hortare eum vt relicto dæmoniorum cultu Christiana sacra pura mente amplectatur: & dicto citius optata salute gaudebit. Illa, his auditis, mox ad Pinianum ingressa, quę ab Anthimo acceperat exposuit; eumque vt Christianis sacris se initiari pateretur, sedulò admonuit. Ille verò cum se à medicis destitutũ, nullamque salutis spem relictam cerneret: Profectò, inquit, valde illum desipere oportet, qui nõ credat eum verum esse Deum, qui desperatam salutem reddere, & homines è mortis faucibus eripere potest.

Chæremon à dæmone arreptus expirat.

Lucina itaque egressa, protinus Anthimum & Sisinnium introduxit, eosque honorifica sede ac loco excipere voluit. At Anthimus: Non, inquit, huc sedendi causa ingressi sumus, sed vt Christianæ fidei dogmata semianimi Piniano proponamus; quibus si acquiescere velit, optatam salutem consequi poterit. Ad quæ Pinianus cum aures animumque erigeret, & se promptum paratumque ad Christiana sacra suscipienda esse diceret, Anthimus sine mora luculenter sanctissimæ Trinitatis mysterium, & ortum lapsumq; humani generis exposuit.

Anthimus Piniano sacramdoctrinæ Christianæ exponit.

Postre-

Pinianus credit.

Postremò cum ardenti pietate de redemptione & Christi supplicijs disserere inciperet, Pinianus sublatis in cœlum manibus, & corde & ore Christum confiteri, Christum adorare & supplex scelerum suorum veniam postulare cœpit. Qua cõfessione Anthimus & Sisinnius vehementer gauisi, humíque prostrati, vnanimiter precibus incubuere. Et ecce illis orantibus subitò ingens fulgor emicuit, totumque illum locum mirificè illustrauit: simulque Pinianus pristinam salutem consecutus est.

Tum verò in Christi benignitate incredibili gaudio exultans, Maximum, Bassum, Diocletium, & Florentium è carcere ad se vocauit, quibus cum septem diebus in precibus perstitit: & clariore Dei cognitione imbutus sacris aquis cum coniuge totaque familia expiatus est. Interea vt percepti beneficii memorem animum declararet, nequaquam functionem proconsulis abiecit, sed anno integro in eadem perseuerans Christianos à metallis & ergastulis domo sua exceptos benignè habebat, pedes lauabat, manus exosculabatur, & suppeditato sumptu rebusq; necessariis ad propria dimittebat. Et quia numerus magis indies magisque excrescebat, prædia sua & vicinam prouinciam, vbi amplissimas apud Auxium oppidum possessiones habebat, eis distribuit.

Cædes Sisinnij, Diocletij & Florētij.

Postquam verò annis admodum tribus Sisinnius, Diocletius, & Florentius, cum alijs permultis vno in loco Deo pariter vacantes consedissent, & sine vlla molestia debitā Christo seruitutem impendissent, tali modo ad martyrii palmā peruenisse dicuntur. Erat ibi conuentus hominum quorūdā, qui impuris sacrificiis semel quolibet triennio à dæmonibus responsa postulabat. Cum ergo statuto temporis spatio euoluto solitas impietates offerendis sacrificijs exercerent, negarunt dæmones se cõsueta oracula dare posse, nisi Sisinnius, Diocletius, & Florentius, sacrificarent. Itaque sacrilegi violenta manu Sanctos ad simulacra pertrahentes, cum nullo modo ad sceleris cõsensionem eos inducere possent, lapidibus in ipso monte obruerunt: vbi post discessum malignæ plebis, Christiani debito sepulturæ honore reliquias eorum prosequuti sunt.

Porrò Anthimus Presbyter non lõgè ab vrbe via Salaria apud prædia Piniani latitabat. Accidit autem ve rusticis Syluano sacrificãtibus, is qui erat eorum sacrificiorū auctor, à diabolo arreptus fureret, omnesque ipsi occurrentes gladio cæderet. Ea res cum ad Anthimum perlata fuisset, is fidei clypeo armatus, homini furioso & in obuios quosque crudeliter sæuienti occurrit, dixitque: In nomine Domini mei Iesu Christi sta vinctus catenis spiritalibus, gladiumque, quem ad hominum faciendas cædes corripuisti, abiicito. Ad hanc vocem protinus ille fixus permansit, quem Anthimus manu arreptum ad suum domicilium perduxit; & precibus ac ieiuniis triduo vacans, non modò hominem à mētis furore, sed quod multò præclarius fuit, à nefaria superstitione liberauit; & ad Christum adduxit. Nec ille tantùm sed multi insuper alij eius virtute atque exemplo prouocati nomina Christo dederunt: adeo vt locum illum Syluano dicatū securibus exscinderent, & Deo omnipotenti consecrarent.

Anthimus hominē furiosum liberat, et ad Christū adducit.

At verò alii nonnulli pestifera simulacrorum religione dementati, eaque re grauiter offensi Priscum Cõsularem adduxerunt, vt euersa ab Anthimo simulacra restitueret & debitum de eo supplicium sumeret. Sed cum is in Christi confessione immobilis permaneret, & minas suppliciaque contemneret, ligato ad collum eius ingenti saxo, in Tyberim præcipitatus est. Angelus autem Domini, qui clara luce se illi conspiciendum præbuit, ruptis vinculis in locum orationis eum restituit. Altera igitur luce cum Gentiles eum saluum & ad populum concionantem viderent, tā ad-

Anthimus in Tyberim iactatur, et ab Angelo educitur.

admirando spectaculo attoniti ad genua eius sese abiecerunt, & pœnitudine ducti impietatem execrati sunt. His auditis Priscus Anthimum sibi sisti iussit, quem cum vinculis & minis & terroribus frustra superare conatus fuisset, neque vlla posset ratione permouere, vt idolis immolaret, capitis eum sententia damnauit.

Anthimus necatur.

Eo autem vita functo & honorificè à Christianis in oratorio ipsius sepulto, Maximus, qui Anthimo perquam familiaris fuerat, venerari cœptus est: qui paulo post ab eodem Prisco in vincula missus, & fustibus grauiter cæsus, eandem martyrii palmam cum Anthimo percepit. Eo igitur etiam ablato, Bassus eodem in loco perculsos Christianorum animos egregia oratione confirmabat, hortabaturq; vt in Sanctorum passionibus lætarentur potius quàm lugerent. Accidit inde vt multi ad mercatum (qui tum in loco, quem Forum nouum appellabant, habebatur) confluerent & Baccho sacrificarent; cumque Bassum ad eadem sacrificia impellerent, & is cõstanter ac præcisè negaret, eosq; execrandæ impietatis argueret, & flatu oris sui simulacra euerteret, illi in furorem versi impetu facto calcibus, pugnis, & fustibus eum ceciderunt, donec spiritum exhalaret. Fabium verò tradiderunt Prisco, à quo diuturna maceratus custodia, cum omnino non respueret sacrificia dæmoniorum, capite plexus est. Atque ita omnes isti, Anthimus, Maximus, Bassus, & Fabius illis locis cæsi sunt, in quibus orare consueuerant via Salaria. Porrò Sisinnius, Diocletius, & Florentius eo in loco humati sunt, quo lapidibus obruti fuere, iuxta Auximũ oppidum. Eorum autẽ martyrio mulctum gratulabatur Pinianus illustriss. qui fidei & integritate & moribus insignis migrauit ad Dominum.

Maximus verberatur & inde capite plectitur.

Cædes Bassi.

Item Fabij.

Mors beati Piniani.

Lucina autem coniunx eius iã marito orbata, diu noctuq; in precibus perseuerans, castissimum Deo exhibebat famulatum. Cumque supra vires inedia & triduanis ieiunijs se maceraret. Sebastianus martyr Domini ei apparuit, locumq;, in quẽ ipsius corpus sacrilegi abiecerant, indicauit. Quod illa mox extractum venerabiliter da sepeliuit: atque ab eodem martyre se admonitam referebat, vt quotidiano ieiunio contenta, cibum, post datam à Sacerdotibus in Missæ sacrificio benedictionem, sumeret: & moderatum etiam vini vsum admitteret. Eodem tempore cæsis Simplicio & Faustino fratribus via Portuensi, eorum soror Beatrix, postquam funera debito cum honore & pietate curasset, ad Lucinam se contulit, vt reliquum vitæ spatium in diuino cultu cum ea exigeret. Sed mensibus vixdũ septem eo studio transactis, cum Lucretius quidã vicinus Beatrieis possessor prædium quoddam eius luculentum iniqua cupiditate expeteret, Beatricem comprehendi & ad sacrificandum duci iussit. Cumq; illa constanti animo recusaret, vir nefarius noctu eam à seruis præfocari iussit: quam Lucina suis ipsa manibus apud fratres eius sepeliuit. Porrò Lucretius, occupato prædio cum amicis operam daret, & inter pocula sanctis martyribus insultaret, ecce infans fœminæ cuiusdam in has voces erupit: Audi Lucreti, occidisti & inuasisti. itaque datus es in manus inimici. Ad quæ verba pallore & tremore correptus Lucretius, & mox à dæmone grauiter tortus post horas tres impiũ exhalauit spiritum: cæterisque, qui conuiuio intererant tantum sua morte incussit timorem, vt simul omnes ad Christianos confugerent & ex animo nomina sua Christo darent.

Lucina religiosa vita.

S. Beatrix præfocatur in carcere.

Lucina autem fugã meditante propter persecutionis acerbitatem, S. Beatrix ei apparens ab ea mente illã reuocauit, dixitq; illo ipso mense pacem Ecclesię restitutam iri; quod ita factum est. Vixit autẽ castissima matrona annis nonaginta quinque eleemosynis, ieiuniis, precibus & hymnis intenta: quibus operibus mirificè ornata tandem lęta ad Dominum migrauit.

VITA

VITA S. GANGVLPHI Martyris.

Ex ea qua extat in Surij Commentarijs.

11. Maij. Angulphus præclaris in Burgundia ortus natalibus, à parentibus adhuc puer Christianæ religionis disciplinis apprimè eruditus est, & in tenera illa ætate cum esset egregia indole & forma eleganti, consuescebat crebris piorum interesse conuentibus, fauosque diuinorum eloquiorum suscipiens ab ore illorum, Catholicas sententias mandabat memoriæ: ita vt fragili corpusculo impressam iam liceret cernere effigiem & exemplar sanctitatis. Crescente autem ætate nulla non morum honestate præditus, ludicra malè ociosorum hominum spectacula tanquam voraginem quaudam deuitabat, & petulantium iuuenum lubrica consortia respuebat. Postquam verò amplissimæ opulenti patrimonii possessiones & facultates ad eum deuolutæ sunt, tanta benignitate pauperibus & egenis consuluit, quantam sanè verbis vix explicare possumus.

Patria eius. *Pietas pueri.*

Ducit uxorem. Vbi autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem duxit generis quidem nobilitate ipsi non imparem, sed moribus longè dissimilem, quam præpotens Deus ideo potissimùm ei sociasse videtur, vt per illam beati viri patientiam & innocentis vitæ simplicitatem probaret egregiè: qua vsque adeo virtutum suarum merita occulere studebat, vt ab inuidis non rarò inertia torpere diceretur. Atque ne vllum otio vel torpori locum daret, plerumque venatione se exercebat, eaque ratione innata vitiorum alimenta repellebat. Cum autem eo tempore Pipino regi qui regni Franciæ gubernacula ea tempestate tractabat, præcipuam quandam inter fortissimos exercitus viros operam nauaret, & regio ministerio persunctus in patriam redire vellet, iter per Campaniam habuit. Vbi verò sumpturus ientaculum & equis pabulum præbiturus nonnihil à via deflexisset, fortè in locum perspicuo fonte irriguũ, & læto gramine amœnum incidit, in quo postquam consedisset Dominus loci superuenit, quem vir beatus, vt erat humanissimus, ad pariter sumendum cibum inuitauit. Inter edẽdum autem de fonte illo emendo agere cœpit. Id verò vt possessor audiuit, intra se tacitus virum sanctum ridere cœpit, existimans id non ab animi puritate sed quadam stoliditate profisci. Attamen cum putaret se & pecuniam recipere & fonté nihilominus retinere posse, indicauit pretium centum nimirum solidos, quos protinus vir beatus numerari iussit. Inde sumpto cibo, cum ascensis equis Virennas venisset, (qui locus basilica in eius honorem extructa celebris habetur) vxori quid egisset narrauit: quæ eius facta malignè interpetrãs clam eum & hebetem & vecordem, & rerum suarum prodigum dicere cœpit. Non diu autem post cum ad loca domui suę propinqua exiuisset, & aquã faciei manibusque abluendis non haberet, scipionem quem fortè manu tenebat solo defixit: & plenus fide ad famulum conuersus iussit eum, euulso scipione, aquam, quæ illic emersura esset, haurire. Et ecce mox extracto per famulum scipione, ingens aquarum vis eximia terræ visceribus scaturiit, & fons ille, quem auarus venditor se perpetuò retenturum sperabat, euanuit; vel potius diuina virtute translatus est, qui vsque hodie salube rrimè scaturiens beati Gangulphi suffragijs multis sanitaté adfert.

Militat regi Franciæ.

Emit fontẽ, isque diuinitus aliò trãsfertur.

Fons ille morbis medetur.

Vxor autem beati viri rupta coniugij fide, cum quodam è clero nefaria commixtione sese polluit. Cuius rei indignitate permotus vir beatus debitas ab ea pœnas exigere statuebat: sed veritus, nè, si illi causa necis esset, superioris vitæ innocentiam alieni sceleris næuo obscuraret; tandem rem totam diuino iudicio commisit. Accidit interim vt die quodã cum sola coniuge prędii fines lustrãdo

do circuiret, & ad quendam fontem veniret: vbi vxorem his verbis compellauit: Multa quidem de te, coniunx, passim feruntur fœda & indigna natalibus tuis, quæ verane an falsa sint, certo mihi non constat: sed diuina prouidentia, quam nihil fugit, vt se res habeat, iam certis declarabit indiciis. En fons hic propositus est, nec frigidus valde, nec immodicè calidus. In hunc igitur manum immitte, & è fundo lapillum extrahe: & siquidem à culpa es aliena, nihil mali patieris, sin autem polluta es non sinet Deus latere scelus tuum. Tum illa, cum intrepidè iurando, falsos de se rumores sparsos assereret, & illos beati viri sermones contemneret, vecordiæque ascriberet; incunctanter in fontem manum iniecit. Ecce autẽ simulatque lapillum ad se retrahere conata est, membris omnibus obriguit, abstractaq; à digitis & brachio, quousque aqua pertigerat, cute, nihil aliud misera nisi repentinum interitum expectabat. Tum Gangulphus ad eã: Optaram quide, inquit, si fidem seruasses, omnia tecum vitæ huius discrimina perpeti, & prospera atque aduersa omnia, vtcumque sors tulisset, æquo animo susciperes. sed quandoquidem hoc te scelere obstrinxisti, morte quidem digna es, sed meis manibus nolim tibi necem adferre: diuino potius te iudicio relinquo. Et si quidem dignos pœnitentiæ fructus egeris veniam à Deo impetrabis. Si autem tantę nequitiæ finem non imposueris, cum auctore eius diabolo flammis gehennæ inextinguibilibus concremaberis. Meo sanè deinceps cõtubernio nequaquã frueris. Habeas autem tibi, vnde possis vitam sustẽtare, meam propter nuptias donationem. His dictis, eum suos conuocasset, ascenso curru, ad prędia sua procul in Auabẽsi territorio sita profectus est, pietatis illic & misericordiæ vacans operibus, nullumq; tempus solitis virtutum studijs vacuum abire sinens.

Diuinitus prediturcõ iunx adultera.

Discedit ab adultera vxore.

At mulier infœlix iam suæ relicta libertati eum detestando illo Clerico solitæ libidini indulsit: & nè fortassis zelo inflammatus Gangulphus ambos aliquando interficeret, nefaria de eius morte consilia agitare cœperunt. Totus igitur malo dæmone obsessus clericus, capta & temporis & loci opportunitate, cum virũ sanctum famulorum ministerio destitutum sciret, clam eius cubiculum ingreditur vt dormientem opprimat. Cumq; pendentem ad caput eius gladium è vagina educeret, strictumque in ceruicem abdere niteretur Gangulphus experrectus ictum declinãs in coxam accepit. Tum profanus ille proiecto gladio & equo conscenso fuga euasit. Gangulphus verò atrociter vulneratus, cum aliquot post diebus viuendi finem adesse sentiret, Dominici corporis & sanguinis perceptione exitum suum muniens fœliciter è corpore ad Dominum migrauit. Porrò duæ amitæ eius religiosæq; fœminæ eo in loco, qui Varennas dicitur, sanctitatis & castitatis studijs vacantes, VVildetrudis & VVillegosa comperto obitu eius, ad funus accesserunt, ablatumque corpus cum crucibus & cereis, diuinorumque hymnorum melodia, ad eum, quem diximus, locum, nõ sine miraculorum gloria deportarunt, atque in basilica, quam vir sanctus in S. Petri Apostolorum principis honorem construxerat, condiderunt: in quem sanè locũ ante obitum suum admodum benignum, beneuolum ac liberalem sese declararat, & necessarios redditus illic Deo seruituris suppeditarat. Vt autem de eius sanctitate & beatitudine certiores fierent mortales, ad communem omnium vtilitatem & profectum virtutibus & signis Dominus eum celebrem reddidit & mirabiliter illustrauit.

Atrociter vulneratur.

Reddit spiritum.

Quæ verò pœna sit consecuta auctores cædis eius, non est silentio prętereundum. Itaq; Clericus cum properè tam atrox facinus suum detestabili mulieri tanquam nuncium letissimum indicasset, & mutuò sese ea

imma-

Vltio diuina in percussorē uiri sancti.

immanitate obiectassent, miser abijt ventrem exoneraturus. Mox adest cęlestis vindicta, & cum fęcibus corporis viscera quoque in cloacam deponit, & infęlicem animam in tartarum præmittit. Fœmina autem, vt audiuit ex quadam puella sua, multa diuinitus collata esse beneficia ijs in locis, per quæ S. Gangulphi exanime corpus fuisset deportatum, furore & amentia percita dixit: Perinde efficit virtutes & signa corpus Gangulphi atque auus meus. Dixit illa & nefariam impuri oris vocem mox obscœnus quidam ani crepitus consecutus est. Erat autem dies Veneris, quem Christiani sextam dicunt feriam, quo id accidit: semperq́; deinceps quo ad vixit, quot illo die verba protulit, totidem à parte corporis posteriori fœdos reddidit sonos, inaudito quodā diuinę animaduersionis exemplo. Cu-

Item in adulterā vxorem.

ius rei tam celebris fama toto regno diffusa est, vt is, quem diximus, rex Pipinus illac iter faciens, aliquos miserit percunctatum, num hæc ita se haberent. Illi autem ad regem & proceres, quæ auditione & oculis compererant, bona fide retulerunt.

VITA SANCTI MAIOLI Abbatis.

Ex ea quæ est ab Odilone presbytero conscrip. a Successit hic Ademaro anno Domini 944. peruenitque vsque ad annū 993. numeraturque quartus cœnobij Cluniacensis Abbas.

11. Maij.

Beatissimus Maiolus pręclaro stemmate ortus, & à nobilibus parentibus ab ipsa infantia per uigili cura nobiliter educatus, postquā nutu & prouidentia Dei totum adolescentiæ tempus sine vllo castitatis dispēdio transegisset, iuuenili accedente

Lugdunum studij causa proficiscitur.

ætate Lugdunum profectus est, vt altiora & præstantiora quæque in diuinis libaret. Erat ibi vir quidam Antoninus nomine, sapientiæ & eruditionis laude cum primis celebris, cui se in disciplinam tradidit, vt postea magni illius Antonij eremitæ & Christi discipuli exempla longè acrius, quā huius Antonini philosophi, sectaretur. Posteaquam verò animum humanarū diuinarumq́; rerum cognitione egregiè imbuisset, Lugduno ad Maticensem ciuitatem à proceribus patriæ, nempe cognatis & amicis reuocatus est: apud quos cum aliquamdiu non sine admirabili virtutis splēdore versatus fuisset, episcopus loci illius, quem tantus virtutum splendor latere non poterat, eum ecclesiæ suæ archidiaconum constituit: quod ille ministerium, imperante episcopo, sola obedientiæ virtute suscepit.

Fit Archidiaconus.

Ea autem ciuitas habet vicinū monasterium multis spiritualibus studijs decentissimè ornatum, cuius præfectus & fratres crebro eum ad se inuitabant, eiusque colloquio & spiritali contubernio vehementer delectabātur: prorsus vt vnicè eum sibi fratrem adsciscere cuperēt, quem postea etiam patrem habere mererentur. Et huc quidem cum omnis ille Domini grex intentus esset, tū verò Hillebrandus quidam senior adeo eius amore ardebat, vt nullum non moueret lapidem quo tanto thesauro, qui in eius pectore latitabat, cœnobium aliquando potiri posset. Interea post dulcissima colloquia, & mutua syncerissimę charitatis officia & obsequia, gratia Dei in eius animo sęculi contēptum parere cępit. Quid multa? Posito ecclesiasticæ dignitatis officio, spreto mundanæ nobilitatis fastu & supercilio, posthabito blandissimo illo parentum & amicorum consortio, totum se cęlesti magisterio subdidit. Nec enim multo post ad monasteriū veniens, ad exequenda monasticæ vitæ instituta, mira animi promptitudine & alacritate non solum Abbati sed etiam fratribus sese subiecit: tantaque inter eos virtute ac sanctitate versatus est, vt facilè in quouis pietatis humilitatisq́; studio primas sibi vendicaret.

Fit Religiosus.

Sexto autem conuersionis suę anno, cum beatus Adamarus Abbas, cuius monitis & iussis tota animi intentione parebat Maiolus, non solùm viribus destitutus, sed etiā luminibus orbatus esset, communibus fratrum omnium votis in Abbatē electus est; cui electioni inuitus planè & interdicto adactus tandem acquieuit. Igitur cum tanti cœnobij tantarumque & spiritalium & temporalium rerum curam subterfugere non posset, non minus prudenter quàm strenuè rem aggressus est. Erat vir omnium membrorum conuenienti dispositione decētissimè comptus; sed virtutum omnium ornatus, qui ex vultu oculisque, atque totius denique corporis habitu clarissimè elucebat, animum planè diuinum cuiuis exhibebat. Quantum autem vir sanctus Deo placuerit, docere possunt signa & miracula, quę eius meritis Dominus effecit, quando, vt multorum fidelium fidissima affirmat relatio, multis diuersis affecti morbis, plerique etiam, quorum iam desperata erat vita, ab eo visitati, per gratiam Dei pristinæ sunt incolumitati restituti: complures oculorum detersa caligine, lumen recuperarunt: non pauci multiuarijs vexati febribus, eius precibus sunt liberati: multi, vt ferunt, serpentum, luporum, canum morsibus infestati, dęmonum quoque ludibrijs exagitati, Dominicę Crucis signo eius dextera impresso salutis remedia perceperunt. Multi in periculis fluminum, ictibus fulminum, alijsque incommodis eius orationibus sunt seruati. Etsi autem non excitauit corpore mortuos, alia certè potiora pręstātioraq; per eum Dominus miracula edidit. Quod si verò anima plus est quàm corpus, multo excellētius est animas semper victuras à peccati morte excitasse, quàm extincta corpora ad vitę huius pericula & ærumnas reuocasse. Porrò eorum, quos ab animæ horrenda morte & immani vitiorum voragine ad vitam reduxit, suisque exēplis in vitę vias perduxit, tantus est numerus, vt soli Deo cognitus sit. His ergo atque id genus alijs clarus virtutibus Deo & hominibus charus extitit. Principes viri & reges potentissimi summa eum veneratione atq; honore colebant, pectusque eius diuino spiritu plenum humillimè exosculabantur. Hugo Gallorum Rex, qui illi deferebat plurimum, cum in vltima senectute ad se vocabat, vt sancti Dionysii monasterium eius cōsilio & ope rectius posset constitui: cumque regiæ voluntati lætus obsecundans Syluiniacum peruenisset, plenus dierum & sanctitatis ex hac vita migrauit quinto Idus Maij, sexta feria illucescente post sacratissimā solennitatem, qua Christus in cęlum ascendit, & fideli seruo suo Maiolo post se scandendi viam ostendit. Quod vbi comperit Hugo Rex, sua præsentia & regiis muneribus eius exequias cohonestauit & tumulum, vbi pręstāte Domino multa facta sunt & fiunt miracula, permultisque plurima & pręstita sunt, & pręstantur beneficia, quæ prę nimia & multitudine & magnitudine commemorari nō possunt.

Vit Abbas.

Virtutes et miracula eius.

Innumeros conuertit ad Christum.

Hugo Rex Gallorum.

Beati viri obitus.

SS. NEREI, ET ACHILLEI, itemque Domitillæ. & quorundam aliorum illustre martyriū.

Ex eo quod optima fide apud Sur. extat.

Domitilla virgo nobilissima Domitiani Imperatoris neptis, cum Aurelianus consulis filius incredibili eius amore inflammatus, eam sibi cōiugem expeteret, illa vt vicissim oculis eius placeret maximè ingentem curam & studium in corporis ornatu & cultu diu noctuque impendebat. Habebat autem Nereum & Achilleum eunuchos à cubiculis quos beatissimus Petrus Apostolorum princeps Christo lucratus fuerat. Illi itaque cum dominam suam gemmis & vestibus auro splendidè intertextis fulgentem

12 Maij.

Domitilla neptis Domitiani.

R quo-

quotidie cernerēt audacter dixerūt: Profecto si id studij & operę quod in corpore ornando, vt Aurelianum maritum consequaris ponis, ad animę ornatum transferres immortalē Dei filium omnium seculorum regē sponsum & maritum habere posses: qui te eadem immortalitatis gloria donaret: neque de ornamentis quicquam vllo tempore decidere pateretur. Ad hęc Domitilla: Ecqua verò maior potest esse charitas, quàm matrimoniū cōplecti, suscipere liberos, per quos dulcissima posteritas propagetur, & tam generis quàm nominis dignitas sempiterna memoria conseruetur? Constat autem quàm sit asperum & immane omnibus vitæ huius oblectamentis sibi interdicere, & tanquam viuens cadauer in hac luce versari. Ad quæ Nereus: Tu quidem, inquit, ò domina, momentaneas huius vitę delectationes ob oculos tibi proponis, sed diuturna, quæ postea sequuntur, pericula non vides. Nam vt cętera sileam, ecquid matrimonium secum non adfert molestiarum? quare, te quæso, corporis tui dominum hominem extraneū eligere vis, qui ingenuitati tuę ne parentes quidem dominari passa es? An non Christo Domino & mentis & corporis castitate cum incredibili animi voluptate & certissimo gloriæ cœlestis pręmio seruire malis, quam instar vilissimi mancipij mortalis hominis dominio & voluntati te subijcere? Elige nūc igitur, ò Domitilla, vel hunc Regem omnipotentis Dei filium ineffabili pulchritudine decorum, suoque fulgore Solis radios obscurantem, tibi perpetuò blandientem delicias cęlestes, gaudiaque sempiterna conciliantem: vel hominem mortalem multis in hac vita miserijs & doloribus obnoxium, & omnibus fortunæ ludibrijs subiectum, cū quo eius pariter deliciæ sunt interituræ.

Matrimonij mult a incommoda.

Hæc & id genus alia multa cū Nereus & Achilleus prosequerentur, Domitilla ab imo pectore suspiria trahens: Vtinam, inquit, iam olim diuina hæc scientia mihi obtigisset, certè nunquam sponsæ nomen suscepissem: sed quemadmodum in baptismate idolorum cultui valefeci, ita hac ratione instructa, carnale hoc cōmercium respuissem. At nunc cum Deus sermone oris vestri animā meā lucrari voluit, non dubito quin etiā rationem vobis indicaturus sit, qua possit per vos effici id, quod pro eius amore optamus. His auditis Nereus & Achilleus ad Clementem Pontificem abierunt, eique Domitillæ propositum explicarunt humiliter rogātes ne grauaretur virginem manuum suarum impositione Deo consecrare. Ad hæc Clemens: Video, inquit, adesse tempus quo & ego, & vos, & illa, ad martyrij palmam pertingamus. Agite igitur fratres, nullus vos timor inuadat, contemnamus hominē mortalem modisque omnibus principi vitæ sempiternę parere nitamur. His dictis ad Domitillam abijt, eamque consecrauit.

Clemēs Pontifex consecrat virginem Domitillam.

Interea Aurelianus furijs exagitatus impetrauit à Domitiano principe vt virgo in Pontiam insulam relegaretur, si sacrificare nollet: sperās se illo in exilio animum virginis à perseuerantiæ proposito deducturū. Cum igitur in ea insula exularet, adessentque ei Nereus & Achilleus, erant etiam illic duo malefici Simonis Magi discipuli, Furius & Priscus, qui magicis præstigijs pœnè omnes insulæ incolas eo adduxerant, vt Simonem Magum ceu Dei filium colerēt. Quibus cum Nereus & Achilleus sese strenuè viriliterque opponerent, venit Aurelianus in insulam, vt Domitillam à fide & virginitatis voto auerteret: cœpitque Nerei & Achillei animos muneribus pertentare vt virginis mentem eo, quo volebat, impellerent. At illi dona eius execrantes cum Domitillæ fidem magis magisque in Domino confirmarent, grauissimis sunt verberibus affecti, & Taracinam missi, Memmioque Ruso cōsulari traditi, qui eos eculeo & flammis ad immolandum idolis compellere

S. Domitilla exilium.

Furius & Priscus Magi.

Cruciatus Constantia et cędes SS Nerei & Achillei.

lere nitebatur. At illi cum nulla sup pliciorum atrocitate vincerentur, eidem capite cæsi sunt. Eorum autem corpora rapuit Auspicius discipulus eorum, nutritor sanctæ virginis, & in crypta arenaria sepeliuit via Ardeatina, miliario vno & dimidio ab vrbis muro iuxta monumentũ, quo condita fuerat Petronilla, Apostoli Petri filia.

Cum Aurelianus cęsis Nereo & Achilleo, Domitillam ad sibi consentiendum inducere moliretur, dictum est illi à quodam, maiorem ei intercedere amicitiam cum Euthyce. Victorino, & Marone, quàm cum Nereo & Achilleo intercessisset. Itaq; à Nerua principe eos sibi, si sacrificare nollét, donari impetrauit. Sed illis viriliter agentibus, & minas Aureliani contẽnentibus, ex insula amotos tanquam seruos per sua prædia diuisit: Euthycen decimo & sexto ab vrbe milliario via Numentana, Victorinum milliario sexagesimo via Salaria, Maronem centesimo tricesimo eadem Salaria via: iussitque eos tota die terram fodere, & cãtabrum edere. (Sic enim habet historia: quid autem Cantabrum sit incertum habeo, nisi fortè Cantabricam herbam velit accipi, cuius meminit Plinius lib. 25 cap. 8.) Sed Deus omnipotens in locis peregrinis multis gratijs & miraculorum virtutibus eos illustrauit. Euthyces enim filiam cõductoris illius à dęmone liberauit: Victorinus loci vicedominum, triennio ex paralysi decumbentem. precibus sanauit: Maro hydrope vexatum curauit. Loquebantur interea populis, multosq; ad Christi religionem traduxere, ornatique presbyterio, credentium numerum egregiè auxerunt. Id non ferens, Satan, Aureliani animum ira inflamma uit, qui missis eo satellitibus multiplici pęnarũ genere eos cruciauit: & Euthycen quidem media via cędi iussit, donec exhalaret spiritum: cuius corpus Christiani multo cum honore sepelierunt, & noua ecclesiæ fabrica super illud extructa decorarunt.

Cædes Euthycetis.

Victorinum autẽ apud Cotilias, vbi putentes & sulphureæ emanãt aquę, in ipsas aquas capite deorsum verso, trium horarum spatio deprimi mandauit, iterumque sustolli. Quod cum triduo vir sanctus pro Christi nomine pertulisset, migrauit ad Dominũ. Corpus fuit postridiè, quanquam vetante Aureliano, ab Amiternensibus sepulturæ mandatum. Denique Maronem voluit ab amico suo Turgio ingenti saxo opprimi. Itaque in eius humeros imposita est petra immanissima, quã homines septuaginta ęgrè possent trochlea adducere. Eam autẽ vir sanctus tanquàm leues paleas ad duo milliaria portauit illæsus, eoq; loci eã reposuit, vbi solitus erat Domino preces offerre: cuius sanè facti admiratione eius prouincię populus ad fidem Christi adductus est, & sacro baptismate expiatus. Porrò Consularis, acceptis ab Aureliano muneribus, S. Maronem occidit. Populus verò in ea petra, quam humeris suis gestarat, sepulchrum excidit, ibique eum condidit, & in eius nomine Christo ecclesiam fabricauit, in qua pręstantur beneficia Domini vsq; in pręsens ad sui nominis gloriam.

Item Victorini.

Item Maronis.

Postquã igitur Sanctos omnes, qui S. Domitillæ erant solatio, è medio sustulit Aurelianus, dixit ad Sulpitium & Seruilianum illustres iuuenes: Scio collectaneas Domitillæ Euphrosynam & Theodoram vos habere spõsas, virgines sapientię opinione celebres. Nunc igitur vbi Domitillã ex insula in Campaniam reuocauero, illę inuisendi gratia ad eam accedant, vt sua persuasione eam ad mihi obsequendum inducant. Ita que Domitilla ex Pontia insula Taracinas perducta, Euphrosyna & Theodora ad eam venerunt. Cumque ad epulas ventum esset, illis sque prandentibus, Domitilla ieiunijs & precibus operã daret, dixerunt Euphrosyna & Theodora: An nobis nuptiæ & cibus moderate sumptus impedimento esse poterunt, quo minus Deum tuũ colamus? Quibus Domitilla: Vos, inquit, spon-

S. Domitilla Taracinas perducitur.

fos habetis viros nobiles, sed si ignobiles & humili loco nati ab illis vos auocare & sibi matrimonio stabili iũgere vellent, num vos illis pareretis? Responderunt illæ protinus: Auertat hoc Deus à mentibus nostris. Tum Domitilla: Auertat, inquit, & à mente. Magnum enim ego sponsum habeo Dei filium, qui se vitam æternam daturum promisit iis, qui in eius gratiã perpetuam corporis castitatem seruant: secumque in thalamum suum sempiternum ducturum, vbi cum angelis exultent, & sine fine splendidissimè epulentur. Et vt huius promissi certitudinẽ haberemus, cæcis visum reformauit, leprosos curauit, morbos omnes depulit, mortuos excitauit. Atque hoc modo verum se Dei filiũ declarauit, multosque è tenebris eripuit, atque ad sui nominis cognitionem perduxit.

His auditis Theodora: Est, inquit, mihi frater iuuenis Herodes, iam anno integro oculorũ lumine orbatus, illum si tu in Dei tui nomine sanare potes, dictis tuis fidem adhibebo. Euphrosyna verò: Tu quidem Romę, inquit, fratrem cæcum habes, ego autẽ hic habeo nutricis meę filiolam, quæ ex morbo loquendi beneficio priuata est, simulq; puellam acciri curauit & Domitillę obtulit. Quæ statim toto corpore humi prostrata multis cũ lachrymis pro salute puellę Deũ precata est; surgensq;, manus ad cęlũ sustulit & signum Crucis in os puellæ imprimens, dixit: In nomine Domini mei Iesu Christi loquere. Mox puella in hæc verba prorupit: Verus est Deus tuus Domitilla, veraque sunt, quę ore tuo deprompsisti. Tum ambę se ad pedes virginis abiecerũt & credentes Christianæ religionis mysterijs initiatæ sunt. Frater etiã Theodoræ cæcus eò adductus, Domitillę precibus & mentis & corporis lumen obtinuit. Porrò omnes vtriusque sexus homines, tum serui, tum ingenui, qui ex vrbe eò aduenerãt, visis his signis, in Christum crediderunt, domusque illa instar Ecclesiæ erat.

Muta puella loquitur precib. Domitillę.

Cæcus videt.

His ita gestis, Aurelianus cũ duobus, quos diximus, sponsis aduenies, tres secum qui organis canerent, adducebat tanquã triplices vno die nuptias celebraturus. Sulpitius autẽ & Seruilianus, vt viderunt mutam loqui, & Herodem visum recuperasse, cognitis etiam omnibus, quę dicta fa ctaq; fuerant, crediderunt: cumq; Aurelianus multa instantia hortaretur eos, vt vno die nuptias celebrarent, illi vt viri prudentes dixerunt ei: Da honorem Deo, cuius virtute & muta loquitur, & cęcus videt. At ille neglectis ijs, quæ ab eis dicebãtur, per vim iussit Domitillam includi intra cubiculum, vt securus voluptates suas expleret: positisq; organis, & cantibus & tripudijs se oblectare cępit, aliosq; ad eandem mentis insaniam prouocare. Porrò cęteris saltãdo defatigatis, ille duos admodum dies totidemque noctes in vano gaudio & tripudio illo perseuerauit; donec nimia lasciuidine oppressus animam pondere peccatorum grauatã expiraret. Ea re perterriti omnes ad saniorem mentẽ redierũt, & ex animo nomina sua Christo dederunt. Luxurius autem Aureliani frater ab Imperatore Traiano potestatem in eos petiit, vt si sponte nollent, diris supplicijs ad sacrificandum eos impelleret. Itaque Sulpitiũ & Seruilianum Præfecto vrbis Aniano tradidit, qui eos in Christi confessione mirè cõstantes capite plecti iussit: quorum corpora fideles in prędio eorum via Latina secundo milliario posuerunt: quo in loco exuberat virtus martyrij eorum vsque in præsentem diẽ. Post hęc Luxurius abijt Taracinas ad virgines Christi, & vt vidit pręcisè constanterq; dæmoniorũ cultum execrantes, ablatis omnibus, quæ habebant, eo in cubiculo, in quo pariter morabantur, subiectis flammis eas exussit. Altero die sanctus Cęsarius diaconus eò veniens castissima sacrarum virginum corpora prorsus illæsa reperit: quę in nouo condens sarcophago, humo altius effossa, sepeliuit.

Sulpitius et Seruilianus credunt in Christum.

Aureliani interitus.

Sulpitij & Seruiliani cædes.

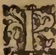
Itẽ Domitillę, &c.

MAR-

MARTYRIVM SANCTI Pancratij.

Ex eo quod syncera fide apud Surium habetur. Passus est anno Christi 303. aetatis suę 14. Marcellini Papę anno 7.

12. Maij.

Llis fortè temporibus, quibus Diocletianus & Maximianus Imperatores Christianos diris erucia tibus ad simulacrorum venerationem compellebant, fuit apud prouinciam Phrygiam Cledonius quidā vir egregia nobilitate clarus, qui ex amissa coniuge filium habebat nomine Pancratium. Cumque post aliquod vitę spatiū corporis infirmitate correptus ad alteram sibi vitam migrandum esse cerneret, vocato ad se Dionysio fratre, vnicè ei filium suum Pancratium commendauit, orans atq; obsecrans, & per omni potentem Deum quoq; adiurans, vt vniuersas facultates, quas relinquebat, amplissimas fideliter & accuratè nepori suo conseruaret. Ita mortuo Cledonio, Dionysius summa fide Pancratium curandum suscepit, tantaq; beneuolentia ac studio tractauit, vt paterni amoris affectus maiori non potuisset. Post triennij autem tempus Romam cum Pācratio profectus, in monte Cælio cum omni familia & dæmoniorum suorum simulacris sedem fixit. Ibi tum propter persecutionis acerbitatem Romanus Pontifex in vico Dionysij & Pancratij latitabat: cuius egregias virtutes Dionysius vt cognouit, quomodo populum cum idolorum cultu miserrimè conflictantem in æternæ salutis viā reduceret, vehementer eius amore inflammari cœpit: prorsus vt viam omnem modumque exquireret, quo cum Pancratio eius conspectu & colloquio frui posset. Itaque die quadam pedibus Eusebii totius sanctitatis viri (is Ianitoris officio apud Pontificem fungebatur) aduoluti rogarunt, vt ad Pontificem adduci mererentur. Fuere continuò benignè admissi (cœlesti namque oraculo de eorum aduentu Pontifex monitus erat) & peramanter excepit. Illi autem demisso corporis habitu ad terram vsque Pontificem venerantes, Christum sibi, quem hactenus ignorassent, prædicari postularunt.

Cledonius pater Pancratij.

Dionysius patruus Pācratij.

Tum Pontifex maiori delibutus gaudio eorum postulato satisfecit egregiè, atque post dies admodum viginti sacris aquis expiatos intra sanctæ matris Ecclesiæ limina recepit. Eo igitur beneficio affecti, adeo in Dei timore animis feruere cœperunt, vt etiam vltrò sese persecutoribus offerrent. Non multo post Dionysius Deo charus ex hac misera & caduca vita ad alteram illam in omni sæculorum æternitate beatam migrauit. Cum autem paganorum in Christianos furor indies augmentum caperet: adeo vt Christi cultores etiam indicta causa ad supplicia & mortem raperentur, inter alios comprehensus etiam Pancratius propter natalium splēdorem Diocletiano oblatus est. Tyrannus autem viso Pancratio vehementer ad vultus eius pulchritudinem obstupuit; & sine fine admirans, quòd in tantilla ætate ad mortem pro Christi gloria sese offerret, sic eum affatus est: Infantule, consulo tibi vt omissa, qua teneris, vanitate, mihi consentias, & ab hac Christianorum insania discedas: reddasque te natalibus tuis. Ego enim te, propter patrem tuum, qui mihi in vita amicissimus fuit, honoribus & diuitijs auctum loco filij habebo. Quod si verò spretis pietatis meæ monitis Christo adhærere pergis, iubebo te crudeli interneccione deleri, & corpus tuū flammis exustum etiā sepulturę honore spoliari.

Dionysius & Pancratius post catechesin baptizantur.

Dionysii obitus.

Pancratius comprehenditur.

Ad hęc Pancratius animo planè virili respondit: Noli frustra errare, domine Imperator, vt dum me vides puerum annorum duodecim, credas mihi minus aut sensus aut sapientiæ superesse. Dominus enim noster Iesus Christus eam nobis mentem & intelligentiā contulit, vt nullos pror

Pancratius puer preclare respōdet Diocletiano.

sus aut principum aut iudicum terrores timeamus. Porrò dij tui, quos me hortaris colere, plani & impostores fuere, qui nec suis pepercere parentibus, & fratrum suorũ se stupris contaminarunt: ita vt ego satis mirari nequeam, quomodo non fœdum & turpe sit apud te, illos colere, quorũ si similes esse scires famulos tuos, iure in eos animaduerteres. Diocletianus his auditis, iussit eum sine mora in viam Aureliam abduci, & capitis ibidem sententiam subire: nè à puero victus sempiterna ignominia notaretur. Itaque ministri Pancratium ad designatum locum abduxerunt & capitis supplicio affecerunt. Octauilla autem corpus eius noctu sublatum cum aromatibus in sepulcro condidit 4. Idus Maias. Eodem tempore Soteris claris natalibus orta, virgo sacratissima, martyrii palmam adepta est; Diocletiani Nono & Maximiani Octauo (incertum vtrum Imperij vel Consulatus) anno Porrò Pancratius quam præclaris post mortem miraculis floruerit, testatur Gregorius Turonensis, qui ait: Si cuiusquam mens insana iuramentum inane proferre voluerit, prius quàm sepulcrũ eius adeat, hoc est, ante quàm vsque ad cancellos, qui sub arcu habentur, vbi clericorum psallentiũ stare mos est, accedat, statim aut arripitur à dęmone, aut præceps in pauimentum ruens amittit spiritum.

Capite truncatur.

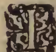
Vide Baro. Tom. 2. anno Christi 304.

Lib. 1. c. 39. de glo. mar.

VITA S. MODOALDI Treuirorum Episcopi.

Ex ea quæ est per Stephanum Abbatem Leodiensem. Vixit circa an. Dom. 720.

12. Maij.

Nter præclaros & præcipuos summa sanctitate & ingenuitate viros, quorum fide, doctrina, moribus, & virtutibus sancta fulget Ecclesia S. Modoaldus inclyta Aquitanorũ prosapia ortus haud postremas obtinet. Etsi autem propter vetustatem aut scriptorum abolitionem minus nobis compertum sit, quibus auis aut maioribus vel quàm digna radice tam insignis arbor prodierit; tamen ex propinquis & cognatis, nomine, gloria, & honore; terra marique celeberrimis, quorum virtute publica res floruit, quorumque potentiam totus orbis extimuit, tam charta quàm fama genus eius incognitum non est. Nam soror eius, Irta nomine, mulier admodum venerabilis, stabili matrimonij vinculo clarissimo Duci Pipino cóiuncta fuit, quæ defuncto marito, propriæ domus fastigia, spe secundarum nuptiarum procis multis incisa, in ecclesiam cómutauit, & à sancto Amando Traiectensi Episcopo sacrum velũ sanctæque religionis habitum suscepit. Iam verò quàm clarè genus & nobilitas Modoaldi ex liberis & nepotibus venerandæ sororis eius eluceſcat, Grimoaldus paternæ dignitatis ac pietatis hæres, & duæ sorores eius Gertrudis & Begga egregiè declarant. Nam Grimoaldus, prętcr illam, qua domi militięque viguit, industriam, duo illa pręclara monasteria, Stabulaus & Malmundarium ex proprio construxit: soror verò eius Gertrudis spretis omnibus diuitiis & mundi honoribus contemptis Christum in terris sponsum elegit: cui tanta fide ac deuotione adhęsit, vt pluribus post mortem miraculis ab eodem decorari meruerit. Begga verò quę Ansigiso nobilissimo Duci marrimonio iũcta fuit, & septem ecclesias, vbi & corpus eius à sacris virginum choris honoratur, construxit, egregijs etiam eximię sanctitatis monumentis claruit. Huius autem filius Pipinus nomine, vt nomen aui, ita & virtutem cum dignitate referens, mortuo rege Childerico, cò magnitudinis excreuit & potentię, vt in tota Austria, etsi non regio nomine, regia tamen dominaretur potestate. Iam verò Carolus quem idem Pipinus sibi superstitem tam dignitatis quàm & virtutis suę reliquit hęredé, quàm mirabiles triumphos de ducibus ac regibus, de popu-

Nobile & præclarum genus S. Modoaldi.

Itta soror eius.

Grimoald filius Itta.

Gertrudis soror Grimoaldi.

Itē Begga.

Pipinus filius Beggæ.

Carolus Pipini filius.

populis & Barbaris nationibus reportauit, difficile est explicare. Nam & Saracenos, tribus eorũ regibus peremptis, vsque ad internecionem fudit Vnde & cognomen Tudetes, à tũdendo accepit, eo quòd à Sclauis vsque ad Hispanos, tot regna, tot vrbes, tot castra & oppida, tam Saracenorum quàm Christianorum ferrei instar mallei tudens, propitio Deo, transuolasse dicitur potius, quam superasse. Quid verò de filiis eiusdem Caroli, Carolomano scilicet ac Pipino dixerim? è quibus Carolomanus post plurima bella & nobiles triumphos, relicta sęculari militia, in monte Cassino cœlesti se militiæ monachis consecrauit. Pipinus verò virtutum suarum meritis excrescens, primus in hac stirpe regium nomen obtinuit. Iam veniamus ad illum gloriosissimum Imperatorem Carolum Magnum huius Pipini filium, cuius nomen & gloria, virtus & victoria, per tanta tempora adhuc quasi recens ore vniuersorum cum tanto studio & admiratione celebratur; vt si litera sileat, sola fama quasi viuere credatur. At verò de filio eius Ludouico quid dignum referre valeã, qui post patris obitũ imperialia sceptra, vt nullus dignius suscipiens, præter cætera quæ bello fortiter gessit, maxima suæ pietatis monumenta exhibuit. Quod etiam de Clotario huius Ludouici filio dixerim, qui paternæ religionis hæres existens, post plurima tam sapienter quàm & fortiter gesta, regnum filijs suis diuisit, relictoque sęculo ac sanctæ conuersationis habitu suscepto, in monastica professione cursum vitæ fœliciter consummauit. Sed iam considerata horũ potentia & nobilitate, quid vltra tot Carolos & Pipinos, tot Clotarios ac Ludouicos, aliosq; reges & Imperatores, qui de hac gloriosa stirpe vsq; ad nostra profusi sunt tempora, necesse est commemorare, cum ex his præclari B. Modoaldi ingenuitas luce clarius eniteat; Hoc tantùm in summa narrationis nostræ dixisse sufficiat, de nulla stirpe, qua nouerimus, tam præclarum tamque nobile germen regum pullulasse, qui tantum potentię Gallico regno addiderint, totq; & tã mirabiles triumphos de ducibus & regibus & Barbaris nationibus reportauerint.

CarolusTudetes cur dictus.

Carolomãnus & Pipinus Breuis Caroli Martelli filij.

Carol⁹ Magnus Pipini Breuis fil.

Ludouicus Pius.

Clotarius.

Igitur gloriosus ac venerabilis Modoaldus tam claris ortus natalibus, despecta carnis nobilitate, omnibus huius mundi honoribus, diuitijs ac delicijs, mentis nobilitatem proposuit: & liberalibus studiis ac cęlestibus disciplinis animum tam præclarè in tenera adhuc ætate erudiit, vt omnes gloria anteiret Christiq; tyrũculus inuidiam virtute superauerit. Postquam verò adulta ætate campus illi ad omnes honores & voluptates pateret latissimus, ipse contra ad maiora spiritalis militiæ studia sese accinxit: assiduisq; ieiuniis ac vigiliis carnis voluptatem frenauit, adeoq; sui ipsius contemptu gauisus est, vt paupertatẽ pro diuitiis amplexatus sit. Vnde etiam nulla illi cura quàm ecclesiæ & pauperũ antiquior. Cũq; in eius pectore iamdudum accensa inualuisset flamma cęlestis desiderii, nihil ocii, nihil quietis patiebatur, vt ad ocium & quietem diuinæ contẽplationis perueniret. Quam ob rem remotiora loca quærere, & ab aulicorum tumultu sese occultare modis omnibus elaborabat, vt quãtò occultius tãtò liberius pulcherrimæ sibiq; dilectæ Rachelis amplexibus posse inhęrere. Verùm quoniam non est in hominis potestate via eius, sed cõtra spẽ votumq; sępe à Domino gressus eius diriguntur, beatus Modoaldus Lię laboriosę in nocte huius vitę iungitur; dũ primoribus regni & primoribus palatii quasi vtilis in verbo, prouidus in consilio, diuina prouidẽtia licèt repugnans socius accitur.

Benignitas eius in pauperes.

Inuitus cogitur regia suam nauare operam.

Interea venerandus Antistes Sebaudus ecclesię Treuirensis rebus humanis excessit. Cui successor non impar sanctitate dum ab omnibus cum omni affectione quęritur, Dei gratia procurante, & certis indiciis pręsignante,

te, haud longè dignissimus reperitur. Itaque concurrunt pariter omnium vota, Rex & dux æquissimus Pipin*, aliiq; optimates, Clerus & populus, omnis sexus & ætas: Modoaldum nõ tam eligunt Pontificem quàm à Deo iamdudum electum & sibi promissum exigũt. Igitur nequicquã reclamans in Domo Domini, & in atrijs Dei nostri plantatur, tanquã palma florens, & vt cedrus Libani multiplicatus.

Eligitur & consecratur Episcopus.

Nam sicut palma virens & in altum tendens fidei virore & vitæ altitudine ad profectum ecclesiæ florebat, & sicut cedrus Libani multiplicabatur, dũm odore sanctę conuersationis viros serpentis antiqui à subditis expelleret, & dum multo virtutũ cando ré dealbatus, per altitudinẽ contemplationis ad cęlestia euolaret. Sed interim omissis illis, quæ in interiori homine Deo tantũ teste & sanctis Angelis eius operatus est: quis vel illam solicitudinem, qua Pater vigilantissim* cõmisso sibi gregi pręerat, dignè valeat explicare? Quẽ tanta docendi perfectione, tãta magisterii arte informando instituebat, vt quasi illa prophetica mẽsa intus labrũ reflecteret, id est, ad cor sermonẽ reuocaret, qđ loqueretur attẽderet, operaretur qđ prædicaret. Deniq; verbum doctrinę opere commendans misericordiæ, sic erga interiora subditorum studia ferueba, quatenus eis exterioris vitæ prouidentiam non negaret: nè si cura exterioris vitę ab eo negligeretur, quasi iure à percipienda prædicatione gregis animus frangeretur.

Solicitudo eius in Episcopatu.

Exod. 25.

Interea cum domus Dei decorem diligeret, & ad referendas dignas cõditori laudes ardẽtissimo semper amore flagraret, super ripam Mosellę oratorium in honore beati Symphoriani martyris extruxit, opere quidem exiguum, & artificiosi schematis decore minus ambitiosum: sed, quod nobilius est, clarissimis virtutum gemmis ac pulcherrimis virginei candoris margaritis multo splendidius spectabiliusque quàm fuerit illud celeberrimum Salomonis templum, auro & argento, ac tot mirificis expolitũ argumentis. Ibi quippe congregationem sanctarum virginum, tanquam dulci sonos adolescẽtularum choros, in nuptiis Christi & Ecclesiæ iugiter laudes canentium, instituit: quibus ad regularis vigorem disciplinæ seruandum sororem suam nomine Seueram præfecit. Quæ plusquam materna pietate & iucunda quadam seueritate virgineam illam aciem instruxit egregiè, & exemplo sanctitatis in omni constantia disciplinæ confirmauit. Qua fęliciter defuncta, vir sanctus Modoaldus æterni Regis miles iam emeritus, ad præmium & palmam fęlicitatis æternæ cœpit ardentius anhelare, ad quam germanam cum exultatione Angelorum translatam se nouerat præcessisse. Cumque ex fidei & operum securitate & spei certitudine dignam iam à Deo posset missionẽ petere, tamen quasi adhuc multa in se arguenda forent, nouis & acrioribus tormentis exquisitis de se supplicium sumebat, seque in se crudelis exactor persequebatur: in illa iam quasi vltima ætate, quam profectò non tam natura, quàm ipsemet continuis laboribus vrgendo accelerauerat.

Extruit monasterium virginum.

Seuera soror eius Abbatissa.

Mortua sorore uir sanctus ardentius aspirat ad cælestia.

Cum ergo sub graui corporis labore die noctuque desudaret, totoque mentis desiderio ad cęlestem patriã properaret, nihil de consueta vitæ austeritate remittebat; donec inter verba orationis cum admiranda sanè sanctitatis significatione spiritum in manus Creatoris exhalaret. Interim dum sacrum funus de more cõponitur, à circunstante psallentium choro nunc pijs lachrymis defletur, nunc psalmis & hymnis honoratur. Cuius ad Christum fœlix & liber transitus sicut festino gaudio supernis ciuibus extitit, ita totam penè † Austriam nimio quodam & inconsolabili mœrore concussit: Vnde tota penè prouincia insigni luctu deformata tanti patris exequias cohonestauit. Ingens pauperum multitudo à feretro dependens voce lachrymali.

Fęliciter abit è uita.

† Alij Austrasiam vocant.

mali patrem se suum amisisse querebatur. His famularibus baiulis cęlum suo clamore pulsantibus, charissimũ corpus in dilectam sibi Ecclesiam defertur, quã supra diximus, ab eo fundatam, & in honore beati Symphoriani martyris dedicatam. In qua etiam non sine graui gemitu multisq́ue suorum lachrymis, prout decebat tantũ pontificem, cum dilecta sorore terrę mandatur. Vbi in testimonium sanctitatis eius, tot & tanta miracula quotidie coruscare videntur, vt nunc demum verius cum Christo viuere credatur.

Miracula ad eius tumulum.

Post obitum viri sancti indomita Normannorum gens quasdam Gallię & Germaniæ partes occupauit: & sceleris sui immanitate efferata ingentem vbique stragem edidit. Cumque horrenda illa tempestatis procella vrbem etiam Treuirensem inuaderet, & iam iam præ oculis omnium mortis imago volitaret, sacræ Deo dicatę virgines, quas in beati Symphoriani martyris oratorio beneficio Modoaldi collocatas supra memorauimus, pro vita pręsenti, quam despexerant nihil solicitæ, pro castitate seruanda quam deuouerant, ad consueta orationum præsidia confugerunt: & ecce mirabile auditu, mirabilius visu, nè mala, quæ pro sexus fragilitate metuebant, videre cogerentur, in pace lecto decubantes intra dies triginta, meritis & precibus Modoaldi, quem assiduò in rebus desperatis implorabant, omnes præsenti vita decesserunt: quarum corpora eodem in oratorio condita sunt.

Cùm igitur eiusdem adhuc tempestatis residerent vestigia, longaq́ue solitudo pleraque sanctorum cohiberet loca, fiebat nimirum vt ille sancti familiaris Angelus pro sui quidem dignitate parum obtineret reuerentiæ, neglectu verò ciuium omni custodia destitutus, etiam pateret iniurię. Sed ea mortalium incuria nostro pontifici auctioris gloriæ facta est materia. Quidam enim viri, genere Franci, suę gentis haud ignobiles, sanctæ deuotionis gratia vrbem Treuirem accesserant. Cumq́ue sancti Symphoriani ecclesiam viderent incultam, iniuriæ opportunam, & à ministris ciuibusq́ue neglectam, flagitium arbitrati nõ sunt, si, quauis arte, sacras Præsulis reliquias inde secum asportarent. Remotis ergò arbitris, noctis ingressi tempore, pia, sed audaci violentia mausoleum sanctissimo fœcundum corpore effringunt: dehinc vnus cæteris paratior manum temerè inijciens, quicquid tenaci digitorum pectine concludere potuit, sibi recẽdens fugam cum socijs maturat inuadere. Quod facinus licèt amore sancti licenter perpetratum sit, non tamen sancto placuisse, rerum sequẽtium documento comprobari potuit. Simul enim cum illius extractis artubus, mirum dictu, sanguis copiosus erupit. Qui dum abundè tanquam de patenti vulnere profflueret, tenebris tamen visum arcentibus, raptores ipsos nihil huiusmodi, aut videntes, aut sentientes ante prodidit, quàm à cępto deterruit.

Ex reliquijs S. Modoaldi furtim a latis copiosus manat sãguis.

Interea die terris reddito, cùm matutina plebs ex more ad orandum cępisset concurrere, animaduertunt ecclesię pauimentum largo perfusum sanguine; cumq́ue diu multumq́ue incerta suspicione agitarentur, tandem exploratis omnibus, recentis indicia fracturæ, nocturnæ temeritatis damna aperuerunt. Nec visus est labor difficilis fugitiuos insequi, cùm sanguis à direptis emanans ossibus, nusquam locorum reos suos desereret; donec illos conscientia trepidos, nec satis periculi securos, suis vestigijs, & quidem haud obscuris, manifestos efficeret. Mittuntur ergo expediti equites iniuriam persequi, temeritatem corrigere: qui celerrimè fugientium terga prementes, eosq́ue facili negotio à fuga retrahentes, delicti quidem gratiam faciunt, omnibus tamen admirantibus, receptas integrè summi Pontificis reliquias ad vrbem referunt: & ne quid simile deinceps perniciosa crearet licentia, corpus Sãcti in propatulo positũ ab ecclesiæ inora-

Trãsfertur corpus eius ad S. Paulinum.

oratorium S. Paulini transferunt, cęlestemque thesaurum firmioribus apothecis, & tutiori ærario commendant.

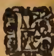
Igitur S. Paulini ecclesia nouo illustrata hospite in magnam breui claritudinem peruenit. Sed postquam diuturna quies ocium, ocij verò securitas corruptos mores pepererat, totáque vrbis faciem immutatam pro religione diuinorum contemptus incesserat, sustinenda erat necessariò supernæ correctionis sententia, quę pollutam licentiam sub freno districtionis coerceret. Itaque intempestæ noctis silentio idem oratorium subitò conflagrauit incendio, totaque ædificiorum moles subuersa est. Ibi tum res mira, & sæculis nostris insitata accidit. Remota enim, quæ omnem superficiem contexerat, incendiorum congerie, cuncta pręter spem quæ sancti erant, integra reperere, ipsumque loculum totius expertem iniuriæ, vt aurum crederes de fornace productum, purgatum non corruptum. Fulsit pręterea multis alijs pręcipuæ sanctitatis miraculis, quæ tanta ramque præclara sunt, vt Tullianis etiam insultent ingenijs, & eloquentiæ.

S. Paulini ædes cõflagrant.

VITA S. EPIPHANII
Constantiæ Episcopi.

Ex ea quæ est apud Metaphrasten. Superstes fuit vir sanctus ad annum vsque Arcadij Imperatoris Septimum. Vincentio, & Fravitta Conss. qui scribitur à recentioribus annus Domini quadringentesimus primus. Vixit autem annis centum, & quindecim, minus mensibus tribus, adeoq; spectata sanctitatis vir fuit, vt licèt aduersus Arianos semper strenuè decertasset, ipsi tamen Ariani, & eorum patronus Valens Imp. eum veneriti, quicquam molestiæ ei inferre ausi non sunt. Quod autem alicubi Constantia, alicubi Salamina Episcopus dictus reperiatur, mirandum non est: nam Salamina etiam Constantia dicta est, vt expressè testatur S. Hieronymus.

In Epis. 17 in Epitaph. S. Paulæ ad Eustochiũ.

EPIPHANIVS genere Phœnix, ex ea regione, quæ est circa Eleutheropolim oriundus, patre habuit Agricolam, tenuioris fortunæ, & conditionis hominem, qui cum sua coniuge duriter satis victum quærebat: quo mortuo, mater sola alendę familiæ curam sustinere debuit. Ea autem quanquam exigua (vnicam enim præter Epiphanium filiam Calitropem tantùm habebat) ingentes tamen ei sæpè molestias, propter facultatum angustias, pariebat; adeo vt extrema ciborum inopia coacta, iumentum vnicum idque adhuc indomitum per Epiphanium ad nundinas venale transmitteret. Erat tunc annos natus decem Epiphanius, cum accepto iumento ad nundinas properaret; cumque in emptorem fortè Iudæum Iacobum nomine incidisset, & is Epiphanium, ante quàm de precio conueniret, sedulò de religionis professione percunctaretur, & puer sanctus se Iudęum esse diceret, Iacobus: Benè, inquit, se habet: cum igitur simus eiusdem generis, non debet inter nos peccatum intercedere: sed cum Deus noster iustus sit, iustum etiam iumenti precium constituamus, nè quo maledicto inuoluamur. His auditis Epiphanius Iacobi maledictionem pertimescens, protinus iumentum retraxit, negauitque sibi fas esse illud vendere, eò quòd insolens, & indomitum esset. Et quanquam acerbissimæ famis necessitate impulsus, vt matris, & sororis angustias subleuaret, eò adduxisset, nè tamen iusti iudicis iram incurrat, se nulli mortalium damnũ inferre velle.

12. Maij.

Patria, & parẽtes eius.

Epiphanius Iudæus.

Iacobus tam admirabile pueri responsum miratus, mox tres de crumena nummos deprompsit, & collaudata pueri voluntate, domum illum cum iumento remisit. Accidit interim, vt Epiphanius, dum iter ad matrem faceret, in hominem Christianum incideret Cleobium nomine, qui viso iumento, id sibi venale postulabat. Cũque ad verba Cleobij Epiphanius gradum

Cleobius Christian⁹.

dum figere vellet, animal insolens, impetu facto, sessorem suum excussit, humiq; grauiter allisit: adeo, vt flens eiulansq; puer se loco mouere nõ posset. Tum Cleobius propius accedens allisum puerum trina vice Cruce signauit, & ab omni dolore sanatum erexit. Deinde conuersus ad iumentũ, vt insolentiam eius compesceret. Tibi, inquit, dico, in nomine Iesu Christi crucifixi, non amplius ex hoc loco excedas. Hæc vbi dixit, animal in terram ruens expirauit. Quo viso, admirans Epiphanius studiosè à Cleobio percunctari cœpit quænam illa virtus esset, qua in Christi Iesu nomine res adeo stupendas effecisset. Respondit Cleobius: illam esse non suam, sed Christi, quem Iudæi in crucem egissent, omnipotentis Dei filij potestatẽ. Epiphanius his auditis se Iudæum esse tunc quidem indicare pertimuit, cuncta tamen sedulò cum mente sua pertractabat: & pium quendam Christianæ religionis amorem concipiebat. Post hęc domum rediens matri cuncta ex ordine narrauit: quę reditu filij sui vehementer quidem gauisa est, sed cum omni vitæ solatio se destitutam cerneret, rursus curis ingentibus opprimebatur; suadebatque filio, vt se alicui spectatæ probitatis viro in seruum traderet: quò suis laboribus, & arte durum desolatę matris, & sororis paupertatis onus nonnihil subleuaret. Hęc cum secum agitarent, venit ad eos Iudæus quidam vir admirandæ religionis Tryphon nomine, qui Epiphanium summa matris eius voluntate, ac gaudio in filiũ adoptauit, & Mosaicæ legis disciplinis diligenter erudijt, & in omnibus accuratè instituit, vt filiam ei vnicam matrimonio stabili coniungeret. Sed accidit, vt filia eius paulò post è vita excederet: & ipse Tryphon eodẽ fato eam sequeretur, omnesque suas facultates sanè amplissimas Epiphanio relinqueret: qui cum sorore sua (matre paulò post defuncta) in summa vitæ tranquillitate degebat.

Tryphõ adoptat Epiphanium.

Accidit interim cum die quodam equo vectus amplissimas suas circũquaque possessiones lustraret, & Lucianus vir insigni eruditione, & monasticæ vitæ opinione pręstans ei occurreret; vt pauper quidam ad pedes eiusdem Luciani sese abijceret, & panis frustum triduana inedia cõfectus humiliter postularet. Cumq; vir Dei, nihil, quo eius inopiæ succurreret, haberet, primus se suo amictu exuẽs eum illi hilari vultu tradidit, vt eo diuendito panem sibi compararet. Spectabat hoc ex propinquo Epiphanius, viditque Lucianum hoc modo nudatum candida de cœlo stola vestiri: & mirabili splendore decorari. Quo viso tanto est affectus timore, vt pronus è iumento, cui insidebat in faciẽ cadens Christianis à Luciano sacris se initiari postularet: & omnibus valere iussis, in monasticę vitę societatem adoptari. Ea re gauisus Lucianus eum cum sorore episcopo obtulit, qui vtrumque post exactam fidei institutionem vitalibus aquis expiauit. Fertur autem cum Epiphanius ad ecclesiam pergeret, quòd in ipso graduum ascensu calcei è pedibus illi exciderint: neque deinceps vllo calceamentorum genere vsus fuerit, sed nudis reliquo vitę tempore pedibus incesserit.

Lucianus monachus insignis.

Baptizatur Epiphanius

Postquam igitur hoc modo in albo ecclesiæ adscriptus esset, Christianæ quoque militiæ annos natus sexdecim sub eodem Luciano nomen dedit. Habebat is in castris suis spiritualibus decem egregia sanè pietate monachos: in quibus Hilarion signis & virtutibus admirandus: qui ex præcepto Luciani Epiphanium, in ijs quę ad monasticæ vitę disciplinam attinent, instituendum susceperat. Porrò Hilarion cum incredibili ciborũ parsimonia carnem maceraret, & hebdomadarum frequenter inedia se affligeret, Epiphanius non segnis pręceptoris sui æmulator, idem vitæ institutum strenuè viriliterque imitabatur. Erat autem locus ille, quem incolebant, omni aquarum solatio destitutus, ita vt fratres ad quinq; milliaria,

Fit monachus.

S. Hilarion.

liaria, idque noctu tantùm aquarentur. Cumque die quodam viatores vino onusti in maximis Solis ardoribus eò diuerterent, & propter aquæ penuriam extrema lascitudine confecti de vita periclitarentur, Epiphanius hominum calamitatem miseratus, extēsa dextera: Credite, inquit, fratres, quòd qui aquam vinum fecit, vinum quoque aquam faciet. Eo dicto vteres, qui vino pleni erant, protinus aqua redundarunt, & miseros viatores mortis angoribus oppressos à præsenti periculo liberarunt. Ea res cum Epiphanij nomen maximè celebre faceret, & longè lateque miraculum diuulgaret; vir sanctus, vt hominum celebritatem famamque sanctitatis vitaret, clanculùm ex eo loco in vastam agrestemq; solitudinem profectus est.

Vinum Epiphanius in aquam mutat.

Pergit ad eremum.

Accidit autem Saracenis quadraginta per illam solitudinem iter habere, visoque Epiphanio, rati sunt hominem parum sanæ mentis esse: vnde multis eum iocis, & scematibus prosecuti sunt. Vnus autem, qui altero oculo orbatus erat, moribus ferinis, & ingenio crudeli, stricto ense eum inuadere voluit. & ecce cum magna vi gladium vibraret, oculus ille lumen recepit: vndè ingenti pauore correptus barbarus constitit immobilis, ensemq; proiecit: & alij pariter stupore oppressi Deum esse clamabant: tantaque eum sunt veneratione prosecuti, vt se sine illo saluos non posse consistere existimarent. Sequutus itaq; illos trium mēsium spatio vir sanctus, insolentiam eorum comprimebat, & pijs sermonibus ad omnem modestiā, & mansuetudinem informabat. Illi verò eodem, ex quo cum eis recesserat, loco, opera sua domum illi ędificarunt: & virtutem sine fine mirati, ibi Christo in pace seruientem reliquerunt. Ego autem (*hic est auctor historia viri sancti discipulus*) qui vnus eram ex ipsis, adhæsi Epiphanio, ab eoque, quæ ad fidem pietatēque attinent, institutus, post menses sed ad magnum Hilarionem cum eo perrexi, vt signaculum fidei in Christo ab eo consequerer. Quo obtento, trāsactis cum eo, & fratribus diebus admodum tribus, ad horrida, & inculta eremi loca regressi sumus. Ad secundum autem à monasterio lapidē obuiam habuit adolescentem insolenti dæmonio obsessum, quem verbo in Christi nomine eiecit, & horrendas iactantem minas expulit. Immundus autem dęmon se illam iniuriam haud inultam passurum minabatur, sed Persarum regem in eum cōcitaturum: vt diris eum cruciatibus afficeret. Nec multò post Imperatoris filia ab eodē dęmonio correpta, easdem, quas ante adolescens, afflictiones patiebatur. Exagitabat autem illam miserandum in modum, & nisi Epiphanius Phœnix veniret, cuius potestate se eum in uasisse ca umniabatur, nullo modo ex ea se migraturum affirmabat. Rex hæc audiens, missa continuò ingenti hominum in Phœniciam multitudine, Epiphanium adduci pręcepit. Et quidem post multas itinerum molestias tandem eum in Spanydrion (is locus habitationis eius erat) inuenerunt. Cūque ad ostium cellulæ pulsassent, & vir sanctus diuinis intentus laudibus eorum clamores negligeret, vnus eorum cęteris audacior stricto ense fores effringere aggressus est: & ecce manus eius continuò virtute sua destituta penitus exaruit. Quod cęteri, vt viderunt ingenti correpti formidine diffugerunt. Tandem Epiphanius expleto diuinarum laudum studio prodijt: & hominem illum misericordiā postulantem sanitati restituit.

Discipulus Epiphanij Iohannes.

Dæmoniacum sanat.

Spanydrion

Manū aridam sanat.

Reliqui autem, qui non modico interuallo ab eo separati hęc spectabāt, posita inani formidine accesserunt: & Epiphanium cum discipulo honorificè iumentis impositum ad regiam duxerunt. Fuit continuò regis filia adducta, quam vir sanctus Crucis signaculo à teterrimo dęmonio liberauit. Commouebat ea res ingētem regi admirationem, adeo, vt demisso corporis habitu Epiphanium veneraretur, & opes auri, & argenti immensas, & maximam gemmarum copiā in grati animi

Persarū regis filiam à dæmone liberat.

animi significatione offerret. Vir sanctus aũt cuncta reijciés pauperibus ea distribui iussit: regemq́; vt relicta superstitione, Christum cognosceret instanter hortatus est. Transactis autem decem in aula diebus, ad suum in solitudine domicilium remeauit: cumque elato vix pede, adolescentem vnius ex proceribus filium magica arte à malefico nefariè necatum efferri cerneret, vt eum de gentis more, canibus deuorandum obijcerent: Epiphanius misericordia erga miserum motus constitit; & mortuum suo indumento (erat enim nudus) operuit. Tum sublatis ad cęlũ manibus Christum, qui triduanum Lazarum suscitauerat, cum lachrymis inuocauit, vt eadem virtute defunctum ad vitã reuocaret. Vix orationem compleuerat, & ecce adolescens surgens Epiphanium amplexatus est. His ita gestis venit in Spanydrion, vbi extrema siti confectus precibus suis è terra fontem elicuit: tantamque deinde olerum vbertatem tellus illa protulit, vt etiam lætissimum humanis oculis spectaculum pręberet. Cumq́; ferę bestiæ suo incursu ea depopulari inciperent, vir sanctus tanquam rationis compotes sic eos affatus est: Nolite mihi exhibere molestiã, Deus qui hoc mihi olerum prębuit solatiũ ad alimentum, vobis præcipit nè meas herbas depascatis. His verbis, mirabile dictu, feræ protinus cesserunt, neque damnum deinceps vllum viro sancto intulerunt.

Mortuum excitat.

Fontem elicuit è terra

Feræ ei obediunt.

Post hęc Saraceni illi, qui primam Epiphanio cellulam extruxerãt, tres alias domos ei ædificarunt: vt numerus discipulorum, qui ad quinquaginta auctus erat, laxius commodiusque cum eo degeret. Porrò cum illi die noctuque in magna vitæ tranquillitate Deo famularentur, inimicus humani generis, absente quodam die Epiphanio, insidias struxit. Nam sumpto per simulationem habitu eius, ad monasterium Spanydrion venit, cui cum discipulorum vnus tanquam fœlicem patri reditum officiosa mente gratulaturus occurreret, statim à maligno spiritu obsessus est. Quo cognito Epiphanius mox aduolauit, & dicto citius impurum dęmonem eiecit. Latebat in ea sylua non procul à monasterio leo immanis, & sęuus, qui plurimis illac iter facientibus necem intulerat. Huic vir sanctus, cum omnes locum illum adire trepidarent, accessit, & flammantibus oculis obuiam sibi venientem solo intuitu prostrauit, & iter infestum omnibus magno multorũ gaudio, & stupore expeditum reddidit.

Expellit dęmonem.

Leo crudelis eo conspectu moritur.

Post hęc cœpit Spanydrion, & discipulorum numero, & pręclaro omnium virtutum germine magis magisque florescere: nam pręter assiduam diuinarum rerum cõtemplationem vir sanctus sedulò sacros voluebat codices, eorumque vim discipulis luculenter exponebat, & frequenter cum admiranda eruditionis opinione varijs de rebus ad eos disserebat: prorsus, vt cum alij, tum Epiphanius Edesę philosophus, & orator insignis, ad eum confluerent quo doctrinæ eius participes fierent. Porrò hic philosophus cum anno admodũ vno varijs de rebus cum viro sancto disceptasset, neque vllo modo veritatis lucem syncera mẽte inspicere posset, accidit die quodam, vt homines sexaginta numero, Agricœtum adolescentem truculento dęmone vexatũ, & catenis vinctum, ad Epiphanium deferrent: vt pro solita sua in omnes benignitate, ac misericordia hunc etiam miserum ab ea calamitate liberaret. Et quidem Epiphanius philosopho illum obtulit, spondens, si deorum suorum virtute, quibus verã diuinitatis rationem tribuebat, dæmonem expelleret, se protinus relicto Christo ad deorum istorum cultũ, & religionem accessurum. Sin verò ipse Christi potentia, & gratia immũdum spiritum eijceret, petebat nè diutius pertinaci mente cum certissimo animæ suę periculo, reluctaretur. Hæc dicentem Epiphanium ridebat philosophus, neque vllo modo persuadere

Epiphanius philosophus venit ad S. Epiphaniũ.

crante, suis quoq; precibus repressit.

Hilarion in Cypro. Degebat id temporis in Cypro S. Hilarion, cuius conspectu & benedictione vt frueretur eo properauit. Post mutuum autem congressum & colloquia suauissima, Epiphanius cũ solitudiné repetere statuisset, vetuit Hilarion, eumque vt Salaminam pergeret, & habitationis locum ibi eligeret, monuit. Sed Epiphanius & Hilarionis monita negligebat, & conscensa naui Ascalonem iter instituit. Et ecce ingenti subito tempestate coorta, nauis periclitari cępit, totoque triduo mortis imagine perpetuo ob oculos versante, vi vndarum iactata est: & tandem, frustra fluctus euitante magistro Salaminam delata. Erant id temporis Episcopi congregati, vt defuncto loci illius antistiti alium subrogarent. Dumque magno studio pro grege soliciti, dignum eo munere virum exquirunt, fuit Pappo Cyprię Episcopo (qui eam dignitatem annis quinquaginta cum eximia sanctitatis laude & gloria etiam martyrij administrauerat) per visum de Epiphanio reuelatum. Itaq; Pappus Epiphanium ad forum abeũtem, vt vuas victui necessarias emeret, cum duobus Diaconis subsequutus est: & data salutatione benigne eum ad ecclesiam secum inuitauit. Recordatus cótinuò verbi diuini Epiphanius, quod dicit: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domũ Domini ibimus. relictis, quas empturus erat, vuis, hi lariter subsecutus est. Cumque ad altare ventum esset, Pappus sacris eũ ordinibus (adhuc enim laicus erat) initiauit, & Episcopum ritè consecrauit. Ea re, cum præter exspectationé accideret, cómotus Epiphanius animo vehementer angi, & largissimo fletu dolorem testari cœpit: & omnibus modis se eo munere indignũ clamans nitebatur impositam humeris dignitatem abijcere. Sed cum Pappus Dei voluntatem per visum oblatam exponeret, tandem acquieuit: totisque se viribus ad sacram functionem sanctissimè obeundam accinxit.

Pappus Episcopus insignis.

Epiphani⁹ initiatur sacris & consecratur Episcopus.

Tribus autem post diebus vir quidam venerandus Eugnomon nomine, ære centum nummorum Draconi cuidam clarissimo ciuitatis illius viro obstrictus in vincula coniectus est. Cumque omni liberationis spe (erat enim Romanus) destitutus vitam in squalore & luctu graui exigeret, Epiphanius, qui summa erat erga calamitosos benignitate, vt misero subueniret, relictos in Episcopatu ad ecclesiæ ministerium nummos totidé Draconi tradidit: & Eugnomonem ex insperata salute mirificè exultantem in libertatem restituit. Eo autem pietatis studio Diaconus quidam Charinus nomine (qui magna auiditate, quãquam admodum diues, lucro inhiabat) grauiter offensus sanctissimũ Antistitem calumniandi ansam arripuit. Itaque non destitit nomen Epiphanij apud alios traducere, & quibuscunque modis poterat iniuria afficere. At vir sanctus acceptæ iniurię immemor parem semper animi beneuolentiam erga Charinum conseruabat. Accidit interim vt vir sanctus die quodam omnes ecclesiæ suæ ministros conuiuio exciperet. Cumque de more ex sacrosancto Euangeliorũ codice pia monita inter prandendum depromeret, coruus, qui in eadem forte domo alebatur, intensè vocem emisit, & secundo ac tertio crocitauit. Tum Charinus in medio conuiuarum: Ecquis, inquit, vestrum intelligit, quid sibi hic coruus crocitando velit? Cęteris autem silentibus dixit Epiphanio: Annuncia mihi & ego te meorum omnium dominum constituam. Cui Epiphanius: Coruus hic te amplius Diaconum non futurum prædixit. Sublata dein mensa & oratione peracta, Charinus repentino correptus tremore in morbum incidit, ex quo altera luce vita defunct⁹ est. Eius vero coniunx insigni pietate matrona decem annorum decursu ex manu altera paralysi laborabat, quę, intellecto viri sui repentino interitu, cuncta sua Epiphanio obtulit: á quo non sine ingenti miraculo ma-

Debitorem Romanum è carcere liberat.

Charini repentina mors.

manus sanitatem obtinuit.

Porrò vir sanctus cum in more positũ haberet, oblationis tempore nõ prius tremendum altaris sacrificium peragere, quã cœlesti visione aliquod diuinæ propitiationis signum haberet: accidit die quodã quòd nulla ei post vota precesque visio offerretur. Vndè conturbatus sanè vim lachrymarum profudit, timensque nè fortè per humanam fragilitatem aliquam peccati contagionem cõtraxisset, enixius Deum precatus est, vt causam, quò minus solita visio ostenderetur, indicaret. Et ecce stantem à sinistris Diaconum repentè in fronte lepra deformatum vidit, cui protinus benignè, vt relicto ministerio, domum se conferret, annuit. Abijt ille, eoq; amota, solitum diuinæ clementiæ signum Epiphanio sese conspiciendum præbuit. Peracta autem oblatione, accersito Diacono, causam ex eo repentinę lepræ sciscitatur. Tum ille, hac, inquit, nocte, ò pater, à luxurioso vxoris concubitu, quemadmodum oportuit, non abstinui: & nihilominus diuinorum cum alijs mysteriorum particeps fieri volebam. Quo audito vir sanctus cælibes tantùm, & perpetuo castitatis voto sese astringentes ad sacras functiones assumpsit.

Idẽ de Carpo scribit Dionysius Areopagita

Nota quales veluerit habere Ecclesia ministros.

Erat in diœcesi eius vir quidam diuitiarum existimatione facilè princeps Draco nomine: qui multis virũ sanctum iniurijs afficiebat. Is filium habebat aduersa valetudine satis periculosè laborantem, pro quo frustrà in medicos ingentes opes consumpserat. Cum autem aliquando Epiphanius illac iter haberet, vbi is Draco inter alios viros potentes honoratus sedebat; fuit omniũ iocis indignè acceptus. Aderat etiam Draconis filius diuturna tabe exhaustus. Cumq; appropinquasset Epiphanius nihil illis iocis, & iniurijs, quas in eum iaculabantur, motus, ægrum illum manu apprehendit, & ait: Draco, tu quoque esto sanus. Ad ea verba æger statim conualuit; & cunctis stupentibus exijt. At pater eius tanta fuit admiratione perculsus, vt timore, & tremore correptus in morbum incideret, quem vir sanctus suis etiam precibus depulit: pro quo beneficio Epiphanio quinque nummorum millia obtulit, quæ vir sanctus accipere noluit, dicens: Cur mihi onus imponis, cum ego grauari nolim. Vnica hoc corpusculum tunicella cõtentum est, & prǽter panem potumque aquæ omnibus communem nihil desiderat. Nõ multò post Synesij filium hominis gentilis Eustorgium nomine defunctum, ad vitam reuocauit, vnde multorum animi magnitudine rei defixi, ac noua dein lætitia perfusa diuinam Christi potentiam agnouerunt: & extemplò ad Deum conuersi sunt.

Draco homo impius.

Aegrum sanat.

Excitat mortuum.

Administrabat id temporis Sedem Hierosolymorum Iohannes, qui cum viro sancto olim quandoque in Hilarionis monasterio Christo militauerat. Is cum animum simul cum honoribus permutasset, auaritia cęcus immensas domi diuitias cumulauit: nec poterat illa auri fames vlla satietate expleri. Quod, vt intellexit Epiphanius, conatus est eum ad benignè pauperibus faciendum allicere. At is aurum suum quouis charitatis officio pręferebat: neque vllam pauperum curam habebat. Tum Epiphanius callidè per speciem mutui argenti pondus circiter mille quingentarum extorsit, potius quàm impetrauit: totũque illud mira hilaritate egenis distribuit. Interiectis autem diebus aliquot Iohannes importunus exactor argentum repetijt. Epiphanius autem leniter, & placidè se redditurum promisit. At ille instare, & vrgere, & vim inferre, & virum sanctum impostorẽ appellare cœpit: & multis eum iniurijs afficere non destitit. Epiphanius autem nihil commotus in faciẽ eius expuit, & statim cęcitate percussus pronus in terram cecidit: & sic demum agnito turpissimo auaritię vitio cum lachrymis sceleris sui veniam postulauit. Tum Epiphanius quanto se crimine obstrinxisset, docuit: & impositis capiti manibus dextero oculo lumen

Iohannes Episcopus Hierosolymitanus.

Iohannem propter auaritiã cęcitate percutit.

men restituit. Orauit autem Iohannes, & pro sinistro: cui tamen sanitas restituta non est: vt eo signo admonitus modestiam deinde conseruaret; & auaritiæ pestem cautius subterfugeret.

Post hæc cùm fama miraculorum eius longè lateque increbresceret, Romam quoque delata est, quo tempore Archadij, & Honorij Imperatorum soror periculoso admodum morbo laborabat. Morbus enim ille, qui ad totius corporis contagionem serpit, manum eius inuaserat, & miserrimè depascebat. Itaque Epiphanius missis ab Imp. nuncijs Roma euocatus fuit, vt miseræ mulierculę à medicis tum destitutæ opem aliquam, si posset, adferret. Venit vir sanctus, & apprehensam manum eius trina vice signauit, omnemque dolorem cum pestifera contagione illicò depulit. Fertur quoque eodem tempore eiusdem matronæ filium vita functum à mortuis excitasse.

Filiā Theodosij Imperatoris sanat.

Consueuerat vir sanctus pro salute miserorum in precibus pernoctare. Cumq; aliquando extrema fames cunctos oppressisset, & Faustinianus ingentem frumenti vim domi congestā haberet, Epiphanius, vt pauperum inopiæ subueniret supplex ab eo frumentum postulabat. At ille ab omni misericordia alienus, & silice durior preces reiecit: & per contemptum, vt à Christo Deo suo opem postularet, obiecit. Tum Epiphanius noctu pro consuetudine Sanctorum cœmiteria martyrum reliquijs ornata ingressus, Deo supplicauit, vt aliquod in extrema calamitate miseris refugium ostenderet. Erat autem tēplum quoddam regio signaculo munitum. quod à Tutela Iouis nomen obtinebat. Huic templo si quis appropinquasset à malo dæmone statim morte mulctabatur. Epiphanius verò iussus est à Deo templum illud ingredi, & aurum quod ibi reconditum erat efferre, vt eius precio frumētum compararet. Fecit, vt erat cęlesti oraculo admonitus, & omne frumētum, quod Faustinianus in horrea congesserat, emit, ac pauperibus erogauit. Nō multò post idē Faustinianus inopia rei frumentariæ constrictus seruos suos in Calabriam mittere coactus est. Putabat enim suo homine, & magnificentia indignum esse ab Epiphanio aliquid coemere. Sed sceleratus mox dignas sua duritie, & superbia pœnas dedit. Nam vt sex eius, & quinque nauigia frumento onusta ex Calabria in portum Constantiæ delata sunt, coorta ex improuiso tempestas cuncta disiecit, & fluctibus oppressit: & ipse postremò Faustinianus subitanea morte sublatus est.

Faustinianus durus, & auarus.

Templum Tutela Iouis.

Vltio diuinā in Faustinianum.

Erat quidam Ruffinus nomine, Diaconus, qui cacodæmonis instinctu viro sancto necem meditabatur. Ei autem, cum secundas in ministerio teneret, ex officio Episcopi thronum adornare incumbebat. Itaque homo sceleratus, & audacia singulari pręditus acinacem sub veste stragula recondidit, vt is nihil minus suspicanti antistiti ad Sedem properanti in viscera penetraret. Sed vir sanctus, quē insidię latere non poterant, cum ad Sedem venisset, mandauit Ruffino, vt stragulas vestes tolleret, quo recusante, Epiphanius eas sustulit, simulque gladius casu, dextero insidiatoris pedi infixus est. Tum antistes; Cessa deinceps ô fili, inquit, ab hac insolentia, nè periculum, qđ alteri struis, in caput tuum redundet.

Ruffinus necem molitur Epiphanio.

Contulit aliquādo sermones cum Aetio Valentinianorum Episcopo. Erantque Constantię multi huius hęresis sectatores. Cum igitur pertinaci verborum contentione superaret Aetius, & intolerandas in Deum blasphemias euomeret, dixit Epiphanius: Obmutesce Aeti, & intellige istam tuam insolentiam Deo hominibusq; execrabilem esse. His dictis planè obmutuit impius diebus sex, septimo verò vitam cum morte permutauit. Eo miraculo plurimi ad orthodoxam fidem conuersi sunt, & Epiphanij virtutem sine fine admirantes hæreticorum impietatem (quorum

Impio heretico obstructum os.

ingens erat Constantiæ numerus, & diuersitas, execrati sunt. Laborabat eodem ferè tẽpore Theodosius Imp. paralysi. Cumque sex mensibus lecto affixus à dolore vinceretur, Epiphanium è Cypro in regiam euocauit, vt eius precibus sanitatem consequeretur, quam ei vir sanctus Crucis virtute benignè impertijt: obtinuitque vt omnes Catholicæ fidei aduersarios, si rectis dogmatibus parere recusarent, ex Cyprorum regione eijceret: nè sæua contagio ad totius corporis perniciem paulatim manaret.

Theodosiũ Imp. paralysi laborã tem signo Crucis sanat.

Imperatoribus deinde valere iussis conscensa naui Cyprum repetijt: & ecce post multa in concauo nauis colloquia cum discipulis habita, post monita, & preces singulos suauissimè amplexans è corporis custodia migrauit. Ibi verò cum discipuli Patris amantissimi mortem amarissimè deflerent, vnus ex nautis amota veste eius num circumcisus esset indagare voluit. Epiphanius autem sublato pede dextero tanta vi in faciem eius impegit, vt ad nauis vsque puppim proiectus expiraret. Tertio verò die nautæ socium hoc modo vita functum ad sanctissimi viri pedes deposuerũt: quorum contactu mox ad vitam reuocatus est. Fuit deinde prospero vento, cum ante sæua admodum tempestas fuisset, nauis cum sacris reliquijs Cõstantiam delata: quibus summo cum honore, ac reuerentia ad ecclesiã deportatis, magna sanè contentio exorta est. Nam cum pia plebs honorificã eas sepultura in ecclesia dignari vellet, Longinus, & Petronius Diaconi hæretica Valentiniani prauitate adhuc infecti, pertinaciter obsistebant: communi lege pugnãtes qua cautum erat nè cadauera in ciuitate condirẽtur. Decem itaque diebus acerrimè decertatum est, cum sacrum sancti viri corpus crebris interim miraculis corusçaret, & alijs sanitatem corporum, alijs visum, alijs denique alia atque alia beneficia concederet. Quibus cõmotus Sabinus Diaconus cũ Dracone viro venerabili, arrepto ligone sepulcrum effodere cœpit. Cumque Longinus, & Petronius eadem qua prius animi pertinacia sese opponerent, & rudem plebeculam ad turbas ciendas commouerent; Sabinus voce magna, & luctu amarissimo exclamauit: Sancte Pater Epiphani, scio, & credo quòd cum in hac caduca vita plurimum apud omnipotentem Deum potueris, nunc certè amplius aliquid vales: quare te oro, vt Longinum, & Petronium comprimas: & impiam eorum contentionem refellas. Hęc cum dixisset, Longinus statim humi prolapsus exspirauit: Petronius verò, & linguæ, & manuum officio priuatus, quarto dein die vitam cùm dolore finiuit: & sic demum cum gaudio & honore sacrum corpus in ecclesia sepultum est.

Obitus viri sancti.

Stupendum miraculum.

Vide quid Sancti post mortẽ possint si imo cati cũ fide fuerint.

Imperator autem Archadius intellecto sancti viri obitu, diebus quadraginta in luctu versatus est missoque Maximo viro militari, & egregiè pio sepulturam in ecclesia contra legem latam factam confirmauit. Is verò Maximus ab immundo obsessus spiritu dirè interdum torquebatur. Itaque Constantiam ingressus magna sanè de Patris Epiphanij benignitate concepta fiducia, monumentum adijt, & fusis cum ardentissima pietate precibus contra immundum merita precesque sanctissimi viri implorauit, statimque fugato dæmone sanitatem obtinuit.

Maximus incubãs S. Epiphaniũ à dæmone liberatur.

DE S. SERVATIO Tungrorum Episcopo.

Ex Gregorio Turonen. hist. Francor. li. 2. cap. 4. & 5. Interfuit Concilio Sardinensi, & Agrippinensi, celebrato post Consulatum Amantij, & Albini anno 346. Praeclaram eius etiam mentionem facit S. Athanasius in Apologia ad Cõstantium. Porrò quod Sigebertus in Chronica eum Domini nostri Iesu Christi consanguineum secundum carnem fuisse, & plusquam trecentis annis vixisse scribat, quid sentiendum de eo sit consule Baronium, qui portentosa ea esse putat.

San-

13. Maij.

ANCTVS Seruatius Tungrensis Episcopus, vir eximiæ sanctitatis, vigilijs, ac ieiunijs vacans, & crebro lachrymarũ imbre perfusus, Dei misericordiam assiduò deprecabatur, nè vnquam gẽtem Hunnorum incredulam (quam rumor erat in Gallias velle prorumpere) eò sæuire permitteret. Sed cum se à Deo (delictis populi hoc exigentibus) repulsam pati per spiritum intelligeret, vrbẽ Romam petijt, adiunctis sibi Apostolicæ virtutis patrocinijs, quæ humiliter à Deo flagitabat, facilius obtinere mereretur. Accedens ergo ad B. Petri Apostoli tumulum multis diebus biduo triduóq; interdum, sine omni cibo potuque in precibus perseuerabat. Cumq; in tali corporis afflictione imminentem iram à ceruicibus populi sui depellere niteretur, responsum accepit: immutabili Dei voluntate constitutum esse q̃ gens illa Gallias depopularetur: oculos tamẽ eius mala illa non visuros. Acceleraret igitur Galliasque velociter repeteret, & funeri suo necessaria pararet.

Romam petit S. Seruatius.

Igitur relicta Roma, quãta potuit celeritate maxima, Tungrorum vrbẽ ingressus est, & clericis reliquisq; vrbis ciuibus valedictis Episcopalem Sedem Traiectum transtulit: illisque cum magno fletu, & eiulatu eum prosequentibus abijt: & Traiectum accedens mox leni correptus febri, paulò post è corpore recessit: ablutusque à fidelibus, iuxta ipsum aggerem publicum sepultus est.

Apud Traiectũ S. Seruatius moritur.

Porrò hoc sanè inter alia eius miracula admiratione cumprimis dignum est, quòd cum maxima vis niuiũ hyemali tempore de cœlo decidat, & omnia in circuitu loca repleat, nũquam tamen eius sepulcrum operuerit; donec industria ciuium basilica super illud ædificata est. Et quidem pia fidelium deuotio studiumque non rarò oratorium de tabulis ligneis leuigatisque construebat, sed protinus aut rapiebantur à vento, aut spontè ruebant. Credo idcirco ista accidisse, donec veniret, qui dignam tam glorioso Antistite fabricam ædificaret. Procedente verò tempore Monulphus Episcopus, templum insigni opere in eius honorem construxit, ornauitque: in quod multo studio, & veneratione translatum corpus, magnis pollet virtutibus.

Vide rẽ admirandam.

Monulphus Episcopus.

VITA S. IOHANNIS Episcopi Silentiatij, Lauræ Abbatis Sabæ.

Ex ea quæ est per Cyrillum monachum. Floruit temporibus Zenonis Imp. agens iam tum annum quartum supra centesimum.

OHANNES Silentiarius ex Nicopoli parentibus insigni generis nobilitate, & opibus claris oriundus, patre Encratio, matre verò Euphemia, quarto anno Imperij Martiani natus est. Cumque à parentibus Christianis sanctissimis disciplinis à teneris vnguibus institutus esset, ipsamq; quodammodo sanctitatem cum lacte imbibisset, vtroq; parente piè, & sanctè vitæ munere perfuncto, Deo se totum, octauodecimo ætatis suę anno consecrauit, & in ipsa Nicopoli ex proprijs facultatibus templum Virgini matri sacrum ædificauit: in quo assumptis decem fratribus eximia pietate viris cœnobiticam vitam instituit. Ibi tantis tamq; egregijs virtutum omnium exemplis ceteris præluxit, vt Sebastiæ Metropolitanus fama eius commotus, ciuitatis illius, quæ Colonia dicitur, antistitem eum cõstitueret. Is autem cum inuitus Pontificatum suscepisset, ita dignitatem illam administrauit, vt de monasticæ vitæ seueritate nihil remitteret. Cũque ieiunijs, & orationibus assiduis operam daret, tum præcipuum in castitate, & corporis, & mentis studiũ collocabat: prorsus, vt toto vitæ tẽpore

13. Maij.

Eius patria & parẽtes.

Templum cõstruit, fit que monachus.

Ordinatur Episcopus.

Pudicitia eius. pore nunquam seipsum oculis nudis inspexerit. Hinc tanta mentis puritate vigebat, vt quamuis corpore in terris, cogitatione tamen semper in cœlestibus versaretur. Hinc alios etiã plurimos suarum splẽdore virtutum illustrauit, & potenti exẽplo ad amorem honestatis pertraxit.

Transactis autem decem in Episcopatu annis, cum cerneret indies magis magisque pietatem ab hominum malitia præfocari, nihilque amplius sanctum, nihil syncerum in hominum moribus inueniri, statuit relictis omnibus huius turbulentæ vitæ negocijs, in tranquillum religionis portũ secedere. Itaque omnibus inscijs cõ *Abit vir sãctus Hierosolymam.* scensa naui Hierosolymam abijt, vbi ante quàm nouo alicui instituto penitus se addiceret, votis precibusque Dei voluntatem exquirere statuit. Itaque in oratorio Georgio martyri sacro in fundendis ad Deum precibus longo tempore cum versaretur, ecce vidit nocte quadam stellam inter alias omnes admirando splendore rutilantem, & viuificæ Crucis figu- *Visio eius.* ra insignitam. Eam cum attonita mens contemplaretur, visus sibi audire vocem est, vt eam lucem sequeretur, si vellet sine errore ad veram rectamque salutis viam peruenire. Itaque sine cunctatione ad illam lucem gressus dirigens, ad maximam Lauram cẽtum, & quinquaginta Anachoritis celebrem, quibus omnibus Sabas præerat, peruenit. Erat autem locus ille omni ferè solatio humano destitutus, sed tantis tamque eximijs spiritualis vitæ delicijs floridus, vt nihil eo præclarius, nihil iucundius *Degit in monasterio Sabæ.* videretur. Ad hanc igitur accedens Iohannes, se Sabæ in disciplinam tradidit. Fuit continuò ad OEconomum missus, vt ei in ijs quæ ad victum, & Lauræ munditiem spectabant, inseruiret. Fecit hoc vir sanctus tanta alacritate, vt præter excipiendorum hospitum curam, omnibus insuper, & singulis patribus incredibili humilitate, & mansuetudine ministraret. In eo autem ministerio postquam anno vno cum laude versatus fuisset. Sabas visa admiranda viri pietate, ab omni externa occupatione, & congressu hominum eum separauit, vt tota mente diuinis rebus incumberet. Itaque ac- *Degit I ma-* cepta silentij cella, tribus admodũ an- *gno silẽtio.* nis in admiranda vitæ austeritate vixit. totis quinque hebdomadæ diebus cibi potusque expers à nemine videbatur Sabbatho autem, & Dominica cum reliquis quidem ad diuina veniebat, sed ab omnibus semotus mente oculisque cœlo intentus statutum psalmodiæ officiũ explebat. Quo peracto protinus ad tutissimum silentij, & solitudinis portum confugiebat. Expleto autem triennij tẽpore Sabas OEconomiæ Lauræ eum præfecit, & ignarus adhuc conditionis eius, ad Eliam sanctæ ciuitatis Archiepiscopum eum adduxit, vt sacerdotio initiaretur. Cumque eò ventum esset, vt manuum suarum impositione antistes eum consecraret, Iohannes necessitate compulsus Eliam secretum petijt, eique quis esset cum multis lachrymis aperuit. Obstupuit non mediocriter antistes, vocatoque ad se Saba, dixit fieri non posse, vt Iohãnes, sacrorum ordinum gradus conscenderet. quare nè quis ei molestiam exhiberet, silentium ei concederet.

Ea re magno animi dolore affectus Sabas, totum se ad deprecãdum Deũ contulit, vt, nom quo crimine obstrictus esset Iohannes, intelligeret. Et ecce post crebras preces, & lachrymas per visum ei eximia Iohannis *Abbati Sabæ diuinitus reuelatur quis esset hic vir sanctus.* sanctitas reuelata est: & quomodo spreta dignitate terrena ad singularem animæ puritatem consequendam ad solitudinem confugisset. Tum vehementer gauisus senex quietem illi concessit, assignatoque ei ministro annos quatuor ab omni familiari hominum colloquio congressuque abstinere permisit. Quo tempore vir sanctus nunquam pedem foras extulit nisi quo die solennis Lauræ dedicationis memoria cum festiuo gaudio recolebatur.

Expleto verò quadriennij tempore nouo-

nouorum incolarum insolentia offensus secessit in desertum Rubæ, quinquagesimo ætatis suæ anno; vbi annis nouem ab omni humana consuetudine remotus in spelunca soli Deo cognitus delituit. Cumque die quodam ad colligenda in vsum cibi melagria sua sponte nascentia solitudinem oberraret, viarum ignarus in inuia quædam præcipitia incidit; è quibus nullo modo se extricare poterat: prorsus vt propemodum exanimis humi laberetur. Ecce autem repente diuinæ virtutis visitatione in altum sublatus, non secus ac Propheta Abacuc in sua est spelunca inuentus.

Degit in deserto Ruba nouē annis.

Venit aliquando frater quidam ad eum anachoreticæ vitæ vt apparebat cupidus. Sed is paulò post talis philosophiæ tædio affectus, instãte Paschali festiuitate, Iohannem vt secum ad Lauram pergeret, obnixe rogare cœpit. Erat enim summa ibi rerum omnium penuria, & frater ille lautiori aliquãtum cibatu fractam inedia carnem roborare volebat. Cui Iohannes nullo modo acquiescebat, sed hortabatur eum instanter, vt Dei benignitatem præstolaretur, qui potens esset in vasta solitudine, non modò quæ ad necessitatem, sed quæ ad uoluptatem etiam faciunt abũdè suppeditare. Sed ille his alijsque minimè persuasus, relicto Iohanne, ad Lauram abijt: sed errabundus, quò desiderabat, peruenire non potuit. At venerandus Pater Iohannes, eo absente, multis fuit à superueniente quodam amico donis ac muneribus affectus, pane optimo, vino, oleo, caseo recente, melle, & ouis. Alter autem triduana inedia & labore confectus tandem redijt, & ingenti pudore affectus eum demum esse diffidentiæ & inobedientiæ fructum intellexit.

Eodem tempore Alamundares Sicices Arabiam & Palęstinam inuasit, & flamma ferroque cuncta populatus solitudinem peragrabat. Cumque omnes vnicum in fuga salutis suę præsidium constituerent, Iohannes nullo modo Rubã deserere voluit. Quid enim, dicebat, si Deus mei curam non gerit, quid viuo? Itaque cęteris omnibus in fuga salutem quærentibus, ille altissimum suum refugiũ posuit, & animo imperterrito aduentantes barbaros expectauit. Ecce autem admirabilem diuinæ prouidentiæ bonitatem, & paternam suorum curam in omni sęculorum æternitate prędicandam. Leo immanis, & terribilis sanè die noctuq; viro sancto assistens barbarorum vim repulit, & ferocius irruentes ipse ferocior repressit. At Sabas Nicopoli veniens Iohannem adijt, & multis rationibus persuasum, ad Lauram quam alio in loco à Barbarorum incursione immunem construxerat, secum abduxit. Ibi autẽ in cella ignotus latuit, donec Angelo reuelante ad aliorum omnium profectum, & vtilitatem mirabiliter innotuit.

Leo defendit virum sanctũ ab incursione Barbarorũ.

Quod qualiter contigerit nõ erit abs re paucis explicare. Atherius Archiepiscopus ex Asiæ regione religionis ergò Hierosolymam sacra loca visurus venerat; cumque votis precibusque ex animi sententia persolutis in patriam maturaret, fuit contrario vẽto nõ sine periculo Ascalonem repulsus: post duos verò dies nauigationem restaurans ab Angelo secundùm quietam admonitus fuit, vt reuersus Hierosolymam Iohannem olim antistitẽ, & omni laude sanctitatis præditum in Lauræ Sabæ Abbatis delitescentem conueniret. Tali igitur monitus oraculo Hierosolymã repetijt, & Iohannem conueniens, quæ ab Angelo acceperat, enunciauit: & iureiurando adegit, vt genus suum, & conditionem ad illum diem omnibus incognita panderet. Igitur Iohannes per nomen Domini ab Atherio adiuratus, multis cũ lachrymis, & genus, & dignitatem, cui sponte renunciauerat, aperuit; cunctis sanctissimi viri virtutes vehementer admirantibus.

Locus autem in quo inclusus erat sanctus senex habebat altissimum ab Occidente præcipitium, eratque ex petra excisus, & omni humore

destitutus. Quadam verò die accepto vnius caricæ semine dixit Theodoro, & Iohanni discipulis: Si Dei clementia huic semini, & petræ durissimæ virtutem donauerit, vt fructum ferat, indicium erit, quòd mihi dono largitur Deus regnum cælorum. Hoc cum dixisset, infractæ illi petræ admouit caricam, & germen paulatim in altū crescens eò magnitudinis peruenit, vt etiam ramis suis tectum operuerit: & tres post aliquod tempus ficus produxerit. Quos senex cum lachrymis deosculans comedit, & plenus dierum atque bonorum operum tandem in pace quieuit.

Res sanè stupenda.

Hæc quidem pauca ex multis monumentis mandaui: eius verò certamina, quæ aduersus Origenis, & Theodori Mopsuestiæ dogmata suscepit: & persecutiones, & pericula, quę pro orthodoxa fide sustinuit, victoriasq; & res ab eo gloriosè gestas alijs narranda relinquo. Trigesimo octauo ætatis suæ anno Pontifex ordinatus fuit, decem verò annis in episcopatu transactis, ad Lauram se contulit: in qua annos nouem exegit: & nunc angusto loco conclusus, in quo vsque in diem hodiernum silet, quadraginta septem annos Dei gratia impleuit. Et licèt iam ætatis suæ annum cétesimum quartum attigerit, est tamen vultu hilari, & prompto alacriq; animo ad omnes labores pro Christi nomine perferendos.

His habes auctorem historiæ.

Ex hoc loco constat Iohannē adhuc vixisse dū auctor vitam eius conscriberet.

MARTYRIVM SS. VICTORIS, & Coronæ.

Ex eo quod est apud Metaphrastem.

24. Maij.

VO tempore Antoninus Romanum administrabat Imperium, ingens aduersus Christianæ fidei, & pietatis cultores persecutio desæuijt. Erat autem miles quidam genere Italus, & eximia in Deum pietate ante alios clarus, quem Sebastianus dux exercitus comprehendi, & ad immolanda dijs sacrificiā compelli iussit. At Victor (hoc namq; militi Christiano nomen erat) spreto Sebastiani mandato præcisè, & constanter respōdit: se nullo modo dijs sacrificaturum. si vellet corpus varijs supplicijs excarnificare, se paratum esse: cum probè certoq; sciat animam in manu Dei esse, quam nullo modo attingere posset. Dux hoc accepto respōso obstupuit, & nùm certum deliberatumq; ei esset mortem ita intrepidè oppetere quæsiuit. Ad quæ Victor: Hanc ego mortem esse nequaquam existimo, quę vitam conciliat sempiternam his, qui breuia hęc tormenta ad extremū spiritum fortiter perferunt. Tum Dux digitorum Victoris cōpages confringi, & à cute auelli iussit. At Victor quasi iam martyrij primitijs decoratus, in eo supplicio incredibiliter exultauit. Dux verò fornacem vehementer accendi, & martyrem in eam conijci iussit. Factum fuit quod imperatū erat celeritate magna, & nè qua martyris ossa superessent, triduò occlusa fornace in ea detentus fuit. Tertio verò die cum opinarentur eū penitus ab igne consumptū, reclusa fornace, præter omnem opinionem martyrem viuum, & vultu totoq; corpore decorum Deum laudantem, & psallentem inuenerunt.

Victoris constantia.

Crudeliter torquetur S. Victor.

Qua re cōturbatus Dux carnes pestifero infectas veneno ei comedēdas obtulit. Quæ cùm à venefico quodam ei porrectæ fuissent, sanctus martyr, Mihi quidem, inquit, vsus carniū concessus non est, sed vt intelligas veneficia tua nihili esse, eas comedam: statimq; precatione prius peracta, eiusmodi carnibus vesci cœpit: neq; mali quicquam passus est. Veneficus autē pudore suffusus, alia quædam obtulit prioribus peiora, atque: Profectò si, & huius veneni vim superaueris, ego quoq;, derelicta arte magica, protinus ad Deū, quē tu colis, accedam. Cum igitur Victor eadē qua prius, facilitate ea sumpsisset, exclamans Magus: En, inquit, vicisti, & animā meā æternis supplicijs deputatam ab inferis

A veneno nihil læditur.

Conuertitur venefic⁹ ad Christum.

foris liberasti: statimque libris suis Vulcano traditis, Christo ex animo nomen dedit.

Tunc furore accensus Sebastianus iussit totius corporis martyris neruos diuelli, & feruens oleum occultis corporis partibus infundi. Quo facto beatus martyr: Tam mihi, inqt, suaue hoc oleum feruens visum est, q̃ aqua gelida, quæ ab homine nimio æstu laborante potari solet. Tũc Dux intolerabili furore correptus martyrem in ligno suspendi, & ardẽtes eius lateribus faces admoueri iussit: & cõuersus ad martyrem: Sacrifica, inquit, dijs, diu enim te pertuli. Cui Victor: Minimè faciam quod tu vis, sed quod vult Deus meus: quem precor, vt sacrificium purum, & castum meipsum illi offerre possim, in cuius potestate, & anima, & corpus meum est. Tunc Dux venenum aceto mistum in eius fauces ingeri, & oculis eum priuari iussit. At beatus Victor: Cum, ait, corporis mei visum excęcaueris, tunc interiori animæ sensu acutius videbo. Corporei enim oculi mundi hujus vanitatem aspiciunt: at cordis acies veram illam lucem intuetur. Cogis me, inquit Dux, multa, & magna tibi inferre tormenta. Ille autem: Et ego gratias ago Deo meo, qui facultatem, & robur eadem perferenda mihi præstat. Vt igitur libet, me crucies, neque vlla in re mihi pareas: paratus enim sum omnes, quascunq; mihi attuleris, ærumnas libenter perpeti, Deo ipso mihi vires suggerente.

Tunc Dux in rabiem cõuersus: Suspendite, inquit, hominem istum obuerso in terram capite, quoad anima cum sanguine per nares defluat. Illo igitur suspenso milites discesserunt. Triduo in eo supplicio perseuerauerat, cũ milites redeuntes, quem mortuum existimabant, viuum reperere: Sed fertur ipso accessu omnes luminibus orbatos fuisse, quæ tamen martyr suis precibus restituit. Itaque restituta militibus videndi facultate illi abierunt, & Duci quæ acciderant, retulere. Tum verò ille furore æstuans, militibus, vt Victorem degluberent, pręcepit. Cumque ferro armati propinquarent, beatus martyr: Licèt, inquit, corporis cutem abstuleris, mentem tamen, & cogitationes meas non superabis. Aderat ibi militis cuiusdam vxor, Stephana nomine, annos nata sexdecim, quæ voce magna Victorem fœlicem, & terq; quaterque beatum prædicare cœpit, & depromptis varijs scripturæ locis mirificè exhilarare. Tandẽ verò hęc accidit. Ecce video duas è cœlo coronas demissas, vnam maiorem, alteram minorem: & maiorem quidem illam, tibi allatam ab angelis duodecim, minorem verò ad me missam audiui. Nam etsi vas infirmũ ego sum, nihilominus tamen, & ipsa parata sum certamen subire.

Tres dies reuoluto in terrã capite manet suspensus.

Cutis ei detrahitur.

Stephanas Grecè, Latinè, Corona.

Hæc cum audijsset Dux iratus valdè, fœminam illam ad se adduci iussit, quam sic affatus est: Quænam es tu? Christiana, inquit illa, ego sum. Tum Dux, quot annorum es? Cui Stephana, quindecim, & mensium octo. Quæsiuit prętereà Dux quãdiu cum viro, quicum iuncta fuerat, vixisset. Respondit illa, se annũ vnum, & menses quatuor cum eo vixisse. Et quare, inquit, tam citò mundum reliquisti? Ad quę Stephana: Reliqui breuem, & fragilem mũdi huius decorem, & terrenas, ac fallaces corporis voluptates, vt fidenti animo Saluatori meo Iesu Christo, quẽ expectamus, occurrere valeam: illi videlicet diuino, & celesti sponso, terrestris.n. ad tempus est, & mortalis. Tum Dux: Desistas ab ista nugacitate inutili, & ad deos accedens illis sacrifices, nè nouis, & grauioribus tormentis te cruciatã consumam. At illa dixit: Ego vocor Stephana, cui in cœlis corona reposita est. Quamobrẽ sacrificia ista vestra nõ offerã, vt à vero illo certaminũ pͥ fide Christo coronam recipere possim.

Prælata Corona cõfessio.

His auditis Dux ille furore nimio accensus, iussit Stephanam duabus palmarum arboribus incuruatis alligari: & repentè arbores illas dimitti. Quo facto bellatrix, & martyr Stephana

Discerpta abijt in cœlos.

phana per medium discerpta est: prę claroq; ornata martyrio ad cęlos migrauit. Sanctum autem Victorem iussit securi percuti. Qua sententia mirabiliter gauisus Victor in has voces prorupit: Gratias ago Deo meo, qui me tali, ac tanto dono dignatus est. Cumq; ad supplicium duceretur, prophetico spiritu excitatus, dixit Quæ floribus: Post dies septé oratores vestri morti succũbent, & vos post duodecim eadem mors cõprehendet. Dux verò post dies viginti quatuor ab aduersarijs in captiuitatem abducetur. Porrò hoc meũ corpusculum post annos tres ab hominibus nostris in locu los iampridem mihi paratos deferetur. His dictis securi percussus est, statimque sanguis, & lac non sine ingenti omnium admiratione ex vulneribus eius profluxerunt. Quo miraculo multi Grecorum permoti ad fidé accesserunt: in qua postea, exitu certissimo martyris vaticinia probante, mirificè confirmati sunt. Martyrio autem functi sunt S. Victor, & beata Stephana in vrbe Damasco, imperante Antonino, & Sebastiano Duce.

S. Victor securi percutitur.

Prophetia eius.

VITA S. BONIFACII Episcopi Ferentini in Tuscia.

Ex ea qua est per D. Gregorium Papam lib. 1. dialog. cap. 9. Claruit circa tempora Iustini Imperatoris.

14. Maij.

SANCTVS Bonifacius nutritus in obsequio Gaudétij presbyteri ciuitatis illius, quę Ferentis dicitur, Antistes, & vitæ sanctitate, & miraculis claruit Habebat is vnicum paupertatis suæ solatium vineam exiguam, quę quodam die ita grandine irruente vastata est, vt in ea paucis viribus vix parui rariq; racemi remansissent. Pro quo magnas vir Dei omnipotenti Deo gratias egit, q maiori se inopia affligi cerneret. Sed cũ iam tẽpus vindemię immineret, quadã die mandauit Cõstantio presbytero nepoti suo, vt cuncta vini vascula, doliaque omnia, vt ante cõsueuerat, pice superfusa præpararet Quod cum nepos illius presbyter audisset, valde admiratus est, quòd quasi insania præciperet: vt vini vascula præpararet, qui vinum minimè haberet: iussis tamen obtemperans omnia ex more præparauit: Tunc vir Dei collectis racemis ad torcular abiit, & eiectis omnibus, solus ibidem cum puero remansit, à quo paucissimos illos racemos calcari fecit. Cumque ex iisdem racemis parum aliquid vini deflueret, cœpit hoc vir Dei per omnia dolia vasaque, quę parata fuerant, pro benedictione diuidere: vocatoque ad se presbytero iussit adesse pauperes. Tunc protinus tanta vini copia torcular redundauit, vt omnia pauperũ vascula implerentur. Quibus cum se idoneè satisfecisse conspiceret, apothecam clausit, atque impresso sigillo proprio munitam reliquit: moxq; ad ecclesiam redijt. Die verò tertia, prædictum Constantinum vocauit, & oratione facta apothecam aperuit, & vasa in quibus tenuissimum liquorem infuderat, vbertim vinum fundentia inuenit: ita vt pauimentum omne excrescentia vina inuaderent, si ad hæc episcopus tardius intrasset. Tunc terribiliter presbytero præcepit, nè quousque ipse in corpore viueret, hoc miraculum cuiquam indicaret: pertimescens videlicet, nè virtute facti, fauore humano pulsatus, inde intus euanesceret, vnde foris hominibus magnus appareret.

Paupertas ecclesię Ferentina.

Insigne miraculum.

Alio quoque tempore cum Beati Proculi martyris natalitius appropinquaret dies, vir nobilis Fortunatus magnis precibus ab eodem venerabili viro postulauit, vt cum apud beatum martyrem Missarum solennia ageret, ad benedictionem dandam in suam domum declinaret. Vir autem Dei negare non potuit, quod ab eo ex Fortunati mente charitas poposcit. Peractis igitur Missarum solennijs, cum ad prędicti Fortunati

venisset

Vir sanctus abominatur ioculatorem.

venisset mensam, priusquã Deo hymnũ diceret, sicut quidam ludendi arte ci bum solent quærere, repente ante ianuam eum simia vir astitit, & cymbala percussit. Quem sanctus vir dedignatus audiens sonitum dixit: Heu heu, mortuus est miser iste. Ego ad mensam refectionis veni, os adhuc in laudem Dei non aperui: & ille cum simia veniens percussit cymbala. Subiunxit quoque & ait: Ite, & pro charitate ei cibum potumque tribuite: scitote tamen, quia mortuus est. Qui infœlix vir, dum panem ac vinum ex eadem domo percepisset, egredi ianuam voluit: sed saxum ingens subito de tecto cecidit, eiq; in verticem venit. Ex qua percussione prostratus, in manibus iam semiuiuus leuatus est. Dic verò altera, secundùm viri Dei sententiam, funditus finiuit vitam.

Alio tempore Constantius nepos eius, equum suum duodecim aureis vendiderat, preciumque in arca reposuerat. Tunc subitò ad episcopum pauperes venerunt, qui importunè precabantur, vt eis aliquid ad consolationem inopiæ largiretur. Sed vir Dei, quia, quid tribueret, non habebat, æstuare cępit in cogitatione, nè ab eo pauperes vacui exirent. Cui cũ repentè nepotis equus & preciũ eius in arca reconditum in mentem venisset, accessit ad arcam, & piè uiolẽtus claustra arcę comminuit, ex qua duodecim aureos tulit: eosque indigentibus, vt placuit, diuisit. Itaque Constantius presbyter reuersus ex opere, arcam fractam reperit, & caballi sui precium, quod in eam posuerat, non inuenit. Tunc voce magna perstrepere, & cum furore nimio clamare cœpit: Omnes hic uiuunt, solus ego in domo hac uiuere non possum. Ad cuius voces cum multi accurrerent, tum episcopus voce blanda eius furorem mitigare uoluit. At ille, cum iurgio, solidos suos reposcens nulla antistitis persuasione placari poterat. Tum uir sanctus importunis eius clamoribus coactus, B. Virginis ecclesiam ingressus est, & expansis ad cęlum manibus, stando orare cœpit; vt ei redderet, vnde presbyteri furẽtis insania mitigari potuisset. Cumque subitò oculos ad vestimentum suum inter extensa brachia reduxisset, repentè in sinu suo duodecim aureos inuenit, ita fulgentes, tamquam si ex igne producti eadem hora fuissent. Qui mox de ecclesia egressus eos in sinum furentis presbyteri proiecit, dicens: Ecce habes solidos quos quæsisti: sed hoc tibi notum sit, quia post mortem meam, in huius ecclesię episcopum non eligeris, propter tuã auaritiam. Ex qua sententia veritatis colligitur, quia eosdem solidos presbyter, pro adipiscendo episcopatu, præparabat: sed viri Dei sermo præualuit: Nam idem Constantius in presbyteratus officio vitam finiuit.

Benignitas eius in pauperes.

Diuinitus ei aurei redduntur.

Venerunt quandoque ad eum, hospitalitatis gratia, duo Gotthi, qui Rauennam se festinare professi sunt. Quibus ipse paruum vas ligneum, vino plenum manu sua præbuit, quod fortasse in prãdio itineris habere potuissent, ex quo illi, quousque Rauennam venerunt, Gotthi biberunt. Aliquantis autem diebus in eadem ciuitate morati sunt, & vinum, quod à sancto viro acceperant, quotidie in vsu habuerunt. Sicque vsque ad eundem venerabilem Patrem ferentes, reuersi sunt, vt nullo die cessarent bibere, & tamen vinum eis ex illo vasculo nunquam deesset, ac si in illo vase ligneo, quod Episcopus eis dederat, vinum non augeretur, sed nasceretur.

Vinum in vasculo auget.

Quadam die vir sanctus hortum ingressus eum magna erucarum multitudine eum coopertum inuenisset, quæ omne olus depascebantur, conuersus ad easdem dixit: Adiuro vos in nomine Domini Iesu Christi, recedite hinc, atque hæc olera comedere nolite. Quæ statim ad Dei verbũ ita omnes egressæ sunt, vt nec vna quidem intra spatium horti remaneret. Sed quid mirum quod hęrede episcopatus eius tempore narramus, quando

Erucas iussis pellit ex horto.

db iam ab omnipotente Deo, ordine simul & moribus creuerat: dum illa magis miranda sint, quæ adhuc puerulus gessit. Nam eo tempore quo cũ matre sua puer habitabat, egressus hospitio, nonnunquam sine linea crebro etiam sine tunica reuertebatur: quia mox vt nudum quempiam inuenit, vestiebat, hic se expolians, vt se ante Dei oculos illius mercede vestiret. Quem mater sua frequenter increpare consueuerat, dicens quòd iustum non esset, vt ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ die quadam horreum ingressa, pœnè omne triticum, quod sibi in expendium totius anni præparauit, inuenit à filio suo pauperibus erogarum: cumq; semetipsam alapis pugnisque tunderet, quod quasi anni subsidia perdidisset, superuenit Bonifacius puer Dei, eamque verbis, quibus valuit, consolari cœpit. Quę cum nihil consolationis admitteret, hanc rogauit, vt ab horreo exire debuisset, in quo ex omni eorum tritico parum, quod inuentum est, remansisset. Puer autem Dei se illic protinus in orationẽ dedit, qui post paululum egressus ab horreo matrem reduxit: quod ita tritico plenum inuentum est, sicut plenum antea non fuerat, vnde mater illius totius anni sumptus se congregasse gaudebat. Quo viso miraculo compuncta mater, iam ipsa cœpit hortari vt daret, qui sic celeriter posset, quæ petijsset, accipere.

Adhuc puer quã fuerit larg⁹ in pauperes.

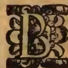
Precib⁹ magnã tritici copiam obtinet.

Hæc itaque in hospitij sui vestibulo gallinas nutrire consueuerat: sed eas ex vicino rure vulpes veniens auferebat. Quadam verò die, dum in eodem vestibulo puer Bonifacius staret, vulpes ex more venit, gallinam abstulit. Ipse autem concitus ecclesiam intrauit, & sese in orationẽ prosternens, apertis vocibus dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimentis matris meæ manducare non possim? Ecce enim gallinas quas nutrit vulpes comedit. Qui ab oratione surgens, ecclesiam est egressus. Mox autem vulpes redijt, gallinam, quam ore tenebat, dimisit, atque ipsa moriens ante eius oculos in terram decidit: & sic exauditus est in rebus vilibus puer sanct⁹ & simplex, vt in paruis disceret, quantum de Deo præsumere in magnis petitionib⁹ deberet.

Precib⁹ vulpem interfi cit.

HISTORIA INSIGNIS Pontij Martyris.

Ex ea qua apud Surium est. Passus est anno Christi 246. Fabiani Papæ 8. Philippi Imperatoris 5.

BEatus Pontius patrem habuit vrbis Romanæ Senatorem, Marcũ nomine, matrem Iuliam. Ea prægnans cum templa, falsorum deorum munera oblatura, vna cũ marito suo obiret, ad templum Iouis peruenit. Illud ipsa ingrediente, fortè stabat sacerdos velato capite infula ornatus ad aras. Is à dæmone arreptus, velamen cum infula discerpsit, eiulansq; mirum in modum templum clamoribus impleuit, ita dicens: Hæc mulier filium vtero gestat, qui grande hoc fanum funditus euertet & deos illi⁹ comminuet. Quas voces cum identidem repeteret, Marcus & Iulia in vicinas ædes aufugerunt: correptoque saxo Iulia ventrem & latera sua tundebat: Vtinam, inquiens, non concepissem eũ, qui hoc magnum delubrũ & eius numina euertet. Satius profecto fuerit me cũ illo pariter interire.

14. Maij. S. Pontij parentes.

Post vbi aduenit pariendi tempus, infantem formosum enixa est, nulla macula aspersum, existimãtibus alijs abortum edituram matrem, propter vim, crebris ictibus, corpori eius illatam. Et illa quidem volebat etiam natum puerum perdere, sed pater obsistebat, dicens: Si vult Iupiter vlciscatur hostem suum, atque ita conseruatus est paruulus, cui Pontio nomẽ indiderunt. Nolebant autem vnquã in templa idolorum eum introducere. Postquam ereuit, doctissimis pręceptoribus adhibitus, diuersarum artium

Nascitur Pôtius prater opinionem formosus.

tium & philosophiæ studijs imbutus est, tenaci memoriæ omnia commendans. Cum autem primo diluculo aliquando ad præceptorem suum pergeret, audiuit Christianos, quibus Pontianus Romanus Pontifex præerat, psallentes & dicentes: Deus autẽ noster in cœlo, omnia quæcunque; voluit fecit. Simulacra gentium argentum & aurum, &c. Id ille audiens diuinitus compunctus, suspirãs fleuit: sublatisque ad cœlum manibus: Deus, inquit, cuius laudes isti concelebrãt, fac me, quæso, ad tui notitiam peruenire: moxque fores pulsare cœpit. Qui statim à Pontifice, Spiritu sancto pueri aduentum ei reuelante, benignè humaniterq; admissus est. Ingressus igitur puer cum adolescentulo Valerio condiscipulo suo, de fide instructus est: & sedulo deinceps, posthabitis magistris suis, Pontifici de rebus diuinis disserenti, aures præbuit.

Pontianus Põtifex Romanus.

Pontius instruitur in fide Christi à Romano Pontifice.

Interea accidit vt reuertentem illi parens Marcus interrogaret, quidnam è suis præceptoribus didicisset, cui respondit puer: nunquam se tam bene institutum, quàm hoc biduo. Tandem eò progressus est, vt parenti suo vanitatem idolorum demonstraret: eumque ad Pontianum Pontificẽ introduceret, qui breui eum ad Christum adduxit, & lustralibus aquis expiauit. Eo autem postea vitæ munere sanctè perfuncto, filius Pontius, quãquam inuitus & reluctãs in patris locum cum honore substitutus est. Porro in regia tanta morum suauitate & modestia versabatur, vt mirè omnibus charus esset. Per id tempus fœlici obitu Pontianus decessit è vita, eique Anterus successit; qui vno tantũ mense Ecclesiæ Dei præfuit. Ei subrogatus Fabianus beatum Pontium haud secus atque filium suum dilexit. Ille vero iam perfectus, omnes facultates suas, per manus S. Fabiani, in pauperes erogauit.

Pater eius cõuertitur.

Sic scribit Onuphrius, licet aliter Platina habeat de Antero.

Erat autem etiam familiariter notus & amicus duobus Philippis Imperatoribus patri & filio. Ij vero anno Vrbis conditę millesimo, vt deos sibi propitios redderent, & grati animi significationem ostenderent, q eos in annum Romanæ vrbis millesimũ perduxissent, sacrificia offerre voluerũt. Pontius autem, cum eum ad societatem, vt amicum inuitarent, multis modis subterfugere nitebatur. Sed cũ nullus subterfugiendi locus, aut occasio daretur, audacter ad Imperatores conuersus dixit: o pijssimi Imperatores, cum Augustum vobis à Deo imperium in homines collatum sit, cur non eum potius honoratis à quo tanto estis beneficio aucti. Respondis Philippus: Ego verò ea causa magno Deo Ioui sacrificare cupio, quòd ab illo hæc mihi collata sit potestas. At Pontius subridens; Ne erres, inquit, Imperator. Est Deus præpotens in cœlo, qui omnia condidit verbo suo, & spiritus sui gratia animauit. Quid plura? Imperatores his, & alijs eius sermonibus permoti, crediderũt, & à Sancto Fabiano Papa sacris aquis lustrati sunt. Porrò Fabianus, & Pontius magni fani idola omnia confregerunt, & ipso templo funditus subuerso ingẽtem populi multitudinem ad fidem traxerunt.

Vide Baron. Annal. to. 2 anno Christi 246. de duobus Imperatoribus Philippis ad fidẽ per Pontium cõuersis.

Vide Baro. Anna. tom. 2 an. Chri-

Conuertit duos Imperatores.

Postea autẽ Valeriano & Gallieno imperantibus, & dira in Christianos persecutione sæuientibus, beatus Põtius ab Italia egressus, ad Cimelam vrbem se contulit. At Claudius præses pro tribunali sedens iussit eũ eoram se adduci, dixitque ei: Tune es ille Pontius, qui Romanam vrbem nescio qua excitata seditione turbasti, atque etiam piorum principum animos abalienasti? Respondit S. Põtius: Ego verò neque turbaui quenquam, neque subuerti: sed à malorum dęmonum cultu & errore ad Deum verum conuerti. Cumque non posset ad sacrificandum induci, Præses omnium tormentorum instrumẽtis productis, primo eum in eculeo tanta feueritate distendi iussit: vt per omnia membra pœnæ diffunderentur. Videbimus, inquiens, num Deus eius sit eum ex manibus meis erepturus. At beatus Pontius ait: Tametsi tu putas imbecillum esse

esse Deum meum, mihi tamen planè persuasum habeo, pœnas tuas in eius nomine mihi nullum prorsus doloré irrogaturas. Cum ergo in eculeo ten deretur, & ministri cochleam imposi tis vectibus promouerent, cum magno fragore ruptus est eculeus, adeoque in puluerem redactus, vt nusquã appareret: quique præsentes aderãt, repentino fulgore exanimes reddebantur.

Diuinitus è tormentis eripitur.

Tunc verò Pontius hilari ad Præsi dem vultu: Vel nunc tandem, inquit, incredule disce, Deum nostrum pios posse de tentatione eripere: vos auté iniquos & impios in die iudicij æter nis ignibus cruciandos destinare. Iussit autem Præses apparari amphiteatrum, & beatum Pontium in arena de poni. Vbi tum ex consilio Anabij asses soris eius, duo venatores cũ taureis vrsos in eum incitarunt: sed illi è caueis egressi, ipsos venatores miserè discerpserunt, ita vt humana forma pœnitus destituti viderentur. Porrò S. Pontio blandientes nullam prorsus molestiam attulerunt. Id conspicatus populus sublatis in cęlum clamoribus dicebat: Vnus est Deus Christianorum, quem Pontius colit. Ijs vocibus efferatus Præses, præcepit Christi martyrem, iniectis in eius manus & pedes catenis, in media arena statui, magnamque lignorum struem & omne genus fomitis comportari & in cendi. Sed ecce flamma lambens materiam omnem, atque fomitem, nihil eius relinquit non combustum & absumptum: at sancti martyris ne fimbriam quidem vestimenti lædit. Pudefactus ea re Præses, hortatur martyrem vt Apollini sacrificet. Ille verò respondit: Ego corpus meum sacri fico Deo meo, qui me ab idolis vestris hactenus incontaminatum conseruat. Vobis autem & principibus vestris breui aderit celestis vindicta, qui iniustè seruos Christi persequimini.

Vrsi blandiuntur S. Pontio.

Cernens Præses eius constantiam, iussit eum in saxo, quod riuulo immi nebat, decollari, corpusque eius deor sum proijci. Non multo post completus est sermo martyris propheticus. Valerianus enim Imperator à Sapore Persarum rege captus, ludibrio est habitus cunctis diebus vitæ suæ: ita vt quotiescunque rex Sapor equum conscendere vellet, in eius curuatum dorsum & ceruicem posito pede, pro scabello eo vteretur: Gallienus verò apud Mediolanum à militibus suis comprehensus & gladijs cõfossus est. Porrò Claudius Præses & Anabius assessor eius, eadem hora, qua capite plexus est S. Pontius, arrepti à dæmonibus præfocati sunt. Claudius linguam suã morsibus particulatim discerpsit; Anabij oculi è suis sedibus præ nimio dolore extrusi, pellibus te nuissimis per ora pendebant: denique momento temporis ambo animas expirarunt.

Decollatur S. Pontius.

Cælestis vl dicta in tyrannos.

VITA S. BONIFACII Archiepiscopi Moguntini, Germanorum Apostoli & martyris, post VVillibaldum primum Eistetensem Episcopum.

Ex ea quæ est apud Surium fide integra. Quo tempore floruerit ex actis constat.

CVm gens Anglorum sub fidei iugum, beatissimi Pontificis Gregorij studio, missa fuisset, & eius suffragantibus meritis, prę multis natio nibus sanctorum virorũ ferax & fertilis imprimis esse cœpisset, quorum doctrinis tanquam luminibus quibusdam hominum pectora obcæcata illustrarentur; inter illos etiam sanctum Bonifacium, ceu Luciferũ quendam, cæteris syderibus illustriorem edidit. Is verò magna parentum cura educatus, magnarum quoque virtutum, pro ætatis incremento, factus est studiosus. Et quidem cum adhuc puellus esset, si quem fortassis siue Clericum siue laicum audisset diuini verbi notitiam deferentem, mox quã tum

14. Maij. Quo die eũ Vsuard' habet. Ado autem Nonis Iunij.

Anglia sanctorũ virorum ferax.

tum ea permitteret ætas, secum expendere solebat, quidnã inde ad suos vsus & profectus accommodare posset. Cumque eiusmodi meditatione diuturna ad superna & cęlestia appetenda se erigeret, patri aperuit mentem suam, orans vti ne deesset proposito suo. Vt verò audiuit isthuc pater, primò quidem obstupuit: deinde eum obiurgans nunc minis, nunc blãdimentis, ad mundi huius curas conatus est pertrahere: & vt animum teneri rum facilius à sententia deduceret, promisit se eum, post obitum, omniũ facultatum & prædiorum suorum hęredem scriprurum.

Pater eũ retrahit à vita monastica.

At puer sanctus iam virtute diuina plenus, quantò eum pater enixius reuocabat ad ea, quæ sunt mundi huius, tantò proposito suo tenacius inhæsit, & ad sacrarum studia literarũ ardentius aspirauit. Itaque miro diuinæ moderationis iudicio factũ est, vt pater, qui solus resistebat, repentino correptus morbo, à sua sententia discederet, puerumq; per idoneos homines ad monasterium, quod prisco vocabulo Adescancaster dicitur, mitteret, commendans eum VVolfhardo venerabili eiusdem monasterij Abbati. A quo sanè, pro monasticę vitæ instituto, benignè susceptus, fratribusq; cõmendatus, vniuersa religionis exercitia, quæ illa ętas admitteret & probè inchoauit & in dies melius prosecutus est. Vbi autem è pueritia excessit, vsqueadeo in venerabilium Patrum instituta & sacrã lectionem incubuit, vt momentis omnibus, sua in illo virtutes capesserét incrementa. Cum verò in illo monasterio propter doctorũ hominum penuriam, inexhausto suo sacras Scripturas cognoscendi desiderio non posset facere satis, permissu Abbatis ad monasteriũ quod hodie *Nutscelle dicitur, se contulit, & beatæ memoriæ VVinberti Abbatis, qui tunc illi præerat, magisterio se subdidit. Ibi verò optata eruditione potitus, adeo cępit haberi celebris, vt fama doctrinæ eius passim diffusa, alios etiã alliceret, vt

S. Bonifacius religioni se dat.

Discẽdit ad aliud per ius monasterium.

Forsè Nouacella.

se in eius traderent disciplinam. Cũ igitur insigni iam præditus sapiẽtia, alios nihilominus humilitate & subiectione anteuerteret: & illũ alij partim sapientię eius opinione incitati, partim saluberrima eius doctrina imbuti, honore ceu patrẽ afficerent, cunctique eum laude & prędicatione efferrent, & singulis Ecclesiastici ordinis gradibus dignũ affirmarent; tandẽ ætatis suæ anno plus minus trigesimo sacerdotio initiatus est. Eam verò adeptus dignitaté, qualem se exhibuerit ex operũ eius testimoniis certius ac melius quàm vllis verborum indiciis colligi potest.

Fit Sacerdos.

Per id tempus regnante in Occidẽtali Anglię regione Saxonum rege nouus extitit tumultus, cuius compescendi causa regis iussu & procerum eius consilio Synodus indicta est: ad quam cunctis confluentibus & controuersiam nuper ortam dirimentibus, visum est sapientibus quibusdã, vt, quæ illis definita essent, ad Brichtvvaldi Cantuariensis Archiepiscopi notitiam perferrentur. Tum verò inter omnes Bonifacius tantę rei expediendæ idoneus inuentus est. Itaque Bonifacius ea legatione sibi demandata, pręclarè eo munere apud Archiepiscopum functus est: & regem & omnes Dei seruos magno gaudio affecit. Ea autem re nomen eius, tam apud eos qui in Clero numerantur, quàm homines laicos, adeo celebre euasit, vt deinceps sępissimè rogatus sit, vt se in ipsorum Synodis pręsentem exhiberet. Sed quia ab humano fastu abhorrebat plurimũ, cœpit tractare seriò, quemadmodum relictis parentibus & cognatis omnibus, ad loca remotiora Christi causa emigrare posset. Qua in cogitatione cũ diu & quidẽ accuratè versaretur, eam tandẽ supradicto Abbati aperuit: qui vehementer eũ talia moliri admiratus, primò eius voluntati pcisè reluctatus est: ad extremũ tamen, Bonifacio cõstanter in proposito & precibus perseuerante, assensus est: prorsus vt diuina prouidentia id agente, & sumptus

Synodus Anglię.

Legatione fungitur.

ptus erat iter necessarios & duos fratres cumprimis fideles, quorũ & corporalibus & spiritalibus adminiculis fulciretur, suppeditauerit. Ita ergo vtriusq; hominis solatijs instructus, prospero cursu iter ingressus est, peruenitque ad locum, qui antiquitus Anglo Saxonũ vocabulo dicitur Cundenvvic: nec multo post abijt in Dorstet, vbi aliquandiu moratus, die ac nocte debitas Deo persoluit laudes.

Ea tempestate inter Carolum Francorum Principem et Ducem egregiũ, Frisonumque Regem Rathbodum, hostilis orta dissensio populos vtrinque perturbabat, & maxima ecclesiarum pars, quæ in Frisia ditioni Francorũ subditæ fuerant, Rathbodo persequente & Christi seruos profligãte, vastata & destructa est: dæmonumq; cultus prophanis extructis fanis miserandum in modum instauratus.

In Frisia Christi Ecclesiæ destruuntur.

Cuius rei indignitate permotus vir Dei ab illis locis recessit, peruenitq; Traiectum, vbi Rathbodum Regem pijs monitis & precibus à tanta impietate reuocare conatus est. Deinde peragratis eius terræ locis cum frustra se illic verbi Dei sementem facere cognosceret, vacuis spiritali fertilitate aruis relictis ad natale solum se recipit. Interea monasterij sui pater vitę munere perfunctus fuerat, cuius obitu valde afflicti fratres, sancti viri spiritalibus colloquijs recreati sunt, hortantis eos vt in monasticę disciplinæ obseruantia permanerẽt, & aliquem sibi rectorem eligerent. Illi verò vnanimiter eum precabantur, vt pastoris apud ipsos vice fungi ne recusaret. At ille altiora animo volutans, non quidem illorum preces vllo superbiæ fastu contempsit: sed ait se patriæ honoribus & facultatibus despectis, pro Christi amore & aliorum salute peregrinationes meditari. Quod vt illi audierunt summa beneuolentia eius proposito assensere. Vt autem maior accederet auctoritas loci eius antistitem Danielem adijt, vt eius benedictione & literis Romam iturus frui mereretur.

Abbatis functionem recusat.

Ea igitur benedictione fretus mox valedicens fratribus itineri se dedit, collectisque non paucis eodem spiritu feruentibus, terrarum & maris lõga spatia & ignotas vias emensus est: ac tandem Romam delatus, Apostolicæ Sedis Pręsulem Gregorium II. allocutus est, eique tum causam aduentus sui, tum desiderium, quo diu flagraret, exposuit. Mox Pontifex hilari vultu eum intuens, peramanter excepit, seduloq; deinceps cum illo sermones conferens, per omnem Germaniam prædicandi ei munus demandauit. Igitur acceptis à venerabili Papa literis; profectus est inde ad Longobardorum regem Luitprandũ. A quo honorificè susceptus aliquamdiu apud illum hospitio vsus est. Porrò ab illo discedens, ardua & prærupta Alpium iuga transcendit, ignotosq; Baioariorum & Germaniæ fines perlustrans, in Thuringiam peruenit; accuratè explorans vbique instar apis prudentissimę, vbi postmodum nectarea sanctæ fidei mella colligere & cõportare posset. Cumque dies aliquot in Thuringia hęreret, omnes interim illius prouinciæ principes, ad sacram fidem & religionem inuitauit: Sacerdotes quoque, quos variis deditos flagitijs comperit, sermonibus Euangelicis ad institutionis Canonicæ normam correxit. Audita autem Rathbodi Frisonum regis morte, qui per id tempus magnã in Christianos persecutionem exercuerat, multo affectus gaudio, in Frisiam nauigauit, ibiq; verbi diuini semina spargens, permultos ab errore idololatriæ retraxit.

Venit Romam cum socijs.

Gregori' II cõmittit illi Euangelij munus per Germaniã.

Venit ad Thuringos.

Item in Frisiam.

Eodem tempore venerabilis VVillibrordus, Traiectensis ecclesiæ Præsul, buccinam cęlestis doctrinę in Frisia inflauit, cuius studiis S. Bonifacius mirificè gratulans & adhærens, triennio apud illum suam nauauit operam. Erat autem VVillibrordus de uecta prorsus ætate, suggerentibusq; discipulis, hunc Dei seruum, senectutis suæ solatium, ad suscipiẽdum Episcopi munus obnixè rogauit. At ille tanta

Manet apud VVillibrordum.

Recusat episcopatum. tanta se functione indignum reputās respondit, se euangelizandi causa à B. Gregorio Papa in Germaniam missum esse, & in eas nationes Barbaras delatum, sponte se sua ditioni eius subiecisse. Itaque non licere, posthabito Pontificis mandato, aliud quoduis negocium suscipere, sed in illas regiones, ad quas missus esset, sine mora properandū. His auditis VVillibrordus illi bene precatus, abeundi potestatem fecit.

Ar ille proficiscens, venit Amanaburgum; cumque ingentem populum in Frisia Christo lucrifaceret, & plurimos ardentioribus charitatis radijs illustraret, tum collectis non paucis fratribus, monasterium extruxit: *Extruit monasterium.* atque inde in Hassiam siue Catthorum regionem, prędicandi causa profectus est. Ibi verò multa hominum millia salutaribus vndis tinxit, ac prosperos Euangelii successus Romano Pontifici nunciauit: simulque de rebus variis, quæ ad quotidianā populi recens conuersi necessitatē pertinebant, eundem Pontificem consuluit. Literæ fuere magno cum gaudio acceptæ, & responsum ad propositas quæstiones conuenienter datum: & ipse vir sanctus Pontificis literis Romam euocatus. Mox igitur ad summum obedientiæ gradum contendēs, *Romã Pontificem inuisit.* fratrum agmine stipatus, Italiam petijt, & humiliter se suaq; omnia Pontifici subiecit. Pontifex autem post multos vltro citroque sermones habitos, aperuit ei, ꝙ decreuerit illum Episcopū ordinare, vt ampliori Apostolicæ dignitatis auctoritate suffultus, tantò apud omnes eius cōciones gratiores essent, quantò certius constaret, à Præsule Apostolico ipsum, vt concionetur, esse destinatum. Tum vir Dei omnia sagaciter perpendens, metuensq; nè illud Propheticum in ipsum cōpeteret, Noluit benedictionem & elongabitur ab eo: *Psalm. 108* tantæ bene dictionis gratiam minimè recusauit. Vt autem adfuit dies ordinationis eius, *Cōsecratur à Pontifice Episcopus.* qui fuit pridie Kalendas Decembris, id est, in sancti Andreæ Apostoli ferijs, Pontifex eum & consecrauit episcopum, & Bonifaciū deinceps dici voluit, cum antea VVinfridus diceretur: *Bonifacius antea VVinfridus dictus.* & vt obedientiam sibi suisq; successoribus exhibendam, omnemque sacræ fidei traditionem obseruādam arctius eum astringeret, iuramētum ab eo exegit & accepit.

Eo autem iuramento præstito Pōtifex vicissim eum quibuscunque potuit modis prouehere & venerari studuit: datisque ad reges & viros principes atq; antistites literis, eum omnibus & singulis tuendum commendauit. Quarum literarum auctoritate fretus in Germaniam ad Carolum Martellum profectus, exhibitisque Romani Pontificis literis, se eius ditioni & patrocinio commisit, illoq; annuente ad Catthorum, quos Hessos vocant, quibus iam ante prędicare cœperat, regionem abiit. Illos autem pręter spem atque opinionem, Christiana religione abiecta, in varios incidisse errores reperit. *Errores Hessorum.* Alii enim lignis & fontibus sacrificabant: alij pręstigias & incantationes sectabantur: plerique aliis nefandis sacrilegiis erant addicti: pauci verò in via veritatis quam semel didicerant, persistebant: quorum quidem consilio arborem quandam mirę vastitatis, quā prisca voce Iouis arborem nuncupabant, in loco qui Geismere dicitur, seruis Dei ipsis assistentibus, excindere tētauit. Accurrit autem magna ethnicorum multitudo, illum tanquā hostem suum necare volentium. Sed cum arbor paulū cęderetur, mox qua si diuinitus agitata, in quatuor partes dirupta est. *Arborē ingentem diuinitus subuertit.* Quod cernētes ethnici illi, Dominum laudantes, fidem cōplexi sunt. Sanctus autem Pręsul ex illa ingenti vastæ arboris mole oratorium in beatissimi Petri Apostoli honorem construxit.

His ita gestis, in Thuringiam profectus est, vt eius gentis principes hę retica prauitate corruptos ad sanitatem adduceret. *Hęresis auctores in Thuringia.* Quidam enim pseudochristiani, Dorthuuinus, Berthe-rus, Eanberbertus & Humedus apud

eos.

eos hospitio recepti hæreseos illis auctores fuere. Cumque illi ipsi impuri scortatores & adulteri viro Dei certamen excitassent, ab illo egregiè confutati, dignam suæ vesaniæ mercedem retulere. Manabat interim longè lateque fama prædicationis eius, & credentium numero magnæ fiebant accessiones, templa instaurabantur, monasteria construebantur: in quibus id quod in Ordorff in honorem S. Michaelis Archangeli conditū est facilè primas tenet. Omnes enim qui se Deo ibidem consecrabant Apostolicò more viuentes, iustis laboribus, quæ ad victum vestitumque necessaria sunt, sibi comparabant. Qua autē de causa illud Archangelo potissimū dedicatum fuerit, non erit abs re explicare. Cum vir Dei in Thuringia prædicando Euangelio incumberet, & nocte quadam apud Oraham flumen fixis tentorijs permaneret, lux cœlitus diffusa totum illum locū mirabiliter illustrauit: atque in ipsa luce S. Michael Archangelus apparens, eum in Domino confortauit. Mane vir Dei cœlesti delibutus consolatione Missarum solēnia illic celebrauit: ac deinde prandium sibi parari iussit. Dicente autem ministro deesse cibū, quo vesceretur, ille respondit: Itanè qui tot hominum millia in deserto annis quadraginta pauit manna, mihi indigno seruulo suo non potest vnius diei alimoniam suppeditare? His dictis iubet apponi mensam. Interea auis quædam piscem ore ferens aduolauit, eumq; ante mensam deposuit. Tum verò sanctus Præsul gratias Deo agens, piscem illum ocyus per ministros præparatum sumpsit, & reliquias in flumen proijci iussit. Inde cœptum carpens iter, Thuringiamque peragrans, loci illius, vbi ea visio ipsi fuit oblata, dominum inquisiuit: cōpertoque eum Hugonis senioris esse, eum sibi donari petiit: quem Hugo primus apud Thuringos, hæreditatē suam, venerādo Præsuli tradidit: post eum Alboltus, pluresque alij prædia loco illi vicina donarunt: quibus adeptis sanctus Bonifacius templum extruxit.

S. Michael ei apparet.

Nota rem miram.

Postquam verò multa hominū millia tam per se, quàm per suos conterraneos, quos ad societatem tam præclari facinoris euocauerat, ad Christi religionem traduxisset, defuncto Gregorio secundo Sedis Apostolicæ Pontifice, tertioque Gregorio eandē Sedem obtinente, Romam legatos misit, qui cum nouo Pontifice prioris amicitiæ fœdera renouarent, & pristinam beneuolentiam atque humanitatem eius erga ipsum expeterent. Pontifex, auditis legatis, omnia amicitiæ & beneuolentiæ officia pollicitus est: maioraq; quàm expetita fuerant præstitit. Quibus mirificè gauisus Bonifacius Deo laudes gratesque agens mox duas ecclesias construxit: alterā quidem in Fritislar, quam Apostolorum Principi Petro dedicauit: alterā verò Amanaburgi in honorem S. Michaelis Archangeli consecrauit: duo quoque monasteria duabus adiunxit ecclesijs, non minima illic adunata Deo seruientium congregatione: vbi etiam hactenus laudis & cultus diuini officia peraguntur.

Gregorius Tertius succedit Gregorio Secundo.

S. Bonifacius duas ecclesias construit.

His ita confectis S. Bonifacius Baioariorum regiones, quibus per id tempus dominabatur Hughebertus Dux, inuisit, prædicationisque munus apud illos studiosissimè exercēs, Ermvvolfum hæreticum pestilentē, magno diuinæ æmulationis feruore incensus, ex Canonum præscripto damnauit, & ab Ecclesia eiecit: ac deinde ad suæ diœcesis homines reuersus, omnia circuibat, instaurans ea, quæ ecclesiarum cura poscere videbatur. Eodem tempore multa Francorum, Baioariorum & Britannorum stipatus caterua Romam profectus est, vt noui Pontificis conspectu frueretur: à quo peramanter acceptus, & muneribus, ac Sanctorū reliquiis honorificè donatus est. Ea tempestate cum Carolus Dux inclytus, vitæ suæ cursum exegisset, & filii eius Carolomannus & Pipinus ei in imperio successissent, cum ad nutum Carolomanni,

Ermvvolfus hæreticus.

Iterum Romam proficiscitur.

ni, qui erat maior natu, omnia pater ni regni iura disponerentur, S. Bonifacius eum accessit, modisque omnibus petiit, vt Christianæ religionis cultum, quem pater eius animo promptissimo inchoauerat & exereuerat, ipse quoque, pro Dei amore & regni sui stabilimento, atq; pro omnium sibi subiectorum salute, eadem beneuolētia prosequeretur. Quibus ille verbis haud aliter atque diuino oraculo permotus, omnes suæ ditionis homines tum clericos tū laicos, qui à Christiana religione defluxerant, ad viā iustitiæ reuocare studuit: & cūcta monasteria multis beneficijs auxit: nihil que non fecit, vt instituta religionis pietas, per Bonifaciū ad perfectionē duceretur. Cum itaq; Carolomanno auctore & protectore, multi non solū clerici quilibet, hæretica prauitate infecti, sed etiam episcopi capitaliū criminum maculis infames, extra Ecclesiæ communionē pellerentur: tum etiam Geruilio Moguntinę Sedis Antistes, suæ dignitatis munere defunctus est: qd qualiter acciderit operæ precium est commemorare.

Adit Carolomanum.

Geruilio Moguntinus Episcopus.

Ea tempestate Saxonibus Thuringiam vastantibus, eius Prouinciæ homines Carolomanni opem implorabant. Ille mox coacto exercitu (cui Geroldum Moguntinum Episcopum, Geruilionis patrem præfecit) firma periclitantibus subsidia misit. Vt verò pugna commissa est, in ipso conflictu, Geroldus cum aliis quibusdā primæ nobilitatis viris occubuit Geruilio verò filius eius, qui tum adhuc laicus in aula degebat, in clerum asciscitur, leniendique doloris causa, quem ex patris more conceperat, eidem in Moguntino pontificatu subrogatur. Non diu post Carolomannus militem contra Saxones ducturus, Geruilionem secum sumpsit. Exercitu autem vtroque, vltra citraq; ripam fluminis Visurgis consistente, Geruilio quendam ex suis ad hostium castra transmisit, vt interfectorem patris eius inquireret: eumque benignè ad colloquium inuitaret. Abijt famulus, inuentoque patrati facinoris auctore Dominum suum certiorem facit eum, qui cum sermonem miscere cupiat, adesse. Tum Geruilio, aduentu eius denunciato, ad necem paternam vlciscendam obuiam processit, hominemque, simulata humanitatis specie excipiens, post pauca admodum verba, vltro citroque habita, eductō clam pugione, quem ad illum vsum abdiderat, confodit: qui mox ex equo corruens, in ipso flumine exspirauit. Repente autem comperta cæde sublato clamore, vtrinque ad arma concursum, & atrox sanè prælium commissum est: in quo Carolomannus, victis Saxonibus, præclaram victoriam obtinuit. Porrò Geruilio, quanquam eo facto nullum non modò homicidii crimen, sed landem potius sibi peperisset, tamen quia humano se sanguine cruentauerat, functionibus sacris renunciare debuit. Quod quidem fecit minimè inuitus, sed libens episcopali se munere abdicauit: cui protinus à Carolomanno & Pipino S. Bonifacius substitutus est: atque ut eius dignitas foret eminentior, Moguntinam ecclesiam, quæ tum alteri subiecta erat, in totius Germaniæ metropolim, summa Romani Pontificis voluntate, prouexerunt.

Geruilio interf. ctore patris sui occidit.

S. Bonifacius fit Archiepiscop. Moguntinus.

Ea verò fretus auctoritate S. Bonifacius cœpit vigili cura pestifera Sathanæ zizania extirpare, diuinaque in cordibus hominum sementa iacere: & ecclesijs suis solertissimo pastores præficere. Nam præter multos iam ante ab ipso institutos antistites, in quibus fuere VVillibaldus Eistetensis, & Burchardus Herbipolensis, etiam Gregorium Traiectensi vrbi ordinauit episcopum, & Lullum, sibi adhuc viuenti, in Sede Moguntina substituit. Denique quanta cura, beneuolētia, ac humanitate suos, quos in Christo genuit, filios prosecutus fuerit, nulla vis orationis explicare potest. Hinc non immeritò Germanorū omniū pater dici meruit, quos tātis laboribus Christo genuit, exem-

Episcopi à Bonifacio ordinati.

S. Bonifacius Germanorū Apostolus.

exemplo confirmauit, ac postremò fortiter viriliterque, pro eorum salute pugnando, sanguinem fudit. Nec mirum sanè quòd tanta suos charitate complecteretur, qui Deum incenso adeo amore colebat, vt in illius recordatione & quasi amplexu assiduò conquiesceret.

Episcopatus tres à S. Bonifacio instituti. Præclarè hoc ad commissi sibi gregis salutem & commodum, atque ad splendorem dignitatemque Romanæ Ecclesiæ excogitauit, vt prouinciam in tres parocchias partiretur: tresq; præcipuas in Germania Sedes episcopales constitueret. Vnam in VVirtzburg, alteram in Buriburg, tertiã verò, in loco qui Erphesfurt dicitur, ordinauit: quas deinde Zacharias Papa sua auctoritate confirmauit, anno Imperij Constantini 24. Monasterium *Item Fuldense monasterium.* quoque, in vasta solitudine construxit quod à Fulda fluuio Fuldense appellatum est: atque in eo viros seuerioris disciplinæ amantes, sub Benedicti regula militantes, constituit: *Sturmis primus Abbas Fuldensis.* cui Sturmis Abbas primò præfectus est, qui ex eiusdem sancti Bonifacij consilio, tot tantisque locum illum virtutibus adornauit, vt cum alij per multi, splendore earum mirificè illustrarentur; tum ipse etiam Carolomanus, relictis omnibus mundi huius opibus & honoribus (rarum profectò virtutis exemplum) ad Cassinum montem, vbi tunc arctissima monasticæ vitæ disciplina vigebat, *Carolomanus fit monachus.* profectus fit: ibidemque in sanctissimam monachorum societatem sese receperit.

Per idem tempus, clericus quidã inculpatæ vitæ, Adalgerus nomine, S Bonifacio adhæsit, eique fidelem in omnibus operam præstitit. Non diu post, is idem morbo graui correptus, cum se in extremis positum sentiret, prædia omnia, quæ ex paterna hæreditate, ad ipsum deuoluta erant, S. Martino tradidit. Eo verò defuncto, fratres eius Aspetus, & Trutmundus omnia, quæ testamento legauerat, sibi vendicarunt: & iuramento affirmarunt eam extremam fratris voluntatem fuisse, vt exclusis cæteris omnibus, soli ipsi, ex asse hæredes essent. Ei iuramento Episcopus cum interesset, dixit Asperto: Maior vrsus te occidat, & conuersus ad Trutmundũ: Nunquam, inquit, ex te proles nascãtur. Illi, cum nefario iuramento parta hæreditate exultarent, propheticum sanctissimi Antistitis spiritum abeuntes paruifecerunt: sed mox diuina eos vindicta subsequente, didicerunt, magno suo malo, quàm seuerus vltor eiusmodi scelerum Deus esset. Nam paulò post, Asperto ad mensam sedenti, cum nunciatum esset in *Vltio diuina in periuros.* solitæ magnitudinis vrsum in agris discurrere, ille ascenso equo, non expectatis socijs, cum venabulo cœpit vrsum persequi. Sed ex equo delapsus, membris omnibus confractis periit, ita vt serui ad illum properantes iam extinctum inuenirent. Id vbi Trutmundus audiuit, cernens sanctissimi viri vaticinium in fratre completum, valde pertimuit; moxque per nefas ablata prædia, ad altare sancti Martini restituit.

Interea vir Dei, cum sparsa inter Germaniæ & Galliæ fines, diuini verbi semina, vberem satis fructum producere cerneret, statuit ad Frisones *Redit in Frisiam S. Bonif.* redire, vt quos, fallente diabolo, ad Ethnicismi errores relapsos didicerat, ad viam veritatis reduceret: vel certè, vitam, quæ à termino suo non longe aberat, pro Christi causa, cum cruciatu & suppliciis, ibidem finiret. Ante verò quàm se tam periculoso itineri committeret, propriis ouibus Lullum, fidissimum prædicationum & laborum suorum comitem, præfecit: lætusque, cum delectis ad illud iter sociis, ad Frisonum regionem peruenit. Ibi tum, nouo quasi afflatus spiritu, circumquaque progrediens, multa virorum ac mulierum millia, Christo lucratus est, multas ecclesias extruxit: & collapsa vbique pietatis fundamenta ita erexit, *Multos conuertit.* vt profligata omni impietate, mirabilis virtutum splendor, longè lateque manaret. Inter alios autem laborum.

Eobanum Traiecti Episcopũ ordinat.

rum suorum socios, Eobanum impri-mis fidelem habebat, quem etiam, vt labantibus senectutis viribus subueniret, Traiecti Episcopum instituit: reliquos verò VVintrugium, VValterum & Adalherum presbyteros, & totidem diaconos Stirebaldum, Harmuntum & Bosonem, pręclaros martyrij sui comites habuit.

Bortna fluuius.

Cum enim per latas Frisonum terras discurrissent, & ad Bortnam fluuium peruenissent, S. Bonifacius solis comitibus stipatus, iussit ibi tentoria figi; vt ibidem, lustralibus nuper aquis expiatos, vnctionis gratia ad spiritalem pugnam confirmaret. Iamq; instabat dies eidem confirmationi destinatus; cum ecce ingens neophytorum turba, ex filijs, in licto res mutati, ad spiritalia castra, cum horrendo armorum strepitu, aduolalarunt. Id cernentes famuli, sumptis armis, contra illam furentis populi multitudinem sanctos tueri niteban tur. At Bonifacius, audito tumultuãtis turbę impetu, primò quidem, ad spiritalis pręsidii asylum confugit: arreptisque Sanctorum reliquiis, quas secum circumferre solitus erat, è tentorio processit; famulosque ad resistendum paratos, mira orationis lenitate compescuit, dicens: Fratres charissimi si qua vobis cura diuini amoris, si qua apud vos mearum admonitionum residet memoria, hac hora iã declarate. Iamdiu optatus adest dies, iam tempus illud aduenit, quo de laboriosa sęculi huius ærumna, ad æternæ beatitudinis gaudia inuitamur. Cur ergo tantam gratiam, tantam gloriam à nobis excludere vultis? Nolite, obsecro, diuturna inimicitiarum mentium pręlia, in hoc tẽporis puncto amittere, nolite improbis gentilium blandimentis eneruari: sed hoc pręsentissimum mortis discrimen, quod nobis impendet, pro illius amore, qui nostra causa passus est, constanter & viriliter perferre, vt cum illo, æternùm gaudere possitis.

S. Bonifacij oratio ad socios, instante martyrio.

Necdum sanctus Antistes, huius salutiferæ exhortationis verba absoluerat, cum ecce furens illa paganorum turba, cum gladijs & omnis generis infesta armatura, in eos irruit, cruentisque manibus, barbara quadam feritate trucidat. Inde ad tentoria eorum properantes, in libros & sacrarum capsulas reliquiarum inuolant, arbitrantes se magnos, in eis, argenti & auri thesauros reperturos. Mox ad naues digressi, parum quod ibi vini repererunt, hilari inter se compotatione absumpserunt. Postea tractarunt de diuidendo inter ipsos thesauro; quem se inuenisse falsò existimabant. Cumque longa disceptatione, nihil inter se, pacificè constituere possent, repente inter eos immanis extitit discordia, quæ eò vsque processit, vt eodem furore, eadem vesania, iisdemque armis, quibus sanctos Martyres, suę salutis ministros iugularent, mutuò se conficerent. Ea cęde peracta, qui ex iis superant, iterum spe pecuniarum incitati, ad thecas illas properant; iisque confractis, pro auro & argento codices & diuinę doctrinæ chartas inueniunt. Tum furore & amentia perciti codices illos per campi planitiem abiecerunt: frustratique sua spe carnifices, domum tristes abierunt. Vbi autem vicini Christiani, eam sanctorum necem percepere, terras latronum illorum, armata manu, inuaserunt: & tanti sceleris conscientia pressos trucidarunt.

Trucidatur cũ sociis vir sanctus.

Non diu post Traiectensis ecclesiæ Clerici, corpus viri sanctissimi Traiectum, multa cum veneratione, deportarunt & in monumentum, tanto Pontifice dignum, intulerunt. Id postquam resciuit sanctus Lullus, cõuocatis permultis, tam clericis quã laicis, eis antistitis necem exposuit: hortatusque est omnes, vt sacrum eius corpus, à Traiectensibus repeterent. Illi sese promptissimos certatim obtulerunt, & partim nauibus, partim equis subuecti Traiectum properarunt At Traiectenses cognito illorum aduentu, sese ad resistendum

Sepelitur Traiecti.

comparatum: eumque de sacro pigno re, vtrinque contentio oborta esset, campana ecclesiæ, nullo mouente, insonuit. Quod audientes incolę, qui se ad pugnam parauerant, nutu diuino perterriti, sancti viri corpus petentibus reddendum censuerunt. Atque ita venerabiles legati, sacrum corpus honorificè & sine remigantiū labore, tricesimo ab obitu eius die, Moguntiam attulerunt. Quo accepto pignore, Moguntinenses incredibili perfusi gaudio, exultarunt: atque vt eo in loco, vbi episcopum egerat, conderetur, à Lullo postularunt. Et quidem vsque adeo omnium sententia præualebat, vt propemodum etiam ipse Lullus consentire videretur. Sed cuidam venerabili Diacono Otberto, Sanctus Bonifacius per visum apparens, mandauit, vt corpus ad monasterium suum, in quo viuens adhuc sepulchrum delegerat, sine vlla hæsitatione, transferretur. Multis autem huic visioni fidem derogantibus, Sanctus Lullus voluit Otbertum ad sanctorum reliquias iurare, se non nisi vera loqui: Quod cū ille incunctanter fecisset, omnes mox in eam iuere sententiam, sacrumque corpus hymnis & canticis & psalmodia, ad monasterium, prosecuti sunt. Ad eius autem tumulum, multa, congrua fide, petentibus, vtriusque homines contingunt beneficia. Vixit in episcopatu annos triginta sex, méses sex, & dies totidem. Passus verò est cum socijs, anno peregrinationis suæ quadragesimo: incarnationis autem Dominicę septingentesimo quinquagesimo quinto, regnante eodem Domino, cui laus est & gloria in omni seculorum æternitate. Amen.

Corpus S. Bonifacij deportatur Moguntiā.

S. Bonifacius fuldā trāsfertur.

VITA SANCTI PATRIS Pachomij.

Ex ea, quæ est apud Simeonem Metaphrasten. Huius res gestas Græcè conscriptas Dionysius Abbas Romanus cognomento Exiguus sanctitate & eruditione clarus Latinè conuertit, ante annos plus mille ac centum.

PAchomius gentilibus ortus maioribus, cum admodùm iuuenis à parentibus ad locum quendā, idolorum sacrificijs celebrem, perductus fuisset, & ipse Sacerdos, qui tunc fortè nefandis sacris intentus erat, nullo modo sacrificium peragere, vel consueta à dæmone oracula extorquere potuit. Id verò eum non alia de causa, quàm ꝓpter iuuenis præsentiā accidere intelligeret, magna cum indignatione & furore, Pachomium è fano eiecit. Qua re parentes, sanè, conturbati sunt & sollicitè inquirere cœperunt, quidnam esset, quod eorum filius, nunquam, libaminum vinum à se haustum, retinere posset. Verùm cum eius rei causam indagare nequirent, tristes conquieuere: & Aegyptiacis literis apprime eum erudiri curarunt.

14. Maij.

Vide rē mirā in Pachomio pue ro.

Cum autem post varias persecutiones quibus Ecclesia diu grauiter que quassata fuerat, Constantinus Imperator aduersus tyrannum expeditionem susciperet, ad eamque insigni robore ac virtute iuuenes, ex variis prouinciis deligerentur, inter alios & ipse Pachomius, annos tum natus viginti sese tyronibus illis adiunxit: & conscensa cum reliquis naue, prospero satis ventorum flatu in quoddam, Thebaidis oppidum appulit. Interea cum omni penu exhausto, extrema rerum omnium inopia premerentur, Christiani quidam, pietatis & misericordiæ memores, benignè admodum eis fecerunt: & non modò cibo potuque, sed recentibus etiam fructibus, alijsque recuperandæ valetudini rebus idoneis recrearunt. Id tacitus secum admirans Pachomius, & sedulo virorum istorum benignitatem charitatemque cōtemplans, studiosè inquirere cœpit, quæ gens illa esset, quam religionem secta-

Pachomius dat se militię sub Constantino.

sectaretur, & quid demum, ad tantam humanitatem hominibus peregrinis præstandam, eos impelleret. Cumque eos homines Christianos esse, & nihil, vnica in Deum & homines charitate, antiquius habere intelligeret, repente flammam quandam diuini amoris concepit: prorsus vt se contine re nequiret, quin supplices ad Christum preces, cum lachrymis funderet, vt eadem fide se illustraret & hominibus tam sanctis, & tam pijs aggregaret.

Pachomius adhuc gëtilis Christũ precatur.

Hæc postquam ardenti cum pietate precatus esset, insequente luce ventis vela fecit. Interea cum adhuc inter militares turbas, & mille peccandi licentias versaretur, precum suarũ memor omnis carnis illecebras & noxias voluptates constanter repellebat, & corporis imprimis mentisque castitate, cęleste numen sibi propitium habere studebat. Quamobrem, vt primùm Constantius, profligatis, hostibus, tyrones suis rude donauit, Pachomius statim in superiorem Thebaidem profectus, ad Christianæ militiæ castra se contulit: & primùm in vico, quem Chenoboſciam appellabant, lustralibus aquis expiatus, Christo nomen dedit. Nocte verò illa, qua cœlestis epuli particeps factus fuit, secundùm quietem, rorem cœlitus in dexteram suam descendentem vidit: qui mox in mellis crassitudinem vt concreuit, audiuit vocem sibi dicentem. ô Pachomi, intellige quę hic in manu tua peraguntur mysteria, ea enim indicium sunt collatæ tibi à Christo gratiæ, quam etiam atque etiam, vt retineas, vide.

S. Pachomius baptizatur.

Visio eius.

Hac visione excitatus vir Dei, totusque Christi amore saucius, se planè vni Christo, sub monastica disciplina, consecrare decreuit. Itaque summa festinatione, ad anachoretam quendam, Palamonem nomine, virũ in palæstra spirituali egregiè exercitatum, contendit: eique sese, prompto ac hilari animo, in disciplinam tradidit. Ibi pariter orationibus, die noctuque vacabant, & indefesso manuum labore, sibi pauperibusque victum comparabant. Palamon autem, cum inter nocturnas preces, Pachomium peruigilio fessum, somno grauari cerneret, eum protinus secum assumebat, & sportas arena plenas de loco in locum transferre iubebat: nè vel leui torpore oppressus quicquam de intento orationis, laborumq; studio remitteret.

Abit ad Palamonem anachoretam.

Vide quid faciat contra torporem.

Quodam autem die, de more, illis diuinarum rerum meditationi incumbentibus, quidam foris adueniens, hospitium apud viros sanctos precabatur. Quo libenter concesso, luculẽtus ei protinus est focus extructus: vt fessa membra refocillaret. Cumque pariter assidentes, de cœlestibus rebus sermonem instituerent, externus ille superbiæ spiritu inflatus, confidenter ait: Si qui vestrum synceram fidem adeptus est, is surgat, & nudis plantis prunas has calcare nõ vereatur; vt nobis fidei suæ testimonium præbeat. Audiens hoc Palamon statim tantam verborum eius insolẽtiam increpauit, & temeritatis eum, quòd rem tantam, nulla vrgente necessitate, proponeret, redarguit. Is autem maiori elatus superbia, in carbones, nudis pedibus, prosiliit, & dæmonum operatione, illæsus, eos superauit: atque viris sanctis, quòd infirma vel nulla fide prædìti essent, impiè exprobrauit. Cumque callidus dęmon eum, hoc modo, in fraudem impulisset maiore dolo, in eum grassari constituit. Itaque, assumpta formosæ mulieris specie, quodam die, ostium cellę eius pulsauit; finxitque se, ęre alieno grauatam, à creditoribus inquiri: cuius rei periculum vt euitaret, infimis precibus cellę ipsius latebras petiuit. Is autem recenti superbię suę vitio adhuc occęcatus, iudicare non potuit dęmonis illam elusionem esse: itaque ipsum dęmonem, in forma mulieris latentem excepit, & sine vlla insidiarum suspicione, sermones cum eo miscuit. Cumque dæmonem iam nihil eorum quę in animo illius

Vide dęmonis versutiam.

apebantur, lateret, cœpit eum carnis illecebris titillare; qui mox cupiditate victus, totus in libidinem miser exarsit. Cumque iam in amplexus, cæca mente, ruere vellet, dæmon eum verbere excepit, humique prostratū pene exanimem reliquit. Non multo post, ab eodem dæmone miserè agitatus, emota mente, per syluas montesque cucurrit: ac tandem in fornacem balnei semetipsum præcipitans, statim combustus periit. Hæc cum Pachomius per ordinem cerneret, nequaquam frigidè in Dei gratia laborandum esse didicit, multoque minus aduersatio vel in re leuissima aditum concedendum. Vt igitur omnes illi vias præcluderet, vtque collatas sibi gratiæ opes multiplicaret, tanta virtute annisus est, vt ipsi etiā seni, ingentem interdum admirationem commoueret.

Patiẽtia S. Pachomij. Erat non procul horrida quędam solitudo, vepribus & spinis obsita, quam nudis sæpe pedibus, lignandi gratia, inambulabat. Ibi cum aspera quæque perferret, & saucias, grauiter plantas, post se traheret, sustinebat lætus, memor clauorū quos Christus Dominus, scelerum nostrorum ergò pertulerat. Porrò quanquam spiritu solitudinis delectaretur plurimum, nunquam tamen proximi curā deponebat; sed ardentissimas semper pro omnium salute ad Dominum preces fundebat. *In solitudine etiam de aliorum salute multū solicitus est.* Cumque aliquando è cella egressus, per inculta eremi loca solus inambulans, ad vicum Tabenése peruenisset, audiuit, inter ipsa orationum suarum suspiria, vocem sibi dicentem: Pachomi, mane hic, & constructo monasterio, curam eorū, qui salutis causa ad te confluent, suscipe confidenter. Hac voce attonitus Pachomius, constitit: & ecce Angelus Dei illi astitit, tabulamque in qua monachorum regulæ & optima viuendi norma congesta erat, ei tradidit: quam vir sanctus suis deinde discipulis præscripsit, ad quam, in hodiernum vsque diem, Tabennesiotæ vitam instituunt.

Porrò Palamon deuexa tum ætate vir, tandem corporeis vinculis, lætus ad cęlos migrauit, Pachomius autē, cum in eadem vitæ austeritate perseueraret, paulò post fratrem suum naturalem, Iohannem eiusdem vitæ socium habere meruit. Post quindecim autem annorum decursum, quo tempore vigiliarum & inedię patientissimus multa præclara cum aduersario certamina sustinuerat, recordatus promissi, qđ per Angelū de salute animarum plurimarum acceperat, amplissima noui monasterij fundamenta iacere cępit. *De regulis S. Pachomij autē meminit Gennadius de viris illust. c. 7. Ipsas Pachomij regulas Latine reddidit S. Hierō. Vide Baron. in notis hoc die.* At frater, qui secessum & solitudinem meditabatur, ea amplitudine offensus, Pachomio succẽsuit, multisq; rationibus voluntati eius sese opposuit; quin etiam asperis eum verbis increpuit: quasi in cilicio & sordibus, nominis celebritatem quęreret. Pachomius verò ea contumelia affectus, multum quidem commotus fuit, ab omni tamen verborum iniuria abstinuit. Erat enim miri mansuetoque ingenio. Sequente autem nocte, de illa animi cōmotione, quę in pectore oborta fuerat, tantum dolorem concepit, vt quasi grauissimorum scelerum reus, assiduos lachrymarum imbres funderet: suamque fragilitatem acerbissimè deploraret. *Vide quantis lachrymis vir sanctus leuissimum delictum planxit.* Timebat enim nè aliquando obicem diuinæ gratiæ opponeret, & ex timore Dei incautè excideret. Consueuerat totis noctibus extensis in formā crucis manibus stans, Dei misericordiā deprecari: & aduersus inimici rugientis sæuitiam opem implorare.

Interea cum monasterium, magna animi alacritate, ædificaret, dęmones acrioribus inuidiæ stimulis concitati, varias ei insidias struebant: & cū irruptione & aperta vi nihil se proficere intelligerent, vanis imaginibus eum à mentis & precum puritate retardare conati sunt. *Dæmonum in eum insidiæ.* Sed vir sanctus omnes eorum insultus constanter eludebat: prorsus vt eandem animi tranquillitatem, in mediis tempestatibus & clamoribus, semper conseruaret. Accidit quandoque, vt viro

sancto, post preces ad opus sedenti, malignus, suscepta specie galli, insultaret, & continuas sçuasque voces ederet: simulque in capillum inuolaret & vnguibus acerbè eum feriret. Is autem crucis signo in fugam quidem eum compulit: sed alias mox insidias sensit. Ecce enim ingens dęmonum turba, vno consensu, folia ex arbore concutere visa est, allatisque funibus ea alligabant. Tum verò vtrinque stantes se inuicem hortabantur, vt ea folia tanquam immanis põderis saxum totis viribus traherent. Hoc autem ab eis excogitatum erat, vt re adeo ridicula, sanctissimi viri mentem, ad leuitates risumq; dissoluerent. Sed Pachomius, visa eorum, impudentia, ingemuit, & Christi virtute cunctos repente in fugam conuertit. Eo autem sępe ad mensam sedente, dæmones, in habitu mulierũ, se ei obtulerunt, quos ille, clausis oculis, auersatus repellebat. Tanta autem menti eius inerat fiducia, tanta fides, vt scorpiones & serpentes, illesis calcaret plantis: & Crocodilis, in traiectu fluuiorum, pro nauiculo vteretur. Cum autem videret in se, perpetuos dęmonum insultus, vt generosus & perfectus athleta veritatis, petiuit à Domino, vt die noctuque aduersus inimicum, in acie, insomnis

Viuit sine omne fer somno.

persisteret. Qua petitione concessa, omnis penè somni expers, vitam producebat, & inuicta planè virtute, hostiles impetus sustinebat.

Angelus ei apparet.

Paucis inde diebus, nocturnis precibus inuigilanti, interim angelus Domini, clara se luce ei conspiciendum prębuit, tertioque eum, vt hominum genus Deo concilliaret, monuit: & protinus recessit. Hac visione oblata, nouus multoque quàm ante maior hominum concursus ad eum factus est. Ij autem erant ferè omnes

Peccatores ad se venientes Deo conciliat.

ex eorum genere, qui scelerum conscientia grauati, cum Deo in gratiam redire cupiebant. Hos itaque summa beneuolentia excipiens Pachomius, in viam reduxit, & mortuas ac planè putentes animas, non sine miraculo, Christi gratia, in vitam restituit. Et quidem alios seuerioris vitę disciplinis idoneos, ad monasticam vitam allexit: alios mente corporeę que fragiliori, Deo conciliatos, communem viuendi viam ingredi permisit: omnibus autem salutis monita dabat, quibus instructi, læti alacresque, suauissimum Christi iugum portabant.

Soror eius ad eum venit, & mundo renunciat.

Hæc aliaque pręclara pietatis officia, cum soror eius audiret, perfectioris vitæ studio incensa, ad eum venit, locumque paulùm à monasterio semotum obtinuit, in quo, Pachomio fratre instructore, solitariam vitam instituit, multasque fęminas ad eandem, suo exemplo, societatē allexit.

Interea cum Pachomij nomen, propter multiplicem sanctitatem, celebri sermone in ore omniũ versaretur, multiq; indies, spretis voluptatib. & perituris mundi honoribus contemptis, ad religionis portũ confugerent,

Theodorus iuuenis illustris fit monachus.

inter alios, Theodorus quidã, illustri admodum familia ortus, annos natus plus miuus 14. in magna spe dignitatis & honoris educatus, studio tã admirabilis virtutis, quã oculis intuebatur, incensus, honores contempsit, opes deseruit, parentum lachrymas despexit, & in monachorũ societatem sese recepit. Nec mirũ sanè quòd omnes sese certatim Pachomio in disciplinam tradere cuperent, qui commissum sibi gregem, tanta dexteritate ac suauitate regere, & spe minimè dubia, ad salutis portum deducere nouerat. Quidam exercitator multorum fratrum, inter alios quendam instituendum habebat, qui ad sacrorũ ordinum dignitatem, quamuis ineptus, importunè & opportune aspirabat. Pręfectus verò cum eum tali functione indignũ cerneret, preces eius repudiabat, neque vllo modo promouere volebat, Cumque frater ille, sua importunitate, pręfectum vincere cõtenderet, & variis molestiis afficeret, Pręfectus eum Pachomio obtulit: vt quod vtile iudicaret, de eo statueret. Ille autem, auditis de fratre illo querelis, nequaquam asperioribus eum

monitis excepit, sed, nè hominem desperationis barathro absorberet, Praefecto mandauit, vt diutius eius volũtati nequaquam resisteret, sed cuncta quae postulabat, benignè concederet. Prudenter enim dicebat, virũ malũ, si beneficio afficiatur, ad sensum boni perduci posse. Itaq; Praefectus, hoc accepto responso, fecit quod iussus fuerat. Frater autem ille, audita hac Pachomii in se beneuolẽtia, cum lachrimis reuersus ad pedes eius procidit & ait: Homo Dei magnae tibi grates debentur, qui vincas in bono malũ. Si enim leni in me animo non fuisset, sed seueritate vsus, Praefecto subdidisses, profectò, relicto habitu, seculi commoda repetissem. Nunc autem benedictus es tu à Domino, quoniam, per te, salua est anima mea. His auditis, vir sanctus, fratrem peramanter amplexans, hortatus est, vt dignam sua professione, vitam ostenderet, nè deteriores in futuro poenas lueret. Et hac quidem lenitate erga infirmos & in cursu pietatis adhuc tenetos vtebatur: Robustos verò, & qui longa bellandi consuetudine viriliter decertarãt, variis modis exercebat. Inter quos Theodorus: quem sanctum vir sanctus durius increpare, & nullo ipsius demerito, ad functiones quaslibet inutilem appellare non verebatur.

Industria eius in aliorum animis regendis.

Inter haec aliaque virtutum insignia coepit etiam miraculis clarescere. Quaedam muliet, ex iis quae illic vitam agebant, cum laboraret profluuio sanguinis, neque vlla recuperandae salutis spes in arte medica, reliqua esset, concepta de Pachomii sanctitate fiducia, contactu cucullae ipsius repente pristinam sanitatem obtinuit. Alia item puella, à saeuo daemone, propter violatam castitatis fidem, correpta, oleo sacro, per Pachomium liberata fuit. Sed & filius viri cuiusdam optimi, immani obsessus daemonio, pane per eum benedicto, eoque sumpto, repente sanatus fuit.

Miracula eius.

Venerunt quandoque ad viri sancti discipulos haeretici quidam arrogantia tumidi, qui vt impietatem cilicio occultabant, ita miraculorũ virtute, ad certamen fidei eos prouocare non verebantur. Agedũ, dicebãt, vt liquidò cõstare valeat, quorum fides syncera & integra est, pedibus hũc fluuiũ transmittamus. Haec cũ discipuli ad Pachomiũ retulissent, vir sanctus respondit: o imposturã: ò fraudem callidi serpentis: Nescitis illud Apostoli: quòd Deus secundùm duritiem eorũ & cor impoenitens tradidit eos in reprobum sensum, vt sint inexcusabiles? Et illi quidem, Dei permissione, fluuiũ traiicere possent, opem eis ad hoc ferente diabolo, quò haeresi eorũ hoc modo cõfirmata, arctioribus eos, qui iam decepti sunt, impietatis vinculis constrictos, post se captiuos trahat. Mihi verò hoc non est à Deo propositũ, vt pedibus fluuium transmittã, aut feris imperem, quas ab initio Deus homini subiecit, sed vt, Dei virtute, diabolicas transiliã insidias: & me totũ, meaq; omnia ad Dei mei voluntatẽ, componã. Quod vbi fecero, reliqua omnia, mira facilitate, protinus consequentur.

Haeretici oppugnant discipulos eius.

Post haec voluerũt quidã viri de rebus diuinis, cũ eo sermonẽ instituere, qui falsa sanctitatis & doctrinae opinione se venditabant. Fuere illi benignè à Pachomio admissi, collatoque sermone, sensit protinus vir sanctus foetorem intolerabilem. Cumq; tetri odoris causam ignoraret, iis dimissis, enixè Deum rogauit, intellexitq; mentes eorum prauis opinionibus corruptas, impietatis virus per linguas effũdere voluisse. Tum protinus eos insecutus, quaesiuit, num Origenis opera lectitassent. Illis autem negantibus Cauete, inquit, nè vos nefaria viri illius haeresi contaminetis. Testor enim coram Deo, quòd omnis qui Origenis dogmata tuenda suscipit, poenam inferni nequaquam euadet.

Cum haereticis differẽs tetrum sentit odorem.

Eius de Origene sententia.

In commisso sibi grege & animis singulorum moderandis, mira eius industria & solertia fuit. Et quidem non omnes vna eademq; via (quod in quibusdã animarũ moderatoribus valde

vituperandum est) ad studium virtutis adducere conabatur, sed despiciebat in primis, quod ingenium, & qua ratione tractandum esset. Cum aliquā do sedulus pastor monasteria sua peragraret, fortè in ipso itinere, fratris cuiusdam, qui negligenter admodum vitam traduxerat, funus obuiam habuit: qd parentes, maxima pompę celebritate, in monumentum deferebāt. Quo viso, vir sanctus psallentium voces protinus conquiescere, vestesque funebres omnes comburi iussit: atque ita, sine vllo honore, aut precum solennitate, reliquias sepulchro tradi. Parentibus aūt, & cognatis eam rem admirātibus, rogantibusq́; vt iusta ei fieri permitteret, rńdit: vos quidē solius corporis curam habentes, per eū, quem defuncto defertis honorē, maiorem illi pęnā conciliatis, ego verò, quanquam vobis crudelis, & inhumanus videar, per hanc ignominiā, vincula peccatorum eius, quibus anima eius cōstricta tenetur, laxanda curo. Deus.n. qui est fons bonitatis, occasiones quęrit, per quas suam in nos benignitatem effundat abundè: vt nō solùm in hoc, sed ēt in futuro sęculo, peccatorū veniam consequamur. Propterea rogo vos, quò is qui decessit, à malis imminentibus liberetur, eum sine Psalmis sepeliatis. Hęc enim salutaris ignominia ad expiationem animę ei cedet.

Obserua quomodo vir sanctus etiam post mortem peccata soluit.

Accidit, vt cū fratrum cellas quandoque lustraret, in Romanum quendam maximæ auctoritatis virū incideret. Is autem, multis prętéritæ vitæ peccatis onustus, vehemēter se ab eo onere, per salutarem confessionem exonerare cupiebat. Sed nemini, pręter vnū Pachomium, arcana cōscientiæ suæ concredere volebat. Interim Pachomius, cum Romanę Grecęq́; linguę prorsus ignarus esset, cerneretq́; & illum, & alios non paucos, propter linguarum ignorantiam, periclitari; fidenter ad Dominum accessit, precibusq́; donum linguarum oīum postulauit, obtinuitq́; prorsus, vt sibi, in dicendi facultate, secundum non haberet. Hinc innumerabilem perditorum hominum multitudinem in viā salutis reduxit, cunctisq́; ea pietatis monita dedit, quibus facilè, sine vlla offensione, ingrederentur, & dęmonis insidias, quas erat expertus plurimas, mira dexteritate, subterfugerēt. Itaq; post plurima cælestis philosophiæ extructa domicilia, post infinitos labores, & certamina, quę pro sua suorumq́; salute, inuicta mente, sustinuit, lætus hilarisq́;, animam Saluatori tradidit, mensis Maij quattodecimo.

Diuinitus obtinet notitiam omnium linguarum.

Obitus S. Pachomij.

MARTYR. S. DYMPNAE, Regis Hyberniæ filiæ.

Ex actis, quæ Petrus Cameracensis cōscripsit. Claruit circa annum Dom. 600.

VIT in Hybernia, rex gentilis, qui vanis idolorum cultibus, & maxima opum potentia, & militari gloria admodū celebris, ex illustri coniuge, quam propter eximiam formæ pulchritudinem, singulari diligebat affectu, filiam susceperat, decoris venustate matri valde similem, meritis, & nomine Dympnam; vt ex ipso vocabuli pręsagio postea Deo digna iudicaretur. Quæ in domo patris nobiliter educata, transactis pueritiæ annis, cælesti lumine illustrata, regales luxus, & voluptates omnes aspernari cępit: ac tandem occultè sacris aquis expiata, Christo nomē dedit, & castitatis voto, perpetuùm, se eius seruituti addixit. Interea matre eius regina defuncta, cū rex, ea causa, superuacaneis doloribus laboraret, tandem, habito cum proceribus cōsilio, statuit virginem adolescentulam, genere, & forma spectabilem regi alicui stabili matrimonio coniungere. Cumq́;, eā in rē, milites morib. & eloquentia pstantissimi, per varias regiones, & vrbes missi fuissent, vt aliquē, regio stēmate prognatum inquirerēt, tandē, re infecta, redierunt, regiamq́; ingres-

15. Maij.

S. Dympna clam baptizata castitatē vouet.

ingressi, ac rege salutato, huiusmodi ad eum orationem instituerunt: Nos quidem, ô rex excellentissime, maiestatis tuæ iussis obtemperantes, nullo modo regium adolescentem tua filia dignum reperire potuimus. Sed, si placet, ecce filiam tuam Dympnam, diuina præditam pulchritudine, iube tibi potius fœlici matrimonio copulari. Vix hæc effati erãt, cùm mox diabolus, qui virginem sacram ad infandam superstitionem reducere volebat, regem amore incesto, & impudicitiæ facibus inflammauit.

Eius pater vult eã habere coniugem.

Itaque rex cupiditate parum honesti amoris inflammatus, cœpit animũ puellæ blanditijs pertentare, & opes mundique gloriam promittere, si eas nuptias, pari amore, ac voluntate amplecti vellet. At Christi virgo, pręcisè constanterq́; se tantum nefas nunquam admissuram respondit. Neque enim vel iustitiæ, vel legibus consentaneum esse, vt filia patris thorũ commaculet: atque, eo scelere, omni posteritati perpetuam ignominiæ notã inurat. Cumq́; ille vehementius instaret precibus, & illa fortius negaret, tandem rex iratus, dixit, eam vel ingratis acquiescere oportere. Tunc illa quasi obtemperatura, quadraginta dierum petiuit, ad cautelam, inducias. Interim ornamenta, & gemmas, & vestium splendorem cultumq́; puellarem sibi dari deposcit, vt elegantius ornata gratiosior patri appareret. Rex ea re mirificè lætatus, omni ambitione, puellæ postulatis satis fieri curauit. Interea virgo, vt patris libidinem effugeret, assiduis precibus Christi opem implorabat. Cogitabat enim, patria relicta clam ad ignotas terras confugere.

Gerebernus insignis presbyter.

Erat tunc temporis, in Hybernia, eximiæ sanctitatis, & doctrinæ sacerdos quidam, Gerebernus nomine, qui occultè conuertendis ad Christum animabus strenuam nauabat operã, reginæq́; defunctæ, Christum in hac vita colenti, & animæ labes per confessionem frequẽter expianti, aures prębuerat: & ipsam quoque Dympnam sacro fonte lustrauerat, & non rarò, cęlesti pane vtramque refecerat. Hũc beata virgo clanculum accersens docuit quanto in periculo versaretur: rogauitq́; multis cum lachrymis, vt sibi, & consilio, & precibus subueniret: ne in tam horrendę turpitudinis barathrum demergeretur. Tum vir sanctus tutissimum in fuga præsidium esse dixit, hortatusq́; est eam, vt patrio solo relicto, pauper spiritu, pauperẽ Christum sequeretur. Nec mora. Capto tempore fugę opportuno, virgo sancta adiunctis sibi sancto Gereberno, & ioculatore patris sui, cum eius vxore, vt sub ioculatorum specie, secretius proficisci possent, propositum iter ingressa est: peruenienseq́; ad portum nauem conscendit, & auris, ac vẽtis prosperantibus. Andouerpiam appulit. Ibi aliquandiu commorati, cũ mẽtes Christo deuotę, sęculares strepitus ferre non posset, solitudinis secessum meditari cœperunt: tandemq́; per nemorosa, & deuia, ad pagũ quendam, cui Ghele nomen est, peruenere. Erat ibi ecclesia vnica beato Pontifici Martino sacra, in qua etiãnum sanctissimæ virginis corpusculum requiescit. Non procul autem ab ea ecclesia, in loco qui Zammale appellatur, construendum sibi habitaculum elegerunt, vt ibidem, ab omni mundano strepitu remoti, per contemplationis dulcedinem, Deo famularentur. Extirpatis igitur arboribus, & spinis, domicilium sibi congruum extruxerunt, in quo tribus non amplius mensibus, ieiunijs & orationibus vacantes, vitam produxere. Nam Pater, cognita fuga, scissis vestibus, post gemitus, & dolores diu repetitos, maxima militum stipatus caterua per ciuitates, & montium solitudines solicite eam quęsiuit. Qua non inuenta, mare adijt, & Andouerpiam, cũ multiplici suo comitatu appulit. Egrediẽte autem illo de naui, magnus populi concursus, vt moris est, certatim ad eum videndum ruit. Ipse verò morã ibidem faciens, varios per adiacentes prouincias misit legatos, si quem forté de

S. Dympna fugit è patria.

Venit Andouerpiam.

Inde Ghelam.

Pater Andouerpiam veniens filiam requirit.

tè de filia rumorem percipere posset. Proficiscentibus autem diuersis, per loca varia, quidam illorum ad villã rurensem, cui VVesterlo nomen est, peruenerunt: cumque hospiti, apud quẽ nocte diuerterant, nummos suos depromerent, ille, ijs inspectis, dixit se illis valde consimiles habere, quorum tamen præcium penitus ignoraret. Et requisitus ab eis, à quo talem pecuniam recepisset, respondit, ignarus cur id quærerent, se à virgine alienigena, corpore & aspectu pulcherrima, propè in deserto habitante, eã habere: quæ pro emendis alimentis id genus nummos semper mitteret. His auditis illi statim in spem maximam recuperandę Dympnæ regis filiæ venerunt. Itaque se eò adduci curarunt, virginemq; inter cęteros, procul stantem, cognouerunt protinus. Tum summa celeritate Andouerpiam regressi, visa & audita regi, magno cũ gaudio, retulerunt. Eo nuncio incredibiliter gauisus rex iter cum suis ad locum arripuit, eaque inuenta cernens, faciem eius, macie nonnihil deformatam, libidinis igne accensus, blandissimis hisce verbis eam affatus est: O vnica filia mea Dympna, amor meus, desiderium meum, & dulcedo; quæ te compulit necessitas, vt regali dignitate contempta terram tuæ natiuitatis relinqueres, imatæq; ab ipsa natura dilectionis oblita, patrem regem desereres, istiq; seni decrepito, sacerdoti, tanquam filia adhæreres: & amarissimis eius mandatis, tanta alacritate, obtemperares? Cur regni Hyberniæ vnica, post patrem, hęres, aulam regiam spreuisti? Nostro igitur acquiesce consilio, & nobiscũ ad Hyberniam reuertere: quoniam si paternis affectibus assensum præbueris, diademate regali coronaberis, & super omnes principes, matronas, ac virgines regni mei, principarum obtinebis. Quin, & templum de marmore candidissimo, inter deas tibi ædificari, statuamque ex auro purissimo fabrefactam, & gemmis inæstimabilis præcij rutilantem, ab omnibus ado-

S. Dympna à patre suo inuenitur.

randam, tibi collocari iubebo. Ad hęc cum virgo respondere vellet, Gerebernus responsionem eius anteuertens, regem dura seueritate redarguit, eumque sceleratissimum, & abominabilem inclamauit: quòd filiam propriam fœdare vellet, à quo scelere impurissimi etiam scortatores abhorrerent plurimùm Monuit insuper vir sanctus virginem, nè vnquam regi, in tam nefario opere, consentiret: nè æterni regis, cuius dulcediné iam gustasset, indignationem incurreret. Ea monitione rex proceresq; grauiter offensi, Gerebernum morte dignũ clamatunt: amouentesq; eum à virgine multis iniurijs exagitarunt: ac tãdem violentas manus afferentes crudeliter peremerunt. Sic gloriosus martyr Domini, ex tyranno triumphum referens, capitis amputatione, perfectam martyrij coronam à Domino accepit.

S. Gerebernus interficitur.

Tunc rex, iterum conuersus ad virginem, roseo decore nitentem, vt sibi acquiesceret, acrius instare cœpit: multisque blandicijs virginis cõstantiam infringere conatus, dicebat: ò filia mea cur pateris patrem tuum tantis angi doloribus? misereri cur renuis: & illum spernis quem allicit amor tui? Tantummodò mihi aures prębe, & nihil tibi deesse patiar. Nomen tuum per cũstos regni mei fines inter deas sacratissimas celebrabitur. Tunc virgo Deo deuotissima patri cũ indignatione respondit: Cur infœlix tyranne promissis fallacibus, à pudoris proposito auertere me conatis? Putas, miser, quòd à stabilitate propositi mei resiliam, corpusque meum offendam? Tuas ego regales delicias, tota mente contemno, & illas promissiones Domini mei Iesu Christi, quæ cuncta superant desideria, iam totis visceribus concupisco. Pro dea haberi respuo, & honorem statuæ vilipendo. Talem mihi deinceps noli frustra adhibere sermonem. Tunc rex animo ferus, libidini deditus, atque cultor idolorum pręcipuus, quantò magis fidem Christi in ea feruere cognouit, tanto furiosius in eam, totis viribus, incur-

S. Dympna egregia constantia.

incurrit dixitque: Vide, malitiosa, nè de cætero nos fatiges: exple statim quod opto, & dijs nostris sacrifica, aut, certè, mortis tuæ exemplo, efficies, nè regum filiæ, paternis imperijs contradicere ausint. Ad quæ virgo: Qua de causa, crudelis tyranne, egregium Domini sacerdotem, nulli crimini affinem occidisti? Dei omnipotētis iudicium non euades. Deos deasque tuas, vt figmenta detestor: & Domino Iesu Christo, tota me deuotione committo. Ille sponsus meus, gloria mea, salus mea, & desideriū meū. Pœnas omnes, quas inferre potes, lęta mente parata sum, pro Domino meo, perpeti.

Hęc audiens rex nimio furore incēsus, iussit eam celeriter capitis affici supplicio. Sed cum nullus tam crudele præceptum exequi auderet: ipsemet crudelis rex, antiquæ nobilitatis, & regalis clementiæ oblitus, gladio, quo fuerat accinctus, sacrum caput pręclarę virginis amputauit: atque inde, cum suo comitatu, ad propria remeans, Sanctorum corpora volatilibus celi, & bestijs terræ deuoranda reliquit. Cumque ea, dies aliquot, à feris, & auibus intacta, in nuda humo iacuissent, à quibusdam iuxtà habitantibus, in specu cōdita sunt. Excolebatur tunc quidem temporis Ghele raro inhabitatore: erant enim in ea non nisi quindecim domus, eæque nemorum densitate ferè per sex milliaria circumseptę. Post multa verò annorum curricula, cum pagus ille hominum frequentia iam valde celebris redditus esset, pro stupēda signorum exhibitione, quæ fiebant illic erga quibuscunq; languoribus occupatos, Clerus & populus congregati in loco sepulturæ, Sanctorum corpora inquirere cœperunt, res mira, & omnibus sęculis inaudita. Cum enim fodientes terram eiecissent, angelicis manibus pręparatos, niue candidiores sarcophagos duos, è petra excisos repererunt. Inde extractas, sine difficultate, tumbas circumquaq; accuratius contemplantes, nullum in eis, vel iuncturæ, vel fracturæ signum cōspiciunt, imò verò sanas, & integras comperiunt Sanctorum corpora continentes. Qua re valde attoniti non hominum, sed angelorum id opus esse cognouerunt: perque tumbas niuę cādidiores, Sanctorum castitatem significari intellexerunt.

S. Dympna à suo parente iugulatur.

Vide rem admiratione dignam.

Igitur cum ad Xanthense oppidū, quod ad Rhenum situm est, fama virtutum, & miraculorum huiusmodi peruenisset, eius incolæ sub peregrinationis specie sitū loci sagaciter explorarunt: & per aliquot dies coram sanctis corporibus excubantes, elanculum preciosas reliquias, cum tumbis lapideis, quadrigis impositas auexerunt. Quo comperto Ghelenses vehementer commoti, mox ad arma cōcurrunt: accensisq; animis à tergo viriliter insequuntur. Igitur sono immensę multitudinis, martyrum gestatores exterriti, tumbas, magna celeritate, in terram deposuerunt: vnamque in frusta redigentes, in qua sancti Gereberni corpus erat, cum eo effugerunt: & prospero itinere, ad Xanthense oppidum peruenerunt: vbi Gerebernum, vniuersa multitudine cū canticis, & hymnis, & cereorum luminaribus eis obuiam ruente, honorificè sepelierunt. Ghelenses verò, qui insecuti eos fuerant accedentes ad locum, fracta B. Gereberni tumba, S. Dympnæ tumbam absque vllo læsionis signo repererunt. Quam cum ad propriam vellent reducere ecclesiam, nullo modo, corpus loco mouere quiuerunt: prorsus, ac si radicitus fixum in terra teneretur. Cumque, quid facto opus esset, ignorarent, nocte vna quędam anus, secundùm quietem admonita est, vt vitulum, quem habebat in stabulo, nouellum, bigę iungeret, & virginis corpus reduceret, qđ multi, peccatis eorum obsistentibus, mouere non poterant. Mane itaq; facto, mulier visionis seriem filio suo enarrauit, eumq; monuit, vt citius, à Domino iussa compleret. At puer matrem suam delirare existimans, eam deprecari cœpit, vt ea de re sileret, nè ambos

Xanthēses auferunt sacra corpora.

S. Dympna corpus loco moueri non potest.

ambos simul risui exponeret. Sed illa nihil morata, vitulum nondum cornua producentem applicuit, & rectà, non sine multis, & immodicis incidentium iocis, ad locum tetendit. Sequebantur eam parui, & magni, piãque mulierem, planè delirare, & desipere credebant. Tandem loco appropinquans, custodes sacri thesauri obnixè rogauit, vt bigæ suæ eum imponerent. Quidam eam risu, & cachinno excipiebant, quidam cum indignatione repellebant: alij verò, precibus eius importunis victi, manus operi admouerunt: & sine vllo grauamine corpus sustulerunt, impositumque bigæ summa cum lætitia ad propriam ecclesiam reduxerunt. In qua, per venerandæ virginis, & martyris Dympnæ merita, quotidie innumerabilia coruscant miracula.

Nota miraculum.

Postea verò nobiliores loci incolę, sacrum corpus theca ex auro, & argẽto, ac preciosis lapidibus confecta exceperunt. Itaque Episcopus Cameracensis, cum immenso vulgi comitatu eò veniens, de tumba lapidea sacrum virginis corpus, in thecam illam ex auro, & argento fabrefactam, transtulit. Aperta autem tumba, inuenit antistes, in sacro venerandæ virginis pectore, lapidem rubeum, cum inscriptione nominis, Dympna. Dubium non est eum ab angelis pectori sanctissimę virginis impositum fuisse, vt per eum martyrium cũctis innotesceret. Prædicta autem corporis translatio, magna cum celebritate, decimaquinta Maij peracta est: eoque die, memoria martyrij eius, cum festiuo gaudio instituta: quanquã eam coronam tricesimo mensis die adepta sit.

Et quoniam diuersa conscripta miracula omni admiratione digna, quæ Dominus noster Iesus per gloriosam hanc virginem, & martyrem mundo ostendere dignatus est, longum foret enarrare, breuitatis causa à nobis omittuntur. Certè obsessi à dæmonibus, cum ad eius venerabile templum in Ghele afferuntur, quotidie, per eã liberantur. Porrò alia beneficia infinita deuotis suis cultoribus impetrat apud Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sęcula sempiterna. Amen.

VITA S. DOMNOLI EPIscopi Cenomanensis.

Ex ea quæ est Haduini Præsulis iussu, à quodam Domnoli familiari amico conscripta. Claruit temporibus Clotarij Regis Francorum filij Clodouei, & eius filij Cheriberti, ac successoris eius Chilperici circa annum Domini 571.

BEATISSIMVS Domnolus ex generosis procreatus parentibus à primis annis insigni morum probitate vitęq; integritate, cunctis pręluxit, & ad Cenomanicam vrbem in multorum salutem diuinitus transmissus fuit. Cum alibi ad Episcopalem dignitatem non sine magno honore euectus fuisset, relicta patria, parentibusq́; & cunctis, quas possidebat, rebus, Romam orationis ergò profectus est: vbi cum ad sacra Apostolorum limina, animi sui deuotioni fecisset satis, post longa itineris emensa spatia, Domino gubernãte ad Cenomanos appulit; quos, propter obitum sui Pontificis, magno offendit animi mœrore affectos. Iampridem enim beatus Innocens ad Dominum migrarat: & laboris sui pręmia consecutus, maximum sui desiderium reliquerat.

16. Maij. Obijt 1 Decembris.

It Romam orationis causa.

Cumq; Clerus, & populus vniuersus alium eo loco, & honore dignum exquireret, viso Domnolo, protinus, vnanimi consensu, omnes id honoris in eum contulerunt: & inuitum, ac reluctantẽ planè, eũ dignitatis gradũ ascendere compulerunt. Compulsus itaque cathedram subijt: illudque nobilitatis insigne perpetuò gestauit, quo, Christo, die ac nocte, alacri, & iucundo animo gratam exhibebat seruitutem. Neque tamen, vel à ge-

S. Domnolus fit Cenomanorũ Antistes.

neris

Quodam Quadragesimæ tempore, cum vir sanctus in cellam Anisolæ monasterij sese abdidisset, vt liberius diuinis rebus, in silentio, & solitudine vacaret Francus quidam regi valde familiaris, quandam eius ecclesiæ villam, Bonallem nomine, in pago Stadinēse sitam, ad se rapuit. Eam iniquitatem vir Dei molestè ferens, trāsacta Paschali solennitate, per se vindicare statuit. Itaq; præpotentis Dei auxilio fretus, animo intrepidus eò se contulit: vt res suæ fidei creditas recuperaret. Francus autem, qui tunc fortè eadem in villa amicis operā dabat, bellosque admodum agebat homunculos, vt primùm de aduentu antistitis certior factus est, animo commotus, à tota villa iussit eum excludi prorsus, eijcique. Et quidem Episcopus non recalcitrans, dedit locū iræ: sed mox diuina vltio in sacrilegū est excitata. Nocte enim illa, viro sancto in precibus persistente, sacrilegum febris inuasit: & mane altero infęlicem ab illo extorsit animam. Eius tam repentino interitu cæteri, qui eodem scelere sese constrinxerant, metu correpti, ecclesijs ablata restituerunt, & antistem, vt par erat, reueriti sunt.

Puerulus quidam, Rainerius nomine, oculorum auriumque, & linguæ, ac pedum officio miserè orbatus, crucis signo à viro sancto munitus, & sacro inunctus oleo, totus reualuit. Quodam die, in villa ecclesiæ, quam Baladonem vocant, sancto Episcopo, pontificale exequenti ministerium, Magnarius quidam oblatus est, qui die Dominico, magna temeritate audaciaque, ab opere nō cessans, Deo vlciscente, luminibus orbatus fuerat. Vir sanctus, expresso Crucis signo, cęcitatem depulit, visum reformauit, monuitque hominem nè deinceps diē vni Deo consecratum violare præsumeret. Cum aliquando vir sanctus nō longè à carcere quodam, in quo plurimi vincti tenebantur, iter haberet, & miserabiles damnatorum voces, & eiulatus audiret, misericordia motus, per ministrum custodi mandauit, vt vinctos illos absolutos pateretur abire. Illo autem recusante vir sanctus, cum lachrymis pro eorum redemptione Dominum rogauit: & ecce, die tertio, spontè aperto carcer, omnibus abeundi potestatē fecit. Plurimos etiā dæmonio obsessos liberauit: dæmonesq; solo Crucis signo profligauit. *Carcerem suis precibus aperit.* Aegros quoque, & malè affectos diuersisq; languoribus laborantes, nullo negotio curauit: adeo, vt miraculorum assiduitate fama eius longè lateque cum admiratione vagaretur. Porrò tanta dicendi vis, & facultas ei inerat, vt vix quisquam tam ferreo pectore viseretur, quem eius conciones ad lachrymas non mouerent. *Concionum eius efficacia.* Totus in eam curam intentus erat, nè ad supernam illam ciuitatem solus ascenderet, sed socios eò secum quamplurimos adduceret. Nihil in eius actionibus cernebatur, quod ad Deum nō pertineret: nihil in sermonibus eius ociosum percipiebatur. Ad altare rarò sine lachrymis, ad mensam nunq̃ sine pauperibus conuiuis accessit. Multa animi deuotione, opera benignitatis, & misericordiæ prosequebatur, studebatq; adesse desolatis, egentes alere, vestire nudos, & si re ipsa non posset, prompta animi beneuolentia, omnibus ferre opem. Porrò peracto iam militię certamine, cum se ad alteram vitam à Domino vocari intelligeret, præclara admodum pietatis monita discipulis dedit, & antiqui hostis insidias ei detexit, monuitque, vt bonis operibus intenti ad brauium gloriæ sempiternæ viriliter aspirarent: & sic demum Kalendis Decembris è corpore fęliciter migrauit. *Obdormit in Domino.* Humatus est à discipulis magno luctu deformatis, in ecclesia beatorum martyrum Laurentij, & Vincentij quam ipse cōdiderat: in qua meritis, & precibus eius, multi morbidi gratiam sanitatis obtinent. Nam, tertio translationis eius die, energumenus quidam in seipsum valde crudelis, eò adductus, post triduum, cum parentibus sospes abscessit, multisq; annis,

sanus

sanus permanens, Deo se deuotum exhibuit cultorem. Quarto dein die, cœci tres ad tumulum eius veniẽtes, redintegrata luce, incolumes inde abiere. Nimis prolixi erimus, si audita visaq; omnia literis mandare velimus. Pauca, quæ retulimus, ad faciẽdam fidelibus fidem abundè sufficere existimamus. Sedit autem in episcopatu annis 46. mens. 11. dies 19. & interfuit Synodo Turonensi, cui subscripsit: numeraturque nonus eius Sedis Antistes.

MARTYRIVM S. TORpetis Pauli Apostoli familiaris.

Ex eo quod in praeclaro quodam M.S. Codice extat.

Maij 17. S. Torpes magnus apud Neronem.

SANCTVS Torpes, qui apud Neronem Imperatorem, dignitate auctoritateque, valuit plurimum, vt primùm eius pietas, & admirãda religio innotuit, Nero comprehẽsum eum cuidam suo propinquo Satellico tradidit: vt eum, si quo modo posset, ad deorum sacrificia impelleret. Sed cum sanctus martyr, diuina egregiè virtute roboratus, in Christi confessione, immobilis persisteret, eô motus Satellicus, a lapis eum cedi iussit: & ad columnam ligatum, verberibus tam immaniter affici, vt purpureo suo sanguine, solum vndiq; rigaret ornaretque. Eo supplicio diu multũmq; nequicquam fatigatus, tandem rotæ alligatus est. Inde feris à Syluio Satellici filio obiectus, nihil tamen mali passus, præclaram vbique de hoste victoriam reportauit. Hac eius constantia animiq; virtute perspecta Euellius Neronis consiliarius, perfidiam, & impietatem execratus, fidẽ amplexatus est: & 5. Kal. Maij lustralibus aquis expiatus, Christo ex animo nomen dedit. Torpes verò, iubente Syluio, extra Pisanam ciuitatẽ ductus, capitis abscissione, martyrium compleuit, tertio Kal. Maij. Corpus eius, sceleris ministri, penè fractæ, & nimia vetustate consumptæ nauiculæ imposuerunt, simulq; eum cane, & gallo in decursum fluminis demiserunt. Porrò Angel⁹ Domini venerabili cuidam matronæ, Celerinę nomine, secundùm quietem apparens mãdauit, vt martyris corpus perquireret, sepeliretque. Quod illa nequaquam surda aure accepit, sed inuentum sanctissimi martyris corpus magno honore, ac reuerentia excepit, & in monumẽtum intulit: quod postea cessante persecutione, noua ecclesiæ fabrica, insigni opere visenda honorauit; suisque facultatibus mirificè exornauit. Cuius festiuitas, propter translationem, hoc die, celebrius recolitur.

Crudeliter caditur.

Feris obijcitur sed nihil laditur.

Euellius cõsiliarius cõuertitur.

Torpes capite truncatur.

VITA S. DVNSTANI Archiepiscopi Cantuariensis.

Ex ea qua est per Osbertum Monachum Cantuariensem. Migrauit ex hac vita anno Domini 988. anno ętatis suæ septuagesimo, cum sedisset annis triginta tribus.

BEATVS Dunstanus, nobilissima gentis Anglorum prosapia ortus, eò nobilius, in huius mundi lucem prodijt, quò sub materni sinus adhuc angustia clauso, diuino miraculo, designatum est, præclarum mundo per eum lumen oriturum. Cum etenim mater eius eo grauida, spe prolis futuræ lætaretur, dies Purificationis B. Matris Dei festiuus illuxit. Cũque vtriusq; sexus homines plurimi, accensis de more cereis, ad ecclesiam confluerent: inter eos pater S. Dunstani, Herstanus nomine, cum Chinedrita matre eius, ad Dei seruitiũ properabant, ambo cereos, quos pro ritu ipsius diei, Deo offerrent, deferentes. Tum subitò, cœlo admodum sereno, cunctis admirantibus, cuncta simul luminaria extincta sunt. Dumque pro- *Mira res.*

17. Maij.

Parentes eius.

rei

rei nouitate attoniti starent, & quid certi de tali euentu sentire deberent, ignorarent, erectis vultibus, intuentur flammam ignis cœlitus labi, & cereum, quem mater Dunstani manu ferebat, ex ea accendi. Accedunt itaque singuli ad lumen cœlo demissum, & inde recipiunt lumen amissum. Ex eo autem tempore prægnanté mulierem, & Herstanum virum eius, maiori omnes sunt veneratione prosecuti: prolemque spe maximi boni expectarunt. Dehinc, instante partus tempore, puer eleganti forma nascitur, & post dies paucos, sacro fonte regeneratus, Dunstanus nuncupatus est. Qui teneris infantiæ annis superatis, mox literis adhibitus est, quibus die, ac nocte intentus, languore graui corripitur, & gemebunda in dies vexatione tortus, vsque ad exhalationem vltimi flatus producitur. Sed cum iam, velut morti contiguus iaceret; & confluens vicinorum cœtus, desperata planè salute, mortem expectaret: ecce noctis medio, præter omnium opinionem integræ sanitati donatur; cunctisque stupentibus, lecto desiliens, ad ecclesiam, pro reddita sibi sanitate, Deo gratias acturus, impiger tendit. Cuius deuotioni diabolus inuidens, simulato teterrimorum canum globo, immani latratu, ac terrifico impetu in eum ruit. At ille, inuocato Christi nomine, signo se sanctæ Crucis armauit, arreptamque, quæ fortè in via iacebat, virgulam contra illorum malignorum incursus, vibrauit: omnesque instar fumi dissipauit, & in effusam fugam compulit. Post hæc ad ecclesiæ ianuas veniens, eam vndique obserratam inuenit. Huc igitur illucque deambulans, scalam ad parietem templi erectam offendit, quam nescienter ascendens, atque ad fastigium ecclesiæ ascendendo pertingens, nullum, quo ingredi posset, aditum reperit: indeque statim ex altera tecti parte descendere cœpit. Deus autem, qui delectabatur innocentia cordis eius, viam inter inuia ipsa disponebat gressibus eius. Tunc repente Angelico ministerio sublatus intra ecclesiam omni ex parte clausam, coram altari depositus est. Cuius rei euentum, qui ipsum egredientem secuti fuerant, contemplantes, fidele testimonium diuino miraculo perhibuerunt.

Dunstanus nascitur.

Diuinitus à morbo sanatur.

Profligat dæmones.

Vide mirã rem.

Interea adolescentiæ decus Dunstanus induere cœpit, cum morum grauitate, & sapientia cunctis admirabilis, in sortem Domini transijt, sacrisque initiatus, omnibus mundi oblectamentis calcatis, laudabilem Deo seruitutem exhibuit. Videres igitur illum in fouendis pauperibus esse assiduum, die nocteque precibus vacantem, meditationibus, & diuinorum lectioni librorum sedulo incumbentem. Audita inter hęc fama venerabilis Aehelmi Cantuariensis Archiepiscopi, patrui sui, eum adijt, & quò maiorem virtutum omnium perfectionem hauriret, sedulus ei adhæsit. Verùm eum elapso aliquanto tempore, Pontifex vitæ eius integritatem animique prudentiam clarius cerneret, ipsum regi Ethelstano magno affectu fouendum pioque studio protegendum commendauit. Quem ipse, benigna mente suscipiens, multo synceri affectus amore percoluit. Dunstanus itaque, licèt corpore in regiâ versaretur, mente tamen in cœlo degebat: & quò labilius, inter plurima vitiorum fomenta gradiebatur, tantò firmius, nè ab ipsis, aliquo modo deijceretur, pręcauebat. Vt autem iners otium, omnium malorum sentinam deuitaret, varijs operibus, animum intendebat. Peritia namq; scribendi, pingendi, sculpendiq; & in auro argentoq; quiduis fabricandi ita claruit, vt à multis, quàm maximè admirationi haberetur. Super hęc instrumentis musici generis, quorum scientia plurimùm excellebat, non tantùm se, sed & multorum animos à turbulentis mundi negocijs sępè demulcebat, & in meditationem cęlestis harmoniæ frequenter concitabat.

Minores ordines accepit.

In aulã regis Angliæ adducitur.

Vt sit vsus musicis instrumentis.

V Hæc

Hęc inter opera sua, à quadam insigni pietate, ac religione matrona, ad horarium pro ministerio ecclesiæ inaurandum, inuitatus fuit. Accessit matronam Dunstanus, cumque opus in manibus haberet, cythara eius, quam secum fortè detulerat, parieti affixa, cœpit per se, nullo hominis attactu, Antiphonam istā distinctis vocibus resonare: Gaudent in cœlis animæ iustorum, qui Christi vestigia sunt secuti: & quia pro eius amore sanguinem fuderunt, ideò cum Christo gaudebunt in æternum. Ad hæc ingens omnes, qui aderant, admiratio comprehendit, & oculis menteque ad cytharam intenti auidè chordarum vocem capiabant. Dunstanus verò cytharam istam, verè angelico modulamine administratam, ita accepit, quasi ex sensibili Dei præsentia, quid sibi deinceps agendum foret, doceretur.

Nota miri quiddam.

His ita constitutis, qui primò virum Dei ardentiori amore complectebantur, tunc, mutata voluntate, prouectibus eius inuidere, & sinistris eū artibus vti calumniati sunt: fecerūtque, dissipato nequissimo rumore, vt ipse rex, & multi ex primoribus eum auersarentur: caneque peius, & angue odirent. Quod Dunstanus aduertens, malignorum hominum iracundiæ cessit, regiaque relicta, ad cognatum suum Elphegum VVentanum episcopum, cognomine Caluum, profectus est: Præfatæ autem, malitiæ commentores, comperto eius discessu, viam obsidentes, eum interceperunt, equoque deiectum malè mulctarunt, multisque affectum iniurijs, acriter flagellatum, ac vinctū, in horridum cœnum præcipitatum reliquerunt Ne autem pęnitus perimeretur, impedimento fuit ingens quędam molossorum multitudo, quæ, ex insperato, in eos, horridis latratibus, irruēs, adolescentem defendit. Profectus dehinc venit ad memoratum antistitē, eximiæ religionis, & pietatis virum, cuius consuetudine, ac familiari colloquio permotus, de monasticę vitæ instituto amplectendo, secum pertractare cœpit. Nec multò post, cum ante, magno impetu, de ducenda vxore cogitasset, carnalibus funditus renuncians illecebris, perpetuam Deo de Christi gratia confisus, castitatem deuouit, monasticæque vitæ propositum amplexus est: ac legitimo deinde tempore, per canonicas sacrorum ordinum successiones, & iam ad sacerdotij gradum, ab eodem antistite euectus est.

Patitur obtrectatores.

Ab æmulis multa patitur.

Canes eum tuentur.

Vouet castitatem.

Fit Sacerdos.

Tum verò totus Christi amore inflammatus, ad ædem Glasconiam, Virgini Matri sacram perrexit: ibidemque domicilium, longitudine quatuor non amplius pedum, latitudine vero duorum cum dimidio, sibi construxit. Altitudo autem staturam hominis non excedebat. In eo igitur, vt vni Deo per omnia placeret, psallere, orare, manibusque strenuè operari non destitit: prorsus, vt pijs eius exercitijs aduersarius inuidens, insidias ei struere aggressus sit. Quadam enim vice, humana specie tectus, fenestræ ipsius astitit: obnixè ab eo nescio quid operis postulans. Ille pietatis affectu motus, intermissis his quæ faciebat, ad satisfaciendum postulanti se parabat. Sed mox ex formę verborumq; mutatione, dęmonem esse deprehendens, sumptis tenaculis fortiter ignitis, monstrum per nasum arripuit, & strictissimè tenuit: ac postremò, summo notatum dedecore, à se abegit. At ille deiectam suam superbiam nō ferens, querula, per plateas, voce cursitans, illatam à Dunstano iniuriam vindicare nitebatur: sed mox ab omnibus cognitus, ingenti fœtore relicto, prorsus euanuit. Ex eo tempore, tanta cordis munditia, & corporis pudicitia in Dunstano claruit, vt omnes, qui vitam eius nouerant, Angelo similem iudicarent. Vnde cōplures vtriusque sexus homines, quotidie, ad eum confluere, & de salute consulere cœperunt: quos, pijs monitis sanoque consilio ita instituit, vt maximo se affectos beneficio singuli gauderent.

In arctissimo degit domicilio.

Egregiè tractat dæmonem ipsi illudere volētem.

Interea

Interea Ethelstanus rex, regio munere simul cum vita perfunctus, Edmundum fratrem successorem reliquit: qui missis ad Dunstanum nunciis, eum in regno, à consilijs habere voluit. Non recusauit vir sanctus, sed eius se, libens, salua tamen ordinis reuerentia, imperio subiecit: tantaque fœlicitate, consilio, & virtute, regni gubernacula direxit, vt non modo vulgus, sed Rex ipse eum sine fine coleret: nihilque præter eius voluntatem attentare præsumeret. Sed his fœlicibus rerum successibus rursus irritatus dæmon, primum dolo cuniculisque, deinde irruptione, & aperta vi, in eum grassari constituit.

Regi Edmũdo egregium se exhibet adiutorem.

Itaque per idoneos malitiæ suæ ministros, non solum de pristino eum honore deiecit, sed etiam regi proceribusque inuisum, curia depulit. Sed accidit deinde die tertio eum Rex in syluam venatum abiret, vt equo, per montis altissimi præcipitia ruente, in vltimum vitæ discrimen veniret: cumque, desperata salutis spe, trepidaret, occurrit animo eius, illata Dunstano iniuria. Itaque grauissima à bimo cordis trahens suspiria, celeri sponsione, si præsens mortis periculum euaderet, promisit, se optimam eum Dunstano in gratiam rediturum. Exauditæ fuere continuò à Deo preces: equusque illicò subsistens regem à periculo subduxit, & incredibili gaudio ex insperata salute exultantem, domum deuexit. Tum verò Rex adunatis in aula principibus, cuncta quæ acciderant exposuit, & Dunstanum in pristinos non modo honores restituit; sed amplissimo quoque fundo, in quo natus erat donauit: vt de eo, pro libertate arbitrii, sui, disponeret. Itaque Dunstanus cui præcipua animarum cura, sub pectore viuebat, locum illum diuino cultui consecrauit: regiaque adiutus liberalitate, magnum fratrum numerum congregauit, quibus ipse Abbas præfuit, & paterna plusquam benignitate, mirabiliter profuit. Et quia omnium salutem ardéter expetebat, sic suos disciplinis informabat: vt innumerabiles ab eo prodirent, qui col lapsa per Angliam pietatis fundamenta, & collabantem ecclesiæ statum fulciebant. Factumque est, vt sicut, quod supra diximus, ex cereo matris totus Ecclesiæ conuentus lumen amissum recuperauit: ita ex hoc loco ipsius Dunstani doctrina instituto, omnes ecclesiæ Angliæ veræ religionis lumen sumpserunt.

Opera obtrectatorum à regis aula pellitur.

Rex in summum periculum adductus, vt eum seruit.

Extruit monasterium.

Inter hæc Diabolus solitis inuidiæ stimulis concitatus, cum aperta vi fraudibusq; eum de statu tam sancto tamque fœlici deturbare non posset, totis hoc saltem viribus annisus est, vt puritatem orationum eius méntisque splendorem impuris cogitationibus obscuraret. Vndè in lupi, & vulpeculæ interdum effigiem demutatus, horridus apparebat, & varijs anfractibus, & iocosis motibus animum mentemque eius dissoluere nitebatur. Sed fuit semper cum dedecore repulsus, nouamq; potius in dies gloriosi triumphi materiam Christi militi suppeditauit. Die quodam ab Edmundo rege ad colloquium inuitatus, in medio itinere dæmonem sibi obuiam habuit, qui mimo similis, coram eo ludere, subsilire, & multis modis lætitię fręna laxare cępit. Cognouit protinus, diuinitus edoctus Dunstanus, quid sibi illa intempestiua inimici gaudia vellent. Ait itaque spiritu prophetico: Rex noster, morti iam proximus, multis regnum tempestatibus obnoxium successori relinquet. Quam sententiam, die septimo, veritas subsecuta est. Regi nãque, in aula, à suis miserè interempto, Edredus frater successit, vir pietate, & prudentia egregius: qui, pręter spem omnium iniquam, pari amore, & honore Dunstanum amplexus est prorsus, vt antistitem eum multis modis creare niteretur. Sed vir sanctus, vt ab omni honore plurimum semper abhorruit, ita eam dignitaté constanter recusabat. Interea Edredus, aduersa correptus valetudine, Dunstanum in monasterio suo tunc

Dæmon varijs modis orationes eius impedire nititur.

Prophetia eius.

Edmundi regis cædes.

Episcopatũ recusat.

temporis degentem, per nuncios ad se vocauit. Qui cum ascenso protinus equo, ad ægrotum festinaret, in ipso itinere, vocem cœlitus delapsam audiuit: Rex Edredus in pace quiescit: statimque ad eum vocis sonitum, equus, cui vir Dei insidebat, humi corruens extinctus est.

Egredi regio obitũ felicem diuinitus cognoscit.

Post Edredum, Eduinus Edmundi filius omnis prudentiæ inops, & rerum gerendarum planè expers, regni gubernacula, fœlici parum omine suscepit. Mente namque, & corpore iuuenis, per omnia libidinum genera vagabatur, & regnum tyrannide opprimebat, suaque sæuitia, & crudelitate, rebus omnibus, tam sacris, quàm prophanis vastitatẽ inferebat. Gemebat in istis Dunstanus, & viam omnem modumque inquirebat, vt regem, tanto mentis agitatum furore, ad sanitatem reduceret. Sed frustra Rex enim cuncta eius monita repellebat, & scelera sceleribus cumulans, quocunque impietatis, animus eum vocabat, sequebatur. Tum Dunstanus, relicta regia, Glasconiam, ad monasterium suum secessit: atque Eduinus, carnis illecebris inescatus, duabus mulierculis, impudico nimis amore, assiduè adhærebat. Accidit autem, die ipso, quo regio diademate sceptroque donatus, regale totius regni proceribus conuiuium extruxerat, vt post epulas, solito mentis furore, ad impudicas illas fœminas secederet: nihilque tantotum virorum consessum reueritus, honestè parum amori operam daret. Qua re cognita, optimates sanè indignati, Odonem Cantuariensem Archiepiscopum, qui dignitate auctoritateque cęteris emi nebat, hortati sunt, vt regem ab illicito, & impudico fœminarum congressu, reduceret. Sed ille pusillo animo regiam offensionem pertimescens, se excusauit: regemque, publica afficere ignominia, nefas esse dixit. At proceres de regnis regnique salute solliciti, Dunstanum monuerunt, vt eam rem sua virtute, ac sanctitate dignã exequeretur intrepidè. Tunc verò

Eduini regis infaustum imperium.

S. Dunstanus relicta regia ad monasterium suum abit.

Vide S. Viri zelum.

Dunstanus cum summa grauitate, ac modestia cubiculum ingressus, primò asperis sanè verbis, in mulieres impudicas inuectus, lasciuias earum detestatus est. Deinde leni ad regem vultu, voceque conuersus, vt se tanti opprobij exortem faceret monuit: ac submisse, vt secum ad proceres rediret, suaque eos præsentia exhilararet, precatus est. Qui animi furore, & vultus rubore perfusus, dum se rediturum negaret, Dunstanus apprahensa illius manu, è medio fœminarum eum abstraxit, impositoque capiti eius diademate, ad conuiuantes introduxit. Quam ignominiam altera fœminarum non ferens, se eam, quouis modo vlturam, garrula contestatione, deuouit. Nec quieuit fœmineus furor, malitiaque, ante quàm apud regem efficeret, vt vir sanctus, è regni totius finibus expulsus, cunctis etiam, quæ in monasterio habebat, spoliaretur. Tulit eam iniuriam Dunstanus animo magno, & in alto diuinæ prouidentiæ iudicio quiescens, Gandauum in Flandriam abijt. nefanda interim fœmina, eum vbique inquirente, vt oculorum priuato lumine, ad ludibrium abutereretur. Sed omnipotens Deus, qui nunquam suorum gloriam iniquis persecutionibus, penitus obscurari patitur: non multo post quosdam magni fluminis Humbrę potentes exeitauit, qui impium regem aut occidere, aut regno priuare moliti sunt: Et ipsum quidem in effusam fugam vltra Thamesim compulerunt: sceleratam verò meretricẽ eius, iuxta ciuitatem Glauuornensem, mala morte perdiderunt. Quibus patratis, Edgarum fratrẽ illius, super totam terram, à prædicto Humbræ fluuio, vsque ad Thamesim flumen, regem fecerunt: regnumque hoc modò, quod prius vnum erat, in duo diuisum est, Thamesi suo illud alueo discriminante. Edgarus itaque, percepta regali dignitate conuulsum regni statum restituit, & obscuratã religionis pietatisque faciem, nouo virtutum splen-

S. Dunstanus proscribitur.

Abit Gandauum.

Ecce tibi vltio diuina & impium regem, & scortum impurum.

S. Dunstanus reuocatur in Angliam, & VVigorniensis Episcopus creatur. splendore, reformauit. Dunstanum quoq; missis in Flādriā nuncijs, honorificè ab exilio reuocauit: & ad VVigorniensis ecclesię episcopatū, quanquam inuitum, euexit, ac se suaq; omnia, eius sapientiæ, & consilio moderanda, commisit.

Interea Eduinus vitę pręsenti subtractus est, & anima ipsius, Dunstano precibus intento, à teterrimis dęmonibus euestigiò præsentata. Cuius pęnas miseratus vir sanctus, suarum immemor iniuriarum, pro eius liberatione, immensos Deo lachrymarum effudit imbres, donec se pro eo exauditū agnouit. Posthęc, Edgarus totius regni hęres effectus profligatis bellis, ac seditionibus desideratam diu requiem, ac pacem, in oēs regni partes, inuexit. Exin defuncto Londoniensi episcopo, Dunstano eam quoq; sedem administrandam cōmisit: quam summa necessitate compulsus subijt: suoque exēplo, ac vitę integritate, à corruptis moribus ad verum religionis, & iustitię cultū reduxit. Cum.n. clericos ibidem degentes, nec à prauitate sua conuertere, nec inde, q potentia, & nobilitate oēs pręstarent, posset eliminare, construxit contiguū penè ipsi ecclesiæ monasterium: in quo, cū suis, tanto tamē, eximio virtutum omniū splendore, Christo seruiebat; vt vulgus, ea virtutum pulchritudine captum, dissolutos clericos contemneret, monachosq; incredibili amore, ac honore susciperet: prorsus, vt ipsi clerici, propriæ conscientiæ testimonio redarguti, vel recederent, vel in eandem vitæ societatem cōmigrarēt.

Edgar⁹ rex Angliæ.

Dunstanus creatur Londoniēsis episcopus.

Inter hęc fœlicissima pietatis quotidianæ incrementa, Odo Cantuariorum Archiepiscopus, sua morte, ingentem omnibus Anglorum ecclesijs luctum intulit: populosque innumeros acerbo mœrore percussit. Dumque alius, sede illa primaria dignus, exquiritur antistes, post vnum atque alterum, tandem ipse Dunstanus, vnanimi omnium acclamatione, solus tanto honore dignus pronunciatur. Et quanquam ipse manibus (quod aiunt) pedibusq; eam à se dignitatem repellere niteretur, repetitis tamen acclamantium vocibus victus superatusq; primatem totius Britanniæ sedem regendam suscipere coactus est. Itaque accepta temporis opportunitate, Romam ad Pontificem profectus est, vt si ei visum foret, stola sui Apostolatus decoraretur. Quod Pontifex ei honorificè ac decentissimè præstitit: & multis magnisque affectum beneficijs, pastorem eum genti Anglorum, ac salutis eorum prouisorem destinauit.

Fit Archiepiscopus Cātuariensis.

Porrò Dunstanus, qua virtute, & iustitia, qua pietate, & religione, eam sedem administrauerit, quę orationis vis dignè satis explicare poterit? Certè hoc constat, tam excellentibus omnium virtutum meritis eum claruisse, vt tota ipsa Anglia, vsque hodie eius sanctitatem miretur, virtutes prædicet, iustitiam, & æquitatem laudet; meritoq; de tam insigni Patrono, glorietur. Et quidem cum omnia, quæ cum admiranda iustitiæ, & pietatis opinione gessit, explicari nequeant, è paucis, quæ subijcimus, reliqua metiri debemus. Comes quidam præpotens cognatam suam, illicito sibi matrimonio copulauerat, & à Dunstano semel, secundò, & tertiò redargutus, incestum suum diuortio expiare nolebat. Qua propter gladio Spiritus sancti, à viro Dei percussus, à liminibus est sanctæ Ecclesiæ separatus. Qui typho tactus superbiæ, regem adit, & Dunstanum immoderatæ, & impiæ seueritatis accusat, regia sanctione, se ab eius tyrannide liberum constitui; querula voce, precatur & impetrat. Sed Dunstanus, qui regis ea in re auctoritatem nihili faciebat, vbi vidit illum, contumaci spiritu; contra se furere, minarique, omnem ei fidelium communionem, donec à sua prauitate discederet, interdixit. Tunc ille immani furore correptus, legatos suos Romam destinat; & talibus, assueta quorundam Romanorum corda, & ora, in suam causam, largo

Excommunicat hominem contumacem.

munere, largiorique promissione, per mutat. Quid deinde? Præsul Apostolicæ sedis, Dunstano, verbis, ac literis, vt homini peccatori condescédat, eumque ecclesiæ gremio integrè conciliet, hortatur, monet, imperat. Ad quæ Dunstanus ità respondit: Se præceptis Domini Papæ libenter pariturum, cum illum sui delicti pœnitudine ductum, scelus detestari cerneret. Auertat hoc Deus, dicebat, vt ego, causa alicuius mortalis hominis, vel pro redemptione capitis mei, postponam legem, quam seruandam in Ecclesia sua statuit idé Dominus meus IESVS Christus. Hac viri constantia perterritus Comes, abdicato illicito coniugio, pœnitentiæ sibi cultum imposuit: docuitque palàm, quanti excommunicationis fulmen, à viro sanctissimo vibratum, faciendum sit. Dunstano namque generale totius regni concilium celebrante, ipse suimet oblitus, nudis pedibus, laneis amictus indumentis, virgas manu ferens, Concilio sese medium ingessit: & gemebundus, ante viri sancti pedes corruens, admirando nouoq; spectaculo, cunctos ad lachrymas prouocauit: & ab anathematis vinculo absolutus, fidelium có munioni restitutus est.

Vide notabile exemplũ publicæ pænitentiæ.

Alio verò tempore, monetarij tres, cum falsa moneta capti, ad subeundam pœnam, hominibus per totum regnum promulgatam, sunt adiudicati. Die ergo Pentecostes, idem Pater, Missarum solennia celebraturus, cum ob diei reuerentiam, statutam Dei populo iustitiam, in alium diem translatam intelligeret, mox ab offerendo sacrificio pedem retraxit: negauitque se ante, pro omnium salute, Deum precaturum, quàm homines nefarij meritas pęnas dedissent. Cum enim pauperum viduarum, ac pupillorum defensor esset eximius, & singulari eos patrocinio foueret, palàm denunciabat, Deum iustum Iudicem, benignas supplicantibus non præbiturum aures, nisi tantum nefas, debito iustitiæ rigore, expiatum esset. Ea res, quanquam crudelitatis plurimum habere videretur, & multi tantam, in antistite seueritatem damnarent, Deus tamen pręclaro sanè miraculo, quàm sibi ea iustitia grata esset, declarauit. Nam, vt primùm, à peracto supplicio, inter Missarum solennia, sacras manus extendit, niuea columba, multis intuentibus, de cęlo descendit, expãsisq; supra caput eius alis, permansit, donec sacrificium, nõ sine maximo lachrymarum imbre, ritè consummatum esset.

Nota seueritatẽ S. Viri, in eos qui monetã adulterarãt.

Colũba cęlitus veniẽs sacrificãtis capiti insidet.

Moris erat viro sancto loca sancta, vno tantùm fidele comitatus socio, noctu peragrare, & se inibi, per cordis contritionem, Deo mactare. Accidit autem frequenter, cum prolixius diuinis intentus meditationibus, mente, per cęlestia regna vagaretur, vt angelicos concentus audiret, & quasi præsens sanctorum choris interesset, res admirandas contemplaretur: adeò vt ab ipsa beatissima virgine numeroso virginum choro stipata, summo eum honore, exceptus, & ad ecclesiam, quò tendebat, deductus fuerit. Hinc visa cognitaque semel animarum sanctarum pulchritudine, incredibili salutis omnium amore flagrare cœpit: prorsus, vt volentes, nolentesq; secum ad regna cęlorum abriperet. Præsidebat ea tempestate VVentanæ ecclesiæ pręsul Atheluuoldus, vir eximiæ sanctitatis, & educatione patris Dunstani, non parum insignis. Is, cum ecclesiæ suæ canonicos, per abrupta vitiorum ruere cerneret, neque posset vllis monitis, vel exemplis, homines carnis illecebris irretitos ad meliorem frugé reducere, cunctos, obstinata mente, in scelere persistentes, de ecclesia eliminauit, cęteros verò ad monasticæ vitæ professionem, non inuitos, adduxit: effecitq; vt canonicorum ordo, in veræ pietatis domicilium, ac monasterium, mutaretur. Ea re, Clerici, qui eiecti fuerant, offensi plurimùm, citató gressu regem adeunt, & iudicium atque iustitiam de illata sibi iniuria fieri postulant. Indicitur, ex regis præ-

gis præcepto, VVintoniæ, omnium Ordinum concilium, vt huius negocij querela determinetur. Surgunt hinc inde lites, quas Dunstanus, propositis rationibus, destruit: docetqꝫ clericos, qui à sorte Domini, per vitæ suæ prauitatem dissilierant, nihil sibi ex ijs vendicare posse, quæ ecclesijs, ad subsidium eorum qui in culpata vitæ integritate, Deo seruiunt, data sunt. Quibus auditis rex, & ex principibus plerique, omissa controuersia, concilio excesserūt: sed mox clericorum precibus permoti, sese deprecatores exhibuerunt apud Dunstanum; vt, vel hac vice, veniam tribuat: eiectosque in pristinū statum restituat. Silet ad ista vir sanctus, eumque, demisso capite, quid facto potissimùm opus esset pertractaret; & reliqui interim, suspensis animis, ad pontificis responsum aures arrigerent: ecce subitò Crucifixi imago, quæ in edito loco pendebat, cunctis audientibus dixit: Non fiet, non fiet. Iudicastis benè, Mutaretis non benè. Tremefacto in his vniuerso simul conuentu, intulit Pater Dunstanus, & ait: Quid amplius vultis, fratres mei? Diuina sententia definitum audistis negocium præsens.

Ecce rē sanè stupēdā.

Et hoc quidem modo, monasterio eliminatis planè Canonicis, pax concessa fuit, sed non multò post filij eorum, vt amissam illam in parentibus suis hęreditatem recuperarent, Bernelinum quendam admirandæ eloquentiæ virum, magno conductum pretio, contra Dunstanum adduxerunt. Cumqꝫ omnes Clericorum filij, armati rhetore illo, pręcipua victoriæ suæ spe, antiquæ calumniæ iurgia apud Dunstanum promerent; vrgerentqꝫ, vt bona ablata restituerentur, vir sanctus: Nostis, inquit, calumniam istam, quam mouetis, diuino ore, olim definitam: & ego iam grandæuus, multisque laboribus exhaustus, quod reliquum est vitæ, in pace, transigere cupio. Hactenus, pro virium mearum facultate; laboranti ecclesiæ opem tuli: amodò totius laboris impatiens, Domino Deo causam Ecclesiæ suę, contra insurgentes hostes, tuendam committo. Dixit, & ecce solarium, in quo consistebant, euestigio cecidit, omnesque pariter præcipitatos, in suo casu, non modicū læsit. Vbi verò Dunstanus cum suis considebat, nulla ruina domus, nullus casus emersit. Hoc ergo modo omnis calumnia clericorum sopita, & ipsa sanctorum monachorum conuersatio adeo stabilita est; vt alijs, eadem vitæ ignominia notatis clericis, de suis ecclesijs eiectis, monachi, in eorum locum substituti sint: adeo, vt aucta per Angliā religione, quadraginta & octo monasteria instituta fuerint.

En iterum rem admirandam.

48. Monasteria sub Dunstano instituta.

Inter hęc, sopito negocio, quod Edgarum regem à diademate remorabatur, Dunstanus, cunctis gaudentibus, & exultantibus, regni coronam illi imposuit. Ipso autem, à biennio, quo hęc facta sunt, immatura morte præuento, Eduardo filio suo, totum regnum, hęreditario iure reliquit. Illo verò post aliquot annos, per fraudem nouercæ suæ, interfecto, Ethelredus filius illius malæ mulieris, matris ignominia magis, quàm patris sui solertia prędìtus, in regnum substitutus est. Cuius prouectio, quanquam animo Dunstani minimè sederet, ius tamen regium ei compleuit. Attamen regali solio potitum, seuero quodam verborum tonitruo, quia per sanguinem fratris sui, regnum obtineret, increpauit: & prophetico spiritu, totam illam terram, per plurima sęcula, depopulandam prędixit. Quæ licèt se viuente euentura negarit, euentura tamen esse, nimis veraci prophetia, teste calamitate pręsenti, asseruit. Accelerabit, cum sibi placuerit, omnipotens Deus, quam subsecuturam promisit liberationē, per tanti vatis sui merita, & intercessionem.

Porrò vir sanctus, vt nunquam ferè, in vita, cęlesti consolatione, & admirandis visionibus, & Angelorum etiam colloquio destitutus fuit: ita assiduos penè dęmonum insultus sustinuit. Et quanquam sępè sese ab eo victum

Vir Sanctus, p omnem vitā, & dæmonū insidias, & cęlestes consolationes expers est.*

victum confusumque meminisset inimicus, ab eius tamen infestatione cohiberi non potuit. Nam suarum artium versutijs confisus, hoc vnum moliebatur assiduè, vt saltem puritatem mentis obnubilaret: & efficaciam precum eius infringeret. Itaque die quodam in vrsi effigie hispidus, orantem aggreditur, & hiante rictu, insurgens, horrore sui, ab oratione deterrere nititur. At ille, zelo diuino correptus, arreptum baculum, quē manu ferre solebat, in hostem vibrat, eumq; cædendo tamdiu persequitur, donec idem baculus, in tres partes cōminutus, confringeretur. Inde verò alium sibi scipionem confecit, in cuius summitate argento egregiè decorata, dentem Beati Andreę Apostoli, quem singulari honore, in omni semper vita coluit, inclusit. Et quidem in ijs sanctissimi Apostoli reliquijs, tantum, contra malignorum spirituū incursus, munimen sensit, vt deinceps congressum formidarent, oblatamque vltro pugnam detrectarent.

Nota vim reliquiarū.

Itaq; deuexa hoc modo ætate, post plurima dęmonum certamina, Christi auspicio, fœliciter superata, post multa, ab inimicis, propter pietatis studium, intentata pericula, post pręclara sanctitatis suæ testata miracula, diuinitus de obitu suo præmonitus, suauiter ex hac vita excessit: & angelicis eum choris ducentibus ad Christum migrauit.

Fœlicissimè migrat ad Christum.

Postquam verò vinculis mortalitatis solutus est, miracula, quæ in vita patrare cœperat, multo maiorem longè lateque de se splendorem dederunt: quin & nouis adeo coruscauit, vt aperto, quantæ sanctitatis meritique apud Deum esset, luce meridiana clarius, testarentur. Cæci tres, non sine maxima astantium admiratione, lumen ad tumulum eius, adepti sunt. Paralyticus quidam, pręter nobilitatis, & diuitiarum gloriam, presbyterij etiam honore clarus, hortantibus amicis, vili turbę admixtus, confestim sanitatem consecutus est. Sed is idem, cum instructo amicis, & vicinis conuiuio, vt ipsius saluti congratularentur, inter epulas illi Deum laudarent, quòd potentes non abijceret, sed inter mites, & pauperes ipsis quoque gratificaretur; presbyter, superbiæ spiritu tumidus, negauit se in star inopis, à Dunstano curatū: quin inquit etiam, sine Dunstano, mihi salus restituta fuisset. Vix ea verba miser compleuerat, cum ecce pristinus morbus redit: & acerrima vi animam infœlicem, ab ingrato, & inflato extorquet. Ea res effecit, vt metus, & reuerentia erga beati viri sacras reliquias excresceret, multique ex longinquis locis eò confluerent, tum, vt morbis liberarentur, tum vt eius intercessione veniam obtinerent peccatorum. Plurima insuper, diuina virtute, edidit miracula, quę nos, nè nimia prolixitate lectorem oneremus, prętermittimus.

Miracula post obitum eius.

VITA S. PETRI DE MORONO, qui ex Anachoreta, summus Pontifex creatus, dictus est Cælestinus quintus.

Ex ea, quæ est per Reuerendissimum D. Petrum de Aliaco, Cardinalem Cameracensem scripta. Claruit Anno Domini 1294.

PETRVS vir eximia virtute, in Aprutijs, in partibus Italiæ natus, spiritu q̄ carne, & animo quā origine nobilior, patrem habuit Angelerium, qui ex Maria coniuge sua, instar patriarchę Iacob, filijs duodecim à Deo ditatus, parem cum sancto Patriarcha Deo seruitutē exhibere studebat. Vacabat sedulò pietatis operibus, & quantū per facultates licebat, curandis pauperibus, assiduò operam dabat: & sine intermissione, multis gemitibus, & indefessis orationibus, vt vnū ex oībus filijs, diuino seruitio dignum eligeret, postulabat vterq; Nec sua fuere spe frustrati Nam ex duodecim fratrib. velut alterū Ioseph à Deo

19. Maij. Parentes eius.

singu-

singulariter dilectum, diuina prouidentia, multis indicijs ac signis mirabilibus declarauit.

Defuncto patre, mater tali prole beata, filium hunc suum studio literarum tradidit. In ea autem nocte, qua puer literis incumbere cœpit, defunctus pater, cuidã in somnis apparuisse visus est, monens hortansq; vt matrem incitaret ad filium omnibus maximarum artium disciplinis imbuendum. Nec hoc sine numine diuino factum esse credendum est. Nam humani generis inimicus, fœlicibus huius pueri successibus inuidens, per se suosque ministros, sanctum matris conatum impugnare satagebat. At constans ac fortis mulier, à suo se proposito diuelli nõ sinebat. Interea puer vt primùm literis à limine salutis, mẽtem vocemq; ad orationem formare didicit, aspectu imaginis Christi, pro nobis in crucẽ sublati, mirum in modũ delectari cœpit. Cumq; puerili simplicitate ardẽtius interdum obtutus in eam speciem defigeret, virginemq; Matrem & Iohãnem sub Cruce stantes contemplaretur: visus sibi videre est Apostolum, (præcipue si quid eo die correptione dignum admisisset) ad se venientem, monentemq; vt vitam moresq; componeret & Christi vestigijs sedulò insisteret. Inde paulatim culmen perfectionis ascendens, tota mente, die noctéq;, cœlestia pertractare cœpit: & matri, signis minimè dubiis, spem quam de eo conceperat, certam ostendere. Porrò cum puer adhuc trium annorum, ligno præacuto, in dextero oculo percussus, excæcatus fuisset, mater à medicis destituta, ad quandam B. Virginis ecclesiam, cum filio pergẽs, totam ibi noctem in sacris vigilijs ac precibus exegit: & mane oculum filij sanum & incolumem reperit.

Dæmonis aduersus eũ machinamenta.

Oculus eius læsus diuinitus curatur.

Itaq; puer sanctus, vt primùm adolescentiæ annos attigit, incredibili amore solitudinis & eremiticæ vitæ flagrare cœpit. Et nè qua dæmonis fraude circumueniri posset, Romam prius adire decreuit, vt consilium ab ipso Pontifice, sanum saluberrimumque acciperet. Solus igitur, omni humano destitutus consortio, iter aggreditur: in quo, post multos labores, terrores atque pericula, ad montem quendam peruenit, vbi, omisso Romani itineris proposito, paruam corpusculo suo aptam formauit foueam, in qua annos tres, in summa admodum vitæ austeritate peregit. Hoc ergo in loco, inter multas diuinæ bonitatis consolationes, mirum quantas in suæ conuersionis principio, diabolicæ malignitatis pertulerit insidias: & quàm inuicta virtute, insultus inimici repulerit. Exacto autem illo annorum spatio, Romã perrexit, vt sacerdotali benedictione ac beneficio dotatus, multò virilius, pro sua aliorumque salute, contra hostem decertaret. Iraque sacro presbyterii affectus munere, mox ad montem Muronis abiit, vbi in crypta quadam, annis quinque, angelicæ vitæ puritatem æmulatus, vixit. Cumque degens ibidem omnium terrenarum rerum & corporis etiam consuetudinis oblitus, indies magis magisque cœlesti splendore illuminaretur, sentiretque interim humanæ carnis fragilitatem spiritui obluctantem, & interdũ nocturnis pollutionibus necessariò succumbentem, animo vehementer angi cœpit, an deinceps sacrosancta immaculati corporis & sanguinis Christi mysteria offerre deberet. Ea fluctuatio cum in dies vehementius eum perturbaret, putaretq; iam prorsus numen sibi diuinum grauissimè offensum, iterum Romam petere decreuit: vt contractas per illam carnis fragilitatem animi, vt ipse existimabat, labes dignè expiaret: simulque consilium pereret, quid post nocturnas pollutiones faciundum esset. Ecce autem, nocte illa, quæ itineris propositi diem præcedebat, visus ei in somnis ipse Christus assistere, qui vanos illos conscientiæ stimulos à malo spiritu fraudulenter immissos, sustulit: docuitque ac monuit propter innatam corporis consuetudinẽ immun-

De vita solitaria desiderio & abitione eius ad eremum.

Degit triennio in fossula.

Roma Sacerdotio initiatur.

Molestia scrupulorum eius.

immunditiamque, quandiu illis illecebris animus repugnat, à spiritaliũ exercitio mysteriorum neutiquã ceſſandum eſſe.

Hac igitur infœlici laniantis conſcientiæ miſeria ac pœna liberatus, magno eſt gaudio delibutus: & vt pręclariora de hoſte trophęa erigeret, vaſtiorem expetens ſolitudinem, ex Muronis ad Magallæ montem ſe trãſtulit; in quo nouas variaſque dæmonum inſidias rurſus expertus, glorioſum ſemper triumphum de hoſte reportauit. Nec defuere, in medijs procellis angelicæ conſolationes, ſpiritusque cœleſtes, qui appoſitis dapibus, illi miniſtrarunt: & ingenti perfuſum gaudio recrearunt. Nec mirũ ſanè, adeo namque diuinis aſſueuerat alloquiis, vt corporeo cultu & cibo potuque planè neglectis, dies noctesque precibus & hymnis & diuinis meditationibus iungeret, & fatigatos vigilia cadenteſque oculos, tandiu in opere contineret, quoad ſomno & laſſitudine oppreſſus, vbi ſors ferret, tandem aliquando ſuccumberet. Et quanquam exhauſta ieiuniis membra promptiſſimè ſpiritui obtemperarent, nè tamen inſurgentes interdum rebelles carnis motus, tranquillum animi ſtatum labefactarét, aſperrimo corpus cilicio domabat, catenaque ferrea, laſciuientes lumborum motus comprimebat.

Migrat ad montem Magallæ.

Summa nitę eius auſteritas.

Igitur cum tantus hic virtutum ſplendor, & rutilans charitatis flamma vim ſuam longè lateque exerceret, multos ad ſanctæ vitæ ſocietaté ſuique imitationem allexit: adeo vt noua quotidie fratrum multitudine ad eum confluente, varia pietatis domicilia extruxerit, & præclarè admodum, contra dæmonum inſultus & graue paupertatis onus fratres ſuos cœleſti conſolatione tutatus ſit. Et nè puſillus grex, qué ſanctitatis exéplo & verbo, Chriſti ouili aggregauerat, diſperſus aliquando periret: eum in Lugdunenſi Concilio, ſub Põtifice Gregorio, eiꝰ nominis decimo, confirmari poſtulauit, impetrauitq; vt ſub Benedicti Regula, quæ multo rum vitiis tunc obſcurata iacebat, ordo ſacer in eccleſia Deo militaret. Itaque religione eius per Pontificem confirmata, animum ad ſalutem omnium ſedulo promouendam adiecit; breuique admodum ſex & triginta loca Deo dicauit: in quibus ſexcenti fere fratres, variis virtutum & bonorum operum exercitiis inſudabant.

Ordo cœleſtinorum in Lugdunẽſi Concilio ſub Gregorio decimo cõfirmatur.

Valde proficit.

Iam verò quot animas è diaboli faucibus extraxerit, quot à via prauitatis ad rectam virtutis ſemitam reduxerit, nullis verbis explicari poteſt. Et quis benignitatis ſtudium, ꝙ in pauperes impendebat, exprimere valeat? Cuncta quæ poſſidebat, pauperum eſſe patrimonium dicebat. Nam vt inopibus alimenta, dotes virginibus, remedia infirmis, & oppreſſis ſubſidia largiretur, oues & boues, argenteos calices, & ſericas veſtes, & alia denique precioſa eccleſiarum ornamenta diſtrahebat: quò miſerorum inopiam ſubleuaret. Cum autem tanta ſollicitudine morituræ carni ſuccurreret, tum verò animæ multo ſollicitius, cęleſte pabulum miniſtrabat. Et quanquam magna literarum ſcientia præditus non eſſet, diuino tamen illuſtratus lumine, cunctos ſaluberrima informabat doctrina, & innumeros ſui imitatione ad virtutũ opera prouocabat. Hoc autem de eo admiratione dignum narratur, quòd nullus erat tot vitiorum laqueis irretitus, aut tantorum peccatorũ pondere preſſus, qui ex faciei illius conſpectu, verbiſque mellifluis, ad conſcientiæ compunctionem non rediret, & ingéti conſolatione perfuſus, ab eo recederet. Et quia maximus quotidie populi concurſus ad eũ fiebat, qui ſermonis eiꝰ dulcedine frui cupiebat, alium locum ab omni hominum familiari acceſſu remotiſſimum expetiit, qui in montis Magellæ vertice ſitus, vel ſolo aſpectu, cunctis horrorem ac formidinem incutiebat. In quo cum plurimis item miraculis inclareſceret, eo relicto, iterũ ad Muronis montem rediit, vt ibidé vlti-

Benignitas eius in pauperes.

Efficacia ſermonum eius.

Reuertitur ad montem Muronis.

vltimum vitæ actum, in omni sanctitate transfigeret. Sed cum ibi per anni & mensis vnius spatium habitasset, fuit ad noui certaminis campum euocatus.

Nam cum Sedes Apostolica ab obitu Nicolai Papę Quarti, propter Cardinalium discordiam, biennio & amplius, pastore viduata fuisset, vnus eorum, qui primæ vocis honore fungebatur, in medio Patrum consessu, Petrum de Muronem in summum nominauit Pontificem. Ad quam vocem cęteri stupefacti pariter in electionem consenserunt. Cumque populus vniuersus, de hoc eius honore lætus, prosiliret, ille incredibili mœrore repletus, indignum se tanti honoris titulo clamabat. Et quia multis obtestationibus ac lachrymis frustra eũ à se repellere nitebatur, spem omnẽ, in salutari fuga, quam vnico eum socio clam meditabatur, constituit. Verùm subita populi multitudine circumuentus, cum iam euadendi spes non esset, summum illud honoris fastigium, vt magis adactus, quàm voluntate, ascendit. Ea dignitatis gloria decoratus, tantum abest vt de adiecto sibi honore blanditus fuerit, vt etiam multo magis quàm ante, se deiiceret & præteritæ humilitatis propositum mirum in modum auxerit. Vnde, cum audita electionis eius fama, reges Siciliæ & Hungariæ, veloci cursu, ad eum peruenissent, vt debita cum reuerentia & obsequio ad Aquilam ciuitatem deducerent, ipse non magnum equorum apparatũ sed paruum sibi asellum adhiberi præcepit. Neque potuit vnquam vllis regum & Cardinalium precibus adduci, vt ab incepto humilitatis studio desisteret. Et certè quàm fuerit hoc summo illi omnium Pontificum Pontifici Christo gratum, singulari voluit miraculo declarare. Nam cum multi variis infirmitatibus oppressi, post eum portarentur, vt contactu vestimenti eius (erat enim totius populi mira erga eum fidei deuotio) sanarentur; homo quidam, filium suum ambobus pedibus claudum deferens, cum ad virum sanctum, præ multitudine, accessus non pateret, asello, de quo descenderat, puerum imposuit: qui sanitate recepta, ab illa hora firmiter ambulauit.

Eligitur in summum Pontificẽ.

Fugam capessit, sed retinetur.

Nota insigne miraculum.

In dicta igitur ciuitate Aquila, vocato Cardinalium cœtu, cum Apostolatus insignibus coronandus esset pater sanctus, quia, in terris habitans, tota im mente, in cœlis erat, Cœlestini nomen accepit. Et nè quid inter quotidianos aulæ strepitus, de percepta Dei gratia deperderet, in augusto palatio, cellam ligneam, angustũque sibi habitaculum construxit: vt inter turbas solitarius, & inter diuitias pauper, liberius orationi ac contemplationi vacaret. Ibi ergo assiduo cũ mente sua pertractare cœpit, quomodo, tanta dignitatis sarcina abiecta, ad antiquam solitudinem repedaret. Quid plura? Cum ipse anno quasi dimidio, non sine magna laude, Apostolicæ Sedi præfuisset, tandem in Vigilia S. Luciæ, depositis pontificalibus insignibus, de alta Petri Sede descendens Cœlestinus, vt cęlestem sedem conscenderet, ad pedes eorum, quibus pręfuerat, humiliter Petrus prosternitur: nec prius è tertę puluere (o rarum humilitatis exemplum) surgere voluit, quàm istius honoris compedibus solutus, voti sui compos fieret. Hæc dum fierent, multique dubio mentis iudicio fluctuarent, inter laudem & admirationem ipsius, diuinum numen præclaro miraculo animi eius altitudinem, terrenarumq; rerum contemptum comprobauit. Nam cum post Missarum solennia, quidam claudus, contractis membris, sese ad pedes ipsius prosterneret, accepta ab eo benedictione, sanus erectus est. Hoc igitur honore, velut onere mortifero depulso, ad suaue Christi iugum in pristina solitudine ferendum, lętus redire satagebat. Sed cum iam magna propter adeptam libertatem, lętitię spiritalis signa oculis ac fronte gestaret, maior tempestas, vnde minimè putabatur, subi-

In pontificatu Cœlestinus vocatur.

Ex studium solitudinis.

Abdicat se Põtificatu.

subito oborta, terra eandem caligine inuoluit. Bonifacius namque qui ei in Sede Apostolica, non sine ambitione successerat, terribilibus ei verbis præcepit: nè pedem foras efferret. Timebat enim nè fortè vir sanctus à deuoto sibi populo, tanquam Summus Pontifex coleretur: & vniuersos honores, vni Apostolicæ Sedi debitos secum asportaret. Sed cęlestinus optimo conscientiæ suæ testimonio fretus, eaque sola comitatus, relicta curia, clam abscessit, & gaudens atque exultans, pristinam vitę consuetudinem repetiuit. Et nè quis eam fugam inobedientiæ aut alterius culpæ viâ esse crederet, Deus iterum testato miraculo eam confirmare dignatus est. Nā in via mulier quædam filiam suā vtriusque manus officio destitutam, ei sanandam obtulit: quam solo Crucis signo ita sanam & incolumem reddidit, vt cunctis diebus vitæ suæ de percepto beneficio gauderet.

Bonifacius Pōtifex eū persequitur.

Signo Crucis sanat paralyticam.

At Bonifacius tumore adeptæ gloriæ turgidus, & timore amittendæ turbatus, missis idoneis viris è fuga eum retrahere, & volentem, nolentē, ad se adducere præcepit. Ipse verò quanquam corporis viribus destitutus, & propter vltimam senectutem, ocio & quieti, quàm itinerum labori habilior, ad partes Apuliæ in obscuram syluam, per loca abscondita & ignota, vno tātum fratre comitatus, latitandi causa, fugere cogitur. Cum autem nec in illis quidem partibus occultari posset, mare transire dispofuit: sed cum per 15. milliaria, prospero male vento nauigasset, ad terram iterum appulsus, iuxta ciuitatem, cui nomen Vestia est, applicuit. Ibi verò, cum circa maris littus, tranquillum nauigandi tempus expectaret, ciuitatis illius gubernator, captum eū detinuit, ac Pontificis iussu Romam destinauit. Quacunque autem iter habebat, ingens populi multitudo, non secus ac Pontifici ei occurrebat, tantoq; honore excipiebat, vt nocte media, iter aggredi cogeretur, nè de die populi corona circundatus, Pontifex ab omnibus acclamaretur. Nec deerant, qui viro sancto persuadere conabantur, vt denuo Pontificiam sibi dignitatem vendicaret, cui saluis legibus diuinis pariter & humanis, renunclare minimè potuisset. Ipse verò constantis animi, licèt semel atq; iterum ac sępius interpellatus, firmus in proposito perstitit: asserens si nondum ea solutus esset, omnem moturū lapidem, quo eadem demū solui posset. Postquam igitur ex regno Sicilię in Campaniam delatus fuit; Bonifacius, spreto Cardinalium cōsilio, qui virum tātum, tamque pręclaris vbique miraculis coruscantem, ad solitudinis quietem remittendum esse pronunciabant, proprię crudelitatis vsus consilio, in turri, ad Fumonis castrum, fortissima eum reclusit: adhibitisq; triginta & sex custodibus, omni humano solatio & colloquio destitutum, arctissimè seruari præcepit. Quanquam autem tantæ essent loci illius angustiæ, vt duo illius fratres, qui propter rem diuinam rite peragendam, ei concessi fuerant, eas nullo modo ferre valerent, indeque graui languore oppressi, egrederentur; vir sanctus tamen, non solùm patienter, sed etiam gaudenter, huius carceris ignominiam, multo magis, quàm antea Papalis aulæ gloriam sustinuit.

Capitur vir sanctus & Romā mittitur.

In castro Fumonis vir sanct⁹ detinetur.

Postquam autem fidelis athleta diu ac legitimè certasset, & annos quinque & sexaginta, inuicto animi robore, hui⁹ vitæ labores pertulisset, post decimū, in eo squallore mensem fortiter exactum, sanctissimum Deo spiritum tradidit: cuius venerādū corpus, debito cum honore ac celebritate, à Bonifacio, in ędem S. Antonij de Ferentino translatum, ad maius altare sepultum est. Et quia vitę eius sanctitatem eximiam, omnipotēs Deus, vt in vita, ita etiam post mortē, multiplici miraculo comprobauit: anno restauratæ salutis 1313. ab eius autē transitu 11. Clemens eius nominis quintus, propter admirandam eorūdem claritatem, quam oculis hauriebat,

Obitus viri sancti.

Sanctorum catalogo ascribitur.

bat, sanctorum Confessorum catalogo eum, magna eum celebritate annumerauit: eiusque annuam festiuitatis diem, 14 Kal. Iunij instituit, qua, post huius vitæ ærumnas, in Christi pace fœlicissimè quieuit.

VITA SANCTI IVONIS Presbyteri & Confessoris, omnium Iurisconsultorum Patroni vnici, ideoque tantò studiosius ab eis eolendi. Relatus est in numerum Sanctorum à Clemente Papa Sexto, anno Domini 1347. hac ipsa die.

19. Maij.

Vo tempore mundus insolitis quibusdam tenebris ac procellis agitabatur, & in magnum salutis periculum adductus, propter impunitam flagitiorum omnium licentiam, periclitabatur: opportunè nouus quidam splendor diuinæ bonitatis è Britannia minore exortus, horrendam caliginem dissipauit, & gratum adeo pietatis ac religionis iubar attulit, vt hoc ipso tempore, quò rarius, tantò preciosius & admirabilius omnium in oculis sit; ideoque ab omnibus Iurisconsultis (quorum est Patronus) studiosè colendum, vt eodem pietatis officio, facili atque expedita via, eandem cœlestis gloriæ coronam consequi mereantur. Fuit autem hic Iuo claris sanè natalibus, patre Aheloro Caneiceti militis filio, matre verò Azona ortus. *Parentes eius.* Et quidem antequam in lucem ederetur, in pago S. Martini, non longe ab vrbe Trecorensi, multis & admirandis sanè, matri secundùm quietem visionibus ostensum fuit, quantis inter mortales miraculis coruscaret: & suæ virtutis exemplo, vera solidaq; pietatis fundamenta penitus collapsa restauraret. Quod qua via modoq; perfecerit, dignum est, vt attentissima mentis consideratione perpendamus. A primis ætatis annis ad supremum vsq; vitæ diem ita rationis habenas moderatus est, vt vix vnquam vel minimũ quid insurgeret, qd eius animum, turbulẽto motu cõcuteret: vel ad hu⁹ mũdi honores ear nisq; illecebras sectandas impelleret.

Vbi ad quartumdecimũ plus min⁹ ætatis peruenit annum, Parisius profectus est, vt parentum amicorumq; vanis destitutus solatijs, liberius ac solutius sese, quoad fieri posset, à flagitiosa corporis consuetudine abduceret: mentisque aciem in cœlestem splendorem intenderet. *Parisiis dat operam literis.* Postquam autem animum, omnibus bonarum artiũ disciplinis egregiè imbuisset, Luteria Aureliã se contulit; vt Iuris Põtificii & sacræ Theologiæ studiis sese traderet. *Aureliam abit.* Vbi sanè vino & lautioribus ferculis, vitæque huius oblectamentis & deliciis, quantum potuit, sibi interdixit, corpusque suum varijs modis maceravit. *Abstinet vino, &c.* Considerabat enim omnem inprimis cupiditatis immanitatem coercendam, totumque animũ à contagio corporis auocandum, illi qui cupit in veræ sapientiæ studio proficere, & diuinas opes in sacris literis abditas intueri. Cum autem in his studiis, iam diu, cum non mediocri laude versatus esset, à quodã Rhedonensi Archidiacono accitus est, vt iudicis ecclesiastici officio, apud illũ fungeretur. Ille verò memor illius Propheticæ sententię: Beati qui custodiũt iudicium, & faciunt iustitiã, in omni tempore, eam functionẽ gratis in se recepit: *Psalm. 105* *Iudicis officio fungitur.* & quæ facienda erant, benignè, amanter, & absq; dilatione exequi conatus est: nec tamen committere voluit, quin sacræ Theologię prælectioni interesset quotidie, & corpus suum multiplici abstinentia afficeret. Cum autem fractis hoc modo rebellibus corporis motibus, summa contentione animi, puritatẽ conseruaret; tum verò illa sanctissima piacula reputabat, quæ diuini iuris & cultu & hominum charitate ac beneuolentia continentur. Itaque benignè faciendi disciplinam colebat assiduè, iudiciorum æquitatem sanctissimè conseruabat, iniuria oppressos subleuabat, pupillis opem afferebat, viduarũ causam suscipiebat, & *Vide præclarum et rarũ Iurisc͠osulti officium.*

vt summatim concludam, orphanos, afflictos, calamitosos homines incredibili humanitate & patrocinio fouebat. Inter discordes pacem & amicitiam conciliabat:& si quando sententia in iudicio proferenda esset, id non sine maximo lachrymarum imbre faciebat. Denique vsque adeo se totum in hæc studia contulerat, vt nocte dieque nihil aliud meditaretur quam vt iudicia, pecuniæ cupiditate corrupta, restitueret: iudicesq; suo exemplo informaret, vt priscorum iudicium, seueritatem, sanctitatemque imitarentur.

Interim cum hæc tam admiranda iustitiæ & sanctitatis eius opinio in claresceret, fama ad Trecorensis Episcopi aures perlata est, qui eum donis & ingentibus promissis ad se allexit:& iudicem diœcesis suæ generalem constituit. Id officij vir sanctus non illibenter admisit, dona verò & promissa contempsit. Cum autem in eo munere strenuè & fideliter aliquã diu versatus esset, acriore diuinarũ rerum amore inflammatus, eo se officio abdicauit, atque ad ecclesiam de Lohaneto, cuius erat moderator, se contulit, totumque se diuinis rebus mancipauit: prorsus vt vestibus mollibus & delicatis, quibus antea pro status sui ratione vsus fuerat, illico abiectis, panno albo eoq; rudi & exigui precij contentus, pauperum monachorum instar sculponeis vteretur. Carnem verò edomabat cilicio, quo indusio crassissimo tegebat, ne sub cuiusquam conspectum veniret. Porrò ieiunia omnia ab Ecclesia instituta & indicta ita obseruabat, vt pane & aqua solum famem sitimque profligaret: In cibatu quotidiano pane & pulmento vilissimo cõtentus erat. Somni parcissimus in nuda humo cubabat: neque prius somno indulgebat, quam lectione vel itinere fatigatus, necessitate opprimeretur. Ad hæc incredibili ardore in precibus & meditationibus persistebat, adeo vt quodam tempore, septem dies continuos omni cibo abstinuerit, cælestiq; consolatione refectus, nulla omnino perseuerantis inediæ incommodo sensserit. Nullo non die sacrificium, nisi legitimè impeditus esset, offerebat: nocturnis verò diurnisque precibus, attentissima cura semper intererat. Quodam die, offerente illo sacrificium, cum ex more sacram hostiam eleuaret, globus igneus, magni splendoris, ipsam ambiebat, caliceque eleuato ac rursus deposito, repente disparuit.

Abdicat se iudicis officio.

Admirãda vita eius austeritas.

Septem dies perpetuo erat, nihil comedens.

Porrò ex hoc tam incenso in Deũ amore, egregia nimirum illa charitas in proximos redundabat: quos (præcipuè pauperes & egenos) tanto amore complectebatur, vt quicquid poterat, totum id in eos conferret. Semper aliquos inopes, mẽsæ suæ volebat esse participes: & haud secus eos quàm fratres suos fouebat. Hominem quendam inopem, cũ vxore & liberis quatuor, nouem plus minus annis, domi suæ benigne aluit, cunctaque quæ ad victum cultumq; pertinebant, liberaliter suppeditauit. Eiusmodi autem pietatis officijs, certas assignarat ædes, in quibus iis semper vacare posset. Conuocabat enim calamitosos omnes, quibus se mirè comem & affabilem exhibebat, eorumque pedes propriis abluebat manibus, appositisque dapibus eos recreabat. Et vt charitati, qua feruebat, abundè satisfaceret, ipse sibi vltro res vitæ degendæ necessarias subtrahebat, & vt pauperibus benignè faceret, vestes & alimenta sua illis impertiebatur. Accidit quandoque quòd in summa frumenti caritate, vnicus tantum viro sancto panis esset, quem cũ pauperibus elargiri vellet, vicarius eius, ingenti ex ea re molestia affectus, querulabatur. Tũ vir Dei, dimidia parte vicario relicta, alteram, pauperibus distribuit. Sed cũ iam tempus eos ad prandium inuitaret, vicarius dimidium illum panem, quem diligenter absconderat, reperire non potuit. Ecce autem, diuino nutu, pia quædam matrona illico adest, & tres panes satis magnos, mensæ illius

Studia erga pauperes & peregrinos.

illius infert: nec vltra à quoquam vi deri potuit. Alio die cum inopes plu rimi, lachrymabili voce, stipem ab eo peterent, paucis panibus, diuino implorato auxilio, omnibus satisfecit. Quod nequaquam viro sancto insolitum fuit. Tanta namque fiducia, diuinæ bonitati & potentiæ innitebatur, vt quotiescunque proximi calamitas vrgeret, cuncta sine vlla dubitatione exhauriret: & tamẽ nihil imminutum cerneret. Aegrotos, languidos, & malo dæmone obsessos, mira facilitate curabat: & omnes omnium hominum necessitates, ipse vel precibus vel præsenti virtute subleuabat. Domum quandam flamma vorax vastabat: cumq; vicini ei remedium afferre frustra conarentur, vir Dei intellecto periculo, furentes flammas precibus illico extinxit. Sed hæc omnia minima sunt, si cum ea virtute & benignitate conferantur quam in pupillis & orphanis præstabat: quorum causa, diuersis in locis adibat iudicia, solaque pietate & iustitia permotus, patronum se illis, sane perquam vigilantem exhibebat: adeo vt tota illa in regione, Aduocatus pauperum merito appellaretur.

Panes diui nitus augẽtur.

Morbidos & dæmoniacos curat.

Incendium precibus extinguit.

Aduocatus pauperum.

Valebat autem dicendi facultate plurimum: & quia in vna sua parochia, Euãgelii cura ei commissa erat, tam luculentis verbis, de regno Dei disserebat, vt plurimos è cœno vitiorum extraheret, & à diaboli seruitute ad Christi obsequium traduceret. Cum aliquando diuersa loca, seminandi euangelij causa, peragraret, venit ad flumen quoddam, cuius pontẽ inundantes aquæ planè operuerant. Edito igitur Crucis signo, aquas diuisit, liberumque iter & sibi & famulo à Deo impetrauit. Fuit etiam contemplator egregius, adeoque frequẽter ad cęlestia toto animo suspensus, vt angelica visitatione refici & recreari meruerit. Sedenti quandoque ad mensam, pauper vili indutus habitu & planè, vt videbatur, miserabilis, supplicem se illi præbuit: quẽ illico comiter & multa cum humanitate vir sanctus excepit, suoque lateri assidere fecit. Sed cũ extremis vix labijs cibum degustasset, mox à mensa surgens: Dominus, inquit, vobiscũ, & ecce, qui visus fuerat abiecto habitu & deformis, is pulcherrimus multaque luce coruscans & candida amictus veste conspicitur: qui immenso splendore & iucunditate animum illius mentemq; perfusam reliquit.

Multos ad pietatem conuertit.

Crucis signo aquas diuidit.

Angelus in pauperis forma ei apparet.

Tandem multis ieiunijs & laboribus exhaustus, cum diuinitus obitus sui tempus edoctus esset, omni medicamine neglecto, humi se prostrauit, oculisque in Crucis imaginem perpetuo defixis, multis cum lachrymis & suspiriis Deũ precatus est, donec spiritum redderet. Corpus eius fuit in Trecorensi ecclesia humatum, vbi innumeris coruscans miraculis, animã in cęlo perpetuo viuere testatur: quẽ Clemens eius nominis sextus, diligẽti prius de virtutibus miraculisque eius facto examine, Sanctorum catalogo solenni ritu asscripsit: cuius diploma his gestis per omnia astipulat.

Sanctissimè obit.

VITA B. AVSTREGISILI Archiepiscopi Bituricensis.

Ex ea quæ est apud Surium. Floruit temporibus Heraclij Imperat. anno Domini 627. numeraturque tricesimus eius Sedis Episcopus.

Beatus Austregisil[9] apud vrbẽ Bituricensem patre Gundino natus, Gũtrãno regi à puero in primis charus fuit. Postquam enim literis mediocriter imbutus fuisset, parens enim regi, vt suam ei operam nauaret, tradidit. Itaque cum tempus non exiguum in regis aula exegisset, & parentes eum ad matrimonium ineundum, hortantes sępius hac de re molestiam inferrent, ille, quamuis tota mente à carnali copula abhorreret, ne tamen grauiorem aliquam eis mę stitiam inureret: recepit se eis obtemperaturum. Interim cum animi anxius

20. Maij.

In aula Gũtrãni regis degit.

xius valde fluctuaret, cui viæ potissimùm insisteret, venit illi fortè in mẽtem haud procul habitare viros tres, eiusdem nationis & pari facultate. Eorum itaque nomina chartæ inscripta, altari imposuit, simulque voto se obstrinxit, tres noctes in precibus ibidem exacturum, ac deinde manu ad chartulas missa, quam primam apprehendisset, eius viri filiam stabili sibi matrimonio iuncturam. Prima igitur nocte, non difficulter sine somno peracta, altera adeo pręgrauari cœpit, vt eius importunitate victus, flexo poplite succubuerit. Ecce autem per visum duo decoro vultu senes ante altare ei assistunt, atque alter ad alterum: Cuius filiam hic Austregisilus ducturus est vxorem? Respondit alter: Itane ignoras, quia iam sibi desponsam habet iusti iudicis filiam. Sub his verbis Austregisilus expergefactus cum animo suo voluere cœpit, quænam illa esset iusti iudicis filia. Cumque certi nihil consequi posset, animi dubius ibat ad aulã regis, peruenitque ad diuersorium quoddam, vbi hospites inuenit senem pauperẽ cum Vetula coniuge. Ibi Vetula viso Austregisilo, somniũ q̃d ea nocte habuerat, narrare cępit. Videbar mihi, dicebat, magni cuiusdam soni audire fragorem, & quasi festiuo cantu nuptias Austregisili celebrari. Cumque mirificè exhilarata, cum multa alacritate ad plateam sponsæ tuæ vultum visura progrederer, tu quidem veste ornatus nuptiali apparuisti, sed puellam quam te ducturum audierã, nequaquam videre potui. Sed codicem euangelij manibus te gestantem vidi: quem omnes dilectissimam tibi à Deo sponsam datam esse asserebant. Hanc visionem Austregisilus, vt audiuit, omni humano coniugio posthabito, intellexit se ad sacram sacerdotij functionem, à Deo vocari, quare enixius vigilijs precibusque instare cœpit, summaque contentione anniti, vt vocationem suam, bonis operibus certam faceret.

Visio eius.

Sed totius malitiæ architectus, liuidusque humani generis hostis, diabolus, cum videret eum toto desiderio ad illam veram vereque beatam æternæ patriæ gloriam aspirare, fraudulẽtis machinationibus à sancto proposito eum retardare conatus est. Erat per id tempus in regia, Betellinus quidam, homo potens, qui magnam pecuniæ vim ex regio fisco, per fraudem auerterat. Cum autem rex cũ eo de furto expostularet, ille per calumniam in Austregisilum culpam conferre nitebatur. Illis igitur inter se disceptantibus, rex ira vehementer commotus, iussit eos duello inter se decertare, vt fallax diuino iudicio demonstraretur. Iam certaminis aderat dies, & Austregisilus mane surgens, præmissis per pueros suos, clypeo & iaculo in agrum, vbi rex confligentes spectare consueuerat, ipse ad ædem S. Marcelli, precandi causa se contulit, factaque oratione, conscientia innocentiæ suæ fretus, imperterritus ad certaminis locum properabat: vbi cum sustineret aduersarij aduentum, ecce quidam è Betellini ministris, nunciat regi anhelus & vultu lugubri mortuum esse Betellinum. Diuina enim vltione eum persequente, ex equo quem alioquin mansuetissimum ascenderat, deiectus fuerat, eiusque calcibus, miserandum in modum protritus, infœlicem animam efflauerat.

Duellũ inter Austregisilũ et Betellinum.

Horrenda mors calumniatoris.

His igitur insidijs dęmonis fęliciter superatis, Austregisilus bonis operibus quotidiana adijciebat incremẽta, totoque nisu, ad sacros ordines aspirare cœpit. Acceptis igitur à rege literis, summa cum ipsius voluntate, Antissiodorum abiit: & à B. Aunario antistite decisa cæsarie, in clerũ adoptatus est. Deinde ad Aethereum Lugdunensem episcopum profectus est: à quo ingenti cum gaudio susceptus, presbyter & B Nicetij Abbas ordinatus est. Cum autem iam tempus à Deo præfinitum venisset, quo eum ad sublimiorem honoris gradũ euehere decreuerat, mortuo Bituricensi Episcopo Apollinari, in eius locum,

S. Austregisilus fit presbyter.

cum, omnium vnanimi consensu, suffectus est Austregisilus, quã functionem annis duodecim, præclarè administrauit, quemadmodum ab angelo ei, ante prædictum fuerat. Porrò quãtis eam sedem virtutibus ac miraculis adornauerit, explicatu est difficile. Toto illo tempore, quo dignitatẽ illam administrauit, nullus quauis calamitate vel morbo oppressus, virtutis illius expers fuit. Cæci, claudi, membris omnibus contracti, & à dęmonio vexati, ad eum ferebantur, quibus vel precibus, vel oleo benedicto, vel crucis denique signo salutem conferebat. Friuola puella, parentibus charissima, apud Brioderum, sęuo adeo dæmone cruciabatur, vt cuncti tantillam ætatem, in tanta acerbitate, durare posse mirarentur. Adducitur tandem ad virum Dei. Ille sentiens hostis versuti vexatione puellam exagitari, iussit eam altari propius admoueri. Tum corpus Domini prius ab eo confectum sumptumque etiam puellæ tradidit, statimque inconditos eius clamores cõpescuit. Deinde vestes eius benedixit, & religioso indutam habitu à vino carnibusque abstinere præcepit. Quo facto, profligato dæmone, puella pristinæ incolumitati restituta est.

Notauit tractet dæmoniacam puellam.

His alijsque innumeris, quæ singulatim prosequi nimis prolixum foret, miraculis clarus, vir sanctus, è corporis ergastulo, ad cęlos migrauit: in cuius exequiis noua itidem increbrescere cęperunt miracula. Cum autem adhuc in humanis ageret, peruigili admodum cura, commissam sibi ecclesiam, à luporum faucibus seruare studebat. Cũ enim ex aula Theodorici regis, Guarnerius homo sęuissimus, auaritiæ & turpi lucro addictus, ad Bituricensem vrbem, pecuniam à ciuibus exacturus, venisset, Austregisilus, vt populum suum, ab iniqua exactione liberaret, intrepidè se furibundo Guarnerio obiecit, & asperis sanè verbis increpitum, repulit. Ea iniuria, vt ille putabat, grauiter commotus, ad regem abijt, eiq; illatam sibi iniuriam grauiter cõquestus est. Deinde nouo armatus furore, vt simul cum exactione, vindictã repeteret, ad vrbem rediit, sed vir sanctus in pace obdormiuerat. Sulpitius verò, qui ei in illa dignitate successerat, ingenti formidine oppressus, neque viam neque modum inueniebat, quo imminentem cladem, à sua suorumque ceruicibus propulsaret. Ingressus itaque in vrbem Guarnerius, spretis Sulpitij precibus, qui eum ad lenitatem, misericordiamq; inflectere nitebatur, ingentem pecuniæ vim, à ciuibus extorsit, rebusque iam pro voto expeditis Austregisili, tanquam preces oblaturus, ecclesiam adit. Vt vidit autem monumentum viri sancti, à fidelibus Christianis, auro argentoque mirificè ornatum, dixit sanè arroganter; aurum argentumque illud in pauperes erogari debuisse, & nequaquam sepulchrum exornari. Cumque his dictis, à sepulchro discedens, in ipsa basilica inambularet, lignum quoddam ex alto ruens, graue capiti illius vulnus inflixit. Quo vulnere accepto, voce, qua potuit, exclamauit; Austregisilus dũ viueret, hostili semper in me animo fuit, & nunc mortuus, pœnè me interfecit. Hinc acriore feruens malitia, Augustodunum ire instituit, vt eius loci episcopum perderet: sed in ipso itinere, cum à mensa, ad exonerandum ventrem surgere cogeretur, infęlicem animam, cũ intestinis & visceribus, in cloacam dimisit. Cuius repentino interitu, regii ministri deinceps compressi fuerunt, ne ab vrbe Bituricensi eiusmodi pecunias extorquerent.

Migrat è corpore.

Nõ patitur plebẽ suam insolita exactione premi.

Sulpitius successor.

Exactor improbus diuinitus punitur.

Postea, cum Pipinus Francorũ princeps, aduersus Eudonem Aquitaniæ principem pugnaturus, ad Bituricense oppidum venisset, Barbari in villa quæ Carobeias dicitur, domum sancti Austregisili inflammare voluerunt, nihil fracti admonitionibus vicinorum, qui illis dicebant, multa diuinitus illic edi miracula. Sed simulatque flammas domui iniecerunt,

 arre-

arrepti à dæmonibus, partim se in ipsas flammas præcipites dederunt, partim dentibus se laniarunt, partim membra sibi corporis truncarunt. Vbi Pipinus id cognouit, exercitu eius, ea re valde exterrito, edicto canit, ne quisquam res aut villas S. Austregisili attingeret. Non multo post, Eudo eandem vrbem obsidens, Agnum virum primarium in monasterio S. Austregisili manere iussit. Ille verò auaritia cæcus res monasterij omnes comitibus suis distribuit: sed paulò post, in mensa, repentina morte, pœnas tanto scelere dignas luit.

Expillator rerum ecclesiasticarũ diuinitus punitur.

VITA S. BERNARDINI Senensis, Profess. Franciscani.

Ex ea, quæ est integra fide, apud Surium. Obijt in ciuitate Aquila XX. Maij anno Domini 1443. Sidente Eugenio 4. Relatus est in numerum Sanctorum à Nicolao Papa V. anno 1451.

20. Maij.

Parentes eius.

IN Senensi vrbe, ex nobili familia Albizeschorum, Bernardinus, patre Tollo, matre verò Nera ortus, ab ipsa infantia præclarum sanè virtutis de se specimen semper præbuit. Et quidem à teneris benigne faciendi disciplinam adeo studiose sancteque coluit, vt sibi alimenta subtraheret potius quam inopem à se non refectum dimitteret. Senis, literarum studijs adhibitus, in scholis triuialibus, Onuphrio vsus est præceptore, miraque discendi celeritate coætaneos suos superauit omnes; eisque, à sacris concionibus, quibus singulari attentione semper intererat, quæ memoria retinere poterat, puerili quidem simplicitate, sed magna tamen dexteritate, referebat: omnesque & singulos, ad virtutis & pietatis studium, acriter sectandum hortabatur. Fuit autem vsque adeo quoddam honestatis & integritatis exemplar omnibus, vt si forte adolescentes, de rebus parum honestis, inter se verba miscerent, eo adueniente, protinus conticescerent. Postquam adoleuit, relictis studijs philosophicis, in quibus præ cæteris excellebat, animum ad sacros canones & sacrarum literarum studia appulit, in quibus, triennio, magno cum fructu exacto, adeo earum amore captus est, vt reliqua omnia præ eo contempserit.

Adhibetur literis.

Vbi decimum & septimum ætatis annum attigit, sedulò, de aliquo vitæ genere deligendo, consilium cum Tobia consobrina sua, insigni pietate ac sanctitate fœmina, init. Tandem, post multas preces & lachrymas, post plurima benignitatis opera, miseris præstita, post varias corporis afflictiones & ieiunia, in spectatam religionis sodalitatem, quam vulgò confraternitatem disciplinatorum B. Mariæ Virginis vocant, concessit. Fuit enim locus ille, qui in domo hospitali de la Scala est, multo tempore veræ pietatis & religionis exemplar & speculum: ex quo omnes ferè Italiæ laicorum piæ exercitationes vel deuotionis studia manarunt. Itaque Bernardinus fratrum omniũ consensu admissus, preces, corporis afflictiones, aliaque tum iucunda tũ aspera exercitia, noctu diuque illic vsitata, præ cæteris, ipse copiosius se itatus est.

Deliberat de aliquo vitæ genere eligẽdo.

Domus hospitalitatis de la Scala, in Italia.

Seuiente peste illa terribili & generali, anno 1040. innumeri peregrini Romam euntes atque inde redeuntes, ad celeberrimam illam, toto orbe Christiano, domum hospitalem beatissimæ Mariæ Virginis, quæ Senis est, confluxere: augebaturq; valde numerus ægrotorũ, è quibus, quotidie, interdum 18 pestilenti cõtagione laniati, vitam cum morte miserè, profectò, permutabant. Ad eam calamitatẽ accedebat hoc mali, quòd fratres duo & viginti, fœminæ octodecim, sacerdotes nouem, clerici quinque, pharmocopolæ sex, pueri triginta sex, famuli sexaginta, cuncti ægrorum ministerijs deputati, eadem calamitate absumpti fuerant: neque vlli ferè supererant, qui ignem pestiferum

Pestis Sana anno 1040.

rum

Egregia Bernardini charitas, erga peste laborantes.

rum omnia vastantem repelleret, vel miseros, eo iam infectos, subleuaret. Ibi tum Bernardinus vltro sibi eam de omnibus bene merendi occasioné deposcit: & quia se vnum ad tantam morbidorum multitudinem recreandam sufficere non videbat, religiosos duodecim, pietate & charitate præcipuos, ad se vocat: hortaturque, vt vna secum Christi pauperes curarent: & vitam suam pro illius amore, qui suam, infinitis supplicijs, pro nobis obtulerat, libenter in quoduis magnum discrimen inferrent His Bernardini monitis & exemplo allecti adolescentes, iucundis animis & magno feruore, curam ægrotorum cum ipso suscipiunt. Ipse verò, diu noctuq; ægrotantibus astabat, pharmaca parabat, cibos, pro singulorum qualitate, porrigebat; sordes omnes ipse, ante omnes, sua voluntate, amouendas suscipiebat: non labore, non vigiliis, non intolerandis fœtoribus non incommodis vllis frangebatur: sed ea semper alacritate illis seruiebat, ac si vel parentes vel fratres vel filios, sanè, proprios tractasset.

Corripitur febri.

Cum autem iam mẽsibus quatuor & eo amplius in ea domo sedulo ministrasset, peste sopita, domum se recepit. Ecce autem, quemadmodum ipse Christum Dominum, in pauperibus eius, morbo laborantibus, visitarat, ita Christus bonus Dominus rursus illum visitat. Nam, hospitali egressus, paulo post, acerrima febri exerceri cœpit. Ea vero vt, post menses quatuor liberatus fuit, ad pristinum pietatis & humanitatis studium illico se recepit: atque interim tota mente, ad sanctiorem viuendi rationem aspirans, diurnis nocturnisq; assiduo, precibus insistebat, vt in optimam cœlestis vitæ viam, à Deo duceretur. Cumque, sollicita mente, secum pertractaret, cui vitæ generi sese potissimum addiceret, cœleste numen, in visione, illi adfuit, signisque minime dubiis ad beati Francisci instituum pertraxit.

Diuinitus ad S. Francisci institutũ uocatur.

Vt igitur vota sua in rem conferret, contulit omnia sua consilia cogitationesque cum Iohanne Tristorio Franciscano Senensi, vitæ integritate, & prudentiæ opinione pręstantissimo: cuius consilio fretus, cũctas possessiones, & quidquid habebat pecuniæ, in gratiam Christi Domini, pauperibus distribuit, & collocandis matrimonio puellis benignè impartiuit: vt nudus nudũ Christum expeditius sequeretur: præfixoque die, qui fuit natalis beatissimæ Virginis Matris, in cœnobio Franciscanorum Senensium, Christianæ militiæ nomen, ex animo, dedit, anno salutis 1401. Erat tunc annos natus duos supra viginti, quo tempore adeo rigidus corporis sui domitor erat, vt hominibus terrenę sapientiæ nimium deditis, non tam Deo seruire, quàm delirare videretur.

Feruor spiritus eius.

Interea hostis malignus tantam tamque eximiam in iuuenili animo pietatem non ferens, callide ei insidias struere, modisque omnibus vt eum in fraudem pelleret, conari cępit. Erat Senis matrona quædam, cum suo marito, fratribus D. Francisci mire addicta, quam diabolus, sub magno pietatis prætextu, tandem cupiditate impuri amoris, erga Bernardinum inflammauit: adeoque ea libidinis igne deuastata est, vt diutius se eius amplexibus carere, sine vitæ periculo, non posse existimaret. Itaque quo tempore vir sanctus panem ostiatim, de more, mendicabat, illa venientem procul Bernardinum conspicata, benignis ad se verbis inuitauit: vt largiorem aliquam eleemosynam acciperet: Ille vero nihil insidiarum suspicatus, pedem in domum intulit: quo ingresso, mox detestabilis mulier turpem ei amorem suum explicauit, aperte illi asseuerans, ni consentiret, se vociferaturam, vim sibi ab ipso inferri. Tum Bernardinus in hasce se angustias coniectum cernens, tacitus ad orationum præsidia, vt solebat, in quouis periculo, confugit.

Mulier libidinosa eum ad carnis voluptaté solicitat.

En vt mulierem nefariam accepit.

Cuius menti diuinū numen mox præsens suggessit consiliū: vt diceret mulieri, si cupitis vellet frui amplexibus, se totam illico vestibus nudaret. Quod cum illa faceret, vir sanctus flagellum, quod clam secum deferre solebat, corripuit, eáq; egregiè cecidit, donec omnis illa teratio euanesceret.

Fit sacerdos.

Post hæc sacerdotio Bernardinus initiatus est, & cōcionandi munus ei demandatum est: in quibus sane admodum se mirabilem exhibuit: adeo vt minister Ordinis, perspecta eius virtute & sermonis efficacia, terræ sanctæ Ministrum eum instituerit: quo non modo apud Christi fideles, sed etiam à Christiana religione alienos fructum facere posset. Deinde Italiæ fratribus Cismontanis præfectus est: in quo officio, ita sua vsus est potestate, ad gloriam Dei, vt trecentena amplius monasteria reformarit. Itaque Romanus Pontifex eius, animi prudentiam singularem cum tanta pietate coniunctam non ignorans, præcipuum quoddam legationis munus ei commisit: quo ita perfunctus est, vt celeberrima passim ei⁹ fama diffusa sit. Erant igniti eius sermones, & vita virtutibus illustris; in cuius argumentum, solem manu gestans pingi solet, quanquam eius symboli alia etiam ratio est. Cum enim in ampla quadam ciuitate, de rebus diuinis concionem ad populum haberet, homines adeo illius sermonibus permoti sunt, vt tesseras, tabulasque lusorias, quarum magnus erat ibidem abusus, flammis absumerent. Qua re indignatus faber, qui ex iis haud mediocre sibi lucrum acquirebat, ad beatum virum accessit, eique conquestus est, se iam ad inopiam esse redactum. Sciscitante Bernardino, num aliud calleret artificium, illoque negante, Bernardinus circino circulum expressit, in eoque Solem depinxit, & in medio solis, sacrosanctum nomen Iesu, cuius, ita vt par erat, præcipuus fuit venerator & cultor: imo, vt quidam affirmant, Romę tam luculenter sublimiterque, de illo dulcissimo nomine concionatus est, vt quidam, eius verba non capientes, hæresim ei impingere voluerint: at postera die, illo concionante, vt superioris concionis veritas miraculo indicaretur, nomen IESV, in eiusmodi forma, qualem eum pinxisse diximus, miro splendore coruscans, supra illum apparuit. Hanc igitur effigiem iussit illum fabrum, deinceps sua arte imitari: ex qua pauper ad diuitias haud mediocres peruenit.

Minister terræ sanctæ.

Itē Legatus Pontificis.

Cur pingatur solem manu gestans.

Offendunt eius conciones Mediolanensem principem.

Porrò, in concionibus, acriter vitia perstringebat, quæ res Principis Mediolanensis animum in ipsum concitauit: prorsus, vt se mala morte ipsum mulctaturum minaretur, nisi eam cōcionandi rationem illico mutaret. At vir sanctus, tantum abfuit, vt illius minis cederet, vt etiam infracto animo, ipsum Ducem, in magna populi frequentia horrendo verborum tonitruo, ita perfregerit: vt, ne minima quidem molestia eum afficere ausus fuerit. Sed is, vt illum insigni aliqua ignominia afficeret, atque auaritię & turpis lucri crimine notaret, misit illi, per quendā vinum primariū poculū aureis nummis refertū. Illo autem recusante, iterum atq; iterū ad illum remisit, multisq; sermonibus animū eius pertentauit. Tum Bernardinus virū nobilem qui munus offerebat, se sequi iussit, duxitq; hominem ad carcerē, in quo ingens vinctorū multitudo, ęre alieno obstricta, tenebatur: omnesq; illa pecunia, duobus tantum exceptis, è vinculis liberauit. Duobus verò promisit, si alia redēptionis occasio se non offerret, se in illorum locum successurum. Quo charitatis humanitatisque officio cognito, ciues eos è vinculis dimiserunt.

Multos è carcere liberat.

Cum autem fama sanctitatis eius longè lateque dimanaret, à tribus ciuitatibus, Senense, Ferrariense, & Vrbinate, Episcopus electus est; sed ille, vt posset vberiora animarum lucra cōcionando facere, eos honores recusauit. Pontifex autem Eugenius, tanto magis eo honore illum dignum

exi-

existimans, suis ipse manibus mitram capiti eius imposuit: quam ille, magna cum animi submissione deponēs, Pontifici gratias egit: orans atq; obsecrans, nè vellet ijs compedibus, à salute proximi procuranda, eum vincire. Romam, quandoque ad concionem iturus, in ipso itinere, claudum, miserabili voce, opem eius implorantem vidit. Cui Bernardinus: credis, inquit, in Christi nomine, me tibi sanitatem reddere posse. Illo respondente: credo vtique, posse me, à Deo, eam, per preces tuas, adipisci. Tum vir sanctus porrecta manu, è terra eum subleuauit: prorsusque incolumen à se dimisit.

Recusat episcopatum.

Claudum sanat.

Post hæc aliaque miraculorum signa in Apuliam iturus, in ipso itinere, morbo prægrauatus, Aquilam declinauit, vbi, in quodam sui Ordinis cœnobio, lętus, ex mortali corpore, ad cœlos migrauit, ætatis suæ anno 63. Corpus eius, cum ad monasteriū, extra vrbem illam situm, deferretur, surdus quidam virtute aquæ illius qua ablutum fuerat, auditum recepit. Quo audito miraculo, mox in vrbem relatum est, in Franciscanorum cœnobium, vbi præter alia admirandæ virtutis miracula, iuuenis quidā vita functus, excitatus est.

Obitus eius

DE HOSPITIO RECLVSO ex Gregorio Turonense. Hist. Francorum. lib. 6. c. 6. & 7.

21. Maij.

Apud Vrbem Niciensem, Hospitius, magnæ abstinentię vir, ferreis cathenis, ad corpus cōstrictus, indutusque desuper cilicio, sicco pane, cum paucis dactylis, vitam sustentabat. In diebus autem Quadragesimæ, solis herbarum radicibus, quibus Eremitæ in Aegypto vtuntur, alebatur. Magnas autem per eum virtutes Dominus dignatus est operari. Nam quodam tempore, diuinitus edoctus, Longobardorum in Gallias aduentum cognouit: & ciuitates septem, propter impunitam flagitiorum omnium licentiam, deuastandas prædixit: monuitque cunctos, vt tempestiua fuga, eam calamitatem deuitarent. Quibusdam autem pietatis cultoribus, qui pia ab eo monita frequenter hauriebant, dicentibus, se nullo modo eum deserere velle, ait: Nolite pro me timere: futurum enim est, vt iniurias quidem mihi inferant, sed nequaquam morte mulctare poterunt. Non multo post furibunda gens, eò veniens, cuncta depopulata est: cumque ad locum, vbi sanctus reclusus erat, peruenisset, aditum, quò ad eum ingrederetur, inuenire non potuit. Tum verò, duo ex eis, tectum per vim deiecerunt, visoque viro cathenis cincto & aspero induto cilicio, arbitrati sunt eum maleficum esse: vocatoque interprete, sciscitati sunt ab eo, quid mali fecisset, vt tali supplicio arctaretur. At ille homicidam se esse, omnisque criminis reum fatetur. Tunc vnus, euaginato gladio, capite eum truncare voluit, & ecce, dextera, in ipso ictu, suspensa diriguit: nec eam ad se reuocare potuit. Hæc videntes socii, clamore in cœlum sublato, flagitarunt à sancto, quid agi oporteret. Ipse igitur imposito salutis signo, brachium sanitati restituit. Ille autem, eodem in loco, Christi se obsequio totum mancipauit, ac tonso capite, sub seueriore monasticæ vitæ disciplina, strennuè omnipotenti Deo militauit. Multi autem à dæmoniis correpti exagitabantur miserè, quibus vir sanctus, imposita manu, sanitatem restituebat.

Videraram abstinētiā.

Longobardorum in Gallias aduentū prædicit.

Signo Crucis sanat brachiū.

Post hæc quidam Andegauensis incola, nimia febre exhaustus, linguæ auriumque officium perdiderat, quē vir Dei, vocatum ad se, oleo sancto ori verticique eius infuso, protinus sanum & incolumen reddidit. Quo permotus miraculo quidam à natiuitate cęcus, duobus aut tribus mensibus, in monasterio orationi ac ieiuniis se totum tradidit: tandemque à sāctō Hospitio vocatus, oleoq; bene-

Vide quæ faciat oleo benedictio et signo crucis

dicto inunctus, in Christi nomine lumen recepit. Dehinc mulier quædam tribus dæmonijs obsessa, ab eodem viro sancto, oleo sancto & crucis signo benedicta, à sæuis hospitibus liberata est. Sed & aliam puellam, immundo vexatam spiritu, benedictione sanauit.

Vide rigiditatem uitæ. Cum autem iam dies obitus eius appropinquaret, vocauit ad se ciuitatis Niciensis antistitem, vt eum post mortem sepelire dignaretur. Instante igitur mortis hora, cathenas, quibus vinctus erat, deposuit, & corpusculum, quod scatentibus vndique vermibus, intolerabili cruciatu afficiebatur, humi prostrauit: deinde, tota mente precibus intentus, vim lachrymarum profudit: eleuatisque ad cœlum manibus, gratias Deo agés, spiritum tradidit. *Obitus ei⁹.*

VITA BREVIS S. MARTIANI Rauennatis Archiepiscopi. Vt habetur lib. 1. historiar. Hieronymi Rubei, de gestis Rauennatum.

22. Maij.

Sanctus Apollinaris, Rauennatiū Apostolus, diuinitus factus certior, fore, vt breui Rauenna exularet, ac subita opprimeretur calamitate, capiteq; oppugnaretur: né Rauennaté ecclesiam, absq; pastoré relinqueret, duodecimo postquā accesserat vno, sacerdotes binos instituit, Aderitum & Calocerum, Diacones verò Martianum virum nobilissimum & Eleochadium, summum philosophum Cęso igitur Apollinare, post Eleochadium, in Rauennati Archiepiscopatu, Martianus, à Deo demissa columba electus, sufficitur: natus sublimi loco vir, tam piè, iustè, ac temperanter vitam degebat & tanto concitus ardore animi, Christum prędicabat, vt in animis Rauennatum, ardenté excitaret omnium virtutum amoré: multiq;, nullis rerum aduersarū ictibus frangi, neque oppugnationibus nefariorū, de gradu pietatis deijci potuerint: sed calamitates omnes, tâdemq; necem pro Christo libenter pertulerint. Plurimos sacris initiauit: cumq; rerum admirabilium gloria clarissimus esset, cęlestem in patriam abijt, vndecimo Kal. Iunij: atque, vti ex vetustissimis scriptis collegimus, in D. Eleochadij, sepulturæ traditus est, Anno Domini septimo & vigesimo supra centesimum dum Aelius Hadrianus imperaret. *Martianus diuinitus designatur Episcopus.*

MARTYRIVM SANCTOR. Donatiani & Rogatiani.

Ex eo quod optima fide, apud Surium extat, cui vetustissima ad stipulantur Martyrologia.

24. Maij.

Cum Diocletianus & Maximianus Romani Imperij sceptra tenerent, suisque pręceptis & edictis crudelibus, Christianum nomen, obliuione sempiterna, conterere niterentur, erat in vrbe Nannetica, iuuenis quidam, Donatianus nomine genere clarus, sed fide multo clarior; qui in ipso iuuentutis suæ feruore, maturioris animi fręno, turbulentos adolescentię motus temperabat: & ne, inter spiritalis nequitiæ procellas, lapsum incurreret, in timore Domini, prospere vitę cursum dirigebat. Qui mox, vt despectis idolis, lustralibus aquis expiatus, Christo nomen dedit, sine metu aliquo, triumphū Christi oris sui buccina, miles fortissim⁹, in populo decantauit, & instar optimi agricolæ, fruges beatæ fidei in gētilium pectora seminauit. Qua sancti viri opinione florente, germanus eius Rogatianus, adhuc in cultu idololatrię consistens, blādo suauissimi otis eius odore impletus, ad fratrem, ętate licet minorem, seniorem tamé credulitatis ordine, festinus accurrit, deprecans vt, ante quam persecutionis colluctatio appropinquaret, Christiani baptismatis munere dotaretur: ne tam fœlix certamen adhuc paganum *Donatian⁹ egregius iuuenis.* *Rogatianus à fratre minore ad Christum adducitur.*

vel

uel catechumenū inueniret, vt à fratre nihil minus in pugna, nihil minus obtineret in palma. Et ne sacro fonte continuò ablueretur, audita persecutione fugitiua sacerdotis fecit absentia; sed fusus martyrij cruor, fontis inopiam suppleuit.

Interea Nannetensem ciuitatem, fauente gentilium turba, persecutor, cum instrumento iniquitatis, ingrediens, ab vno è circunstantibus ciuibus, ad Donatianum & Rogatianum fratres comprehendendos, acerrimis verborum stimulis incitatus est. Tunc præses dolore commotus, Donatianum suis fecit aspectibus præsentari, ac talibus eum verbis compellauit: Audiuimus, Donatiane, te Iouem & Apollinem Deos nostris conuiciis proscindere, ac prædicatione inani, ad crucifixi religionem cōpellere. Aut igitur prædicationi superfluæ finem impone, aut si id recusas, pœnis nostris & cruciatibus subiaceto. Cui Donatianus respondit: Minas, quas mihi prætendis, despicio: frustraque ab eius me cultu reuocare contendis, cui creata omnia propriè deseruiunt. Hinc Præses furore succensus, iubet sanctum compedibus vinctum, in custodiam retrudi, vt tormentorum violenta feralitas, non perferentis fidem frangeret, aut saltem ne alij in Christum crederēt, impediret.

Donatianus sistitur coram præside.

Truditur in carcerē.

Tunc eius germano in conspectu populi constituto, cœpit Præses, sub blandimenti dulcedine, persuasionis iniquæ venena miscere, vt qui iussioni non cederet, oblectationis arte colla laxaret. Quem molliter appetens, in hæc verba prorupit: Audio, Rogatiane à deorum cultu te velle inconsultè recedere. Sed caue, ne vnius Dei confessione, plures Deos in tuam perniciem ire compellas. Sed quia adhuc nescio quo baptismate non teneris infectus, si voluntas obstinata te non decipit, deorum indulgentia concessa, recipies, vt in Imperatorum palatio & aula deorū, possis, cum vitæ fruitione sortiri dignitatis augmentum. Rogatianus respondit: optimè promittis peruersa, cum sis ipse peruersus: qui primum polliceris Imperatorum gratiā, post decorum Sed qua ratione, in aree diuinitatis colendi sunt, qui ipsis hominibus videntur esse posteriores ordine, licet inter vos habeatis participationem miseriæ: cum illi sint de metallo, vos ad meliores habitus surdi: illi spiritu careant, vos sensu. Siquidem qui in saxis religionem suam constituit, non aliud fit ipse, quàm quod colit. Tunc Iudex, ministris imperans, dixit: Et hic insensatus, cum doctore insipientiæ, in carcerem detrudatur, vt sequenti die, dijs ac principibus illata iniuria, vltore gladio, censura publica vindicetur. Sic tenebrarum in lecto, duo fidei luminaria reconduntur: sed plus carcer illustrabatur ex gloria, quàm martyres grauarentur ex pœna. Beatus autem Rogatianus, sine baptismatis gratia, se præuentum esse contristabatur: sed hoc sibi, ex fide, credidit esse pro lauacro, si fratris sui Christiani osculum mereretur. Quo comperto beati Donatianus, pro germano fudit ad Dominum preces, vt promptam eius voluntatem, fidemque puram aspiceret; & sanguinis effusionē, pro baptismatis sacramēto acciperet.

Rogatiano blanditur præses.

Rogatianus ducitur in custodiā.

Itaque vigilijs noctis in oratione transcursis, simul lumine cum die relato, & carnificis vulnera, & Domini sui præmia alacres expectabant. Sequente vero die, Præses, pro tribunali sedens, confessores Christi, in conspectu populi, præcepit assisti. Educitur interea de carcere lugubri, gaudium celi, de sterili sede, fructus Ecclesiæ, de spinarum germine, flos coronæ. Constricti vinculis, liberi erāt votis, quos in Christo ipsa tormenta reddiderant fortiores. Quibus coram positis, affatus eos est Iudex: Cum indignatione, inquit, ordior, ne dum vos molliter alloquor, seueritatis publicę vis frangantur: qui deorum religionem aut non colitis, ignorando, aut (quod est grauius) non nescien-

Iudex terret martyres sed frustra.

Episcopi prostrati, baptismi lauacrum, quod in filio culpauerant, non sine lachrymis postulauerint. Quo obtento, summa cum lætitia domum regressi sunt. Zenobium verò sanctus Antistes à suo latere auelli deinde nō est passus, sed mox Clericum eū, deinde cathedralis ecclesiæ Canonicū, postremò subdiaconum ordinauit. Cuius vita cum, & religione in Deum, & charitate in homines indies excresceret, semperq; seipsa fieret auctior, Archidiacono Florentino per id temporis vita functo, Zenobius vicem illius sortitus est, anno ætatis suæ tricesimo secundo. Quo tempore cū omnes pœnè ecclesiæ, toto orbe, sub nomine pacis, Constantij regis Arrianorum consortio polluerentur, vir Dei Zenobius, strenuus, & indefessus Catholicæ fidei propugnator, quotidianis aduersus hæreticos Arrianos, vel prædicationibus, vel disputationibus acriter insistebat. Neque verò minus opere, quàm verbo orthodoxum populum instruebat. Nam sibi exiguo admodum victu, & tenui reseruato, quicquid ex reditibus superesset, in vsus pauperum dispartiebatur. Verū anno à promotione ipsius elapso, Cōstātius Arrianus Imperator moritur, & ad imperium Iulianus execrabilis tyrannus sublimatur. Qui cum occulta impietatis fraude multos in sempiternam perditionem pertraheret, Zenobius illius perfidię impietatem, ingētemq; nequitiā, & publicis, & priuatis sermonibus increpare non desistit: adeo, vt commissas suę fidei oues, non modò conseruaret, sed ex paganis, & hæreticis plures quotidie ad Christi Ecclesiam aggregaret.

Fit Archidiaconus.

Interea mortuo iam tyranno, vir sanctus Ambrosius ad episcopatū Mediolanensem assumptus, fama, & crebro rumore Zenobianæ sanctitatis excitus, in Florentinam vrbem Zenobij visendi studio aduolauit: cui vera, & singulari amicitia, & Christi glutino deuinctus est. Inde cum recto itinere ad Damasum, maximum Christianorum Pontificem Ambrosius proficisceretur, sibi & vniuersæ ecclesiæ gratulans, quòd Christiana religio tali viro, qualis Zenobius erat, esset ornata, mores illius, & instituta vitamque omnem ei enarrauit. Cumque per dies coram Pontifice fama eius magis inctesceret, iussit Damasus ad se acciri virum. Qui sine mora iussui obtemperans, cum Ambrosio concitè ad eum properauit: à quo peramanter susceptus, & benignè detentus fuit. Cumque plura multo indies, & maiora tum sanctitatis tum eruditionis in eo comperiret exēpla, quàm fama detulerat, non multò post renitentem, ac diutius reluctantem, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Sedis Apostolicę diaconum prorsus instituit, anno ætatis ipsius 38. & secundi anni Pontificatus sui principio. Ea dignitas calcatia quædam, ac stimuli augēdæ sanctitatis Zenobio fuere. Cum enim alios moribus, & sanctimonia ante vicisset, seipsum in ea dignitate vicit. Quod etiam Dominus, manifestis miraculis per eum editis, ostendit. Nam die quadam ad ecclesiam S. Mariæ trans Tyberim, cum Damaso ibidem celebraturo contendens, à filio præfecti, qui fortè paralyticus lecto iacebat, protinus accersitur. A quo preeū importunitate lacessitus, ac multis lachrymis exoratus, in orationem se pro eo dedit. Qua expleta, manu ægrotum cepit, signoq; Crucis edito, super ægroti corpore, sanum hilaremque leuauit.

S. Ambrosius inuisit S. Zenobiū.

S. Zenobius accitur à Damaso Pontifice.

Crucis signo sanat paralyticū.

Alio quoq; tempore, cum in Oriētis partibus, pestilens hęresis cuiusdam nouæ contagio omnem pietatem depopularetur, ad illam profligandam, missus à Pontifice Zenobius, Cōstantinopolim venit: vbi acerrimis disputationibus, & vitæ sanctimonia miraculorū virtute consignata (nam duos à dęmonibus miserabiliter obsessos, coram omni populo, sua oratione liberauit) errorē ita repressit, vt nemo eam hæresim admodum afferere, per omnia tempora ausus fuerit. Quibus rite peractis, Romam reuersus est. Interea Theodoro Florentino Epi-

Episcopo, vitę munere sanctissimè per functo, Zenobius ab omnibus successor expetitur, & ciuibus importunè opportuneq; vrgentibus, ab ipso Damaso Pontifice Florentinus Antistes consecratur, totiusq; Tusciæ metropolitanus instituitur, anno ętatis suę 41. ab Incarnatione Domini trecentesimo 76. Damasi Pōtificis anno fere 4. imperantibus Valētiniano, & Valęte. Quo tpe sęculum istud doctissimorū sanctissimorūq; virorum erat feracissimum. Igitur Zenobius hoc munere antistitis quāuis inuitus decoratus, cum iam Roma Florentiam, commissum sibi populum recturus pergeret, fuit ab ipso Pontifice nouo dono, duobus videlicet Sanctorum corporibus Abdon, & Sennen affectus. Quæ vir sanctus quasi mutuæ inter se amicitiæ futurum posteris monumentum, magno cum gaudio assumpsit, & in maiori ecclesia, sancti videlicet Saluatoris, sub altari honorificè collocauit. A Florentinis verò tanta lætitia exceptus est, vt ab eius ingressu pluresdies festos solennesq; egerint. At sanctus Zenobius quanto magis à Domino exaltabatur, tanto studiosius seipsum deprimebat. Corpus longa inedia, multis vigilijs, assiduis orationibus, hispidis hirsutisq; cilicijs, maiori quàm vnquam castigatione, macerabat: omnesq; ecclesiæ suæ prouentus, præter exiguum sui suorumque victum, in Christi pauperes distribuebat.

Cōsecratur Florētinus Episcopus.

Liberalitas eius in pauperes.

Vt autem animum à publicis curis, & populari tumultu interdum vacuū ad contemplationis dulcedinem reuocaret, in quadam parua ecclesia Septentrionem versus vitam pœnè ereniticam ducebat: vbi etiam non rarò animam Ambrosij (postquam in humanis esse desierat) pro populo Florentino supplices ad Deū preces fundentem vidit. Nec mirum, cum multis alijs eum in vita miraculis Deus illustrauerit. Nam cum mulier quædam pagana, generis, & opum existimatione valdè clara, in ciuitate Florentina, mortuo viro, duos superstites haberet filios, quos blanda, & nimia indulgentia in suam ipsius perniciem, & perpetuum animi luctum educauerat; illi quodam die, insano furore mentis agitati matrem propriā plurimis verberibus enormiter flagellarunt. Quod scelus ipsa impatienter abhorrens, corpora illorum horrendis imprecationibus detestata est, genibusq; procumbens, & terram manibus pulsans, Erynnim cęterasque furias infernales, in rabiem filiorum, magno cum gemitu inuocauit. Exaudiunt ab imis tenebris dęmones: iuuenes aggrediuntur, illos furijs exagitant. Qui statim, vt rabidi canes, mox dentur inuicem sua membra corrodunt. Concurrunt famuli, fit clamor ingens. Alij funes, alij cathenas ferūt. Ligantur iuuenes, nec rabie contineri valent. Iam mater pietate commouetur, iam facti pœnitet, & tantæ calamitatis euentum deflet: plangit, nec quid indè agat, cogitare valebat. Interim occurrūt memoriæ quæ de Zenobio audierat, & accepto consilio, speq; recuperandæ salutis, licet pagana, tamen credula, ad Zenobium filios adduci procurat. Cuius ipsa pedibus prouoluta, fatetur rem gestā, Deum suum exorare dignetur, precibus, & lachrymis fideliter orat. Ille infœlicem iuuenum captiuitatem miseratus pieq; commotus, ait ad mulierem: Constanter age mulier, & crede, quòd Dominus noster Iesus, qui illos modo post orationem meam sanitati restituet, verus est Dei filius, & omnium creator, & Dominus. Et statim in basilica Saluatoris, vbi aderāt, coram vexillo Crucis se prosternens, componit: vbi duabus admodum horis in oratione expletis, surrexit, & iuuenes signo Crucis benedicens ab immani dęmonum furore liberauit. Illi verò sanitatem consecuti, vna cū matre totaq; familia salutari lauacro mundati, totos se Christo in omni vitæ sanctitate consecrarunt.

Videt animā S. Ambrosij.

Vltio in filios matrē verberātes.

Zenobius precibus, & signo Crucis pellit dęmones.

Nec multo post tępore mulier quędam Gallica, illustri stemmate nata, Romam magno comitatu contendēs,

rumore admirabilium Zenobij virtutum excita, ad eum, ex ipso itinere, visendi studio diuertit. Cuius vitæ sanctissimæ meritis ædificata, vnicū suum filium, ex itineris incommodis debiliorem factum, viro Dei studiosè commendauit. Sed accidit, vt is idē, absente Zenobio, vitam cum morte permutaret. Quod vt cognouit inclyta mulier, luctu lachrymisq; miserabiliter deformata, puerile cadauer ad pedes viri sancti proiecit, orans, & per omnes miserationes obtestans, vt filium, vnicam familiæ totius spem, præter omnium suorum mentem secū ex patria aduectum, sibi restitueret: alias nunquam se ab integro patriam visurā: sed in perpetuo luctu, & squallore inuisam lucem abrupturam. Sanctus rei nouitate, & muliebri lamentatione attonitus, & matris lachrymātis gemitus, & depositi apud se pignoris interitum miseratus, sacra Orientem versus genua deflexit, & oculis manibusq; ad cęlum sublatis, pias orando lachrymas fudit: formatoque super cadauere Crucis signo, puerum manu cepit: atque ab oratione surgens, illum pariter rediuiuum erexit.

Oratione, & crucis signo mortuū vitę reddit.

Interim parentibus suis è corpore commigrantibus, Zenobius possessiones hæreditarias paulatim distraxit, earumque prætia mira benignitate in pauperes erogauit. Porrò quas apud Pastinianum, agri Florentini, possessiones habebat, diuino cultui mancipauit: constructoq; ibidem amplo cœnobio, duodenarium in eo monachorum numerum instituit, qui septi claustris, vitam sub Abbate cœnobiticam ducebant. Sed nec illud tacendum, quòd quendam multos annos cæcum, præ foribus templi mendicare solitum, Crucis signo illustrauerit, & cum lumine corporeo fidei lucem mirabiliter contulerit. Alio verò tempore cum Ambrosianam ecclesiam sedulus pastor peragraret, funus adolescentis cuiusdā nobilis obuiam habuit. Quod cum studiosè declinare vellet, ciuium corona præuentus, non potuit. Ibi igitur omnes cō-

Cœnobium extruit.

clamare cœperunt, vt conciuem resuscitaret, qui peregrinę mulieris filium vitę reddiderat. Sanctus autem, vt arrogantiæ crimen euitaret, negauit Gallicæ mulieris filium, suis meritis, sed matris fide, suscitatum esse. Quam illi excusationem cum nullo pacto reciperent, Sanctus eorum fide perspecta, se in orationem dedit. Qua completa pariter cum adolescēte viuo, & incolumi, non sine maximo omnium stupore, surrexit.

Excitat defunctum.

Puer quidam matris suę viduę vnicus, annorum quinque, in via iuxta cathedralem ecclesiam Saluatoris ludibundus, à prætereunte aurigæ curru miserabiliter oppressus expirauerat. Quem casum mœstissima mater, vt resciuit, lamentabili planctu plorans, filium sustulit, pannisq; inuolutum beato Zenobio, per Eugenium diaconem eius, offerendum curauit. Quem vir sanctus benignè suscipiens multis cum precibus, & copioso lachrymarum imbre Deo obtulit, qui solita misericordia seruum suum respiciens, puero integram sanitatē restituit, prorsus, vt nullum in eo læsionis vestigium appareret.

Item aliū.

His alijsq; virtutibus, & operibus sanctissimis clarus Zenobius, deuexa iam ætate, in morbum incidit, cuius vi acerbissimè conflictatus, tandem cum insigni sanctitatis significatione, è vita migrauit, anno ætatis suæ nonagesimo. Instauratę verò salutis quadringentesimo vigesimo quarto. Reliquit vir sanctissimus vniuersę ecclesiæ magnum sui desiderium, cū multis lachrymis, & insigni luctu eiuntum. Corpus fuit ab electis Clericorum ipsius aromatibus conditum, & ad Ambrosianam ecclesiam deportatum, vbi multo ante locum sibi sepulturę elegerat, & honorificentissimè in monumentum marmoreo decorum opere illatum.

Moritur vir sanctissimus.

Post Zenobium verò ad episcopalem cathedram, Andreas ciuis Florentinus euectus fuit, qui visis, quæ in Ambrosiana ecclesia ob Zenobij merita à Domino fiebant miraculis,

hunc

hunc honorem primariæ Saluatoris ædi potius deferendum statuit. Itaq; quinto præsulatus sui anno loculos viri sanctissimi pontificum humeris imposuit, qui magna cum populi celebritate, & festiuo gaudio, ad maiorem ecclesiam eos deportarunt. Ecce autem dum quisque pro viribus eos contingere conatur, pôtifices, tumultuantis populi compressione, de casu periclitantes, vt lubricantes firmarent gressus, manum ad aridam, & antiquam valde vlmum extenderunt, quæ sacri corporis contactu protinus floruit, & emortuas multo tempore vires recuperauit. Quæ cum indies à deuoto populo per frusta discerperetur, Florentini ciues, in perpetuam tantæ rei memoriam, marmoream cũ Cruce, eodem in loco, columnam erexerunt: quæ in hodiernum vsq; diem permanens, omnibus tam præclari miraculi virtutem testatam facit.

Trãsfertur corpus eius.

Insigne miraculum.

Adiuti igitur episcopi, resumptis viribus, corpus sanctissimum ad ecclesiam detulerunt, ibidemq; in quadam catacumba honorificè collocarunt. Ad quod cum plures diuersis oppressi languoribus, pro obtinenda salute confluerent, inter alios puer quidam à dæmone miserabiliter obsessus, nulla via, vel modo ingressum in ecclesiã inuenire poterat. Nam hic cum olim febribus laboraret, & ob contractam sitim, matri nocturno potissimum tẽpore, poculum offerenti ingentes molestias adferret, illa tandem fessa, & somno oppressa, cum iterum à puero excitaretur, indignanti animo poculum cum dira hac deprecatione tradidit, dicens: Vnà cum hoc diabolum bibe, quod nec minus securum est. Mox enim malignus præstò adfuit, qui sæua adeo crudelitate eum exagitauit, vt vix vllis vinculis constringi, remedio verò nullo liberari potuit. Tandem pijs quorundam precibus, & ieiunijs adiutus, aditum ad S. Zenobij monumentum inuenit: vbi à malo hospite, non sine adstantiũ horrore, tandem liberatus fuit.

Vide imprecationẽ matris in filiũ

VITA B. ALDELMI EPIscopi Schireburgensis.

Ex ea quæ est apud Surium, cuius etiam Beda præclarè meminit Ecclesiast. hist. Angl'or. lib. 5. cap. 19. Excessit ex hac vita anno Domini 709.

BEATVS Aldelmus splendidissimo Anglorum stemmate, & regia prosapia ortus, patrem habuit Kennetum, Iuæ Occidentalium Saxonũ regis fratrem germanum. Qui post exactos pueritiæ annos, liberalium disciplinarum studijs eum admouit: in quibus tantos breui tempore progressus fecit, vt ipsos etiam magistros suos, quos Græcos Latinosq; habuit doctissimos, multis parasangis anteuerterit. Postea verò quàm cana quadam animi prudentia, variam, & instabilem rerum humanarum conditionem, & lubricum naturæ statum, insita turpitudine, & flagirio præcipitantem, & cœco impetu in pestem ruentem, satis expendisset: nè ijsdem aliquando sceleribus implicaretur, ad tutissimum religionis portum, in Meldunensi monasterio confugit, seq; ab imminente vitiorum tempestate subduxit: & summa contentione, Christi gratia adiutus, ad perfectionis apicem aspirauit. Domabat incredibili austeritate corporis petulantiam, frãgebat precibus, & vigilijs rebelles motus, & assidua cælestium rerũ contemplatione, vagos animi motus cõprimebat. His igitur virtutibus clarus, primò ad presbyterij, inde mox ad Abbatis honorem euectus est. Interim fama eius nouis, nouisq́ue illustrata preconijs, vltra mare se transtulit: atque Pontificis ad aures cũ admiratione peruenit. Qua incitatus Sergius (is enim tunc temporis summum illud honoris fastigium conscẽderat) scriptis literis eum ad se acciuit, venientemq́ue honorificè suscepit.

Maij 25.

Patria, & parẽtes.

Fit Monachus.

Vita eius austeritas.

Fit Abbas.

Cum autem die quodam in Lateranensi

ranensi ecclesia diuinum sacrificium peregisset, casulam exuens, per humeros dimisit, ratus aliquẽ ex ministris præsentem fore, qui eam exciperet. Sed cum nemo ministrorum adesset, mox diuina prouidentia, splẽdor quidam eximius, per fenestram immissus, Solaris radij instar, eam sustinuit: in cuius miraculi memoriam, casula illa in Meldunensi ecclesia hactenus asseruatur.

Per idem tempus puer quidam ex incestu genitus, diuulgato prauorum quorundam hominum rumore, Pontificis filius ferebatur. Qua re commotus sanè Aldelmus, multumq; dolens, Pontificem haud vulgari sibi amicitia deuinctum, eiusmodi fœdari infamia, puerum non nisi dies nouennatum exhiberi iubet: eiq; in virtute, & nomine Iesu Christi imperat, vt edicat, num Sergius Pontifex, eo se scelere obstrinxerit. Cui infans distincto apertoque respondit sermone: Pontificem illi crimini nequaquam affinem esse, nihil illum fœmineó cum sexu commercij habere. Atque ita Aldelmus, & ab amico Pontifice depulit infamiam, & sibi gratiam cumulauit.

Infans nouem dierũ loquitur.

Ea tempestate à Bethvvaldo Archiepiscopo ad colloquium accitus, cum ad littus maris iter haberet, nautæ quidam, quòd sordido viderent habitu indutum, illum habere ludibrio atque contemptui non verebantur. Ecce autem aduerso spirante vẽto mare intumescit, sæuaque tempestate nautas in summum vitæ periculum adducit. Cum autem præsens iam mortis imago ob oculos eorum versaretur, ad pedes viri sancti prostrati, commissum in eum crimen, cum lachrymis, detestati sunt. Ille veò pia eorum pœnitudiue accepta, pro ferenda ope scapham ingreditur, quam simulatque corpore suo pressit, ad omnem tranquillitatem mare se composuit, nautæq; cum naui ad littus incolumes appulerunt.

Miraculũ.

Construxit etiam vir sanctus tria monasteria, quę posteà à Danis euersa sunt. Diuitiarum fuit contemptor egregius, adeò vt omnia sibi collata, in pauperes expenderet Corporis verò domitor sanè admirandus, vtpotè qui carnem suam in fonte frigidissimo humero tenus domaret (qui fons ab ea re Aldelmi dictus est) nihilque acerrimo frigore absterritus, per noctes illic in precibus, & psalmis persistebat.

Obserua, vt vir sanctus carnem domarit.

Quodam tempore Roma per Alpes iter habens, altare ex marmore candido secum deferebat, quod lubricante gressu iumenti, in duas partes casu graui scissum est, ipsumque iumẽtum miserrimè contritum. Cuius læsione ad dolorem lachrymasq; commotus Aldelmus, toto corde ad Deum conuersus preces fudit, impartitaque benedictione, & iumento sanitatem, & altari integritatem restituit. Fertur autem hoc altare in prouincia Somersetana, etiamnum rupturæ eius vestigia, in miraculi memoriam reseruare.

Miraculũ.

Tandem verò VVestsaxoniæ plagæ episcopatus, in duas parochias distributus est, præfectusque est Daniel VVintonię, Aldelmus verò apud Schireburgiam Heddæ episcopo subrogatus est, qui vtrique loco pręsederat. Deinde plenus dierum, & sanctorum operum, migrauit ad Dominum, octauo Kalen. Iunij: & in monasterio suo Meldunensi magno cum honore tumulatus est. Decessit autem è vita anno Domini 709. postquam annos quatuor supra triginta Abbatis, episcopatus munere, quatuor fuisset. Porrò eluxit in viro hoc præcipuum quoddam religionis argumentum, & pręstantis eruditionis indicium, quod præclaris scriptorum suorum monumentis, posteris omnibus testatum reliquit.

Fit Episcopus.

Obitus eius.

VITA

VITA S. AVGVSTINI Episcopi, & Confessoris, qui missus à B. Gregorio Papa, primus Anglorum genti Christi Euangelium prędicauit.

Ex ea qua est per venerabilem Bedam. *Lib. 1. c. 23.* *Migrauit ex hoc seculo anno Domini sexcentesimo nono.*

Maij 26. ANno ab Incarnatione Domini quingentesimo 92. Gregorius eximia pietate ac Religione vir, anno Imperij Mauricij decimo, ad Romanæ Ecclesię regimen summumque honoris culmen euectus est: qui gentis Anglorum salutis mirifico flagrans desiderio, anno eiusdem Imperatoris quartodecimo, Anglorum verò in Britanniā aduentus centesimo quinquagesimo, misit seminandi Euangelij causa, in Angliam Augustinum insigni pietate, & eruditione virum cū alijs non paucis præcipuis Christianæ militiæ athletis: vt gentem illam è miserrima dæmonum seruitute in Christi libertatem vindicarent. *Augustinus mittitur cū socijs in Angliam.* Sed, vt primum alacri mente Pontificis mandato obtemperantes opus aggressi sunt, ita post, cum itineris aliquantulum confecissent, turpi formidine victi, domum potius redire, quàm barbaram feramque gentem, suauissimo Christi iugo subdere, decreuerunt. Nec mora, Augustinum quem Pontifex Gregorius, si a gente susciperentur, Antistem eius constituerat, Romam ad Gregorium cum supplicatione remittunt, ne peregrinationem tam incertam, tam periculosam, & exitu formidabilem subire cogerentur. At Pontifex, vt erat vir animo maximo, & insigni in Deum fiducia, literis non minus amanter quàm piè ac religiosè scriptis, inanem illum timorem eis ademit: hortatusque, vt constanter diuina ope confisi, prouinciam susciperent, effecit, vt sua confirmatione roborati, ad opus diuini verbi intrepidè redirent. *S. Gregori⁹ nutantes cō firmat.* Itaque Augustinus religioso agmine, numero ferè quadraginta stipatus, Christiana signa in Britanniam intulit: & Edelberto regi aduentus sui causam, per idoneos interpretes, significauit. Rex autem, qui iam ante multa de Christianæ religionis pręstantia audierat, (habebat enim coniugem Christianis sacris initiatam, Bertham nomine, quæ sanguine Francorum nata, ea se conditione vinculo matrimonij ei alligauerat, vt cum episcopo suo Luidhardo inuiolatam fidei, & religionis suæ libertatem conseruaret) in Insula Tanetos commodum satis manendi locum eis assignauerat, donec habito cum suis consilio, quid eis faceret, statueret. *Insula Tanetos.*

Post dies igitur aliquot, Rex honorifico septus comitatu, ad Insulam venit, residensq; sub dio, Augustinum cum socijs ad suum ibidem colloquiū adesse iussit. Cauerat enim, ne in aliquam domum ad se introirent: vetere vsus augurio, ne superuentu suo, si quid maleficę artis habuissent, eum superando deciperent. At illi non dęmoniaca sed diuina virtute præditi, Crucem pro vexillo argenteam, depictamque in tabula Saluatoris imaginem ferentes, litanias canebant, & pro sua, simul eorumq; propter quos, & ad quos venerant, salute æterna, supplices Domino preces fundebant. Cumque iubente rege, de vna in Deū fide, & religione, & de pręmijs cęlestis gloriæ, omnibus Christi cultoribus constitutis disserere incepissent; rex admiratione captus: Pulchra quidem, inquit, sunt verba, & promissa, quæ affertis: sed quia noua, & incerta, non possum his assensum præbere, relictis ijs, quæ tanto tempore, cū omni Anglorum gente seruaui. Verum quia ab omni vos fraude doloq; remotos video, nolumus vobis molesti esse; quin potius benigno fauore prosequentes, quæ victui sunt necessaria ministrari, sicut hactenus, curabimus: nec prohibemus, quin omnes, quos potestis, fidei vestræ religionis, prædicando, societis. *Augustino fit copia prędicandi.* Hæc vbi dixit rex,

rex, mansionem eis in Dorouernensi ciuitate, totius Imperij sui metropoli, assignauit.

Augustinus igitur, hac regis beneficentia inuitatus, tota mente, cũ suis in opus Euangelij incumbere cœpit. Et primum quidem ieiunijs, vigilijs, precibusque assiduis, diuinum numen propitium habere studuit. Inde se incredibili mentis ardore paratum ostẽdit, pro Christi sanctissima religione, necem, & cruciatum, si ita opus fuisset, oppetere. Quid mora? Nonnulli, perspecta tanta viri charitate, & omnium salutis desiderio, Christo credi derunt, seseque aquis lustralibus, ab omnibus delictis mundatos, ad parem vitę innocentiam totis viribus sectãdam excitarunt.

En zelum S. Augustini pro salute omnium.

Erat non procul ab ipsa ciuitate tẽplum, ab ipsis Romanis Britanniam olim incolentibus, extructum S. Martino sacrum, in quo Regina precibus; & religionis Christianæ mysterijs operam dabat. In hoc ergo, eum Augustinus eum suis rem diuinam frequenter ageret, & statis solennibusq́, cęremonijs, diuinorum beneficiorum, ac munerum amplitudinem in oculis, & aspectu omnium constitueret: & luculenter interim de religione Christiana dissereret, ipsum tandem regem inter alios Christi amore inflammauit, sanctissimisq́; disciplinis ita illustrauit. vt paucis post diebus multis cum lachrymis, & insigni pietatis significatione sacris aquis se expiandum eõ miserit. Cuius exemplo alij mox prouocati, certatim ad salutarẽ fontem confugerunt. Quorum fidei, & conuersioni ita congratulatus rex esse perhibetur, vt nullum tamen ad Christi sacra suscipienda cogeret, sed tantummodo credentes arctiori dilectione quasi conciues sibi regni cęlestis amplecteretur. Didicerat enim à doctoribus auctoribusq́; suæ salutis, voluntarium sacrificium, non vi mala coactum, ab hominibus expeti, neq; vim mentibus inferendam, sed voluntates ad studium verę religionis allici, & inuitari debere.

Templum S. Martini vetustum.

Rex Edelbertus credit.

Item alij multi.

Interea Augustinus fęlicibus hisce initijs gauisus plurimum, venit Arelatem, & ab Archiepiscopo eiusdem ciuitatis Aethereo, iuxta volũtatem, S. Pontificis Gregorij, Archiepiscopus genti Anglorum ordinatus est: reuersusque in Britanniam, misit continuò Romam Laurentium presbyterum, & Petrum monachum, qui Pontificem rerum omnium, quę propitio Christi numine, gesta fuerant, certiorem redderent.

S. Augustinus fit Archiepiscop.

Tum verò Gregorius, cum esset studio Christianę religionis propagandę vehementer incensus, rursus alios sacerdotes, pietatis opinione pręstãtes, in illam regionem misit, vt communibus operis eos, qui nondũ erant lustralibus aquis expiati ad Christi fidem perducerent: & eos qui iã Christo nomen dederant, clariore disciplĩna cõfirmarent. Misit pręterea sacras vestes, & vasa, & codices diuinos, sanctorum etiam reliquias, aliaq́; ecclesiæ ornamenta plurima, vt ijs omniũ animos acrius studio Christianę pietatis incenderent.

Vide studiũ S. Gregorij Papa ad Anglorum gentem.

At verò Augustinus, vbi in regia ciuitate, episcopali fultus auctoritate, consedit, Ecclesiam, quam ibi Romanorum antiquorum fidelium opera factam fuisse didicerat, recuperauit: & legitimis sacris, à dęmonum cultu expiatam, Christo Saluatori consecrauit. Insuper monasterium, non procul ab ipsa ciuitate, à fundamentis extruxit, quod Edelberthus Rex, regia magnificentia ditauit, vt in eo, & Augustini, & omnium episcoporum Dorouerniensium corpora, ab obitu conderentur. Interea vir sanctus, vt Britonum animos, ab vnitate ecclesię multum dissidentes conglutinaret, omnes Britonum prouincię episcopos vnum in locum, qui vsque hodie lingua Anglorum Saxonum Augustineizat, id est, robur Augustini appellatur, conuocauit. Vnde autem locus ille nomen istud sortitus sit, non erit abs rẽ, latius explicare. Britones enim, præter alia plurima vnitati ecclesię contraria, Paschæ diem à quarta decima

Augustineizat locus in Anglia vnde dictus.

vsque

vsque ad vigesimam Lunam obseruabant: neque poterant vllis, vel monitis, vel rationibus, vel precibus ab ea temeritate deduci, & persuaderi, vt sese ecclesiæ, totum per orbem diffusæ, accommodarent. Vnde Augustinus ne quid intentatum relinqueret, quo laboriosæ, ac longæ disceptationi finem imponeret, hominem quendam oculorum lumine orbatum adduci præcepit: statuitque, vt quæ pars precibus suis misero lumen restitueret, ea demum certaminis palmam obtineret. Hac conditione tam æqua, tam iusta proposita, aduersarij licet inuiti conticuere, & ægrum nequicquam restituere conati, tandem ab inutili ministerio cessauere. Post quos Augustinus iusta necessitate compulsus, genua ad Deũ flexit, preces fudit, & tandem diuinam clementiam pro cæco exorauit, Britonesque dedecore notatos egregiè confudit. At illi confitentur se non ignorare Augustinum optimis rationibus nixum errorem confutasse: non posse tamen absque suorum consensu priscos mores penitus abdicare. Postulabant igitur, vt secundo episcoporum concilium indiceret, in quo ea controuersia sopiri posset.

Augustinus cæcum illuminat.

Accidit interim, vt septem Britonum episcopi aliique prudentiæ opinione præstantes viri ad concilium ituri, primò ad quendam anachoretam sanctitate, & prudentia celebrem diuerterent: eiusque sententiam ea de re sedulò consulerent. Is verò respondisse fertur: Si quidem Augustinum mitem humilemque, & timore Domini repletum inuenirent, incunctanter illum sequerentur: eiusque traditiones haud secus, ac de cœlo missas amplecterentur. Sin autem hominem elato animo, & superbia tumidum cognoscerent, eum negligerent, eiusque sermones tanquam pestiferos execrarentur. Atque, vt huius rei certissimum possent habere indicium, monuisse fertur: vt diligenter prospicerent, quo ipse prior Synodi locum ascenderet. Et si quidem illis appropinquantibus assurgeret, nihil dubitarent, quin ipse verus Christi famulus ad eorum salutem procurandam missus esset. Sin autem assurgere negligeret, eum vicissim spernerent, nulloque prorsus honore dignum iudicarent.

His ita constitutis accidit, vt illis aduentantibus Augustinus in sella sederet. Quod illi videntes, mox in iram, & indignationem versi, eum superbiæ notantes, cunctis, quæ dicebat, summa contentione contradicere laborabant. Augustinus autem cum cerneret eos pertinaci mente cõcordiam ecclesiæ proscindere, minitans dixisse perhibetur, quòd si pacis, & vnitatis studia accipere nollent, bellum ab hostibus acciperent, & quia viam vitæ Anglorum nationi prędicari recusabant, ab eadem gente pœnas tanto scelere dignas reciperent. Nec fefellit sanctissimi viri multo ante prolata sententia: siquidem Edelfridus rex collecto grandi exercitu tantam in ea gente stragem edidit, vt præter alios vtriusque sexus homines, monachos mille ducentos, qui omnes in monasterio Bancor manuum suarum labore victum queritabant, crudeli internecione deleuerit.

Britones cõtemnũt Augustinum.

Monasterium Bancor.

Anno Dominicę Incarnationis sexcentesimo quarto Augustinus Britannorum Archiepiscopus duos antistites Mellitum, & Iustum ordinauit, quibus etiam pro sua benignitate possessiones necessarias assignauit. Post quæ vir sanctus plenus dierum bonorumque operum, lętus ex carcere corporis huius ad cœlos migrauit. Cuius corpus in Ecclesia monasterij ab eo ædificati beatis Apostolis Petro, & Paulo sacra sepultum est.

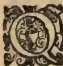
Obitus viri sancti.

VITA

VITA B. QVADRATI Athenienſis Epiſcopi, Apoſtolorum Diſcipuli.

In lib. de viris illuſtrib. *Per Diuum Hieronymum presbyterum ſcripta.*

26. Maij.

VADRATVS Apoſtolorum Diſcipulus, Publio Athenarum epiſcopo ob Chriſti fidem martyrio coronato, in locũ eius ſubſtituitur, & Eccleſiam grandi terrore diſperſam, fide & induſtria ſua congregat. Cumque Hadrianus Athenis exegiſſet hyemem, inuiſens Eleuſinem, & omnibus penè Græciæ ſacris initiatus dediſſet occaſionem his, qui Chriſtianos oderant abſque præcepto Imperatoris vexare credentibus, porrexit ei librum pro religione noſtra cõpoſitum, valdè vtilem, plenumque rationis, & fidei & Apoſtolica doctrina dignum: in quo, & antiquitatem ſuæ ætatis oſtendens, ait: plurimos à ſe viſos, qui ſub Domino varijs in Iudæa oppreſſi calamitatibus ſanati fuerant, & qui à mortuis reſurrexerant. *Liber à S. Quadrato compoſitus.*

VITA S BEDAE PRESBYTERI Angeliei ex Trithemio Abbate, Lib. 3. cap. 155. De Vitis Illuſtribus.

Sigebertus eum obyſſe ſcribit anno Dom. 731. Trithemius vero 33. anno ætatis ſuæ 72. ſub Leone Imper. Conſule Baronium in notat. hoc die.

27. Maij.

EDA vir doctrina, & ſanctitate toti orbri conſpicuus, in extremo orbis Angulo natus, puer ſeptennis in monaſterio SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli in Anglia artium maximarũ diſciplinis imbuendus à parentibus eſt traditus: in quibus tanta claritate eluxit, vt maximum ſua eruditione eccleſiæ vniuerſæ ſplẽdorem attulerit. Anno ætatis ſuæ nonodecimo Diaconus, triceſimo verò, ſumma eum opinione virtutis, presbyter ordinatus eſt. A quo tempore ad vltimum vſq; vitæ ſpiritum, totũ ſe diuinis literis tradidit cõſecrauitq́; : adeo, vt nihil ſibi dulcius nihil ſuauius fateretur, quã diuinas opes in ſanctis literis abditas, & recõditas ſedula mente dies noctesq́; ſcrutari. Et quidẽ tanto in pretio doctrina eius habita fuit, vt ipſe Pontifex Sergius fama virtutũ, & eruditionis eius cõmotus, eum ad ſe accerſiri curauerit: quò diuino eius ingenio in arduis Eccleſiæ rebus vti poſſet. *Traditur literis in monaſterio ſeptennis.* *Sergius Põtifex eum ad ſe vocat*

Erat ei in more poſitum, vt poſt lectiones ſacras ad ardentiſſimum orationis ſe conferret ſtudiũ, quo & mentis ſuæ habitaculum orationibus, & Eccleſiam doctrina illuſtraret. Tanto aũt diuinarum rerũ amore æſtuabat, vt ne momento quidem tpis ab ijs ſe auelli pateretur. Hinc cum puer omnis literaturæ rudis, & ignarus monaſterium ingrederetur, iu tantũ ſtudio, & labore profecit, vt omnes etiam in prophana ſciẽtia Angliæ doctores longè ſuperauerit. Artes quas vocant liberales ſcriptis ſuis egregiè illuſtrauit. Grecæ, & Hebraicæ linguæ haud mediocriter peritus fuit. Diſcipulos, quos habuit multos eoſque egregia probitate conſpicuos ſuo exemplo, & ſtudio ad aſſiduum ſcripturarum amorem prouocabat. Nec ſolũ ſtudijs, ſed quod ijs amplius eſt, religione, & ſanctitate quos docuit fecit inſignes. Fuit aũt vir per oĩa magnificus ſcientia, & morum honeſtate venerabilis. *Egregia ei eruditio.*

Erat autem decentis ſtaturç, inceſſu grauis, voce ſublimis, ore facundus, vultu decorus, & quædam mixta iucunditati ſeueritas Vnde bonis, & ſtudio pietatis deditis erat affabilis, ſuperbis aũt, & negligentioribus terribilis. Manſuetudine aũt, & humilitate ſibi in monaſterio parem nõ habebat. Quicquid autem ſtudio, & meditatione de ſcripturis haurire poterat, ſine inuidia cõmunicabat ijs, quos idoneos viderat, & in amore ſcientiæ ſa-

tiæ salutaris flagrantes. Confluebant ad eum vndiq; innumerabiles, qui eius sese disciplinis subdere cupiebāt. Et quid multis? Certè talis, ac tantus erat, vt omni laude maior esset.

Tandem post multos labores, quos scribendo, & docendo impenderat, animo toto suspirans ad patriam, in debilitatem incidit, continuisq́ue septem hebdomadibus ante mortem, stomachi indignatione cibos nausean tis laborans, & angusto spiritu halitum producens, studium tamen literarum nequaquam omisit; sed totis ijs diebus (præter debitum Psalmodiæ pensum) illi intendebat: Euangelium Iohānis ijs diebus Anglicana lingua interpretatus est. Discipulis autem discendi amorem ingerens dicebat: discite filioli, quamdiu vobiscum sum. Feria autem tertia ante Ascensionem Domini, modicus tumor in pedibus apparuit: tunc accita congregatione cælesti epulo, quo corpus, & sanguis Christi Domini continetur, viam suam muniuit: osculoq́ue cūctis libato, futuram sui memoriam à singulis implorauit. Nonnullis etiam ob familiarem amicitiam Xenio la, quæ in secretis habebat, largitus est. Die autem Ascensionis Domini subiecto cilicio decumbens, illibato sensu, & hilari vultu spiritum in manus creatoris efflauit. Mox tam suauis est odor subsecutus, vt cuncti, qui aderant, in paradyso se esse existi marent. Corpus eius primò fuit in cœnobio sepultum. Postea verò cum sancto Cuthberto (à quo eius acta fu sius scripta testatur Molanus) in Dunelim translatum dicitur. De eo verò quod oculis orbus fuisse fertur, deq́ue sepulchri ipsius epitaphio, quod Petrus in Catalogo refert his verbis: Cum, inquit, discipulus eius, ipso defuncto, titulum sepulchro pone re disposuisset, vnico carmine Leonino sic incipiens: Hac sunt in fossa. Velletq́ue finire: Bedæ sancti, vel presbyteri ossa. nec metrum stare posset, nec vllum ei vocabulum aliūde occurreret, tædio affectus, tandem iuit dormitum: & ecce mane in tumulo Angelicis manibus reperitur insculptum. Bedæ venerabilis ossa. Vide Baronium, qui ea ex scriptis Trithemij fabulosa esse dicit. Certè Trithemius testatur longè aliud epitaphium sepulchro eius inscriptum fuisse, quod refert lib. 3. cap. 155. De viris illustribus Ord. S. Benedicti. estq́ue huiusmodi.

Moritur vir sanct°.

Innotat. hoc die.

Presbyter hic Beda requiescit carne sepultus.
Dona Christe animam in cœlis gaudere per æuum.
Daque Sophia illum inebriari fonte, cui iam
Suspirauit ouans intēto semper amore.
Hac sunt in fossa Beda Venerabilis ossa.

VITA BEATISS. GERMANI Parisiensis Episcopi.

Ex ea qua est per Fortunatum Pictauorum episcopum. Migrauit ex hac vita anno Domini 578. numeraturq; decimus nonus eius sedis episcopus.

BEATVS Germanus Parisiorum Pōtifex in territorio Augustodunensi patre Eleutherio, matre verò Eusebia honestis honoratisq́ue procreatus parentibus, antequàm lucem aspiceret haud dubia futuræ sanctitatis signa in vtero materno dedit. Cum.n. eius genitrix ab edito partu, breui post tempore hoc fętu se grauidam sentiret, muliebri mota pudore, nitebatur ante partum infantem extinguere. Et accepta potione, vt abortiuum proijceret, cum venena lædere non valerent, incubans in ventrem pondere sui corporis præfocare eum conabatur. Hac pugna inter mulierē, & viscera durante aliquamdiu, renitebatur paruulus, certabatq́ue cum matre, vt eam à tanto crimine præseruaret. Itaque expleto partus tempore puer processit incolumis, matremq́ue simul

28. Maij.

Patria, & parentes.

Mater grauida eum vult, nec potest extinguere.

simul innocentem reddidit. Hoc autem matris certamine fœliciter deuicto, mox aliud ab auia in eum excitatum fuit. Vt enim vetula auaritiæ peste turpiter infecta, incredibilem habendi sitim illius hæreditatem per fas perq; nefas explere posset, nefaria secum consilia de adolescentis nece tractare cœpit. Nec mora, cæca cupidine inflammata, potionem in ampullam condit, vinumque in alteram ponit præcipitque puellæ, vt redeunti à scholis Germano cum Stratidio propinquo, illi vinum, huic verò maleficium propinet. Sed ministra per ignorantiam vinum Sancto Germano, venenum verò dat Strattidio: & dum insonti præparatur interitus, auctor cadit in laqueum.

Item auia.

Hoc igitur modo secundò iam dæmonis fraude elusa, paulò deinde securius in pietatis studio versari ei cōcessum est. Prorsus, vt ætatis suæ quintodecimo anno, dignus habitus sit, qui à beato Agrippino Diaconus institueretur: & sequenti deinde triēnio presbyter consecraretur. Hac sacri muneris functione decoratus tam egregium virtutum de se effudit splēdorem, vt paulò post à venerabili Pontifice Nectario ad Abbatis officium in Sancti Symphoriani monasterio assumeretur. Ibi verò præter alias virtutes studiosè admodum benignè faciendi disciplinam exercuit: adeo, vt nec panem quidem fratrum sustentationi necessarium reseruaret, sed eum cum reliquis rebus pauperibus distribueret. Quæ res cum fratrum animos in eum concitaret, ille in cellulam se abdens lachrymis ibidem dolorem suum lenire cupiebat: & ecce dum murmur fratrum quieté eius perturbat, & ille precibus ad Dominum confugit, Anna quædam matrona nobilis plena omni annona carpenti mittit vehicula: ita, vt monachi viso miraculo terrerentur. Episcopus autem bonis eius operibus inflammatus in custodiam eum detrusit: cui diuino nutu ergastulum: apertum fuit, sed is pedem efferre noluit, nisi supplici episcopalis daretur benedictio.

Fit Diaconus inde presbyter.

Itē Abbas.

Eius Eleemosyna.

Dehinc crebris adeo miraculis inclarescere cœpit, vt dæmonia passim eum prædicarent, & ipsa naturæ iura legesque à Deo præfixæ illius virtuti subijcerentur. Fugabat morbos, languores pellebat, & in vltimum vitæ discrimen adductos, precibus suis sanitati restituebat. Nec mirum sanè, vtpote qui angelica quadā mentis puritate vigebat, & intimo amoris vinculo totus per contemplationem Deo coniunctus erat. Hinc ante annos ferè quatuor quàm episcopi dignitatem capesceret, diuino in somnis oraculo admonitus, ad Parisiorum se curam vocari intellexit. Inde precibus vigilijsque, & præcipuè benignè faciendi studio viam ad eum gradum muniuit quotidie. Postquam verò ad illud honoris fastigium euectus fuit, virtutes quas ante multo mente parturierat aperto sinu plenè effundere cœpit. Quicquid, vel res ecclesiæ, vel populi oblatio, vel regis denique munificentia illi conferebat, id totum larga manu pauperibus erogabat, tantaque vigilantia omnium inopiæ consulebat, vt cuncti à graui paupertatis onere antistitis sui beneficio subleuatos se gauderent. Nec minus interim animarum saluti consulebat quippe, vt eas ex cœno peccatorū extraheret, corpora quouis morbi genere vexata, vel precibus, vel crucis signo curabat. Tantam quoque in dęmones potestatem obtinebat, vt venientem passim formidarent, atque ex ipsis corporibus quæ obsidebant, deprecarentur, vt eiectos saltem liceret per syluarum solitudinem miseros errare. Fuit præterea tanta miraculorum gloria clarus, vt summi infimique tāquam salutis omnium prędem, & à supernis demissum sedibus intuerentur. Nos si singula, quæ cum admiranda sanctitatis opinione gessit, miracula prosequi vellemus, vix iusto volumine cuncta comprehēdere possemus. Itaq; plenus dierum, & bonorum operum, cum iam cęlitus de suo

Crebra eius miracula.

Cognoscit diuinitus se episcopum futurum.

Eximia eius benignitas in pauperes.

Moritur felicissimè.

de suo ad alteram vitam transitu edoctus fuisset octogenarius læto hilarique animo è vita decessit victorque ad cęlos euolauit.

CERTAMEN SS. MARTYR. Sisinnij, Martyrij, & Alexandri.

Ex eo quod est per Sanctum Vigiliũ Episcopum Tridentinum, & Martyrem. Passi sunt Anno Domini quadringentesimo, quo Romanæ Ecclesię præerat Anastasius. Mediolanensi autem Simplicianus. Honorij imperatoris anno 6. quo etiam consulatu S. Vigilius ab ijsdem Gentilibus occisus est.

23. Maij. VO tempore Tridentinæ Ecclesiæ sanctus, ac venerabilis præsidebat Vigilius, qui postmodum ipsam sedẽ sui sanguinis effusione decorauit, vt quandam regionem Anagniam nomine, quæ vigintiquinque milliaribus ab vrbe Tridentina distat, vetusta gentilis erroris caligine occęcatam Christianæ fidei lumine illustraret, tres ad eam viros pietate, & prudentia insignes destinauit. Ex quibus Sisinnius ciuis Cappadociæ, genere Grecus ipsa senecta venerabilis, & diaconatus munere insignitus, vt minister altaris ministerium verbi Euangelici consummaret intrepidè in hostilia castra pedem intulit, Barbaræque nationi nouam Christiani nominis pacem annunciauit. Huic Martyrius pari constantia, ac pietate vir Lector, & Alexander Ostiarius Martyrij consanguinitate germanus, socij in opus Euangelij dati fuere: qui dum coniunctis viribus nefarium dæmoniorum cultum delere conantur, & per multa temporis spatia paulatim semen diuini verbi spargunt, fructus minimè pœnitendos colligunt, truculenta gentilitas pietatis odio prouocata aduersus Dei seruos pugnatura surrexit. Sancti autem priuata mansuetudine publicum furorem superabant: sed dum quodam die infando ritu victimas dęmonibus offerrent, & ad eandem impietatis societatem sanctos cogerent, illi deposita mansuetudine constanter, & præcisè nefarijs operibus cõmunicare recusantes, scelus eorum fulmine quodam verborũ detestati sunt: eosque à tantis tenebris ad veritatis lucem omni via modoque transferre conati sunt. At illi, & furore mentis, & vino ebrij arreptis, quæ sors offerebat, armis sancto rum membra funesta cęde laniarunt: Sisinniumq; turba, & securibus confossum in lectulo pænè exanimem reliquerunt. Vna interim nocte dilata, mox peruenitur ad pręmium.

Sisinnius Ethnicus Christum prędicat.

Martyrius Lector, & Alexander Ostiarius.

Cęduntur atrociter.

Nam erumpente aurora, cæteris matutinas horas Deo hymnis, & psalmis celebrantibus. gentilium manus securibus atque præustis armata sudibus subitò irruit: sæuaque direptione diuina mysteria conculcat. Interea S. Martyrius circa Sisinnij curam deprehensus exhalanti iam penè spiritum vitalem quendam aquæ succũ instillabat. Cumq; audito irruentium clamore, in horti secreta, qui ecclesiæ contiguus erat, secedere vellet, à virgine horti illius proditus ab inimicis compræhenditur. Comprahensus stetit intrepidus, gratias agens vulneratus cęso capite, lotus iterum baptismate proprij cruoris. Inde trãsfossus stipitibus ad idolum ducebatur: in quo itinere preciosam gemmam reddidit Christo, & ante victima promeruit esse, quàm ad aram diaboli perueniret.

Martyrij cędes.

Post hæc studiosè à militibus quæsitus Alexander ad fores ecclesiæ in precibus excubans compręhenditur. qui præclaro certamine gloriosissimam martyrii palmam obtinuit. Nã apprehensis sanctorum corporibus, suspensoque ex collo Sisinnij tintinnabulo, Alexandrum manibus pedibusque vinctum in medio eorum viuum collocarunt: raptumque hoc modo per aspera loca torquebant, donec ad vitę terminum veniret. Neque hac

Item Alexandri.

hac in martyres crudelitate satiati impias in Christum blasphemi voces iactabant dicentes: Nunc vendicet te Christus cuius gloriam & virtutem tantis sæpe præconijs extulisti. At verò vt primùm ad prophanum veteris Saturni templum ventum est, præmissis in pyram copiosam geminis sanctorum corporibus flagellatis, Alexander iterum confessurus statuitur, vt si vellet euadere flammam præsentem, cæremonijs obediret. Verùm vir ille impiorum munera reprobans calore fidei succensus gloriosi triumphi materiam arripuit, eandemque cum socijs martirij palmam elegit.

Taliter ergo consummata sanctorum victoria, atque illis in cælesti sede collocatis, non defuit terror impijs. Nam cum hæc sexta feria completa fuissent, subitò horrenda quædam nubis caligo totam regionem inuoluit, fulmina discurrerunt, coruscationis rutilus ignis emicuit, vt eã ipsi impij non iniustè pro sanctorum nece se sentirent suscipere vindictã. Vnde nec multò post, oues quæ in errore positæ pastorem non agnouerãt, pastoris sanguine ditati sunt: & vbi diuersorum simulachrorum pottenta abundauerant, nunc sanctorum martyrum templa superabundant. Quo etiã in loco basilica tribus hisce martyribus sacra constituta est: ad quorum limina fideles concurrentes, pro fidei suæ capacitate vulnerum lauacra, & medicinam conquirunt.

Vltio diuina.

VITA S. MAXIMINI Episcopi Treuerensis.

Ex ea, quæ est per Lupum quendam. Fuit hic vicesimus sextus Treuirorum Episcopus. Interfuit Concilio Agrippinensi, & Sardiceno.

29. Maij.

AXIMINVS vrbis Aquitanicæ Pictauorum indigena, clarissimis ortus natalibus patrem habuit Maxentium virum, & stématis nobilitate, & diuinarum humanarumq; rerum cognitione in primis clarum. Is post alia atq; alia mundanæ gloriæ insignia tandem Pictauorũ antistes electus eam dignitatem multis virtutibus egregiè adornauit. Maximinus verò genitali solo diuino instinctu relicto in Galliam Belgicam commigrauit: vbi sese Agritio Treuirorum episcopo sanctitatis opinione tunc celeberrimo disciplinis imbuendum tradidit. Qui optima adolescentis indole plurimum delectatus in clerum eum adoptauit, & præcipua ecclesiasticæ functionis munera, ppter insignem probitatem, ei commisit. Interim Quiriacus quidam mira sanctitate præditus beati Eucharij Ecclesiam nocturno tempore precandi studio ingressus, obuersantem sibi angelum, non per quietem sed vigilando intueri, eiusque vocem corporeis auribus haurire promeruit, præcipientis, vt Maximinum ex diuina iussione redderet certiorem, quod Agritio Episcopo ad superna gaudia intromisso, mox esset ipse pastorale officium subiturus. Id Quiriacus properè dum compleuisset. Beatus Maximinus propriæ fragilitatis rigidus æstimator, huic honori modis omnibus se imparem fatebatur: imminentemq; humeris sarcinam quauis via declinare satagebat. Sed Agritius angelico ministerio admonitus, vt eum sibi successorem instituat, sine mora diuino parens imperio, suis benedictionibus confirmatum, post se futurum designat pontificem. Nec multò post Agritius corporeis vinculis solutus, in gloriosissimum beatorum confessorum cœtum commigrauit. Maximinus verò consensu sacrorum ordinum totiusque plebis annisu à vicinis episcopis in defuncti cathedram honorificè est collocatus. Quàm autem strenuè, quàm sanctè, quàm prudenter eã sedem à rabie Arrianorum tutatus sit præclaro D. Hieronymi testimonio satis superq; constat: qui Maximinũ inter omnes Orthodoxæ fidei antistites ijs temporibus maximè clarum fuisse

Patria, & parẽtes eius.

Maxentius Pictauorũ Episcopus.

Maximinus venit Treuires ad S. Agritium.

S. Agritius decedit. Ei Maximinus succedit.

fuisse scribit. Certè ea pietate, & fidei lumine inter densas errorum tenebras, & horrendas tempestatis procellas eluxit, vt non modò ipse violatæ fidei contagia declinauerit, sed hæreticorum nefarios conatus magna sæpè cum laude represserit: nec repressit modò, sed omnibus propter fidem pietatemque exulibus tutissimum ad se refugium præbuit. Nam cum Athanasius Alexandrinæ ecclesiæ antistes à Constantio ad pœnam quæreretur, Maximinus spreto regiæ potestatis iniusto impetu Athanasium non sine magno periculo, si nō vitę at certè dignitatis amplexus est, atque in vno ipsius capite totam pęnè ecclesiam tutatus est. Vnde liquidò apparet quantum iustitiæ pondus huic sancti Maximini constantiæ tribui debeat.

Athanasi⁹ venit ad Maximinū

Quanto præterea studio pro conseruanda fidei integritate excubauerit, aliàs etiam demonstrauit, cum Agrippinæ Synodali euocato conuentu Euphratam episcopum, hæretica prauitate corruptum, cum his, qui frequentes conuenerant pontificibus, ecclesiastica vsus potestate gradu mouit. Is enim insanis accedens hæreticis IESVM CHRISTVM non esse verum Dei filium prædicabat. Nec miraculorum gratia defuit sancto Maximino, quibus editis, suæ prædicationis fidem tardioribus faciebat. Siquidem cæcis lucem infundebat optatam, paralyticorum solutos artus in pristinum reformabat vigorem, & eos qui dæmonum persuasione humanam mentem exuerant fœdo prorsus dominio liberabat.

Synod⁹ Coloniēsis contra Euphratam.

Miracula S. Maximini.

Erat ei solennis consuetudo sanctorum lustrare memorias, eorumque opem summis precibus flagitare. Cuius rei gratia cum Romam tenderet, opinatissimum confessorem Martinum conuenit: iunctique Pontifices, diuinis rebus intenti, laborem itineris non, vt alij, sentiebant. Illis itaque in vlteriora progredientibus, fortè asellum, qui sarcinas beatorum ferebat, vrsa offendit, eumque protinus deuorauit. Hic Maximinus in nomine Domini feræ dicitur imperasse, vt quia iumentum non abegerat, sed consumpserat, ipsa iumenti onus assumeret. Mira res valde. Illa è uestigio successit oneri, & quoad reuersi ad locum, qui Vrsaria villa dicitur, deuenirent, subuectioni mansuetissimè famulata est. Ibi denique à sancto viro pristinam vagandi potestatem recepit, prius tamen licentia quenquam lædendi erepta. Verùm quia vt praui sibimet sunt grates, ita boni mutuo semper delectantur consortio, sanctus Maximinus beatum Martinum Treuirorum vrbem secum coegit inuisere, suoque populo duplicata benedictionis reuexit commercia. Ibi Martinus spiritualem sibi filium Lubentium Maximino erudiendum commisit. Cuius ille parens voluntati, & eum sacris instruxit literis, & imposito gradu presbyterij, in vico, cui Cubruio vocabulum est, præfecit. Ipse autem piè memor propinquorum, patriam repetiuit, suorumque vsus contubernio multò post ibi vita excessit, sanctorumque laborum suorum fructum cumulata mercede à Domino est consecutus.

Obitus S. Maximini.

Succedens in episcopatum Paulinus, qui fidei suæ veritatē exilij perpessione firmauit, communicato cum Clero & populo Treuirorum consilio, sanctum Maximinum ab Aquitania, vbi situs erat, reuehendum constituit. Itaque facto agmine, Clerus populusq; Aquitaniam versum tendentes, emensis prolixis viarum spatijs, tandem haud lōgè à loco, vbi ille claudebatur thesaurus admodum fatigati substiterunt. Mox celeberrima fama rem dissipante, immanis excitata manus Aquitanorum, Treuiros moliebatur loco arcere: potuissetq; committi facinus pessimum, ni Treuiri Christianitatis fraternitatem opponentes, orandi tantùm studio se conuenisse firmassent. Aquitani Treuiros sui timore perculsos arbitrantes, hinc remissi lætitia vino indulgent,

& quod

& quod erat consequens, somno grauiori soluuntur.

Interea beatus Lubentius angelica monitus visione, adiuncto aliorum presbyterorum cœtu, clanculum ecclesiam ingreditur, exoptatumq; thesaurum asportans, cateruis foris expectantibus exhibet. Tum Treuiri abitum maturantes Aquitania excedunt. Aquitani verò comperta veritate, coacto exercitu recedentes triduo insequuntur. Cumque intra mutuum conspectum vterque populus constitisset, Aquitani crebris coruscationibus tonitruisque, quorum nihil Treuiros contingebat, repulsi non sine rubore ad propria rediere.

Treuirenses ex Aquitania asportant S. Maximini reliquias.

Treuiris cœptum iter carpentibus, cœcus quidam spe recuperandi visus deduci se flagitabat ad feretrum. Cuius, vt eum vmbra tetigit, mox caligo inolitę cœcitatis abscessit. Cumque Mosomagum castellum peruenissent, paralyticus quidam beato Maximino saluandus offertur. Nec irrita fuere vota fidelium. Namque, vt sine dilatione optatæ redditur sanitati, speciosissimum spectaculum intuentibus præbuit. Vtque gratiam referre viderentur eius loci habitatores, ecclesiam Deo sub honore S. Maximini, vbi sacræ eius reliquiæ fuerant positæ, condiderunt. Hinc reliquiarum baiulis Euiouium castellum ingressis fœmina quædam maligno spiritu obsessa ab eius ludibrio liberata est. Inde ad castellum quod Arlonis dicitur, perlato corpore duo leprosi credula mēte suffragium eius implorantes, integram sospitatem adepti sunt.

Cæcus videt.

Paralytic⁹ curatur.

Item dæmoniaca.

Item duo leprosi.

Tot, ac tantis diuinis celebratis miraculis Treuirorum quondam Pontifex Maximinus, vrbi, quam olim egregiè rexerat, propinquabat. Iam verò, quanta tunc ad eum multitudo festino cum gaudio confluxerit, vix verbis explicari potest. Cremabantur preciosi odores, cereorum copia resplendebat, distinctæ sacrorum acies ordinum psalmos, & cantica personabant. Ita exceptum deductumque sacratissimum Maximinum insignis Confessor Paulinus in ecclesia beatissima Iohannis Euangelistæ magnificè sepulturæ tradidit. Huc postea cœcus quidam à natiuitate ex territorio Beneuent ano dedu ctus, Creton nomine, confestim lucis commercium recepit.

Cœcus à natiuitate recipit lumē.

Præterea in crypta, vbi ossa venerandi Pontificis condita fuerant, interiectu temporis aqua ad latitudinem vnius cubiti excreuit: dictoque mirabile ita sepulcrum omne suo ambitu cinxit, vt tamen ab eius crepidine absistens, non paruum intuentibus stuporem iniiceret. Igitur venerabiles episcopi Hildulphus, Clemens, atque Gosbertus, conuenientes in vnum, & quod euenerat diligenter examinantes, trāsferenda beati viri ossa ad locum in quo nunc sita sunt, indicauere. Quod diuina voluntate statutum fuisse, exitus indicauit. Et quidem præter alia miracula, illud in primis admiratione dignum, quod Carolo principi contigit, refertur. Is enim, cum longa febrium tabe exhaustus in vltimum vitæ periculum adductus esset, S. Maximinus secundùm quietem ei apparens, mandauit, vt se abeuntem sequeretur. Expergefactus Carolus satellitem sibi fortè assistentem percunctatur, num videret beatum Maximinum, qui paulò ante secum contulisset sermonem? Illo negante: Modò, inquit, foras egreditur, iussitq; vt eum continuò sequerer apud tumulum eius salutis compos futurus. Ita illo lectica deportatum, & in soporem resolutum iterum sanctus Maximinus alloquitur: monetque, vt iam Domini clementia sanitatem adeptus, deinceps ab omni peccati cōtagione sese diligentissime intactum conseruet. Mox igitur euigilans Carolus, totum se à molestissima febriū vi subleuatum sensit, qui triginta diebus proximis cibi potusque fastidio laborauerat. Vnde non immemor beneficij cœnobium sancti Maximini prædixit, auxit: fecitque, vt multo

Translatio reliquiarū.

Carol⁹ princeps à mortis periculo liberatur.

multo quàm ante commodius Christi serui ibidem famularentur.

Verùm pręter tantam virtutum vbertatem, speciali quadam gratia fugandorum dæmonum potestas Beato Maximino concessa videtur. Rex Pipinus Magni Caroli genitor, quendam suum clericum Brunconem impuris obsessum spiritibus, per Hellarium Archidiaconum ad t... ulum Beati Maximini destinauit: qui, vt sacra eius limina tetigit illicò purgatus diuinam in Maximino potentiam magnis vocibus prædicauit. Eiusdem Pipini regis ex filia nepos, nomine Cunibertus, atrociter à dæmone vexatus, multis ante locis circumitis, vltimò ad sanctum virum perductus, tandem ab ea peste purgatus est. Et vt à singulis ad turbam liberatorum transeamus, quondam ad festiuitatem beati Pontificis triginta septem homines à dęmonibus oppressi confluxere, qui omnes eodem die curati sunt. Sequenti verò anno eadem solennitate viginti, & duo mūdati sunt: porrò tertio anno tredecim à sancti viri cœnobio saluris gaudia retulerunt. Cæterùm si velimus omnia quę diuina virtute aduersus impotentem dęmonum vim gessit, conscribere, vix modum tenebimus, & erudito lectori similia frequenter narrando, tædio erimus. Quare hac multiplici, quam retulimus, virtutum specie satis superque instructi, ita vitam moresque nostros ad imitationem Sancti Maximini componamus, nè qua vnquam dæmonum infestatione in peccato vincamur.

Dæmoniaci multi liberantur.

PRAECLARVM MARTYR. Beatissimi Andreæ de Chio, qui Constantinopoli obijt anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimoquinto Pauli Secundi Summi Pontificis primo.

Ex eo quod est per Georgium Trapezuntium.

ANNO ab Incarnatione Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, cum vir quidam, quem honoris causa non nomino, ex Trapezuntina vrbe ortus, Peripateticorum philosophiæ professor, abnegata Cruce Domini per summam perfidiam Mahumeti nomen daret, Turcarum rex elatus, alium quędam maioris fidei, ac constantiæ virum similiter Trapezuntium militiæ peritissimum in carcerem coniecit: dignū ratus, vt Philosophum conciuem suum volens nolensque imitaretur, cupiebat enim eius opera in re militari vti. At ille animo martyr: Philosophus, dicebat, in delicijs educatus, maiore spe ipsarum, Christi Crucem negauit: ego qui tot tantosque labores, cum Schytis bella gerens tuli, vulneraque excepi, (dixit, & aperto pectore cicatrices ostendebat) pro Imperatore cælesti mortem timebo? absit à me tanta insania. Quæ mens præterea esset mea, vel potius quæ stultitia, veritatem doloris fugiendi causa prodere, ac æterna cælestiaq; regna repudiare, Mahumetique adhærere, vt bellorum labores subeam, pericula magna pro Imperatore mortali suscipiā, gladios in Christianos Christianus ipse natus distingam? & denique in mortem ruere, quam fugiendā censuit Philosophus, vt in æternam, ac veram mortem deferar præceps?

29. Maij.

Quidam abnegat fidem Christi.

Constantia cuiusdam Christiani.

Hæc dum Constantinopoli fierent, Andreas febribus grauiter laborans perpetuam Virgini matri castitatem vouebat, si euaderet. Sedatis illicò febribus paulò post quasi ex morte surgens albis se vestimentis induit, vt eo symbolo admonitus nunquam oblatæ Creatoris matri voti obliuisceretur. Inde recuperatis iam planè viribus Constantinopolim petijt, non aliqua cupiditate magnarum vrbium visendarum captus (erat enim iuuenis viginti, & septem annorum summa grauitate atque constantia: prorsus,

Voti effectus

Integritas & probitas Andreæ.

vt ne verbum quidem vnum ab ore ipsius vanũ prodiret) sed gratia Dei procul dubio eò allectus, vt & ipse martyrij palmam perciperet, & Philosophi siue breuitate, siue errore conturbatos, suâ constantia in fide confirmaret.

Igitur mox vt vrbem applicuit, ab Ægyptijs mercatoribus apud iudicem accusatus fuit, quod magnũ cum Christianis commercium haberet, homo qui Alexandriæ Crucem negauerat, conculcauerat, spntis fœdauerat: & Mahumetum publica confessione summis laudibus extulerat. Hac accusatione in iudicio iniquo recitata, Andreas nunquam se à Chio, vbi natus educatusque fuit, nisi tunc recessisse affirmabat: idq; testibus multis approbabat. At iudex iniquus Christianorum testimonio reiecto, quod ea in re nullum esse dicebat, Mahumetistarum recipiebat. Tunc Christianorũ multitudo summa contentione iniquum esse clamitauit, aduersariorum testimoniũ admittere, petijtq; vt prætermissis testibus, res ipsa digno examine excuteretur. Dicebat igitur vt circuncisionis signum in membris eius exquirerent; nam si ad Mahumeti disciplinam accessisset, necessarium fore vt in genitalibus mēbris circũcisio inueniretur. Inter ea spoliatur vestibus miles Christi, nudusq; à tanta multitudine adspicitur, sed nullũ in eo indiciũ, nulla circuncisionis macula, nullũ Mahumetistarum apparet vestigium. Exclamant Christiani incredibili lętitia exultātes, confunduntur aduersarij, & victi penitus prosternuntur: nisi diabolico astu adiuti, exposuissent moris esse in Ægypto, minoris hominis ætatis circuncidi: maioris, si ad Mahumetum Dei prophetam conuertantur, nullo modo ad circuncisionis legem impelli. His rationibus iudex, quia sectæ suæ fauebat, sententiam ad Regem transtulit, quemadmodum in rebus ambiguis & arduis lege cautũ est.

Falsò defertur ab Ægyptijs mercatoribus.

Conuincuntur mendacij accusatores.

Itaque Christi milite in carcerem coniecto, Regem consultum adijt: cui cùm & ætatem floridam & inuictum iuuenis robur referret, rex talium hominum in militia cupidus: Vade, inquit, & si nostræ voluerit obedire voluntati, Centurionatum offerto. Sin beneficijs nostris nihil commouetur, minis atque terroribus ipsum concutias, & si neutra poteris prçualere via, capite plectas. Altero igitur die, producto ipso, primùm Regis pollicitationes proponuntur mirabili eum amplificatione. Verùm cùm Martyr Christi nihil respondendo contemnere oblata videretur, qui circunfusi erant veritatis hostes, alij vestes, alij argentum atque aurum, alij supellectilem variam pollicebantur: eumque in silentio acrius perseuerarent. Quid, inquiunt, ne verbis quidē tuis nos dignos putas? Digni quidem, ait, vos estis multò maioribus, q̃ ego dicere aut excogitare queam: sed res, quas offertis, nulla responsione dignę sunt. Quid enim caducam hanc vitam atque mortalem putatis magni aliquid habere, quo cæle sti sit prępomenda? Erras ipsi respondent: nam nos & ad illam tibi viam aperire studemus, & hanc insuper tibi fœlicem reddere conamur. Non cohærent, inquit, caduca ęternis, non fœlicibus misera, non prophana beatis. Sed quid opus est verbis? Ego fœlicitatem huius sęculi nihil facio: ego Crucem, passionem, sepulturamque Christi mei nunquam, auxilio illius fretus negabo. Statuite in me quicquid malueritis: vnum rogo, ne me verbis amplius tentetis.

Turcarum princeps eũ allicit oblatis honoribus.

Ille omnia contemnit.

His dictis coniectus illicò in carcerem, vinculis catenatus, pedibus atque manibus alligatus, ad meridiem sequentis diei, qui fuit 20 Maij, iacuit. Post meridiē è carcere eductus in partem vrbis, quæ Orientem spectat, prope mare trahitur: vbi manibus pedibusque ad palum alligatus tanta crudelitate cæditur, vt pœnè supplicij atrocitate victus animum abiecisset: cumque principio fla-

Caditur flagellis.

flagellorum & verborum toto corpore vehementer cõtremiſceret, fertur manibus ad pectus contractis ac digitis in pugnum compreſſis magna exclamaſſe voce: Virgo Maria adiuua me. Inde pedibus altero ad alterum adductis, ſtetit in iiſdem veſtigijs ad Solis occaſum vſque rectus. Interea dũ miles Chriſti his cruciatibus exercetur, Trapezuntius ille, de quo ſupra retuli, è feneſtra turris proſpiciens clamabat: ò fœlicem Chriſtianum, ò beatam quæ te genuit inſulã, ò nobiliſſimum atque omni laude dignum genus, vnde ortus es: Vtinam eadem tecum pro Chriſto ſupplicia ſubire liceat. Hæc aliaque martyrij coronam deſiderans vociferabatur. Carnifices autem Andrea reducto, multis pretioſa membra flagellis, loriſque fœde dilacerata vnguentis vngunt, & cibum potumque ad fulciendam in corpore animam de Medicorum conſilio, quorum multi ac peritiſſimi aderant, offerunt: ac aquam, in qua non paruum defœcati auri pondus bullierat, offerunt ad bibendum. Id faciebant, quo longior vita eius aliquid ad negationem Crucis afferret: ſimulque oſtenderent quanti vitam eius facerent. Forrè etiam quia non ignorabant quòd Chriſti martyres per diem cruciati, nocte diuino beneficio priſtinam ſolent, imo maiorem frequenter & corporis & animi pulchritudinem recuperare. Quare timentes nè id diuinitus eueniret, medicamentis ſuis occultare veritatem ſtudebant.

Inuocat beatam Virginem in ſupplicijs.

Magna cura adhibetur vulneribus eius.

Viceſima prima eiuſdẽ menſis die, rurſus producitur, denudatuſq; ferreis vnguibus, tergora, quæ pridie eius diei fuerant flagellata, dilacerãtur: nec quidquam aliud fecit, dixitque miles Chriſti, quanquam prius contremuit, manuſq; ad ſe adduxit, digitos in pugnos contraxit, pedes in iiſdem veſtigijs tenuit, magnaque voce clamauit: Virgo Maria adiuua me. Sic Trapezuntius etiam eadem quæ prius vociferabatur, è turri iterum atque iterum repetebat. Adueniente nocte, vnguentis illinitur, ſimiliter medicamentis atque aquis, in quibus magna virtus auri fuerat infuſa, ſuſtentatur: quaſi charam Crucis hoſtes ſalutem eius haberent, Spiritus ſancti gratiam in Medicorum peritiam, cibique ac potus commoditatẽ deriuantes. Illuceſcente namq; die, ſanus omninò martyr Chriſti apparuit, quæ res medicamentis fieri non poteſt: quæ cum naturaliter agerent, longiore indigent tempore, vnde con ſtat ſolam Chriſti virtutem opẽ martyri contuliſſe.

Curatur diuinitus.

Viceſima ſecũda die eiuſdẽ menſis poſt meridiem ſimiliter producitur, tantaque crudelitate & manus & pedes torquentur, vt ne vnum quidem membrum ſuo loco maneret, ſed ſalirent omnia: prorſus vt ipſi inimici Chriſti hominis conſtantiam mirarẽtur vehemẽter. Hoc interim in Chriſti martyre admiratione dignum eſt, & meritis beatæ Virginis tribuendum, quod poſt illos clamores qua Virginis opem implorabat, dicens: Virgo Maria adiuua me: ne minimum quidem doloris ſignum ediderit. Interim Trapezuntius ille magnis vocibus non deſinebat martyris fœlicitatem è turri prædicare, & eandem ſortem expetere: medici verò omni diligentia, vt collapſas in martyre vires reſtaurarent, laborabant.

Atrociſſimè cruciatur.

Miraculũ de B. Virgine.

Viceſima tertia die ſanus & incolumis non medicorum arte, ſed illius primi martyris & Domini omnium Ieſu Chriſti productus Andreas, nouo genere cruciatus vexatur: humeros carnibus per gladios denudant, ſtudentes ſemper, nè celerior mors ipſum inuaderet. Sperabant enim ſi nõ acerbitate ac magnitudine dolorum, attamẽ diuturnitate ſe victuros, ſed deriſi tandem iacuerunt. Declinato die reducitur, ſicuti diebus ſuperioribus, dictis factiſque, medicamentis quoque non aliter quàm prius adhibitis.

En tibi inhumanem cruciatum.

Die vigeſima quarta eiuſdem menſis eodem in loco, quo prius clunes carnibus nouaculis ſpoliantur, non

ſubi-

subitò, sed cum mora, vt doloris acerbitas inuictum athletæ Christi animum superaret. Cætera omnia similiter acta, vt in superioribus diebus, dictaque eodem modo etiam à Trapezuntio, animo atque voluntate martyre: qui illis diebus quibus Andreas patiebatur, similiter è turri clamitabat.

Die vigesima quinta, partes pedũ quæ inter genua clunesque sunt carnibus similiter denudantur: cætera eodem modo dicta gestaque fuerunt. *Horrendi cruciatus.* Vigesima sexta suræ similiter carnibus nudatæ miserabile valde spectaculum astantibus præbuere. Vigesima septima femur, quæque circa ipsum sunt, excoriantur. Vigesima octaua die totum corpus à capite ad pedes verberibus cæditur, vt doloribus renouatis tandem moueretur. Maxilla quoque vna vno ictu denudata carne fuit, quam Christiani magno studio raptam, in monasterio B. Francisci, inusitato odore fragrantẽ, condiderunt.

Vigesima nona die eiusdẽ mẽsis producitur iterũ Andreas, martyr Christi præcipuus, corpore sano & viuaci, vultu læto, ac facie decora. *O rem admirandam.* Mahumetistæ his rebus moti, medicamentorum virtute id factum asserebant, & ingratitudinem illius accusantes clamabant: Non vides, ò Andrea, te Mahumeti gratia & medicaminũ virtute, sanitatem adeptum. Agnosce miser beneficium prophetæ nostri, nè mala morte intereas. At Andreas: Nõ est, inquit, mors illa, sed vita. Quare nolite me verbis istis inanibus terrere. Non me vestra medicamina, sed Crux Domini nostri Iesu Christi, ad hunc vsque diem incolumem conseruat. *Securi percussus abit è vita.* His dictis caput intrepidè securi subiecit, & ad cęlestia regna è corporis ergastulo euolauit. Tunc mortis eius ministri, truncum cum capite corpus, maris fluctibus immergere voluerunt. At Christiani, effusis lachrymis, circunstantes mortuum sepeliendum esse exclamabant. Interea lis ad regem defertur, qui auditis cruciatibus & inuicta martyris fortitudine, dignum esse pronunciauit, vt summo cum honore, vir adeo fortis sepeliretur. Itaque Christiani apposito capite corpori suo, ad Galatã deportarunt. *Sepelitur honorificè.* Aderat innumerabilis vtriusque sexus multitudo & Mahumetistarum etiam multi, admiratione commoti, non pauciores quàm decies decem millia, spectaculo intererant. Alij lachrymas pręgaudio fundebant, alij laudes eius prędicabant, alii constantiam ac robur animi, alii prudentiam atque grauitatem, alii contemptum humanarum rerum extollebant. Multi fidem in Iesum Christum, & piam erga immaculatam Virginem deuotionem commemorabãt.

His ita gestis, Rex magna exarsit cupiditate viri illius Trapezũtii, de quo supra diximus, liberãdi; sed quia honestè id facere, nisi rogatus, posse non iudicabat, per quasdam, vt dicebatur, mulieres effecit, vt vxor illi⁹, pro marito supplicaret suo. Sic mors Andreæ atque martyrium illum quidem palam, sed multos quoque alios à periculo liberauit, multos in fide orthodoxa confirmauit: & Mahumetanos pudore confudit. His omnibus ego vehementer commotus, ardebam desiderio videndi corpus eius: vidique ipsum in sepulcro nimium profundo, & situ horrido, ea tamen integritate membrorum omniũ, eo totius corporis colore & dignitate formæ, tali vultus splendore & habitu, vt non animam expirasse, sed dormire mihi leniter, sub vmbra videretur, atqui iacebat loco ita humido, vt omnibus iam indumẽtis quibus erat inuolutum corpus, putrefactis, nudum totum conspiceretur, pręterquam quod genitales partes, fragmento lini obtegebantur.

Inde verò cum post pia vota & desideria, quibus ardebam tangendi & osculandi pedes, manus, & faciẽ pręcipui martyris, decimooctauo die Martij soluerem, ipsa soluendi hora, in non paruum incidi periculum, nimbis contra flantibus, inque saxa

nauem depellentibus. Imploraui subitò martyris auxilium, promisique, si ad meos, Romam, incolumis deuenirem, perpetuis literarum monumentis martyrium eius traditurum. Euasi maris & latronum pericula, quodque miraculo est, senex ægrotusque hinc recessi, iunior sanusque ac multò robustior remeaui.

Auctor nũcupat votũ martyri, & liberatur à periculis.

HISTORIA S. PETRONILLÆ virginis filiæ Beati Petri Apostoli.

Maij 31. Petronilla paralytica.

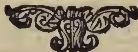
Ancta Petronilla Petri Apostoli filia, incredibili pulchritudine virgo, fertur, multo tempore, ex patris voluntate, paralysi laborasse, membrorumque omnium officio destituta, lecto decubuisse. Cumque die quodam, inter alios discipulos, Titus pariter adesset, & discumbentes familiares de rebus diuinis sermones conferrent, fertur, cum quadam admiratione, dixisse Petro, quid causæ esset, quòd cùm alijs optata sanitatum largiretur beneficia, filiam, ab ea, qua detinebatur, lecto affixa, calamitate nō liberaret. Cui Petrus, sic animæ eius saluti, quæ corporis longè præferenda est, expedire respondit. Veruntamen ne qua hoc putaretur diuinæ gratiæ inopia fieri, ait ad filiam: Surge Petronilla, nobisque ministra. Ad quam vocem illa protinus viribus integris exiliens, discumbentibus ministrauit: cunctis rei admiratione defixis. Expleto autem ministerio, iussit eam ad lectulum redire. Redijt illa: moxque febribus correpta, grauiore cœpit molestia conflictari. At verò cum ea omnia, summa mansuetudine perferret, ageretque tam in aduersis quàm prosperis Deo grates, paulò post, diuino beneficio integræ sanitati restituta, & sibi & alijs plurimis oratione sua miram Dei gratiam impetrauit.

Sanatur à patre ad tẽpus.

Interim cùm formæ eius præstantia esset eximia, multique insano capti amore eam deperirent, Flaccus Comes coniugem eam sibi postulauit: armataque manu, ni sponte consentiret, eam abripere voluit. Cui virgo: Quid, inquit, ad virginem inermem cum militibus venis. Me si tibi vxorem deposcis, honestas potius virgines matronasque post triduum ad me mittito: vt earum comitata obsequio, cum honore tuas ad ædes spontè veniã Hoc dicto gauisus vehementer Flaccus triduum ei concessit, quo toto Petronilla precibus & ieiunijs, cum Fœlicula virgine collectanea intenta, diuinam assiduò opem flagitabat. Tertio verò die, Nicomedes presbyter eam inuisens, diuina ibidem celebrauit mysteria: eamque sacrosancto Christi corpore & sanguine refecit: & ecce sumpto epulo illo cælesti, mox beatum Creatori suo spiritum tradidit. Corpus eius honorificè sepulturæ mandatum, constructo desuper nobili cœmeterio ad basilicã Vaticanam translatum, honorificentissimè asseruatur.

Flaccus Comes eã vxorem sibi petit.

Excedit è vita sũpto venerab. Sacramento.

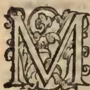

IV

IVNIVS
CERTAMEN SS. MARTYRVM
PAMPHILI, VALENTIS, PAVLI, SELEVCI, Porphyrij, Theoduli, Iuliani, & Sociorum.

Ex eo quod est per Eusebium Caesariensem.

Iunij 1.

MAGNVM hic, & gloriosum profectò oculis nostris offertur spectaculū, Pamphili, & socio rum virorū admirabilium, nā sicuti neruorū, vel vocū cantus, plurium sonorum varietate temperatus suauiter aures animumq; oblectat: ita virtus in duodenario hoc martyrum numero, in quibus eiusdem virtutis splendor, ęquali inęqualitate, mirificè congruit, non potest non animos nostros, sui admiratione defixos, ad se rapere, & summa quadam voluptate perfundere. Sunt enim hic adolescētes, simul, & senes, serui simul & liberi, eruditi, & rudes, obscuri generis homines, vt multis videbatur, & gloria insignes, fideles simul cum catechumenis, & diaconi cum presbyteris: qui oēs tanquam à sapientissimo musico, nempè Dei verbo vnigenito, variè pulsati, clarissimos numerososq;, & cōcinnos admodum, in iudicijs sonos ediderunt.

Pamphili encomion. Inter quos Pamphilus, & fortitudine, & sapientia primus, Caesariensium ecclesiae ornamentum, presbyterij honore insignis, ex Berythensium ciuitate oriundus, omnibus diuinarū humanarumq; rerum disciplinis egregiè imbutus, à carnis mundiq; illecebris semper se illibatum conseruauit. Cumque, & generis dignitate, & diuitiarum gloria praestaret plurimùm, delicias respuens, amplissimas possessiones, praediaque sanè luculenta, pauperibus distribuit: & multò ante, quàm ad hoc certamen veniret, vitae asperitate, egregium se Deo martyrem exhibuit. *Distribuit sua pauperibus.*

Secundus aūt post ipsum Valens senili prudētia vir, canitie ornatus, ipsoq; aspectu venerandus diaconatus, in Eliensium ecclesia, officio cū laude summa fungebatur. *Valēs martyr Diaconus.* Tertius verò erat Paulus, ex Iamnitarum ciuitate oriūdus, vir acerrimus, & spiritu feruēs, qui etiam in martyrio per cauterij tolerantiam susceperat certamen cōfessionis. *Paulus Iāmites.* His in carcere duobus annis squallore contritis, martyrij occasio fuit Aegyptiorū quinq; aduētus, qui post graue afflictionem è metallis dimissi, cum domum reuerterentur, in ingressu portae Cęsariensium à custodibus quinam essent, & vnde venirēt, interrogati sunt. *Martyres quinque Aegyptij.* Cumq; quaerāt animi fortitudine nihil celarent, sed intrepidè se Christianos esse faterētur: perindè, ac malefici in ipsō furto deprehensi, statim cathenis vincti sunt. Inde ad Pręsidem adducti, & in carcerem coniecti, sequenti die, qui quartus decimus erat Kal. Martij, vnà cū Pamphilo, & socijs, Firmiliano oblati sunt. Ille autem Aegyptiorum solùm periculum faciens, omni ratione ante tormenta eos exercuit. Atque eorum quidem principem cum adduxissent, studiosè de nomine, & patria quęsiuit. Ille verò cęlestem Hierusalem patriam suam omniumq; Christianorū esse respōdit. Iudex autem *Nota responsum martyris.*

tem cogitatione ac mente humi defixus, quænam illa ciuitas esset, & vbi terrarum sita accuratè perscrutari cœpit: & illatis tormentis vrgere, vt verum sine ambagibus fateretur. Existimabat enim tyrannus ciuitatem illam Romanis infestam, summum esse Christianorum robur. Vnde animi dubius instabat vehementer tormentis, & curiosè de ciuitate illa Hierusalem multa inquirebat. Cùm autem adolescentem diu flagellis cæsum, nullo modo ab animi constantia, & ab ijs, quæ prius dixerat, dimoueri posse cerneret, capitis eum sententia damnauit: reliquosque Ægyptios simili palæstra exercitos, idem supplicium subire fecit.

Pamphili cades.

Deinde ad Pamphilum transiens, percunctatus est ab eo, num tantis supplicijs, quæ mente oculisque in alijs hauserat edoctus, sanioribus statueret parere monitis. Cùm verò ab vnoquoque eorum responsum præclaris martyribus dignum accepisset, in eos similiter capitis sententiam tulit. Aderat tunc ibi Porphyrius, spectatæ indolis adolescens, nondum totos octodecim annos natus: qui vt primùm latam aduersus dominum suum cognouit sententiam, in media multitudine exclamans: Rogo, inquit, vt corpora humi mandentur. Iudex autem quauis fera agrestior, eam vocis libertatem indignissimè ferens, Porphyrium corripi, totisque viribus à tortoribus cruciari iubet. Cùm verò sacrificare præcisè recusaret, ferro viscera ossaque scrutari, & latera tormentis exagitata pilorum textis atteri, ac deinde, lento & molli igne, generosum martyrem torreri iubet. Licebat videre Porphyrium, instar inuicti athletæ, corpore puluerulentum, vultu læto, animoque exultanti, ad mortem progredi. Cumque ad rogum appropinquaret, eadem animi alacritate in medias flammas ingressus, notos ac familiares suos consolabatur: ac tandem Christi Iesu nomine, sine intermissione, inuocato, lætus, martyrij palmam appræhendit. Atque hic quidem cùm ante Pamphili consummationem, postremus accessisset ad certamen, prior, è corpore excessit ad Dominum.

Porphirius adolescens insignis.

Immanissimè torquetur.

Comburitur.

Eo hoc modo coronato, Seleucus lætabundus, Pamphilo fœlicem eius exitum nunciauit: cumque osculo salutasset martyres, compræhensus illico à militibus, capitis supplicio affectus est. Is erat è Cappadocum regione oriundus, & præclara militaris virtutis indicia, in Romano exercitu, varijs dignitatibus ornatus, ediderat. Quinetiam statura, viribusque & magnitudine corporis, reliquos omnes longè superabat: ipso quoque aspectu, tam propter magnitudinem animi, quàm corporis pulchritudinem, omnibus erat admirabilis. Atque in principio quidem persecutionis, varijs in certaminibus, iam admodum clarus euaserat. Postquam autem à militia separatus fuit, totum se ad pietatis studium appulit: prorsus vt pupillorum & viduarum patrocinium solicitè gereret, & paupertate alijsque calamitatibus oppressos mirificè recrearet. Quamobrem meritò dignus habitus fuit, ea martyrij corona, quam vno & eodem die athleta, decimus, fortiter viriliterque appræhendit.

Seleucus cõprahenditur.

Eius encomion.

Seleuci deinde vestigijs institit Theodulus, vir & morum grauitate & cana prudentia admodum venerandus, qui primum honoris locum inter Præsidis seruos & morũ & ætatis gratia, & maximè, propter beneuolentiã, qua trium filiorum pater suos complectabatur, obtinuerat. Is autem, quòd exemplo Seleuci, properantes ad certamen martyres, osculo salutasset, ad Dominum adducitur: Crucique affixus martyrium subiit.

Theodulus senex eximius.

Cùm post hos, vnus adhuc restaret Iulianus, is ea ipsa hora, qua peregrè veniebat, ne ingressus quidem ciuitatem, statim, vt erat ex itinere lassus, ad certaminis locum perrexit, visaq; sanctorũ corpora humi hinc inde strata, vnumquodque eorum peramanter amplexibus strinxit, & fusis, præ gaudio, lachrimis rigauit. His pietatis operibus

Iuliani præstãs virtus

opetibus intentum comprehendunt lictores, adductumque ad præsidem, ex eius mandato, lento igni subijciunt. Iulianus verò incredibili gaudio, inter ipsas flammas exultans, magnaque voce, Deo, qui tantis eum bonis dignatus esset, gratias agens, in choros martyrum assumptus fuit. Erat autem is quoque genere Cappadox, pietate plenus & fide, vir ingenio admodum miti, mansuetoque: ideoque tantorum martyrum consortio dignus. Et quidem quatuor dies, totidemque noctes, sanctissima martyrum corpora, bestijs carniuoris exposita fuere. Cùm autem, diuino beneficio, ab omni ferarum incursu, salua & integra permanerent, à fidelibus, debito sepulturę honore, excepta, in ædibus templorum reposita fuere: vt à populo fideli, ad maiorem Christi gloriam perpetua veneratione colerentur.

Comburitur.

VITA SIMEONIS MOnachi Treuirensis.

Ex ea quæ est per Eueruuinum Abbatem monasterij Doleiensis. Obijt vir Sanctus Anno 1035.

VIR Dei Simeon, patre Græco Antonio, matre Calabrica, in Sicilia, ciuitate Syracusana, nobilissimis parétibus pro genitus, optimæ indolis puer, à patre, militari virtute claro, Constantinopolim deductus, literis ibidem imbuendus, viris eruditissimis traditus est. Adultus itaque, & singulari iam virtute prçditus, cum cerneret quosdam eximios pietatis, & religionis cultores, Christi sepulchrum, supplices adire; ipse eodem religionis studio vehementer inflammatus, parentibus, & patria relictis, Hierosolymam abijt: vbi pijs votis persolutis, vt arctiori amoris vinculo, Deo sociari posset, solitudinem expetiuit: inuentoque, ad ripam fluminis Iordanis, viro quodam multis virtutibus claro, & sanctitatis opinione conspicuo, eidem se in disciplinam tradidit. Is autem ab omni hominum congressu, in turri quadam inclusus morabatur, & admiranda vitę seueritate seipsum ad cçlitum vitam excitabat. Hunc verò Simeonem ad se venientem benignè quidem complexus est: sed cum cerneret aduentantium turbas propositũ sanctitatis studium plurimùm impedire, clanculum ex eo loco recessit. Simeon autem tanto patre orbatus, anxius animi, quid ageret cogitare cœpit: cumque neminem haberet, qui cum vitæ suæ consilia conferre posset, sedulò Patrum vitas legit quotidie, ex quibus tandem intellexit valde periculosum esse tyronem vastæ se eremo committere, & inermem cum potestatibus tenebrarum die noctéq; confligare Itaque maturo secum habito consilio, Bethleem adijt, seque in monasterium S Mariæ admitti petijt. Qua petitione benignè concessa, annos admodum duos, diaconi interim fungens officio, ibidem, in omni sanctitate exegit. Inde ad mōtem Sinai abijt, vbi in loco, qui ardétis Rubi Mosaici visione celebris habetur, aliquot annos sub Abbate, Christo strenuè militauit. Crescente autem perfectioris vitæ desyderio, summa ipsius Abbatis voluntate, ad oram maris rubri secessit: vbi in spelunca quadam, duos fermè annos, in omni disciplina sese exercuit. Panem ei monasterium suppeditabat. Aquam verò, stillicidia rupis in qua latitabat, sitienti haustum prçbebant.

1. Iunij. Parentes et patria Simeonis.

Studet Constantinopoli.

It Hierosolymam.

Viuit apud quendam eremitam.

Degit in monasterio.

Item in spelunca.

Hic cum tota mente diuinis intentus rebus, Deo famularetur, paulò post ab Abbate reuocatus, monasterium in vertice montis Sinai situm, omni habitatore, propter incursantes Arabes planè desertum, incolere iussus est. Nec mora. Simeon, qui omnia sanctitatis officia ex vna obedientiæ virtute metiebatur, eò abijt, seseque & ad prædonum incursiones & ad dæmonum infestationes sustinendas, promptum paratumq; exhibuit. Ibi verò nouas & miras sanè dæmonum insidias est experrus. Nocturnis horis, hostis, Angelica specie assumpta,

Monasterium in vertice montis Sinai.

Tētationes dæmonis.

pta, in somnis ei apparebat, monens atque impellens, vt sacra quotidie mysteria perageret: neque pateretur locum semel Deo consecratum, à diuinis mysterijs vacuũ permanere. Cumque vir sãctus se ea sacri muneris functione prædictum pernegaret, dęmon renitẽtẽ, de lectulo educebat, & ante altare vigilantem statuebat, districtè pręcipiens nè cunctaretur sacrosancti corporis & sanguinis oblationem facere. Tunc sanè turbatus Simeon cum sacris ornatus vestibus, ab ipso dæmone stola induendus esset, virtute orationis & signo crucis inimicum repulit, seque delusum ingemuit. Post hęc ad monasterium Abbatis regressus, hebdomadarum se inedia macerauit, & dolens gemensque, dæmonis insidias omnibus exposuit.

Mira abstinentia.

Nota famẽ ingentem in Aegypti Babilonia, quę et Mẽphis.

Eodem tempore, tam dira fames Aegyptum inuasit, vt in vna ciuitate Babylone, cẽtum hominum millia extincta fuerint. Qua sanè calamitate constricti monasterij fratres, quotidie precibus & vigilijs, contra inopiam instanter pugnabant: adeo, vt mirabili Dei beneficio, nullum in exiguo frumenti tumulo qui supererat, detrimẽtum sentirent, quamuis ex eo, larga manu, præter domesticas necessitates, pauperibus subuenirent. Interim Abbas vt aliquod sibi suisque solatium præstaret, liberam omnibus quouis abeundi potestatem fecerat. qua occasione arrepta Simeon, qui iam ante incredibili solitudinis desiderio tenebatur, ad eremum abijt: & nè quis itineris vestigia molli sabulo impressa sequeretur, eumque ab instituto retraheret, arte, qua poterat, destruebat. Tandem post longa eremi spatia emensa, ex altissima rude, paruam contra morem eremi, raro virentem germine prospexit planitiem, seque illuc, non sine magno periculo contulit. Fons natiuus gratum præbebat potum, cibatum caulium semina, quæ trigesimo quoque die iucundum preferebãt fructum. Cum capreolis tamen alijsque eremi bestiolis, quò pabulatum veniebant, frequens gerebat prælium.

Egregium miraculũ.

Vixit in loco valde solitario.

Post multos verò dies, dira fame iã extincta, fuit imperio Abbatis, ad monasterium reductus, vt operam suam, quæ multis, propter eam, qua pollebat, industriam, vtilis admodum erat, omnibus collocaret. Ibi tum vir sanctus in partes occidẽtales destinatur, vt certam quandam pecuniæ summam monasterio debitam exigeret. Sed cùm Babylonem appulisset, mox tanquam vrbis explorator, in vincula est coniectus: at paucis post diebus, cognita viri innocentia & probitate, honorificè dimissus est. Inde verò nauem armis & munitione egregiè instructam conscendit, quanquam non ignoraret eam à piratis vastandam. Hortabatur nauclerũ, vt mora vnius & alterius diei, imminentem cladem euitaret: sed is robore nauis & virtute sua confisus, sanè eius consilio, nullo modo acquiescere voluit. itaque solutis anchoris, vela ventis commisit, sed insequenti die, in pyratas incidit: qui statim tormentis acriter nauem expugnandam susceperunt, sed vbi se nihil aperta vi & irruptione proficere intellexit, dolo malo grassari instituit. Signo igitur pacis sublato ad colloquium admitti petijt. Quo cõcesso mira verborum blanditie archipyrata nauclero persuasit se ad maris defensionem, non autem vt cuiquam exitium inferret, constitutum esse. Existimasse autem nauem illã propter admirabile robur & multiplicem munitionem hostilem fuisse. nam certum esse quasdam istiusmodi oberrare, quæ in mercatorum perniciem conspirassent. Hoc verborum lenocinio persuasus nauclerus, latrones illos in nauem suam recipit vt cõmunibus viribus imminens malum repellerent. Inter ea prædones depositis armis pacem simulant, familiares cum omnibus sermones miscent, de naue in nauem commeant, & conceptum animo scelus mira calliditate tegunt. Postquam verò hoc modo omnẽ fraudis suspicionem nauclero ademissent, repente ex insidijs prosiliunt, gladios impiè stringunt, & ipsi nauclero ante omnes caput amputant. Inde inimica

cæde

cæde in reliquos debacchantur, omnesque ad vnum crudeli internecione iugulant. Solus Christi famulus Simeon in puppe superérat, quem cũ certatim mactandum clamarét, vnusque stricto ense in eum irruerer, ille reiecta veste, in mare desilijt, nandoque cædem effugit. Et illi quidé mul ta post eum spicula mitrebát, sed frustrà conabantur interimere, quem Christus volebat saluare Ergo per vices natando, per vices in fundo gradiendo, tandem nudus & extrema lassitudine confectus ad littus peruenit. Inde ad proximum vicum tetendit, sed gentis istius linguam, quanquam Ægyptia, Syria, Arabica, Græca & Romana instructus eloquentia, intelligere non poterat. Biduo igitur & nuditate, & fame, sitique miserrimè confli̇ctatus est. Tertia dia quidã tantam calamitatem miseratus, vilissimum ei indumentum proiecit: quo indutus illico per incredibilem miseriarum cumulum, pedibus iter Antiochiam confecit. Ibi à fidelibus peramanter exceptus & benignè habitus, breui Patriarchæ & vniuersis principibus notissimus euasit.

Vir Sãctus mittit se in mare et eua dit cadem pyratarũ.

Venit Antiochiam.

Ea tempestate Richardus Abbas pietatis & religionis studio celebris, sacra Hierosolymę loca obire voluit. Dum ergo itineris necessitate compulsus Antiochiam deflecteret, captus insigni Simeonis probitate, socium eum itineris assumpsit. Sed accidit cum ad ciuitatem Bellegradum (quæ in confinio Bulgarorum & Hungharorũ sita est) appulissent, vt princeps ciuitatis illius Simeoni transitum pręcisè negaret. Igitur flens simulque Deo gratias agens tristem flentemque similiter Abbatem reliquit. Per multas denique angustias & latronum insidias ad mare reuersus est. Quo prosperè transmisso Roma in Franciam Rothomagum appulit. Ibi verò omni spe pecuniarum, propter quas tam multa viarum & latronum pericula emensus fuerat, frustratus est. Comes enim Richardus, qui censum monasterio assignatum persoluebat, vitã cum morte permutauerat. Itaque vir sanctus infinitis vndiq; circumseptus angustijs nihil habebat aliud; quàm vt in altissimo diuinæ prouidentiæ consilio quiesceret. Occurrit interim animo, vt charissimum sibi patrem Richardum Abbatem, eiusque comites iterum inuiseret, quod fecit: & egregium se apud illum exemplar sanctitatis præbuit.

Rothomagum venit Sanctus.

Interea Poppo Treuirensis Archiepiscopus religionis ergò Hierosolymam pergens hunc Dei famulum itineris sui comitem habere voluit: cuius vitæ innocentiam mentisque puritatem cum satis mirari non posset, ei post reditum suo in episcopatu manendi facultatem præbuit, præmissque, vt maneret allexit. Hac non tam benignitate, quàm diuino prouocatus instinctu Simeon, paruum tugurium in turri, quam antea portam nigram vocare solebant, elegit: vbi ipsa festiuitate Diui Andreæ solenni ritu à Poppone & Clero vniuerso tanquam huic sęculo planè mortuus reclusus est. Ibi verò quanta vitæ austeritate rebelles corporis mot⁹, quã quam iam ante vehementer fractos, domauerit explicatu est difficile. Nec defuere continuæ dæmonum impugnationes & insidiæ: quas certè nisi gratia Christi mirificè roborat⁹ fuisset, nequaquã sustinere diu potuisset. Per noctes enim horrendi leonum rugitus, luporum vlulatus, porcorum grunnitus aures animumq; percellebant: cęterę̨q; bestiarum diræ infestationes non rarò ipsum tugurium subuertere videbantur. Et si autem immensos clamores auditu perciperet, penitus tamen videbat nihil: vnde nõ dubitabat dęmonum eas esse præstigias. Tandem ab hac tempestate liberatus, nocte quadã peruigil in oratione, totam sensit fabricã turris illius funditus concuti, & quasi facto terrę motu in profundum demergi. Sed eo terrore nihil motus vir Dei perstitit in precibus immobilis, & ecce cellula immenso illustrata lumine admirandum valde spectaculum præbuit.

Poppo Archiepiscopus Treuirensis.

Simeon apud Treuiros in turri degit solitarius.

Tentationes damonis.

Sathan enim in Angelū lucis se transfigurans, hac ratione inuictum athletam in fraudem impellere conabatur. Sed Simeon, cuius mens radijs sancti spiritus multo clarius fulgebat, protinus insidias cognouit, lumenq; per dæmonem illatum ne oculis quidem suis aspicere dignatus est. Cum verò clausa aliquamdiu lumina rursus aperiret: ecce ibi monstrum horrendum, hostis antiqui teterrima species, ipse inquam cacodæmon multis modis in eum sæuiens, si non planè superaret, saltem vt prosterneret, nitebatur. Sed Simeon quanquam primo aspectu expauesceret, mox tamen oratione & crucis signo hostem confidenter inuasit, eumque in fugam compulit.

Videt cacodæmonem horribili specie.

Tum verò inimicus cum omnes machinationes per se illatas in nihilum concidere cerneret, seruos suos in eum armauit, multoque per eos, quàm per se, maiorem vim intulit. Ea tempestate aquarum flumina vehementer excreuerant, multisque oppidulis & varijs locis exitium minabantur. Eius mali causam dæmonis satellites Simeoni imputabant, eumque maleficum esse, & propter multiplicem eius impietatem, cladem illam à Deo immissam esse clamitabāt. Vnde, facto ex ciuitate impetu, lapidibus eius tugurium obruere conati sunt. Iamque fenestram perfregerant, & in furore perstabant, cum Simeon in sui persecutione exultans, solis precibus furorem eorum impetumque repressit.

Patientia vir sancti in persecutione atroci.

Post hæc decursis annis aliquot, diuinitus de obitus sui die certior factus, totum se ad cœlestia contemplāda multo studiosius composuit: donec Kalendis Iunij sanctam animam benignissimo suo Creatori redderet. Corpus eius exanime altera die fadorem optimè sanè fragrantē præbuit. Tricesima verò die, quo toto tempore propter odoris suauitatem inhumatum permansit, mulier omnibus contracta membris ad sepulchrum eius salutem adepta est. Ab eo verò tempore tantis deinceps miraculis coruscauit, vt à Benedicto Papa nono, Poppone Archiepiscopo petente, statim ab obitu in diuorum sit numerum relatus.

Obitus ei⁹.

ILLVSTRE CERTAMEN Clarissimorum Martyr. apud Lugdunum Galliæ Photini eius vrbis S. Episcopi. Diaconi, Epagathi, Maturi, Atiali, Pontici Biblidis, Alexandri & Blandinæ cum alijs: quorū fortia & iterata certamina Christiani Viennenses & Lugdunenses descripsere. Habetur apud Eusebium Cæsarienſ. Eccleſ. Hiſtor. lib. 5. cap. 1. & 2.

Magnitudo afflictationis, quæ hoc loco ingrauescit, ingens gentilium odium contra sanctos incitatum, supplicia, quæ beati Martyres placidè sustinuerunt, neque dicendo accurate explicari, neque scribendo facilè à quoquam compræhendi possunt. Nam aduersarius noster omnibus viribus, vt dicitur, Christianos adortus, adeo vbique in nos grassatur, vt publicis non modo ædificijs, balneis & foro nobis interdictum sit: sed etiam vt nostrum nemini vsquam locorum in conspectum prodire liceat. At gratia Dei pro nobis cum diabolo decertauit, & hos, qui sunt paulo remissiore animo è periculo eripuit: illos autem, qui patientia armati, tanquam firmæ fidei columnæ, non modo impetum hostis nostri diaboli facilè laturi videbantur, verumetiam in sua ipsorum capita eundem quodammodo prouocatuti, ex aduerso opposuit: qui tum in acie fortiter cum aduersario conflixerunt, omne opprobrij & supplicij genus toleranter sustinendo: tum celeri gradu ad Christum maturarunt, ea mala, quæ erant ingentia & grauia, exigua, & pœnè nulla existimando: perspicueque reuera ostenderunt: quod non sunt condignæ passiones

1. Iunij.

Persecutio immanis in Gallijs.

ſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.

Ac primùm cruciamenta, quæ conſertim erant, & tanquam cumulo multitudinis in illos coaceruata, viriliter & magno animo ſubierunt. Cumque à Tribuno plebis alijſque magiſtratibus, qui ciuitati præerant in forum deducti, coram vniuerſa multitudine eſſet ab illis de fide quæſitum, &eam illi liberè confeſſi fuiſſent, continuò in carcerem coniecti ad Præſidis vſque aduentum, concluſique ſunt. Deinde cum ad Præſidem ducti fuiſſent, & ille in iudicando omni crudelitatis genere vteretur, Vetius Epagathus, vnus ex fratribus, illam iudicij iniquitatem haud æquo animo ferens, audacter liberam pro fratribus in pleno conſeſſu reſpondendi facultatem poſtulauit: perſpicuè ſe probaturum aſſerens, nihil ſceleris nihilue impietatis in nobis omnino poſſe reperiri. Contra quem cum multitudinis frequentia, quæ tribunal circunſiſtebat, admodum vociferata fuiſſet (erat enim inter illos illuſtris atque eximius) ſimulque Præſes propoſitam ab eo poſtulationem minimè tolerare poſſet, ſed ſolùm iſtud ab eo quæreret, vtrum eſſet Chriſtianus, ille tum, clariſſima voce, hoc ipſum confeſſus in ſortem & numerum martyrum relatus eſt, ac deinceps aduocatus Chriſtianorum appellatus.

Mittuntur in carcerē.

Vetius Epagath⁹ Christianorum aduocat⁹.

Martyrib⁹ Epagbatus adiūgitur.

Dum hæc geruntur, alij fortè aſtabant animo planè fracto & molli, qui decem numero acrem certaminis impetum formidantes à confeſſione reſiliebant. Qui profectò non modò magnum dolorem mentibus noſtris & immenſam acerbitatē inurebant, verumetiam aliorum, qui martyribus in acerbiſſimo cuiuſque generis cruciatu iacentibus, præſto ſemper aderant, alacritatem penitus retundebant. Nec tamen deerant, quotidie, qui digni martyrij corona, illorum numerum ſupplerent. Cum autem propter incertum confeſſionis metum graui eſſemus metu perculſi, & ipſe Præſes omnes paſſim perquireret, quidam, Ethnici noſtrorum ſerui vna capti, tormenta, quæ ſanctos tolerare cernebant, reformidantes, Thyeſtæas cœnas, & inceſtus Oedipodis, contra nos falſo commenti ſunt. Quæ ſanè cum eſſent fama & ſermone hominum paſſim diſſipata, omnes, velut immanes belluæ contra nos furere cœperunt: ita vt ſi qui antea neceſſitudine nobis deuincti moderatius ſe geſſiſſent, tunc veluti rabie quadam incitati, dentibus frendere, inſanireque propè videbantur. Vnde de cætero ſancti maiora quædam cruciamenta, quàm quæ poſſunt oratione explicari, ſufferre cogebantur.

Decem à Christo deficiunt.

Calūnię in Christianos

Supra modum igitur & Præſidis, & ſatellitum, & multitudinis denique vniuerſæ, lethale odium in Diaconum nomine Sanctum, Viennæ pro gnatum, & in Maturum etiam recens quidem baptizatum, ſed generoſum tamen Chriſti athletam, efferbuit: in Attalum porrò genere Pergamenum, columnam & ſtabilimentum cō tinuum eccleſiarum quæ hic ſunt: in Blandinam denique virilis animi fœminam, & omnibus cruciatibus longè ſuperiorem tanta rabie debacchati ſunt, vt cum à primo mane ad veſperam vſque eam omni ſuppliciorum genere afflixiſſent, propè labore feſſi langueſcerent, ſeque tum ab illa victos, tum nihil amplius habere cruciamenti reliquum, quod ei irrogarent, faterentur: atque adeo magnopere mirarentur: quo pacto, cum totum eius corpus ita dilaceratum eſſet, perſeuerans ſpiritum duceret: palamque teſtarentur, vnum tormenti genus ſatis habuiſſe virium ad vitā ei eripiendam, nedum tam multis & variis opus fuiſſe. Verùm beata martyr, ſicut generoſum athletam decet, in ipſa fidei confeſſione vires colligebat, atque prolatio iſtorum verborum: Chriſtiana ſum, &: Nihil apud nos admittitur ſceleris: erat dolorum, qui eam vrgebant ſumma leuatio,

Sāctus Diaconus.

Maturus.

Attalus.

Blandina.

Blādina admiranda cōstātia.

uatio, fomentum cruciatus, & cuiusque molestiæ depulsio.

Isti Sactus. Diaconus ille, Sanctus nomine, supra omnem humanum captum, verbera à carnificibus impacta toleranter sustinens, cum scelerati illi carnifices assiduitate & magnitudine tormentorum sperarēt se aliquid, quod indecorum & eius professioni parum consentaneum videretur, ab eo audituros, ipse tanta animi celsitudine & constantia illis ex aduerso restitit, vt ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel ciuitatis vnde fuit, neque vtrum vel seruus an liber illis vellet dicere: sed ad omnia rogata, ita latino sermone responderet Christianus sum: Vnde tam graui & acerba bile animus cum Præfecti, tum tortorum contra illum inflammabatur, vt cum nihil haberent supplicij, quod ei deinceps imponerent, ad extremum laminas æneas feruentes & ignitas tenerrimis corporis membris affigerent. At ille quanquā vulneribus & vicibus totus cruentatus, firmus tamen, constans, & immutabilis in fidei confessione perstitit. *Laminis ignitis torquetur.* Paucis verò post diebus cum rursus impii carnifices, membris superiore cruciatu tumidis, eadem supplicia accumulare vellent, vt illum tandem vel tormentis extinctum alijs horrori obijcerent, vel euictum à Christi cultu abstraherent, tantum abfuit, vt eiusmodi aliquid in illo contingeret, vt etiam præter omniū hominum opinionem, corpus in illis posterioribus tormentis recreatum, formam priorem atque vsum membrorum recuperaret: adeo vt secunda illa carnificina, non inflicta pœna, sed medicina per Christi gratiam adhibita videretur. *Vide mirā Christi virtutem.*

Porrò Biblidem vnam ex eorum numero, qui inani formidine victi à confessione resilierant, cum iam diabolus prorsus à se absorptam putaret, cupiens etiam per blasphemiam in Deum condemnationem eius augere, ad supplicium deducendam curauit, eamque velut fractam & ignauam, impia in nos & flagitiosa probra loqui impulit. *Biblidis resipiscentia & constantia.* At illa in tormento velut ex profundo somno excitata, præsenti supplicio quodammodo submonita, de æterna gehennæ pœna serio cogitare cœpit. Et contra, quàm diabolus expectabat, maleuolis Christianorum obtrectatoribus ex aduerso sic respondit: Quomodo eiusmodi viri liberos suos deuorare in animum poterunt inducere, quibus ne licitum quidem sit, sanguinem animalium ratione carentium comedere? Atque ab eo tempore se Christianam ingenuè confessa est, & sorti numeroque martyrum adiuncta. At cum tyrannica crudeliaque illa suppliciorum genera frustrà imposita irrogataque viderentur, diabolus inuictam martyrum patientiā Christi virtute firmatam, longo carceris squalore vexandam suscepit. Igitur alij in locis horrida caligine obsitis & plenis molestiarum miserè iacebant: alij crassis compedibus vincti distendebantur: alij fœtido odore & loci angustia suffocati è vita excedebant. *Moriūtur quidam pre carceris fœtore.* Non pauci tamen omnibus his malis coarctati, & cura omni humanoque solatio destituti superstites manebant: & admirabili virtutis exemplo cæteros ad fidem cōstanter tenendam tuendamque incitabant: gratoque sanè solatio subleuabant.

Dum hæc fiunt, beatus Photinus vir & ætate (nonagesimum enim annum excesserat) & episcopatus honore, & rerum gestarum gloria clarus, ad tribunal propter corporis languorem gestatus est: vbi sanè præclarum fidei testimonium perhibuit. *Photini Episcopi martyrium.* Cum enim à præside rogaretur quis esset Christianorum Deus? respondit: Si tu ea re dignus sis, cognosces. Inde igitur asperè & immisericorditer raptatus, varias plagas excepit, cum ab his, qui stabant in proximo, qui manibus pedibusque contumeliosè in illum insultabant, tum ab illis qui longius erant remoti, qui obuia quæque in illum iactabant: idque propterea, quòd ita se deorum

rum

rum suorum causas vindicaturos arbitrarentur. Ille autem & decrepita ætate & nouis cruciatibus planè fatigatus in carcerem coniectus biduo post animam efflauit.

His ita peractis Maturus, Sanctus, Blandina & Attalus die præstituto ad bestias ducebantur, quò publicum & commune gentilibus spectaculum, plenum inhumanitatis & sæuitiæ exhiberent. Atque Maturus & Sanctus in amphiteatro omne genus tormentorum denuo subeunt, perinde ac si nihil cruciatus antea perpessi fuissêt, imo verò vt generosi Athletæ, qui modò aduersarium per varias certaminum vices strenuè profligassent, & postremum iam certamen pro corona in manibus haberent, de integro tum verberum traiectiones, quibus homines illic plecti solent, sustinent: tum crudeles ferarum tractus, tum alia omnia cruciamentorum genera, quæ insana & furiosa plebs magna cum vociferatione alij aliunde illis infligi postulabant, tum ferreas denique cathedras & ignitas membris eorum supponebant, quibus corpora miserè frixa & exusta astantibus horrorem sæpè incutiebant. Cæterùm sancti cum tantis suppliciis excarnificati nihil omnino de pristina animi fortitudine remitterent ad extremum securi percussi, gloriosas certaminum suorũ coronas perceperunt.

Matur' & Sanctus denuo immaniter cruciantur.

Securi caduntur.

At Blandina trabi ligneæ sublimis affixa, præda bestijs incursantibus obijcitur: quæ quoniam & in crucis specie suspensa cernebatur, & ardenter preces fundebat, magnam concertantium mentibus alacritatem iniecit. At cum nulla bestia eius carnem tangere vellet, à trabe mor abrepta, in carcerem iterum truditur, & ad aliud reseruatur certamen, vt suo exemplo fratres pariter ad constantiam incitaret: quæ licèt imbecillis & propè abiecta virgo esset, armatura tamẽ Christi induta, & aduersarium superauit & perillustre illud certamen coronã immortalitatis assecuta est.

Blandina præclara virtus.

Attalus item clarus & magni nominis vir, importuno multitudinis rogatu ad supplicium euocatus, ob rectè factorum conscientiam alacri animo certamen ingreditur. Ac cum vndique per amphiteatrum circunduceretur, tabula in qua Latinis literis hæc inerat inscriptio: Hic est Attalus, Christianus illum præcedebat: cumque in eum petulanier admodum populus insultaret, Præses, vt Romanum esse cognouit, eum denuo ad carcerem cum reliquis remisit: vt Cæsaris sententiam de omnibus expectaret. Tempus verò, quod interea intercedebat, illis quidem neque ociosum, neque infrugiferum fuit. Nam inter mortua Ecclesiæ membra, viuorum subsidiis fuerunt ad vitam reuocata: atque ita noua quadam lætitia mater Ecclesia exultauit, cum eos, quos abortu tanquam mortuos eiecerat, viuos & incolumes recuperasset. Cum autem ad vitam essent restituti, viribus confirmati, ad tribunal spontè accesserunt, vt iterum à Præside de fide rogarentur. Nam cũ Cæsar per responsum omnes Christi fideles tympanis torquendos esse renunciasset, eos verò qui fidem inficiarentur in celeberrimo Lugdunensium mercatu dimittendos; Præses beatos martyres, tanquàm gloriosum vniuersæ multitudini de illis spectaculum præstiturus, ad tribunal deduci iussit: & Romanos quidem municipes capitis, reliquos autem ad bestias damnauit. Ibi tum Christi gloria, in his præcipuè, qui ante fidem abiuerant, præter omnium Gentilium opinionem magnopere illustrata fuit.

Attali certamen.

Resipiscunt qui à fide exciderat.

Constantia eorum qui antea defecerant.

Cum in quæstionem vocati fuissent, Alexãder quidam genere Phryx, arte & scientia medicus, doni & muneris Apostolici nequaquam expers, & omnibus eximiè charus cum astaret tribunali, & nutu fratres ad fidei confessionem hortaretur, & mente oculisque præclarum aliquid parturiret: populus, cõfessionem eorum, qui ante inficias ierant, ægrè ferens, cõtra Alexandrum, tanquam eius rei caput

Alexandri virtus & martyriũ.

& auctorem vociferari cœpit. Vbi verò Præses eum instaret, sciscitareturque quisnam esset, & ille intrepidè se Christianum esse responderet. Præses in furorem versus protinus eũ ad bestias condemnauit. Igitur postero die eandem cum Attalo dimicationẽ Alexander ingreditur. Hi duo in amphitheatro omnes machinas ad eorũ cruciatum excogitatas tanquam prætervecti, maximumq; certamen perpessi, ad extremum gladio feriuntur. Alexander autem neque ingemuit, neque verbum quidem vllum protulit, sed mente, & cogitatione cum Deo sermones contulit. Attalus verò vbi in ferrea cathedra iam candenti esset impositus, & eius incendio ambustus, quãdo nidor, & fumus è corpore in sublime ferebatur, Latino sermone multitudinem sic affatus est: Ecce, ecce, hoc, quod vos præstatis, est homines vorare. Nos verò neque voramus homines, neque aliud quicquam sceleris patramus.

Attali certamen.

Quibus omnibus confectis, postremo die singularium certaminum aduentante, Blandina, & adolescẽs Ponticus, circiter quindecim annos natus (hi autem quotidie ad reliquorũ supplicia contemplanda introducebantur) in amphitheatrum adducti omnibus tormentorum generibus obiecti sunt. Sæuiebat cõtra illos asperè, & ferociter vesana multitudo, & sine intermissione nunc hunc, nunc illum per ipsorum deos iurare impellebat. Cæterùm hoc nullo modo efficere poterant. Nam Ponticus, qui à sorore erat exsuscitatus, vt gentes eam esse animaduerterent, quæ illum cohortata fuisset confirmassetque, post omnes cruciatus viriliter, & magno animo toleratos, extremum spiritum edidit. Beata Blandina omnium postrema tanquam nobilis, & generosa mater, vbi liberos animauerat ad pœnam, & victores ad Christum Regem præmiserat, ipsa eosdem cum liberis certaminum cursus remensa, ad eosdem lætitia gestiens, ac de ipso vitæ suæ exitu permagno gaudio exultãs, properabat, non quasi ad bestias crudeliter proiecta, sed ad cœnam sposi amicè inuitata. Atque post verbera, post bestiarum laniatus, post sartaginis exustionem, ad extremum in rete inuoluta, tauri rictibus obiectatur. Quæ cum ab animali illo diu multũque iactata exagitataq; fuisset, nullumque doloris sensum, propter spẽ quã Dei promissis firmè adhærescebat, de disset, randem ense iugulata gloriosissimam longi certaminis coronã promeruit. Vnde gentes ipsæ palàm testabantur, mulierem apud se nũquam tot tamque acerba tormenta tam constanter pertulisse.

Blãdina, et Pontici pueri martyriũ

En rarum supplicij genus Blandinæ adhibitũ

Verùm eorum rabies, & crudelitas in Sanctos ne sic quidem exaturata fuit. Nam in cadaueribus martyrum suam deintegrò contumeliã cœperunt, & maleuolentiam exercere. Etenim corpora eorum quos carceris pestifer odor, & cruciatus suffocauerat, canibus lacerãda obijciunt: & mẽbra, quæ nec bestiæ adhuc vorarant, nec ignis absumpserat, partim minutatim dilaniata, partim instar carbonum ambusta, dies cõplures militum excubijs insepulta custodiunt. Vnde sanè magno mœrore affecti sumus: quòd neq; nox ad hanc rem aliquid afferre præsidij, neq; magna pecuniæ vis eorũ animos flectere, neque preces vlla ex parte placare poterãt. Postq̃ verò sex dies continuos sacra martyrũ corpora sub dio iacuissent, maximaq; ignominia affecta fuissent: ab impijs & facinorosis carnificibus exusta, inq; cineres redacta, in Rhodanum fluuium dispersa sunt: nè vllæ illorũ reliquiæ super terram restarent. Ista verò eo consilio ab illis patrata sunt, quòd Deum se posse vincere, & illis regenerationem corporum prorsus eripere arbitrarentur: quò ne vlla quidem (sic enim dicebant) spes resurrectionis reliqua sit ijs: qui prompto atque alacri animo ad mortem properarũt. Eiusmodi persecutionis tempestas imperante Antonino Vero, istis Christi Ecclesijs obtigit.

Corpora Sanctorum canib. obijciuntur.

Cineres Sanctorum corporũ in fluuium sparguntur.

MAR-

MART. SS. MARCELLINI, & Petri.

Ex eo quod Damasus lector conscripsit, & postea Episcopus eorum sepulcrum nobili Epitaphio exornauit. Passi sunt anno Christi trecentesimo secundo Marcelli Papæ 6. sub Diocletiano, & Maximiano anno Imperij eorum 19. sub Sereno Vicario.

Vide Baro. Annal. To. 2.

Iunij 2.

VIGEBAT Romæ in Christi fideles sæuissima persecutio: quando inter alios Petrus clericus exorcista, sæpè confessus, sæpè est detrusus in carcerem. Cum autem in vinculis esset, Arthemius carceris custos Paulinam filiam à dæmone lugebat arreptam. Cui Petrus: Si in Christum credis, Arthemi, salua erit filia tua Ad quem ille: Miror valde imprudens consilium: nam licèt tu credas, Deus tamē tuus te liberare non potest, imò quotidiè plagas, & vincula pro eius nomine miser perferre cogeris. At Petrus: Non semper liberat nos Dominus noster: sed vult, vt patiendo clariorem coronam consequamur. Si ergo cum me vinculis liberum videris, paratus es credere, certus sum, quòd ab his me Deus noster soluet.

S. Petrus mittitur in carcerem.

Cōsensit Arthemius: & nè quid humanitus possit accidere, duplicat illi catenas, & claustra quoq; carceris cō muniuit. Cum verò abijsset domum, ac de his sermonem haberet cū Candida vxore, atq; hominem derideret, diceretq; nimijs confectum afflictionibus delirare, & aliena loqui, illa verò prudentior commendaret: ecce ex promisso Petrus mox adfuit concitatus, Crucis trophęum manu gestans, cum, quæ tunc aderat vnà simul, Paulina filia, corruens ad pedes eius, fuit, pulso dæmone, liberata. Perculsi illi his magnis prodigiis, crediderunt & vnà cum ipsis alij plures, qui in domo erant, ad Christum accesserunt: quin etiā, & vicini fama rei gestę exciti viri amplius trecenti, plures verò fœminæ, cōuenere, qui omnes à S. Marcellino presbyrero lustralibus aquis expiati sunt. Porrò Arthemius in percepta Christi gratia totus exultans, ad eos, qui in vinculis tenebantur, abijt: omnesq; ad eandem gratiæ participationem benignè inuitauit. At illi, & Arthemij oratione, & diuina gratia excitati, protinus ad eius domū venerunt: vbi ab eodē Marcellino ad Christū adiuncti sunt. Accidit aūt peropportunè, vt Serenus iudex homo in Christianū nomen incredibili furore accensus, aduersa valetudine laboraret: quo tempore Marcellinus, & Petrus iam baptizatos clariore disciplina confirmabant.

Miro modo ex carcere venit ad Arthemiū, & Paulina eius filia sanatur.

Multi credūt in Christum, & baptizātur à Marcellino.

Post dies verò quadraginta Serenus pristinęq; valetudini restitutus, per Commentariensem Arthemio nunciauit, vt vinctos in carcere Christianos tribunali offerret. Ille verò dimissis, qui voluissent abire, Christianis, manè coram Vicario, quod à Petro gestū esset, publicè narrauit: qui, his auditis, mox Arthemium ipsum custodem carceris mandat plumbatis cædi, & catenis alligatum in custodiam trudi: Marcellinum verò, & Petrum preconis voce admissos interrogat primò verbis pacificis; sed nihil proficiens, Marcellinum Christi nomen magna gloria prędicantem, pugnis grauiter cædi iussit, cæsumq; mācipari custodię, ibiq; supra vitri fragmenta nudum sterni.

Arthemius cæsus truditur in custodiam.

Marcellin⁹ ceditur, & dirè cruciatur.

Post hæc de Petro quæstionem habuit, quam his iudex paucis absoluit: Nolo, inquit, existimes, te iterum equulio, & lampadibus esse torquendum: sed ad palum cras ligaberis, & feris lacerandus traderis. Hisq; dictis, recipi eum iubet in carcerem, & ligneo quoque compede coarctari: sed licèt sęuiat iudicantis, hæcque præcipientis immanitas, tamen qui in eorum curam ac ministerium inuigilat Angelus, soluit eum rursus, ac potius frangit vincula, ac demit eos è carcere, liberosq: ducit ad eos, qui nuper fuerant baptizati, vt eos roborarent in fide, iam breui passuros; eoq;

Petrus in carcerem ducitur.

Angel⁹ ambos liberat.

per dies septē perfuncti officio ad Serenū Vicarium redire iubētur. Cū interim iudex, nō inuētis illis in carcere, Arthemium & vxorem eius Candidam atque Paulinam filiam comperisset esse Christianos, nec admoniti resipiscere, & sacrificare voluissent, prolata in eos mortis sententia, ruderū mole obruendos definiuit.

Cum autem ad supplicium ducerentur, Marcellinus & Petrus magnaque Christianorum multitudo eos affectātium illis occurrunt. His perterriti, qui eos ducebāt, fugam arripuissent, nisi à Christianis retenti fuissent: quibus parentes distulerunt eorum necē tanto temporis spacio, quousque Marcellinus Missas in proxima Crypta perficeret. Quibus absolutis, Arthemium gladio percusserunt, Candidam & Paulinam in Cryptam impulsas, vt iussum fuerat, obruerunt: Marcellinum verò & Petrum sponte seipsos dantes arbori alligarunt, donec quid de illis esset agendum, mandaret Serenus. Qui eos vt maleficos, nè nouis prodigiis alios (vt hactenus fecerant) ad Christo eredendum impellerent, longius amandans ab vrbe, ad Syluā nigram (quæ hodie in honorem illorum Sylua Candida appellatur) perduci, ibiq; capite truncari iussit. Quò cum peruenissent Marcellinus & Petrus seipsum osculo salutantes, flexis genibus, sacras ceruices gladio submiserunt. Fuerunt tunc ex Christianis qui viderunt animas eorum mira claritate tanquam sponsas ornatas in cœlum ferri. Sed & Senatoriæ fœminæ Christianæ Lucilla & Firmina, S. Tiburtij martyris propinquæ, diuinitus admonitæ collegerunt corpora Marcellini & Petri, eaque in Crypta inferiori apud S. Tiburtium, adiuuantibus eas duobus accolythis, sepelierunt. Is verò, qui eos decollarat, nomine Dorotheus, postea sub sancto Iulio Pontifice pœnitudine ductus, ætate grauis, reatum suū sacris aquis & copioso lachrymarum imbre expiauit: omnibusque SS Martyrum gesta, & animarum eorum ad cœlos tendentium immensam pulchritudinem indicauit: & sic demum gloriosa confessione ad Saluatoris misericordiam peruenit, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum.

S. Marcellinus Missas facit. Arthemius cū vxore & filia perimitur.

Marcellinus & Petrus capite plectuntur.

Dorotheus baptizatur & pœnitentiam facit.

PASSIO SS. PERGENTINI & Laurentini fratrum martyrum.

Ex ea quę est apud Surium.

Decius Cæsar cum furore in Christianos ebrius, varias cū ministris suis regiones peragraret, vt omnes religionis Christianæ cultores internecione deleret, tandem Aretium delatus multa ibidem de duorum fratrum Pergentini & Laurentini pietate & sacrarum literarum studio auditione percepit: quos statim Tiburtius, qui Cęsari à consilijs erat, suo conspectui offerri præcepit. Capti à militibus, cum ad tribunal ducerentur, Pergentinus ad fratrem conuersus: Mi frater, inquit, iam nostrū certamen propinquat. Cui Laurentinus: Noli formidare præsentis vitæ tormenta, sed illa potius quæ omnibus impijs & perfidis in omni æternitate constituta sunt, timeamus. Tum Pergentinus: Eamus igitur virili animo, spretoque tyranni imperio, fideī nostræ præmia consequamur. Sed tu, inquit, frater iudici responsa redde, qui me ad respondendum instructiores, & dicendi facultate vales plurimum.

Iunij 3.

Interea ventum ad Tiburtij conspectum, qui eos insaniæ stultitiæque arguere cœpit, quòd Christum à Iudæis in Crucem sublatū pro Deo colerent. At illi è contra Christi virtutem & diuinitatem prædicantes, potius insanæ mentis esse dixerunt, dijs omni turpitudine iniquitatis nullaque videndi vel audiēdi facultate prę ditis diuinos honores impiè tribuere. At Tiburtius quanquam eo responso martyrum ad iram prouocatus fremeret,

Offeruntur iudici fratres.

neret, illæsos tamen abire permittens, ait: Propter generis vestri nobilitatem in præsens quidem parco vobis, sed si secundò ad me delati fueritis, multiuarijs vos supplicijs excruciatos interficiam.

Abeuntes igitur omnes iustitiæ ornamentis multò quàm ante diligètius animos suos excoluere, & precibus diuinique verbi prędicatione aliorū etiam mentes clarissima sanctitatis specie ad Christi fidem allexerunt: Quorum studio, & virtutibus permoti infideles, iterum compręhensos ad Tiburtium adduxerunt, immanè vociferantes magicis eorum artibus totum populum euerti. Quod cum audiret Tiburtius è sede magno cum furore exiliens scidit vestimenta sua, iussitque Sanctos fustibus diutissimè cædi. Illi verò inter verbera Dei opem, & auxilium sine intermissione implorabant: & ecce carnificum brachia subitò arefacta sunt, stupentéq; Tiburtio, haud exigua astantium turba vnà cum carnificibus, qui martyrum precibus restituti sunt, Christum prędicarunt: eumque verum cœli terræque Dominum esse confessi sunt.

Secundò capiuntur, & ducūtur ad tribunal.

Tum verò Tiburtius timore perculsus festinanter martyres ad carcerem abduci, & cibo potuque destitutos fœdoque ergastulo reclusos relinqui iussit. Illi autem post triduanum ieiunium, & angelica visitatione, & pane cęlesti per eos allato refecti sūt. Carcer verò immenso lumine illustratus, custodes adeo exterruit, vt viribus, & sensu destituti humi laberentur. Deinde illi, qui crediderant vnà cum Pergentina sorore eorum magnis cum muneribus superuenere, carceris custodes rogaturi, vt ipsis copiam ad Sanctos ingrediendi facerent. Sed cum, & carcerem apertum, & custodes humi stratos mortuorum instar inuenirent, summo perfusi gaudio ad pedes martyrum sese abiecerunt, multisque cum lachrymis precati sunt, vt sese è mortis periculo subducerent. Quod martyres constanter recusabant, imò durioribus eos verbis increpabant quòd oblatam cælestis gloriæ coronam blandimentis suis eripere conarentur: Cumque hæc via charissima sibi capita è carcere abstrahere non possent, obnixè per omnes sanctitates rogarunt, vt eorum saltem misererentur, qui nondum vndis salutaribus expiati de salute periclitabantur. At martyres eis Cornelium quendam sacerdotio initiatum indicarunt, vt illo in salutis negotio vterentur, qui eos iam ante, & parentes sororemque eorum aquis lustralibus tinxerat. Illi igitur his martyrum monitis acquiescentes ad Cornelium abierunt, qui viros circiter sexaginta, & fide instruxit, & vndis salutaribus expiauit.

Cælesti pane reficiuntur martyres.

Martyres verò paulò post à Tiburtio ad idolis sacrificandum euocati cum eadem constantia recusarent, ignitas prunas calcare iussi sunt. Sed mox prunæ extinctæ sunt. Tum iudex allatam Iouis statuam adorare iussit. At illi flexis ~~ante statuam~~ genibus preces ad Dominum fuderunt: & ecce idolum mox instar ceræ liquefactum est. Tunc verò magni in populo animorum motus facti sunt, & viri amplius ducenti ad Christum conuersi. Gentiles autem facto in Sanctos impetu, eos atrociter mactatos, ac cæsos diutissimè, semiuiuos reliquerunt. Porrò Tiburtius prolata mortis sententia capitis eos damnauit: quam læti extra vrbis portam exceperunt. Christiani autem cum Pergentina sorore eorum, noctu corpora martyrum ad mille ferè extra Aretium passus condiderunt.

Illæsi calcant ardentes prunas.

Multi conuertuntur ad Christū.

Plectuntur capite.

MAR-

MARTYRIVM S. QVIRINI episcopi Scisciani.

Ex eo quod extat apud Surium optima fide.

Iunij 4.

Iocletianus Imperator cùm diuersis persecutionum tempestatibus Christi Ecclesias ventilaret, tum per Illyricum præcipuè in fideles sæuiebat, multosque egregia pietate sacerdotes & Christi ministros sacrilegis suis legibus, vel parere cõpellebat, vel atrocissimis supplicijs cõfectos vita spoliabat. Inter quos Quirinus Sciscianus Antistes à Maximo Præside comprahensus, iussus est idolis immolare, ni mallet inauditis tormentis prius excarnificatus vitã cum morte permutare: atque post mortem ignominia notari quæ nulla vnquam temporis longinquitate delẽda esset. Cui Quirinus: Eam, quam tu mihi ignominię notã proponis, summa apud nos gloria est: & mors, quam minaris, si tamen promereor, vitam dabit æternam. Præses cernens viri constantiam istiusmodi minis non frangendam, fustibus eum cędi iussit, cęsum, ni resipisceret, Amantio Pannoniæ Pręsidi se transmissurum minatus est: qui suppliciorum atrocitate facilè illum superaret, vel certè morte crudelissima deleret. Post hasce verò minas amplissima ei dona ac munera proposuit, & primam, inter honoratos Iouis sacerdotes, dignitatem obtulit. Quirinus verò Maximo respõdens: An ignoras, inquit, summum apud nos sacerdotiũ esse, seipsum Deo vero & viuo sacrificium offerre. Ideoque si tu me maioribus supplicijs afficere pergis, tũ maiore sacerdotij honore decorabis.

Quirinus constrictus ducitur.

Mittitur in carcerem. Præses ea martyris constantia victus, ac pudore suffusus, iussit eum cathenis oneratum in carcerem abduci. Quem vir sanctus lætus subijt, fusisq; protinus ad Deum precibus media nocte immensus splendor apparuit, tantaque admiratione Marcellum carceris custodem perculit, vt aperto carcere sese ad viri sancti pedes prosterneret: supplexque in numerum fidelium admitti postularet. Post triduum verò sacer Antistes ad Amantium Pannoniæ Præsidem transmissus est, à quo cùm de fide & religione interrogaretur, tale respõsum dedisse fertur: Apud Sisciam verum Deum confessus sum. Ipsum colui semper, ipsum corde teneo. Neq; tibi persuadeas velim, vllis vel minis vel supplicijs ab eo me separandũ. Ad quæ Amantius: Miseret me ætatis tuę, quã tu mẽtis quodã furore contra naturæ leges crudeli supplicio obijcis. Sed resipisce, quæso, vitamq; tuam deorum sacrificio redime, vt cana illa senilis ætatis prudentia cum gaudio & honore perfruaris. Cui rursus Quirinus: Ego à Deo meo didici, vt temporalem huius vitæ terminum despiciam, si cupiam ad illam vitam, quæ nulla mortis intercisione clauditur, peruenire. Tũ Pręses: quandoquidem nullis verbis animi tui duritiem molliendã cerno, eris mortis tuæ exẽplo omnibus Christianis terrori: prorsus vt deinceps vitæ illos tędebit. Hęc cùm dixisset, post alia atq; alia illata supplicia, iussit virum sanctũ molari lapide collo eius appenso in vndas demergi. Cumque de ponte in fluuium præcipitatus fuisset, diutissimè supernatans, spectantes fideles præclara oratione hortatus est, nè quem ea supplicia terrerent: nève suo exemplo fracti à confessione deficerent. Hæc aliaque verbis sanè luculentis identidem repetens tandem submersus spiritum Creatori tradidit. Cuius corpus non longe ab eodem, quo demersus fuerat, loco inuentum, honorificè à fidelibus in Scarabatẽsi basilica sepultũ est.

Marcellus custos carceris credit.

Mittitur vir sãct⁹ in Pannoniã.

Ligato ad collum Saxo in flumẽ deijcitur.

Facta autem Barbarorum in partes Pannonię incursione, populus Christianus de Scarabensi vrbe Romam fugiẽs, sublatum sancti martyris corpus secum asportauit, & via Appia tertio ab vrbe milliario, in loco qui ad Catacumbas dicitur, Sebastiani martyris sepultura celebri, cõdidit; extructaq; nomini eius Ecclesia gloriosum certamẽ dignis laudibus prosecutus est.

Corpus eius Romã trãsfertur.

Vitam

Iunij 5. Vitam S. Bonifacij Archiepiscopi Moguntini, & Martyris inuenies lector 14. Maij, vbi per errorem collocata est.

VITA S. CLAVDII ARchiepiscopi Bisuntini.

Ex ea quæ est apud Surium fide bona. Interfuit Synodo Epaunensi, cui & subscripsit. Migrauit ex hac vita anno 4. Childiberti 3. Regis Francorum.

Iunij 6.

BEATVS Claudius illustri Salinensium siue Palatinorum Principũ ortus familia, ad annũ ætatis suæ vsque septimum in domo paréntum summa cura, ac studio nutritus est. Inde liberalium artiũ disciplinis admotus præclaro docili que ingenio insignem eruditionem assecutus est, qua lubricos adolescentiæ annos tam egregiè moderatus est, vt nihil in eo puerile, nihil à summa prudentia, ac grauitate alienum cerneretur. Inerat ei sermo sale sapientiæ mirè conditus, prorsus, vt omnium in se studia, & affectus prouocaret. *Familia eius.*

Crescente verò prudentiæ, & sanctitatis eius opinione cum iam vigesimum ætatis attigisset annum, contempta militia seculari in Bisuntinæ ecclesię Canonicorum collegium sese recepit: vbi in sanctis operibus, & sacra doctrina breui temporis spacio adeò clarus euasit, vt in tota Burgundionum ditione parem sibi non haberet, quemadmodum ex editis ab illo lucubrationibus, quę hodiè etiamnũ in Iurensi monasterio asseruantur, facilè perspici potest. Quotidie, dẽptis Dominicis, & solennioribus diebus, ieiunabat. Crebrò noctes orando, legendo, meditando peruigil exigebat. Castitatis verò propositum, & mẽtis, & corporis pręcipuo quodam studio conseruabat. Deniq; tanto virtutum splendore lucebat, vt cuncti eum propter sanctitatis studium tanquàm ciuem quendam cęlestem sine fine mirarentur. *Fit Canonicus.*

Interim duodecimo à suscepti canonicatus eius anno, Bisuntinus Antistes aduersa correptas valetudine decedit: & ecclesia suo orbata pastore in luctu, & lachrymis versatur. Cũque de eligendo pastore omnes soliciti dies noctesq; precibus iungerent, ecce vox cęlitus demissa iubet eos, omissis lachrymis, beatum Claudium creare antistitem. Ea voce cuncti mirificè exhilarati virum sanctum confestim aduocant (recesserat enim ad parentes, vt eam dignitatem, quam si bi imminere pręuidebat, subterfugeret) & precibus lachrymisq; cogunt, vt orbam pastore ecclesiam regendam tuendamque suscipiat. Victus his precibus, simulque ne diuinę resistere voluntati videretur, electioni consensit, quam Summus Pontifex ratã habuit confirmauitque: anno à Christo nato sexcentesimo vigesimo sexto. Factus autem Archiepiscopus eandem, quã prius animi humilitatem, ac modestiam in omnibus seruauit: placideque se ad omnes, quæ occurrere poterant, molestias viriliter ferendas cõposuit: annisq; admodum septem cum summa sanctitatis laude eam dignitatem administrauit. *Diuinitus designatur Episcopus.*

Eo temporis spatio exacto, diuino eum amore magis, ac magis perurgẽte, omnes mundi opes, & põpas adeo fastidire cœpit, vt episcopatu se abdicauerit: quo posset Christi spiritu suauius perfrui. Cumque varia cum animo suo, de loco, vbi Deo famulari posset, consilia agitaret, ab Angelo est admonitus, vt in S. Eugendi monasterio Bisuntinæ diœcesi finitimo, S. Benedicti institutum complecteretur. Eo igitur se contulit vir sanctus, vbi tam prçclaro perfectionis, & sanctitatis lumine omnibus prçluxit, vt iniuriosus eius monasterij tunc Abbas, vir sanè eximia tum sanctitate tum prudentia monasterium ei regendum obtulerit. Quod quidem vir sanctus cum recusaret modestissimè, & omni via ac modo honores declinaret, post annos tamen quinque Abbati Iniurioso cum magna meritorũ copia ad Do- *Relicto episcopatu fit monachus.* *Fit Abbas licet inuitus.*

Dominum migranti succedere, vel in uitus coactus fuit.

Porrò in ea prælatura constitutus breui non ad suos tantùm, sed ad exteros sanctitatis suę radios diffundere cœpit, prorsus, vt & intra illa tecta parietesq; angelorum in humanis corporibus quidam conuictus videretur: & multi omnium ætatum, ac ordinũ homines, Claudij consuetudine exẽplisq; incitati, ad monasticæ vitę disciplinam confugerent.

Eius prælati regimen.

Anno autem quarto Childeberti Regis Francorum cũ iam annis quinquaginta seruis Christi in hoc monasterio multa cum laude pręfuisset, de uexa planè ætate, leni quodam morbo correptus est. Inde magno lachrymarum imbre perfusus, cęleste epulũ vltimum vitæ nostrę solatium recepit, atque ita defixis in cęlum luminibus sanctissimam animam reddidit Creatori. Corpus eius vsque in pręsens in illa S. Eugendi ecclesia cunctis aduenantibus incorruptum, & integrum monstratur innumeris miraculis coruscans.

Moritur.

VITA S. NORTBERTI Episcopi Magdeburgensis, & primi auctoris Ordinis Pręmonstratensis.

Ex ea quæ est ab Hugone in regimine monasterij successore eius syncerissimè cõscripta. Obijt diem anno Domini 1134. numeraturq; Sedis Magdeburgensis decimus quintus Episcopus.

Iunij 6.

REGNANTE Henrico iuniore Cæsare Augusto, Paschali verò Sũmo Pontifice Sedis Apostolicæ regimen administrante, anno restauratę salutis 1115. Nortbertus illustri Francorũ, & Germanorum ortus prosapia, vir eximia, & animi, & corporis indole, summo Dei beneficio à miserabili errore certoq; æternę vitæ periculo, in quod cœca mente, & iuuenili furore adolescens ruebat, ad rectum salutis iter reuocatus fuit. Natus fuit patre Heriberto, matre verò Hadevvige in municipio Xanctis, quod antiquitus Troia dicebatur, cumq; haud ita seuera disciplina à suis educatus fuisset, atque ab ipsis incunabulis profanos admodum hausisset mores, adulta iam ætate, in aulam Imperatoris concessit: vbi domi forisq; in honore habitus ætatem aliquamdiu in omni seculi vanitate miserabiliter consumpsit. Inde aulicis iam planè imbutus moribus ad Fredericum Coloniẽsem Archiepiscopum, vbi pari mentis vesania per omnia vitiorum genera impetu consuetudinis abreptus est, se cõtulit. Veruntamen cum altissimo peccatorum cœno sepultus quodammodo iaceret, ab alto pectore suspiria frequenter trahebat: prẹsertim quando liquidò cernebat, quantum fucata, & insidiosa voluptas à vero, & solido gaudio distaret. Tandem verò summa animi ægritudine, quam ex istiusmodi voluptatum nausea cõtraxerat, affectus, pedem ab aula retraxit, ac domi desidens expectabat, & quasi tyrocinia quędam futurę conuersionis exercens apud se disponebat: & quicquid paupertatis, quicquid afflictionum, quicquid certaminum accidere posset infatigabili pręmeditatione leuabat. Imbutus itaq; noua interioris virtutis gratia cum dies instaret, quo sacri ordines forent in ecclesia ex more celebrandi, vir Dei pia exultatione repletus, festinanter Fredericum Archiepiscopum adijt, eidemq; ad pedes procidens, cũ lachrymis, & gemitu peccatorum suorum veniam postulans, omnia sua consilia, & cogitationes de imitatione Christi exposuit. Deinde nè se à sacrorum Ordinum communione repelleret rogauit. Antistes vehementi admiratione cõmotus, primò conticuit, cumq; vir Dei vehemẽtius instaret, & precibus lachrymisque vim inferret, Fredericus agnita virtute dexteræ excelsi tandem annuit, certus omnipotẽtem Deum pręclarum aliquid per eum moliri.

Parentes eius.

Est in honore apud principes.

Interim

Interim adueniente die Ordinationi præstituto, inter alios Nortbertus corporis ornatu elegantissimus aduenit, cunctis spectaculo rei nouæ commotis. Cumque custos sacrarij sacras ei vestes offerret, ille, in cuius pectore Spiritus sanctus iam templum suũ inchoauerat, astanti sibi famulo annuit, vt vestem pelliceam agninam, quam ad huiusmodi opus præparari iusserat, depromeret. Qua recepta, cunctis ad spectaculum auidè confluẽtibus, indumentum auro gemmisque fulgens, quo indutus erat, reiecit: vesteq; vilissima, & loci illius hominibus prorsus insolita, sese alacer induit: ac fune præcinxit. Tunc ad sacrarij custodem manum conuertens, oblatis ornamentis ad sacros Ordines ritè suscipiendos se composuit.

Hæc est mutatio dexteræ excelsi.

Sacris ergo omnibus initiatus, ne pallio tenus philosophus foret, omni sibi ope enitendum putauit, vt illa exterioris humilitatis indicia ad intimos animi recessus transferret. Confestim igitur ad Sigebersense monasterium, quod tunc opinione sanctitatis celebre habebatur, sese contulit, vbi diebus admodum quadraginta diuinum numen intenta supplicatione propitiare sibi non destitit.

Degit aliquandiu in Sigebergẽsi monasterio.

Inde domum reuersus sacro presbyterij munere apud suos (erat enim maioris Ecclesiæ canonicus) sanctissimè fungi cœpit Cum verò die quodam celebriori Decanus cæteriq; vrgerent, vt sacra Missæ mysteria perageret, paruit ille: sed vbi lecto Euangelio ad oblationem pergendum erat, zelo quodam diuini feruoris mirabiliter accensus, ad ecclesiæ vestibulum se conuertit, ibidemque adeo luculenter conuocata cõcione de breuitate vitæ huius, eiusque vanis, & perituris gaudijs disseruit, vt nõ pauci quos præceps in omnem licentiam natura cupiditasque corruperat, eius sermone permoti ad meliorem frugem sese receperint. Post hæc verò non destitit palàm, priuatim, opportunè, importunè, corruptos hominum mores, & præcipuè canonicorum corripere, hortarique omnes, vt datum sibi tempus ad negotiationem salutis æternæ diligenter expenderent. Cum autẽ multas propterea insidias, & persecutiones pateretur, iterum se ad Sigebergense cœnobium conferebat, aliquando verò ad canonicorum monasterium, cui Roda nomen est, sepius autem ad Lidulphum quendam miræ sanctitatis, & abstinentię virũ eremiq; cultorem insignem: ad quos ideo diuertebat, vt fessum spiritum, & mundanæ conuersationis puluere aspersum, diuinis sermonibus purgaret recrearetq;. Inde rursus ad intermissum prędicationis munus redibat. Et quia diuinæ glorię salutisque omnium mirè studiosus erat, nè quid impedimento esset, quò minus liberè diuini verbi semina spargere, & vberes inde fructus colligere posset, primò quicquid beneficiorum, & redditũ, quibus plurimùm abundabat, in ecclesia consecutus fuerat, Archiepiscopo resignauit: paternamque hæreditatem cũ lautissima suppellectili pauperibus benignè diuisit, nihilque sibi ex omnibus, pręter decem marcas argenti, & mulam reseruauit. Hoc tam exiguo viatico instructus exẽplo Patriarchæ Abrahę, spõtaneam adijt peregrinationem. Cumque ad castrum quoddam Hoyum nomine peruenisset, ibi quidquid habuit pecuniarum, totum id in Christi domini gratiam pauperibus distribuit. Inde rectà ad Gelasium Papam, qui Paschali successerat, contendit: cui cũ animi sui propositum magna animi submissione pãderet, Pontifex viri sancti ingenio, & moribus delectatus, eum secum retinere voluit. At Nortbertus, nè id fieret, qualiter seipsum in aulis regum, ac pompis pontificum lasciuiẽdo dissipasset, exposuit; orans atque obsecrans, vt quod reliquum esset, in studio pœnitentię, & salute proximi procuranda exigere concederet. Pontifex igitur visa hominis constantia, & animi ardore, publico diplomate euangelij munus ei confirmauit. Quo fretus Nortbert' nudo pede, tunica lanea indutus,

Cum multo feruore concionatur apud Xantenses.

Lidulphus eremita.

Abdicat beneficia ecclesiastica.

Vendit omnia sua.

Põtifex Gelasius ei facit concionandi potestatem.

dutus, fine tecto, fine certo domicilio, in opus euangelij tota mente, ac virtute incubuit. Tanta enim menti eius in Deum inerat fiducia, tâta charitas, vt nec frigoris asperitas, nec inedia, nec corporis lassitudo ab eo qđ cœperat, illum reuocaret.

Venit Valẽcenas. Cum igitur lætissima Euangelij sata vbiq; seminaret, tandem Valencenas delatus vnum ibidem è Burchardi Cameracensis episcopi familia suæ prædicationis comitem inuenit. Is erat Hugo vir iam ante miro religionis studio incensus, qui sanè fidelẽ se *Hugo se ei adiungit.* diuini verbi ministrum exhibuit. Eo adiutore multo ardentius in Euangelij munere versari cœpit, prorsus, vt non tantum mansuetos humilesq; & ad studium pietatis sua sponte propensos, sed feros quoslibet, & barbaros homines aggredi nõ dubitauerit: vt instar boni agricolæ non tantũ recftas, & fructuosas arbores, sed etiam deprauatas excoleret. In primis autem pacis conciliandæ fuit studiosissimus, tantaq; solertia in mortalium *Pacis erat studiosissimus.* animis à discordia ad vnitatem traducendis, vt vbicunq; pedem poneret, homines illum, vt pacis, & concordię angelum venerarentur. Et sanè quos rationibus à veteris odij rixis reuocare non poterat, diuina virtute, vel inuitos à tetra peste liberabat. Cum aliquando in villa Cobrois de pace, & concordia ad populum verba habuisset, fuit à concione quidam ad eum delatus, quẽ inuidię tabes miserè confecerat: qui tamen viro sancto optimè monenti nullo modo aures pręberе volebat, imò eum acriori verborũ stimulo premeretur, foras exiliẽs equum ascendit (miles enim erat) vt fuga se è conspectu viri sancti proriperet. *Vide miraculum.* Sed cum admotis equo calcaribus fugam tentaret, equus in ipso vestigio immobilis perstitit: prorsus, vt omnium cachinnis miser exciperetur. Northbertus interim precibus insistebat, ad quem reuersus supplex miles scelus suum agnouit, prostratoq; in terram corpore veniam petijt.

Hoc eodem anno, qui fuit sæculi istius 1118. Gelasius Pontifex Maximus vita functus est, in cuius locum *Gelasi' Papa moritur, & Calixt' succedit.* Calixtus Viennensis antistes summo omnium Patrum consensu substitutus est: qui cognita Nortberti probitate, ac vitæ sanctimonia, voluit eum ecclesiæ B. Martini, quæ in suburbio Laudunensi sita est, eum potestate præesse. Quod munus obediẽtiæ cum subterfugere non posset, admisit quidem: sed cum degentes ibidem canonicos vita, & moribus dissolutos ad seueriorem disciplinam reuocare nõ posset, noluit ibidem diutius oleum, & operam perdere; neque tamen loco excessit sed priuatis pietatis operibus strenuè sese die nocteque exercens, Pontificis voluntatem præstolabatur.

Interea Bartholomęus Laudunensis antistes, hominem quibuscunque modis poterat fouere, & quotidianis precibus fatigare non destitit, vt aliquem sibi manendi locum in Laudunensi episcopatu ex omnibus eligeret. Circumducebat eum quotidie, si quæ forrè ecclesia, si qua solitudo, si qua terra culta, vel inculta arriderer. Victus tandem ipsius, & aliorum precibus, locum valde desertum, & solitarium, qui ab incolis antiquitus Præmonstratum vocabatur, delegit. *Pręmõstratũ sibi deligit vir Dei.* Transacta igitur hyeme, vir Dei Cameracum abijt, vt ibidem pro more, diuini verbi semina iaceret. Ibi verò cum de iustitiæ pulchritudine, & sua uissimo Christi iugo dissereret, quidam egregia indole iuuenis Euermodus, statim relictis omnibus, ei adhę- *Quidam se ei adiũgunt* sit, tamq; arctè intimo amoris vinculo ei colligatus est, propter admirabile virtutis studium, quod oculis intuebatur, vt non nisi mortis violentia se ab eo separari passus sit. Perueniẽs deinde Niuellam, alium quẽdam pari pietate, ac virtute iuuenem, Antoniũ inuenit, qui similiter in eius disciplinam magno spiritus ardore concessit. Hi duo, & tertius, quem prius receperat, & radices, & fundamentum fuere futuræ multitudinis, quæ paulatim subsecuta est. Ante verò quàm

Niuella discederet, procacem dæmonem è puella duodenaria, quam misere valde exagitabat, eiecit.

Vir Dei venit Coloniā

Inde Coloniam abiens, fuit honorificè admodum à clero populoque vniuerso exceptus. Decreuerat ibidē vir sanctus fratribus suis aliquod pietatis domicilium erigere, illudq; sanctorum reliquijs, quarum fœlix Colonia diues est, quàm decentissimè exornare. Hac de causa ipsum Archiepiscopum adijt, qui ei benignè omnia concessit, & auferendi reliquias potestatem fecit. Qua obtenta, indicto suis ieiunio, diuinam opem instanter implorauit, vt pręciosa virginum, & martyrum corpora, quæ varijs in locis abdita non dubitabat, ostendere dignaretur: & ecce nocte vna, virgo quædam, ex numero vndecim millium, cuidam per visionem, & nomē, & locū vbi iacebat, designauit; quod mane integrum inuentum est. Sequenti verò die, Nortbertus diuinitus admonitus, in medio monasterij S. Gereoni martyri sacro, vbi nullum alicuius sepulchri patebat vestigium, terram aperiri præcepit, vbi corpus S. Gereonis nobilissimi martyris integrum, absque cerebro, repertum, honorificè, & cum omni diligentia collocatur. Susceptum est itaque corpus cum festiuo gaudio, & honore tāto martyre digno, parsque inde viro sancto data; quod reliquum fuit magnificè à clero, & populo repositum. Assumptis, non diu post, reliquijs, collectoque fratrum collegio, quos Deo prædicationis verbo genuerat, reditum maturauit. Cumq; iam nominis celebritate vbiq; clarus, Namurcum veniret, nobilis comitissa Ermensendis, eum excipiens, villam ei Floreffiam obtulit, vt eam religioni consecraret, & monasterio, diuino cultui accommodato exornaret. Accepit vir sanctus piam matronæ voluntatē, egitque, vt debuit, gratias, ibidemque altero reliquiarum vasculo relicto, Pręmonstratum festinauit.

Inuenitur corpus integrū sanctæ virginis.

Item S. Gereonis.

Monasterium Floreffia.

Adunatis igitur clericis fermè quadraginta, & laicis quamplurimis, visum est viro sancto de stabilienda religione quàm maximè ad Dei gloriā animarumque salutem consulere. Ad eam quippe diem communi tantum officio, ac pietate ducti, sine certis, ac proprijs legibus vixerant. Ergo precationibus, ieiunijs, & sacrificijs, in eam rem, quàm accuratissimè adhibitis, placuit post alias atq; alias consultationes, nominatim in regulam beati Augustini iurare.

Amplectitur cū suis regulam S. Augustini.

Interea pium hoc religionis institutum maiorem in modum crescere cœpit, multiq; certatim, ad militiam spiritalem, Nortberto nomina dederunt. Cumque locus ille planè incultus, arbustis, & paludibus, & cæteris incommodis occupatus, multis horrorem incuteret, suaq; asperitate Dei famulos terreret, Nortbertus, intenta supplicatione, diuinam mentem cōsulit, vt alium quendam ædificandæ magis idoneum ostenderet: & ecce per visionem, eo in loco vbi nunc ecclesia sita est, Christus in cruce pendens apparuit: ad quem, ex quatuor mundi partibus, innumerabilis peregrinorū multitudo confluere videbatur. Loco autem hoc modo cælitus ad ædificandum assignato, mox vir sanctus fundamenta iacere, & architectos operi necessarios præficere non distulit: vt dum ipse ad extera loca, animarum saluti daturus operam, excurreret, illi sine intermissione operi, instarent. Sed accidit, vt dęmon, his tam fœlicibus successibus inuidens, insidias fratribus moliretur. Ipsa meridiana luce, dum quisq; pro viribus labori incumberet, ecce ibi armata phalanx (dæmonum hoc præstigium erat) in eos impetum facit. Illi verò non segniter ad resistendum se comparant, arreptisque, quæ sors offerebat, armis, irruentes repellere conantur. Cumque diu multumque certatū esset, alij quidam fratres aliundè veniētes, quorum oculi ijs præstigijs minimè tenebantur, illos insania correptos existimabant. At illi qui pugnabant; an non aspicitis, aiunt, quanta nobis vis ab inimicis inferatur. Iam penè

Visio di Prę monstrato.

Dæmon eos infestat quibusdam præstigijs.

pænè in frusta concisi, summo cũ dedecore, morimur, & vos insaniam esse dicitis? Tunc fratres scientes eos infestatione dęmonum illudi, aquam benedictam sparserunt, signoq; crucis malignorum spirituum turbam in effusam fugam compulerunt.

Vide vim aquę sacræ, & Sanctæ Crucis.

Sed quanquã hoc modo victi è prælio excedere cogerentur, nequaquam tamen victoriæ spem abiecerunt: sed nouis semper insidijs, præcipuè idiotas, simpliciores que, agressi sunt. Et quidem nonnullos, quos per carnis illecebras arctius aliquãdo possederat, falsa suæ illusionis sapientia ita repleuerunt, vt qui prius literarum planè rudes, ne legere quidem nouerãt, iam ex libris magna quędam dicerẽt: & quasi prophetico afflati spiritu, stupenda prædicerent. Et sanè eò vsque progressa erat dęmonis arrogantia, vt in Angelum lucis mirè transmutatus, in publica cõcione, sermonem ad eos instituere non dubitaret. Et tamen miseri diuinitus se afflatos esse putabant, dæmonumq; pręstigias diuinæ virtuti impiè ascribebant. Hæc autẽ omnia, viro sancto absente, & Euangelij operi intento, acciderunt: cuius aduentu, & dæmonis fraudes dissipatę, & obsessa ab eo corpora liberata sunt.

Simplicioribus quibus dã illudit dæmon.

Inter hæc fama viri Dei, rerum gestarum gloria admodum celebris, longè lateq; percrebruit, & ad aures Gosfridi Comitis VVestphalię peruenit. Is sanctitate viri permotus, relictis omnibus, in eius disciplinam se tradidit. Certamen ingens. Vxor, frater cognatiq; omnes eius proposito se opponebant, ac totis viribus reluctabantur. Sed cum ille, monitis Nortberti instructus, egregiè pugnam sustineret, non modò vxoris vicit blanditias, sed fratrem etiam adeo permouit, vt leonino deposito furore, vnà cum illo religionis habitum susciperet.

Comes quidam cõuertitur, & fit monachus.

Post hæc Nortbertus, vt Pontificis diplomate, institutam à se religionem firmaret, Romam profectus est: vbi à Papa Honorio honorificè susceptus quidquid iustè petijt, ab eo, liberaliter admodum impetrauit. Inde verò Herbipolim iter habuit; quæ ciuitas, pastore tunc temporis orbata, magno in luctu versabatur. Aduentu autem viri sancti nonnihil recreata petijt ab eo, vt missam celebraret, hostiasque Deo pro vtroq, orbatę lumine salute offerret. Paruit ille, & ecce mulier peracta oblatione accedens, afflaturis eius, visum recepit. Post hæc vir sanctus maioribus indies miraculis clarescens, ad Antuerpiẽsem ecclesiam gubernandã euocatus fuit, quæ propter pastoris sui negligẽtiam & mores planè corruptos, per præceps, in vitia ruebat, & per multos errorum anfractus, miserè deuiabat. Qua occasione arrepta, seductor quidam, & miræ subtilitatis hæreticus, Tanchelinus nomine, in eadem gente, locum suę imposturæ inuenit. Is cum ex occasione in hominum cœtus sese insereret, verbisq; venenatis, clericorum vitam, ac mores summam in inuidiam vocaret, eò dementiæ populum pertraxit, vt lectiones eius biberent, & reliquiarum loco absportantes, reconderent. Præterea filias, in matrum præsentia, sponsasq;, maritis videntibus, corrumpebat, eosque infœlices dicebat, qui huic nefariæ coniunctioni misceri non meruissent. Hæc autem detestanda hominis impostura, tam altas radices egerat, vt ne post mortem quidem eius extirpari posset: licèt duodecim clericorum cõgregatio, ab Episcopo, in subsidium sacerdotis, qui solus, in Ecclesia D. Michaeli sacra versabatur, instituta esset. Tum verò clerici euidenti necessitate cõpulsi, patri Noitberto, eiusque fratribus, summa Episcopi volũtate, hanc ecclesiam, cum quibusdam redditibus, tradiderunt: confidentes, quòd Deus eorum meritis mortiferæ pestis auferret sæuitiam, & depulsis ignorantiæ tenebris, lumen veritatis repararet. Suscepta est ecclesia, & clerici, eodem in oppido, aliam virginę Matri sacram ædificarunt, quarum vtraque, in hodiernum vsq; diem, Dei seruitio

Roma vir sanctus honorificè à Pontifice excipitur.

Cæca restituit lumen.

Venit Antuerpiam vir Sanctus.

Tanchelinus hæretic' dementat Antuerpiẽses.

Ecclesia B. Mariæ extruitur Antuerpiæ.

seruitio mancipata permanet. At Pater Nortbertus assumptis fratribus, & pietate, & eruditione præstantibus, mortifero vulneri salutare medicamentum adhibere cœpit, breuiq;, Deo bene iuuante, pestem ita profligauit, vt homines vtriusq; sexus plurimi, luctu lachrymisque, ob contractas animi sordes, deformati, sacrosancta corporis, & sanguinis Domini mysteria, quę in cistis, & foraminibus per decem, aut quindecim, & eo amplius annos abdiderant, viro sancto tum demum proderent.

Cum aliquando noctem totam insomnem orando transegisset, astitit retro eum sathan, horribilis vrsi aspectu, dentibus, & vngulis impetum in eum faciens. Cumque primò sanè expauesceret, mox tamen cognitis persecutoris sui insidijs, in fugam eum, virtute diuinorum verborum, compulit.

Liberalitas Pramôstratensium in pauperes. Per eos dies religione optimè iam, ac firmissimè constituta, vt sanctissimam Christi fidem latius propagaret, fratribus suis vltimum vale dixit, certamque pecuniæ summam, quæ in alimenta centum viginti pauperum sufficeret, dono dedit: idq; eā ob causam, quòd aliquando fratribus succensuerat, quòd se absente, quingentos pauperes, extremæ famis tempore, alendos sumpsissent. Eam offensionis notam culpamq; vt expiaret, posterisq; beneficentiæ exemplum relinqueret statuit, Assignata certa pecuniæ portione, præfatum numerū perpetuò ibidem alendum. Hoc postremo virtutis exemplo suis relicto, iter ingressus est: ac primò Spiram delatus, inuenit Saxones, & Clericos Parthenopolis ciuitatis, coram Lothario rege congregatos, vt Archiepiscopum Parthenopolitanis patre orbatis eligerent. Nec longa fuit consultatione opus, cum protinus aduenienti Nortberto omnium suffragijs, volenti nolentique, ea dignitas obtrusa est. Cūque vir sanctus, graui dignitatis sarcina onustus, ad sedem duceretur, conspecta procul ciuitate; illicò detractis sibi calceis, nudis pedibus incedebat. Inde cum iam ad aulam ventum esset, & alij viri principes, magno vestium splendore fulgentes, ingrederentur, Nortbertus, vili amictus pallio, ab ostiario non agnitus, repulsam patitur. Dicebat enim: Iam ingens pauperum numerus intromissus est, non decet, vt te importunè ingeras, & principem, ante alios, locum præoccupes. Hæc cum alij ponè sequentes, cernerent, magnis vocibus, ianitorem increpare cœperunt, & illum ipsum quem repellebat, antistitem esse clamabant. Tum ille confestim fugiens, latitabat, patre Nortberto eum reuocante, & subridendo, dicente. Ne fugias, mi frater. Melius enim me nosti, & perspicaciori oculo intueris, quàm illi, qui ad tam alta palatia me compellunt, ad quæ non debueram, qui tam pauper, & abiectus appareo, sublimari.

Creatur vir Dei Madeburgi Episcopus.

Vide Sancti viri humilitatem in tā honore.

In eo igitur honoris fastigio constiturus, mox animum ad dissipata, & à principibus, per fas perque nefas occupata ecclesiæ bona colligenda appulit, quò haberet vnde pauperum necessitatibus pro viribus (sicut decet episcopum) subueniret. Hic quàm ingentem molestiarum cumulum deuorauerit, dictu est difficile, cum ij, qui prius immensis laudibus eum extulerant, tunc, propter sacram auri famem, vituperijs, & improperijs deijcerent. Sed nihil mouebant virum sanctum improborum calumniæ: qui sua constantia non modò direptas ecclesiæ possessiones recuperauit, sed amotis etiam clericis, quorum vita, ab omni spe meliorie frugis longè aberat, ordinis sui fratres in ecclesiam, cui præsidebat, introduxit: perpetuisq; temporibus Dei cultum, ab ijsdem ibidem prosequendum, constituit. Fremebant interim Saxones, fremebāt Parthenopolitani, ac diris odij, & inuidiæ stimulis concitati, nefaria de eius morte consilia captabant. Aderat dies, memoria vltimæ illius cęnæ à Christo cum discipulis peractæ celeberrimus, quo homines

Sicarius spe cie pœniten

tis immitti tur ad cędẽ dum virum Dei.

mines contractas animi sordes per sacram confessionem eluere solent: cum ecce quidam, sub specie pœnitentis, pallio amictus, ad Episcopum intromitti postulat. Cumque semel atque iterum repulsam passus esset, tãdem, cum alia populi multitudine, irruit. Sed mox, vt conspectui antistitis oblatus est, iussus pedem vlterius non inferre, substitit. Tum aduocatis mi nistris pallio, quo indutus erat, spoliatus est, sub quo cultellum, vtraque parte acutum, abdiderat, vt eo ipso viro sancto necem inferret. Quæ situs deinde cur sic armatus venisset, tremens stupensque, vtpotè nefandæ crudelitatis sibi conscius, ad pedes viri Dei se abiecit, seque ad necem illi inferendam, à viris quibusdam primarijs, promissionibus inductum esse confessus est. At vir iustus, hilari facie, & vultu sereno: Quid mirum, inquit, si hostis antiquus, per instrumentum suum, hæc in nos molitur, qui in hac sacratissima nocte, ipsum caput nostrum, Christum Iesum ijsdem insidijs aggredi non dubitauit.

Seditio populi excitatur in virũ Dei.

Alia verò quadam nocte, Clericus quidam nefarius, ex insidijs, eum ad diuina properantem periuit, sed errore deceptus, alium pro eo vulneribus concidit. Neque hic tamen inimici rabies conquieuit, sed nouo quodam furore, populum vniuersum adeo in virum sanctum concitauit, vt strictis gladijs, diuinis in templo rebus intẽtum peterent, seque nõ prius recessuros clamitarent, quàm pontificem suum, mortis, vt ipsi dicebant, reum, vita, ac dignitate spoliassent. Hic autem tantus populi furor, ex sparsa de viro sancto calumnia, originem traxerat: quòd nimirum, cum vniuerso Ecclesiæ thesauro, fugã meditaretur. Iamque eò rabies eorum peruenerat, vt quidam ex eis, qui antistitem iam trucidatum existimabant, vnum ex eius cubicularijs fœdis vulneribus miserè laniarent; cum ecce vir sanctus contempto mortis periculo, in mediam turbam prosilijt, vt ab alijs sibi charissimis, suæ potius vitæ interitu, mortem propulsaret. Cernens autem eum ille idem, qui ministrum eius, mortiferis concisum vulneribus, penè exanimem reliquerat, diabolico furore plenus, euaginatum eumque cruentum adhuc gladium, summis viribus in eum vibrauit, sed ictus quanquam sanè validus, nullã omninò lęsionem, cunctis ad tantę rei miraculum stupescentibus, viro sancto inferre valuit. Neque tamen potuit concitatus semel furor, tam prędlaro etiam miraculo sopiri: sed paulò post, coactis iterum peruersis conuenticulis suis, sese delusos asserebant, sensusque arte magica, ac tenebrarum caligine perstrictos fuisse dicebant, quod hominem illum viuere permisissent, qui honorem ipsorum, dignitatemque vrbis violare non metueret. Consultatione itaq; nefaria habita, certa dies cædi eius destinata est, & nè qua ratione, ab audaci facinore tardarentur, statutum est, vt singuli certam vini mensuram exhaurirent, quo mente magis effrænata sanguinem funderent. Estque prætérea inter ipsos sancitum, vt qui cunque decreto huic non obediret, domus eius, totaque suppellex direptioni subiaceret. Adfuit interea dies præfixus, cum subitò ciuitas immensis clamoribus perstrepere cœpit. At sacer antistes, comperto nefario eorum conatu, quòd fratres eius, ecclesia eijcere vellent, subridens, ait: Plãtatio, quam plantauit pater cælestis, eradicari non potest. Ipse tamen eorum furori cessit, & in suburbium ciuitatis, ad Abbatiam S. Iohanni sacram concessit, inde Hallam ad quoddam episcopatus sui castrum: sed ab inimicis præoccupatum inuenit. Inde omni humano auxilio destitutus, totus ad opem diuinam, de more, confugit, qua tantum valuit, vt omnium voluntates repẽte immutatæ fuerint: vt qui ad perimendum venerant, ex hostibus, in defensores prodirent. Et has quidem aliasque graues, sanè molestias, anno pótificatus sui tertio pertulit, quinque verò alios, quos in ea functio

Illustre miraculum.

Nouus in eũ tumultus excitatur.

functione compleuit, maiori tranquillitate, ac fructu animarum vberrimo exegit. Cum enim & nominis eius fama, bonusque odor virtutum manaret quotidie latius, vndique ad eum concursus fieri cœptus est: vt à viro tanto tantaque constantia, in rebus dubijs & afflictis, & consilium, & opem peterent. Quibus ille sanè benignè admodum consulebat. Bonos incredibili amore cōplectebatur, schismaticos, & sanctæ Ecclesiæ perturbatores persequebatur, pauperes, & orphanos viduasque, singulari patrocinio defendebat, ac larga manu sustentabat: deniq; cunctis se affabilem ac comem exhibebat.

Inter hæc fuit ab Innocentio, qui ad summi pontificatus honorem, ac regimen legitimè electus fuerat, euocatus, vt secum vnà Romam pergeret. Quidam enim Petrus Leo dictus, vi atque armis, sanctam sedem inuaserat, humanisque viribus fretus, contra Innocentium sese munierat: vt, si fortè vis inferretur, eam summa contentione propulsaret. Itaque, vt sacrilegum illum, quem spiritalis gladius, quo iam sæpissimè concussus fuerat penetrare non poterat, materialis tandem conficeret, expeditione in Italiam facta, Romam peruenerunt, Papamque Innocentium, inuitis hostibus, & aduersarijs, in sancta sede collocarunt. Eo negotio fœliciter peracto, Nortbertus Parthenopolim reuersus est, vbi non diu post, graui ægritudine correptus, eadem, post menses quatuor, pœnitus confectus, è vita migrauit, anno restauratæ salutis millesimo centesimo trigesimo quarto. Octauo Idus Iunij. Pontificatus Innocentij Quinto, regni verò Lotharij nono. Corpus eius diebus aliquot inhumatum, in maximis æstatis caloribus, ab omni corruptione, ac fœtore illæsum permansit: ac tandem, cum multis suorum lachrymis, præ desiderio eius, fusis, ante Altare Sanctæ Crucis, in medio monasterij sepultum fuit. Inde verò, post annos aliquot, vt tanti Patris memoria perpetuò ante oculos eorum versaretur in claustrum illud transtulerunt, vbi in tumulo honorificè adornato conquiescens, diem, certa resurrectionis, & gloriæ spe expectat nouissimum.

Petri Leonis Antipapæ nefarij actus.

Innocentius in sua sede collocatur.

Fœliciter vir sanctus migrauit è corpore.

VITA S. PAVLI ARchiepiscopi Constantinopolitani.

Contra impietatem Arrianam bellatoris egregij. Martyrium subijt anno Domini 355. Arbetione, & Lolliano coss.

CONSTANTIO Cōstantini Magni filio regnante, cum Arriana persecutio acerrimè in Orthodoxæ fidei cultores deseuiret. Alexandro Bizantinæ vrbis antistiti fœlici morte sublato Orthodoxorum suffragijs suffectus est Paulus vir, & doctrina, & virtutibus per omnia clarus. Sed Constantius cum haud ita multò post Antiochia Constantinopolim redijsset, iratus electo, quod ex eius sententia non processisset, cōgregato Arrianorum conciliabulo condemnauit Paulū, & Eusebium Arrianæ factionis hominem ex Nicomediæ antistite vrbis regiæ creat episcopum.

Interim Paulus è sede sua eiectus cum Athanasio alijsque non paucis insigni virtute episcopis Romam abijt; vt illatam matri ecclesiæ, ac ipsi Christo iniuriam apud vicarium eius Iulium iustitia, ac pietate vindicaret. Quod viro sancto nequaquam difficile fuit. Iulius enim mox cognita aduersariorum fraude atque calumnia non modo Paulum, sed & ipsum Athanasium cęterosque Catholicæ fidei antistites suis sedibus restituit. Sed Constantius, vt cognouit Paulum restitutum, misit continuò Hermoginem exercitus sui Ducem, qui eum ex ecclesia exturbaret. Et ille quidem cum venisset Constantinopolim non segniter Imperatoris sui voluntatem exequi voluit: sed populus tanta-

7. Iunij.

Paulus succedit Alexandro in Episcopatu Bizantino.

Eijcitur è sua sede.

Paulus recipit sedem suam.

tantarum in antistitem suum iniuriarum impatiens, & illum arreptis armis interemit: & domum eius flammis absumpsit. Cuius rei fama commotus sanè Constantius, ipse indignatione, ac furore repletus Bizantium venit, & Paulum quidem ciuitate expulit: ciuitatem verò multis ornamentis, & præcipuo quodam rei frumentariæ beneficio à patre eius vrbe collato spoliauit. Beneficium autem illud octoginta millia panum quotidianorum summam excedebat

Rursus expellitur.

Paulus autem hoc modo pulsus iterum Romam venit, & Iulio Pontifici illatas denuò iniurias exponit: qui rursus, & suis, & Constantis Imperatoris literis eum munitum ad Sedem remisit. Fuit quidem magno ciuium gaudio exceptus, sed Constantius ea re grauiter offensus statim eum exilio mulctauit, ac Macedonium per vim intrusit. Impius autem Macedonius cum Philippo præfecto, collecta militari manu, ecclesiam inuasit, crudeli prius ferro tribus hominum millibus, & quinquaginta miserabiliter deletis.

Iterũ redit, & paulò post in exilium deportatur.

Cum autem triénio hoc modo suis pastoribus, & vero fidei cultu ecclesiæ spoliatæ iacerent, Constans Imperator, qui orthodoxæ fidei partes strenuè tuebatur, literas ad Constantium fratrem dedit, quibus vt Athanasium, & Paulum suis restitueret sedibus persuadere conabatur: ni faceret, intentabat minas, se vi & armis impetraturum, quod æquitate, ac iustitia consequi non poterat. His sanè perterritus Constantius Paulum quo minus rediret non prohibuit; Athanasium verò literis peramanter scriptis ad Sedem occupandam inuitauit. Sed hos fœlices successus Magnêtius impia tyrannide mox subuertit. Nam & Constantem Imperatorem interemit, & sopitas nonnihil Arrianæ insaniæ procellas turbulenta tempestate vehementius excitauit. Itaque Athanasius rursus fuga sibi salutem quærere, & Paulus Armeniæ pietatis defensor Cucusum relegatus iniquorum ibidem insidias declinare coacti sunt. Quo in loco hic, impijs noctu irruentibus, per laqueum martyrio consummatus est.

Paulus relegatur Cucusum, & ibi strangulatur.

Interea Arriana hæresis liberè grassabatur donec pietate Theodosij exterminata, vera fides longo exilio reuocata est. Quo tempore celeberrimũ illud Concilium œcumenicum Constantinopolitanum sacratissimas sancti viri huius reliquias è Cucuso maxima cum celebritate transferendas decreuit. Ibi tum videre licuit ingentem populi frequentiam ad eam trãslationis solennitatem confluentem: præsertim cum tanti tamq; eximij Patres, qui Concilio præfuerant ipsi per se id muneris obirent: & eum honorem sanctissimi viri corpori deferrẽt, quod reconditum fuit in ecclesia Macedonianis nuper ablata: quorum sæuitia sæpius pulsus, & quater exilio mulctatus grauissima passus fuerat.

Celeberrima reliquiarũ eius translatio.

VITA S. ROBERTI
Abbatis Cistertiensis Ordinis in Anglia.

Ex ea quæ optima fide apud Surium extat. Migrauit ex hac vita anno Domini 1159.

ROBERTVS optima indole puer ex Eboracensi prouincia oriundus literis, & pietate ab infantia imbutus, propter morum probitatem adulta iam ætate animarum curæ in ecclesia quadam præfectus est. Sed cum periculosum admodum illud regimen sibi esse prudenter intelligeret, eo protinus abdicato monasticæ disciplinæ in VVirebiensi cœnobio sese tradidit. Per id tempus Richardus monasterij S. Mariæ Eboracensis locum quendam à Turstino Archiepiscopo accepit, vt in eo Cistertiẽsium mores (qui præcipua quadam sanctitatis opinione florebant) vitamq; æmularetur. Præstitit hoc egregiè: pror-

Iunij 7.

Monasticæ se subdit institutis.

prorsus, vt nocte dieque in laboribus versaretur, & in summa vitæ asperitata propter conscientiæ puritatem incredibili sanè gaudio exultaret. Ijs vitæ spiritalis delicijs captus Robertus, eandem in sodalitatem summa Abbatis sui voluntate concessit: in qua annis admodum quinque exactis tantam sanctitatis apud omnes opinionem consecutus est, vt nobilis quidam in Northumbriæ regione amplissima possessione eum inuitauerit, vt nouum monasterium ibidem extrueret, suisque precibus mala cuncta profligaret. Paruit ille, & Abbas loci illius constitutus, tanta cura, ac solicitudine pro commissi sibi gregis salute inuigilabat, vt cælitus quandoque vocem audiret preces suas à Deo exauditas esse.

Creatur Abbas.

Porrò quàm grata ea solicitudo, quam pro omniū salute gerebat, Deo fuerit, non erit abs re exemplo declarare. Cum quandoque per nouum castrum iter haberet, incidit in copiosam iuuenum turbam, inter quos vnus procaci vultu huc atque illuc discurrebat, & quasi ad rem arduam extimulabatur. Animaduertens vir sanctus id esse dæmonis ludibrium, iussit illum relicto officio se sequi. Confestim ille demisso vultu Abbatis vestigia tanquam ad caudas equorum alligatus, per lutum platearum, cunctis ad eam rem valde attonitis secutus est. Vbi autem extra vrbem ad semitarum diuerticula ventū est, statim vir Dei: Quisnam, inquit, tu es, & tibi cum illis quid rei erat? Ad quem ille: Quis ego sum non te latet, & conatus meos probè nosti. Nuptiæ magna cum pompa in vico illo celebrantur: & ego eam in curam intentus eram, vt sponsus ab æmulis suis in conuiuio cæderetur, sicque ira, & ebrietate occæcati mutuis se vulneribus conficerent. denique, vt intra vrbem seditione concitata, multorum animæ, trucidatis corporibus, in nostras manus peruenirent. Iamque mihi persuaseram de parta victoria gaudium ingens me principi meo allaturum: at nunc per te dissipato consilio vacuus. & inanis abscedo. His auditis vir Dei, nequitiam eius execrans, præcepit ei in nomine Domini, vt ad deserta se loca conferret, neque deinceps hominibus illuderet. Ad eam iussionem nequàm spiritus euanuit ingenti horrore relicto, prorsus, vt equi vix vllis habenis cohiberi possent.

Dæmonis malignos conatus impedit.

Nocte quadam vir sanctus vidit malignum ad chori aditum consistere, & fratrum actiones attentè obseruare, si quid fortè in ijs deprahenderet, quod calumniari posset. At vir Dei instantius pro fratrum suorum salute orare, & singulos sui officij monere cœpit, hostemque tandem indignatione repletum expulit. Mox tamen reuersus reperit iuuenem quēdam inter nouitios animo ad illicita euagantem, imò clandestinam fugam meditantem. Animaduertens igitur illum suæ sortis esse, fuscinula apprehensum in fiscellam suam coniecit, & celeriter inde se proripuit. Cernens id vir Dei anxius pro salute illius preces multiplicauit, sed ille ante auroram vagus, & profugus, excusso suaui iugo Christi, sequutus erat inimicum. Adiunxit autem se hominibus sceleratis, deditusque latrocinijs non diù post captus est, & capite plexus miserrimè è vita excessit.

Videt dæmonem fratrū culpas explorantem.

Apostata miserè perit

Gedricus vir pietate, & eruditione inclytus, qui Roberto confitenti aures præbere solebat. vidit animam eius niueo candore fulgentem, cum è corpore migraret, angelorum manibus ad cœlos deferri. Corpus verò in terris conditum multis admodum miraculis clarum, cuius apud Deum meriti esset, egregiè declarauit.

VITA S. MEDARDI Episcopi Nouiomensis.

Ex ea quae est per Fortunatum presbyterum. Migrauit ex hac vita anno Domini 556.

Iunij 8.
Patria eius

BEATISSIMVS Medardus egregiæ sanctitatis vir, patre Nectardo, matre verò Protagia genitus apud Salentiacum, hæreditariam prędecessorum suorum possessionem, natus atque altus est. Puer itaque sanctus sub parentum tutela diligenter educatus, studioque literarum adhibitus, breui temporis spatio prę cæteris consodalibus suis scientiæ limine eminentius claruit. Porrò adhuc puerulus præcipuo quodam pauperum alendorum studio tenebatur: adeo, vt frequenter, & cibum, & vestitum sibi necessarium detraheret, ac pauperibus beneuolè admodum largiretur. Et quanquam non rarò eapropter parentum indignationem incurreret, pius tamen puer, cui pauperum cura assiduò sub pectore viuebat, nullo modo ab eo benefaciendi studio reuocari poterat.

Benignitas eius in pauperes.

Cum die quodam parēs eius ex itinere fessus, equos suos in prato viridi custodiendos committeret, & fortuitò hominem quendam ephippijs onustum pertransire videret, percunctari puer cœpit, qua de causa tam graui onere onustus incederet: cum ipsa via satis laboris, ac molestiæ adferret. Cumq; ille tristi voce responderet, equum suum casu deperijsse, puer, qua erat benignitate, statim vnum ei ex patris sui equis obtulit, ac hæsitanti viatori pœnè inuito obtrusit. Eques tam insperato munere exhilaratus cum multis gratiarum actionibus lætus abscessit.

Post eius discessum cum iam instructo prandio puer per quendam seruitorum ad mensam vocaretur, ille qui ad id missus venerat, eminus prospiciens, vidit puerum propter effusam imbrium vim latebras quærentem: & ecce aquila expansis super eū alis volitans tam congruenter puerū cooperuit, vt cum circumquaq; pluma illa grassaretur, puer tamen nullam eius iniuriam perciperet. Quo viso seruulus ingenij sanè admiratione captus concitus reuertitur, & parentibus totique familiæ, non sine multa stupefactione, aquilę super puerum ex ordine pandit obumbrationem. Illi auditis mirabilibus ruunt certatim ad locum, si fortè visu etiam probare possent, quod auditu didicerant. Vbi verò illo ventum est, intuentur diligentius, & ipso suorum oculorum testimonio miraculum veraciter confitentur. Pater, & mater præ gaudio super filio illachrymantes Deo puerum cōmendant, ac non sine multa deuotione charissimæ suę sobolis innocentiam retractant. Inter hęc milites, quibus equorum cura incumbebat, recensitis equis, vnum deesse reperiunt: quem à puero indagantes, blādè, ac leniter paruulum demulcent, instanter ab eo requirentes, si quam per eum damni huius adinuenire possent recuperationem. Cumque à famulis ea de causa, & priuatim, & publicè argueretur, appropinquans patri rem ei ex ordine pandit. Miratur pater filij benignitatem, & licet damni aliquantulum sibi non ignoraret imminere, tamen de optima pueri indole sibi gratulatus est plurimum. Interim Christus Dominus, qui nulla re magis, quàm benignè faciendi disciplina delectatur, ipso eodem momento, magnum subitò dignatus est declarare miraculum. Nam cum denuo equorum suorum solicitè recensereni numerum, diuina sic operante maiestate, totam eorum integritatem ex improuiso reperiunt. Mirantur astantes, familia cuncta lętatur. Pater cum matre filium q; familiariter amplexatur, & vt in altiora se subrigat, lachrymabiliter cohortantur. Fili, aiunt, oīa nostra tua sunt: Tuo, aiunt, & nostro, vt tibi visum fuerit, in Dei gratia vtere patrimonio: vt nos tecū con-

Aquila eū à pluuia tuetur.

Equus diuinitus restituitur.

consortes perennis vitę habeas in prę-mio. Non diffidebant enim se eius oratione saluari, quem tantis à Deo virtutibus illustrari videbant.

Accidit postmodum, vt inter indigenas de terminis non modica oriretur altercatio. Cumq; post longam cōtentionem ad dirimendā agriculturæ suæ processissent confinia, contigit, & puerum Medardum adesse. Vbi verò ventum est ad locum, cum diuersi diuersa sentirent, puer cernens lapidem terræ fixum, qui agrorum terminos distinguebat, super eum pedē iniecit, dicens: Hic est terminus, & huius contētionis limes certissimus. Et ecce ad leuissimum eius contactum lapis ille ita subsidit, velut cera à facie candentis ferri liquescit. Apparet equidē figura plantæ pedis eius in eadem cautē adeo subtiliter expressa, vt nullo artificio expressius exsculpi possit. Ita contentione sedata, Dominū, qui magna operatur in minimis, glorificantes, redierunt in sua. Extat idem lapis in hodiernum vsq; diem, magnæq; apud omnes venerationis habetur.

Vestigiū pedis eius in saxo perdurat.

Perspicientes autem boni parentes bonæ sobolis suę indolem, Episcopo eum, qui tunc Viromandensi pręerat ecclesiæ, commendauerunt; qui eum beneuolè amplexatus in omni disciplina ingenuè, & liberaliter admodū educauit. Decursis autem magna cum sanctitatis laude inferiorum graduū ordinibus, tandem sacerdotale coactus est ad officium. Postquam verò sacerdotio initiatus est, De⁹ per multa eum insignia mundo non dedignatus est declarare. Interea Viromanduensis antistes magno sui relicto desiderio ad superos migrauit: & Medardus licet inuitus ad ecclesiastica gubernacula admotus est. Quod verò inuitus su[s]cepit fœliciter, & intentè administrauit. Plurimos siquidem de ipsis mortis faucibus ad vitā, & verbo, & exemplo reuocauit. Verum cū vniuersa ferè Gallia ante deuastata esset, q̄ ad eam Sedem promoueretur, & adhuc infinitis subiecta miserijs, intolerabiles VVandalorum, Hunnorū, Hungarorum, & aliarum gentium irruptiones lamentaretur: prorsus, vt præ nimia desolatione ad internecionem vsque indigenæ omnes pœnè deuenissent; vir sanctus Viromanduensem Sedem, sano satis vsus consilio, Nouiomum transtulit. Dum autem hæc finiunt Eleutherius Tornacensis Antistes (qui à puero intima familiaritate Medardo coniunctus fuerat) vitę munere sanctè perfunctus ad cęlos migrauit; & Medardus regis, ac procerum, ac plebis denique totius voluntate, eiusdem ecclesiæ curā suscipere cogitur. Igitur cum importunis populi clamoribus volens nolensque ad eam pariter dignitatem traheretur, paruit vir sanctus, & duas illas ecclesias, vtriq; tamen Cathedrali suo honore permanente, vnam fecit. Ibi verò quot, & quantas à fera, & barbara planè gente, & idolorum superstitioni nefariè addictæ, passus sit iniurias, nullis verbis explicari potest. Vicit tamen viri sancti constantia impios eorum conatus, quibus non rarò ad supplicium eum expetebant. Vicit, inquam, & duriora adamante infidelium corda pietatis studio ita emolliuit, vt ferocem illā Flandrensium gentem suæ Nouiomensi ecclesiæ associasse gauderet: quas totis quindecim annis, licet aliquo itineris interuallo remotæ essent, ad diuinum cultum informare non destitit.

Fit Sacerdos.

Creatur Viromādensis Episcopus.

Episcopat⁹ Nouiomen. instituitur.

Suscipit curā ecclesiæ Tornacēsis.

Huius autem temporis spatio in omni sanctitate transacto, grauissima corporis infirmitate correptus migrauit ad Dominum. Ijs forte diebus Clotarius Rex decumbentem inuiserat, atque, vt se post mortem Suessionem transferri pateretur, & precibus, & auctoritate peruicit. Itaque, vt primum obitus eius certior factus est, per medias plorantium lachrymas cū Episcopis irrumpens, rex suis ipse humeris corpus sanctissimum sustulit, & ad vrbem Suessionicam transtulit. In via verò cœcus quidam ad feretrum accessit, eiusque contactu, fidei virtute qua mirabiliter incēsus erat,

Obitus eius.

Rex Clotarius suis humeris corp⁹ gestat.

oculorum lumen recepit.

Cum verò ad locum sepulturę peruentum esset, quidam vastis cathenarum loris brachia surasque deuinctus, per medias sese properanrium turmas nō sine multa difficultate iniecit. Cui mox, vt sancti Confessoris concessum est tangere operimentum, omnia dissiluere repagula cathenarum, diruptisque compedum vinculis, cum multa gratiarum actione lętabundus exultabat. Postquam verò sacratissima membra tumulo clausa fuere, duę niuei candoris columbæ cælitus demissæ alarum applausu sancto gratulari visæ sunt: & ecce alia quędam de tumulo descendens pari candore cum duabus illis ad cœlos euolauit.

Peractis autem beatissimi athletæ inferijs, Rex Clotarius viri sancti corpus nouæ ecclesię fabrica honorare voluit, sed morte pręuentus id negotij Sigeberto filio suo commisit; qui ecclesiam, sanè insigni opere viseudam, construxit; & auro atque argento, ac necessarijs in officio ecclesiastico ornamentorum varietatibus exornauit egregiè; ac postremò censu redditibusque regijs excellenter ditauit: & quod multò præclarius est viros pietate, & eruditione pręstantes vndecunque euocauit, qui die nocteque diuinas ibidem Deo laudes exoluerent. Ibi verò per beatissimi Pontificis Medardi meritum gloriosa fulgent miracula: ibi varijs detenti infirmitatibus grata consequuntur remedia: ibi peccatores graui conscientię pondere pressi subleuamen sentiunt, & Christi gratiam abundanter obtinent: quam nobis idem Dominus sancti Confessoris sui intercessione quoque largiri dignetur.

MARTYRIVM SS. PRIMI, & Fęliciani.

Ex eo quod est apud Surium. Passi sunt anno Dom 303. Marcell. Pap. 7. Diocles. & Max. 10.

RIMVS, & Fęlicianus ciues Romanii, ac Christianæ religionis cultores eximij, eam maximè ob rem comprehensi & in vincula missi sunt: quòd idola negarent se responsa dare posse, nisi prius hi duo athletæ dijs sacrificarent. Sed cum illi Christi bonitate egregiè confisi, non modò vincula, sed mille mortis genera impio dęmoniorum cultui præponerent, lętique carceris squallorem vincti subirent, nocte concubia Angelus Domini fractis cathenarum vinculis illæsos abire concessit. *Iunij 9.* *Angel⁹ eos è carcere liberat.*

Post dies verò aliquot iterum compręhensi, Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano oblati sunt, qui eos ad phanum Herculis deduci iusserūt, vt thura idolo offerrent. At illi, spreto eorum imperio, constanter amentiam redarguerunt, impietatemq; detestati sunt. Igitur carnifices cum cernerent beatos martyres in confessione Christi immobiles mortem in desiderio habere, virgis eos crudeliter ceciderunt: sed eo supplicio virtutē illis, constantiamque maiorem addiderunt. Quod cum ex militum relatu Imperatores audirent, irati vehementer, tradiderunt eos Promoto Numentanę ciuitatis pręsidi, qui eos ferro vinctos, tertiodecimo milliario, via Numentana, in carcerem misit: vbi sancti martyres precibus, & hymnis Dei boninatem nunquam celebrare cessārunt. Post multum verò temporis, in foro ad tribunal producti dijs sacrificare iussi sunt. Cumque eadem constantia, qua prius tam immane scelus execrarentur, alter ab altero separatus est, vt diuisos facilius ad impietatem impelleret. Et primò quidē Fęliciano minę pariter, ac blanditiæ *Caduntur atrociter virgis.* *Rursus in carcerē mittuntur.*

Felicianus plumbatis uerberatur. ditiæ adhibitæ, quas ille cum irrideret plumbatis immaniter cæsus est. Cæsum deinde Præses interrogat: velletne potius diis immolare & iucundos cum gloria dies eligere: quã nouis iterũ supplicijs macerari. Cui Sanctus: Quos tu mihi dies iucundos commemoras? Octoginta iam ætatis annos habeo, & triginta plus minus Christi cognitione illustrat°, illi summa cum animi mei voluptate deseruio: & iã tu mihi caduca & vana huius mundi oblectamenta arripienda persuadebis? Ego verò Christo Deo meo Optimo & Maximo, ad extremum vsque vitæ spiritum adhærere decreui, qui me tuis è manibus liberabit. Hæc & his similia dicentẽ Præ-

Atrocissimè cruciatur. ses, ad stipitem ligari & manibus pedibusque acutos clauos infigi præcepit. At ille confixus in Christi laudibus permansit immobilis, totoq; triduo variis tortus suppliciis, Deo sine fine gratias agebat, cęlestique alimonia refectus, tyranni inuidiam mirabiliter superabat. Ea res præsidem habebat pessimè. Itaque præcepit vt flagellis cæsum è ligno deponerent, & omni solatio destitutum in custodia seruarent.

Eo amoto confestim Primum adduci iussit, cui falsò persuadere conatus est, Fęlicianum, abiurato Christi cultu, dijs immolasse. At Primus ab Angelo iam ante de Fęliciani constantia edoctus, constanter Præsidem mẽdacij redarguit, dixitque fratrem suum in vinculis pro Christi nomine coniectum, haud secus atque in Para-

Primus fustib° immaniter caeditur. dyso lætari. Tunc Præses fustibus eũ validissimè cædi, & latera lampadibus exuri iussit. At ille in eculeum leuatus & lampadibus vstus psallebat.

Psal. 65. Igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Post hæc, Domine, dicebat, benedico te, Iesu Christe, Rex meus, quia in te confidens nihil sentio eorum, quæ mihi à Sathanæ ministris inferuntur. Præses his auditis in furorem conuersus, iussit eum de

Vide tyrannidem. eculeo deponi, simulque bulliens plũbum in os eius infundi. Hęc autẽ supplicia, præsente Fęliciano, ei inferebat, vt is, horrore eorum victus, a cõfessione resiliret. At Primus plumbũ, instar aquæ frigidæ exhausit, dixitq; Præsidi: Ecce non est a me separatus quem tu dicebas diis vestris immolasse. En adunati sumus in gloriam redemptionis, nè vlla nos tenebrarum caligo circumueniat.

Tunc Præses, ceu furijs quibusdã agitatus, iussit eos in amphitheatrũ deduci, simulq; duos leones ingẽtes, quorum rugitus omnes eius vrbis ciues exterruit, immitti. Sed leones, *Leones in martyres immissi mã suefiunt.* cum impetu currẽtes, mox vt ad martyres venere, ad pedes illorum se volutantes, mirè illis blandiri & gratulari visi sunt. Voluit igitur Præses, *Item vrsi.* vt illis reuocatis, vrsi ferocissimi dimitterentur, sed illi quoque omnis feritatis obliti, ad eorum se vestigia prouoluebant. Tum verò martyres: En Præses inique, inquiunt, feræ agnoscunt creatorem suum, & vos cęcitate mentis percussi, non agnoscitis eum, qui vos ad imaginem & similitudinem suam creare dignatus est? Tum verò populus inter se fremitus dare & infinitos in cœlum clamores tollere cœpit: & viri amplius quingenti fidem ex animo, amplecti & *Multi credunt.* Christo cum omnibus suis nomina dederunt.

Cernens verò Præses se illos superare non posse, permultosque eorum constantia permotos, ad Christũ accedere, capitis in eos sententiam protulit: quam læti martyres exceperũt. *Caeduntur capite martyres.* Corpora autem illorum canibus proiecta sunt: sed neque canes, neq; aues, neque muscæ quidem ea attigere. Porrò noctu à Christianis fidelibus rapta, & ad Arcus Numentanos intra arenarium deportata sunt. Vbi hymnis & psalmis per dies triginta fideles vacantes honorificè ea sepelierunt. Magna verò illic beneficia in præsentem vsque diem exuberant. Annis autem aliquot euolutis, cessante persecutione, honorificam eis basilicam ibi construxerunt quartodecimo ab vrbe Roma milliario.

PAS-

PASSIO ET MORS SANC. Pelagiæ virginis Antiochenæ.

Ex præclaris Encomijs S. Chrysostomi.

Iunij 9.

Mira alacritate properat ad mortem.

Beata virgo Pelagia tanta cũ voluptate ad mortem cucurrit, vt neque carnificum manus expectarit, neque in iudicium ingressa fuerit, sed proprij animi studio & summa alacritate illorum sæuitiam anteuerterit. Parata erat ad cruciatus, tormentaque, & omne supplieiorum genus perferendum: sed metuebat tamẽ ne virginitatis coronam perderet. Cum enim capta à militibus, ad iudicem duceretur, illa se cõsilium mutasse prudenter simulauit: atque vt eius rei fidem faceret, vultu ipso hilaritatem præ se ferebat. Figmento igitur illo milites capti & puellæ hilaritate decepti, humanius in illam se gerere cœperunt. Quæ cum ab ipsis petijsset, vt tãdiu liceret abesse, quoad ornatum sponsæ conuenientem sibi indueret, eundi potestatem milites ei concesserunt, quippe qui ea re non solum illi virgini gratum facturi essent, sed futurum etiam cogitabant, vt à iudice ipso magis laudarentur, si puellam veste ornatam duxissent. Illa verò consilij sui compos facta, statim se veste induit, quæ verè decora est. Cum enim animi fortitudine & resurrectionis spe multa se corroborasset, ad ipsius tecti vestigium cucurrit, & illinc seipsam præcipité dedit.

Virgo sancta se præcipitio interficit.

O puellam genere quidem & sexu fœminam, animo autem ipso marem, O virginem duobus nominibus extollendam, quod in virginum grege, & martyrum choro numerata sis. O puellam ita continentem, vt neq; aspectu quidem ipso fruendi facultatem intemperato iudici prębueris. Huius igitur puellæ temperantiam & nos imitemur, & contra voluptates ipsas victoriæ trophæa erigamus.

MARTYR. SANCTORVM Getulij, Cerealis, Amantij & Primitiui.

Ex eo quod est apud Surium. Passi sunt anno Christi 138. Sixti Papæ 8. Hadriani Imperat. 19.

Iunij 10.

Getulius diuinæ legis peritissimus, Hadriani Imperatoris temporibus, in Sabinorum regione, haud procul ab vrbe Roma degẽs, studio religionis Christianæ propagandæ mirifice flagrabat. Itaque permultos quotidie, tum ex Italia, tum Græcia conuocabat, quos ad omnem pietatem diligenter instituebat: & alimẽtis rebusque omnibus ad vitam necessariis sustentabat. Eius rei fama cum ad aures Hadriani peruenisset, misso confestim Cereale Vicario eũ compræhendi iussit. At Cerealis ingressus cubiculum, vbi Getulius magna cum audientiũ voluptate & profectu de rebus diuinis differebat: Audistine, inquit, quæ à principibus edicta sint proposita? Cui Getulius: Itane principum iussis parere necesse est? Tu ipse, quæso, edicito, cui obtemperare æquius sit? Mortaline homini & mox in putredinem abituro, an verò præpotentis Dei filio? Tum Cerealis: Velim, inquit, edoceas quo signo nosse liceat, eum verum Dei filium esse, quem vos tantis laudibus extollitis. Respondit Getulius. Certè non potest nõ fides adhiberi ei qui mortuos solo verbo suscitauit, cæcos illuminauit, leprosos mundauit, siccis plantis mare inambulauit, ventis & tempestatibus imperauit, dæmones ex obsessis corporibus profligauit: & postremo diuinam virtutem omnibus in rebus declarauit. Cerealis his auditis animo in Christi fidẽ propendere cœpit. Getulius verò, vt eius incredulitatem pœnitus expugnaret, Amantium tribunum fratrẽ suum aduocauit, qui Hadriani metu latitabat. Porrò Cerealis tantam ex

Getulij humanitas in Christiãos.

Amantius tribun⁹ frater Getulij.

Amantij conspectu voluptatem hausit, vt Imperatoris edicti planè oblitus, sermonem cum eo conferre vehementer cuperet. At Getulius vehementius eum impellere cœpit, vt nefario dæmoniorum cultu relicto, Christi fidem amplecteretur. Similiter & Amantius vrgere non destitit, ne oblatam cœlestis vitæ coronam negligeret.

Cerealis vicarius Hadriani conuertitur. Tum verò Cerealis pijs eorum hortatibus inflammatus, paratum se ostédit, etiam pro Christi gloria sanguinem fundere. Getulius verò ea re mirificè exhilaratus, triduanum omnibus ieiunium indixit, vt toto illo tépore, intenta supplicatione, diuinam mentem consulerent, quo ordine Cerealis in numerum fidelium referendus esset. Vna igitur nocte in vigilijs & precibus exacta, dilapsa cœlitus voce, admoniti sunt, vt Sixtum Romanæ vrbis Episcopum vocarét, qui *Cerealis baptizatur.* eum cœlesti lauacro expiaret. Porrò Cerealis cum sacro latice tingendus esset, videns Spiritum sanctum è cœlo descendentem, ignarus quid esset, exclamauit. Ecce video lumen quoddam ipso Sole illustrius in me delabi.

Eodem tempore officiarij Cerealé quærentes, intellexerunt eum, relicto idolorum cultu, Christianis sacris initiatum esse. Qua re vehementer offensi, Hadriano detulerunt, qui protinus Licinio viro consulari in mandatis dedit, vt sacrificare recusantem ignibus cremaret. Igitur Licinius vrbem Sabinorum ingressus, *Sancti martyres in carcerem mittuntur.* Cerealem, Getulium, Amantium, & Primitiuum, diuinis rebus intentos inuenit, quos statim vinculis constrictos, in carcerem abduci iussit. Inde in ciuitate Tyburtina suo oblatos tribunali, atrociter cędi iussit; cæsosque iterum carcere concludi: vbi diebus septem & viginti in precibus & gratiarũ actione mirabili alacritate perdurarunt.

Post hæc Hadrianus certaminum illorum certior factus, furore percitus flammis eos exuri iussit. Ducti igi-*Flāmis obijciuntur.* tur sancti martyres ad flumen Tyberim tertiodecimo ab vrbe Roma milliario, manibus pedibusque arctissimè ligatis, in rogum iniecti sunt. Porrò Getulius in medijs flammis illæsus persistens, alios luculentis verbis ad constantiam hortabatur, & solutis vinculis, Christi gratiam, summis laudibus extollebat. Qui tandé, post alios omnes, fustibus crudeliter verberatus, gloriosam martyrij palmam adeptus est. Quorum corpora beata Symphorosa Getulij coniunx *Symphorosa cum septem filijs necatur.* in arenario prædij sui honorificè sepeliuit. Quæ non longè post eundem ipsum martyrem cum septem filijs, pari virtute ac constantia secuta est: nam 27. eiusdem mensis, gloriosè, de hoste triumphata, cum charissimis pignoribus cœlos conscendit.

VITA S. MARGARETÆ Reginæ Scotiæ.

Ex ea, quæ est apud Surium.

Mortuo Edmundo rege cũ *10. Iunij.* primis strenuo, qui ab Angelis, propter insuperabilem fortitudinem, ferrei lateris cognomen acceperat, Canutus rex, Angliæ conquestor, filios eius Edmundum & Eduardum, propter fœdus cum patre illorum ictum, præ pudore ferire nõ valens, ad regem Sueuorum feriẽdos transmisit: qui pietate motus, eos vlterius ad regem Hungarorum Salomonem, vitæ reseruandos misit. Edmundo verò sine liberis decedente, Eduardus frater eius Agatham Impe- *Parentes S. Margaretæ.* ratoris filiam duxit, ex qua sanctam Margaretam, postea Scotiæ reginam progenuit. Quæ cum, primæua adhuc florente ætate, insigne pietatis specimen de se præberet, suorum magis quàm propria voluntate, Regij Scotorum Malcolino in matrimoniũ collocatur. Vbi licet ea quæ mundi sunt, agere compelleretur, attamen *Nubit Malcolino regi Scotiæ.* mundi rebus & desyderijs postpositis, pietatis operibus sedulo incumbebat.

In loco, vbi nuptiæ eius fuerant celebra-

lebratæ, sanctissimæ Trinitati nobilē ecclesiam construxit: eamque variis magni prætij ornamentis decorauit. Liberos suos eum omni diligentia nutriri, & honestis moribus institui voluit: eosque frequenter ad Dei timorem hortabatur, & præcipua fidei nostræ capita docebat.

Rege cum magno comitatu aliquò proficiscente, comites & satellites eius tanta seueritate coercebat, vt nemo vel lquem alicui iniuriam inferre præsumeret. Porrò nè qua peccati macula in illa resideret, crebro suū admonebat cōfessarium, vt quiequid in ipsius dictis vel factis reprehensione dignum inueniret id secretò indicare non dubitaret. Quod cum ille rarius & remissius, quàm ipsa vellet, faceret, importunam se illi ingerebat, somnolentum illum & suæ salutis incuriosum ac negligentem vocitans.

Cum autem in gente illa Scotorū multa contra vniuersalis Ecclesię cōsuetudinem illicita fieri videret, varia adhibuit consilia, vt ad veritatis viam errantes reduceret. Solebant Scoti, neglecta Dominiei diei reuerentia, quemadmodum alijs diebus, laboribus insistere. Quod illa summę impietatis esse, & ratione & auctoritate peruicit. Illicita etiam nouercarum cōiugia, similiter & vxorem fratris defuncti superstitem ducere, quę ibi antea fiebant, nimis execranda ostēdit, & à fidelibus, velut ipsam mortem deuitanda. Multa quoque alia contra morem Ecclesiæ inoleuerant, quæ pia regina de regni finibus extirpauit.

Scoti nō celebant diē Dominicū.

Illicita Scotorum coniugia.

Liberalitas in pauperes

Quando prodibat in publicum, miserorum, orphanorum, viduarum greges, quasi ad matrem pijssimam confluebant. Interdum quiequid erat regis proprium, egenis erogandum abstulit, Neq; enim sua dumtaxat, sed seipsam quoque, si licuisset, pauperibus libenter impendisset: atque interim omnibus pauperibus suis, erat ipsa pauperior. Illi enim non habentes, habere cupiebant: illa verò, ea quæ habebat dispergebat. Neque modo pauperibus indigenis, verumetiā omnium pęne nationum, sua munificentiam impendit, innumerabilesq; captiuos, dato precio, libertati restituit, quos de gente Anglorum hostilis Scotorum vis in seruitutem abduxerat. Occultos etiam exploratores per prouincias misit, vt qui duriore premerentur seruitute, eius liberalitate redimi possent.

Christi seruos & à mundi strepitu separatos summa veneratione prosequebatur, eorum alloquio gaudebat plurimùm: Diuinis laudibus & precibus in Ecclesia persolui solitis, summa cum attētione, semper intererat. Quibus finitis, in cubiculum rediēs, sex pauperum pedes lauabat: eosque pecuniis aliisque rebus necessarijs iuuabat. Deinde parumper sopori indulgebat. Mane facto surgens, nouem infantulos orphanos, omni auxilio destitutos, prima diei hora, ad se introductos, cibis mollioribus flexis genibus reficiebat. Præter hæc, trecentos pauperes in aulam consuetudo erat introduci, & clausis ostiis, rex ab vna, regina verò ab altera parte, Christo in pauperibus, seruiebat, cibosq; specialiter præparatos offerebant. Quo facto regina ad ecclesiam se conferens, prolixis precibus & lachrymis atque gemitibus, seipsam Deo sacrificium immolabat. Ante refectionem, 4 pauperes, magna cum humilitate eis ministrando, reficiebat. Deinde tenui cibo potuque seipsam potius refocillabat, quàm reficiebat. Quadraginta ante Pascha & natalē Christi dies, incredibili abstinentia se affligebat semper, sed propter nimium ieiunii rigorem, usque ad finē uitæ suæ, acerrimos passa est stomachi dolores: nec tamen ægra corporis valetudo virtutem operis debilitare potuit. Sacris lectionibus & precib⁹, die noctuque intenta, animum ad cęlestia erigebat.

Nota eximiam regis & reginæ pietatem.

Confitenti ei aures præbebat Turgotus secundus Dunelmię Prior. Illo ergo ad se accersito, vitam suam

cum

cum profuso lachrymarum imbre de tegere cœpit. Cumque de necessariis sermonem pertexuisset, se suosque liberos ei commendauit, vt eorum curam gereret; & cum quemlibet eorũ ad culmen terrenæ dignitatis euectũ conspiceret, illum strenuè officii sui admoneret: nè propter mundi prosperitatem, æternæ vitæ fœlicitatem, sua negligentia, amitteret.

Dimidio post hæc anno, ingrauescente morbi molestia raro è lecto surgere potuit: quarto autem ante obitum suum die, cum rex Malcolinus in expeditione esset, tristior soli to effecta assidentibus ait: fortè hodie tantùm mali regno Scotorum accidit, quantum vix multis retrò temporibus. Post dies aliquot, nunciorũ relatione, eodem die, quo regina dixerat, regem cum filio Eduardo fuisse occisum cognouerunt: quem illa, ceu futurorum præscia, multum prohibuerat, nè quoquam tunc cũ exercitu progrederetur. Et quanquam multis esset angustiis oppressa, in altissimo tamẽ diuinæ prouidentiæ cõ filio conquiescens, Christo Domino gratias agebat: quòd eam, in hac potius vita, quàm in futura, ab omni peccati macula, multiplici afflictione mundare dignaretur.

Malcolini regis cædes.

Cum verò mortis circumuenta doloribus iam anima è corporibus ergastulo vocaretur, Christi Iesu nomine suauiter inuocato, ad cœlos migrauit, fœlicitatis eorum particeps effecta, quorum virtutis est exempla secuta. Facies, quæ tota in morte palluerat, ita post obitum rubeo candore perfusa est, vt dormienti magis quàm mortuæ similis appareret. Corpus eius fuit in ecclesia Sanctissimæ Trinitatis, quam ipsa construxerat, ante altare honorificè tumulatum.

Fœliciter migrat ad Dominũ.

VITA S. BARNABÆ Apostoli.

Ex ea, quæ est per Alexandrum. Castigata tamen ad Eruditissimi Cæsaris Baronij Chronologiam, qui plurima à diuersis de hoc Apostolo scripta refutat.

Beatissimus hic vir Barnabas de tribu Leui ortus, auorum & proauorum stẽmate valde clarus fuit. Qui vt diuitiarum, ita multo magis religionis opinione, apud omnes celebres ac honorati fuere. Cum autem bellorum tempestas ingrueret, ad Cypriorum regionem migrarunt, nè aliquod religionis suæ detrimentum paterentur. Porrò quòd diuitiarum & possessionum amplissimarum gloria excellerent, non hoc ex cupiditatis vel superbiæ radice, quasi vitium pullulabat, sed eam maximè ob rẽ facultates multas Hierosolymis, & agrum propè vrbem, ædificiorum magnitudine valde illustrem possidebant: quod Isaias Propheta ita scriptum reliquisset: Beatos illos fore qui semen in Sion haberent & domũ in Hierusalem. Cuius Prophetiæ sensum, Hebræorum filij, carnali sensu interpretantes, diligentissimè operã dabant, vt aliquid Hierosolymis possiderent.

11. Iunij. Barnabas Leuitica stirpe ortus.

Porrò parentes eius in Cypro cum degerent, ex sanctissimo matrimonio, hunc Barnabam, eleganti forma puerum procrearunt. Cui mox nato, Ioseph nomen imposuerunt, vt simul cum nomine veteris illius Patriarchæ vitam moresque tanto ardentius æmularetur. Cum verò ætate iam adulta, literarum studiis idoneus esset, parentes eum Hierosolymam perduxerunt; & Gamalieli, qui cognitione rerum diuinarum admodum celebris habebatur, legem ac Prophetas edocendum tradiderunt. Habuit autem studiorum suorum sodales Paulum & Stephanum, viros, quo-

In Cypro natus. Barnabas primò Ioseph dictus.

Traditur Gamalieli instituendus.

quorum memoria in omni æternitate, apud omnes viget. Barnabas verò tum virtute, tum eruditione, mirificè quotidie proficiebat; prorsus vt tenaci memoria leges & reliqua diuina scripta tam excellenter compræhenderet, vt literarum monumentis non admodum indigeret. Quam ob rem apud omnes nomen eius in magna existimatione & gloria erat.

Accidit autem vt, tempore illo, Dominus Iesus Christus Hierosolymam veniret, & paralyticum in probatica piscina sanaret, aliaque sanè quàm plurima admirandę virtutis signa & prodigia in templo ederet. Quæ Barnabas cum attentè consideraret, sanè obstupuit, ac statim ad Christi pedes se abijciens, eius benedictionem precatus est. Cui Christus sacratissimis manibus benignè, quod petebat, imperticns, eum diuini sui congressus participé fecit. Qua Christi charitate magis magisque inflammatus, quamprimum adijt domum Mariæ materteræ suæ matris Iohannis, qui postea Marci nomen obtinuit. Ad illam igitur vt peruenit cuncta quæ à Christo patrata viderat miracula, enarrare cœpit: addiditque multis, illum ipsum, qui venturus erat, Messiam videri.

Fit Christi Discipulus

Hæc cum audisset mulier illa, relictis omnibus, concito gradu ad Iesum, in templum perrexit: eiusque se pedibus prosternens, vt ancillæ suæ domum subire dignaretur humillimè rogauit. Eius petitioni Christus Dominus assensus est: quem mulier illa credibili gaudio delibuta, in cœnaculum suum accepit. Ex illo igitur die, quoties Dominus Hierosolymã venisset, illic vnà cum discipulis versabatur, quibuscum & Pascha illic fecit, & mysteriorum sacramenta eosdem discipulos suos edocuit. Porrò Barnabas ex illo die Christo adhærens in Galilæam Hierosolymis reuertentem secutus est. Cum autem indies credentium numerus excresceret, & multi ad eum confluerent, designauit septuaginta illos discipulos, quorũ dux & antesignanus erat Barnabas. Fuit autem hoc nomen viro sancto impositum propter sanctitatis præstantiam, qua omnibus consolationi fuit: vt quemadmodum Iacobus & Iohannes propter virtutem filij tonitrui, ita & Barnabas virtutis suæ causa, filius consolationis appellatus sit.

Hospitium Christi in Hierusalē.

Septuaginta discipuli

Cum autem Dominum docentem audisset, vt quicunque nunquam deficientem in cœlis thesaurum inueniri vellet, venderet quæ possideret, faceretque sibi sacculos qui non veterascũt, Barnabas nihil moratus preciosissima cuncta à parentibus sibi relicta vendidit, & egẽtibus distribuit: vnico tantum agro in alimentum sibi reseruato. Postquam verò à morte & resurrectione Domini, vberiori spiritus sancti gratia afflatus fuisset, illum etiam agrum vendidit: preciumque ad pedes discipulorũ deposuit, ac exemplo suo, omnes ad eandẽ virtutem allexit. Post hæc fidei Christianæ propagandę cupidissimus, vbique mirabili pietatis splendore, horrendas impietatis tenebras fugebat. Ardebat autem incredibili cupiditate lucrandi Saulum, & non rarò cum illo disputationem instituebat: sed Saul[*] accurata legis institutione subnixus, Barnabam tanquam in fraudẽ impulsum irridebat, & in Christum maledicta iaciens, fabri filium, idiotam & agrestem hominẽ appellabat, quem vt & morte violenta sublatum deridebat. Verùm cum expleto in Stephanum furore, Damascũ pergeret, vt Christi Ecclesiam internecione deleret, cęlitus à Christo in terram prostratus, tandem errorem agnouit, mẽtisque aciem ad cœli celsitudinem erexit. Cum verò Hierosolymam reuersus esset, dabat operam, vt Christi discipulis adhæreret, quem tamẽ omnes, hominis sæuitiam formidantes, fugiebant. At magnus Barnabas illi occurrens auditis ijs, quæ in via illi acciderant, manu appræhensum duxit ad Apostolos eisque ait: Quid pastorem fugitis, lupum existimantes?

Luc. 12.

Barnabas omnia sua vendit & dat pauperibus.

Disputat cũ Saulo.

Barnabas Paulum ad Apostolos adducit.

tes?

tes? Cur bellatorem optimum, vt pro ditorem exectamini? Hunc sibi Dominus pro pastore elegit. Tunc Paulus fusius narrauit quomodo sibi Dominus in via prostrato, tanquam abortiuo apparuisset & singulari benigni tate ab ipsius mortis sempiternæ faucibus ad vitam reuocasset.

His auditis Apostoli obstupuere, & lachrymis præ gaudio profusis in oscula & amplexus eius ruerunt, itemque eum Damascum Euangelizādi gratia destinarunt: Barnabam verò Antiochiam miserunt, vt adunatū ibidem Christi gregem fidelis pastor regendum susciperet. Postea ad Aegypti vrbem Alexandriam venit: vbi sparso diuini verbi semine, omnes deinde vrbes peragrauit, quoad iterum Hierosolymam veniret. Cumque florentem Ecclesiæ Antiochenæ statum percepisset, rursus eo contendit: atq; vt omnibus tandem bonis eam mirificè exornaret Tarsum abiit, vt Paulū secum in opus Euangelij Antiochiam perduceret. Ibi verò vterque cum annum integrum incredibili cū fructu exegissent, fideles, primum Christianos appellarunt. Igitur cum eam ecclesiam bonis omnibus mirificè efflorentem reddidissent, rursus Hierosolymam, quartodecimo à nece Christi anno, ascenderunt. Completo autem ministerio, dextrisque ab Apostolis datis & acceptis, vt ipsi gentium salutem procurandam susciperent, descēderunt Antiochiam, Marco in ministrum assumpto. Inde impulsu Spiritus sancti Cyprum venerunt, totamque insulā peragrantes Salamina Paphum vsq; Euangelium prędicarunt.

Barnabas Antiochiā mittitur.

Paulum Antiochiā ducit.

Inde multis iam ad Christum conuersis, discedentes venerunt Pamphyliam. Ibi tum Marcus cum videret Apostolos in hoc mūdo inglorios degere, & infinitis mortis periculis expositos intrepidè certamina quæuis subire, ipse turpi formidine victus ad pericula subeunda claudicare cępit prorsus vt relictis Apostolis Hierosolymam ad matrem suam rediret. Sed cū paulò post eosdem varijs mortis periculis & verberibus constanter superatis robustiores & multis honoribus claros videret, inconstantiæ suæ pœnitudine ductus, supplex Barnabam cum lachrymis adiit, orās vt superioris errati venia concessa, iterum in beatam sortē admitti posset. Quibus permotus Barnabas beniguè cum suscepit, hortatusque, vt omisso luctu, animum ad cōstantiam firmaret, eum se sequi iussit. Interea Paulus omnes vrbes cū Barnaba peragrare: & maiora quæque ad Christi gloriam moliri constituit. Tunc Barnabas vt Marcum, itineris illius socium admitteret, rogauit. At Paulus contra, Marcum rogabat vt hominē periculorum & mortis timidū & fragili adhuc fide præditum domi residere permitteret. Hinc inter eos pia quædam animarum dissensio oborta est: prorsus ut alter ab altero separaretur: diuina prouidentia vriliter id permittente, quæ Marcum populorū & gentium multarum pastorē ac magistrum destinabat. Neque enim iracundiæ aut furoris impulsu à se inuicem separati sunt, sed magno pietatis zelo: cum Paulus accuratam cē surā Apostolicæ professioni congruētem requireret; Barnabas verò ad humanitatem propensior, aliquid humanæ imbecillitati tribuendū putaret.

Marcus ab eis recedit.

Assumitur iterum à Barnaba.

Paulus & Barnabas à se inuicem separantur propter Marcum.

Igitur Barnabas assumpto Marco Cyprum profectus est, ac visitatis cō firmatisque quæ ibi erant ecclesijs In Italiam nauigauit, & in Liguria Euangelium prædicauit, nobilissimamque Mediolanensium ecclesiam erexit, ac longè lateq; Christi fidem fœliciter propagauit. Postremo Salaminam petiit vbi cum incredibili ardore Iudæorum perfidiam in Synagoga expugnaret, quidam è Syria Iudæi legis Mosaicæ scientia tumidi venerunt, qui maledicta in eum iacientes turbam concitarunt vt hominem (quemadmodum ipsi dicebant) perfidum & Deo ipsi contrarium supplicio traderent: meritusque de eius blasphemia pœnas expeterent. At Barnabas cum à Christo admonitus vltimum

Vide Bar. Tom. 1. Annal. vbi docet falsum esse Barnabam Romæ Euāgelium omnium primum prædicasse.

timum ſibi certamen inſtare nõ ignoraret, conuocatis fratribus poſtremã ad eos orationem inſtituit, luculenter ſanè multa de ſpe vitæ æternæ & fluxa huius mundi gloria differens, hortans vnumquemque vt in percepta Chriſti gratia & fide perſeueraret. Hæc aliaque cum ſuis dixiſſet, diuina myſteria, inſigni cum pietate peregit, populo interim vberrimo fletu & crebris ſingultibus dolorẽ, quẽ ex imminenti, vt prædixerat, receſſu conceperat, atteſtante.

Miſſam celebrat.

Poſt hæc Synagogam ingreſſus igne diuina amoris mirabiliter incẽſus, iterum Iudæis Chriſtum prædicauit. At illi furore perciti, coniectis in eũ manibus, in obſcuram quendam Synagogæ illius cellam vſque ad multam noctem cuſtodierunt. Tandem educentes multis eum cruciatibus affecerunt, ac poſtremò lapidibus obrutum flammis exurendum tradiderunt. At ſacræ reliquiæ ab igne planè illæſæ permanſerũt, ac poſtridie Marci vigilantia ex impiorum ludibrijs ſubductę in ſpelunca quadam, ſtadijs ferè quinque ab vrbe diſtante, ſepultæ ſunt: vbi poſtmodum infinitis admodum miraculis eius ſanctitas coruſcauit: adeo, vt multo tempore ab eius morte, propter multiplicem beneficiorum gratiam, quæ omnibus alijs atque alijs calamitatibus oppreſſis ibidem conferebantur, Regionem illam ſanitatis locum appellarent.

A Iudæis in Cypro interficitur.

Marcus eius corpus ſepelit.

Sanitatis locus.

Cum autem cauſam copioſæ illius gratiæ incolæ ignorarent, qua demũ ratione idipſum cunctis innotuerit non erit alienum explicare. Ea tempeſtate qua Zeno Iſaurus imperium tenebat, Petrus Fullo dolo acriter in eccleſiam graſſabatur, & Antiochenæ vrbis ſedem inuaſerat: eoque audacię & impietatis homo nefarius prorupe rat, vt ſpretis Patrum decretis, poſtquam innumerabilibus malis Orientis eccleſias affeciſſet, etiam Salaminæ vrbis Epiſcopatũ ſibi ſubdere contenderet. Ei tunc prę erat Anthemius vir cunctis virtutibus egregiè ornatus & vitæ innocentia admodum clarus: ſed in hæreticorum verſutiis cognoſcendis ſuperandiſque pęnè nullus. Is igitur cum ancipitis animi cogitatione fluctuaret, incertus num pro Eccleſiæ defenſione Conſtantinopolim proficiſci deberet, vidit ſecundùm quietem virum quendam diuina ſpecie prędi tum, & multo luminis ſplendore coruſcantem: qui blandè placideque cur tanta triſtitia abſorptus iaceret, quæſiuit; nihilque ab aduerſariis mali paſſurum promiſit. Anthemius hac viſione perterritus corpus è ſtrato corripuit, ac humi ſtratus multis cum lachrymis Deum precatus eſt, vt ſecundo, & tertio, ſi ea conſolatio diuina foret, oſtendere dignaretur. Interea Epiſcopus, vt precibus attentius vacaret, ab omni hominum congreſſu remotus degebat: & ecce nocte inſequenti idẽ qui prius ſacro decorus habitu apparuit, eumque monuit vt prompto animo Conſtantinopolim pergeret. At Epiſcopus peractis Deo gratijs multum anxius, tertiam viſionem præſtolabatur: & ecce tertia nocte idem aſtitit vultu graui, & ad ſeueritatem compoſito, increpans eum vt ſine mora iter Conſtantinopolim ſuſciperet nihil ab aduerſarijs mali paſſurus. Tum Anthemius: Quæſo, inquit, Domine quis es tu, qui mecum loqueris. Tum ille: Ego ſum Barnabas Chriſti Ieſu diſcipulus. Huius rei ſignum hoc habebis. Egredere extra vrbem Occidentem verſus ſtadijs quinque, in eam regionem quæ Sanitatis locus appellatur, & ſub arbore Siliqua effodias, ſpeluncam ibidem atq; arcam inuenturus: in qua corpus meum integrũ & Matthæi Euangelium manu mea propria ſcriptum recondita iacent. Et quia aduerſarii tui ſurſum & deorſum omnia miſcentes, Antiochiæ ſedem Apoſtolicam eſſe contendunt: tu cõtra ius tuum opponas, ſedem quoque tuam Apoſtolicam eſſe quippe qui Apoſtolum habeas in patria tua. His dictis Barnabas diſceſſit.

Petrus Fullo perſecutor Eccleſię.

Anthemius Salamina Epiſcopus.

S. Barnabas apparet Anthemio Epiſcopo.

Iterum ei apparet.

Itemque tertio.

Anthemius verò, clero populoque vniuerſo conuocato eoque in modũ

ſup-

supplicationis celeberrimè instructo, ad locum abijt, quo paulùm effosso, speluncam lapidibus obstructam inuenit. Quibus sublatis apparuit arca illa: qua detecta, venerandas sanctissimi Apostoli reliquias suauissimum odorem spirantes inuenerunt, codice Euangelii super pectus eius decenter imposito. Tum Episcopus incredibili gaudio exultans, sine mora Constantinopolim abiit, & coacto Concilio Patriarcham Fullonem illum ad dirimendam litem prouocauit. Adfuit ille superbia tumidus faciemque sibi victoriam promittens, sublatis superciliis Anthemium despexit At ille paulùm moratus Salaminam quoq; sedem non minus Apostolicam quam Antiochenam esse dixit: vtpote quæ Apostoli Barnabæ sanctarum laudum præconiis celeberrimi integris reliquiis diues adhuc esset Hoc cum Anthemius opposuisset, aduersarii responso illo tam iusto perculsi conticuere: Imperator verò Zeno vt eius rei certior factus est, ingenti admiratione permotus, Cypri antistitem ad se accersiri iussit, pleniusque ab eo edoctus valde gauisus est, quòd tam illustri miraculo Deus Imperii sui tempora illustrare dignatus esset. Itaque Antiochenæ vrbis episcopum illinc expulit, & Salaminam sedem integra liber tate donauit. Porrò Euangelium illud precibus ab Anthemio impetrauit, & Constantinopoli honorificè asseruari præcepit. Barnabæ verò in Cypro templum insigni opere construxit, vt sacrum tanti Apostoli corpus multo maiore cum honore illic requiesceret.

S. Barnabæ reliquiæ reperiuntur.

Anthemius Fullonem confutat.

Zeno Imperat. extruxit templum S. Barnabæ.

VITA SANCTI PARISII Bononiensis, excerpta ex libris Iacobi de Voragine à doctissimo viro Carolo Sigonio.

Beatus Parisius Bononiæ natus circa annum salutis 1150. magna à primis annis singularis & insolitæ cuiusdam in illa ætate probitatis, ac sanctitatis argumenta dedit. Postquam verò sese corroborauit, eodem illo religionis studio sic exarsit, vt se sæculo relicto, Camaldulensibus adscribi se cœnobitis voluerit. Ibi verò cũ per annos aliquot ita vixisset, vt non dubium omnibus summæ temperantiæ, eximiæ castitatis, omnisque demum monasticæ moderationis opinionem attulisset, visus est cœnobii præfectis idoneus qui sacerdotis officio, quem Capellanum appellant, monachas S Christinæ Taruisij gubernaret. Quam curam libenter ille obedientiæ Christianæ causa suscepit, ac munus illud plurimos annos maxima cũ sui laude administrauit, vita assiduè in ieiuniis, vigiliis, diuinis precationibus, corporis afflictionibus, & manuum operibus sine vlla omnino hominum obtrectatione, aut virginum ipsarum querela, traducta.

12. Iunij. Parisij patria.

Fit Monachus Camaldulensis.

Præficitur monialibus.

Quin etiam in eo officio iam effœtis corporis viribus, vt qui annos circiter centum sexdecim ageret, expirauit, cum annus salutis ageretur 1267. tertio Idus Iunias, Cæterùm cum & viuens & mortuus aliquot miraculis editis hominum in se oculos conuertisset, Albertus Episcopus Taruisinus homo grauissimus faciendum sibi putauit, vt vitam eius, certis adhibitis de morte Ecclesiæ testibus, exploraret: atque constanti eorum testimonio cognitum est, superiorem omnem longissimæ illius vitæ consuetudinem morti sanctissimæ obitæ, & multis signis illustratæ, facilimè respondisse.

Valde grandæuus decedit.

VITA S. ONVPHRII Eremitæ.

Ex ea, quæ est à Paphnutio Anachoreta conscripta.

12. Iunij.

QVodam die incredibili desyderio interiorem solitudinem penetrandi accensus, inueni in quadam spelunca impressum hominis vestigium: quo viso magnam in spem adductus sum aliquem ibi sanctitate admirabilem latitare. Cumque integro ibi die hominis egressum vel aduentum præstolarer, ecce à longè inter bubalorum gregem vidi quendam veste nudum, pilis autem toto corpore tectũ. Qui vt primùm me conspexit, ratus spiritum esse, constitit: ego verò eam opinionem illi adimens, vt me ad cellulã suam perduceret enixè rogauit.

Eremita inter Bubalos

Fecit hoc perquàm libenter, & me instante, totius vitę suæ seriem in vasta illa eremo transactam narrauit, quam ad aliorum vtilitatem & profectum abs re non erit explicare: Is itaque non sine lachrymis & crebro singultu dæmonis fraudem in quam miserè impulsus fuerat pandebat. Cum enim ex Thebaidis cęnobio maioris perfectionis studio in eam solitudinem concessisset, quędam religiosæ vitæ fœmina paulò post eo venit, cuius ille miser amore inflammatus turpi se libidine contaminauit: & mẽses admodum sex in eo scelere permãsit. Postea verò singulari Dei Beneficio è tantis mentis tenebris ereptus, commissum facinus agnoscere acerbissimeque lamentari cœpit: ac protinus ab impuræ se mulieris conspectu subducens, in vastam illam solitudinem & horridam sanè speluncam confugit. Ibi verò cum rerum omnium indigus degeret, nihilque, præter vnam palmam quæ tenuem ei victum suppeditabat, inueniret, cœpit acerbissimis iecoris doloribus conflictari: prorsus vt iam iam mortis aculeo se configendum putaret. Cumque abiecta spe vitæ prostratus iaceret, subitò vir quidam insigni ornatu decorus astitit, qui manus suę contactu languorem depulit, & integras planè corporis vires restituit dicens: Ecce iam sanitati restitutus es: vide nè deinceps aliqua te peccati contagione macules, sed quod reliquum est vitæ, id strenuè in Dei seruitio expendas. Hæc mihi Timotheus (hoc namque viro illi sanctissimo nomen erat) cum narraret, ego quasi facibus quibusdam accensus, eandem cum illo societatem vitæ expetij: sed illo dehortante ac dicente maiores dæmonum insultus esse, quàm à me superari vt possint mœstus acquieui, eiusque munitus benedictione eandem solitudinem latius peragrare cępi.

Diuinitus iecur eius curatur.

Timotheus eremita.

Cumque septemdecim dierum iter in magnis angustiis & frequenti mortis periculo confecissem, vidi procul virum venientem aspectu valde terribilem, hirsutum pilis, eisque toto corpore instar feræ tectum. Erat veste nudatus, lumbos herbarum folia velabant. Aspectus eius tantum mihi terrorem incusserat, vt homicidam eum existimarem; quare concito gradu montis cacumen conscendi, illo interim anhelo spiritu subsequente, & clamante, vt eius me conspectui sisterem, & sermones conferrem. Parui tandem, ac cognita protinus viri sanctitate, humi ad eius pedes me abieci enixè contendens vt vitæ suæ rationem ac seriem panderet. Consedimus pariter, ac primùm debitis Deo laudibus persolutis, sic exorsus est: Quid est quod me serue Dei & Sanctorum amice ita fugeres? Homo sum, nec quicquam à me humani alienum puto. Sexagesimus iam annus agitur, ex quo in hac vasta eremo me Deo consecraui, quo tempore hominem omnino nullum, te solo excepto, videre merui. Cum enim antea in cœnobio in vrbe Hermopoli Thebarum degerem, & multa de admiranda sanctitate Eliæ, &

Onuphrij forma terribilis propter uitę asperitatem.

Sexaginta annis nullum vidit hominem.

Præ-

Præcursoris Christi eorumque vita planè cœlesti, quam in eremo Angelicæ puritati conformem duxerant, auditione perciperem, idem institutum vehementer æmulari cœpi: ac tandem Christi gratia adiutus è cœnobio in hanc solitudinem Angelo duce commigraui. Hæc ego cum audirem gauisus plurimùm rogaui vt si quos conflictus cum aduersario subiisset, enarraret. Tum ille ingemiscens: Mi pater, inquit, labores quos primo ingressu sustinui nullis verbis explicari possunt. Sed cum maxima eorum mole oppressus diuino auxilio me planè destitutum putarem, tum plerunque splendor diuinæ bonitatis in horrendis tenebris emicabat, qui pulsa desperationis caligine, incredibilem animo tranquillitatem inferebat. Cum autem extrema inedia exhaustus nihil haberem quo languentem naturam roborarem, Angelus Domini quotidianum mihi alimentum suppeditabat: prorsus vt tanta Dei bonitate mirificè consolatus, nullas deinde afflictiones formidarem. Iam enim re ipsa cognoueram Christi seruis nihil omnino, non modò quæ ad necessitatem, sed & quæ ad voluptatem faciunt, vnqoam deesse. Exultabam itaque die nocteque in tantæ Dei erga nos clementiæ cõsideratione, & in vasta hac solitudine tanquam munitissimo propugnaculo securus ac lætus dormio & requiesco.

Angelus ei cibum suppeditat.

Hæc aliaque suauissima sanè consolationis verba vir sanctus cum dixisset: Ecce, inquit, Paphnuti Pater, hodie è corporis huius ergastulo à Domino uocor: ac statim insitæ pietatis & admirandæ religionis documenta præbens placidissimè corporeis vinculis solutus, in cœlum Angelorum comitatus obsequio, qui suauissimo cantu eum prosequebantur, immigrauit.

MARTYR. S. AQVILINÆ Virginis.

Ex ea quæ est apud Metaphrasten.

IN vrbe Palestinæ regionis, quæ Biblos dicebatur, inter alios insigni pietare viros, qui ab ipsis Apostolis Christi cognitione imbuti fuerant, Entelmius sacro matrimonij uinculo alligatus, Aquilinam genuit, puellam egregijs sanè Christianę uirtutis trophæis inclytam. Cum enim Volusianus, Diocletiani Imperatoris anno septimo, prouinciæ Palestinæ administrationem accepisset, homo nefarius, ut terreni Imperatoris oculis placeret, eiusq; animum grato obsequio sibi deuinciret, inaudita quadam tyrannide omnes pietatis cultores persecutus est. Cumque multi admiranda animi fortitudine certamina maxima sustinerent, Aquilina nullo modo Christianæ pietati pro sua parte defuit; sed quotidie, quascunque poterat virgines & matronas, ad suum colloquium pertrahebat: eisque & Christianæ religionis præstantiam & impium idolorum cultum ardenter sanè exponebat. Hæc cum fortè Nicodemus quidam audiret, statim ad Proconsulem detulit, Aquilinam, spreto Imperatorum edicto, Christianam religionem colere, & diabolica fraude multas uirgines matronasque à deorum cultu auertere.

Iunij 13.

Aquilina patria & parentes.

Volusianus crudelis Palestina Præfectus.

Aquilina fœminas piè prouocat ad fidē.

Hac accusatione audita Proconsul Volusianus, suo eam tribunali sisti iussit. Annum tunc agebat uirgo sanctissima duodecimum, eratque pulchritudine eximia, & specie adeo liberali, ut Proconsul multis blanditiis eam frangere cuperet, nè magno animi sui dolore, tam teneram tamque præclaram uirginem carnificum manibus tradere cogeretur. At illa cum Proconsuli assisteret, eiusque blanditias & amplissima promissa audiret, animo planè uirili respondit: Nolo ut me misericordia prosequaris:

Aquilina sistitur Volusiano.

Constantia S. Aquilinæ.

tis: nam ea, quę à te misericordia ęstimatur, maiori me damno afficiet: quare peto vt ferocem te ostendas, & sæuitiam in me maximam expromas; quò cognoscas vires nostras Christi sanguine roboratas, nullis supplicijs frangi posse.

Colaphis cæditur. Hæc cum Volusianus puellam dicentem audiuisset, iussit carnifices eo laphis eam cædere, & insultans, ait: Vide, Aquilina, num istæ tormentorum primitiæ tibi suaues & iucundæ videantur. Ad hæc Aquilina: Tu quidem, tyranne, non veritus es Dei imaginem colaphis fœdare; sed nec tibi Deus in die iudicij parcet. Proconsul, vt conceptum animi sui furorem expromeret, iussit eam à duobus carnificibus distentam acriter verberari. At Christi martyr in eo supplicio exultans, tyranni cruciatus contemnebat. Volusianus autem *Candētib' subulis perforatur.* aures eius ignitis subulis perforari, ac cerebrum ipsum candenti ferro exuri iubet: Eo cruciatu virgo sancta aliquamdiu fatigata, tandem concidit, & oppressis, præ dolore, sensibus, instar mortuæ iacuit. Proconsul itaque ratus eam vitali spiritu destitutam, corpus eius canibus ac volucribus proiici iussit. Cum verò Aquilina totum diem tanquam exanimis in via, ludibrium vulgi, proiecta iacuisset, ecce noctè concu- *Ab Angelo sanatur.* bia, Angelus Domini eam erexit, & integra sanitate cum admirabili decore restituta, ad portam vrbis perduxit: qua statim patefacta, Vade, inquit, ad Volusianum, eiusque insaniam constanter redargue.

Iuit illa, & Proconsulem his verbis affata est: Nondum, ò tyranne, Christi potentiam agnosces? Etsi enim cordis lumine à patre tuo diabolo priuatus es, at corporeis saltem poculis crede. Ego sum Aquilina, quæ hic incolumis, vt vides, assisto. Proconsul ingenti stupore oppressus, animum in omnes partes tacitus versabat. Tandem ait: Pessima *Sententia Volusiani in eam.* hæc Christianorum sectæ propugnatrix, quæ veneficiis suis vim tormentorum superat, gladio feriatur. Hac lata sententia virgo Christi, præ gaudio exultans Creatori suo gratias egit. Vt autem ad locum certaminis ventum est, obtento orandi spatio, hora vna, ardenti spiritu Christi numen precata est: & ecce ante quā cru- *Expirat nec dum cæsa à carnifice.* entus carnifex gladium in virgineam eius ceruicem vibraret, placidissimè animam efflauit. Carnifex tamen vt sentētiam Proconsulis exequeretur, sacrum eius caput præcidit, ex quo pro sanguine lac in terram defluxit. Christiani autem cum præstò essent, eius reliquias gemmis præstantiores sustulerunt, & preciosis vnguētis ac linteis nouis inuolutas in monumentum apud vrbem Biblon sepelierunt.

VITA S. ANTONII Olyssiponensis, professione Franciscani.

Ex ea quę extat apud Surium. Migrauit ex hac vita anno Domini 1231. Sequenti verò anno à Gregorio Nono Rom. Pont. receptus est in numerum Sanctorum.

Lyssipone in regno Lusitaniæ templū est Virgini matri sacrum, in quo B. Vincentij martyris sacrū corpus honorificè asseruatur. Ad *Iunij 13.* eius templi partem occiduam B. Antonij parentes domicilium habuere *Patria S. Antonij.* ipsius templi foribus valde propinquum. Ibi natus Antonius (qui in sacro fonte Ferdinandi nomē accepit) ab ipsis incunabulis multa morum probitate, ac vitæ integritate admirabili, optimorum parentum studia, sedulò æmulatus est. Pater eius vir nobilis Alphonsi regis miles, Martinus nomine, honoratus fuit. Mater eius Maria non infimo genere nata, *Parentes eius.* virtutum splendore, generis quoque claritatem superauit.

Vt autem puer rationis capax factus est, à parentibus in ea, quam diximus, ecclesia literis traditus est im- *Traditur literis.*

buen-

buendus, simulque Christi ministris cuius erat futurus præco, ad omnem vitæ sanctitatem informandus. Cum verò accedentibus annis improbos corporis motus spiritui acriter reluctantes sentiret, nè impotenti eorum dominatu opprimeretur, ad Augustinianorum monasterium extra vrbis muros situm se contulit, vt ibidem apud viros spectatæ religionis, quos Canonicos Regulares vocant, ætatē fragilem à peccati illecebris tueretur. Igitur dulcissimo pietatis studio captus, spretis mundi oblectamentis, in eodem vitæ instituto, Deo se ibidem consecrauit. Sed cum biennio illo, quo apud eos mansit, crebra amicorum visitatione, àb ardentiore cœlestium rerum meditatione, plurimū retardaretur, locum deserere decreuit: vt apud exteros Domino tranquillius & liberius vacare posset. Impetrata igitur à superioei receden di copia, non vitæ institutum sed locum mutauit, ad monasterium S. Crucis de Conimbrica zelo seuerioris disciplinæ commigrans.

Fit Canonicus Regularis.

Cum autem per id tempus sanctorum martyrum quinque Franciscanorum reliquias, dominus Petrus Infans serenissimi Lusitaniæ Regis filius primogenitus, Marochio adduxisset, & se illorum meritis à magnis periculis liberatum per omnes Hispaniæ prouincias diuulgasset: Christi seruus Fernandus, multo cœpit desiderio flagrare, instar illorum, pro Christo hauriendi martyrij calicem. Itaque eum die nocteque intenta supplicatione Deum rogaret, vt menti ipsius adspirare dignaretur, quod & illius voluntati gratius & proximorum saluti vtilius esset, tandem summo Abbatis sui consensu ad D. Francisci institutū transmigrauit. Et quia parentum suorum molestias vehemēter formidabat, simul cum habitu nomen mutauit, ac deinceps Antonium se dici voluit.

Reliquiæ martyrum Franciscanorum.

Fit Franciscanus.

Nomen suum mutat.

Interea cum ardens martyrii sitis magis magisque eum extimularet, à fratribus ad Saracenos proficiscendi copiam postulauit. Qua impetrata celeriter se in viam dedit, sed præpotens Deus, qui eum plurimorum saluti seruabat, conatus eius vi morbi, qui eum in itinere inuasit, repressit. Quare compulsus, vt affectam grauiter valetudinem curaret, ad natale solum nauigare constituit: sed ventorum impulsu in Siciliam se delatum sensit.

Cupit apud Saracenos mori pro Christo, sed impeditur.

Non longè tunc aberat dies, qui apud Assisium fratrum omnium conuentu celeberrimus habetur. Id vbi Messanæ ex fratribus vir Dei resciuit, eò licèt affecta valetudine profectus est. Eo autem conuentu soluto, cum ille, quem Ministrum dicunt, commissos sibi fratres ad loca sua remitteret, solus Antoni⁹, vtpote ignotus & pro homine nihili habitus, à nemine expetitus fuit. Itaq; vir Dei Antonius Fratrem Gratianum (qui tunc Ministri officio in Aemilia fungebatur) adiit, eumque supplex rogauit vt ipsum in Aemiliam, disciplinis regularibus illic erudiendum perduceret. Gratianus eius petitioni libenter assensus est, secumque eum in Aemiliam abduxit: vbi venia impetrata, ad eremum Montis Pauli, quietem animi captare volens, secessit. Perstitit illic vir sanctus in precibus & vigiliis, tantaque inedia carnem macerauit, vt hora refectionis ad fratres rediturus, nutante præ nimia imbecillitate gressū seipsum interdum sustentare non posset. Nec deerant illi crebræ dæmonum infestationes, quas mirabili constantia, spei suę anchora in cœlestibus solidissimè defixa, elidebat.

Ex Sicilia venit Assisium ad Capitulum generale.

Degit solitarius.

Accidit interim vt fratres sacris Ordinibus initiandi ad forum Liuij, quę est Aemiliæ ciuitas, confluerēt: inter quos cum Antonius adesset, & Minister, instante collationis hora, singulos vrgeret, vt salutis monita depromerent, & illi recusarent, iussit tandem Antonium, de cuius eruditione nihil comperti habebat, quicquid spiritus Dei suggereret, in medium proferre. Et certè cū tantus ille esset,

Celat dein scientiam suam.

vt memoria pro codicibus vteretur, & mystici eloquij gratia mirè affluerat, peritior tamen apud fratres habebatur abluendorum culinæ vtensilium, quàm scripturæ sanctæ mysteria explicandi. Verum enimuerò cum ministri voluntati & omnium precibus parere cogeretur: primò quidem cum timore Domini simpliciter ad eos orsus est dicere, sed in orationis progressu tanto verborum splẽdore, tanta mysticarum sententiarum altitudine vsus est, vt omnes in summã admirationem adducerentur: nec affirmare dubitarent, eiusmodi sermonem se nunquam antehac audiuisse.

Mittitur ad concionandum.

Non diu post huius rei fama ad aures Ministri perlata, illius voluntate compulsus est rupto diuturno silentio in publicum prodire & diuini verbi sata vbique dispargere. Igitur ex eremi cultore factus Dei præco, ad conciliandam proximorum salutem strenuè se contulit: eam in concionibus suis iustitiæ adhibens æquitatem, vt siue magnis, siue paruis loqueretur, veritatis iaculis indifferenter omnes feriret. Qui iam ante passionis calicem sitienter concupierat nulli mortis discrimini pro veritate cedebat: sed mirabili strenuitate etiam potentium tyrannidi sese opponebat. Videbatur quasi alter quidam

Zelus eius.

prodijsse Elias zelo Dei feruens, qui ignitis sermonibus tepida auditorum accendebat corda. Personas quasdam sublimes reprahensione dignas, tanta nonnunquam seueritate obiurgauit, vt plerique alij celebres concionatores ad intrepidam illius constantiam trepidarent, vultusque suos quodam pusillanimitatis rubore perfusi obtegerent. Circumibat per vicos, castra, vrbes, & agros, & plurimos quotidie è fęcibus peccatorum ad salutares pœnitentiæ fructus reuocabat. Arimini cum multos nefaria hæresi correptos inueniret, conuocata concione, versuta eorum dogmata luculenter confutauit. In quibus Boniuillum hæresiarcham triginta annis errorum tenebris occæcatum ad sanitatem adduxit, effecitq; vt ad mortem vsque Ecclesiæ mandatis deuotus staret.

Boniuillũ hæreticum conuertit.

Postea verò, priuato quodam negotio vrgente, à Ministro Ordinis Romam missus est: vbi ore tam fœcundo Scripturæ mysteria depromebat, vt Pontifex Maximus eum arcam Testamenti appellaret. Nec immeritò à Pontifice hoc illi tributum fuit. Ita enim vtriusque instrumenti paginas memoriæ planè affixas habebat, vt instar Esdræ potuerit, si sic res postulasset, omnes scripturas diuinas in integrum de sua memoria, etiam codicibus omnibus prorsus abolitis, restituere.

Arca Testamenti vocatur à Pontifice.

Multa verò insignia Ordinis sui monasteria scientiæ lumine illustrauit. Cum enim per id tempus Ordo propter imperitiam apud plerosque in contemptu esset, ipse, consentiente beatissimo Patre Francisco, primus omnium Bononiæ in Theologica facultate suis præfuit, & scripturas diuinas è cathedra professus est. Cum in ciuitate Podiensi, Guardiani, vt vocant, ministerio fungeretur, erat illic notarius quidam omnino lubricus, carni & mundo totus addictus. Eum vir Dei obuium sibi magna solebat veneratione prosequi. Ille verò existimans se ludibrio peti, eamque venerationem in sui derisionem fieri, quodam die sanè exacerbatus dixit Antonio: Profectò nisi diuinum numẽ reuererer istud ludibrium quo me afficis ego ferro in te vindicarem. Quid ita me ridiculum facis? At vir beatus: Equidem libens, inquit, Deo me martyrem obtulissem, sed ego ea gloria dignus non sum. Tu verò prę clara martyrii corona ornatus cœlos conscendes. Oro itaque, vt vbi ad martyrij agonem perueneris, mei quoque memor esse velis. Hoc audiẽs risit ille: sed non multo post tempore Podiensis antistes Hierosolymam profectus, notarium illum itineris sui comitem habere meruit. Cumque episcopus ad Saracenos frequenter concionem haberet; & frigidius Chri

Primus prælector in suo Ordine fuit.

Lubrico homini præstat reuerentiã tanquam futuro martyri.

sti fidem propugnaret, notarius, instar Vincentii, facibus amoris diuini accensus antistitem increpās, multo cum feruore ipse Saracenorum impietatem redarguit, & Mahumetem Satanę filium esse constanter asseruit. Qua hominis libertate pariterque constantia irritati Saraceni, per triduum diris eum suppliciis excruciāt: ac postremo martyrii palma insigni tum ad cœlos transmittunt.

Verax eius prophetia.

Porrò Antonius vt liberius animarum saluti incumberet, ab omni fratrum regiminee absolutus in opus Euangelij totus destinatus est. Habuit autem in concionibus tantā auditorum frequentiam, vt ad patentes sese campos ex ecclesiarum ambitu transferre compulsus sit, quo ita demum salutaris doctrinæ pluuia irrigaret sitibundos. Confluebat ex vicinis pagis, castris, vrbibus innumera propè hominum multitudo. Surgebant intempesta nocte, & alii alios nitebantur anteuertere: & qui in multam lucem prius stertere consueuerant, absque vlla molestia vel tædio concionaturum vigiles expectabant. O quot ille tum odia inexpiabilia & implacabiles inimicitias ad pacem & concordiam reuocauit: quàm multos diuturna captiuitate miseros libertati restituit, quot ille res, per vsuram & nefariam vim alijs ereptas, restituendas curauit. Cœperunt tum primum homines cateruatim sese verberando, & pia cantica deuotè depromendo procedere. Atque ea consuetudo à tanto auctore profecta, deinceps suis est aucta incrementis, ita vt in omnibus fere Italiæ locis accuratissimè hodieque obseruetur.

Frequētissimum habet auditoriū dum concionatur.

Fructus cōcionū eius.

Fuit autem viri Dei id præcipuum semper, studium & conatus perpetuus, vt pestilentes hæreticorum sectas internecione penitus deleret. Tanta autem virtute fraudes & versutias eorum detegebat, tantisque viribus impios eorum conatus retundebat, vt passim ab omnibus indefessus hæreticorum malleus diceretur. Nec fuit sine fructu labor viri Dei, plerisque hæreticis cum ipsorum fautoribus ad veritatis agnitionem & obedientiam S. Matris Ecclesiæ reuerentibus. Cum aliquando in partibus Tolosanis in hæresiarcham quendam insigniter perfidiosum incidisset, qui veritatem corporis ac sanguinis Christi in Eucharistia pernegabat, multis eū rationibus & variis scripturæ locis ita pressit, vt planè victus veritati accedere cogeretur. Tandem verò post multa & varia, per quæ elabi nitebatur, argumenta in hæc verba prorupit: Omissa verborum contentione ad res veniamus. Tu si miraculo testatum facere potes, verum corpus Christi in Eucharistia contineri, omni perfidia abiurata, mox ceruices meas Catholicæ fidei iugo submittā. Tum hæreticus iumentum quoddam triduana inedia maceratum, in populi conspectum adduxit, & ex vna quidem parte pabulum ei proposuit, ex altera verò virum Dei cum sacrosancto illo pane consistere voluit, aitque: Si iumentum, posthabito pabulo suo, properauerit ad adorandum illum Deum tuum, vestræ fidei decretis totus accedam. Assensit vir sanctus, & ingenti Catholicorum frequētia stipatus, hæreticorum etiam caterua nequissima concurrente, peracto Missæ sacrificio, cum corpore Domini foras egreditur. Tum imperato silentio, bruto animanti, cum fiducia ait: In virtute & nomine Creatoris tui, quem manibus indignus gesto, tibi præcipio, ut confestim huc accedas & eam, quam par est, illi reuerentiam exhibeas: ut hinc perspicuè intelligat hęreticorum peruersitas omnem creaturam suo creditori subditam esse, quem dignitas sacerdotalis in altari contrectat. Nec dum Christi seruus dicendi finem fecerat: & ecce iumentum illud, neglecto pabulo, ad poplites usque submisso capite accessit, & coram illo uiuifico corporis Christi Sacramento genus curuauit. Mox ingenti gaudio

Est malleus hęreticorū.

Insigni miraculo, mulus adorat Eucharistiam.

Bb 4 per-

persusi Catholici, benedicût Deum, & hæresiarcha, abiurata coram omnibus perfidia, ex animo Catholicæ fidei nomen dedit.

Cum Pataui degeret vir Dei, Olysipone duo ciues inexpiabili odio laborantes, mutuo sibi necem machinabantur. Accidit autem vt alter alterius filium hora vespertina per summam crudelitatem iugularet, & intempestæ noctis silentio, in horto parentum viri Dei facta fouea sepeliret. Mane facto cædis auctor, & cadauer diligenter quæsitum est, ac tandem in horto Martini inuentum. Itaque pater viri sancti cum tota familia in vincula coniectus, tanquam cædis reus habitus est. Eius rei vt per spiritum Pataui certior factus est vir Dei, eadem nocte magno miraculo Olyssiponem perductus est: & proxima luce ad iudicem se conferens, petijt vt insontes è vinculis dimissos, domum abire pateretur. Illo omnibus modis recusante, petiit cadauer perempti pueri ad se adferri. Quo allato iussit defunctum edicere num parentes cædis illius rei essent. Res stupenda puer defunctus corpore se erigens respondit illos cædis eius prorsus conscios non esse. Mansit toto illo die cum parentibus suis honorificè ab omni suspicione patratæ cædis absolutis, & mane angelico ministerio Patauium reductus est. Neque hoc solo miraculo sed aliis sanè plurimis admirandæ virtutis insignibus claruit.

Defunctus loquitur.

In vltima verò ætate cum signis minimè subdijs, terminum vitæ appropinquare cerneret, ab hominum turbis planè recessit, & arcta se solitudine conclusit, vt spiritum ab omni rerum terrenarum contagione repurgaret, & sic demum lætus ad cęlestia regna tenderet. Cum autem leni infirmitate correptus, eaque paulatim crescente, tandem ad extrema festinaret, sublatis sursum oculis Christum Iesum videre meruit, eiusque conspectu mirificè exhilaratus iunctis manibus psalmos, quos Pœnitentiales vocant, cum fratribus perlegit. Inde quasi dimidia elapsa hora inter adstantium manus dormienti similis leniter exspirauit.

Obitus viri sancti.

ILLVSTRE CERTAMEN Viti sanctissimi pueri, Modesti & Crescentiæ.

Ex eo quod est apud Surium. Passi sunt anno Christi 303. Marcelli Papæ 7. Diocletiani & Maxim. 20.

Vo tempore Valerianus Præses acerbissimâ in Christianos persecutionem mouebat, Vitus Hylæ nobilissimi viri filius, insigni religione & pietate adeo clarus extitit, vt ipsi dæmones publica voce admirãda ipsius merita faterentur. Nam & cœcis visum diuina gratia conferebat, & dæmonia, mirabili virtute, ex obsessis corporibus profligebat. Hæc Valerianus vt resciuit, patrem pueri accersijt, eumque sedulo monuit, vt si filium saluum & incolumem vellet, à Christi cultu abduceret. Pater minis Prędis vehementer exterritus, & de filij sui capite sollicitus, nullum non mouit lapidem, vt filium sibi vnicũ ab imminenti mortis periculo eriperet. Fili dulcissime, dicebat, discede ab hac mentis tuæ stultitia, qua inani labore mortuum hominem venerando conflictaris, nè princeps pro suæ potestatis furore sæuiat in te, ad tui perniciem & augmentum doloris mei. At Vitus ętate quidem paruulus, sed mente canus: Vtinam, dicebat, mi pater, veritatis lumen intra mentis tuæ penetralia admittere velles, profectò tu mortuum illum hominem, qui crucis supplicium pro pter scelera nostra voluntariè sustinuit, pari mecum veneratione prosequereris: à cuius charitate, quod te certissimum habere volo, nemo me vnquam quacunque afflictione poterit separare.

Iunij 15.

Hylas nobilissimus, pater Viti.

Nititur Vitum à Christo auertere

Inter hæc Præses & Hylam & Vitum suo tribunali sisti iussit: Et Hylam

Sistitur ad tribunal.

Iam quidem blandè iterum atque iterum monuit, vt videret quo imminétem suppliciorũ atrocitatem à filio, & sempiternam ignominiã à familia sua ad eum vsq; dié illustrissima auerteret: Vitũ verò minis horribilibus terrere conatus est, vt relicto Christi cultu dijs sacrificaret. At Vitus S piritu plenus intrepidè ait Pręsidi: Ego dæmonibus nó assentior, neq; sculptilibus vllã venerationem impédo. Habeo n. Dei filium Deum viuum, cui fideliter seruit anima mea.

Baronius pro cathomo (Latomijs) restituendũ put. In Notat. hoc die.

Pręses pueri constantia ad irã prouocatus fustibus eum mactari, mactatumq; cathomo cędi iussit. Sed cum ministri manus in eũ inijcere vellent, brachia eorum, & manus quoq; Præsidis protinus arefacta sunt. Tunc Valerianus: Hem, inquit, hic puer magicis nos artibus superat. At Vitus: Nó magicis artibus, sed diuina vos vindicta persequẽte hæc fiunt. Ego enim seruus Christi Iesu sum, cuius virtute manus tua restitui potest: & eleuatis ad cęlum oculis Deum precatus est, statimque sanam, & incolumem eam recepit.

Curat manum aridã Præsidis.

Tentatur varijs modis S. puer.

Valerianus admiratione defixus Hylam aduocauit, traditoq; ei filio, mandauit, vt secum domum illum abduceret: & ad mentem, saniorũ deorumq; cultum reuocaret. Parens igitur, recepto filio, magna cum lætitia domum abijt: ac varijs illecebris piã pueri mentem emollire studuit. Tandem post cymbala, & organa, post epulas, & cantica, post varia puellarũ blandimenta nequicquam adhibita, cubiculum tapetijs, & inæstimabilis prętij gemmis ornari, & omnibus delicijs instrui iussit: vt in eo puer luxurians, paulatim in obliuionem rerum cęlestium veniret. At Vitus flexis genibus sine intermissione Christi numen precabatur, nè à diabolo in fraudem pelleretur. Interim dum hæc fiunt, incredibilis quędam odoris fragrantia totum istud cubiculum impleuit: adeo, vt parens totaq; familia accurrerent: & studiosè tanti odoris causam explorare vellent. Sed cum Hylas introspicere vellet, ecce miser vtroque lumine orbatur. Erant enim cum Vito Angeli Dei, quos ille impuro mentis intuitu, cum vellet contemplari, protinus excœcatus est.

Hylas fit cæcus.

Itaque amissis luminibus miser, præ nimio dolore horrendè eiulari cœpit: prorsus, vt ad eius clamores tota ferè ciuitas cum ipso Pręside confflueret. Porrò Valerianus, vt vidit Hylam inter seruulorum manus luminibus orbatum, & ingenti stridore clamantem solicitè perquisiuit, quinã id accidisset. Cui Hylas respondit, deos cũ filio in cubiculo agere, radiãtibus, instar stellarum, oculis, & aspectu planè fulgureo; quorum splendorem intueri cum vellet, oculorum acie priuatum esse. Tum Valerianus collaudata deorum potentia, ad Iouis fanum eum deduxit: vbi multis precibus, & votis diu frustra sudatum est: quò amissum lumen recuperaret. Sed cum acrioribus dolorum stimulis vrgeretur, domum rediit, & ad Viti pedes se abiecit. Tum Vitus: Si, inquit, sanitatem consequi velis, necesse est, vt repudiato idolorũ cultu, Christum verum cœli terræque Deum agnoscas. Ille doloris aculeo victus: Agnosco, inquit, mi fili, tãtum sanitatem restitue. Cui Vitus: Hęc confessio nequaquam ex fide procedit. Veruntamen, vt cognoscat omnis populus Christi Domini virtutem, eius potentia visum consequeris. His dictis, manibus oculis patris admotis amissum lumen illi restituit. At ille, qui iam erat dęmonis vinculis miserè astrictus, nequaquàm Christi gratiam agnouit, sed beneficiũ à Deo sibi collatum dæmoniorum virtuti impiè attribuit.

Recipit lumen Hylas per filium.

Hanc tam immanem patris sui impietatem Vitus cum execraretur, & pater interim animo volueret, quib9 potissimum supplicijs filium suũ excarnificaret, fuit, angelo duce, ad locum quendam, quem Alectorium vocant, deductus. Adiunxerat se illi Modestus vir religione, & pietate haud mediocri, qui Viti curã iã ante habuerat.

Modestus se Vito adiungit.

rat. Itaque cum nauicula ad Silerum fluuium appulsi essent, fessa labore membra quieti tradiderunt. Ibi verò cum se totos pietatis studio traderét, & cælestium rerum meditatione puritatem angelicam æmularentur, fuit illis aquilæ ministerio cibus porrectus, tantusq; ab hominibus eo quotidie confluentibus honor exhibitus, vt dæmonia, quæ ex obsessis corporibus fugabantur, eorum virtutes longè lateq; diuulgarent. Peruenit tandem fama eius ad Diocletianum, cuius filius ab impuro spiritu miserrimè exagitabatur. Nec mora Imperator, si quam fortè per Vitum filio suo opē adhibere posset, per milites suos eum adduci iussit. Adductus cum Modesto Vitus, Diocletiani filium non sine multorum strage infidelium, qui impias in Christi numen voces iactabant, à dæmone liberauit. Imperator, & pueri virtute, & formę eius elegantia raptus, blandè comiterq; hortari eum cœpit, vt dijs sacrificaret, seque ab omni suppliciorum ignominia vindicaret, & opibus, ac honoribus circumfluens inter regni sui primates ostentaret. Ad quæ Vitus: Ego verò, inquit, & regnum, & diuitias, & honores flocci facio: totusq; ex vno Christo Iesu Deo meo dependeo, qui stola immortalitatis me induet.

Aquila eis cibos adfert

Accitur S. Vit⁹ à Diocletiano.

Blāditur ei tyrannus.

Diocletianus hoc pueri responsum vehementer admirans, iussit eum vnà cum Modesto ferro octoginta pondo oneratum, teterrimo carcere concludi. Inclusi ac omni solatio destituti, votis precibusque, Christi opem implorarunt: & ecce repente ingenti terræmotu carceris fundamenta quassata sunt, & ferrea vincula, instar cineris, dissipata, & voces angelorum cū suaui melodia auditæ, aliaq; multa, quibus exterriti carceris custodes, pauidi cuncta Imperatori nunciarūt. At ille furore percitus, iussit Vitum in clibanum plūbo, resina & pice feruentem conijci. Mox autem adfuit Angelus Domini, qui excussa ignis flamma, puerum planè illæsum, & niueo candore nitentem eduxit.

Mittitur cum modesto in carcerem.

In Clibanū ardentem conijcitur. S. Vitus.

Imperator ea re in furorem, ac rabiem versus, ferocissimo eum leoni obiecit: quem Vitus, edito Crucis signo, ita domauit, vt prouolutus ad pedes eius, plantas illius lamberet. Tum Vitus: Nondum, inquit, ô impiissime, agnosces creatorem tuum, quem bruta animalia venerantur? Eo miraculo mille ferè homines permoti Christi fidem amplexati sunt. Diocletianus verò furiis totus agitatus, beatum Vitum cum Modesto, & Crescentia, quæ Viti prędicatione in Christum crediderat, in catasta atrociter torqueri iussit: adeo vt dissipatis ossibus viscera apparerent. Cum autem tam atroci supplicio cruciarentur, Vitus ingenti voce exclamauit: Deus in nomine tuo saluos nos fac, & in virtute tua libera nos. Statimq; terræmotus extitit, & terribiles fulgurum coruscationes, & crebra tonitrua omnes in effusam fugam compulerunt: & stragem ingentem cum ruina idolorum in populo ediderunt. Sancti verò martyres è suppliciis erepti, fuere angelico comitatu ad Silerum flumen perducti, vbi paulò post corporeis soluti vinculis ad cœlos migrarunt: & corpora eorum á fidelibus præciosis condita aromatibus honorificè in loco, qui Marianus dicitur, sepulta sunt.

Signo crucis leonem domat.

Multi credunt.

Torquētur SS. martyres atrocissimè.

Migrāt ad cœlum.

Porrò anno Dominicæ Incarnationis 836. Indictione 14. Ludouici Imp. anno 23. VVarinus Abbas monasterii noui Corbeiensis, obtinuit à viro religioso Hildeuuino Abbate monasterij S. Dionysij Parisiensis, beati pueri Viti Lucani sacratissimum corpus, (à temporibus enim Pipini regis Frācorum vsque ad illam diem, in eo loco, multis insignē miraculis, permanserat, postquàm Folradus S. Dionisij Abbas, Roma in Franciam traustulit) illudq; magna cum celebritate, ac honore Saxonię finibus inuexit, atq; idibus Iunij in Corbeiam nouam perueniens, spem salutemq; patriæ, totiusque Saxoniæ specialem patronum, cū incredibili populorum gaudio, illic deposuit. Ab eo verò tempore, vt in

De Viti trāslatione.

Gestis Saxonicis legitur, sub tanti de fensione aduocati, res Saxonum ita crescere cœperunt, vt dilatatæ iam ipsa sua magnitudine laborent. Vnde non solum in Saxoniæ, sed in cunctis pænè Europæ finibus, eius nomini permultis constructis, & consecraris templis, illius fidele patrocinium imploratur ab omnibus, quantiq; apud Deum sit, miraculis declaratur.

VITA S. LANDELINI Abbatis Crispinensis.

Ex ea, quæ extat apud Surium, claruit anno Domini 660.

15. Iunij.

LANDELINVS claris Francorum natalibus in villa, quam Vallem vocant, ciuitate Cameracensi, Dagoberti inclyti regis temporibus ortus, Autberto antistiti, qui eum de sacro fonte susceperat, literis, & pietate imbuendus traditus est. Cumque, & insita naturæ bonitate, & optima præceptoris educatione, non medioeres in omni virtute progressus faceret, prorsus, vt relictis mundi vanitatibus, se totum Deo cōsecrare proponeret; quidam eius cognati venenatis sermonibus eum ab amore rerum cælestium planè abduxerunt; falsisq; promissis eò impietatis optimæ indolis iuuenem impulerunt, vt relicto clanculum Autberto, nefandis se totum sceleribus traderet, ac tandem cędibus, ac rapinis, prædonum instar, se suamque familiã turpissimè inquinaret. Et vt liberius per omnia flagitiorum, & cædium genera vagari posset, mutato nomine Maurosum se appellari voluit, scilicet ne nomen quandoque proderet eum, qui se in perditionis latebris totum abdiderat.

Autbertus Cameracensis Episcopus.

Landelinus seductus vitiis flagitiose.

Maurosum se vocat.

Interea Autbertus Pontifex, quãquam incredibili mętore affectus plane contabesceret, non tamen salutis eius spem penitus abijciebat: sed precibus varijsq; corporis afflictionibus, die noctéque diuinum numen fatigabat, vt errantem ouiculam tãdem aliquando in viam reduceret. Nec despexit Deus preces supplicantis. Cum enim nocte quadam, insigni flagitio, diuitis cuiusdam domum cum socijs diripere statuisset, & quidam ex eius complicibus è vita excederet, Landelinus morte eius vehementer afflictus, membra sopori dedit: viditque miseri illius animam (dictu mirabile) in Tartarum abduci. Cumq; non sine ingenti tremore id adspiceret, adstitit ei Angelus Domini, & voce terribili hoc modo Landelinum compellat: En præmia laboris tui Landeline: vide vt anima socij tui, ad inferorum æterna supplicia pertrahatur: simulq; consydera, vtrum tibi pręstabilius sit in barathum æstuantis gehennæ ita protrudi, an nobiscum potiꝰ gaudijs perfrui sempiternis. Missa igitur fac opera satanę, & amplectere Christi militiam. Excute iam iam à ceruicibus tuis iugum diabolieę seruitutis, vt post breuis huius vitæ curricula, possis æternum regnare cum Christo. His alijsque multis Landelinus non mediocriter terrefactus relictis omnibus pedes Cameracum festinat, & S. Autberti pedibus se aduoluens, pro admissis criminibus pœnitentiæ mulctam sibi irrogari orat. Ille verò pius pater, gaudens pęnitẽtem suscipit, & quem diu à se profugum fleuerat, lętabundus sanctę matri Ecclesiæ restituit.

Per visum ab Angelo acriter admonetur, ut se corrigat.

Redit ad sanitatem, & agit pęnitẽtiam.

Itaque Landelinus, sathanico vulnere sanato, in monasterium se recepit, vbi corpus ieiunijs, ac vigilijs macerans debitum de sceleribus suis supplicium sumpsit: ac tandem diuturna pœnitentia excoctus cęlestis militiæ chlamidem se induit. Eo autem diuinæ gratię munere affectus, vt peregrinationis etiam labore se affligeret, Romam ad prędulcia Apostolorum limina, accepta antistitis benedictione, abijt: vbi persolutis votis precibusque, celeriter in Gallias redijt: ac Diaconatus officium, virtutis, & sanctitatis opinione pręstãs, ab Autberto ac-

Romæ visitat limina Apostolorũ

Fit Diaconus. to accepit. Præstitit verò illi Deus tã tum animi ardorem, vt communi pietatis officio minimè contentus, crebro lachrymarum imbre se perfunderet, nec vlla omnino seuerioris disciplinæ studia prętermitteret.

Non multò post secundò Romam petijt, expletisque pro voto, quæ illic facere constituerat, ad beatũ Autbertum redijt, qui eum presbyterij tunc honore insigniuit. *Fit presbyter.* Porrò ad eum honoris gradum euectus, tantùm sanctitate excreuit, vt omnibus ingentem sui admirationem commoueret. Volens autem sibi cumulare labores, licèt iam defesso esset corpore, tertiò se Romano commisit itineri, cnm duo bus discipulis, Adelino, & Domitiano, qui ei iam dudum in verbi. Dei prędicatione adhęserant: adoratisque Apostolorum liminibus, fœliciter ad sua redijt: impetrataque à beato antistite facultate Haynauum locum Sabi fluuio adiacentem adijt, *Sabis vulgò Sambra.* qui à riuulo in hunc ipsum fluuium decurrẽte, Laubacus vocatus, atq; illic sibi, & discipulis monastica domicilia cõstruxit. *Construit monasteria.* Aliud quoque monasterium, in pago quem Alnam dicunt, ædificauit, quod sacris principis Apostolorum pignoribus egregiè ornatum, prę claris eiusdem virtutibus communitur. His addidit tertium in pago Teplutensi, quod sicut, & superiora principi Apostolorum consecrandum curauit. Et hęc quidem duo postrema monasteria egregiè ditauit. *Laubiense monasteriũ* Laubias verò regijs auxit muneribus, quæ regum liberalitate, & munificentia, passim per Francorum tegna ei collata fuerant.

His ita gestis, diuino, vt credimus, instinctu ad alium quendam locum Hon fluuio vicinum concessit, vbi in sylua quadam Ambliagis, extirpatis virgultis, oratorium Virgini Mariæ sacrum construxit Sed cum locum illum extrema aquę penuria laborantem fratribus inutilem cerneret, & omnia circumquaq; loca perlustrans, frustra huic malo remedium quæreret, fusis ad Deum precibus, bis scipione suo terram percussit, statimque fons crispantibus aquis largiter manans erupit: quæ res loco nomen dedit, viro sancto illum Crispinium appellante. *Fons suis precibus impetrat. Crispinum.* Interim, & nominis, & sanctitatis eius fama vbique diuulgata S Martinus Papa prædicandi munus ei iniunxit, quod adeo nauiter impleuit, vt magnus quotidie, ex diuersis partibus, ad eum concursus fieret. At ille cum cerneret populi frequẽtiam diuinæ lucis radios multum impedire, quò minus mentis eius domiciliũ penetrarent, haud ita procul ab eo loco recedens, solitarium sibi habitaculum delegit. In loco autem vbi fons Crispinij in flumen influit templum principi Apostolorum sacrum condidit. Ibi verò non multo post leni febricula correptus fratres aduocauit, & in cinere ac cilicio iacens, astantibus, quos vndequaque ad Christum adduxerat charissimis filijs, animam bonorum operum floribus redimitam, Christo reddidit. Discipuli venerabile corpus mulris cum lachrymis, quas desyderium eius prouocabat, eodem in monasterio honorificè condiderunt: vbi eius meritis, & intercessione multis, ac stupendis miraculis clarum requiescit.

VITA S. ABRAHAE Abbatis.

Ex ea quæ est per Gregorium Turonensem Episcopum. Claruit circa annum Domini 460.

ABRAHAM super Euphratis fluuij littus exortus, à puero pietatis operibus mirificè deditus, adulta iam ætate Aegypti solitudinem visitare constituit. *15. Iunij. Abraha patria.* Eò autem cũ tenderet, à paganis compręhensus, & multis, pro Christo, verberibus affectus, in vincula missus fuit, in quibus annis admodum quinque, exultans, tandem ab Angelo libertati restitutus est. *Mittitur in carcerem à paganis.* Inde Occidentalem plagam, reli-

religionis ergò, lustrare volens, Aruernos aduenit vbi ad Basilicam Sancti Cyrici monasterium collocauit. *Miraculis claret.* Erat autem tantæ virtutis, vt dæmones fugaret, cæcis visum, & alijs quibusuis morbis oppressis, sanitatem restitueret. Cum autem festiuitas supradictæ basilicæ aduenisset, iussit Præpositum, populo qui solennitati intererat, cibum potumque ministrare, & vasa vino plena in atrio, ex more, componere. Monachus ea re offensus: Quid, inquit, vix nobis quatuor vini amphoræ supersunt, & vnde quæso tantam populi multitudinem reficerem? At ille: Aperite, inquit, mihi penum Quo aperto, ingressus est, & mox eleuatis cum insita pietate ad cœlum manibus, ac infusis fletu luminibus: Domine Deus, inquit, ne deficiat, quæso de hoc vasculo vinum, donec cunctis ministretur in abundantia. *Vinum pro cibis obtinet.* Quo dicto vinum adeo redundauit, vt populo ex eo abundè promeretur, neque tamen, vel tantillum die altero minutum inueniretur. Ex hoc sancti viri virtus in populis declarata est. Obijt autem in ipso monasterio plenus dierum, ac operum bonorum, ibidemque cum honore sepultus, requiescit: cuius laudes Sidonius tunc temporis antistes, eleganti Epitaphio prosecutus est. Ad huius autem beati Abrahæ sepulchrum plerunq; frigoritici decubantes medicinæ cælestis præsidio subleuantur.

MARTYR. SS ET MAGNORUM Martyrum Quirici, & Iulittæ.

Ex actis qua Simeon Metaphrastes fideliter conscripsit. Suntq; (teste Baronio) alia ab ijs qua Gelasius Papa inter apocrypha numerat.

IVLITTA admiranda sanè pietate matrona, nobilissimo genere, Lycaoniæ Icono ciuitate oriunda, postquam marito, cui breui temporis spatio sanctissimo matrimonij vinculo copulata fuit, orbata est, totum amorem suum ad Christum transtulit. *16. Iunij. Patria Quirici, & Iulitta.* Erat ei filiº vnicus Quiricus triū admodum annorum puer, in quo, propter insitam naturæ bonitatem, magnam spem repositam habebat. Cum autem furor Diocletiani, qui ea tempestate imperium administrabat, acerbissimè in nomen Christianum sæuiret, locaque omnia pietatis opinione præstantia popularetur, Iulitta, vt à charissimo sibi capite imminens discrimen auerteret, relictis possessionibus sanè amplissimis, Seleuciam abijt. *Iulitta se confert Seleuciam.* Sed Imperatoris rabie loca omnia peruagante, cum nec Seleuciæ quidem diu agere liceret, inde Tharsum, non longo ab ea ciuitate interuallo distantem, confugit. *Inde Tharsum.*

Eam protinus Alexander præses, immani crudelitate pone insecutus est: & vix ciuitatem ingressam comprehendit. *Cōprehenditur.* Et quidem cū multis blanditijs frustra eam à Christi fide auertere conatus esset, iubet ipsam infante ab eius vlnis auulso, crudis bouū neruis atrocissimè flagellari: *Caditur bouum neruis* puerum verò osculis, & promissis deliniri. At puer manibus pedibusque renitens, & pro viribus repugnans, inimici oscula auersabatur. totoque animi studio ad matrem contendebat. Sed manibus præsidis mox interceptus, iterum e laqueis venatoris, vnguibus faciē eius lacerans, pedibus verò latera pulsans, modis omnibus euadere cona-

conabatur. Tum pręses, homo natura ad cædem propensus, appręhenso pede ex alto tribunali subiectis gradibus lapideis eum allisit, vnaque cum sacro capite totum athletæ corpusculum aduersis petrarum aculeis, miserando valde spectaculo, contriuit. Sic corporis confracta compage victrix eius anima cœlos petiuit.

Infans à tyranno interficitur.

Porrò mater eius cũ cerneret dulcissimum ventris sui pignus glorioso triumpho coronatũ, incredibili gaudio exultans, his verborum insultibus Tyrannum sauciabat: Noli putare, dicens, me esse adeo timidi, & pusilli animi, vt vincar à tuis suppliciis? Non enim me terrebit carnis laniatio, neque me membrorum conturbabit ruptura, non ossium fractiones, non ignis minæ, nec mortis denique, quæ ea consequitur, me separabit à charitate Christi.

Fortissim° animus S. Iulitta.

His verbis Iudex vehementer irritatus, & furore percitus in ligno egregiam victricem suspendi iussit, carnesque ferreis laniari pectinibus; ac bullienti ex lebete pice perfundi: & lacera matronæ membra inauditis supplicijs torqueri. Ea verò Christi spiritu roborata cum hisce tormentis omnibus inuicta animi fortitudine resisteret, seque sine intermissione Christianam esse diceret, postremo capitis sententia pręclarum certamen finiuit.

Valdè eius corpus laceratur.

Gladio cæditur.

VITA LVTGARDIS Sanctissimæ Virginis.

Ex ea, quæ est per Thomam Cantipratensem eius contemporaneum. Obijt anno Domini 1246.

16. Iunij.

Patria Lutgardis.

LVTGARDIS virgo ex illa quõdam Tungrorum celeberrima ciuitate patre ciue, matre nobili originem trahens, cum & insita quadam naturæ lenitate, & patris simul hortatu vehementer nuptias ambiret, mirumque in modum ornatu vestium delectaretur; mater, quæ tota pietatis studio dedita erat, modò minis modò blandimentis ab ea mundi vanitate eam auocare conabatur: hortabaturq; assiduò, vt Christo potius quàm mortali sponso nubere in animum induceret. His alijsque piæ matris excitata stimulis, anno ætatis suę duodecimo, in monasterio Sanctæ Catharinę, prope oppidũ Sancti Trudonis in Hasbania sito, diuino se seruitio mancipauit. Occulto namque diuini spiritus instinctu adeo mouebatur, vt iam tum amatoriæ leuitatis pertęsa nihil suauius esse crederet, quàm mundi vanitate calcata, totum amorem ad Christum transferre. Interim non deerant grauissimæ dæmonum infestationes per impudicos iuuenum quorundam amores excitatæ, qui eam sibi sponsam expetebant, sed illa Christi amore iam ebria mortale coniugium planè respuebat.

Tradit se monasterio.

Cumque assiduis precibus, & ieiunijs ad cęlestium rerum amorem indies magis magisque seipsam prouocaret, miserabiliter commiserationis affectu erga pauperes, & ægrotos per moueri cœpit, adeo vt nulla re magis, quàm miserorum calamitatibus affligeretur. Contulit autem illi Dominus gratiam curationum sanè admirandam: ita vt ad contactum saliuæ, vel manus eius affecta ægritudine membra sanarentur. Igitur, vt tãtarum gratiarum fulgor omnibus appareret, vno omnium consensu, eodem in monasterio, ad Priorissę officium (neque enim Abbatissæ nomen consuetudo loci admittebat) electa est. Sed cum virgo humilitatis studiosissima, grauissima hac in re, iniuria se affectam putaret: diuino instinctu, & hortatu etiam Iohannis Lyrani Leodiensis diœcesis, viri eximia sanctitate prediti, abdicato Priorissæ officio, ad Aquirianum Cisterciensis ordinis monasterium se transtulit.

Pius eiᵘ affectus erga pauperes.

Fit Priorissa.

Transfert se ad Ordinem Cisterciensem.

Ibi verò cum incredibili spiritus feruore die noctuque Domino seruiret, & ardentes pro omnium salute

preces

Videt beatâ Virginē preces funderet, vidit nocte quadam meditationi vehementius intēta, Virginem Mariam vultu lugubri, & quasi graui luctu deformatam. Cui compatiens in visione Lutgardis cũ quę siuisset ab ea vnde tantus esset faciei squalor, quæ alioqui plena esset omnis gratiæ, beatissima virgo respondit: Ecce ab hęreticis, & pseudochristianis rursus conspuitur, rursus crucifigitur filius meus. Tu ergo assume tibi lamentum, & perpetuo septem annorum ieiunio imminentem vniuerso orbi diuini numinis iram placare stude. Grassabatur eo tempore sæuissima Albigensium hęreticorum pestis. *Assumit septenne ieiunium.* Itaque virgo sacra, vt pro suarum virium tenuitate pestem profligaret, & iratum Christi numen ad misericordiam inflecteret, toto septennio tale sibi ieiunium indixit, vt pane, & cereuisia contenta totam se lamentis daret: adeo, vt si aliquando superiorum voluntate coacta tentaret aliquid pulmenti ore haurire, protinus nausiante stomacho illud reijceret.

Expletis autem septē illis annis, rursus aliud ei pro peccatoribus ieiunium iniunctum fuit, quod mirabili charitate alijs septem annis solo pane, & olere transegit. *Aliud septenne ieiunium.* Porrò eo tēpore sacratissimum Christi corpus sub specie panis singulis Dominicis diebus percipiebat: quod cum Agnes Abbatissa, parum cauto vsa consilio, ei interdixisset, pia Lutgardis æquo, & tranquillo id quidem tulit animo: sed admonebat illam Christum eam iniuriam vlturum. Nec defuit dicto fides. Nam Agnes paulò post intolerabili morbo correpta, nō prius, vel pedibus insistere, vel ecclesiam ingredi potuit, quàm agnita indiscretionis suæ culpa Lutgardem pristino more, cęlesti pane frui permitteret.

Vt autem quarundam monialium, quę minus dignè de illa sentiebant, temeraria iudicia compescerētur, illiusque meritum clarius innotesceret, accidit, pręclaro sanè miraculo, vt die quodam Dominico ad altare pergens, cum præ nimia corporis debilitate sub graui casu periclitaretur, angelico fulciretur ministerio: *Ab angelis virgo fulcitur.* prorsus, vt sacræ virgines viso splendore immenso, qui eam circundabat, timore perculsæ, summa eā deinceps veneratione prosequerentur. Quin, & aliorum quorundam sanctorum familiari colloquio Dominus eam in vita consolari dignatus est. Ipsa verò mira solicitudine afflictos, & tentatos consolabatur: adeo vt nemo non eius sermonibus se refectum gauderet. Vndecimo ante obitum suum anno, instar Patriarcharum Isaac, & Iacob ambobus est orbata luminibus, *Excæcatur sacra virgo* pro quibus cęlestis luminis splēdoribus solito clarius perfusa, tandem ad liberas auras supernæ Hierusalem exultans, & lætabunda euolauit. *Moritur feliciter.*

VITA SANCTI AVITI Presbyteri.

Ex ea, quæ est apud Surium.

AVITVS apud Aurelianos plebeio sanguine natus matrem habuit ciuitate Virduno oriundam, quæ, vt inopię, & egestati suæ subueniret, Aureliam se conferre coacta est: vbi sacro matrimonij vinculo cuidam Belsicolæ sociata Auitum egregia indole filium peperit. *17. Iunij. Patria S. Auiti. A* Is autem in ipso suo ortu tanto cum lumine prodijt: vt obstetrices ab officio deterritæ, & miraculi stupore perculsæ, cælestem splendorem ausæ non fuerint intueri.

Cum autem puer infantiæ rudimenta superasset, ad Mictianense monasterium deuotus aduolauit, vbi tāto pietatis, ac religionis studio, Deo seipsum cōsecrauit; *Fit Monachus.* vt cibo suo clam egenis impartito, ipse ieiunus permaneret: detractisque sibi vestibus aliorum nuditatem tegeret. Abbas igitur cum cerneret eum cęlestibus rebus præ cęteris deditum, nè eius ieiunandi vigilandiq; assiduitas inuidiæ

uidiæ pateret, cellulam ei longè ab alijs semotam construxit, vt ibidem tranquillo animo totus diuinarũ rerum studio vacaret. Vt verò omnes manifestis iudicijs vitæ eius integritatem cognouerunt, inuito prorsus cellarij munus demandarunt. Sed cũ ab immiti familia, propter illam ministerij sarcinã crebris insidijs appeteretur, nocte quadam, depositis clã ad lectum Abbatis clauibus, relicto onere ad Calauniæ loca abditissima secessit: vbi constructa è vilibus virgultis cellula, multis diebus delituit, donec Maximino monasterij Abbate vitæ munere magna cum laude perfuncto, à fratribus tandem repertus, & in defuncti locum frustra reluctans constitutus est.

Secedit in locum desertum.

Fit Abbas sui monasterij.

Tum verò ingrato sub fasce humilitas sublimata gemiscens, rursus fugam meditatur. Vno igitur puero contentus, vastas Pictiacæ syluæ solitudines expetijt, vbi exigua ex corticum fragmentis domo congesta, longè à villarum culminibus clã destinum amplectitur exilium: & diu multumq; ruricolis ignotus, pomiferis dapibus, quas sylua ministrabat, sese sustentat.

Rursus fugit in eremum.

Per id tempus, vberrimos glãdium prouentus nemus omne suppeditauit: cumque duo subulci immensam illam vastitatem lustrarẽt, vnus iam olim mutus longo silentio fratrẽ per deuia comitabatur. Itaque pastorali ritu inter cæruleæ noctis spatia accẽsis tedis vagantem pecudem illis sequentibus, subitò tedis ab immenso imbre extinctis, pecus ab oculis euanuit, nec vllam spem recuperandi luminis eremi vastitas offerebat. Interim formidantes gregi oculis maiori cura inuigilant. Tandem viso procul igne, instar stellę radiantis Olympi, mutus eò properat. Vbi ad tugurium beati viri peruenit, fixus in limine balbutientique protẽsa teda nutibus rogat sibi ignem dari. At vir Dei in medijs denię noctis tenebris cernens hominem tetra facie, deformi capillo, vilibus pannorum fragmentis semitectum, nõnihil perterritus, quòd putaret se aliquod immanis eremi monstrum videre, aut inter nocturnas tempestates dęmonem sibi apparere, mox ad orationis pręsidia suo more confugiens humi se prosternit, & diu multumque Dominum cum lachrymis deprecans tandem surgit: ac Crucis signum contra hominem manu pingens, sic affatur ignotum: Quisnam sis tam subitò meo illatus tugurio prorsus ignoro: sed per Christũ omnipotentis Dei filium cruci suffixum te adiuro, vt cuius generis monstrum sis, vel quid in desertis his locis agas, mihi edicas. Mox ad imperantis vocem insontis lingua laxatur, voxque intra fauces renascitur: indicat homo quid necessariò petiturus venerit: fatetur maiora se accepisse, quàm petierit, quippè qui lumen solùm expetens, etiam vocẽ sine pretio referat. Deinde sentiens viri Dei virtutem, ad eius se pedes abijcit, immensas gratias pro collata sibi medicina agit.

Mutus loquitur à sãcto viro interrogatus.

Porrò effrenis porcorum grex cum custode longius abscesserat, nec iam scirè potuit homo, vbi illum inter opaca syluarum, & noctis vmbras quęreret. Mox nouo iubilo complet nemus, & fratris nomen crebra voce compellat. Ille, vt nomen suum audit iactari per auras, obstupescit, turbatusq; animo miratur quis, vel mutoreformarit vocem, vel importunis clamoribus ipsum audet appellare, vel prius incognitus eò aduenerit. Hæc autem illo inter arborum vmbras cogitante, lumen obuium cõspicitur, aduentantisque vultus exploratur. Postquàm ergo prodente lumine fratrem incolumen vidit, irruit in collum eius, eumque complexans gaudia lachrymis permiscet, sciscitatur de medico, virtutis vim illo narrante cognoscit.

Sole orto ambo properant ad hominem Dei: prostrati ingentes agũt gratias, grandem pro impetrata sanitate porcum offerunt sacerdoti. Sed cum ille omnem sibi carnis esum penitus

Vir Dei penitus abstinet à carnium esu.

nitus interdixisset, noluit accipere, iubet suo gregi porcorum restitui, obsecrat, ne vel ipsum, vel locũ, aut rem gestam vlli reuelent Sed celari diu non potuit. q cælestis virtus, ipso Domino iubente, prodebat. Mox in vicinos rei gestæ fama diffunditur, & Auitus vbique celebratur. Vndique deuoti confluunt populi, languentiũ ingens turba eum attingere cupit. Morbus omnis depellitur, languores omnes curantur, tolluntur in cælum voces Deum laudantium. Cumq; vir Dei immẽsa populi multitudine pressus, nocturnis horis occultiora loca exquirere vellet, tam populi quàm præsulum, & precibus, & auctoritate flexus monasterium eodem in loco sanè egregiũ construxit, in quo in hunc vsq; diẽ priscorum patrum Pauli, & Antonij instituta incõuulsa seruãtur.

Multi ad eum morbidi confluũt & sanãtur.

Monasteriũ construit.

Per id tempus Aureliam proficiscebatur liberaturus miseros, qui in ergastulis vincti tenebantur. Venit autem ei obuiam immensa turba languentium; è quibus paruulus vnus à natiuitate cæcus Crucis signo per eũ lumen recepit. Tantis autem, & tam egregijs vbiq; fulsit miraculis, vt ijs iudicum superba potestas permota vinctos omnes, eo rogante, relaxarit. Fertur quoque vita functum vir sanctus precibus ad vitam reuocasse, quemadmodum S. Leobinus Carnotensis antistes se ab ipso fratre, cui tantum beneficium collatum fuerat, didicisse testabatur.

Signo crucis cæco reddit lumen.

Excitat uita functũ.

Is S. Leobinus floruit anno Christi 585.

Tandem multis admodum virtutibus clarus vir beatus certaminis sui finem obtinuit, & spiritu ad cęlos abeunte, corpus Aniano coniunctum fuit, quorum virtutibus vrbs Aurelianorum circumsepta seruatur in medio. Porrò Childebertus Rex, inclytus Frãcorum princeps postquam illustri de Hispanis victoria potitus sospes. & triumphans in regnum redijt, insignem viro sancto ædem extruxit, vbi assiduis miraculis virtutum gesta clarescunt.

MARTYR. S. LEONTII, & Sociorum.

Ex ea, quæ est per Cybum scribam. Extat in Metaphraste.

QVO tempore Vespasianus Romanũ tenebat Imperium, Adrianus vir Senatorij ordinis, animo crudeli, & valde immani ab Imperatore potestatem petijt, vt quoslibet Christiani nominis studiosos supplicijs subijcere, & pro sua libidine excarnificare posset. Itaq; ea potestate obtenta, cum audisset in vrbe Tripoli virum Christianæ religionis opinione præstantissimum Leontium nomine degere, hilaritate non medio cri affectus, suum eò tribunum cũ manu militum destinauit: vt eius sanguine fauces suas auidè sitientes inebriaret. Cum verò tribunus militum caterua stipatus vrbi appropinquaret, repentina febre correptus triduo incredibili ardore æstuauit, adeo, vt miser humano auxilio destitutus deorum suorum opem sine intermissione implorare cogeretur. Nocte autẽ vna extremis angustijs oppresso, ecce Angelus Domini idololatræ astat, monetq;, vt si vellet optata salute potiri, Leontij Deo supplex cum militibus suis fieret: & ab eo sanitatẽ minimè dubiã expeteret. Hanc visionẽ, vt audiuit Theodulus, vnus è militibus, plus cæteris obstupuit, & ieiunio, ac peruigilio se macerans solicitè visionis illius rationem cognoscere studuit. Interim tribunus visioni parens protinus à febre liberatus, cælestique lumine illustratus idolorum vanitatem execrari cœpit.

18. Iunij.

Adrianus Senator sęuissimus.

Angelus apparet tribuno idololatra.

Igitur recuperata valetudine festiuè ad vrbẽ contenderunt, vt venienti Adriano Leontium vinculis alligatũ sisterent. Accidit autem, vt vir sanctus illis obuius fieret, comiterq; salutans omnes, quæsiuit quæ causa aduentus, ac tantæ festinationis esset. Tum illi: Missi, inquiunt, ab Adriano

huc venimus, vt Leontium quendam virum primarium, & militaris virtutis gloria insignem, & deorum etiam cultorem eximium, inquiramus: eũque, quo par est, honore Vespasiano Imperatori sistamus. Quibus Leontius: Quandoquidem, inquit, vos video peregrinos, & huius regionis ignaros, adeste, ego vobis Leontium exhibebo, non quidem, vt vos existimatis deorum amicum, sed Christi Iesu fidelem seruum. His auditis illi dubitare, & secreta secum consilia inire cęperunt, quid facto opus esset. Tandem singulari Leontij humanitate inuitati alacres eum secuti sunt.

Vt autem domum peruẽtum fuit, rebusque necessarijs corpora refecerunt, Tribunus, & Theodulus vrgere cœperunt, vt quamprimum Leontiũ eis indicaret: nè apud præsidem breui affuturum malam gratiam inirent. Tum Christi martyr hilari fronte: Ego, inquit, sum Leontius ille quem vos quæritis: ego sum ille Christi miles: ego sum, quẽ Adrianus per vos insequitur. Tribunus, & Theodulus his auditis ingenti stupore perculsi in faciem se prostrauerunt, & sceleris sui veniam postulantes dixerunt: Serue Dei altissimi, libera nos ab idolorum fœditate, & nos tecum pariter Christo associa. Tum verò Leontius præ gaudio lachrymas fundens, humi stratus prolixa admodum oratione Christi numen illis propitiauit: adeo, vt stupendo planè miraculo nubes aquę cœlitus dilapsa eos perfunderet, & à veteris vitæ delictis mirabiliter expiaret.

Leontius prodit sese.

Tribunus & Theodulus credũt, & baptizãtur mirabiliter.

Eo miraculo Grecorum multitudo permota tumultus ciere, Leontium magica arte imbutum clamare, minas iactare, ac mortem denique intentare cœpit. Dum hæc fiunt, & ciuitas ingenti seditione cõmota deorum iniuriã vindicare parat, Adrianus adueniens totus furore accensus tres Christi athletas in carcerem abduci: & mane primo diluculo Leontium verberibus contundi iussit. At ille cum verberaretur, erectis in cœlum oculis: Tune, inquit, Adriane putas cruciatum mihi adferre, qui teipsum crucias?

Sãcti Martyres mittũtur in carcerem.

Leontius verberatur.

Hanc inter supplicia vocem cum accepisset Præses, cerneretque animi eius fortitudinem maiorem, q̃ vt leuibus adeo tormẽtis superari posset, iussit illum in carcerem recipi: & tribunum, ac Theodulum carnificinæ adhiberi. Et quidem tribunus è ligno suspensus vnco laceratus fuit: Theodulus verò in terram prostratus verberibus atrociter cęsus: Qui in medijs tormentis nullam aliam præter hanc vocem ediderunt. Salua nos Domine, quoniam defecit sanctus. Adrianus verò cum animos eorum in Christi confessione stabiles cerneret, capitis in eos sententiam tulit: quam sancti Martyres magno cum gaudio psalmi illius versiculum canentes: Tu es protector noster Domine, exceperũt.

Tribunus laceratur, & Theodulus caditur

Capite plectuntur.

Post hæc iterum adductus Leontius, à quatuor carnificibus humi stratus atrocissimè cæsus est. Inde in ligno suspensus hinc inde dirè laceratus: prorsus vt latera & crura carnibus nudata horrendum astãtibus spectaculum exhiberent. Adrianus cum tam inuicti animi fortitudinem satis mirari non posset, è ligno solutum deponi iussit, dicens: Videte quanta dij nostri hominem istum beneuolentia prosequuntur, dum eleuatis ad cœlũ oculis numẽ eorum precatur. Ad hæc Leontius: Pereas tu cum dijs tuis hominum omnium infœlicissime Ego enim Deum meum precor qui mihi robur ac vires largitur, quo tormenta tua sustinere possim.

S. Leontius dirè torquetur.

Adrianus & martyris constantia inflammatus, iussit eum deuoluto in terram capite è pedibus suspendi, & ingenti saxo ceruici alligato vehementer cruciari. At Sanctus generoso, & forti animo cruciatus perferẽs intentis cœlo luminibus Deum precabatur, vt eadem virtute, & constãtia cum Tribuno, & Theodulo victoriam de hoste obtinere posset. Porrò Adrianus cum omnes furores sui conatus ab inuicto athleta irrideri cerneret,

Vide supplicij geminum ne.

neret, iterum illum in carcerem abripi mandauit, vbi Angelica visitatione martyr consolari meruit. Insequēti verò luce denuo productus, primò ingentibus promissis à præside oppugnatus est, vt diis aliquem honorem tribueret. Cumque illis Adriani sermonibus per summum contemptum ne aures quidem præbere vellet, diceretque ne totius quidem mundi opes, & honores tanti esse, vt vlla ex parte cum cęlesti gloria conferendi essent: Pręses incredibili furore agitatus hanc in eum sententiam tulit: Leontium deorum contemptorē iubemus è quatuor vectibus suspēsum tam diu plagis verberibusque fatigari donec animam tradat.

Inter verbera reddit spiritum. Cum igitur sanctus Martyr diutius cęderetur, vulneribus, ac plagis toto corpore concisus tandē beatum Deo Creatori suo spiritum tradidit. Corpus eius in ipsius Tripolis portu sepultum omnibus Christi fidelibus insigne virtutis monumentum reliquit.

Hæc Commentaria beati Martyris Leontij Cyrus scriba in tabulis plumbeis exarata apud sancti Martyris monumentum deposuit: vt ex iis posteri gloriosi triumphi exemplum caperent.

Vitam SS. Geruasij & Protasij habet lector 28. Aprilis.
Item Vrsini & Vitalis.

VITA S. ROMVALDI Anachoretæ Camaldulensium monachorum patris.

Ex ea quæ est à Petro Damiano conscripta.

Iunij 19. S. Romualdi patria et genus. OMVALDVS Rauennę illustrissima Ducum stirpe ꝓgenitus, quanquā in prima adolescentia mundi vanitatibus supra modum deditus, ab omni religionis cultu penitus alienus videretur, insita tamen naturæ quadam bonitate in pietatis studiū acriter ferebatur: adeo, vt frequenter cū inter syluas, & lustra ferarum venationi operam daret, incredibili quodam desiderio eremum incolendi accenderetur; nemorumq; recessus ad melioris vitæ frugem eum inuitarēt. Erat ei pater, Sergius nomine, homo sęcularibus negotijs totus implicatus, qui propter terrenarum rerū possessionem, exorta cū propinquo quodam suo contentione, turpiter se homicidij crimine contaminauerat: ac filium etiam Romualdum ad eiusdē sceleris consensum vehementer allexerat. At Romualdus quanquam tota mente immane facinus detestatus fuisset, tū quia corpore pręsens fuerat, tantum ex admisso patris peccato dolorem concepit, vt ad Classense monasterium B. Apollinaris, homicidarum instar, quadraginta dierum luctu scelus expiaturus, se receperit. Vbi cum se totum ex animo pœnitentiæ laboribus daret, mens eius continuis fletibus emollita, suaue Christi iugum appetere cœpit. Nec multò post monachorum pedibus prouolutus, precibus, & lachrymis habitum monasticum extorsit: totoq; triennio admirabili vitæ austeritate rebelles animi motus compescuit, vnaque secum laxioris disciplinæ fratres ad arduam perfectionis semitam cum verbo tum exēplo impellere conatus est. Sed cum illi seuerioris vitæ disciplinam non modò despicerēt, sed impia etiam consilia agitarent, vt cælestis disciplinę cupidum interficerent, Romualdus, vt illis tantæ iniquitatis barathrum clauderet, ad Marinum quendam eremiticæ vitę cultu in Venetiarum partibus admodum insignē commigrauit.

Sergius pater eius.

Romuald. pœnitentia ob admissū à patre homicidium.

Fit monachus.

Improbi monachi ei necem moliuntur.

Eodem verò tempore, Petrus cognomine Vrseolus Dulmatici ducatus gubernator, ductus pœnitudine, quòd iusto parum titulo ad eum dignitatis gradum ascendisset, relictis diuitiis, spretaq; dignitate in Gallias ad S. Michaelis cœnobium confugit:

Petrus Vrseolus Dux Dalmatiæ fit monachus.

vbi sub Guarino eximia sanctitate viro diuino seruitio se mancipauit. Porrò hoc vitæ institutum ex Marini, & Romualdi consilio salubriter assumpserat, vt dignis pęnitentię fructibus sceleris sui reatum, quo astrictus erat, expiaret: atq; vt melius omnes inimici insultus, quibus acriter semper recens ad Christum conuersi impugnari solēt, sustinere posset, eosdem Marinum videlicet, & Romualdum, itineris, & habitationis suæ comites elegerat: qui tñ Petro in monasterio firmiter constituto, ad rigidiorem vitā, cui assueti fuerant, reuersi sunt. Quibus etiam Petrus peracto vix anni spatio ad eiusdem solitudinis districtionem aggregatus est.

Multi se Romualdo in disciplinam tradunt, & inter alios Sergius pater eius.

Interea Romualdus accenso mentis desiderio adeo in virtutum omnium studio crescere cœpit, vt cuncti se eius disciplinis submittere gauderent. Et inter alios ipse Sergius pater, filij sui exemplo permotus calcatis mundi pompis in eius disciplinam concessit: sed paulò post prauæ consuetudinis mole pressus in Aegyptum redire constituit. At Romualdi diligentia ab ea fuga retractus, & ad sanctæ conuersationis statum reductus breui post ex hac vita ad meliorem migrauit. Romualdus autē post fœlicem patris obitum ad paludem Classensem se cōtulit, vbi vili cōstructo tugurio horrēdas dæmonum infestationes sustinuit: adeo, vt non rarò ab eis terræ allisus multis plagis fœdatus fuerit. Sed malignus hostis eū cerneret se contra Dei famulum pręualere non posse, animos discipulorū eius concitauit, vt saltem alienæ salutis curam deponeret. Construxerat vir sanctus in Saxenati territorio monasterium B. Michaeli Archangelo sacrum, in quo non pauci praui dęmonis instinctu adeo in odium viri sancti exarserunt, vt facta conspiratione sudibus, & phalangis eū expellerent. Expulsus autem hoc modo Romualdus decreuerat suæ contentus, alienę salutis curam planè postponere. Sed hæc cogitantem tantus terror repente inuasit, vt ad sempiternos phlegetontis ignes se abripiendum continuò existimabat, nisi protinus eā cogitationem missam fecisset. Itaque iuniore Otthone Imperatore Classensem Abbatiam ordinante, animarum ibidem regimen coactus accepit. Sed cum fratrum mores prauitate vitæ corruptos sanctioris instituti disciplinam pertinaciter respuere cerneret, illis relictis, cum Thamno, & Bonifaceio viris clarissimis intima familiaritate regi iam ante coniunctis, alijsque quibusdam conuersis Theutonibus, ad Pereum, vbi dudum habitauerat, rediit: ibiq; his, & alijs fratribus non paucis aggregatis, & per cellas singulas constitutis, tanto feruore eremiticę conuersationis rigorem & in se, & in alijs instaurauit, vt illorum vita omnibus ingentem admirationem commoueret.

Romualdus multas dæmonum patitur infestationes.

Expellitur vir sanctus à monasterio à se constructo.

Præficitur ab Imp. Otthone Classensi Abbatia.

Redit ad Pereum.

Interea Ottho Imperator in studium viri sancti pietate singulari incitatus monasterium in Pereo ad honorem S. Adelberti construxit, cui eō tigua Classensis cœnobij prædia contulit, & Abbatem ex Romualdi discipulis constituit, quibus tamen omnibus ipse Romualdus suprema potestate præfuit, fratresque cœlestibus disciplinis ornatissimos reddidit.

Ottho Imp. construit eī monasteriū in Pereo.

Post hæc ad ciuitatem Parentium transfretauit, vbi annis admodum tribus in admirandæ sanctitate exactis, eam quoque ciuitatem nouo monasterio beatam effecit, & insigni virtutum omnium splēdore illustrauit. Inde ad Camerinæ prouinciæ Comites, nūtios destinauit, qui audito Romualdi nomine, quod longè lateque sanctitatis opinione admodum celebrerat, ingenti repleti gaudio cuncta suæ ditioni obtulere prædia, vt fratres sanctissimis eius disciplinis imbutos mitteret, qui eodem pietatis splendore terram illam illustrarent. Nec abnuit vir sanctus, sed locum cœlesti philosophiæ congruum, qui antiquitus Vallis de Castro vocabatur, fratribus suis elegit: vbi cōstructo monasterio maximos aīarum fru-

Monasteriū Vallis de Castro.

fructus fecit. Confluebant enim hinc inde ad illum homines, rebusque omnibus pauperibus benignè erogatis ad sanctæ cóuersationis ordinem spiritu feruido festinabant. Erat enim vir beatissimus flamma diuini amoris adeo ęstuans, vt alios quocunque pergeret sanctæ prędicationis facibus mirabiliter incenderet. Instituit quoque eodem in loco sacrarum virginum monasterium: & in Parulphi Comitis possessione aliud pietatis domicilium erexit, tantisque virtutum ornamentis ea decorauit, vt vtriusque sexus homines innumerabiles in eius disciplinam è medio honorum, ac voluptatum decursu libéter immigrarent. Tanta enim erat viri sanctitas, tanta humanitas, tanta benignitas, vt ab eius cósuetudine auelli non possent. Ipse verò tanto quoq; salutis omnium amore ardebat, vt rebus à se præclarè gestis nunquam cótentus, totum quasi mundum à rebus perituris ad æternitatis studia traducere conaretur.

Monasteriū virginū

Magnus viri sancti feruor.

Hinc quoque monasterium nó longè à Massiliano castro construxit, atque in faucibus Calliensium, montium aliquamdiu vitam transegit, ac deinde in Petranum montem nó longè à monasterio S. Vincentij sitú commigrauit: vnde tandem Syriæ montem habitaturus ascendit. Ibi verò quot dęmonum insidias, quot hominum insultus sustinuerit, quot contumelias Christi causa libenter pertulerit non est nostrę facultatis euoluere. Certè hoc in móte vir sanctus septem annos continuos ab omni hominum consuetudine angusto domicilio seclusus, in summa austeritate vixit: prorsus, vt Pythagorico quodam silentio sibi indicto méte, ac cogitatione assidua in cęlis degeret, & quasi mortalitatis ergastulo planè solutus omnes corporis necessitates despiceret. Nam toto Quadragesimæ tempore nihil aliud neq; in cibo, neque in potu, pręter pugillum farinę, & succum quendam herbarum valde exiguum, admisit.

Silet integro septennio simul, & austerissimè viuit.

Post quę cum iam iter ad cęlestem patriã sibi instare pręuideret, ad monasterium in Valle de Castro à se constructum redijt: vbi in cellula arctissimè conclusus vltimum vitæ terminum in silentio expectauit: ac tãdem magno cum gaudio excepit. Vixit autem vir sanctissimus annis centum viginti, ex quibus viginti in sęculi huius vanitate, tres in monasterio, nonaginta septem in solitudine, ac eremiticæ vitæ proposito transegit, & collapsam in Italia eremiticam disciplinam restituit, ac mirificè propagauit.

VITA S. PAVLINI NOLANI Episcopi.

Ex Gregorio Turonensi, D. Gregorio Papa, & Vranio presbytero, qui viro sancto familiaris fuit. Obijt anno Christi 431. iuxta fastos Onuphrij.

SANCTVS Paulinus Nolanæ vrbis Antistes, Burdegalæ nobili familia ortus, Therasiam pari nobilitate fęminam sortitus est cóiugem. Cumq; magna diuitiarú gloria præstans splendidè vitam ageret, die quodam lectio illa Euangelica, quæ adolescéti præscribit, vt omnia sua véderet, & pauperibus distribueret, si vellet thesaurum in cœlo consequi, ita animum eius perculit, vt statim venditis omnibus quę habebat, pauperib. erogaret. Exoneratus igitur à cúctis cupiditatibus gaudés, & exultans Christi vestigijs pręclarè institit, & cú coniuge quasi peregrinaturus in aliam regionem perrexit.

Iunij 22.

S. Paulini patria.

Vendit sua & dat pauperibus.

Porrò cum esset ciuibus suis propter morum probitatem eximiè charus, fuit ab ijs magno studio requisitus, ac tandé casu à mercatore loci illius inuentus. paulò verò post, sacerdote Nolanæ vrbis vita functo, Paulinus in locum antistitis subrogatur. Erat enim vir cùm diuinarú tum humanarum rerú cognitione egregiè in

Fit Episcopus.

structus, & dicẽdi facultate pollebat plurimum: adeo vt freqnens de eius virtutibus,& præstantibus animi dotibus sermo in populo fieret: & ipse prçter hæc admirabili benignitatis studio omnium sibi animos deuinciebat: adeo, vt omnes diuitias, & possessiones amplissimas in pauperũ inopia subleuanda expenderet, nihilque maiore diligentia, ac studio curaret, quam vt suis opibus suoq; etiam sanguine, si ita opus fuisset, calamitosis, & pauperibus subueniret: quod hac vna re sanè memorabili egregiè testatus est.

Cum sequentium Vandalorum tẽpore Italia in Campaniç partibus depopulata fuisset, multiq; in Africam miseranda valde captiuitate abducti essent, vir Domini Paulinus cum iam omnes episcopatus sui prouentus in redimendis captiuis expendisset, & vidua quçdam lachrymabili voce filium suum vnicum à regis genero captiuum teneri quçreretur, peteretq; à viro sancto redemptionis prçcium: ille mirabili alacritate: Mulier, inquit, pfectò auri argentive apud me relictum est nihil, sed memetipsum tolle, seruum me iuris tui profitere, atq; vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitutem trade Quod illa audiens ridiculum esse existimauit. At vir sanctus, qua erat dicendi facultate præditus, dubitanti fœminæ citius persuasit, vt antistem pro filij sui redemptione tradere non dubitaret.

Nota insignem tanti viri charitatem.

Adductum igitur ad regis generũ mulier offerre cępit, & summis infimisq; precibus rogare, vt filium sibi vnicum pro eo redderet. At barbarus quanq; typho superbię tumidus preces supplicantis fęminæ primò despiceret, venusto tamen hominis vultu motus nonnihil, ecquam artem nosset inquisiuit. Cui vir Domini: Artis quidem omnis planè rudis sum, sed in horti cultura multum valeo. Hoc audito vir gentilis protinus filio viduæ libertate concessa, eum recepit, & excolendi horti curã ei mandauit. Cũq; crebro gener regis animi recreã di causa hortũ ingrederet, cępit hortulani sui sermonibus mirũ in modũ delectari: prorsus, vt amicis familiaribus desertis, alijsq; omnibus neglectis, cum eo penè assiduò versaretur, & viri sancti prudentiam sine fine miraretur. Postquam verò intima familiaritate Paulinus ei coniunctus esset, quodam die monuit eum, vt prudenter secum de Vandalorum regno despiceret: nam regem breui vitã cũ morte permutaturum. Hoc ille continuò regi nunciauit, qui virum beatũ suo offerri conspectui iussit. Cumque rex subitò eũ conspexisset, intremuit, & accersito eius domino genero suo ait: Profectò vera sunt quæ audisti: Nam hac ipsa nocte in somnio sedentes cõtra me in tribunalibus iudices vidi, inter quos, & istum auctoritate nequaquam infimum: quorum iudicio flagellum, quod aliquando acceperam mihi tollebatur. Sed percunctare quisnam sit. Neque enim hunc tãti meriti virum popularem esse suspicor. Tunc regis gener Paulinum cuius conditionis vir esset dicere compulit. At vir sanctus quanquam primò adduci nõn posset, vt statum suũ proderet, magnis tamen coniurationibus constrictus episcopum se fuisse testatus est Quo audito possessor eius valde pertimescens: Pete, inquit, à me quod vis, vt ad terram tuam magno cum munere reuertaris. Cui Paulinus: Vnum est quod mihi impendere beneficium potes, vt omnes ciuitatis meę captiuos relaxes. Qui protinus in Africana regione requisiti cũ onustis frumento nauibus Paulino traditi sunt. Paucis verò post diebus Vandalorum rex occubuit, & flagellum quod ad suam perniciem dispensante Deo pro fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicque factum est, vt omnipotentis Dei famulus, qui se in voluntariam seruitutem tradiderat, cũ multis à seruitute ĩ libertatẽ rediret.

Visio regis Vandalorũ

Multi captiui cũ illo dimittũtur

Porro ante triduum quàm de hoc mundo ad cçlestem patriam vocaretur corporeis oculis S. Martinum, & Ianuarium Italicum martyrem videre

Ante mortem videt SS. Martinum, & Ianuarium.

dere meruit, qui cęlesti tunc gloria fruebantur: eumque ad eandem sortē beatitudinis inuitabant. Cum autem sancta illa anima è corpore migraret, cellula eius ingenti fuit terręmotu quassata, adeo vt astantes exanimati metu humi laberentur. Quod sanè mirum videri non debet si vnus angulus terræmotu concussus est, in cuius obitu totus pœnè orbis ingemuit. Fuit enim miti admodum, & suaui ingenio, etiam cum in superbia sęculi versaretur. Cum autē ad Christum conuersus est, aperuit horrea sua pauperibus, & apothecas suas ad uenientibus patefecit. Nam parum ei erat proximos alere, nisi etiam vndique euocaret quos pasceret atq; vestiret. Quantos iniquè oppressos erexit? quantos captiuos redemit? quantos ęre alieno grauatos à creditoribus reddita pecunia liberauit? Profectò tantum sui desiderium non modò Christianis, sed etiam Iudęis atque Paganis reliquit, vt cuncti scissis vestibus, & planctu valde miserabili deformati ad eius exequias conuenirent. Ereptum sibi patronum, defensorem, tutorem vna omnes voce lamentabantur.

Etiā Iudęi & Ethnici plangunt mortē eius.

Cum igitur debitum Deo spiritū reddidisset, ita niueo candore vultus eius, & omne corpus affectum est vt omnes inter singulrus, & lachrymas benedicerent Deum. Post mortē verò hoc etiam ad meritum eius nobis innotuit: quòd Iohannes Neapolitanæ vrbis antistes, ante diem tertium quàm de hoc mundo ad Dominum migraret, retulit se vidisse Sanctum Paulinum angelica dignitate ornatum, syderea claritate fulgentē, verbisque suauissimis sibi dicentem, Solue vincula tædiorum tuorum, vt nobiscum post diem tertium eadem immortalitatis gloria fruaris. Quod sanè in Iohanne, qui tunc integra adhuc erat corporis valetudine, post diem tertium completum est.

Corpus defuncti niuee candore conspicuum.

ILLVSTRE CERTAMEN decem millium Martyrum, qui passi sunt sub Hadriano, & Antonino Imp. in monte Ararath propè Alexandriam, quæ iuxta Tigrim in Armenia sita est. 1

De huius certaminis veritate vide Baron. hoc die, in Notat.

QVO tempore Hadrianus, & Antoninus rerum potiebantur Gadareni, & Euphratenses facta cōspiratione (incertum qua de causa) aperta vi atq; armis imperiū oppugnare decreuerunt. Quorum rebellionē Imperatores, vt reprimerent, debitasq; de tanto scelere pœnas repeterent, collecto sexdecim hominū millium exercitu contra sceleratā hostium conspirationē instructi rebus omnibus processerunt. Sed visa incredibili rebellantiū multitudine (centum namq; hoīum millia ad confligēdum paratissima in acie stabant) diffisi de suorum animis in effusam fugā cum septem millibus conuersi sunt. Achatius verò primicerius, & Heliades exercitus totius dux ignauiā aliorum detestati, conuersi ad reliquā multitudinem: State viri, dicebant, & venite, vt deorum numina sacrificijs placemus, quò gloriosum de hostibus nostris triumphum referamus. Cumq; sacrificio intenti hedū de more excoriarent, maiori longè quā cæteri formidine subitò oppressi, proiectis armis, fuga similiter salutē quęsierunt. Accidit autē, vt cæteris hinc inde dispersis, Achatio adolescēs quidam admirabili splendore coruscans (is erat Angelus Domini) obuius fieret, eumq; huiusmodi ferè verbis ab ea formidine simulq; turpi fuga reuocaret. Quid mirum, si tantus vos pauor inuasit, qui spem, & robur omne in simulachris collocatis: sed audite me, & omisso simulachrorum cultu, Deum immortalem, qui cęli terræq; conditor est, inuocare, atq; spem ve-

Iunij 22. Gadareni, & Euphratenses rebelles Imp. Hadriano, & Antonino.

Achatij, & Heliadis magnanimitas.

Angelus apparet Achatio.

ſtram in Chriſto Ieſu, qui ſacroſancto ſuo ſanguine vos expiauit, deſigite: & clariſſima continuò de hoſtibus victoria potiemini.

Hæc vbi dixit, Achatius de ſumma rei conſultaturus ſuos in conſiliũ vocauit, qui vno pariter conſenſu ſaluberrimis adoleſcentis monitis parendum eſſe dixerunt. Moxq́; ſublato ad cęlum clamore, ſalutare Ieſu nomen inuocarunt: & impetu in hoſtiũ copias facto omnes in effuſam fugam compulerunt. Ea victoria exultãtes, & ſummis laudibus Dei potentiã in cęlum tollentes Angelus Domini in mõtem Ararath quingentis quaſi ſtadijs ab Alexandria diſtantem deduxit. Ibi verò alii ſeptem angeli, humana tamen ſpecie tecti, ſe illis adiunxerunt; & incredibili verborum ſuauitate ſingulare beneficium, quo ab omnipotenti Deo affecti fuerant, eis explicarunt: deinde omnia quæ ad æternã animarum ſalutẽ ſpectant pleniſſimè eos inſtruxerunt: poſtremò imminentem tyrannorum furorẽ prædixerunt: quem ſi pro Chriſti gloria forti inuictoq́; animo ſuſtinerent fore, vt cęleſtem pro eo coronã breui perciperent. His dictis beati illi ſpiritus ex oculis, & conſpectu eorum ſublati ſunt. At illi ingenti conſolatione perfuſi, lachrymas prę gaudio continere non poterant, ſimulq́; præteritæ vitę peccata deteſtantes lachrymabili valde fletu numinis diuini miſericordiam implorabant.

Achati⁹ cũ ſuis copijs inuocat Ieſum, & victoria potitur.

Poſtquam verò tertio iam die in hoc pietatis ſtudio perſeuerarẽt, miſſi cõtinuò ab Imperatoribus adſunt nuncij, qui geſta eorum explorarẽt. Ij vt laudes, & cãtica ſuauiſſima quibus Chriſtum extollebant, audierũt eos, id quod res erat, Chriſtianos factos eſſe coniectantes, feſtinanter Imperatoribus nunciarunt exercitum, pro victoria de hoſtibus potita, Chriſti numen mirè prę
dicare, & deos opprobrijs, ac contumelijs petere. Quo nuncio cõſternati ſanè Imperatores continuis 5. diebus in luctu, & ſquallore verſati ſunt, nulla non conſilia agitantes, quibus fortiſsimos Chriſti milites ab ea mente, ac religione deducerent. Tandem placuit alios quinque reges, Saborem, Maximum, Adrianum, Maximinum, & Tyberianum in auxilium, & conſilium vocare: qui protinus coacto ingenti exercitu præſto fuere, oblatisq́; prius idolo ſuo ſacrificijs ad nouos Chriſti milites perquirendos perrexerunt. Sancti verò tota mente in cõſideratione diuinæ benignitatis abſorpti, orationi incumbebant: quos Achatius tanquã dux, & anteſignanus oĩum, vt venientes dæmonis miniſtros cõſpicatus eſt, luculentis verbis ad conſtantiam hortabatur. Illis aũt ad quęuis ſupplicia pro Chriſti nomine excipienda ſeſe offerentibus, & diuinas laudes concinentibus, vox huiuſmodi ad eos cęlitus dilapſa eſt. Nolite furorem eorũ expaueſcere, qui corpori necem adferre poſſunt. Ego.n. rerum oĩum Dñs veſtri curã gero: ego vos protego, ego immortali vos gloria donabo. Hac voce adeo animi omnium roborati ſunt, vt flexo poplite, irruentium gladios nudis ceruicibus excipere vehementer cuperẽt. At milites accedentes regum eis mãdatum expoſuere, vt ſine mora illorũ ſe conſpectibus ſiſterẽt. Tum Achatius pulcherrimã martyrũ aciem inſtructo ordine deducens regibus illã exhibuit: qui viſa eorũ alacritate, & própriſſima pro Chriſto moriendi voluntate impiam lachrymarum vim profuderunt, quaſi cæco quodam mentis furore in peſtem, & exitium ruerẽt. Ne tamen quicquã intentatum relinquerent, blãdiſſimis verbis ad idolorum ſacrificia eos inuitarunt. Quibus illi vna voce omnes reſponderunt: Abſit, vt tanta nos impietate contaminemus, vt idolis omni ſenſu deſtitutis thura offeramus: quin poti⁹ ſacrificium viuum, & immaculatum Deo noſtro noſmetipſos offeremus, qui tãto nos indignos peccatores amore pſecutus eſt, vt ſanguinis ſui pręcioſiſſimi effuſione ſcelerũ noſtrorum maculas abluere voluerit.

Triduo in diuinis laudibus perſeuerant.

Quinq; Reguli martyres perſequuntur.

Vox cœlit⁹ miſſa Martyres confirmat.

Egregia martyrum conſtantia.

Adria-

Adrianus cum tantam animorum virtutem satis mirari non posset, inquisiuit diligẽter,quę res in eam mẽtem eos ita subitò impulisset: Cui Achaeius tanquam ex ore omnium luculenta sanè oratione, clarissima Dei beneficia ei exposuit, dixitque fieri non posse, vt vllis minis vel suppliciis ab amore Christi auellerentur. Tum verò Adrianus in rabiem furoremquem conuersus iussit eos lapidibus obrui:sed lapides in lapidantiũ ora conuersi clarissimè testabantur sub omnipotentis Dei protectione eos latitare. Post hæc Imperator flagella expediri, & viritim eos cædi mandauit. Cumque horrendè in corpora eorum sæuirent, quidam Draconarius nomine suppliciorum atrocitate motus:ò fratres, inquit, iam oratione opus est, iam quæso virtutem nobis à Deo impetrate: nam quę patimur tormenta sanè grauia sunt. Cui Achatius perseuerate fratres in confessione hac salutari, nam breui post tempore amplissima imo sempiterna huius certaminis corona vos manet. Hoc cum dixisset, oculis ad cœlum, cum admirabili pietate sublatis Christi numen ardenti spiritu precatus est: & statim ingens terræ motus omnium animos vehementer exterruit: & flagellantium manus protinus arefactæ, cæteris ingentem pauorem incusserunt. Aderat in regis Maximi exercitu magister quidam militum Theodorus nomine,qui mille militibus imperabat: qui huius miraculi stupore percussus exclamauit: Domine Deus cœli & terræ qui dominaris vniuersæ creaturæ quique pro nominis tui gloria decertantibus admirabili virtute subuenis, dignare nos quoque indignos peccatores in tam beatam militum tuorum sortem recipere. Hac oratione expleta, protinus sublato signo se vnà cum suis omnibus ad castra martyrum transtulit.

Lapidibus martyres petuntur.

Flagellantur.

Achatius eos confirmat.

Theodorus cum mille militibus credit.

Ea re incredibili furore exagitati reges, animos in omnes partes versabant, vt de tanta contumelia vindictam sumerent, & dolorem suum aliquo modo lenirent. Iussere igitur sudes in cubi speciem figuratos per stadia viginti spargi vt martyres nudis plantis eos inambularent, vtque iis grauissimè sauciati alij super alios procumberent, & luctu & clamore, quemadmodum putabant, omnia complerent, eoque spectaculo conceptum eorum dolorem diluerent. Sed accidit, vt ea tormentorum instrumenta continuò ab angelis vno in loco cumularentur: & Christi militibus per ea stadia liber sine vlla offensione transitus præberetur.

Maximus igitur, (qui horum omnium cruciatuum primarius auctor erat) cernens omnes suos conatus in nihilum recidere, frendens gemensque præcepit, vt omnibus pœnis & suppliciis, quæ Christus pro humani generis redemptione libens sustinuit, excarnificarentur. Nec mora, ministri furore & amentia flagrantes virgarum nodis latera eorum dilacerant, & verberibus concidunt, & paulatim carpunt, vt non celeri morte doloribus acerbissimus finis imponeretur: deinde singulorum capitibus spineas coronas imponunt, iisdemque fere cruciatibus ac ludibriis, quæ Christus pro nobis pertulit, eos afficiunt. Illi verò omnem à corporibus suis dolorem, nomine Christi sæpius inuocato, depellebant, & illi gratias agebant, quòd sese tanto beneficio cumularet. Porrò Achatius cæteros vt supplicia libenter pro Christi gloria subirent, verbis sine intermissione exhortabatur, & interim hostium immanitatem impietatemque refutabat, & vultu oculisq; clarissimum triumphum ex eorum crudelitate victor agebat. Numerus verò militum, qui eos omni suppliciorum genere oppugnabat, fertur fuisse triginta millium, qui tamen Christianorum militum constantia perturbati, multò grauiora animis supplicia perferebant. Tandem cum diu multumque hoc modo in

Varijs tormentis afficiũtur martyres.

Achatius cęteros ad cõstantiã hortatur.

in corpora eorum sæuijssent, singulis crucibus affixerunt, & in eos non modò, sed in ipsum quoque Christum ludibria multa & blasphemias sacrilego ore iactabant. Cumque illi tum multò magnificentius Christi numini vota persoluerent, ingens terręmotus subitò exortus, & densa admodũ caligo hostes exterruit, atque in effusam fugam compulit. Martyres verò in mediis supplicijs constituti ad cõstantiam hortari se mutuò, diuinam opem in tali tantoque æternæ salutis discrimine expetere, Christi mortę cruciatibusque memoria repetitis ad eadẽ crucis supplicia fortiter perferẽda sese incitare: ac postremò Christiani officij in extremo illo spiritu memores supplices pro omnium salute preces ad Deum fundere, vt qui cunque rebus in aduersis opem eorũ imploraret, Christi gratiam meritis ac precibus eorum abundè consequi mereretur. Postquam autem hoc modo omnia cruciamenta inuicto animo pertulissent, tandem in cœlum mortalitatis vinculis expediti migrarunt. Corpora eorum funere ab angelis in monte Ararath, qui tam præclaro eorum certamine celebris euasit, honorificè tumulata: vbi eorũ virtus sanctitasque multis miraculorum signis egregiè clarescunt.

VITA S. EDILTRVDIS Reginæ & Virginis.

Ex ea, qua est per venerabil. Bedam Histor. Ecclesiast. gentis Anglorum Libr. 4. cap. 19. Floruit circa annum Domini 680.

23. Iunij. Diltrudis Annę regis Orientalium Anglorum filia, moribus & vitę integritate sanè admirabilis, primò principi cuidam viro Australium Giruiorum, nomine Tonbart, vinculo matrimonij sociata fuit: quo breui post tempore è viuis sublato, regi Egfrido sanctissimè copulata fuit. Cuius consortio cum annis admodum duodecim vteretur, perpetuà tamen mansit virginitatis integritate gloriosa: ac tandem magna ipsius regis voluntate regali diademate contempto in monasterio Ebbæ Abbatissæ vni regi Christo se consecrauit. *Ediltrudis in coniugio permanet virgo.*

Post annum verò fuit & ipsa in regione Elgę virginum monasterio præfecta, quas sanè sanctissimis vitæ cęlestis, exemplis & monitis ad omnem sanctitatem informauit: vnaque secũ plurimas ad portum salutis æternæ fęliciter perduxit. Vixit enim in magna vitę austeritate, linearum vestiũ vsu pęnitus sibi interdicto: diuinarũ verò rerũ meditationi ita dedita fuit vt à tempore matutinæ synaxeos ad ortum vsque diei incredibili spiritus feruore precibus & lachrymis intenta perseueraret. Nunquam autem vel certè rarò admodum, idque nonnisi corporis infirmitate vrgente, bina refectione in die vsa est. Multo verè ante, quam è corpore migraret, clarissima mente cognouit, quo genere mortis nimirũ pestilenti contagione moritura, multas virgines secum è suo monasterio de mundo raperet, & in cęlestem regionem referret. *Fit Abbatissa.* *Perpetua abstinentia eius.*

Postquam verò annis septem illud sacrarum virginum collegium rexisset, vita sanctissimè perfuncta in ligneo locello sepulta est. Successerat autẽ ei in Abbatissæ ministeriũ Sexburga soror eius Canconberti regis Cantuariorum quondã coniunx: quæ post decem annorum decursum, quo corpus eius tumulo illatum fuerat, voluit ossa eius celebriori loco sepulturæ honorare. Cumque aperto tumulo sacrũ sanctissimæ virginis corpus in lucem prolatum esset, ita incorruptum apparuit, ac si eodem planè die vitali spiritu destitutum esset. Neque corpus modò sed ipsa quoq; linteamina quibus inuoluta erat ita ab omni putredine & corruptione aliena inuenta sunt, vt ipso die viderentur castis eius membris esse circundata. *Abit è uita.* *Post multos annos corp° defuncta in corruptum*

Porrò quod maiorem admirationẽ habet, quodque sanctitatis eius opinio. *Miracula ad uestes & loculũ eius.*

nionem maximè auget, eorundem indumentorum tactu dæmonia ab obsessis corporibus fugata sunt, & varij corporis languores pulsi: prorsus, vt multi certatim ad loculum eius confluerent, qui optata sanitatis remedia post preces Deo oblatas reportabant.

DE NATIVITATE SANC. Iohannis Baptistæ.

Ex R. P. Ludouico Granatensi.

24. Iunij.

Cur Ecclesia natiuitatẽ S. Iohannis celebret & aliorum sanctorum non item.

CVm Ecclesia in festis Sãctorum, non dies quibus in hanc vitam ingressi sunt, sed quibus in alteram demigrarũt solenni ritu honorare solita sit, eosq; natales eorum appellare, inquisitione dignum esse videtur, cur Ecclesia maiori solennitate diem hunc celebret, quo Iohannes in hanc vitam infinitis pęnè miserijs curisque refertam, est natus, quàm illum in quo per gloriosam mortem ad immortalem & beatam vitam fœlicissimè est renatus. Ad quod respondetur, Ecclesiam in Iohannis festo non illud inspexisse, quod illi cõmodius & gloriosius fuit, sed quod vniuerso orbi salutarius & iucundius erat. At Iohannis natiuitas Christi natiuitatem, cuius ipse præcursor erat, mundo nuntiauit: quo nuntio nihil mundo faustius atque fęlicius poterat nunciari. Hac igitur de causa (vt B. Maximus ait) rectissimè toto hodie orbe Christi Ecclesia Iohannis primordia lætissima festiuitate concelebrat, qui æterna mortalibus adesse gaudia stupenti mundo testis fidelissimus reuelauit. Quid enim salutarius aut iucundius annunciari mundo potuit, quàm quòd is conspecto saluatore dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi? Qua ergo deuotione eius festum celebrare par est, qui Agni cęlestis aduentum (vt idem Maximus ait) post sacram Virginem & primus agnouit & solus ostendit? Hoc enim vno verbo malorum omnium remedium & bonorum omniũ cumulum mundo illatum esse testatus est.

Iohãnes primus à Virgine Christũ agnouit.

Præconia S. Iohannis.

Inter omnes autem præcursoris laudes non postrema illa est, quòd Prophetas, quòd Angelos, quòd Euangelistas, quòd ipsum Dominum meruit habere laudatorem. Prophetæ illum appellant Angelum; Angeli magnum coram Domino prædicant. Christus Dominus maximum inter natos mulierum testatur. Euangelistæ verò gesta eius & mirabilem vitæ sanctitatẽ sacris literis commendarunt. Et quidẽ prima pręcursoris laus est, quòd à iustis parentibus sit prognatus. Adulterinæ namque plantationes nõ dabunt radices altas, nec stabile fundamentum collocabunt. Ab iniquo enim thoro semen exterminabitur. Fœlix itaque Iohannes parentum meritis sed fœlicior suis.

Malach. 3.
Matth. 11.

Nam genus & proauos (vt ait ille)
& quæ non fecimus ipsi.
Vix ea nostra voco.

Oui. 13. Met.

Secunda verò laus in qua beatissimus præcursor eluxit numeratur illa quòd Iohannis nomen ei inditum fuerit (quod gratiam significat, & diuinæ gratiæ magnitudinem, quę in illum conferenda erat, declarat) cum autem duplex gratiæ genus Theologi definiant, alteram operantem, alteram cooperantem: hoc est, qua Deus nos ob immẽsam bonitatem suam ante omne meritum gratuitò præuenit (qualis est eorum gratia qui in vtero sanctificantur) alteram, qua ab eo excitati & adiuti nos cum illo & ille nobiscum operatur, Iohannes vtroq; gratiæ genere mirum in modum excelluit. Nam & magna atque miranda illi dona ante omnem meritum collata sunt, & magna atque admiranda idem diuina gratia adiutus, operatus est. Fuit enim Spiritu sancto in vtero matris repletus, & in gratia cõfirmatus, ita vt lethaliter peccare non poterat: & nihilominus innocentissimũ corpus suum tanta asperitate macerauit,

Iohãnes gratiam significat.

Duplex gratia.

Asperitas uitæ ipsius.

rauit, vt in tenera ætate quæ ad eremiticæ vitæ labores perferendos imbecillior erat, solitudinem petierit. Quo quid admirabilius quod puer, qui propter ætatis infirmitatem plurium rerum adminiculis fulciendus atque sustentandus erat, deserti solitudinem atque extremam rerum omnium inopiam elegerit. Profectò homo, quem natura inermen, nudum & rerum omnium inopem genuit, animal politicum & sociale à Deo creatum est, vt multorum artibus & officiis, quod inopi naturæ deest, suppleretur. At Iohannes puerulus teneris sub annis, omnibus corporis huius necessitatibus despectis, in vastam eremi solitudinem se abdidit: & admiranda vitæ asperitate sanctissimam carnem suam afflixit, Erat enim (vt ait Euangelista) vestitus camelorum pilis, & zona pelliecea circa lumbos eius, locustis, herbarum & radicibus quæ ignis vsu, nec vlla cōditura egebant, melleque siluestri victitabat.

Locustę & mel siluestre quid sit vide Baron. Tom. 1.

Neque tamen solitudinis spiritu contentus ibi conquieuit, sed ab eremo, in qua à pueritia hominibus incognitus manserat, imperio Domini tandem egressus multos filiorum Israel miro vitæ exemplo & doctrinæ tonitru conuertit. Vsque adeo enim omnium in se oculos animosque rapuit, vt ad illum omnium ordinum homines certatim confluerent, adeo vt milites etiam Publicani & Pharisæi, hoc est, profligatissimum hominum genus, ad eum venirent confitentes peccata sua, & ab eo quærentes, quid sibi facto opus esset, vt à ventura ira, & inextinguibili igne, quem Iohannes improbis minabatur, seruarentur: quam Dei iram diuinis præco non verbis solùm, sed multo magis ipso corporis cultu & incredibili vitæ austeritate prædicabat. Hac enim docendi ratione dormientes, in peccatis homines excitauit, & ad salutis suæ curam agendam extimulauit. His etiam adde admirabilem veri cōcionatoris fortitudinem, qua sic noster Iohannes animatus erat, vt non

Prædicatio eius admiranda.

Confessio peccatorū.

modò Pharisæos, qui religionis nomine insignes habebantur, genimina viperarum appellarit, sed Herodē quoque regem, nō per parabolas, vt olim Natham propheta, eum Dauid egit, sed aperta increpatione argueret dicens: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Non enim ad fulgorē purpuræ obstupescebat, neque sceptrum regiamque dignitatem verebatur. Non personam spectabat, sed culpam, quæ eum ex rege tyrannum & supplicio dignum fecerat. Ideoque tanquam mortis reum adeo constanter & liberè arguebat, vt ne periculo quidem capitis deterreri potuerit, quo minus adulterii crimen ei acriter exprobraret. Quam eius constantiam Dominus in Euangelio commendauit, eum ad populum dixit: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Non est (ait Guerricus Abbas) Ioannes arundo deserti, sed cedrus paradisi, sed columna cęli, gloria generis humani, miraculum mundi, virtute & merito vltra mensuram hominum, conditione citra naturam angelorum.

Hoc autem postremo loco vel maximè in Iohanne consideratione dignum est, quòd cum diuina bonitas tot tantisque virtutum charismatibus Iohannis animam ornauerit, longè tamen dissimilem corporis eius curam gesserit. Quæ enim oratio explicare poterit, quibus virtutum ornamentis, quibus cœlestium donorum opibus animam eius ab ipsis materni vteri præcordijs ad extremum vsque vitæ diem Spiritus sanctus excolendam atq; illustrandam curauerit? At corporis vitam quam vili pretio tradi passus est? Saltauit enim puella, cuius saltationi leui aliquo obsonio satisfieri poterat, attamen huius obsonij loco, sanctissimi viri caput ipsi donatum fuit. Quis non iure miretur tantam rei indignitatem, cum audiat eum, qui vincula peccatorū soluerat, vinculis peccatorum alligari, vt vincta venia, locus veniæ non relinquatur. Herodes facit adulteriū,

&

& Iohannes in carcerem mittitur. Herodes cum sua adultera epulatur, & nefandis peccatorum sordibus se contaminat; Iohannes verò sanctissimum corpus incredibili abstinentia macerat & omni contentione laborat, vt miserum regem ab animæ peste & interitu sempiterno liberet, & tamen saltatrici & adulteræ filiæ libidini per summum scelus permittitur.

Prudentia iustorum. Sed hæc est vera illa iustorum prudentia ad quam Iohannes, teste angelo, incredulos traducturus erat: nimirum vt quid animæ nostræ dignitati, quid corporis vilitati debeamus agnoscentes vtriusque curam pro dignitate geramus. Quisquis igitur ad Iohannis fœlicitatem & gloriam aspirat, is hoc mortalitatis corpore neglecto & in seruitutem spiritus redacto, totum studium suũ in anima sua cunctis virtutum & gratiarum opibus excolenda ponat.

BREVIS VITA SANCTI Simplicij Episcopi Augustodunensis.

Ex Gregorio Turonensi Floruit temporibus Constantij imper. Interfuitque vna cum S. Seruatio Concilio Agrippinensi celebrato post consulatũ Amantij & Albini anno Domini 346.

24. Iunij. Simplicius continenter viuit cum vxore virgine.

Decedente Egemono beatus Simplicius non minus nobilibus quã diuitibus ortus natalibus, nobilissimæ coniugi sociatus Augustodunensi præponitur Ecclesiæ. Accepto igitur pontificatus ordine, beata soror, quæ non libidine sed castitate viro sanctissimo coniuncta fuerat, primò quidem molestè ferebat, se à thoro pontificis submoueri, existimans virum sanctum alterius alicuius mulierculæ amoribus implicitum propriam despicere coniugem. Cumque die quodam clãculum explorare vellet quid episcopus in cubiculo ageret, inuenit eum post meridiem dormientem, & agnum immensæ claritatis in pectore eius quiescentem. Quo viso sanè perterrita velociter se à lectulo sancti remouit: nec adiecit vltra quærere quid vir Deo plenus ageret in occultis, quẽ diuina cælestiaq; assidua mente agitare cognoscebat.

Sed sæua dæmonis inuidia contra Dei sanctos mox probrosa excitat bella, verbisque subdolis infamare nititur: Quid plura? Die illo, quo Christiani festiuo gaudio Christi pro nobis in terris nati memoriam recolunt, ciues improbi dæmones instinctu commoti ad beatam virginem rapido cursu contendunt, aiuntque fieri non posse, vt vir & mulier eadem in domo vinculo matrimoniali sociati à corporis commixtione abstineant. Salomonis enim sententiam esse: Neminem in sinu ignem sine combustione gestare posse. Itaque cum importunis clamoribus ciues instarent, eamque miris modis calumniarentur, virgo sanctissima illorum improbitate commota pontificem simili castitate pollentem aggreditur, replicatisque coram omni populo sermonibus quos audierat vocat puellam, (Arculam quæ tunc plenam, vt assolet, pro iniuria hyemis, carbonibus retinebat) expansoque pallio prunas ardentes suscipit, & ferè horæ vnius spatio tenens sacerdotem euocat dicens: Accipe mitiorem solito ignem, nequaquam tuis velaminibus nociturum, vt ostendant in nobis hæ flammæ extinctas esse flammas luxuriæ. Suscipiente verò pontifice nihil nocumenti velamini ignis intulit: prorsus, vt tanto miraculo populus incredulus protinus fidei lumine illustraretur & intra septem dies plusquam mille homines sacro latice tingerentur. *Ex hoc populi scandalo animaduertipotest, Episcop. nõ licere vxorẽ habere. Nota preclarum miraculum.*

Ferunt etiam in hac vrbe simulacrum fuisse Berecynthiæ. Hanc cum pro saluatione agrorum ac vinearum suarum misero gentilitatis more deferrent adfuit Simplicius antistes haud procul aspiciens cãtantes atque *Dea Berecynthia apud Gallos.*

atque psallentes ante simulacrum,gemitumque pro stultitia plebis emittens ait: Illumina quæso Domine oculos huius populi vt cognoscat simulachri huius vanitatem: & facto signo crucis contra Berecynthiam protinus in terram ruit, ac defixa solo animalia,quæ plaustrum, quo vehebatur, trahebant, moueri non poterant. Stupet vulgus, & deam læsam omnis caterua conclamat: immolantur victimæ, animalia verberantur, sed moueri non possunt. Tunc quadringenti de stulta illa multitudine aiunt ad inuicem. Si virtus vlla est deitatis, erigatur spontè iubeatque boues qui tellure sunt stabiliti, procedere. Certè si moueri nequit, manifestum est, nihil esse diuinitatis in ea.Tunc accedentes vnum de pecoribus immolarunt: eumque viderent deam nullatenus moueri posse, relicto gentilitatis errore, inquisitoque antistite Christo ex animo nomina dederunt.

BEATI IVANIS PRIMI IN Bohemia Eremicolæ, vitæ curriculum.

Ex annalibus Bohemorum per D. Nicolaum Saltum Pragensem.

24. Iunij. S Iuan regum prosapia ortus.

IVan Gestimuli Dalmatiæ Regis ex Elizabeta filius Latinè Iuanes dictus, salutatis parentibus in eremum Deo se credens profugit: & formidolosis syluarum flexibus duce Angelo pererratis, in Bohemiam adhuc idolis deuotam, Neclane rerum summam in ea administrante, deuenit: idque circa annum Domini 857. Cumque in specu quadam tribus circiter miliaribus à Praga disiecta molestissimis dæmonum incursibus bien nio quateretur, fessus tanta insectatione eorum, locum mutans abibat. Ei sic eeuenti Beatus Iohannes Baptista obuiam factus percunctari ex eo cœpit, quonam se, & cuius rei gratia aliorsum ferret. Ille quod res erat, fateri, dæmonum immoderatis se & continuis vexationibus adeo conturbari, vt nec consistere nec moram ferre queat. Hic Baptista sanctus, rudē teneramque Tyronis Christi militiā miseratus, præsidio Crucis donatæ eam firmat. Qua ille fretus, intrepidè ad deserta castra redire, & contra ouantes hostes clamoribus cum incessantes, quòd ibi se balneum habere dicerent, infesto signo procedere. Cuius virtutem illi nō ferentes, quaquauersum dilabuntur: ille victoriā prosequitur,& vlterius ad eos penetrare. Vnus ibi teterrimus, appresso petræ corpore, proteruius hærebat dæmon, dirissimis vocibus, & immanioris rictu, deuoraturo similis frendens. In cuius ille putentem hiatum crucem coniiciens, adeo illum hoc ia ctu perculit, vt perfossa grandi petra foras erumpere coactus fuerit. Cernitur nunc quoque id altè ductum foramen,& profugi hostis pudendos conatus testatur. Sic coercitis dæmonum efferatis ausibus, pacatius deinde 40. & duobus annorum circulis eremitam egit Iuan nulli mortalium annis 14. visus, lacte interim ceruę diuina cura ei tempestiuè fœcunda vbera exhibere iussæ, pastus.

Cedit dæmonū infestantibus.

Iohā. Bap. ei apparet.

Dat ei crucem.

Iuā 14. annis nulli mortalium visus in eremo vixit, et ceruę lacte nutritur.

Quo tempore Barinoius Dux feras persequens eeruam hanc nutricem Iuanis & sagittis traiecit, & vestigijs eius hærens ad antrum viri Dei ignarus decurrit, miratus ceruam iacentem tam copioso lacte exuberare. Cū vir procero corpore, veste promissa, impexo & intonso crine, supercilijs oculos tegentibus, specu progressus seuerius cum Principe expostulare cœpit, quòd animal suum telis appetierit. Consternatus Princeps non ex spectata talis viri facie, prodigiosamque belluam existimans, vnà cum comitum manu pedem retro tulit. Deinde animosior factus, imperat ei per Christum (quem primus Bohemorū Principum fide agnouerat) edicere quid hominis sit. Ille adiuratus nomen, patriam, genus euentusq; suos palàm docet: quin & in petræam aulam

Barinoius principum Bohemorū prim° Christianus.

Iam qua exierat flagitantē hoc Principem inducit, & Dei circa se administrationem eaulgat. Rogatusque enixius vt equo se in vrbem Tetinam deferri pateretur (ibi quippe Boriuoi vitam priuatæ similem cum Ludmilla tenebat) recusauit, & quòd equitandi omnino ignarus esset, & quòd commodius consequenti tempore id se obsequium Principi exhibere posse opinaretur. Monuit interim vt ceruam quam venator confecerat egenis dispertiretur. Verùm Ludmilla vidē di tanti viri auida Boriuoium perurſit, vt mysta suo, cum sex famulis & asino emissis, eum ad se deportarent. Cui aduenienti & illa & ille honoris ergò longe progressi aue detulerunt, & susceptum intra limina dignis eorū nomine epulis honorarunt. Sed ille perpetua ieiunii lege appetitum gustatumque suum definiens nihil ex eis libare, nedum comedere elegit: sed ad suam speeum anhelans, finito cum ijs de rebus diuinis colloquio, quamprimum reuerti contendit. Reuersusque est Sacerdote Paulo & sex comitibus stipatus, omnibus regiis aulis exesi sui antri præferens horrorem. Ad eum triduo post Paulus Mysta profectus, lapsibus vitæ vetetis auditis, eum & expiauit, & re diuina ad adspectum eius facta, sacro Christi corpore refecit. Quo ille summa animi & corporis demissione sumpto, traditaque presbytero cruce parua, quam D. Iohannis Baptistę gratia, ad retundendos dæmonum impetus, acceperat, tertia die post Synaxim, ex spelunca tenebriosa cœli regiam adiit, corpore tantùm ibi (nā ita fieri poposcerat) deposito. Quo in loco Borinoius monasterium sub nomine D. Iohannis Baptistæ à se ędificatum amplis prouentibus dotauit, duobusq; sacerdotibus eius curam pro tempore tradidit. Eò postea viri ad normam D. Benedicti viuentes traducti sunt.

Illius Ludmille passio infra in vita S. Vēceslai describitur.

Sacramētis Ecclesię S. Iuan ante mortem munitus.

VITA S. PROSPERI Aquitanici Episcopi Regiensis.

Ex ea, quæ est per Iohannem Antonium Flaminium Imolensem. Migrauit ex hac vita Anno Domini 466. Aduertat autem lector vixisse ijsdem temporibus in Gallijs alium eiusdem nominis Prosperum Episcopum Aurelianensem successorem S. Aniani, quem illum esse opinatur Baronius qui subscriptus habetur Concilio Vasensi atque Carpentoractensi, cuius acta quidam per errorem cum huius confundunt.

Beatus Prosper vir multiplici doctrina & sanctitate insignis, ex qua vrbe quibusue parentibus ortus fuerit non satis compertū habetur. Illud autem satis cōstat Aquitanum eum fuisse, miraque in patriam futurę sanctitatis iecisse fundamenta. Cū enim assiduus ac diligens sacræ scripturę esset lector, quodam die ex illo loco diuinitus ei oblato, vbi Christus ait: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes & da pauperibus, & veni sequere me, permotus fuit, vt continuò rebus omnibus diuēditis & in pauperes distributis seruis etiam & ancillis libertate donatis, Romam se contulerit; quo rerum terrenarum sareina leuatus soli Christo vacare posset. Romanam sedem eo tempore Leo primus vir egregia eruditione ac sanctitate conspicuus administrabat, qui tantam ex viri sancti conspectu lætitiam hausit, quantam Petrum ex Pauli aduentu hausisse legimus. Videbat enim inter cætera, quæ lætitiam eius vehementer cumulabant, magnum sibi tempore maximè opportuno adiutorē à Deo missum, qui inualescentem quotidie magis magisque Nestorianam & Eutychianam hæresim euerteret. Neque eum summa de viro sancto concepta fiducia fefellit.

Nam aduersus hæresis Pelagianæ S. reliquias elegantissimus Catholicę si dei

25. Iunij.

Prosper Aquitanus.

Matth. 9.

Res suas pauperibus largitur.

Prosper scribit con-

tra Pelagianos.

dei defensor acetrimè decertauit, & scripta beati Augustini, quæ pleriq; Pelagianæ hæresis fautores in vrbe Massiliensi velut maiorum sententijs aduersa calumniabantur, egregia cōcertatione defendit. Exstat eius ad beatum Augustinum iam senem epistola, qua breuiter hæreticorum querelas complectitur, atque eiusdem D. Augustini contra eosdē implorat auxilium: quo tempore Hilarius Arelatensis eiusdem argumenti ad eundem Augustinum scripsit epistolam: quibus responsurus Augustinus duos insigni eruditione, quorum primum de Prædestinatione sanctorum, alterum de bono perseuerantiæ conscripsit libros. Sed & cum defuncto Augustino quidam presbyteri non cessarent (cōuenientibus nonnullis Galliæ Episcopis) damnatis Pelagij sensibus inhærere, & apud imperitos Diuum Augustinum simulare, quòd in duobus prædictis libris multa cunctis Christi fidelibus meritò detestāda asseruisset; hi duo zelo fidei accensi Cælestinum Romanum tunc Pontificem adierunt, & querela apud eum deposita epistolam ab eo eruditissimam obtinuerūt, qua non tantū fides Catholica ex prædecessorum ipsius Cęlestini Romanorum Pontificum decretis contra Pelagianos grauissimè defenditur, verumetiam adeo prædicatur Augustinus, vt vel huic non immeritò hactenus præcipuus Ecclesiæ Doctor habitus sit.

Fit Regiēsis Episcopus.

Cum autem beatus Prosper & Leonis Pontificis precibus & cœlesti victus imperio Regiensis ecclesiæ cathedram ascendere debuit, ita sese ad omnem virtutis perfectionem composuit, vt etiam ex ipso vultu admirabilis quidam pietatis splendor eluceret, qui populum in tantum eius amorem accendebat, vt mœrorem omnem quem ex defuncti antistitis sui morte conceperat, protinus deponeret: ac miro cum desiderio eum exciperet, multisque notis egregiè cuiusdā voluntatis insitam in eum charitatē demonstraret. Ipse verò summa vigilantia eorum saluti inuigilabat, ac crebris declamationibus, quibus nihil facundius aut efficacius dici poterat, illos ad rectam viuendi normam incitabat: quæ tametsi gratia & lepore admirabili ob innatam illi facundiam condiebantur, & sanctæ scripturæ testimonijs refertæ magnum apud populum pondus habebant: maiorem tamen vim & auctoritatem probatissimi eius mores & vitæ sanctitas illis adferebat. Nihil enim dicebat, quod ipse viuis virtutum exemplis in se prius non exprimeret. Erat illius pectus flamma charitatis ardens, erat præsentia mitis, omnibus affabilis: seueritas verò in delinquentes adeo temperata vt magis illos corripientis charitas quàm verborum asperitas moueret.

Docet opere & sermone.

Quid referam quanta pietate & cura pupillos & viduas prosequeretur. Non sexus, non ordo, non ætas erat in ciuitate quæ eius patrocinio non foueretur. Cumque omnibus esset benignus, omnibus affabilis, omnibus viscera misericordiæ aperiret, suam ipse carnem vigilijs, ieiunijs, oratione ac multiplici maceratione domabat. Magno etiam charitatis impulsu finitimarum vrbium antistites crebro per epistolas hortabatur, nè dignitatis suæ, nè impositi sibi oneris obliuiscerentur. Quæ quidem omnia tanta faciebat modestia, tanta dexteritate, vt magnam sibi apud omnes nō modò suos, sed etiam alienos gratiam & amorem conciliaret, vt non aliter ac omnium parentem illum diligerent ac venerarentur. Et quidem cum talis ac tantus præsul duos & viginti annos Sedem illam Regiensem administrasset, multisque virtutibus adornasset, corporis viribus destitutus cum admiranda insitę pietatis significatione ad cœlos migrauit. Quātum verò sui desiderium reliquerit totius ciuitatis mœror ac luctus testatus est. Vbique suspiria, vbique gemitus audiebantur, nec vllus erat lachrymis modus. Ductæ sunt deinde solenni apparatu, ac totius populi om-

Cura viduarum & pupillorū.

Fæliciter abit ad Dominum.

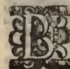
omnium ætatum ac ordinum concursu, exequiæ; sepultusque est extra vrbem in templo, quod in honorem beati Apollinaris ipse consecrauerat.

Quam verò gratus Deo extiterit, & quem locum in angelicis choris adeptus sit, mira ad illius sepulcrum prodigia continuò subsecuta declarauerunt: ad quod nullus, quacunque detineretur ægritudine, frustra confugit. Claudi gressum impetrarunt, *Miracula ad sepulcrũ eius.* cæci visum: paralyticis confirmata sunt membra; ab obsessis corporibus dæmones fugati. Nemo verbis satis dignè consequi posset, quanto splendore diuinum Pontificem suum Deus populis omnibus, ac in Ecclesia sua veluti cœleste quoddam iubar fulgere voluerit: vt se tanto fœlicem Præsule ac Patrono Regiensis ciuitas meritò dicere possit. Neque tamen ad illius sepulchrum honor ac veneratio temporis longinquitate consenuit, sed ad hoc vsque tempus perdurat ac viget, nec vllius ad id piè accedentis diuina gratia fidem ac spem irritam esse finit.

Verùm quia extra vrbis muros erat sepultus & sæuientibus Barbarorum bellis, quibus vexata diu fuerat Italia, frequẽtari ex more sepulchrũ non poterat: Thomas vir vitæ ac morum sanctitate venerabilis, qui sancto Christi Antistiti in ea dignitate successerat, nè tanti Præsulis veneratio paulatim obsolesceret, simulque secundùm quietem admonitus sacrã ædem extruxit amplissimam: in quã sacræ transferrentur reliquiæ. Conuocatis igitur religiosorum omnium collegijs & populo, qui frequens confluxit, sepulcrum vetus, in quo vsque ad Luitprandi Longobardorum regis Christianissimi tempora quieuerat, apertum est: de quo tanta diuini odoris fragrantia effusa est, *Odor suauissimus è sepulcro S. Prosperi.* vt nulla ei aromata vel opobalsami riuuli, si per ædem fluerent, comparari possent. Ita eductæ sacræ reliquiæ cum ingenti omnium plausu atque lætitia nouo sepulcro magno cum honore illatæ sunt. Vbi mira quamplurima antedictis non dissimilia, meritis sancti Cõfessoris Deus cum omnium stupore operatus est.

VITA S. ADELBERTI Confessoris & Leuitæ, discipuli S. VVillibrordi Episcopi.

Ex ea quæ est per Cœnobitas Medeloceñses.

Eatus Egbertus cœlesti afflatus desiderio, patria & parentibus ac cognatis relictis, studio peregrinationis in Hyberniam secesserat: *Iunij 25. S. Egbertus multos Christo lucratur.* vbi cum præclaro virtutum profectu & haud obscura vitæ sanctimonia in multorum admirationem venisset, Deo id agente, multos sui sectatores effecit. Inter eos autem qui certatim ad eum confluebant, seque in eius disciplinam tradebant, Adelbertus Regis Deirorum filius arctioris vitæ instituta non segniter est complexus. *Adelbertus Regis Deirorũ filius.* Porrò vir Domini Egbertus quotidiana sanctitatis capiens incremẽta, cum pro paruo duceret suæ vnius saluti consulere, summoperè plurimis prodesse appetebat: atq; imprimis homines ethnicismi erroribus implicatos ad Christianæ religionis amplexum sanctæ prædicationis studio adducere cupiebat. Audiens igitur Germaniæ populos infidelitatis nexibus præ cæteris tenacius irretitos planè instituit ad eos commigrare; sed cum in hanc cogitationem & curam totus incumberet, diuino oraculo, nè eã ad effectum perduceret, retardatus est. Itaque vir sanctus cum neque posset, neque vellet diuinæ ordinationi reluctari, alios viros duodecim & meritis sanctitatis, & eruditionis efficacia tãtæ rei idoneos, instar duodecim Apostolorum delegit, quos ad Christi fidem Barbaris Frisonibus prædicandam destinauit. Et quidem his omnibus VVillibrordus Apostolicæ gratiæ presbyter præfectus, inter alios hunc Adelbertum Leuitam discipulum habebat: in quo tanta fuit morũ *VVillibror dus presbyter.*

comitas, vt mirabili vitæ suauitate omnes ad sui imitationem alliceret. Quicquid sermone faciendum ostendebat, prius ipse factis declarabat: maximo se affectum detrimento existimans, si non verba & institutiones suas rei ipsa & exemplis optimis confirmaret. Inprimis autem veræ humilitatis studiosus fuit, afferens eius industria & cautione cætera omnia cõseruari. Quanta autem in Deum & homines charitate flagrauerit hoc vnũ magno satis argumento est: quòd libenter propter eos regale patrimonium dimiserit, & suauissima patriæ, parentum, ac cognatorum consuetudine relicta alacriter ad feras ac Barbaras nationes commigrauerit: vt eiusdem beatitudinis eas secum participes faceret.

Summè colit humilitatem.

Eiusmodi ergò eximius heros munitus & instructus apparatu, quoquo uersum proficiscens lucrandis animabus operam dabat. Vt plurimum tamen eo in loco hærebat, quem Egmundam vocant, ad euius recessus ab importuna hominum frequentia velnti receptum quendam habere visus est: vbi inter complures, quos fama virtutum eius inuitarat, Eggo quidã ad eum venit, & breui tempore in eius se familiaritatem insinuans, accurate illi adhæsit, adeo vt vir Dei non rarò eius hospitio vteretur, fœliciq; compensatione eius meteret carnalia, cui spiritalia seminabat: vtq; inter ipsos conflata charitas & beneuolentia esset confirmatior, eius filium è sacro fonte suscepit, & vt par erat, etiam pleraque secreta sua cum illo vel maximè communicauit. Itaque die quodam inter cœnandum eum se mutuis ex more colloquiis oblectarent, vir sanctus amico suo aperuit, velle se patriam parentesque reuisere, vt posset etiam illis aliquid gratiæ spiritalis impartiri. At Eggo nimis molestè tanti viri absentiam ferens, cum lachrymis ex eo sciscitabatur ad quod tempus rediturus esset. Tum vir Deo plenus, eius piæ sollicitudinis misertus, fragmentum pomi, quod fortè manu tenebat in ignẽ proiiciens: Cum huius, inquit, pomi grana in virgulta exereuerint, me, Deo bene propitio, tibi restitutum videbis. Deinde susceptam profectionem prosequens, emenso mari, in patriam venit: vbi aliquamdiu moratus verbis & exemplis non paucos ad sui imitationem illexit. Interea Eggo sponsionis viri Dei æstimator auidissimus, eius reditum mirè sitiebat; cũ ecce hospitiolo illo quodam tempore voracibus flammis in fauillas redacto, vbi opportunum aduentauit tempus, ex eodem loco prodiit germen odoris Domini, & grana in ignem iacta rediuiuos protulere flores: nec tamen fructus afferendo tantam sui admirationem excitarunt, quantum attulit gaudii reditus optatus beatissimi Patris Adelberti: qui, vt promiserat, in Frisiam reuersus, tanto maiori omnium studio & beneuolentia accipitur, quanto eius sanctitas euidentiori miraculorum attestatione quoquouersum sese celebriꝰ diffundit.

Discurrens in opere Euangelij recessum suũ in Egmunda capit.

Predicit rem miram.

Insigne miraculum.

Postremò vir beatus omni virtutum exercitatione instructus ad ecclesiæ Traiectensis Archidiaconatũ euectus est, quod munus eum præclarè aliquamdiu administrasset tãdem post multorum Paganorum conuersionem multis miraculis clarus Christo sanctissimam animam suam reddidit 7. Kalen. Iulij, sepultus Egmundæ in Kenemaria. Vbi sub Theodorico primo Hollandiæ Comite corpus eius de tumulo leuatum est: cui Theodoricus Iunior paternæ deuotionis feruentissimus ęmulator construxit monasterium ordinis S. Benedicti, cui Egmondi nomen indidit totius Hollandię in diœcesi Harlemensi facilè celeberrimum.

Fit Archidiaconus Traiectensis.

Moritur.

MAR-

MARTYR. SS. IOHANNIS & Pauli. Item Gallicani viri clarissimi.

Ex eo quod est à Terentiano conscriptum. Quod & Ado Episcopus eodem ordine & modo in suo Martyrologio descriptũ habet. Quam historiam etiam Baronius tanquam syncerum approbat. Tom. 3. Annalium.

Iunij 26. Vm Gallicanus Romani exercitus dux Persarum gentem, quæ Syriam inuaserat, insigni victoria profligasset, eaque de causa triumphalibus infulis sublimatus Augusto Cõstantino valde acceptus esset, Cõstantiam virginem sacratissimam filiam eius poposcit vxorem: idque eo tempore, quo Scythica gens, quæ Thraciam occupauerat, infestis sanè armis imminebat. Et quia auctoritate ac potentia valebat plurimùm, Comites & Præfecti cum vniuerso populo Romano, vt honestissimo eius postulato fieret satis magna vi precum instabant. Constantinus verò Augustus, cum sciret filiam suam, ne morte quidem proposita, à virginitatis amore auellendam, maximo animi dolore cruciabatur: incertus quo nam modo ab ijs se difficultatibus extricaret. At filia eius cœlesti lumine mirabiliter iam ante illustrata, cum patris sollicitudinem studio sanctitatis conaretur excludere, dixit ad eum: Cum certa fimmi pater, Deum cui nocte dieque deseruio, virginitatis meæ curam habiturum; quæso te vt hanc animi sollicitudinem, quæ te excruciat, missam facias: teque me illi coniugem daturum promittas, ea conditione, vt si Scytharum gentem fœlici marte prostrauerit, me victor simul & Consul accipiat: porrò huius sponsionis gratia duas filias virgines, quas ex amissa coniuge suscepit vsque ad nuptiarum diem apud me esse sinat: atque ipse Iohannem Præpositum & Paulum Primicerium meum apud se comiter habeat, vt & ipse me per familiares meos penitus cognoscat, & ego vicissim per eius filias clarissimam morum illius vitæque instituti cognitionem accipiam. Placuit Gallicano virginis prudentissimæ oblata conditio: & protinus Gallicani filiæ Constantiæ traditæ & eunuchi similiter summa cum humanitate accepti sunt. Porrò duæ illæ sorores, quarum altera ex ijs Attica, altera Arthemia dicebatur, cum essent liberalibus studijs apprimè eruditæ, facili negotio ad Christi cognitionem ac fidem ab Augusta adductæ sunt.

Gallicanus filiam Cõstantij vxorem poscit.

Constantia virgo sanctissima.

Interea Gallicanus Scythis bello fœliciter profligatis, glorioso triumpho elatus domum reuertitur, & antequàm vrbem Romam ingreditur, rectà ad sacra Petri Apostoli limina pergit. Qua re Constantinus Imperator, totaque nobilium aula, quæ ad excipiendum eum debito cum honore parata stabat, vehementer admirati sunt: ipseque Constantinus Gallicanum toto mentis & corporis habitu supplicationi intentum accedens ait: Gallicane quidnam hoc rei nouæ est, quam ego in te conspicio: quòd ad bellum pergens Capitolium & templa ingressus dæmonibus immolasti, & iam victor è bello rediens Christum adoras & Apostolorum limina supplex veneraris? Cui Gallicanus: Desine, inquit, admirari, ô Imperator: Nam Christum verum cœli terræq; Dominum ex summa eius potentia cognoui. Cum enim cum Scythica gente conflicturus extremas essem in angustias redactus, ac pœnè mole belli obrutus, & sacrificijs interim insistens frustra à Deo Marte opem implorarem: prorsus vt iam omnem in fuga salutem posuissem, Paulus & Iohannes Constantinæ filiæ vestræ Augustæ famuli, verbis me hortati sunt, vt Deo cœli votum nuncuparem: me Christianum fore, si perditis in rebus victoriam ex hostibus reportarem. Fateor, fi-

Gallicani de scythis victoria.

mulatq; votum hoc ore prolatum est, apparuit mihi iuuenis statura excelsa glorioso Crucis trophæo præcedens: qui me stricto gladio suis insistere vestigiis iussit. Institi viriliter, & dextera leuaque euaginatum tenens gladium, ipso duce, ad regem perueni qui meis pedibus humi prostratus sanguinem suum infimis precibus à me deprecatus est. Ego pietate flexus, & illius, & omnium vitæ peperci: atque ita vniuersa Thracia à Scythis singulari omnipotentis Dei beneficio liberata, ipsos Scythas tributarios effeci. En habes quadruplicatum exercitum, habes Scythas tributarios, & omnem Thraciam in libertatem vindicatam. Quod reliquũ est, hanc vnicam à te, ô Imperator, laboris mei mercedem reposco, vt me ab huius dignitatis sarcina exoneratum, deinceps religioni, quam didici, vacare permittas.

Gallicanus vouet se Christianũ fore & vincit Scythas.

Insignis pietas Gallicani.

Imperator his verbis adeo commotus est, vt ruens in amplexus eius vix lachrymas teneret, narrauitq; quomodo duæ eius filiæ pari pietate ad Christum accessissent, atque eius in laudibus die ac nocte incredibili mentis alacritate perseuerarent. Interea deductus in Regiam Gallicanus, qua si gener Augustorum habitus est: & Consul in fascibus positus quinque millia seruorum libertate donauit, eosdemque ciues Romanos effectos, prædijs ac domibus ditauit: ac postremò omnibus facultatibus in pauperes distributis, in vrbe Ostiensi Hilarino se adiunxit, eiusque ædes pauperibus excipiendis accommodauit: in quibus innumerabilem peregrinorum multitudinem excepit, & singulari benignitatis studio fouit ac pauit. Ibi tum videre licebat egregium profectò atque admirandum pietatis studium: virum patritium & consulem Augustis amicissimum & omnibus mundanæ gloriæ titulis decoratum pauperum pedes lauantem, cibum potumque offerentem, aquam manibus effundentem, languentibus solicitè ministrantem, cæterasque sanctæ seruitutis officia mira alacritate ac gaudio exhibentem.

Manumittit 5000. seruorum.

Vide S. Gallicani humilitatẽ.

His alijsque eximiæ pietatis operibus clarus primus in Ostiensi vrbe ecclesiam extruxit, S. Laurentij monitis excitatus: qui clara luce apparens eum hortabatur vt ad multorũ salutem ritè constituẽdam ecclesiam fabricaret: quæ vsque hodie Laurentia nuncupatur. Interea ipse Gallicanus Christi gratia adeo multiplici illustratus est, vt etiam dæmones eius nomen perhorrescerent, eiusque conspectu ex obsessis corporibus continuò migrarent.

Potens in miraculis.

Cum autem decedenti Constantio Iulianus successisset, vt sacrilegæ suæ cupiditati satisfaceret, lege cauit, nè quid in hoc mundo Christiani possiderent. Porrò Gallicanus in pago Ostiensi villas quatuor, non tam sibi quàm pauperibus possidebat: quas mirabili Dei protectione contra impias Iuliani fraudes egregiè tutabatur: adeo vt ministri, quoties in eas impetum facere conabantur à maligno dæmone arrepti miserè torquerentur; atque quod grauius est lepræ etiam morbo subitò deformati aliis timorem incuterent, nè simili ausu virum sanctum lacesserent. Iulianus verò ea Gallicani virtute impiè prouocatus, iussit eum aut idolis sacrificare, aut patriam eum exilio permutare. Nec recusauit vir sanctus graues exilii miserias tantæ impietati proponere, sed relictis omnibus Alexandriam petiit, ibidemque anno integro apud Christi Confessores magna cum sanctitatis opinione transacto, tandem in eremum secessit: vbi à Rauciano Comite templorum, ob fidei constantiam gladio percussus gloriosam martyris palmã adeptus est. Cui statim basilicam construxerunt, quæ eius miraculis ac virtutibus clara, gratissimum omnibus calamitosis præbet accessum.

Gallicanus abit in exilium.

Gladio percutitur.

Hilarinus autem qui quondam Gallicanum in vrbe Ostiensi susceperat, cum frustra à fidei Christianæ per-

Hilarini martyriũ.

persecutoribus sacrificare cogeretur fustibus cæsus martyr effectus est: cuius corpus eadem in vrbe Christiani honorificè tumularunt.

Iuliani impietas. Porrò Iulianus sacrilega cupiditate acriter inflammatus, vt auaritiæ suę sitim expleret, omnibus Christianis per fas perque nefas facultates omnes & patrimonia auferebat: idque (proh scelus) magno pietatis prætextu: dicens Christi Euangelium illi suæ legi imprimis patrocinari: quo docet neminem posse Christi esse discipulum, qui non prius omnibus, quæ possidet, rebus ex animo renunciet: Hac lege impiè stabilita, *Paulus & Iohānes cōprahendun tur à Iuliano.* Paulum & Iohannem compræhendi iussit, quòd indies ingentem pauperum numerum, collatis sibi ab Augusta diuitiis recrearent, spretoque Regio ministerio contra nobilium morem vilissimis se officijs manciparent. Eos igitur seuerè monuit, vt protinus in aulam concederent, & solitum obsequium præstarent, ni facerent, se vi mala eos coacturum minatus est. At Christi martyres pręcisè constanterq; responderunt, se nunquam pedem in regiam illaturos, sed omnem vitam in Christi obsequio & pauperum cura expensuros. Iulianus hoc responsum in maximum sui contemptum cedere existimans, minacibus verbis inquit: Ecce decem dierum induciæ vobis conceduntur, qui bus elapsis, nisi ad saniorem mentem redieritis, & diis nostris thura obtuleritis, tanquam hostes publicos pęnis & suppliciis subiacebitis. Cui Sancti: Nihil opus est eo temporis spatio, ô Imperator, quin potius iam statim animi tui furorem in nos exprome, quos neque tempora neq; supplicia à Christi amore ac perpetuo eius cultu auellere potuerunt.

Iohannis et Pauli egregia pietas. Post hęc Iuliano magna cum indignatione surgente Iohannes & Paulus ad consueta pietatis opera magno studio se contulerunt. Conuocatis igitur vndique ad se Christianis assidua pietatis documenta dedere, & verbis diuino amore vehementer incensis cunctos obtestati sunt, nè se scelerati Imperatoris fraudibus in sempiternam animæ pestem impelli finerent: deinde totis illis decem diebus diu noctuque eleemosynis insistentes, ingentes thesauros ab Augusta sibi relictos expenderunt, modisque omnibus quàm accuratissimè ad certamen pro fidei constantia subeundum se compararunt. Vndecimo verò Terentianus Campiductor ab impio apostata cum aurea Iouis statua ad eos missus est: qui fortiter tam immanem impietatem execrantes, & Iouis statuam repellentes, vinculis constrinxit: & clam sine omni strepitu (hoc namque à Iuliano in mandatis acceperat) capite cęsos tumulauit. *Terētianus martyres oc cidit clam.* Inde constanti rumore per Imperiū diuulgari iussit Iulianus sanctissimos Christi martyres in exilium relegatos mitius, quàm pro meritis, ab Imperatore habitos esse.

Sed quanquam nullum cędis eorum extaret vestigium, eorumque certamen obliuione sempiterna sepultum videretur, Deus tamen, qui suorum gloriam obscuritati inuolui non patitur, non diu post, eorum certamen atque virtutem pręclaris miraculis illustrauit. Nam Iuliano in bello aduersus Persas interfecto, cum Iouinianus successor optatissimam Ecclesiis pacem restituisset, extinctamque apud multos religionem egregia pietate excitasset, dæmones ex obsessis corporibus sanctorum martyrum gloriam in lucem proferre, cōstantiam prędicare, gloriosum mortis genus multis laudibus extollere, certaminis locum omnibus indicare; adeo vt plebs commota certatim in domum eorum conflueret, *Preclara miracula ad tumulū SS marty.* visisque miraculis, Christo cum euidenti vitę ac morum mutatione, nomina daret. Inter alios verò vnicus Terentiani filius, qui suis ipse manibus sanctis necem intulerat, cū in domum illā veniret à dæmone correptus miserabili valde eiulatu crimen suū fatebatur, & intolerabili cruciatu sanctorum virtute se exagitari

 cla-

clamabat. Terentianus tanta filij sui calamitate fractus, vix mentis compos, humi se prostrabat, & supplicibus verbis à Christi martyribus sceleris sui veniam postulabat: nec prius à luctu ac lachrymis destitit, quàm diuina benignitate à graui conscientiæ pondere se subleuatum sentiret. Tum verò in percepta Christi miseri cordia exultans ad proximum Paschæ diem lustralibus aquis à veteris vitæ delictis expiatus est, simulque misero filio precibus & lachrymis apud Sanctorum tumulum & corporis & mẽtis sanitatem impetrauit.

Terentian⁹ credit et baptizatur.

VITA S. VIGILII MART. & Episcopi Tridentini.

Qui passus est anno Domini 506. Habetur in fronte operum ipsius.

Iunij 26.

Patria & parentes eius.

Vigilius patria Romanus, illustribus ortus parentibus, Athenis liberales artes & sacras literas didicit, breuique tantum sibi pietatis & eruditionis thesaurũ per Dei gratiam comparauit, vt annos natus viginti, ab Aquilegiensi Episcopo, ad quem diuina delatus fuit prouidentia, pastor ordinaretur Tridentinorum, quibus mira fide & constantia Euangelium Iesu Christi prædicauit, & potentiam beneficentiamque eius, miraculis in Christi nomine designatis, commendauit. Cœcis enim visum & surdis auditũ reddidit, mutorum linguas soluit, & dæmoniacos, & variis morbis vexatos sanauit. Præterea stylum in hæreses strinxit & hæreticos, vt sinceritatem doctrinæ Apostolicæ plenè assereret & purgatam Ecclesiæ Christi contraderet. Extant hodie quinque eius libri contra Eutychen: non extant ea, quorum in quinto libro meminit. Ait enim se libros aliquot composuisse de Conciliorum decretis & religiosa nominum nouitate contra Sabellium, Fotinum & Arrium.

Fit Episcopus Tridentinus.

Porrò cum diuinæ bonitati iam visum esset, fidelem seruum suum in gaudium Domini si introducere, placuit ipsum prius martyrij quoque corona decorare. Quemadmodum itaque hæreses constanter impugnarat, ita idololatriam nefariam funditus extirpatam cupiebat. Prostabat autem in valle illa quæ flumen Sarchã fundit, Saturni æreum simulacrum, quod incolæ homines feri & agrestes magna religione venerabantur. In hanc itaque serendi Euangelici seminis gratia profectus Vigilius Randenam, fratribus germanis, Claudiano & Maiorano, Iuliano item presbytero comitibus peruenit, ac protinus in ipsum idolum incidit. Zelo itaque Dei exæstuans, spiritu lætus ac alacer Saturnum aggreditur, ac spurcum idolum deijcit, frangit, & in præterfluentem conijcit, vt turpissimæ rei vel memoria apud posteros interiret: solius autem Domini nomen sanctificaretur & regnaret. Mox verò in basin seu fulcrum deiecti idoli residens vir Dei, verbum Domini illis qui illius facinoris spectatores fuerant prædicare cœpit, testificans salutem veram non aliunde vel sperandam vel petendam esse quã à Iesu Christo Dei & hominis filio. Cæterum Barbari & impij idololatræ deum & religionem suam contumelia affectam putantes concurrunt, & seruum Christi animam suam Patri commendantem lapidibus sternunt, obtegunt atque collidunt anno ætatis eius quadragesimo, Episcopatus verò vigesimo. Floruisse videtur sub Imperatore Anastasio: quo tempore Gelasius Antistes Romanus & Fulgentius Apher floruere circiter annum Domini 500.

Confringit Saturni simulacrum.

Lapidibus obruitur.

VITA

VITA S. RVDOLPHI Episcopi Eugubini & Confessoris.

Partim ex Epistola B. Petri Damiani ad Alexandrum Papam, partim ex preclaro M.S. Codice.

Iunij 26.

Parētes ei⁹ clari admodum.

Vdolphus claris admodum & diuitiarum gloria præstantibus ortus natalibus, magnum rebus à se insigni cũ pietate gestis splendorem attulit maioribus. Is enim cum insita naturæ quadam bonitate magno impetu in studium pietatis duceretur, labentibus huius mundi rebus maximè animo despectis, assidua voluebat mente qua via modoque ad propositam sibi metam pertingere posset. Tandem post multa consilia cum animo suo prudẽter agitata, spretis opibus, contemptis honoribus, voluptatibus aspernatis, matris lachrymis animo planè virili despectis, & castro quodam suo inexpugnabili munitione vallato, cũ omnibus quæ sui iuris erant prędijs, Petro Damiano traditis in eremum, quasi in tranquillum vitæ portum ab aduersa vitiorum tempestate confugit. Porrò Damianus in eius possessione egregium pietatis domicilium construxit, vbi Rodulphus tam excellenti vitæ integritate, tanta bonorum spiritalium affluentia, tanto denique tamque eximio virtutum splẽdore Christo seruiebat, vt genitrix & fratres eius Petrus primogenitus, studio tam admirabilis virtutis quã oculis intuebantur incensi, pari alacritate mundum desererent, & in eandem vitæ societatem commigrarent. Ibi verò quotidianis Rodulphi exercitijs prouocati non modo constanter omnes huius vitæ blanditias contempsere, sed etiam duras eremiticæ vitæ disciplinas tam districtè secuti sunt, vt magnam cunctis admirationem commouerent: & alios item ad eandem pietatis ęmulationem vehementer accenderent.

Rudolphi egregia pietas.

Secedit in eremum.

Mater & frater eius Petrus eum sequuntur.

Et sanè quo rarius eo pulchrius admirabiliusque tantæ fuit virtutis exemplum, cum cernere liceret, fratres duos nobiles adolescentes in magnis opibus enutritos, & in summa spe dignitatis & honoris educatos, strenua virtutum ac pietatis æmulatione inter se contendere, ne alter ab altero aliquando vinceretur. Profectò ipse Petrus fratris sui Rudolphi virtutibus prouocatus, adeo mentem à corporis consuetudine pęnitus abduxerat, vt nihil cum terrena concretione commercii habere videretur: adeoque seuerè minutissima in se delicta plangebat puniebatque ac si grauissimorum criminum reus fuisset. Cum die quodam in familiari fratrum colloquio de monasticæ vitæ disciplinis disputatio instituta esset, & ipse in spiritali militia adhuc tyro, ex sæculari consuetudine verbulum à seniore disciplina nonnihil alienum protulisset, post longiora correptionum flagella, iussus est quadraginta diebus continuis ab omni planè vini vsu abstinere, eaque pœnitentia delictum expiare. Ea verò tam rigida pœnitentia eo solum spectabat vt animi eius constantiam ac patientiam probarent, quam ille non modo libenter, sed tanta etiam cum alacritate, cunctis ad tantam viri sancti patientiam stupentibus, peregit, vt interim durioribus etiam disciplinis clanculum se affligeret, carnemq; incredibili abstinentia maceraret.

Petri egregia sanctitas.

Porrò Rudolphus quanquam ætate iunior, tantam tamen tamque excellentem fratris pietatem cęlestis disciplinæ studio superabat. Ardebat enim animo & interdum à corpore abstractus in cœlum vehebatur: adeoque non propriæ tantum, sed omnium salutis desyderio tenebatur, vt nullo modo paterentur tantam in eremo virtutem diutius latitare, sed vel inuitum ad sacerdotalis officij iura promotum Eugubinę Ecclesię pręfecerunt. Ipse verò iacta iam ante in eremo senioris disciplinæ instituta non modo non deseruit, sed indies ma-

Item Rudolphi.

Fit Episcopus Eugubinus.

magis magisque potius adauxit. Terebat delicata corporis membra cilicijs sanè asperis, & cibo interim potuque tenuissimo fractam longo ieiunio carnem sustentabat. Cunctis verò officiosè demerendis atque omni ratione sibi conciliandis insistebat: adeoque omnium saluti intentus erat, vt corporeæ necessitatis pœnitus oblitus, officio, suauitate, clementia aliisque artibus, quas spiritus cœlestis ei suggerebat, duræ ceruicis populum emollire conaretur. Neque tamen adduci poterat, quamquam in alios clemens admodum existeret, vt quicquam carni aut sanguini daret, sed mox à pastoralis officij cura ad eremum commeabat, ibidemque intermissa cœlestis philosophiæ studia magno animi ardore repetebat. Dictu profectò mirum quanta seueritate vir sanctus in tenerum corpusculum sæuierit. Stabat frequenter in cellula, vtraque manu scopis armata disciplinis se conficiens, donec totum ex ordine psalterium intéta Deo supplicatione persolueret.

Admirãda vitę eius austeritas.

Dum verò in aliqua esset expeditione constitutus, quantalibet intempestæ noctis profunditate consurgens nudis cruribus pedibusque in precibus ac lachrymis auroram præstolabatur. Porrò ex tanta vitæ austeritate hunc fructum consequebatur, vt totus diuini amoris facibus incensus in diuinæ benignitatis consideratione gaudio incredibili exultaret, & non raro oppressis corporis sensibus pura mente cœlestia atque diuina contemplaretur. Inter hæc verò pietatis studia, præcipua quadam pauperum cura tenebatur: prorsus vt quicquid expensis proprijs surripere valeret, id totum in egenos benignè distribueret. His igitur & huiusmodi virtutum floribus adornatus cum tanta assiduitate vigilijsque in omnium salute procuranda, omniumque necessitatibus subleuandis versaretur, præ sui corporis negligentia in grauem & periculosum morbum incidit, qui cum ita confecit vt vix 30. plus minus ætatis suæ anno è corporis ergastulo migrare cogeretur. Itaque rebus omnibus, quæ ad animæ suæ expiationem necessariæ videbantur ritè procuratis, cum insitæ pietatis & sanctitatis egregia documenta dedisset è corporis vinculis expeditus, lætus in cœlum immigrauit. Ciuibus vniuersis magnum sui desyderium cum multis lachrymis & luctu diuturno coniunctum reliquit. Fuit enim non modò sanctitatis & miraculorum gloria clarus, sed præcipuo quodam benignitatis studio præcellens, & laudibus mansuetudinis & lenitatis & clementiæ præstantissimus.

Excessus mẽtis eius.

Benignitas in pauperes.

Moriturannoætatis sua 30.

VITA S. ANTHELMI EX primæ Carthusiæ præfecto Episcopi Bellicensis.

Ex ea, quæ est apud Surium. Vixit temporibus Alexandri tertij Romani Pontificis circa annum Domini 1160.

Elsa magnaque progenie claris in mõdo parétibus tali prole beatus, patre Arduino ex Allobrogum castello Signino, matre nobilissimis suæ patriæ hominibus orta, beatus Anthelmus progenitus est: cui ea, à teneris vnguiculis, cura præcipuè in pectore vixit, quomodo perfectam Deo seruiturem carnali nobilitate posthabita, exhiberet. Itaque cum magna parentum voluntate literis adhibitus non mediocres in artium maximarum disciplinis fecisset progressus, egregia indole vir, parum cautè tanta gratiarum vsus affluentia, paulatim arridentis sæculi huius blandimentis allici cœpit: adeo vt rebus omnibus ad votum mirificè affluentibus tandem abreptus sit: ac seuerioris disciplinæ oblitus in Gebennensem & Bellicensem ecclesias magnis opibus & honoribus auctus

26. Iunij.

Patria & parentes eius.

Mundus illi blãditur.

ctus concesserit. In Gebennensi enim Ecclesia Præpositus, & Secretarius; in Bellicensi verò Secretarius creatus est: quas ille dignitates in ijs Ecclesijs præcipuas magna cum laude, ac nominis sui gloria administrabat.

Et si autem vanis, & caducis rebus esset implicatus, attamen ab omni flagitio, & sordibus in primis auaritiæ alienus erat: & sacra omnia sacrorumque antistites præcipuè religiosos viros perpetuo naturæ instinctu colebat: eorumque sermonibus, ac familiaritate plurimùm gaudebat. Itaque cum adolescentiæ flore in magna mundi vanitate consumpto, diuina bonitas in rectum salutis iter eum reuocare vellet, cœpit religiosorum hominum, & in primis Carthusiensium loca inuisere; vitamque eorum, non tamen tam conuersionis desyderio, quàm animi quadam curiositate diligenter explorare. Interim cum suauitate, ac dulcedine eorum paulatim afficeretur, fratres illos frequentius adijt, eorumque domicilia, & cætera omnia diligentius perlustrans, sermones etiam de rebus diuinis instituebat. Tum verò fratres, qui ad illum vsque diem, vanitati eius nonnihil indulserant, vt senserunt eius animum emollitum, tẽpus nacti opportunum, de contemptu mũdi sermones repetunt, hortantur, vt exigua pro magnis, pauca pro multis, falsa pro veris, pro sempiternis fluxa, & caduca, contemnere ne dubitet. Quid multa? Diuini timoris spiritu correptus, consilij, & fortitudinis spiritu confirmatus, oĩbus quæ mundi sunt protinus ex animo abdicatis, totum se diuino cultui, & seruituti addixit: & in Carthusia, quam Portarum vocant, monastico eius Ordinis habitu hilariter suscepto, Christianæ militiæ nomen dedit.

Frequẽter visitat religiosos.

Fit Carthusianus omnibus relictis.

Cum autem eo tempore primaria Carthusia exiguo esset Christianorum militũ præsidio munita, Anthelmus ex Portarum Carthusia eò destinatus fuit, vt suę virtutis exemplo tyrones in vasta illa eremo, & horrore loci confirmaret excitaretq́; quod sanè adeo egregiè viriliterq́; præstitit, vt prorsus esset nemo, qui arduã virtutis eius semitam ingredi posset. Tanta illi in precibus, & meditationibus erat lachrymarum copia, vt cõtinui quidam riuuli, intimo pietatis affectu expressi, ab eius oculis manare viderentur. Et quidem sub ipsa solenni quotidianarum precũ persolutione non rarò torrentes quidam ex oculis prorumpebant, tanta vi, vt nullo modo eos cohibere posset. In suorum verò, & alienorum peccatorum commemoratione creberrimis virgarum ictibus dorsum lateraque cædebat, plagasq́ue plagis cumulando nunquàm carnem suam liuoris expertem, aut cutem integram manere patiebatur.

Mittitur in primariam Carthusiam.

Gratia lachrymarũ.

Disciplina eius.

Cum his autem alijsq́; maioribus pietatis studijs strenuè se Dei seruus exerceret, fuit ad Procuratoris officium euocatus quod summa cum laude, ac præcipua quadam charitate administrabat. Pauperibus enim, & egenis pro insita sibi humanitate, nõ modò larga manu subueniebat, cibo potuque recreabat, vestimenta nudis præbebat, sed etiam se ipsum magno charitatis affectu totum impendebat. Inde omnibus admodum charus effectus, Guidoni Carthusiæ Priori eximia virtute, & prudentia viro, vitæ munere sãctissimè perfuncto, successit, & locum illum multis virtutibus sempiterna memoria dignis adornauit. Parum namque esse statuebat fratres diuino spiritu illustratos in officio continere, iisq́; paterna cura, ac prouidentia subuenire, sed aliorũ etiam saluti constituendę sedulò inuigilabat. Nã præter orationes quas multis cum lachrymis sine intermissione pro totius Ecclesiæ necessitatibus fundebat, non paucos ex medijs mundi vanitatibus, & profunda peccatorum caligine extraxit. Aduentantes enim, quos non rarò ea domus habet hospites, magna beneuolentiæ significatione excipiebat, eosque mira verborum lenitate ad frequentem

Fit Procurator.

Creatur magnę Carthusiæ Prior.

Multos ad Deum conuertit.

flagi-

flagitiorum confessionem vitæq; emédationem inuitabat. Fratrem quoq; suum ex medio honorum decursu, & certissimo æternæ vitæ periculo ad rectum salutis iter perduxit: Parentem quoque fœlicem non tam verbis quàm clarissimis virtutum exemplis adeo permouit, vt tribus filijs magna virtute viris, præeuntibus, ipse quoque contempto cum suis vanitatibus & mortiferis illecebris mundo, Saluatorem sequutus sit. Et sanè hoc, vel præcipuum in tantis ornamentis, ac beneficijs, quæ in eum Deus plena manu congessit, ducendum est, quòd corpore in solitudine constitutus, nó vni tantum sibi vacauerit, sed communis salutis cupidissimus multos Deo adiuuante ex barathro perditionis ad veram salutis viam, & verbo, & exemplo pertraxerit. Omnia enim pietatis suæ exercitia cum aliorũ fructu, & vtilitate volebat esse coniuncta. Et quanquam non rarò homines, quidam salutis suæ planè immemores, quos præceps in omnem licentiam natura cupiditasq; corruperat cum indignatione recederent, & horrendas etiam in eum minas iactarét, non tamen propterea aduentantes excludebat, vel salutis documenta subtrahebat: sed eadem animi modestia, eadem benignitate, probos pariter, ac improbos admittebat: & singulis cum per se tum per alios ad eam rem maximè idoneos singulis salutaria animæ medicamenta administrabat. Porrò fratribus suis nihil, quod vel ad animæ, vel ad corporis cum necessitatem tum vtilitatem quoquo modo faciebat, deesse patiebatur: ne qua occasione ab assidua diuinarum rerũ contemplatione deflecterent.

Eius sollicitudo, & diligentia in peccatorib⁹ conuertendis.

Et quidem cum tot tantisque virtutum ornamentis esset decoratus, religiosæ quietis vitæque priuatæ auidissimus, summa fratrum voluntate Prioratu se abdicauit, & Carthusiæ gubernacula alij tradidit: non ita tamen, vt spiritum illum solitudinis vni sibi consecraret, sed tum, vel maximè ab omni terrenarum rerum occupatione expeditus Christianæ pietatis, ac religionis studium propagabat. Sed ea vitæ tranquillitas nó potuit viro sancto esse diuturna: nam paulò post Bernardus Portarum Carthusiæ Prior vigiliam suam illi tradidit: quam nullo modo vir sanctus subterfugere potuit. Itaque Anthelmus quanquam inuitus, ne tamen minus dicto audiens videretur esse, se ad illam Carthusiam regendam diligentissimè retulit. Ac primum ingentem frumenti vim, quam ibidem in magna annonæ caritate congestam inueniebat, pauperibus distribuit: & alijs item rerum omnium inopia laborantibus pecunijs subuenit.

Abdicat se Prioratu.

Anthelm⁹ præficitur Carthusiæ Portarum.

At cum vir Dei multis occupatus, ab illis, quibus potissimum inhiabat, spiritalibus studijs, & exercitijs se distineri videret, vix biennij euoluto spatio, Prioris se officio rursus abdicans, ad tutissimum semperque concupitum quietis, ac silentij portum in magna Carthusia se recepit. Etsi autem solitudinis, ac secreti amantissimus esset, crebrò tamen magnorum virorum grata visitatione recreabatur, & illi vicissim sanctis eius colloquijs refecti magno delibuti gaudio recedebant. Inter alias verò eius virtutes, quibus erat egregiè instructus, nequaquam infima fuit ardentissimũ Catholicæ vnitatis conseruandæ studium. Cum enim Romanæ curię Episcopi Alexandrum Apostolicæ sedi Canonica electione præfecissent; & Octauianus ambitione cæcus malo dęmone impellente sedem inuasisset, & gratia atque auctoritate illustris familiæ fretus vniuersam pęnè ecclesiam suis partibus adiunxisset, Ordo Carthusiensis, auctore Anthelmo, primus in Occidentali Ecclesia Alexandro obedientiam obtulit, cęterosq; vt eandem præstarent, & exemplo, & doctrina impulit confirmauitque.

Iterũ se abdicat Prioratu.

Carthusianorum studium erga verum Pontificem.

Non multò post accidit Bellicensem Ecclesiam suo orbari pastore, cui protinus Anthelmus è latebris eremi extractus succedere cópulsus est. Nitebatur ille quidé fuga illum honoris

Anthelm⁹ eligitur Bellicensis Episcopus.

noris gradum declinare, nullumque non mouebat lapidem, vt reliquum vitæ tempus in silentio, & solitudine exigere posset, sed Alexander Pontifex Maximus diu multumque reluctantem, & summis infimisque precibus deprecantem, tanto maiore honore dignum existimabat, quo ille se magis deprimebat eoque indignum reputabat.

Episcopus factus ut se gesserit. Igitur manibus ipsius Pontificis consecratus animarum curam suscepit, seseque non minus strenuè quam prudenter ad opus Euangelij comparauit. Et primò quidem totis viribus obscuratam pietatis, ac religionis faciem multis virtutibus, ac documentis illustrauit: & summa contentione profligatos clericorum mores seueriore disciplina astrinxit. Nam qui infami fœminarum contubernio dignitatis suæ immemores viuebant suis prouentibus, & officio priuare non verebatur ita tamen, vt eosdem foueret, tuendosque susciperet, ne qua ab alijs ignominia læderentur. In pauperes verò, & inopes incredibili fuit benignitate, & misericordia. Profectò in eorum subleuanda inopia nemo solicitior fuit. Omnia enim quæ possidebat pauperum esse patrimonium afferebat. Itaque præter tenuem victum nihil sibi reseruabat, sed in pauperes erogabat. Susceperat duas in primis congregationes singulari quodam studio tuendas fouendasque. Ex quibus vna viduarum, & virginum, quæ sexum imbecillem cum ipso misdo virili animo vicerant: Altera leprosorum quibus omnia, quæ ad victum vestitumque necessaria erant liberaliter præbebat.

Eo anno quo ab hac vita recessit, magna annonæ caritas magna fame, & miseranda valde calamitate homines opprimebat: quo tempore vir sanctus innumerabilem pauperum multitudinem suis fouebat beneficijs: prorsus, vt cuncti miraculum agnoscerent, quo Deus frumentum eius multiplicarat. Præfixerat autem vir sanctus certum diem, ad quem vsque eorum inopiæ benignè subueniret neque pateretur, vt cum graui paupertatis malo conflictarentur. Illo verò die aduentante, subitò acuta febre correptus in morbum incidit, quo paulatim confectus sexto Kalendas Iulij anno ætatis suæ amplius sexagesimo inter suorum lachrymas, & amplexus beatum Deo spiritum tradidit. *Moritur vir Sanctus.*

Sacrum eius corpus fuit in Bellicensi Ecclesia honorificè tumulatum, vbi innumeris coruscans miraculis, quanta in cœlis gloria eius anima fruatur, clarissimè testatur. Certè inter alia hoc vnum constat, puerum quendam vita functum ad sepulchrum eius ad vitam reuocatum esse. Porrò quidam adolescens haud infimæ nobilitatis cum die quodam venerabile viri sancti sepulchrum transiret, cerneretque homines morbidos, & malè affectos opem eius implorare, illorum fidem stultitiæ tribuens ibat cachinnans. Et ecce subitò intolerabili febris ardore correptus spem vitæ abijcere cogebatur. Tum verò pœnitudine ductus peccatum suum agnoscere, & sociorum manibus ad sepulchrum perductus cum lachrymis, & crebro singultu veniam petere, vota nuncupare, nihilque non facere, vt amissam sanitatem recuperaret. Tandem verò precibus viri sancti manifesto miraculo liberatus didicit quanto vir sanctus honore, ac veneratione dignus esset. *Vita functus ad sepulchrum eius reuiuiscit.*

MARTYRIVM S. SOYLI Cordubensis, vt habetur in Lucij Marinei siculi Regij historiographi, de rebus Hispaniæ lib. 5.

Passus est temp. Diocletiani, & Maximiani.

Beatissimus martyr Zoilus Cordubæ claris ortus natalibus ab infantia Christianæ pietatis disciplinis imbutus, cum adolescens publicè Christum confiteretur, *27. Iunij. Parentes, & patria eius.*

teretur, à paganis arreptus Iudicis cuiusdam tribunali oblatus est: atq; ab ipso ad dæmonum culturam cùm minis tum promissis diu multumque exhortatus. Qui cum minas pariter, & promissa constanti animo despiceret, clàm abductus in præfatæ vrbis cœmiterio cum peregrinorum corporibus sepultus est, nè aliquando digna veneratione tanquam martyr à Christianis coleretur. Sed cum Christo donante pax Ecclesiæ reddita esset temporibus Regis Sisebuti, quidam vir nobilis de Gothorum propagine clarus, Agapitus nomine ex laica in monasticę vitę disciplinam cōcedens, tandem ad summum sacerdotium electus est. Is cum mira vitæ austeritate Deo seruiret, metuit secundùm quietem beati martyris certamen, & nomen, locumque quo sepultus erat, cognoscere. Mane itaq; facto quia nihil de visionis veritate dubitabat, congregatis fratribus, & maxima vulgi multitudine, ad ostensum sibi locum sine mora perrexit: effossaq; humo sacratissimum martyris corpus integrum inuenit, quod præ amoris magnitudine osculis demulcere cœpit, indignum se reputans, vt manibus suis tanti viri tangeret reliquias. Accidit autem, vt crebrius osculando, subitò primoribus dentibus priuaretur: quos ab ore excidentes, in sarcophagum, vbi viri sancti corpus humatum fuerat, proiecit. Peracto autem inuentionis obsequio sequenti nocte Sanctus Soylus per visum ita eum affatus est: Cur me sępius osculando verberasti? iam pro eis, quæ à me poposceras intercedens à Domino Iesu Christo impetrasti, & nunc certus esto, quia dimissa tibi sunt peccata.

Sepultura eius inter peregrinos.

Agapitus episcopus Cerdubēsis

Inuenit corpus martyris.

VITA S. SAMPSONIS Hospitum Exceptoris.

Ex ea, quæ est per Metaphrasten. Docet autem Baronius nequaquam eum sub Iustiniano vixisse, quemadmodum in actis eius legitur, Sed multò ante tempora Iustiniani vita functum esse.

Vide Bar. hoc not. at. in die.

MAGNUS hic Sāpson fama rerum gestarum toto orbe celeberrim⁹ Romanis parentibus, & generis dignitate, & diuitiarum gloria ortus est præstantissimis. Cum autem insita naturæ generositate ardua quęque summo studio consectanda sibi proponeret, animū in primis ad perfectam diuinarum humanarumq; rerum cognitionem applicuit: deinde pari diligentia artem medicinæ consecutus est, non tam ad quæstum, q̄ vt ea morbidis, & calamitosis, pro insita sibi humanitate, subueniret. Sed cum parentes tam humili abiectoq; officio notam ignominiæ sibi totique familię irrogari putarent, eum multis modis à tam præstanti charitatis officio impediebant, prorsus, vt vir sanctus non nisi furtim ijs rebus operam dare poterat.

27. Iunij.

Pàtria, & parētes ei⁹.

Studet medicinæ.

Postquam verò parentibus è vita sublatis, liberam rerum suarum administrationem obtinuit, nulla interposita mora, totum se suaque omnia in pauperum curam studiumq; transtulit. Et primo quidem seruorū reges libertate donatos opibus, & consilio iuuit, vt perfectam etiā in Christo libertatem consequerentur: deinde patria relicta, & maxima diuitiarū copia in pauperes benignè admodum distributa diuino haud dubiè numine impulsus Constantinopolim abijt: vbi incredibili benignitate omnibus egenis, & malè affectis domum suam aperuit, cibum potumq; ministrauit: & singulari industria morbidos curauit, nec defuit paulò post admiranda miraculorum virtus, qua mira facilitate, quos humana industria non poterat

Totū se ad pauperes subleuādos confert.

Abit Constantinopolim.

poterat, gratia diuina sanabat. Cum autem tam excellens in omni genere virtus nequaquam obscura esse poterat, tum ad ipsum Pontificem Menam, qui sedem illam tunc temporis administrabat, fama illius peruenit: qui protinus virum sanctum annos plus minus triginta natum sacerdotio initiauit, vt maiori tum auctoritate malè affectas animas similiter ad sanitatem adduceret.

Fit Sacerdos.

Interea Imperator, qui graui vlcere vesicæ laborabat, cum ab inanibus medicorum promissis frustra diu sanitatem sperasset, tandem ope humana planè destitutus ad diuinum tota mente auxilium confugit: & ecce leni sopore oppressus inter medicorum turbas vidit virum quendam insigni morum honestate, ac grauitate præditum, qui certissimam ei salutem spondebat. Mane facto diligentissima medicorum omnium facta inquisitione tandem inuetus est Sampson, qui formam ab Imperatore visam toto corporis habitu adamussim exprimebat. Tum verò Imperator incredibili gaudio exultare, & certa de Sampsonis virtute concepta fiducia, virum sanctum orare atque obsecrare, vt sacræ manus suæ contactu dolorem pellat, & integram, quæ ei in visu promissa erat, sanitatem reddat. Recusauit primò Sampson multis se peccatis obnoxium, nec vlla virtute præditum clamitans. Sed cum Imperator instaret, & precibus vim propè inferret, vir sanctus consueta pietate permotus manu sua morbum depulit: in quo innumerabilis medicorum turba curando frustra diu multumque desudauerat. Imperator verò tantam in viro sancto virtutem sine fine admirans, vt acceptum beneficium immortalitati consecraret, ædem hospitalem sanè celeberrimam domui ipsius Sampsonis contiguam extruxit: eamque viro sancto tradidit, & donis, & muneribus, & possessionibus amplissimis ornauit: quæ omnia Sampson in pauperum, & calamitosorum miseria subleuanda egregiè expendit. Vixit autem in eo pietatis studio à primis annis ad decrepitam vsque ætatem, tantaque beneuolentia, & cura omnium necessitatê subleuauit, morbos curauit, contagiones ad totius corporis pestem manantes tractauit, vt cuncti eius charitatem obstupescerent, & ardens benignitatis studium sine fine mirarentur.

Sanat Imperatorē Sampson contactu manus suę.

Imp. extruit domū hospitalem

Postquam verò ætatem hoc modo, & in Dei seruitio, & proximorum cura assidua præclarè expendisset cum admiranda pietatis significatione, & clarissima opinione sanctitatis vltimum vitæ actum absoluit; lætusque è corporis vinculis in cœlos immigrauit. Quàm multis autem clarus fuerit miraculis non in vita solùm, sed multò etiam magis post mortem: nullis verbis explicari potest.

Claret multis miraculis.

Et primùm quidem hoc constat illius virtute horrificum illud incendium, quo Sophię templum Constantinopoli vnum omnium celeberrimum conflagrabat restinctum fuisse: cum vir sanctus à viris quibusdam per tecta discurrere visus sit, flammasque manu submouere: ita vt cunctis stupentibus domus sacra prorsus illæsa maneret. Fuit autem non solùm in vita paupetibus, & calamitosis beneficus, sed multò etiam magis post mortem: cum multos varijs ægritudinibus detentos, & spe vitæ destitutos sanauit, & plurimis secundùm quietem apparens in rebus deploratis opem tulit.

MART. SS. PLVTARCHI, Sereni, Heraclidis, Herois, item alterius Sereni, Potamiœnę, &c.

Ex historia Ecclesiastica Eusebij Caesariens. lib. 6. cap. 4.

28. Iunij. *Discipuli Origenis.*

VM plurimi Origenis discipuli eius sedulitate fidem, & certam in verbo Dei persuasionem interiore mentis suę recessu ingenuè synceréque hausissent, in illo persecutionis tempore prçclarè se admodum, & constanter gesserunt: vnde nonnulli eorum capti, beato martyrio finem viuendi gloriose fecerūt. *Plutarchus* Ex quorum numero primus erat Plutarchus, quo ad mortem abducto, parum aberat, quin Origenes, dum illi in extremo iam vitæ suę exitu adesset, à Plutarchi ciuibus (quippè causam mortis Plutarchi in eum transferebant) iam denuò interfectus fuisset. Cęterùm perspicax Dei prouidentia illum etiam eo tempore è periculo eripuit. Post Plutarchum secundus ex Origenis discipulis martyr fuit Serenus: *Serenus.* cuius in Christum fides, quam animo imbiberat, ignis incẽdio satis exploratè probata fuit. *Heraclides. Herois.* Heraclides tertius martyr, & quartus Herois eadẽ schola profecti, quorumque vterque prior dum adhuc catechuminus erat posterior ante nuper iam baptizatus securi percussus fuit. Prçterea ex eodem ludo alius à *Serenus aliter.* primo Serenus quintus Athleta, pro pietatis defensione quam susceperat pleno ore laudatur: cui post ingẽtem tormentorum perpessionem fama est caput ceruicibus abscissum esse.

Ex mulierum numero, quæ erant *Rhais fœmina.* eius disciplina institutæ, Rhais adhuc cathecumena baptismum per ignem consecuta excessit è vita. Septi*Basilides. Potamiœna.*mus inter istos numeratur Basilides, qui Potamiœnam multorum commẽdatione insignem, ad supplicium deduxit, de qua frequens, & celebris sermo apud ciues suos iam habetur, vtpotè quæ cũ infinitas propè pugnas pro corporis pudicitia, & virginitate, qua prę cęteris excellebat, contra insanos amatorum suorum impetus (in ea enim prçter animi virtutes, eximia prætereà, & integra corporis pulchritudo cum venustate elucebat) constanter sustinuit: tum multiplices, & graues ærumnas pro fide in Christum exhauriens, ad extremũ post tormenta acerba dictaque horrenda vnà cum matre Marcella, ignis *Marcella.* incẽdijs absumpta mortem oppetijt. Ferunt quidem Aquilam (hoc enim Iudicis nomen fuit) postquam graues vniuerso illius corporis plagas inflixisset tandem ad corporis, ignominiam, & contumeliam libidinosissimis gladiatoribus illam se traditurum interminatum: illam autem paulisper intra se meditatam, cum rogaretur quid sentiret eiusmodi responsum dedisse, vnde visa est illis, aliquid impietatis (sic enim putabatur) manifestò elocuta. Atque euestigio post definitiuam de ea latam sententiam, Basilides vnus ex satel*Clementia Basilidis in Potamiœnam.*litibus eam acceptam ad locum supplicij deduxit. Simulatq; autem multitudo ei molestiam facessere, & verborum petulantia insectari conabatur, hic eos, qui contumeliam ei faciebant, repulsos coercuit, & maximam clementiam summamq; humanitatem in eam declarauit. Illa verò hominem pro illius erga se commiseratione vehementer amplexata, bono animo esse hortarur, nam ait se, simul ac abiret è vita, à Domino suo veniam, & gratiam pro eo efflagitaturam, & non diu post eius in se merita iusta remuneratione compensaturam. Hęc cum dixisset, pi e seruenti per varia, & diuersa corporis mẽbra ab imis pedibus ad capitis verticem sensim, ac pedetentim diffusa, generoso, & excelso animo migrauit è vita Tale certamen ab hac percelebri, & gloriosa virgine confectum fuit.

Non longo temporis interuallo in*Basilidis martyrium.*terposito, Basilides, cum satellites

socij

socij sui certa de causa iusiurandum ab ipso exigerent, asseueranter affirmat, omninò sibi non licere iurare: Christianum enim se esse, & hoc se propalam fateri. At illi primò eum etiamnum iocari putabant. Verùm vbi illud constanter asserit, abducitur ad Iudicem, & coram illo intentionem confessus in vincula conijcitur. Cum fratres in Domino ad eum aduentarent causamq; repentinę, & admirabilis huius mutationis sciscitarentur, fertur respondisse: Potamiœnam triduò post martyrium noctu ei assistentem, coronam ipsius capiti imposuisse, dixisseque se pro eo gratiam à Domino postulasse, postulatam obtinuisse: & Dominum non longo tempore post eum ad suam gloriam recepturum. Post illa, vbi fratres sigillum in Domino ei impertiuerant, postero die securi percussus, præclara martyrij corona donat[9] est. Alij item complures Alexandriæ ijsdem temporibus, vtpotè quibus Potamiœna secundùm quietè apparuisset, eosque fuisset impensè ad Dei verbum amplexãdum cohortata, frequentes ad fidem Christi accessisse commemorantur.

ACTA SS. APOSTOLORVM Petri, & Pauli, per Egesippum scripta lib. 3. de excidio Hierosolymitano Cap. 2.

Omittimus hic integram rerum ab ijs gestarum seriem referre, partim nè prolixiores simus, partim quia diligens lector eandem multò vberius clariusq; in doctissimi Baronij Annalibus habere potest: tum ad varias multorum opiniones parum syncera fide, tum ad hæreticorum argumenta refellenda. Subierunt martyrium Lucio Fonteio Capitone, & Caio Iulio Ruffo Coss. anno à Christo Domino sexagesimo octauo, Neronis verò decimo tertio.

ERANT Neronis temporibus Romæ Petrus, & Paulus doctores Christianorum, sublimes operibus, clari magisterio: qui virtute suorum operum Imperatorem aduersum fecerant, captũ Magi Simonis delinimentis, qui sibi animum eius conciliauerat. Cui adiumẽtum victoriæ subiectiones gentium, vitę longæuitatem, salutis custodiã feralibus artibus pollicebatur, atque ille credebat, qui vim rerum nesciret examinaret. Denique summum apud illum tenebat amicitię locũ: quandoquidem etiam præsulem suæ salutis vitæque custodem arbitrabatur. Sed vbi Petrus eius vanitates, & flagitia detexit, & species illum rerum mentiri, non solidum aliquid, aut verum efficere demonstrauit, ludibrio habitus, & digno est consumptus mętore. Et quamuis in alijs terrarum partibus Petri esset expertus potẽtiam, tamen pręueniens Romam ausus est iactare quod mortuos suscitaret.

Iunij 29. Petrus, & Paulus docet Romæ.

Simon Magus.

Defunctus erat id temporis Romæ adolescens nobilis, propinquus Cæsaris, cum vniuersorum dolore. Admonuere pleriq; experiendum, vtrũ posset resuscitari. Celeberrimus in his operibus habebatur Petrus: sed apud Gentiles nulla facti huiusmodi deferebatur fides. Dolor exegit remedium: perrectum est ad Petrum. Fuere qui etiam Simonem accersendum putarent: vterq; affuerunt. Ait Petrus Simoni: qui se de sua iactaret potentia priores sese partes dare: vt si posset mortuum resuscitaret. Si ille non resuscitaret, se non defuturum, vt Christus opem ferret defuncto, quo posset resurgere. Simon qui putaret apud vrbem gentilium plurimũ suas valituras artes, conditionẽ proposuit: vt si ipse resuscitasset mortuum, Petrus occideretur, qui magnæ potentię (sic enim appellabatur) lacessendo iniurias irrogauisset: sin verò pręualuisset Petrus, in Simeonem pari genere vindicaretur. Acquieuit Petrus, adorsus est Simon.

Simoni quãtum tributum Romæ.

Accessit

Accessit ad lectulum defuncti, incantare atque immurmurare dira carmina, vt cœpit, visus est caput agitare, qui mortuus erat. Clamor ingens gentilium, quòd iam viueret, quòd loqueretur cum Simone. Ira, & indignatio in Petrum, quòd ausus esset conferre sese tantæ potestati. Sanctus Apostolus poposcit silentium, & dixit: Si viuit defunctus loquatur: si resuscitatus est, surgat, ambulet, pabuletur. Phantasma illud esse, nó veritatem, quòd videatur caput mouisse. Denique separetur, inquit, Simon à lectulo, & tunc ne id quidem ostentui futurum. Abducitur Simon à lectulo, manet sine specie motus alicuius, qui mortuus erat. Adstitit Petrus longius, & intra se paulisper orationi intentus, cum magna voce ait: Adolescens surge: sanet te Dominus Iesus. Et statim surrexit adolescens, & locutus ambulauit, & cibú sumpsit, & dedit eum Petrus matri suæ. Qui cum rogaretur, vt ab eo nó discederet, ait: Non derelinquetur ab eo, qui eum fecit resurgere, cuius nos serui sumus. Secura esto mater, & filio, nó verearis: habet custodem suum. Et cum populus in Simeonem insurgeret, vt lapidaretur, ait Petrus: Satis est ad pœnam eius, quòd cognoscit suas artes nihil valere: viuat, & Christi regnum crescere videat, vel inuitus. Torquebatur Magus Apostoli gloria, collegit sese atque omnem excitans carminum suorum potentiam congregat populum, offensumq; se dicit à Galilæis, relicturum se vrbem, quam tueri soleret. Diem statuit, pollicetur volatum, quo supernis sedibus inueheretur: cui quãdo vellet, cælum pateret. Conscendit statuto die montem Capitolinũ, ac se de rupe deijciens volare cœpit: Mirari populus, ac venerari plerique, dicentes Dei esse potentiam non hominis, qui eum corpore volitaret: nihil tale fecisse Christum. Tunc Petrus in medio stans, ait: Iesu Domine, ostende ei vanas artes suas esse, nè hac specie populus iste, qui creditnrus est, decipiatur. Decidat Domine, sic tamen, vt nihil se potuisse viuens recognoscat. Et statim in voce Petri implicatis remigijs alarũ, quas sumpserat, corruit: nec exanimatus est, sed fracto debilitatoque crure Aritiam concessit, atque ibi mortuus est.

S. Petrus excitat mortuum.

Simon Magus dũ vult volare corruit: deinde moritur.

Quo comperto, deceptum se Nero, & destitutum dolens, tanti casum amici, sublatumque sibi virum vtilem, & necessarium Reipublicæ, indignatus quęrere cœpit causas quibus Petrum occideret. Et iam tempus aderat, quo sancti vocarentur Apostoli Petrus, & Paulus. Denique dato, vt compręhẽderetur pręcepto, rogabatur Petrus, vt sese aliò conferret. Resistebat ille dicẽs nequaquam se facturum, vt tanquam metu mortis territus cederet: bonum esse pro Christo pati: qui pro omnibus se morti obtulisset: non mortem illam sed immortalitatem futuram: indignum, vt ipse fugeret passionem sui corporis, qui multos doctrina sua compulisset se hostias pro Christo offerre, deberi sibi secundùm Domini vocem, vt & ipse in passione sua Christo gloriam atque honorem daret. Hæc & alia Petrus obtexere, sed plebe lachrymante, quærente ne se relinqueret, & fluctuantem inter procellas gentilium destitueret, victus fletibus Petrus cessit: Promisit se vrbem egressurum. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratione, proficisci solus cœpit. Vbi ventum est ad portam videt sibi Christum occurrere, & adorans eum, dixit: Domine quò vadis? Cui Christus: Iterum venio crucifigi. Intellexit Petrus de sua dictum passione, quòd ea Christus passurus videretur, qui patitur in singulis, non vtique corporis dolore, sed quadam misericordiæ passione, aut gloriæ celebritate. Et conuersus in vrbem redijt, captusq; à persecutoribus Cruci adiudicatus, poposcit, vt inuersis vestigijs cruci affigeretur, quod indignus esset, qui simili modo crucifigeretur,

Vide Neronis nequitiam.

In hui⁹ rei memoriam extat adhuc Romæ extra portã Appiam erectũ sacellũ q vulgò appellatur: Domine quo vadis.

retur, vt passus est Dei filius. Quo impetrato, vel quia ita debebatur, vt Christus prædixerat, vel quia persecutor non inuitus indulget pœnarum incrementa, & ipse Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

VITA S. THEOBALDI Presbyteri, Eremitæ, & Confessoris.

Ex ea quæ est optima fide apud Surium. Floruit temporibus Henrici Augusti, & Henrici Regis Francorum, & filij eius Philippi.

Iunij 30. Parentes S. Theobaldi.

HEOBALDVS ègente Francorum, territorio Senonensi oriūdus, patre Arnulpho, matre verò Gilla, flos, vt ita dicam è spinis erupit. Illi enim, & diuitiarum, & nobilitatis gloria elati splendidè vitā ducebant: Theobaldus verò ab ipsis pęnè incunabilis inediam, & paupertatem sectabatur: omnesq; corporis delicias respuens solus plerunq; de pietatis studio, & suauitate cęlestis disciplinę consilia agitabat. Degebat id temporis in castro Prunino Odonis Campaniēsis, qui affinitate Theobaldum attingebat, eumq; modis omnibus ad eandem mundi vanitatem secum abripere nitebatur. At adolescens optimæ indolis ne per abrupta vitiorum paulatim abiret, sedulò de eremi solitudine incolenda cogitare cœpit. Aemulabatur Pauli, & Antonij vitæ austeritatem, victus tenuitatem, vestium asperitatem, animi contemplationem, & angelorum in solitudine contubernium. His igitur, & huiusmodi facibus accensus, clandestina discessione adiit quendam eremitam in quadam insula Sequanæ latitantem: cum quo omnia sua consilia cogitationesq; de imitatione Sanctorum contulit. Inito igitur consilio, assumptoque Gualtero quodam milite socio, ascensis vterq; equis, cum singulis armigeris ad Rhemensem ciuitatem peruenerunt. Quam simulatq; ingressi sunt ante omnia apud S. Remigium, numine salutato, animum protinus ad eremiticæ vitæ cultum obfirmarunt.

Assumit sui instituti socium.

Igitur, vt arcana consiliorum suorum quàm accuratissimè tegeret, occasione visendorum amicorum armigeris atq; equis in hospitio relictis, pedes in viam cum fideli milite se dedit. Paululum verò progressi inuentis duobus peregrinis pretiosa vestimenta, quibus erant ornati, largiuntur; seseq; vicissim optato sacco induunt. Deinde reliquum iter nudis pedibus, & capite item nudo ad Pitingum vsque (qui locus in Teutonicorum regno situs est) confecerunt. Ibi deuio, & obscuro quodam loco aliquamdiu delituere, & voluntariā paupertatem Christi amore sustinentes multo labore victum sibi quæritarunt: simulq; vt Christianæ humilitatis, quæ cæterarum est parens cum flosq; virtutum solida iacerent fundamenta, vilissima quæque rusticorum opera obibant. Tenuissimo verò nummorum quæstu collecto, inde nudis pedibus ad S. Iacobum in Galicia Hispaniæ perrexerunt. Cum autem votis precibusq; ex animi sententia ibidem persolutis reuerterentur, diabolus in itinere humana specie assumpta varias eis insidias struxit: qui tamen fusus fugatusque ac Theobaldi pręcipuam virtutem sanctitatemque reueritus est. Inde Treuerim delatus salutatis ibidē amicis, & patre haud mediocri dolore tabescente consolato Romam petijt, vt Hierosolymas inde contenderet.

Incedūt nudis pedibus, & capite.

Venit Treuerim.

Hac igitur intentione Italiæ fines oberrans tandem ad locum quēdam, cui vetustas Salanica nomen indidit, peruenit. Perlustrato verò loco in saltu quodam satis spatioso veteris quasi ecclesiæ ruinas ibidem reperit: vbi paruo viliq; tugurio raptim excitato angelicam in terris vitam æmulari cœpit. Et primò quidem pane, & aqua victitare, & extrema inedia carnem macerare, deinde à pane omniq;

potu abstinens fructibus tantùm, & herbis earumq; radicibus vitam sustentare. Postquàm verò aliquandiu hoc modo non sine magna sanctitatis opinione Christo ibidem famulatus esset, in Vincentina ecclesia sacris omnibus initiatus est. Tum verò multò maiora animo moliri cœpit: non quo modo se tantùm, sed alios omnes ad eximiam sanctitatem perduceret. Biennio autem expleto, ex quo vir sanctus iam dictum cœperat incolere locum, socius eius Gualterus vita functus est.

Fit sacerdos.

Porrò Theobaldus cum eiusmodi vitæ cursum magno animi fructu sine vlla offensione tenuisset; mox grauioribus prelijs, & occultis apertisq; dęmonum insidijs exagitari cœpit: neque tamen diuina in medijs tentationum procellis defuere solatia: prorsus, vt non rarò angelica visitatione consolaretur: & diabolica caligine discussa, incredibili quodam mentis iubilo perfunderetur.

Interea cum fama sanctitatis eius nominisq; celebritas longè lateq; vagaretur, pater, & mater eius inclyta fama permoti cum maxima nobiliũ turba ad eum venerunt. Ibi mater cum filium, quem amissum longo tẽpore acerbissimè luxerat, tantis cerneret charismatibus plenũ, præ gaudio vim lachrimarum fudit: & inter lachrymosa suspiria dubitare cępit: an patria, & viro, & liberis relictis Theobaldo adhæreret. Tandem post varias fluctuantis animi procellas abruptis omnibus sęculi retinaculis, soli Domino Deo cum filio seruitura adhæsit. Itaq; quę magnam in mundo possederat prædiorum amplitudinem, vnius breuis cellulæ cum filio Deo famulatura elegit solitudinem, Cui filius cum tanta humilitate obsecutus est, vt non facilè queat enarrari.

Parentes eũ visitant. & mater ei adhæret.

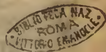
Biennio verò antequam ex hoc mũdo migraret, ita corporis vulneribus obsitus fuit, vt neque gressum figere, neque ori suo manu ministrare posset. Neque tamen vlla corporis infirmitate à proposito vitæ rigore potuit flecti. Cumque duodecimus annus volueretur, ex quo patriam reliquerat, (nam tribus annis peregrinatus, & nouẽ in solitudine exegit) ingrauescente vlcerum valetudine, corporis vigore planè destitui cępit. Accersito igitur Petro Abbate intima sibi familiaritate coniuncto, matrem, suosq; spirituales filios cũ totius eremi cura illi commendat. Ante verò diem tertium quàm corporis vinculis solueretur, quinquies ingẽti motu terra quassata fuit. Cumque diu in agone desudasset, epulo cælesti, quo sanctissimum Christi corpus Christianæ nationi porrigitur, refectus, cum sępius iterasset: Domine miserere populi tui, diuinis fatigatũ officijs spiritum Deo tradidit. Sacrũ eius corpus fuit multorum lachrymis, & crebro singultu in basilica Virginis matris, ad cuius titulum Sacerdotij functus est honore, honorificè conditum. Ibi verò quantis quamque stupẽdis coruscat miraculis nulla vix oratione explicari potest.

Nouem annis vixit solitarius.

Terramot.

Obitus eius

Finis Tomi Secundi.

INDEX SANCTORVM HOC VOLVMINE CONTENTORVM.

APRILIS.

MAIVS.

S. Al-

IVNIVS.

SS. Car-

FINIS.